

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

กรกฎาคม - กันยายน

2025

Nakhon Sawan Rajabhat University
398, Moo 3, Yan Matree Subdistrict, Phayuhakiri
District, Nakhon Sawan Province 60130, Thailand

ISSN: 2630-0761 (Print)

ISSN: 2774-1370 (Online)

วารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

EDUCATION JOURNAL

Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

วารสารราย 3 เดือน ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2568

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ บทความวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ความก้าวหน้าในงานวิจัย และเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์นักวิชาการ และนักศึกษาต่อสาธารณชน

เจ้าของวารสาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์

Assoc.Prof.Dr.Paponson Potipitak

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ขวัญชนก กิจเธาว์

Kwanchanok Kitthao

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

Prof. Dr.Anurak Panyanuwat

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

Assoc.Prof.Dr.Boonchom Srisa-Ard

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

Assoc.Prof.Dr.Wareerat Kaewurai

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

Prof. Dr.Teera Runcharoen

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

Assoc.Prof.Dr.Nuntiya Noichun

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน

Asst.Prof.Dr.Teeppipat Suntawan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาธิพย์ งามนิล

Asst.Prof.Dr.Suthathip Ngamnin

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) คือ	ฉบับแรกของปี	มกราคม – มีนาคม
	ฉบับที่สองของปี	เมษายน – มิถุนายน
	ฉบับที่สามของปี	กรกฎาคม – กันยายน
	ฉบับที่สี่ของปี	ตุลาคม – ธันวาคม

ศิลปกรรม

นางสาวบุญสุทธินา ปรีญาวัฒน์
Ms.Punsutthiya Priyawutthiwat

ภาพปก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรค์ โพธิพิทักษ์

สำนักงาน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
โทร. 085-530-3456
Email : edujournal@nsru.ac.th

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีการภายนอกกรวม
กลั่นกรอง (Peer Review) และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double - Blind
Peer Review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ณิรดา เวชญาติลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยะบุญธง
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.สรวงพร กุศลส่ง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนี สีเฉลียว
รองศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนี สีเฉลียว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณภัทร กันแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ ขาวประทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันิดา ฝาระนัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัย กิรติรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เกียรประภากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูล วรบำรุงกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ เตชะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนล สอนประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช บุญเขียว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชชา ถนอมเสียง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรินทร์ งามมั่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชภูมิ สีชมภู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชาติ แก้วพวง

มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเทพ ประภากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ประสูตรแสงจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมสิน จตุพร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิญา ใจเย็น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล
อาจารย์ ดร.ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร
อาจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
อาจารย์ ดร.มีนมาส พรานป่า
อาจารย์ ดร.พนัส จันทรศรีทอง
อาจารย์ ดร.ประยงค์ หัตถพรหม
อาจารย์ ดร.สิริลักษณ์ บริรักษ์
อาจารย์ ดร.มนตรี หลินภู
อาจารย์ ดร.วิจิต เทพประสิทธิ์
อาจารย์ ดร.พงศ์ทวี ทศวา
อาจารย์ ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา
อาจารย์ ดร.หทัยทิพย์ สีขันทกสมิต
อาจารย์ ดร.พงศ์ทวี ทศวา
อาจารย์ ดร.สุจิตรา ปันดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
วิทยาลัยแสงธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชขูรนนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภักดีจิตร
รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาทิพย์ งามนิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร โพธิ์ดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิกา พรหมมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร ปาณวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภัสสร สนิธิรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร ชอัมพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิกร แก้วทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาณิษฐ์ สุระเสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย เทียมทัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย พิสิก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพจน์ แนนเนียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร โพธิ์ดง
อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์ ดีเอม
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ หล้าคำจา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สารจากบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัย ผลงานวิชาการและผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติด้วยการสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย การศึกษาค้นคว้าและการเรียบเรียงผลงานทางวิชาการ โดยในฉบับปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม – กันยายน 2568 นี้ วารสารได้ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความวิจัย จำนวน 30 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 30 เรื่อง ทั้งนี้ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์สาขาจำนวน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาและส่งเสริมการนำเสนอผลงานวิจัยและผลงานวิชาการสู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการต่อไป

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ขอขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และหวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและหากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะใดในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์
บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ทัศนะ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความในวารสารนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละคน การนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ ให้อ้างอิงแสดงที่มาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินอิสระตรวจอ่านบทความแล้ว

สารบัญ

	หน้า
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	ก
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ง
สารจากบรรณาธิการ	ฉ
สารบัญ	ช
ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน Emotional intelligence of undergraduate students in health science majors in private educational institutions	1
สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์, รัฐฉวี อ็อกซู, มยุรี ชนวนปรีชา, อัญชลี นวลคล้าย, อรพินท์ คล้ายทับทิม	
การศึกษาความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้ การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด A Study of Student Teachers' Blackboard-Use Ability in Mathematics Classrooms Implementing Lesson Study and Open Approach	12
ธิฎารัตน์ รุจิราวิจิฉัย, วีรศักดิ์ แก่นอ้วน	
การศึกษาเปรียบเทียบคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 A Comparative Study of Chinese Homographs in the HSK Level 5 Test	23
ชโลธร สังข์ทอง, ศศิธร นุริตมนต์	
การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร Study of Problems and Guidelines for Development of Research Competency for Students Teacher of Kamphaeng Phet Rajabhat University	35
ภัทวรรณ ไชยภักดิ์	
การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) The Study on the Impact of Using Supplementary Learning Materials for the Art Learning Area in the Subject of Western Music Education on the Learning Achievement of Grade 2 students at Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary level)	46
กิตติศักดิ์ เสียงดี	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง Development of learning achievement in the subject of spelling rules that do not correspond to the rules in Ban Tha Muang School	57
เฉลิมพร สืบสิงห์	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 The Relationship between Transformational Leadership of Administrators and Quality Assurance Operations in Schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3	67
อมรรัตน์ ขุนเสือ, อีรพจน์ แนนเนียน, ไกรวิชญ์ ดีเอม	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

The Relationship between Innovation Leadership of School Administrators and the Learning Organization under Chainat Primary Educational Service Area Office

80

เบญญาภา เพ็ญสุข, นันธวัช นูนารถ, ฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ

THAI STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS CHINESE LANGUAGE TEACHERS' MANDARIN ACCENTS: A CASE STUDY OF A PRIVATE SCHOOL IN BANGKOK

95

Linjiao Lu, Noparat Tananuraksakul

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND ACADEMIC ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF PHICHIT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

110

ฐิตินันท์ ประดิษฐ์วงษ์, ธีรพจน์ แบนเนียน, ไกรวิชญ์ ดีเฒ

การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา

Developing Exercise Modules in Music Theory and Ear training Skills to Prepare Students for Higher Education

122

นิธิ จันทร์ชมเชย, กิตติธัช สำเภาทอง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Vocabulary Learning Achievement Using Vocabulary Game for Matthayom 3 of The Demonstration School of Ramkhamhaeng University

136

เมธาวี ปัญญาจันทร์สว่าง

การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องลมฟ้าอากาศ: กรณีศึกษาในจังหวัดราชบุรี

A Study of Grade 7 Students' Ability to Construct Scientific Explanations on Weather and Climate: A Case Study in Ratchaburi Province

144

กาญจนา ยงดี, ชนินันท์ พงษ์ประมุข

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Short Training Course on Bullying Prevention for Matthayomsuksa 1 Students

157

กนกรัตน์ เดิมหมวก, ยลดา บุญสนอง, พิชญากรณ์ วรรณสกล, ชุลฟาร์ กาเร็ง,

นิชาวดี ศรีสาย, นูรมี อุแหม, สุพรรณษา สุวรรณชาติ, ปาลิดา สายรัตทอง พัฒนพิชัย

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

The Relationship between Transformational Leadership of Administrators and the Internal
Quality Assurance Operation in School under the Office Uthai Thani Primary Educational
Service Office Area 2

167

ธนาภรณ์ ป้อมคำ, ศุภชัย ทวี, ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน

An Analysis of the Structural Equation Modeling Influencing the Active Three Ps-Based
English Language Teaching

183

Kamontus Chawna, Boonchom Sudjit, Ingkayut Poolsub

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

The Relationship between Leadership in Digital Era of School Administrators and School
Administration under the Secondary Educational Service Area Office Uthai Thani Chainat

195

ศุภวัฒน์ แยมฉวาก, ฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ, นันทวัช นูนารถ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
เอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

The Relationship between Digital Era Leadership of School Administrators and Academic
Administration of Private Schools in Nakhon Sawan Province under the Office of Private
School Promotion Commission

209

มาริสา พัดทองจิตรวี, สารธร ทรัพย์รวงทอง, สุพัฒนา หอมบุปผา

ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Leadership of Teacher in the Digital Age Affecting the Effectiveness of Academic
Administration Under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

221

กมลทิพย์ จำปา, อภิชาติ เลนะนันท์, กนกรัตน์ จิรสังจานุกูล

การสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษาไทย: สภาพปัจจุบันและแนวทางการสอน

Critical Listening Instruction in Thai Higher Education: Current Conditions and Instructional
Approaches

233

สุชาดา ตั้งศิริจันทร์, พิณพนธ์ คงวิจิตร

ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Digital Organization Affecting the Effectiveness of Educational Administration in the Office
of the Primary Educational Service Area Phetchaburi Area 2

247

ณัฐวุฒิ ถาวร, ณัฐกานต์ ภาคพรต, อภิชาติ เลนะนันท์

การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียน

A STUDY THE COMPONENTS OF INNOVATION ORGANIZATION OF SCHOOLS

259

สุภาภรณ์ ศรีสร้อย, เอกลักษณ์ เทียสา, ธราเทพ เตมีรักษ์

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน	
THE STUDY OF COMMUNICATION COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS	269
วิไลพร นาสมใจ, เอกลักษณ์ เพียส, วสันิกา ฉลากบาง	
การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง	
The Organizing Experiences of STEM Education for Students in Fundamental Education in Lamphang Province	
ดวงจันทร์ แก้วกพาน, วีรบุษ คฤหานนท์, ชีลาพัทธ์ ชูทอง	280
ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษากรณีศึกษา: สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง	
Desirable Competencies of Modern Vocational School Administrators and their Influence on Management Efficiency: A Case Study of Lamphang Provincial Vocational Education Office	293
ทวีทย์ บัวทอง, จุริย์ สร้อยเพชร	
การนำแนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	
The Employment of Antibullying Guidelines (KiVa) of Finland in Schools: A Case Study Children with Special Needs	308
สายชล บุตรแสน์	
การพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะของผู้สูงอายุ	
Development a Buddhist Board Game to Improve the Working Memory of the Elderly	320
พระมหาศิธร ทองโยง, ดำรง เบญจศิริ, พรทิพา ชนโยธา, พันธุ์ธัช ศรีทิพนธ์	
การใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	
The Use of an Early Childhood Theorist Board Game to Development Critical Thinking Skills in Early Childhood Education	
รวินันท์ สัจจาศิลป์, อนุคนารถ ยิ้มช้าง	332
การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
The Development of Reading Comprehension ability through Game-Based Learning Integrated with Local Literature of Uttaradit for Fifth-Grade Students	343
ธาวิน สุธรรมรักษ์ติ	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	
The Relationship between Digital Age Leadership and Human Resource Management in Schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area office 3	356
สุวิจักขณ์ อินทร์ประสิทธิ์, ไกรวิชญ์ ดีเอม, ธิรพจน์ แนนเนียน	
ภาคผนวก	368
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	369

ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
สังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน

Emotional intelligence of undergraduate students in health science majors
in private educational institutions

สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์¹, ณัฐฉวี อ็อกซู², มยุรี ชอวานปรีชา³, อัญชลี นวลคล้าย⁴, อรพินทร์ คล้ายทับทิม⁵
Suthiratana Pimpong¹, Nutchavee Oxzoo², Mayuree Choawanapreecha³, Aunchalee Nuaklai⁴,
Orapin Klaitubtim⁵

Corresponding Author E-mail: Suthirat2012@gmail.com

Received: 2024-12-16; Revised: 2025-06-25; Accepted: 2025-09-02

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นิสิตสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัย สังกัดสถาบันการศึกษาเอกชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี ที่สมัครใจ จำนวน 158 คน เครื่องมือที่ใช้ รวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถาม มี 2 ตอน ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไป 4 ข้อ ตอนที่2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของ กรมสุขภาพจิต แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่งและ ด้านสุข 16 ข้อ โดยรวม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ ผลการวิเคราะห์พบว่า

1) นิสิตมีความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปกติในทุกด้าน และนิสิตปี 1 มีความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านสูงกว่านิสิตปี 2, 3 และ 4 2) ความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านและโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวก ($p < 0.01$) 3) ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาในคณะวิชาที่ต่างกัน 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์สูงสุด คือ ระดับชั้นปี 5) ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งเป็น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ คือคณะวิชาและระดับชั้นปี ($p < 0.01$)

สรุปผล นิสิตสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในสถาบันการศึกษาเอกชน มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ และ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งของนิสิต มีความสัมพันธ์กับการสมัครเข้าศึกษาในคณะวิชาที่ต่างกัน และนิสิตปี1 มีความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านสูงกว่านิสิตปี 2, 3 และ4

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์

¹ รองศาสตราจารย์, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี

¹ Associate Professor, Nursing Faculty, Western University Kanjanabury

² อาจารย์, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี

² Instructor, Nursing Faculty, Western University Kanjanabury

³ อาจารย์, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี

³ Instructor, Nursing Faculty, Western University Kanjanabury

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี

⁴ Assistant Professor, Nursing Faculty, Western University Kanjanabury

⁵ อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี

⁵ Instructor, Faculty of Art and science, Western University Kanjanabury

Abstract

This research aimed to study 1) the level of emotional intelligence 2) the factors affecting emotional intelligence. It was a quantitative research. The population was health science students at universities under private educational institutions in Thailand. The sample was 158 health science students at Western University, Kanchanaburi who volunteered. The data collection tool was a questionnaire with 2 parts: Part 1, 4 general information items; Part 2, the Department of Mental Health's Emotional Intelligence Assessment Form, a 5-level rating scale with totaling 52 items, consisting of 3 components: (1) Goodness, 18 items (2) Excellent, 18 items (3) Happiness, 16 items. Data were analyzed, using frequency, percentage, mean and standard deviation, simple correlation coefficient, and multiple correlation coefficients. The results were

1) Students' emotional intelligent was at a normal level in all aspect. The emotional intelligence score of first-year students were higher than the scores of second, third and fourth year students ($p < 0.01$), 2) Emotional intelligence in all aspect were related to overall in a positive way ($p < 0.01$). 2) All-dimensional and overall emotional intelligence were positively related ($p < 0.01$). 3) Students' emotional intelligence influenced the choice of studying in different faculties. 4) The factor with the highest relationship with emotional intelligence was the year level. 5) Emotional intelligence in the aspect of being good was a factor that was related to faculty and year level ($p < 0.01$)

Conclusion: Health science students in private educational institutions had an average emotional intelligence at the normal level according to the criteria, and students' emotional intelligence in the aspect of being good was related to their application to different faculties, and first-year students had higher emotional intelligence in all aspects than second-, third-, and fourth-year students.

Keywords: Emotional intelligence

บทนำ

ระบบการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณค่าแก่สังคม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มุ่งเน้นที่จะผลิต ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ “ดี เก่ง และมีความสุข” เพราะตระหนักว่าเป็นคุณลักษณะของการพัฒนาสติปัญญา ร่วมกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็น การสร้างทรัพยากรของชาติให้มีความพร้อม ในการดำเนินชีวิต อย่างมีความสุข ตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษา ก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการรับรู้ ควบคุม และจัดการอารมณ์ของตนเองได้ด้วยความชาญฉลาด และเหมาะสมกับสถานการณ์ มีจิตใจมั่นคง มองโลกในแง่ดี มีความประพฤติ มีมารยาททางสังคม ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะเป็นผู้ที่มีความสุขทางอารมณ์ รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และรู้จักใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (ฐิตพร ศุภสิทธิ์ อารัง. 2566)

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริม IQ หรือความฉลาดทางสติปัญญาของบุคคลให้สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ช่วยรับมือกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีสติ ช่วยให้ตระหนักรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้สามารถควบคุม ดูแล จัดการอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้เผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีความตึงเครียด กดดัน และมีความยากลำบากให้สามารถตัดสินใจได้อย่างสงบ และช่วยให้ค้นพบทางออกให้กับปัญหาได้อย่างดี ความสำคัญของ EQ ได้แก่ ช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เมื่อ IQ และ EQ ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม ช่วยให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข ช่วยให้มีความสุข รู้สำนึกผิดชอบชั่วดี มีสติยับยั้งชั่งใจ ไม่ทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสำนึกสาธารณะ และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยให้มองโลกในแง่ดี มีความสุข ไม่เครียด และช่วยให้รู้สึกพึงพอใจในตนเอง

การพัฒนาทางเทคโนโลยี มีส่วนให้คนหันมาสนใจทางด้านวัตถุมากกว่าความสำคัญด้านจิตใจ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วการมีสภาพจิตใจที่เป็นสุขจะเป็นพลังส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลสามารถเผชิญกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมได้ สามารถปรับตัว มีความสุขกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสัมพันธภาพดีงามกับบุคคลอื่น มีชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวกสบาย ความสมดุลสามารถสนองตอบความต้องการของคนในโลกที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในตนเอง สภาพจิตใจที่เป็นสุข มิใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่ต้องได้รับการปลูกฝัง พัฒนาตลอดเวลา โดยเฉพาะในวัยรุ่น และยิ่งต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้านที่เอื้ออำนวย ได้แก่ สภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย ความสามารถทางเชาว์ปัญญา สภาพแวดล้อมที่ดี และความฉลาดทางอารมณ์

สำหรับประเทศไทย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาแนว คิด และเกณฑ์การมองเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กไทย โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข และมุ่งเน้นพัฒนาด้านการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

ความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่เป็นพื้นฐานของนิสิตในการดำรงชีพในสังคมอุดมศึกษา และการเลือกทางดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและทำให้ตนเองมีความสุข การตัดสินใจ เลือกศึกษาคณะวิชาที่ตนพึงพอใจในระดับอุดมศึกษาเป็นการเริ่มต้นการยอมรับตนเองโดยการเลือกตัดสินใจในการประกอบอาชีพของตนที่เหมาะสมกับสมรรถนะของตนเอง และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างการศึกษา ก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนิสิตที่จะช่วยส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลให้นิสิตสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษา ระดับความฉลาดทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี, ด้านเก่ง, ด้าน-สุข และ ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนิสิต สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ของมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในสังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการศึกษาของมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรีให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี, ด้านเก่ง, ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนิสิต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตหลังเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เชาว์ปัญญาเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์สำหรับทุกคน เพราะเชาว์ปัญญา (Intelligence) จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนการประกอบอาชีพและความสำเร็จในชีวิต แต่ในปัจจุบันเป็นที่ปรากฏชัดเจนว่าความฉลาดหรือมีเชาว์ปัญญาสูง ไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต ดังจะเห็นจากตัวอย่างเป็นจำนวนมาก ที่คน IQ สูง อาจมีปัญหาในการเรียนเพราะใช้ความสามารถได้ไม่เต็มที่ มีปัญหาในการเข้าใจและยอมรับอารมณ์ของตนเอง ทำให้น่าไปสู่ปัญหาการปรับตัว และการไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนหรือผู้ร่วมงานได้ ความสามารถทางเชาว์ปัญญาจึงเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งเท่านั้น แต่หากบุคคลใดมีความฉลาดทางอารมณ์ด้วยจึงจะทำให้บุคคลนั้นพร้อมทั้งในด้านการเรียน การงาน ครอบครัวย การดำเนินชีวิตส่วนตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

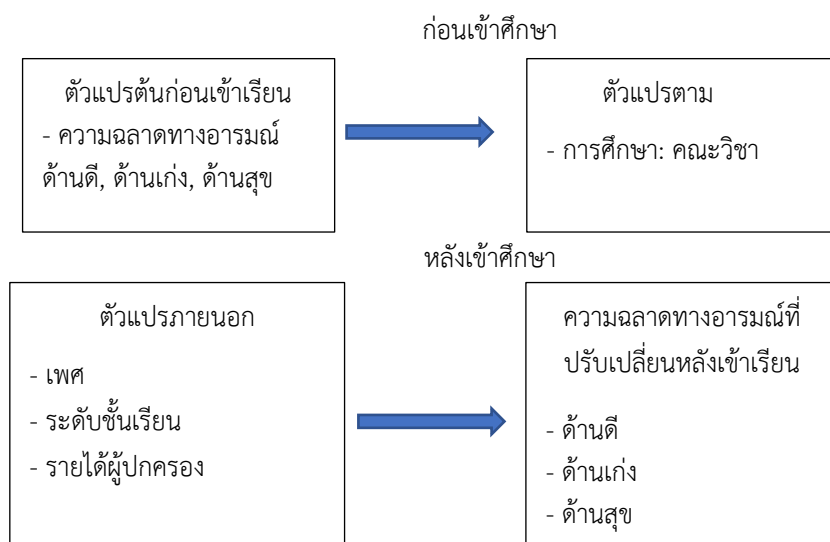
โดยสรุป ความสำเร็จในการเรียนการประกอบอาชีพและมีความสุขในชีวิตนักศึกษาต้องใช้ทั้งเชาว์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ร่วมกัน อารมณ์หรือสภาพจิตนั้นได้รับการพัฒนาซึ่งนำทางขยายขอบเขตและปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกได้ผลดีด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้อง จะอยู่ในภาวะสมดุลให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและคนอื่นตลอดจนสังคมและสิ่งแวดล้อม (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2543: 28) ในปัจจุบันมีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ว่ามีเหตุการณ์การใช้ความรุนแรง เหตุการณ์ทำร้ายกัน อันเกิดจากการควบคุมอารมณ์ และความคิดของตัวเองไม่ได้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ประสงค์ด้านลบ และเกิดความวุ่นวายในสังคม ล้วนแล้วแต่มาจากการไม่

รู้จักวิถีจัดการกับอารมณ์ของตัวเอง จนทำให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล และความเหมาะสม อารมณ์ของคนเรา สามารถแสดงออกได้ หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นทางสีหน้า แววตา น้ำเสียง กิริยาท่าทาง และพฤติกรรม

ดังนั้นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมนั้น บุคคลจำเป็นที่จะต้องรู้จักการบริหารจัดการอารมณ์ของตัวเองและรู้จักสังเกตอารมณ์ของผู้อื่น เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นต่างอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จในด้านศึกษาวิชาชีพ การประกอบอาชีพ การทำงานร่วมกันอย่างมีคุณภาพสูงตามเป้าหมาย ส่งเสริมองค์กรและประเทศชาติให้พัฒนาขึ้น ๆ ขึ้น ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่เป็นพื้นฐานของนิสิตในการดำรงชีพในสังคมอุดมศึกษา และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างการศึกษาที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนิสิตที่จะช่วยส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลให้นิสิตสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตก่อนเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเลือกเรียนในคณะวิชา ของสถาบันการศึกษาเอกชน และภายหลังได้เข้ามศึกษาในคณะวิชาที่ตนได้เลือกเรียนแล้ว เพศ ระดับ ชั้นเรียน และรายได้ ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ที่ปรับเปลี่ยนหลังเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม 3 ด้านของนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา สังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เป็นนิสิต ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน ในประเทศไทย จำนวน 27,253 คน (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี โดยการสุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ จำนวน 158 คน ปีการศึกษา 2566 จากจำนวนนิสิตในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งหมด 556 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนิสิต เช่น เพศ คณะวิชาที่เรียน ชั้นปีการศึกษา รายได้ผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบใหญ่ 3 ด้าน และด้านย่อย 9 ด้าน คือ

1. ด้านดี แยกออกเป็น (1) ควบคุมตนเอง จำนวน 6 ข้อ (2) เห็นใจผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ (3) รับผิดชอบ จำนวน 6 ข้อ
2. ด้านเก่ง แยกออกเป็น (1) มีแรงจูงใจ จำนวน 6 ข้อ (2) ตัดสินและแก้ปัญหา จำนวน 6 ข้อ (3) สัมพันธภาพ จำนวน 6 ข้อ

3. ด้านสุข แยกออกเป็น (1) ภูมิใจตนเอง จำนวน 4 ข้อ (2) พอใจชีวิต จำนวน 6 ข้อ (3) สุขสงบทางใจ จำนวน 6 ข้อ
- ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ**

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต จำนวน 52 ข้อ มาทดลองใช้กับนิสิตในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้ ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87

เกณฑ์การให้คะแนนความฉลาดทางอารมณ์

เกณฑ์การให้คะแนน แยกตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ประกอบด้วย

ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

การให้คะแนน ได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มในการใช้คะแนนดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อความเชิงบวก ได้แก่ข้อ 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 25, 28, 31, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50 แต่ละข้อให้คะแนนดังนี้ ตอบไม่จริง ตอบจริงบางครั้ง ตอบค่อนข้างจริง ตอบจริงมาก ให้คะแนน 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 ข้อความเชิงลบ ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 35, 37, 40, 45, 47, 51, 52 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้ ตอบไม่จริง ตอบจริงบางครั้ง ตอบค่อนข้างจริง ตอบจริงมาก ให้คะแนน 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

เกณฑ์ในการแปลความหมาย คะแนนรวมของความฉลาดทางอารมณ์ จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตรายด้าน มีดังนี้

ด้านดี	ช่วงคะแนนต่ำกว่า 48	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ
	ช่วงคะแนน 48 – 58	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ
	ช่วงคะแนนสูงกว่า 58	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ
ด้านเก่ง	ช่วงคะแนนต่ำกว่า 45	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ
	ช่วงคะแนน 45 – 59	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ
	ช่วงคะแนนสูงกว่า 59	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ
ด้านสุข	ช่วงคะแนนต่ำกว่า 42	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ
	ช่วงคะแนน 42 – 56	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ
	ช่วงคะแนนสูงกว่า 56	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

เกณฑ์การให้คะแนนรวม ของความฉลาดทางอารมณ์ จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต มีดังนี้

ช่วงคะแนนต่ำกว่า 138	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ
ช่วงคะแนน 138 – 170	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ
ช่วงคะแนนสูงกว่า 170	= ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ใช้แบบสอบถาม ก่อนแจกแบบสอบถามผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงจุดประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบ และ เปิดโอกาสให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างสอบถามถึงปัญหาในข้อคำถามได้ตลอดเวลา

ผู้ช่วยวิจัย ตรวจสอบแบบสอบถามโดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่คำนวณค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ความฉลาดทางอารมณ์ นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ SD.)
3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน และผลโดยรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อ
 - 3.1 หาค่าความสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยและความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 3.2 หาค่าความสัมพันธ์ภายในระหว่างความฉลาดทางอารมณ์รายด้าน และโดยรวมของนิสิต
4. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่างปัจจัยนำเข้ากับความฉลาดทางอารมณ์รายด้านและโดยรวมหลังเข้าเรียน ด้วยวิธีการนำปัจจัยเข้า (Enter Predictors)
 - 4.1 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านดีของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 4.2 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านเก่ง ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 4.3 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านสุข ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 4.4 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวม 3 ด้าน ของนิสิตหลังเข้าเรียน
5. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ดีที่สุดที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมด้วยวิธีการ Stepwise
 - 5.1 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านดี ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 5.2 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านเก่ง ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 5.3 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์รวมด้านสุข ของนิสิตหลังเข้าเรียน
 - 5.4 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์นิสิต รวม 3 ด้านหลังเข้าเรียน

สรุปผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยการบรรยายประกอบตาราง 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ผู้วิจัยอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยในแต่ละปัจจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ตามประโยชน์ที่คาดหวัง 2 ข้อ ตามที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยนำเสนอ เป็นตารางประกอบการบรรยาย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนิสิต แสดงเป็นความถี่และค่าร้อยละแสดงในตารางที่ 1

ตอนที่ 2 คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต แสดงเป็นค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านต่าง ๆ 3 ด้าน และ ความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านระหว่าง นิสิตใหม่ (ชั้นปีที่ 1) กับนิสิตเก่า (ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4) แสดงในตารางที่ 2

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความฉลาดทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงเป็นค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบเพียร์สันแสดงในตารางที่ 3

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษาของนิสิต แสดงในตารางที่ 4

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของนิสิต

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนิสิต จำแนกตามคณะวิชา เพศ คณะวิชา ระดับชั้นปี และรายได้ผู้ปกครอง

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	นิสิตใหม่ (108 คน)		นิสิตเก่า (50 คน)	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	13	12.04	4	8.00
	หญิง	95	87.96	46	92.00
คณะวิชา	สัตวแพทยศาสตร์	20	18.52	3	6.00
	สาธารณสุขศาสตร์	22	20.37	2	4.00
	พยาบาลศาสตร์	66	61.11	45	90.00
ระดับชั้นปี	ระดับชั้นปีที่ 1	108	100.00	18	36.00
	ระดับชั้นปีที่ 2	0	0	5	10.00
	ระดับชั้นปีที่ 3	0	0	5	10.00
	ระดับชั้นปีที่ 4	0	0	22	44.00
รายได้	รายได้ผู้ปกครองส่วนใหญ่	<10,000 บาท		<10,000 บาท	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านิสิตกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รายได้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ < 10,000 บาท

ตอนที่ 2 คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และ ด้านสุข และโดยรวม 3 ด้าน และความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างนิสิตใหม่ (ชั้นปีที่ 1) กับนิสิตเก่า (ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4)

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านต่าง ๆ		นิสิตใหม่ (ชั้นปีที่ 1)				นิสิตเก่า (ชั้นปีที่ 2 - 4)			
		จำนวน	ร้อยละ	พิสัย	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	พิสัย	เฉลี่ย
ด้านดี	ระดับต่ำกว่าปกติ (<48 คะแนน)	5	4.63	40-70	53.80	13	26.00	41-62	51.60
	(18-72 ระดับปกติ (48 - 58 คะแนน)	100	92.59			34	68.00		
	คะแนน) ระดับสูงกว่าปกติ (>58 คะแนน)	3	2.78			3	6.00		
ด้านเก่ง	ระดับต่ำกว่าปกติ (<45 คะแนน)	10	9.26	41-69	51.46	16	32.00	30-66	48.90
	(18-72 ระดับปกติ (45 - 59 คะแนน)	78	72.22			31	62.00		
	คะแนน) ระดับสูงกว่าปกติ (>59 คะแนน)	20	18.52			3	6.00		
ด้านสุข	ระดับต่ำกว่าปกติ (<42 คะแนน)	22	20.37	36-64	46.63	18	36.00	27-61	44.40
	(16-64 ระดับปกติ (42 - 56 คะแนน)	72	66.67			28	56.00		
	คะแนน) ระดับสูงกว่าปกติ (>56 คะแนน)	14	12.96			4	8.00		
ความฉลาดทางอารมณ์	ระดับต่ำกว่าปกติ (<138 คะแนน)	16	14.81	123-	151.89	18	36.00	101-	144.90
	ระดับปกติ (138 - 170 คะแนน)	65	60.18	202		28	56.00	188	
โดยรวม	ระดับสูงกว่าปกติ (>170 คะแนน)	17	24.83			4	8.00		

เกณฑ์ปกติความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี = (48 - 58), ด้านเก่ง = (45 - 59), ด้านสุข = (42 - 56) โดยรวม = 138 - 170

จากตารางที่ 2 และ 3 แสดงให้เห็นว่านิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตโดยรวมชั้นปีที่ 2 - 4 ของมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มีความฉลาดทางอารมณ์คะแนนเฉลี่ย ด้านดี (53.80 และ 51.60) ด้านเก่ง (51.46 และ 48.90) ด้านความสุข (46.63 และ 44.40) และคะแนนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปกติ ทั้ง 2 กลุ่ม (151.89 และ 144.90) ตามลำดับ (เกณฑ์ปกติ = 138 - 170

คะแนน) และพบว่า คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ นิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ด้านดี ด้านเก่ง ด้านความสุข และคะแนนโดยรวมทุกด้าน มีค่าคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตชั้นปี 2, 3 และ 4 ของ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p = 0.003-0.000$)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย กับ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านต่างๆของนิสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น โดยรวมทุกชั้นปี แสดงเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ Pearson product moment

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่งและ ด้านสุข กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ของ นิสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

	เพศ	การศึกษา	ระดับชั้นปี	รายได้ ผู้ปกครอง	ด้านดี รวม 18 ข้อ	ด้านเก่ง รวม 18 ข้อ	ด้านสุข รวม 16 ข้อ	ความฉลาด ทางอารมณ์ รวม 52 ข้อ
เพศ	1	0.491**	0.083	0.099	-0.265	-0.280*	-0.174	-0.264
การศึกษา: คณะวิชา		1	0.323*	-0.030	-0.338*	-0.401**	-0.273	-0.374**
ระดับชั้นปี			1	-0.211	-0.482**	-0.407**	-0.447**	-0.496**
รายได้ผู้ปกครอง				1	0.070	-0.020	0.062	0.041
รวมด้านดี 18 ข้อ					1	0.729**	0.712**	0.897**
รวมด้านเก่ง 18 ข้อ						1	0.668**	0.891**
รวมด้านสุข 16 ข้อ							1	0.898**
รวมความฉลาดทางอารมณ์ 52 ข้อ								1

จากตาราง 3 ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่งและด้านสุข กับ ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม 3 ด้าน 52 ข้อ ของนิสิต พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี มีความสัมพันธ์กับคณะวิชา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < 0.05$) คือมีค่า r เท่ากับ $-.338^*$ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและโดยรวม มีความสัมพันธ์กับคณะวิชา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < 0.01$)

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข 16 ข้อมีความสัมพันธ์กับคณะวิชา อย่างไม่มีนัยสำคัญ พบว่า ระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุขและโดยรวมหลังเข้าศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < 0.01$) มีค่า r เท่ากับ $-.407^{**}$ และ $-.496^{**}$ ส่วน รายได้ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษา อย่างไม่มีนัยสำคัญ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุขและโดยรวมหลังเข้าศึกษา ต่างมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < 0.01$) คือ มีค่า r เท่ากับ $0.668^{**} - 0.898^{**}$

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์เชิงพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตหลังเข้าศึกษา

ตารางที่ 4 ค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ ระหว่าง ตัวแปรปัจจัย กับ ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่งและ ด้านสุข กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ของนิสิตหลังเข้าศึกษา

การวิเคราะห์	ตัวแปรปัจจัย	ตัวแปรตาม	สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ	ประสิทธิภาพการพยากรณ์	ผลการวิเคราะห์	ระดับนัยสำคัญ
พหุระดับ		ความฉลาดทางอารมณ์	(R)	(R ²)	ความแปรปรวน (F)	(p-value)
ตัวแปร	เพศ	ด้านดี 18 ข้อ	0.470	0.221	3.192	0.022
ปัจจัยร่วม	คณะที่ศึกษา	ด้านเก่ง 18 ข้อ	0.519	0.269	4.14	0.006
ทำนาย	ระดับชั้นปี	ด้านสุข 16 ข้อ	0.474	0.225	3.267	0.020
(Enter)	รายได้ผู้ปกครอง	โดยรวม 52 ข้อ	0.562	0.315	5.183	0.002

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การวิเคราะห์ พหุระดับ	ตัวแปรปัจจัย	ตัวแปรตาม ความฉลาดทาง อารมณ์	สหสัมพันธ์เชิง พหุคูณ (R)	ประสิทธิภาพการ พยากรณ์ (R ²)	ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวน (F)	ระดับ นัยสำคัญ (p-value)
ปัจจัยที่ดีที่สุดแบบ กระโดดถอย ^b (Step wise)	ระดับชั้นปี และ เพศ	ด้านดี 18 ข้อ	0.470	0.22	6.647	0.003
	ระดับชั้นปี และ คณะวิชาที่ศึกษา	ด้านเก่ง 18 ข้อ	0.497	0.247	7.712	0.001
	ระดับชั้นปี	ด้านสุข 16 ข้อ	0.447	0.200	11.977	0.001
	ระดับชั้นปี	โดยรวม 52 ข้อ	0.496 ^c	0.246	15.652	0.000

a. Enter: Predictors: รายได้ผู้ปกครอง, คณะที่ศึกษา, ระดับชั้นปี, เพศ

b. Step Wise: The best Predictors: Predictors in the Model

จากตาราง 4 ผลจากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณแบบนำเข้าตัวแปรปัจจัย เพศ คณะที่ศึกษา ระดับชั้นปี และรายได้ผู้ปกครองกับความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษา พบว่า ตัวแปรปัจจัยนำเข้ามีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต ในด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม หลังเข้าศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่า .05 คือ มีค่า R เท่ากับ 0.470, 0.519, 0.474 และ 0.562 ($p = 0.020-0.002$) ประสิทธิภาพในการทำนายสูงกว่าร้อยละ 20

ตัวแปรปัจจัย ระดับชั้นปี เป็นปัจจัยที่ดีที่สุดในการทำนายระดับความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษาในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p = 0.003-0.000$) ประสิทธิภาพในการทำนายสูงกว่า ร้อยละ 20

พบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่ดีที่สุดในการใช้ร่วมทำนายความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษา ด้านดี มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p = 0.003$) และพบด้วยว่าคณะวิชาที่ศึกษาเป็นปัจจัยที่ดีที่สุดในการใช้ร่วมทำนายความฉลาดทางอารมณ์หลังเข้าศึกษา ด้านเก่งของนิสิต มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p = 0.001$) ประสิทธิภาพในการทำนายสูงกว่า ร้อยละ 20

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี, ด้านเก่ง, ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนิสิต พบว่า นิสิตกลุ่มตัวอย่าง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ทั้งด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์รวม 3 ด้าน (เกณฑ์ปกติของกรมสุขภาพจิต) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณา กลกิจโกวินท์, และคณะ (2562) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ศรีวิพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราชธิราช โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ แสดงให้เห็นว่านิสิตที่สมัครใจเรียนคณะวิชาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัย สังกัดสถาบันการศึกษาเอกชน มีความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี อดทนต่อความเครียด และแรงกดดันต่าง ๆ มีความสามารถแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า และเผชิญ ต่อความเครียด และแรงกดดันต่าง ๆ ได้ดี ตลอดระยะเวลาที่ตนเองใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถ สำเร็จการศึกษาได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่วางไว้นั่นเอง

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี, ด้านเก่ง, ด้านสุข และความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมของนิสิต พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และโดยรวม ต่างมีความสัมพันธ์ภายในทางบวก อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านิสิตในสถาบันการศึกษาเอกชนมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ที่สูง หรือต่ำในด้านใด ๆ ต่างก็จะมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ในด้านอื่นอีก 2 ด้านสูงหรือต่ำในทิศทางเดียวกัน และพบด้วยว่า นิสิตที่ ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี มีจำนวนมากกว่า ด้านเก่ง และด้านสุข น่าจะเป็นแรงจูงใจนิสิตกลุ่มนี้สมัครใจเรียนคณะวิชา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในระดับอุดมศึกษา เพราะวิชาชีพในสาขานี้เป็นวิชาชีพที่สามารถช่วยเหลือชีวิตมนุษย์หรือสัตว์ให้มี สุขภาพที่ดี มีความสุข และปลอดภัยได้โดยตรงมากกว่าวิชาชีพในสาขาอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบวิชาชีพเหล่านี้ ต้อง เป็นบุคคลที่สามารถควบคุม อารมณ์และความต้องการของตนเองได้ดี รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความอดทน และมีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวมสูง จึงจะทำงานได้อย่างมีความสุขในชีวิต

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตหลังเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา พบว่า

3.1 ระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข และโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < 0.01$) และ พบว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตชั้นปี 2, 3 และ 4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในทุกด้าน กล่าวคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า และนิสิตชั้นปีที่ 2, 3, และ 4 สอดคล้องกับการศึกษาของ นริศรา ตรีรัตน์ (2562) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนต่างระดับชั้นเรียน มีความฉลาดทางอารมณ์ทางอารมณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแสดงว่า ภายหลังเข้ามาศึกษาในสถาบันแล้วระยะหนึ่งแล้วนิสิตได้ตระหนักว่า ความเป็นจริงของการเรียนสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนที่หนัก เนื้อหาวิชาเรียนมาก มีบรรยากาศการแข่งขันสูง ทำให้มีเวลาพักผ่อนน้อยลง การเผชิญกับความทุกข์ของมนุษย์ ส่งผลทางลบต่อการเรียนรู้ สุขภาพกายและใจ ก่อให้เกิดความเครียดสูง ซึ่งอาจารย์และผู้บริหารสถาบัน ควรให้ความสนใจและตระหนักเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งประกอบด้วย ความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจมากขึ้น

3.2 คณะวิชามีความสัมพันธ์กับ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีนทิพย์ เหล็กสูงเนิน (2561) ที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ ที่มีคณะวิชาต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งโดยรวม และรายด้าน แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า นิสิตที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ มีโอกาสได้เลือกเรียนในสาขาวิชาที่ตรงกับระดับความเก่ง และตรงกับความต้องการของตนเอง ผลจากการศึกษาที่พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีความฉลาดทางอารมณ์ลดลงต่ำกว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความคาดหวังสูงกว่า ตนเองมีความรู้ มีความภูมิใจในตนเอง มีความสุขจากความสมหวังที่ได้เรียนในวิชาชีพสาขาที่ตรงกับความต้องการ ภายหลังเข้ามาศึกษาในระยะหนึ่งแล้วนิสิต ต้องการเรียนที่หนัก เนื้อหาวิชาเรียนยาก มีบรรยากาศการแข่งขันสูง ทำให้มีเวลาพักผ่อนน้อยลง รับผิดชอบทำการบ้าน และทำรายงานส่ง ส่งผลให้ขาดความสุข ทั้งกายและใจ ก่อให้เกิดความเครียดสูง เป็นเหตุให้ ความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความมั่นใจ ความเก่งและความสุขที่เคยมีอยู่ลดลง ในช่วงชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ส่วนในช่วงชั้นปีที่ 4 ศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ มีระดับต่ำกว่าชั้นปีที่ 1 แต่สูงกว่า ชั้นปีที่ 2 และ 3 อาจเนื่องมาจาก นิสิตมีความภูมิใจว่าตนเอง สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ระหว่างการเรียนเกือบตลอดหลักสูตรมาได้แล้ว อีกไม่นานจะมีโอกาสสำเร็จการศึกษา และได้ออกไปประกอบวิชาชีพ มีงานทำ จึงเป็นเหตุให้ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 4 มีระดับสูงขึ้น มีความสุขมากขึ้น อาจารย์และผู้บริหารสถาบัน ควรให้ความสนใจและตระหนักเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งประกอบด้วย ความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจมากขึ้นและในทุกช่วงชั้นต่อไป

3.3 ผลจากการสังเกต พบว่า นิสิตจำนวนหนึ่งลาออกภายหลังสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันของรัฐซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่ำกว่ามาก นิสิตจำนวนไม่มากขอลาพักการศึกษาจากปัญหาจากสภาวะการเงินไม่คล่องตัว นิสิตที่ลาออกจากปัญหาสุขภาพ หรือขอย้ายสาขาวิชาที่เรียนมีจำนวนน้อยมาก การให้คำปรึกษา และการช่วยเหลือให้ความอบอุ่นแก่นิสิตตั้งแต่แรกเข้าศึกษาและตลอดทุกช่วงชั้นในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถาบันการศึกษา และอาจารย์ทุกคน ควรตระหนักและหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตลดลง และให้คงอยู่ในระดับปกติหรือดีขึ้นในทุกด้าน นั่นคือส่งเสริมให้นิสิต มีความดี ความเก่ง และความสุข ตรงกับคำที่ได้กล่าวไว้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับอาจารย์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตในระดับอุดมศึกษาในทุกช่วงชั้นต่อไป

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแสวงหาแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตในระดับอุดมศึกษาแต่ละชั้นปีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในสถาบันของตน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตในระดับอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตในระดับอุดมศึกษาระหว่างสถาบันของรัฐและเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). สถิติอุดมศึกษา-กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2565, จาก https://info.mhesi.go.th/homestat_std.php.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). คู่มือความฉลาดรู้ทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2552). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์ กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ขจร บุตรแสงโคตร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นริศรา ตรีรัตน์. (2562, มกราคม – เมษายน). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. วารสารศิลปการจัดการ. 3(1): 43-52.
- พรพรรณ หาญณรงค์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 13(1): 136-144.
- รัศมี มณีนิล. (2560). ความฉลาดทางอารมณ์ (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.dmh.go.th/download/ebooks/EQ11.pdf>.
- วรุณ กลกิจโกวิท, และคณะ. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราชิตราชมงคล. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 64(1): 77-88.
- ศรินทร์พีย์ เหล็กสูงเนิน (2561). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร (จิตวิทยาและการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). นโยบายการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2565, จาก <http://www.onec.go.th/index.php/page/category/>.
- อรรถวิทย์ พงศ์กล้า. (2560, กรกฎาคม - กันยายน). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง กรุงเทพมหานคร. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 25(3): 9-19.
- Boyatzis Richard E., Stubbs Elizabeth C., & Taylor Scott N. Taylor. (2002). Learning Cognitive and Emotional Intelligence Competencies through Graduate Management Education. *Academy of Management Learning and Education*. 1(2): 150-162.
- Joyce Walsh-Portillo. (2023). The Role of Emotional Intelligence in College Students' Success. Retrieved October 2023, from <https://digitalcommons.fiu.edu/etd/491>.

การศึกษาความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน
คณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

A Study of Student Teachers' Blackboard-Use Ability in Mathematics
Classrooms Implementing Lesson Study and Open Approach

ธิภารัตน์ รุจิราวินิจชัย¹, วีระศักดิ์ แก่นอ้วน^{2*}

Tidarat Rujirawinitchai¹, Weerasuk Kanauan^{2*}

Corresponding Author E-mail: weerasuk.k@ubru.ac.th

Received: 2025-04-18; Revised: 2025-07-22; Accepted: 2025-07-30

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ตามแนวคิด Inprasitha (2011) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วยการใช้แบบสังเกต การบันทึกวิดีโอทัศนและภาพนิ่ง การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ อธิบายความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษา ตามแนวคิดของ Yoshida (2004) ผลการวิจัยพบว่า

การใช้กระดานดำของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด และแสดงพัฒนาการจากระดับที่ 2 ไปสู่ระดับที่ 4 อย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาตามลำดับวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เริ่มต้นที่ระดับที่ 1 ในวงจรแรก คิดเป็น ร้อยละ 75 ก่อนจะพัฒนาไปสู่ระดับที่ 2 ในวงจรที่สอง คิดเป็น ร้อยละ 65 และมีการใช้กระดานดำในระดับที่ 3 และ 4 เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในวงจรที่สาม คิดเป็นร้อยละ 65 และ 20 ตามลำดับ โดยแสดงถึงการมีพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้กระดานดำ

คำสำคัญ: การปฏิบัติการสอน, ชั้นเรียนคณิตศาสตร์, การใช้กระดานดำ, การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

¹ อาจารย์, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Lecturer, Mathematics Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

^{2*} อาจารย์, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{2*} Lecturer, Mathematics Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Abstract

This action research aimed to investigate the blackboard utilization abilities of pre-service mathematics teachers in classrooms implementing Lesson Study and Open Approach, based on the framework of Inprasitha (2011). The target group consisted of 20 mathematics education students from a faculty of education at a university in Ubon Ratchathani Province, selected through purposive sampling. Data were collected using participant observation with an observation form, video and images recordings, interviews, and document analysis. The data were analyzed using content analysis, along with descriptive statistics such as percentage and mean to describe students' levels of blackboard use based on Yoshida's (2004) framework.

The findings revealed that the students' blackboard usage aligned with the instructional phases of the Open Approach and showed progressive development from level 2 to level 4. According to the action research cycles, most students began at level 1 in the first cycle (75%), progressed to level 2 in the second cycle (65%), and significantly advanced to levels 3 and 4 in the third cycle (65% and 20%, respectively). These results indicate a continuous improvement in their ability to effectively use the blackboard.

Keywords: Practicum, Mathematics Classroom, Using Blackboard, Lesson Study and Open Approach

บทนำ

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครูคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องมีทักษะการจัดการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ (NCTM, 2014) ซึ่งความสามารถในการใช้กระดานดำเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนกระบวนการดังกล่าว โดยเฉพาะในการจัดการจัดการการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหา ที่ครูต้องบันทึก จัดระเบียบ และเชื่อมโยงแนวคิดที่หลากหลายของนักเรียนเข้าด้วยกัน (Asami-Johansson et al., 2023; Yoshida, 2004) การใช้กระดานดำอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองผ่านการอภิปรายและแบ่งปันแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา ในการนี้ การจัดเรียงลำดับ และการนำเสนอสิ่งที่ครูต้องการสื่อสารร่วมกับการอำนวยความสะดวกในการอภิปรายแนวคิดผ่านการใช้กระดานดำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (Tan et al, 2023) สอดคล้องกับแนวคิดของสภาครูคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ที่ระบุว่าการใช้กระดานดำอย่างมีประสิทธิภาพช่วยสนับสนุนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (NCTM, 2014)

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการใช้กระดานดำในชั้นเรียนที่เน้นการแก้ปัญหานี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ในระดับการผลิตครู (Takahashi, 2006, อ้างถึงใน Tan, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการใช้กระดานดำในสถานการณ์จริง โดยมีอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยสะท้อนคิด และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการศึกษาชั้นเรียน อันเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ (Lewis et al., 2006)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยที่ผ่านมายังมีจำนวนไม่มากนักที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กระดานดำของครูคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่ศึกษาการใช้กระดานดำในบริบทชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด งานวิจัยของ Tan et al. (2023) พบว่าการวิเคราะห์การใช้กระดานดำ มีศักยภาพในการใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยในประเทศญี่ปุ่นซึ่งนำแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระดานดำเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติการสอนภายใต้การดำเนินการศึกษาชั้นเรียน (Asami-Johansson et al., 2023; Yoshida, 2004) ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาแนวทางการใช้กระดานดำอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น การพัฒนาโมดูลการสอนที่ใช้

แนวคิดการใช้กระดานดำในการสอนสมการกำลังสองในประเทศมาเลเซียโดยการผสมเข้ากับสื่อมัลติมีเดียปรับใช้ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 (How, Zulnadi, & Abdul Rahim. 2024) หรือแนวคิดของ Kuehnert et al. (2018) ที่เสนอวิธีการออกแบบการใช้กระดานดำเพื่อจัดลำดับการคิดทางคณิตศาสตร์ให้เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังเป็นการศึกษาเฉพาะในบางประเทศและยังไม่ได้อธิบายในบริบทของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในหลักสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครูคณิตศาสตร์

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้จึงมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ภายใต้บริบทการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการใช้กระดานดำแบบ Bansho เป็นกรอบในการพิจารณาและกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ผ่านกระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ และการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับครูคณิตศาสตร์มืออาชีพในอนาคต อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการใช้กระดานดำในชั้นเรียนที่เน้นการแก้ปัญหา

การใช้กระดานดำ (Bansho) ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ถือเป็นลักษณะเฉพาะของชั้นเรียนคณิตศาสตร์แบบญี่ปุ่นที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ โดยครูจัดการพื้นที่กระดานดำอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนกระบวนการเรียนรู้และดึงศักยภาพการคิดของนักเรียน (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. 2557; Yoshida. 2004; Kuehnert et al., 2018) และมีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ โดยมีแนวทางเพื่อให้ครูใช้กระดานดำในชั้นเรียนที่เน้นการแก้ปัญห ด้วยการนำเสนอสถานการณ์ปัญหา แนวคิดของนักเรียน และสรุปแนวคิดสำคัญ พร้อมเชื่อมโยงความรู้และฝึกทักษะการจดบันทึก กระดานดำจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดคาบเรียนและสนับสนุนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นแนวคิดและความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญต่อการเรียนรู้ (Yoshida. 2004) ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรวางแผนล่วงหน้าโดยกำหนดแนวทางการเขียนบนกระดานดำเพื่อจัดลำดับแนวคิดของนักเรียน ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสสร้างแนวทางการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายและเปลี่ยนการเรียนรู้จากรายกรณีไปสู่การเข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ด้วย (Baldry et al, 2023) ประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือการพัฒนาการคิดของนักเรียนผ่านการนำเสนอแนวคิดที่เกิดขึ้นและร้อยเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนกระบวนการแก้ปัญหา โดยมีหลักสำคัญ ได้แก่ 1) วางแผนให้นักเรียนเผชิญปัญหา จากสถานการณ์ปัญหาหรือโจทย์ที่ครูนำเสนอ 2) คาดการณ์แนวคิดของนักเรียนเพื่อเลือกตัวอย่างที่เหมาะสม 3) จัดตำแหน่งและลำดับการติดกระดาษนำเสนออย่างรอบคอบ 4) นำการอภิปรายในประเด็นที่ต้องการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น 5) เขียนหรือขีดเน้นคำสำคัญที่นักเรียนกล่าว 6) เรียงลำดับแนวคิดของนักเรียนจากการเลือกแนวคิดของนักเรียนไปสู่การสรุปแนวคิด 7) ใช้กระดานดำเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดสำคัญและนำไปสู่บทสรุป (Kuehnert et al., 2018)

การวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการใช้กระดานดำมาประยุกต์ในบริบทการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณิตศาสตร์ศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้นักศึกษาสามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และการสรุปแนวคิดร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยแนวคิดระดับความสามารถในการใช้กระดานดำของ Yoshida (2004) แบ่งระดับความสามารถในการใช้กระดานดำในชั้นเรียนเป็น 4 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 บันทึกข้อมูลบนกระดานโดยไม่มีการบริหารจัดการมาก แต่เน้นแนวคิดสำคัญให้นักเรียนเข้าใจ ระดับที่ 2 บันทึกปัญหา คำถาม แนวทางกิจกรรม ผลลัพธ์ และแนวคิดสำคัญ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงในบทเรียนและสรุปแนวคิดสำหรับการเรียนในครั้งถัดไป ระดับที่ 3 แสดงความเชื่อมโยงผ่านการเปรียบเทียบและอภิปรายแนวคิด บันทึกผลลัพธ์และแนวคิดที่หลากหลาย พร้อมจัดหมวดหมู่และสรุปการอภิปราย เพื่อพัฒนาทักษะการจดบันทึกของนักเรียน ระดับที่ 4 ส่งเสริมความคิดเชิงลึกผ่านการเปรียบเทียบและ

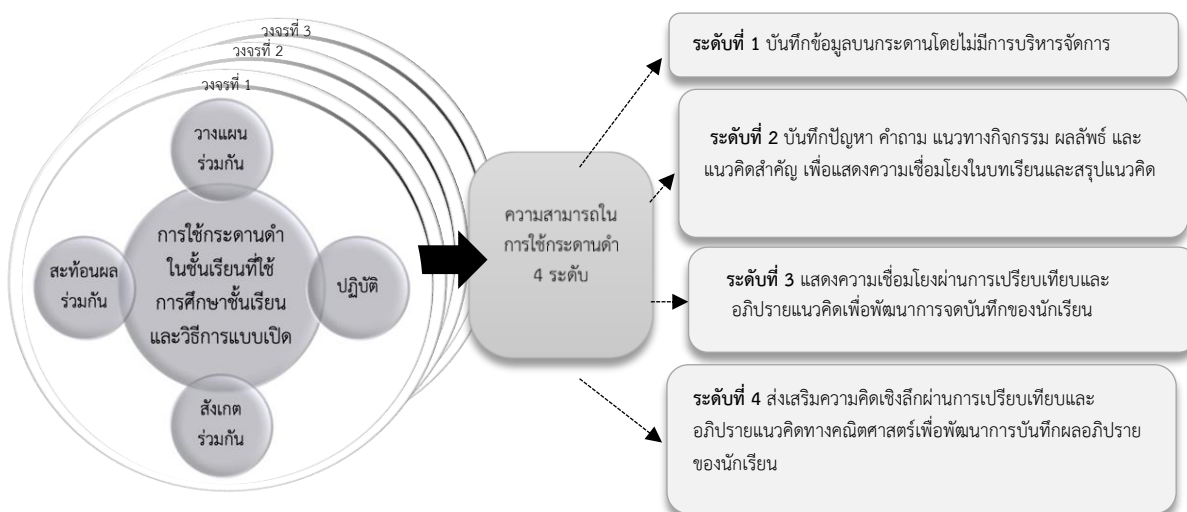
อภิปรายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ บันทึกการอภิปราย เช่น แนวคิด วิธีแก้ปัญหา และความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นการคิดและอภิปรายร่วมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

การศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทยมุ่งปฏิรูปการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหาด้วยการสอนแนวใหม่ที่เรียกว่า วิธีการแบบเปิด (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. 2546; Inprasitha. 2022) โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียนมีที่ครูต้องทำร่วมกันประกอบด้วย การร่วมมือกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นวงจร รายสัปดาห์ พัฒนาควบคู่กับวิธีการแบบเปิดที่มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การนำเสนอปัญหาปลายเปิด การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน และการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (Inprasitha. 2011)

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเป็นกรอบหลักในการออกแบบแนวทางพัฒนาทักษะการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตามระดับความสามารถในการใช้กระดานดำ 4 ระดับ ตามแนวคิดของ Yoshida (2004) ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การใช้กระดานดำ ตั้งแต่การบันทึกข้อมูลพื้นฐานไปจนถึงการนำเสนอแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกในชั้นเรียน โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยตามภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รูปแบบการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 วงจรการเรียนรู้ (Kemmis, & McTaggart. 1988) เพื่อให้สามารถติดตามและวิเคราะห์พัฒนาการของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในแต่ละระดับความสามารถอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของชั้นเรียนคณิตศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 53 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 20 คน จากจำนวนทั้งหมด 53 คน ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณลักษณะคือ 1) เป็นนักศึกษาจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัด

อุปสรรชานี้ 2) ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยและปฏิบัติการสอนด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด 3) สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ครบตามกำหนดเวลาจำนวน 7 สัปดาห์

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับการดำเนินการปฏิบัติการสอนตามวงจรการศึกษาชั้นเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยศึกษาสภาพการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญที่การบริหารจัดการกระดานดำในชั้นเรียนคณิตศาสตร์
2. การประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการใช้กระดานดำในชั้นเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด และชี้แจงเกี่ยวกับวงจรการปฏิบัติการแต่ละวงจร
3. ดำเนินการตามวงจรโดยแต่ละวงจร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่
 - 3.1 การวางแผน ร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในทีมการศึกษาชั้นเรียนโดยประเด็นสำคัญในการอภิปรายกันคือ การใช้กระดานดำในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้วิธีการแบบเปิด ซึ่งเน้นการสร้างสถานการณ์ปัญหาที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็น
 - 3.2 การปฏิบัติ นักศึกษาปฏิบัติการสอนดำเนินการสอนในชั้นเรียนตามแผนที่ออกแบบไว้ โดยการสอนมุ่งเน้นการใช้กระดานดำเพื่อแสดงปัญหา แนวคิด และผลการเรียนรู้ โดยมีครูพี่เลี้ยงและผู้วิจัยร่วมสังเกต
 - 3.3 การสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้กระดานตามแนวคิดของ Yoshida (2004) ที่แบ่งระดับความสามารถในการใช้กระดานดำออกเป็น 4 ระดับ จากนั้นเก็บข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกภาคสนาม
 - 3.4 การสะท้อนผล นักศึกษาปฏิบัติการสอนร่วมกันวิเคราะห์และประเมินการใช้กระดานดำในชั้นเรียน พร้อมทั้งรับคำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุงแผนการสอนในวงจรถัดไป ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งการดำเนินการวิจัย 3 วงจรการเรียนรู้ของการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเพื่อการพัฒนาความสามารถในการใช้กระดานดำ

การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเพื่อการพัฒนาความสามารถในการใช้กระดานดำ	การแบ่ง 3 วงจรการเรียนรู้	ระดับความสามารถในการใช้กระดานดำ
	วงจรที่ 1 1) เน้นการเริ่มต้นพัฒนาความสามารถในการใช้กระดานดำ โดยให้นักศึกษابันทึกปัญหาและข้อมูลพื้นฐานบนกระดาน 2) สร้างความเข้าใจพื้นฐานในการใช้กระดานดำและการบริหารจัดการเนื้อหาที่สอดคล้องกับแนวคิดคณิตศาสตร์	ระดับที่ 1 บันทึกข้อมูลบนกระดานดำโดยไม่มีบริหารจัดการมาก แต่เน้นการนำเสนอแนวคิดของนักเรียน ระดับที่ 2 บันทึกปัญหา คำถาม แนวทางกิจกรรม และแนวคิดของนักเรียนเพื่อแสดงความเชื่อมโยงในบทเรียนและสรุปแนวคิดสำหรับการเรียนในครั้งถัดไป ระดับที่ 3 แสดงความเชื่อมโยงผ่านการเปรียบเทียบและอภิปรายแนวคิดที่หลากหลาย พร้อมจัดกลุ่มและสรุปการอภิปรายแนวคิด เพื่อ
	วงจรที่ 2 1) การบันทึกข้อมูลที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การแสดงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา แนวคิด และผลลัพธ์บนกระดานดำ 2) การสอนในวงจรนี้เน้นการฝึกการเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในบทเรียนถัดไป	
	วงจรที่ 3	

การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเพื่อการพัฒนาความสามารถในการใช้กระดานดำ	การแบ่ง 3 วงจรการเรียนรู้	ระดับความสามารถในการใช้กระดานดำ
การใช้กระดานดำในชั้นเรียนวิธีการแบบเปิด ผลการใช้กระดานดำ ความสามารถในการใช้กระดานดำ 4 ระดับ	1) มุ่งสู่การพัฒนาความสามารถระดับสูง โดยนักศึกษาปฏิบัติการสอนต้องจัดการกระดานดำเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงลึกของนักเรียน 2) การอธิบายและเปรียบเทียบแนวคิดของนักเรียนในชั้นเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ	พัฒนาทักษะการจดบันทึกของนักเรียน ระดับที่ 4 ส่งเสริมการคิดเชิงลึกผ่านการเปรียบเทียบและอธิบายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ บันทึกผลอธิบายของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสังเกตการใช้กระดานดำ พัฒนาจากแนวคิด Yoshida (2004)
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการใช้กระดานดำ โดยสร้างคำถามปลายเปิดตามวัตถุประสงค์ แบ่งหมวดหมู่ตามประเด็นคำถาม

การสร้างเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการวิเคราะห์พบว่า รายการคำถามทั้งหมดมีค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (≥ 0.50) จากนั้นนำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินความชัดเจน ความเข้าใจ และความเหมาะสมของรายการ ก่อนนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสมสำหรับการใช้จริง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เข้าสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการตามวงจรการ
2. การบันทึกวีดิทัศน์และภาพนิ่ง ขณะที่กลุ่มเป้าหมายกำลังใช้กระดานดำ
3. การใช้แบบสังเกตเพื่อประเมินระดับการใช้กระดานดำของนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย
4. การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อยืนยันข้อมูล และ
5. การวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการใช้กระดานดำของนักศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

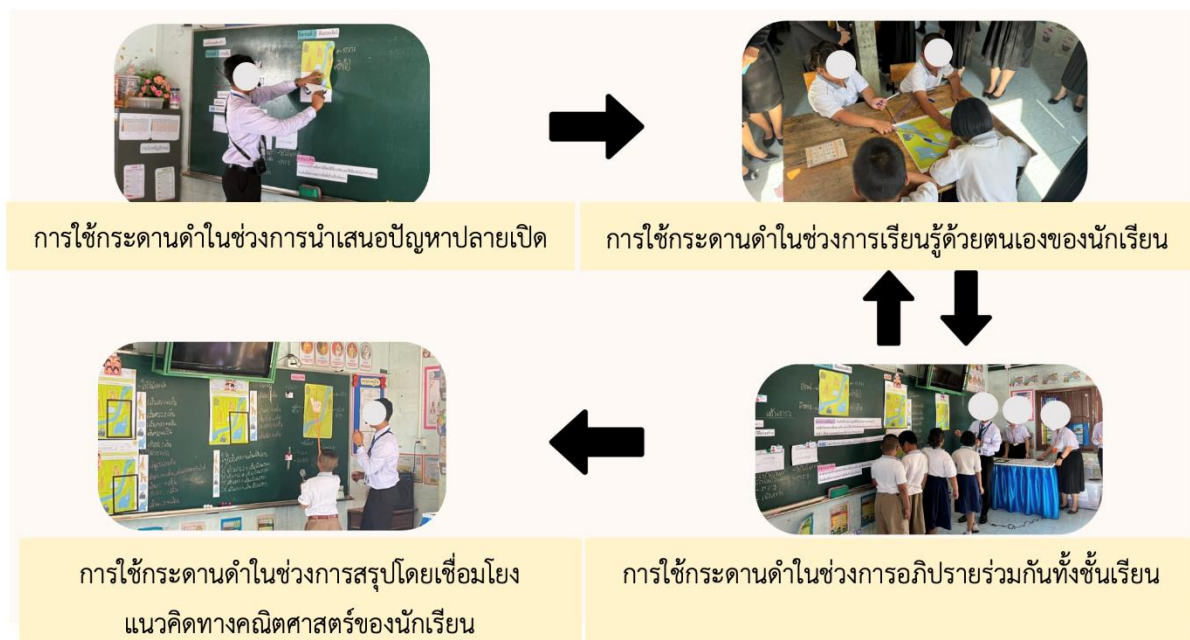
ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กระดานดำของนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมจากวิดีโอและภาพนิ่งในระหว่างการจัดการเรียนการสอน โดยนักศึกษาแต่ละคนจะได้รับการประเมินจำนวน 3 ครั้ง ภายหลังจากเสร็จสิ้นแต่ละวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ระดับความสามารถของนักศึกษาด้านการใช้กระดานดำดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการคำนวณร้อยละ เพื่อแสดงความถี่และร้อยละของนักศึกษาที่อยู่ในแต่ละระดับความสามารถ (ระดับที่ 1-4 ตามแนวคิดของ Yoshida, 2004) รายละเอียดของกระบวนการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาการใช้กระดานดำจากวิดีโอการสอนในชั้นเรียน ทำการถอดความพฤติกรรมการใช้กระดานดำของนักศึกษา แล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นของรายการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ระดับความสามารถในการใช้กระดานดำ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ทำการถอดเทปคำสัมภาษณ์นักศึกษา แล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยพิจารณาจากพัฒนาการของแต่ละบุคคลในแต่ละระดับของความสามารถ
3. การจัดหมวดหมู่ตามพัฒนาการของนักศึกษา สร้างตารางเปรียบเทียบพัฒนาการของนักศึกษาในแต่ละวงจรการวิจัย เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาและสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการปฏิบัติการสอน

สรุปผลการวิจัย

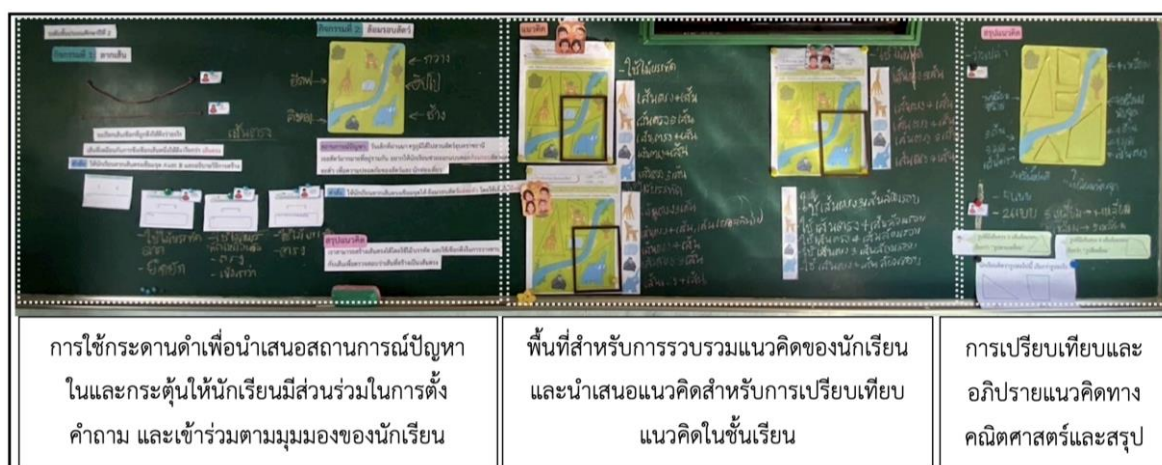
การใช้กระดานของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดมีความเชื่อมโยงกับระดับการใช้กระดานดำ ตามผลการสรุปดังนี้

1. การใช้กระดานดำในขั้นนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด นักศึกษากลุ่มเป้าหมายใช้กระดานดำในการนำเสนอภาพสถานการณ์ปัญหาและกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและเสนอแนวคิดเบื้องต้น การจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนบนกระดานดำมีลักษณะของการบันทึกข้อมูลหลากหลายแนวทางเพื่อเปิดพื้นที่การเปรียบเทียบในลำดับต่อไป สอดคล้องกับ ระดับที่ 2 ของการใช้กระดานดำ ที่เน้นการเชื่อมโยงปัญหา คำถาม และแนวคิดในบทเรียน
2. การใช้กระดานดำในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมายใช้กระดานดำเป็นฐานข้อมูลพื้นฐานในการช่วยนักเรียนทบทวนสถานการณ์ปัญหาและคำสั่งกิจกรรม ขณะเดียวกันครูเดินสำรวจและเก็บรวบรวมแนวคิดของนักเรียนแต่ละคู่เพื่อเตรียมนำเสนอในลำดับถัดไป แสดงให้เห็นถึงการวางแผนการจัดการแนวคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนแนวโน้มของ ระดับที่ 3 ที่เตรียมพร้อมสำหรับการเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน
3. การใช้กระดานดำในขั้นอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน นักเรียนและนักศึกษากลุ่มเป้าหมายร่วมกันใช้กระดานดำในการนำเสนอแนวคิดที่หลากหลาย และเปรียบเทียบแนวคิดระหว่างกลุ่ม กระดานดำถูกใช้ในการจัดกลุ่มแนวคิด จัดลำดับแนวคิด และแสดงข้อสังเกตสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ระดับที่ 3 ของการใช้กระดานดำ ที่เน้นการเปรียบเทียบวิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
4. การใช้กระดานดำในขั้นการสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมายและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน โดยใช้กระดานดำเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมและเชื่อมโยงแนวคิดที่เกิดขึ้นตลอดทั้งคาบเรียน ทั้งในรูปแบบข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การบันทึกแนวคิดเชิงสัญลักษณ์และการอภิปรายเชิงลึกสะท้อนถึง ระดับที่ 4 ของการใช้กระดานดำ ซึ่งมุ่งพัฒนาความสามารถในการเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ของนักเรียน รายละเอียดการปฏิบัติตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการใช้กระดานดำของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายในแต่ละขั้นของวิธีการแบบเปิด

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของระดับความสามารถการใช้กระดานดำในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด พบว่า การใช้กระดานดำมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากระดับที่ 2 ไปสู่ระดับที่ 4 ตามลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยมีลักษณะที่โดดเด่นคือ การใช้กระดานดำเป็นพื้นที่ในการจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการคิดเชิงเปรียบเทียบ และสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ร่วมกันทั้งชั้นเรียน ตามตัวอย่างภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการใช้กระดานดำของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์

เมื่อวิเคราะห์ความสามารถในการใช้กระดานดำของนักศึกษาตามระดับของ Yoshida (2004) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ พบรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสามารถในการใช้กระดานดำ

ระดับ	การใช้กระดาน	วงจรที่ 1	วงจรที่ 2	วงจรที่ 3
ระดับที่ 1	บันทึกข้อมูลบนกระดานโดยไม่มีการบริหารจัดการมาก แต่เน้นการนำเสนอแนวคิดของนักเรียน	15 (75%)	2 (10%)	0 (0%)
ระดับที่ 2	บันทึกปัญหา คำถาม แนวทางกิจกรรม และแนวคิดของนักเรียน เพื่อแสดงความเชื่อมโยงในบทเรียนและสรุปแนวคิดสำหรับการเรียนในครั้งถัดไป	5 (25%)	13 (65%)	3 (15%)
ระดับที่ 3	แสดงความเชื่อมโยงผ่านการเปรียบเทียบและอภิปรายแนวคิด ที่หลากหลาย พร้อมจัดกลุ่มและสรุปการอภิปรายแนวคิด เพื่อพัฒนาทักษะการจดบันทึกของนักเรียน	0 (0%)	5 (25%)	13 (65%)
ระดับที่ 4	ส่งเสริมความคิดเชิงลึกผ่านการเปรียบเทียบและอภิปรายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ บันทึกผลการอภิปรายของนักเรียน	0 (0%)	0 (0%)	4 (20%)

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการใช้กระดานดำในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ของนักศึกษาในแต่ละวงจรสะท้อนพัฒนาการของนักศึกษา โดยเริ่มจากวงจรที่ 1 ซึ่งใช้กระดานในระดับที่ 1 สูงถึง 75% เน้นการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนแต่ยังขาดการเตรียมการเพื่อเชื่อมโยงบทเรียน ต่อมาในวงจรที่ 2 การใช้กระดานในระดับที่ 2 เพิ่มขึ้นเป็น 65% แสดงถึงความพยายามในการเชื่อมโยงเนื้อหาและเตรียมการสรุปบทเรียน ส่วนในวงจรที่ 3 การใช้กระดานในระดับที่ 3 เพิ่มขึ้นเป็น 65% และมีการใช้ระดับที่ 4 โดยคิดเป็น 20% แสดงถึงการใช้กระดานดำเพื่อส่งเสริมการอภิปรายเชิงลึก จัดกลุ่มแนวคิดของนักเรียน และกระตุ้นการอภิปรายแนวคิดของนักเรียนเพื่อขยายไปสู่แนวคิดทางคณิตศาสตร์มากขึ้น

จากการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การใช้กระดานดำของนักศึกษา โดยพบว่า นักศึกษารับรู้ว่าตนเองมีพัฒนาการในการใช้กระดานดำอย่างชัดเจน โดยเฉพาะจากการเริ่มต้นในระดับที่ 1 ที่ยังเน้นเพียงการบันทึกแนวคิดของนักเรียนแบบไม่มีการจัดระบบ ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นในวงจรถัดมา ซึ่งนักศึกษาเริ่มมีความเข้าใจในความสำคัญของการจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนบนกระดานดำ การเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน และการเตรียมพื้นที่สำหรับ

การอภิปรายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ นักศึกษาสะท้อนว่าการได้ฝึกในแต่ละวงจร ได้รับข้อเสนอแนะจากเพื่อนและครูพี่เลี้ยง จึงช่วยให้มีแนวทางในการวางแผนและบริหารจัดการกระดานดำมากขึ้น โดยเฉพาะในวงจรที่ 3 ที่มีการใช้กระดานดำในระดับที่ 3 และ 4 นักศึกษารู้สึกว่าตนเองสามารถใช้กระดานดำเพื่อกระตุ้นการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียน การอภิปรายแนวคิดของนักเรียนร่วมกัน และสามารถสรุปแนวคิดทางคณิตศาสตร์ร่วมกับนักเรียนได้มากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้กระดานดำในชั้นเรียนคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากระดับที่ 1 ซึ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนเป็นหลัก และสามารถพัฒนาไปสู่ระดับที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้กระดานดำเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการอภิปรายแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างมีโครงสร้าง พัฒนาการเชิงลำดับนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Yoshida (2004) ที่เสนอว่าความสามารถในการใช้กระดานดำสามารถพัฒนาได้ผ่านการฝึกฝนและการสะท้อนผลจากการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ในวงจรที่ 3 ของการวิจัย นักศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการวางแผนการใช้กระดานดำอย่างมีระบบ โดยเฉพาะการจัดลำดับแนวคิด การเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียน ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าใจในโครงสร้างของบทเรียนและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ชั้นเรียนพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการใช้กระดานดำให้สัมพันธ์กับลำดับกิจกรรมในชั้นเรียน และสามารถจัดกลุ่มแนวคิดเพื่อนำไปสู่การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมร่วมกับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องผ่านหลายวงจรของการวิจัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกวางแผนการใช้กระดานดำให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของบทเรียนและลำดับของกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างมีเป้าหมาย นอกจากนี้ การใช้เครื่องมือสะท้อนผล เช่น ภาพถ่าย วิดีโอบันทึกการสอน และการอภิปรายหลังการสอน ยังมีส่วนช่วยให้นักศึกษาตรวจสอบความชัดเจนของการจัดการแนวคิดของนักเรียนบนกระดานดำ และสามารถปรับปรุงแนวทางการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอของ Baldry et al. (2023) ที่ระบุว่า การวางแผนแนวคิดของนักเรียนบนกระดานดำอย่างมีโครงสร้าง โดยแบ่งพื้นที่ตามช่วงของกิจกรรม เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถกระตุ้นการเปรียบเทียบแนวคิดและขยายความเข้าใจของนักเรียนได้

พัฒนาการที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการวิจัยยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงคุณค่าของการปฏิบัติการสอนภายใต้บริบทการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ซึ่งช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์อย่างรอบด้าน การที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน สังเกตในชั้นเรียน และสะท้อนผลร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกในฐานความรู้มืออาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis et al. (2006) ที่เสนอว่าการพัฒนาครูควรเกิดขึ้นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติและการสะท้อนผลแบบมีโครงสร้าง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทไทย ตามที่ ปิยมนัส วรวิทย์รัตนกุล (2560) ที่เน้นว่าการออกแบบพื้นที่บนกระดานดำอย่างมีเป้าหมาย เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ส่งเสริมการอภิปรายและการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง งานวิจัยของ ไกรลาส มาตรมูล, และเทพธิดา เขียวคำ (2566) ยังพบว่า กระบวนการใช้กระดานดำร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนมีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2557) ยังได้ชี้ว่ากระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และเชื่อมโยงแนวคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระดานดำสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแสดงและเชื่อมโยงแนวคิดเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการใช้กระดานดำของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในงานวิจัยนี้แสดงถึงพัฒนาการเชิงทักษะในการจัดการในชั้นเรียน พร้อมทั้งเป็นแนวทางพัฒนาวิชาชีพที่เชื่อมโยงการออกแบบ การสังเกต และการสะท้อนคิดเข้าด้วยกันอย่างครบถ้วน ทั้งนี้สนับสนุนกระบวนการใช้กระดานดำเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรผลิตครูคณิตศาสตร์ควรบูรณาการแนวคิดการวางแผนกระดานดำแบบ Bansho ในรายวิชาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.2 ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกใช้กระดานดำในลักษณะการจัดลำดับและเชื่อมโยงแนวคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ โดยปฏิบัติร่วมกับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง พร้อมทั้งใช้การสะท้อนผลร่วมกับ นักศึกษาโดยอิงจากภาพถ่าย วิดีโอ หรือบันทึกการจัดกระดาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลของการใช้กระดานต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การจดบันทึก การอภิปราย หรือการ แสดงความคิด โดยพัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถในการใช้กระดานดำให้มีความชัดเจน และครอบคลุม ซึ่งสามารถทำ วิจัยในครั้งในประเด็นเกี่ยวกับการใช้กระดานดำเพื่อส่งเสริมทักษะการอภิปรายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาผลของการใช้กระดานดำแบบ Bansho ของนักศึกษาครูที่มีต่อสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ไกรลาส มาตรมูล, และเทพิตัตต์ เขียวคำ. (2566). การใช้กระดานดำแบบญี่ปุ่นเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนใน ชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*. 23(2): 81-96.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น: เพ็ญพรินตัง.
- _____. และคณะ. (2546). รายงานสภาวิจัย เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้น กระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ปิยมนัส วรวิทย์รัตนกุล. (2560). การใช้กระดานปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการแบบเปิดตามแนวคิดการใช้ กระดานแบบญี่ปุ่น (Bansho). *วารสารครูพิบูล*. 4(2): 59–74.
- Asami-Johansson, Y., Otaki, K., & Akamoto, J. (2023). Board work as a resource for lesson study in mathematics. Paper presented at the Thirteenth Congress of the European Society for Research in Mathematics Education (CERME13), Budapest, Hungary. <https://hal.science/hal-04410822v1>.
- Baldry, F., Mann, J., Horsman, R., Koiwa, D., & Foster, C. (2023). The use of carefully planned board work to support the productive discussion of multiple student responses in a Japanese problem-solving lesson. *Journal of Mathematics Teacher Education*. 26(2): 129–153.
- How, R. P. T. K., Zulnaidi, H., & Abdul Rahim, S. S. (2024). Development and validation of a teaching module based on the traditional approach of the Japanese Bansho Plan towards the mastery of quadratic equations. *International Journal of Information and Education Technology*. 14(3): 411–423.
- Inprasitha, M. (2011). One feature of adaptive lesson study in Thailand: Designing learning unit. *Journal of Science and Mathematics Education*. 34: 47-66.
- _____. (2022). Lesson study and open approach development in Thailand: a longitudinal study. *International Journal for Lesson and Learning Studies*. 11(5): 1 - 15.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Kuehnert, E. A., Eddy, C. M., Miller, D., Pratt, S., & Senawongsa, C. (2018). Bansho: Visually sequencing mathematical ideas. *Teaching Children Mathematics*. 24(6): 362–369.
- Lewis, C., Perry, R., & Murata, A. (2006). How should research contribute to instructional improvement? The case of lesson study. *Educational Researcher*. 35(3): 3–14.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2014). *Principles to actions: Ensuring mathematical success for all*. Reston, VA: NCTM.

- Tan, S. (2021). Bansho as part of lesson and lesson study: From the origins to the present. **International Journal for Lesson and Learning Studies**. 10(2): 123–135.
- Tan, S., Clivaz, S., & Sakamoto, M. (2023). Presenting multiple representations at the chalkboard: Bansho analysis of a Japanese mathematics classroom. **Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy**. 49(4): 630–647.
- Tan, S., Nozaki, S., Fu, H., & Shibata, Y. (2023). The principles of teacher's decision-making in Japanese board writing (bansho) process. **Asia Pacific Journal of Education**. 43(1): 236-251.
- Yoshida, M. (2004). **Developing Effective Use of the Blackboard and Student Note-Taking Skills through Lesson Study**. Paper presented at Cherry Hill Public Schools, NJ, March 15–16, 2004.

การศึกษาเปรียบเทียบคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 A Comparative Study of Chinese Homographs in the HSK Level 5 Test

ชโลธร สังข์ทอง¹, ศศิธร นูริตมนต์²

Chalothorn Sangthong¹, Sasithorn Nuritamon²

Corresponding Author E-mail: sasithorn.nu@up.ac.th

Received: 2025-03-25; Revised: 2025-09-11; Accepted: 2025-09-11

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ความหมายและชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร การออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีน จำแนกได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ พบว่าการอ่านออกเสียงได้ 2 เสียง มีเยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.87 ความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน จำแนกได้ทั้งหมด 2 ประเภท พบว่า คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย มีเยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.90 และชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีน จำแนกได้ทั้งหมด 2 ประเภท พบว่า คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยน มีเยอะที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.65 จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า

มีคำพ้องรูปภาษาจีนจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในข้อสอบการวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 หากพบเจอคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบ ผู้เรียนจะสับสนได้ง่าย อาจส่งผลต่อการอ่านผิด และทำให้ประสิทธิภาพในการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีนลดลงได้ ดังนั้น วิธีที่ควรเรียนรู้ จดจำและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำพ้องรูปภาษาจีนก่อนสอบ คือ 1) คำพ้องรูปภาษาจีนมีลักษณะที่ออกเสียงไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่ความหมายก็มักจะเหมือนกัน 2) ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนบ่งบอกถึงความหมายของแต่ละตัวอักษร 3) คำพ้องรูปภาษาจีนบางตัวอักษร อาจมีความหมายที่เหมือนกัน 4) คำพ้องรูปภาษาจีนออกเสียงได้หลายเสียง ควรจดจำเฉพาะเสียงที่มักจะพบเจอได้บ่อย ๆ เพื่อลดจำนวนในการจดจำคำศัพท์ 5) ควรดูบริบทของคำพ้องรูปภาษาจีนแล้ววิเคราะห์การออกเสียงของตัวอักษร

คำสำคัญ: คำพ้องรูปภาษาจีน, เปรียบเทียบ, ข้อสอบวัดระดับภาษาจีน HSK 5

¹ นิสิตปริญญาตรี, สาขาวิชาภาษาจีน, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ Bachelor's degree student, Chinese language program, Faculty of Liberal Arts, University of Phayao

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาจีน, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา

² Lecturer, Chinese language program, Faculty of Liberal Arts, University of Phayao

Abstract

This study aims to conduct a comparative analysis of the pronunciations, meanings, and parts of speech of Chinese homographs in the HSK Level 5 Sample Test. The findings from the data analysis reveal that a total of 310 homographic characters appear in the HSK Level 5 Sample Test. Regarding pronunciations, Chinese homographs can be classified into four patterns, with the majority 83.87% being characters that have two possible pronunciations. In terms of meaning, Chinese homographs can be divided into two categories, with those that change meaning being the most common 92.90%. As for parts of speech, they can also be classified into two types, with the largest proportion 70.65% being characters whose parts of speech change. The results of this study indicate that:

A significant number of Chinese homographs are included in the HSK Level 5 Sample Test. Encountering such homographs during the exam can easily cause confusion, leading to misreading and potentially reducing test performance. Therefore, strategies for effectively learning, memorizing, and understanding Chinese homographs before the exam include: 1) Recognizing that Chinese homographs often differ in pronunciations, and most of the time their meanings also differ. 2) Understanding that the part of speech of a homograph often reflects its meaning. 3) Some Chinese homonyms may have the same meaning. 4) Focusing on memorizing only the most frequently encountered pronunciations of polyphonic characters to reduce the cognitive load of vocabulary memorization. 5) Paying close attention to the context in which a homograph appears in order to determine its correct pronunciation.

Keywords: Chinese Homographs, Comparison, HSK 5 Chinese Proficiency Test

บทนำ

การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน (HSK) เป็นการสอบมาตรฐานสากลที่มุ่งเน้นการประเมินผู้สอบที่ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาที่สองในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การเรียน และการทำงาน ขั้นตอนในการสอบจะเป็นการทดสอบความรู้ การให้คะแนนที่ได้มาตรฐาน จากนั้นจะมีการออกใบรับรองรายงานผลคะแนนให้แก่ผู้เข้ารับการสอบ 中文水平考试 (2025) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้เล็งเห็นความสำคัญส่งเสริมและขยายระบบการทดสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน โดยสนับสนุนให้การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน (HSK) เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในหลักสูตรภาษาจีนของ ศธ. และเป็นมาตรฐานของการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาจีน ดังนั้นการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีนจึงเป็นด้านสำคัญของผู้ที่เรียนภาษาจีน เพื่อพัฒนาศักยภาพระดับความรู้ของตนเองอยู่เสมอ ปัจจุบันผู้เรียนชาวไทยมีจำนวนไม่น้อยที่กำลังศึกษาและมุ่งมั่นในการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาจีนได้ นอกจากนี้ในแต่ละระดับของการสอบวัดความรู้ทางภาษาจีนก็มีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน การเรียนรู้ในการตะลุยโจทย์ การทำแบบฝึกหัด การเขียนเรียงความ การฟังเทปหรือวิดีโอ และการเรียนรู้ในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีนให้ประสบความสำเร็จได้ นอกจากคำศัพท์ภาษาจีนทั่วไปที่ผู้เรียนภาษาจีนจะต้องจดจำและพบเจอในข้อสอบแล้ว ยังต้องพบเจอกับคำศัพท์ที่มีตัวอักษรจีนเขียนเหมือนกัน แต่ออกเสียงได้หลายเสียงและมีหลายความหมาย อีกทั้งยังเป็นคำศัพท์ที่อยู่ในข้อสอบการวัดระดับความรู้ทางภาษาจีนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนหรือผู้สอบมีความสับสน ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ส่งผลเชิงลบในการเรียนรู้และการสอบได้ เช่น คำว่า “重” อ่านว่า “zhòng” เป็นคำนาม แปลว่า หนัก ปริมาณมาก แต่เมื่ออ่านว่า “chóng” เป็นคำกริยา จะแปลว่า ทำซ้ำ หรือ อย่างเช่น คำว่า “教” อ่านว่า “jiào” เป็นกริยา แปลว่า สอน แต่เมื่ออ่านว่า “jiào” เป็นคำนาม จะแปลว่า การศึกษา คำศัพท์ข้างต้นเหล่านี้เรียกว่า 多音字 (คำพ้องรูป) 张洁 (2014) หากผู้เรียนไม่ได้สังเกตและไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อาจจะทำให้ในระหว่างสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน มีประสิทธิภาพลดลงได้ หากพบเจอคำพ้องรูปที่มักทำให้ผู้เรียนมีความสับสน จะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการทำข้อสอบ และเพิ่มความยากลำบากในการเข้าใจ และนำไปใช้ไม่ถูกต้อง 邱茂 (2016) คำพ้องรูปภาษาจีนจึงมีความยากต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อผู้เรียนภาษาจีนที่เป็นชาวต่างชาติ

ทำให้เกิดการอ่านออกเสียงคำพ้องรูปภาษาจีนผิดอยู่บ่อยครั้ง สาเหตุที่ก่อให้เกิดการอ่านผิดคือ ผู้เรียนเกิดความไม่แน่ใจในการอ่านออกเสียงคำพ้องรูปภาษาจีน เพราะมีรูปแบบการออกเสียงของตัวอักษรจีนเยอะมาก หากคำพ้องรูปภาษาจีนคำไหนออกเสียงได้หลายเสียง ก็ยิ่งส่งผลต่ออัตราการอ่านผิดสูงมากขึ้น ด้วยสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบคำพ้องรูปภาษาจีน จึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 จากนั้นวิเคราะห์การออกเสียง ความหมายและชนิดของคำ ออกเป็นจำนวนสถิติ และค่าเฉลี่ย พร้อมแนะนำวิธีการในการเรียนรู้คำพ้องรูปภาษาจีน เพื่อส่งเสริมทักษะในการจดจำคำพ้องรูปภาษาจีนของผู้เรียนและผู้สอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ความหมายและชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5

การทบทวนวรรณกรรม

นักวิชาการจีนได้ให้คำนิยามและความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนไว้ดังนี้ 廖映红 (2018) ได้ให้คำนิยามของคำพ้องรูปภาษาจีนไว้ว่า ตัวอักษรหนึ่งคำ สามารถออกเสียงได้สองเสียงหรือมากกว่าสองเสียงขึ้นไป เช่น คำว่า 好 (ดี) สามารถอ่านได้ทั้ง “hǎo” และ “hào” หรืออย่างคำว่า 参 สามารถอ่านได้ทั้ง “cān” ที่มาจากคำว่า 参加 (เข้าร่วม) หรือออกเสียงว่า “cēn” ที่มาจากคำว่า 参差 (ไม่เท่ากัน) และออกเสียงว่า “shēn” ที่มาจากคำว่า 人参 (โสม) ตัวอักษรจีนบางตัวยังสามารถออกเสียงต่างกันได้ถึงสี่เสียง เช่น คำว่า 差 สามารถอ่านได้ทั้ง “chā” ที่มาจากคำว่า 差别 (แตกต่าง) หรือสามารถออกเสียงว่า “chāi” มาจากคำว่า 出差 (การออกเดินทางไปทำงานนอกสถานที่) ส่วนคำว่า 参差 (ไม่เท่ากัน) จะออกเสียงเป็น “cī” หรือคำว่า 差劲 (แย่มาก) จะออกเสียงเป็น “chà” 黄长泉 (2002) กล่าวว่าคำพ้องรูปคือตัวอักษรจีนที่ออกเสียงไม่เหมือนกัน บางครั้งสามารถแสดงความหมายของคำนั้น ๆ ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน 王海苓 (2015) ให้คำนิยามของคำพ้องรูปภาษาจีนไว้ว่า หนึ่งตัวอักษรสามารถอ่านได้สองเสียงหรือมากกว่าสองเสียงขึ้นไป การออกเสียงที่ต่างกันของแต่ละคำบ่งบอกถึงความหมาย การนำไปใช้ และมีชนิดของคำที่แตกต่างกัน ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายและคำนิยามของคำพ้องรูปภาษาจีนได้ว่า ตัวอักษรที่มีรูปร่างเหมือนกันแต่ออกเสียงได้หลายเสียง แต่หากจะนำไปใช้ ต้องศึกษาและระมัดระวังการออกเสียง ความหมาย ชนิดคำ และบริบทต่าง ๆ ของตัวอักษรนั้น ๆ เรียกสั้น ๆ ว่า คำที่มีหลายเสียง

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่านักวิชาการชาวจีนได้แบ่งประเภทของคำพ้องรูปภาษาจีนได้ดังนี้ 黄伯荣, 廖序东 (2007) ได้แบ่งประเภทคำพ้องรูปภาษาจีนใน 《现代汉语》 หนังสือหลักภาษาจีนในปัจจุบัน ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 5 แบ่งลักษณะคำพ้องรูปภาษาจีนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ตัวอักษรที่มีหลายเสียงและหลายความหมาย คือ ตัวอักษรจีนหนึ่งตัว ออกเสียงได้หลายเสียง และความหมายของทุก ๆ ตัวอักษรมีความหมายที่แตกต่างกัน เช่น คำว่า 担 หากเป็นคำกริยาจะอ่านว่า “dān” มาจากคำว่า 承担 แปลว่า รับผิดชอบ แต่ถ้าเป็นคำนามจะอ่านออกเสียงว่า “dàn” ที่มาจากคำว่า 担子 แปลว่า คานหามหรือตะกร้าหาม 2) ตัวอักษรที่มีหลายเสียงแต่ความหมายเหมือนกัน กล่าวคือ ถึงแม้ในหนึ่งตัวอักษรจีนจะสามารถออกเสียงได้หลายเสียง แต่ความหมายของตัวอักษรจีนมีความหมายเหมือนกัน เช่น คำว่า 剥 ไม่ว่าจะออกเสียงเป็น “bāo” หรือออกเสียงเป็น “bō” แต่ความหมายของตัวอักษรนี้ แปลว่า ปอกเปลือก เหมือนกัน 刘春丽 (2005) กล่าวว่าคำพ้องรูปภาษาจีน คือ รูปแบบของตัวอักษรจีนเดียวกัน ตัวอักษรจีนออกเสียงได้สองเสียงหรือมากกว่าสองเสียงขึ้นไป สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงไม่เหมือนกันแต่ความหมายเหมือนกัน เรียกว่า “多音同义” เช่น คำว่า 熟 ออกเสียงได้ทั้ง “shú” และ “shóu” มีความหมายเหมือนกันคือ สุกอมปิ้งสุกแล้ว 2. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกัน และความหมายก็แตกต่างกัน เรียกว่า “多音多义” เช่น คำว่า 中 หากออกเสียงเป็น “zhōng” จะหมายถึง ตรงกลางหรือศูนย์กลาง แต่หากออกเสียงเป็น “zhòng” จะมีความหมายว่า ได้รับ ถูก หรือโดน 廖映红 (2018) ได้แบ่งประเภทของคำพ้องรูปออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและมีความหมายเหมือนกันโดยสิ้นเชิง เช่น คำว่า 大 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “dà” และ “dài” มีความหมายเหมือนกัน คือ พื้นที่ จำนวน ความแข็งแรง หรือความแข็งแรงที่เกินขอบเขต 2. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและมี

ความหมายเหมือนกันบางส่วน เช่น คำว่า 觉 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “jué” และ “jiáo” แปลว่า ขบเคี้ยว และหากออกเสียงว่า “jiáo” จะหมายถึง การครุ่นคิด 3. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและความหมายก็ต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น คำว่า 参 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “cān” มาจากคำว่า 参加 แปลว่า เข้าร่วม หากออกเสียงว่า “shēn” มาจากคำว่า 人参 หมายถึง โสม และหากออกเสียงว่า “cēn” มาจากคำว่า 参差 แปลว่า ไม่เท่ากัน 李冉冉 (2015) ได้แบ่งประเภทของคำพ้องรูปออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและมีความหมายเหมือนกันโดยสิ้นเชิง เช่น คำว่า 拈 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “biē” และ “niē” มีความหมายเหมือนกันคือ ที่โกยผง 2. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและมีความหมายเหมือนกันบางส่วน เช่น คำว่า 提 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “tí” แปลว่า ยกหรือถือ และหากออกเสียงว่า “dī” แปลว่า ยกหรือถืออย่างระมัดระวัง 3. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและมีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คำว่า 拗 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “ào” แปลว่า ไม่เชื่อฟัง และอ่านออกเสียงว่า “niù” แปลว่า ดื้อรั้น 4. ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงต่างกันและความหมายก็ต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น คำว่า 什 อ่านออกเสียงได้ทั้ง “shén” มาจากคำว่า 什么 แปลว่า อะไร และหากออกเสียงว่า “shí” มาจากคำว่า 什物 หมายถึง เสื้อผ้าและสิ่งของเบ็ดเตล็ดที่ใช้ในชีวิตประจำวันภายในบ้าน จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของคำพ้องรูปภาษาจีนของนักวิชาการชาวจีน มีความหลากหลาย แต่ประเภทที่มีความเห็นตรงกันคือ ตัวอักษรที่มีหลายเสียงและมีหลายความหมาย และตัวอักษรที่มีหลายเสียงแต่มีความหมายเหมือนกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีในการแบ่งประเภทคำพ้องรูปภาษาจีนของ 黄伯荣, 廖序东 (2007) เป็นหลัก เนื่องจากนักวิชาการดังกล่าวทั้งสองท่านเป็นนักภาษาศาสตร์ชาวจีนที่มีชื่อเสียง มีผลงานวิจัยและมีหนังสือเกี่ยวกับหลักภาษาจีนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นผู้ประพันธ์หนังสือ 《现代汉语》 หนังสือหลักภาษาจีนในปัจจุบันที่มีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถืออีกด้วย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีวิจัยและบทความวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์คำพ้องรูปภาษาจีนที่อยู่ในข้อสอบและในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ในระดับต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ 张洁 (2014) ได้ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมคำพ้องรูปภาษาจีนที่อยู่ในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 6 ผลการวิเคราะห์พบว่าคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 6 มีทั้งหมด 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. พยัญชนะและสระเหมือนกัน แต่วรรณยุกต์ต่างกัน 2. พยัญชนะเหมือนกัน สระและวรรณยุกต์ต่างกัน 3. สระเหมือนกัน พยัญชนะและวรรณยุกต์ต่างกัน 4. พยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ต่างกัน พร้อมทั้งยังให้ข้อเสนอแนะในการเรียนรู้คำพ้องรูปภาษาจีน 陈艺文 (2015) ได้รวบรวมสถิติของคำพ้องรูปภาษาจีนที่พบในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 1-3 จำนวน 5000 คำ อีกทั้งวิเคราะห์การออกเสียงและความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน พบว่าคำพ้องเสียงที่ปรากฏในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 1-3 มีจำนวนไม่น้อย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและกลยุทธ์ในการเรียนรู้คำพ้องรูปภาษาจีน 郭茂 (2016) ได้รวบรวมสถิติของคำพ้องรูปภาษาจีนที่พบในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 1-3 พบว่าในแต่ละระดับมีคำพ้องเสียงอยู่เป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะวิธีการเรียนรู้คำพ้องรูปภาษาจีนโดยอิงตามระดับความสามารถด้านภาษาจีนและลักษณะทางจิตวิทยาในการเรียนรู้ของผู้เรียนภาษาจีน

ผู้วิจัยเห็นว่าหากศึกษาคำพ้องรูปที่ปรากฏในข้อสอบการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ความหมายและชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 สามารถเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ ท่องจำการออกเสียง เข้าใจถึงความหมาย และชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้หนังสือและทบทวนการเตรียมความพร้อมก่อนสอบด้วยตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาการวิธีการเรียนรู้คำพ้องรูปภาษาจีนในระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสามารถแยกแยะคำพ้องรูปภาษาจีนได้อย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 จำนวนทั้งสิ้น 5 ฉบับ เป็นข้อสอบที่ดาวน์โหลดมาจากเว็บไซต์ www.chinesetest.cn 中文考试服务网 (เว็บไซต์การบริการการสอบภาษาจีน) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ทางการของ 语合中心 (ศูนย์การแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือภาษาจีนระหว่างประเทศ) เป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายในเว็บไซต์สนับสนุนสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลการ

สอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน การสมัครสอบ การแนะนำการสอบวัดระดับ รวมไปถึงการบริการตัวอย่างข้อสอบ เพื่อให้ผู้เรียนภาษาจีนสามารถเรียนรู้และทดสอบการทำข้อสอบได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดาวน์โหลดตัวอย่างข้อสอบ HSK ระดับ 5 ทั้ง 5 ฉบับ ดังนี้

- 1.1 新汉语水平考试 HSK (五级) H51001
- 1.2 新汉语水平考试 HSK (五级) H51002
- 1.3 新汉语水平考试 HSK (五级) H51003
- 1.4 新汉语水平考试 HSK (五级) H51004
- 1.5 新汉语水平考试 HSK (五级) H51005

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคำพ้องรูปภาษาจีนที่รวบรวมได้ในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 ทั้งหมดมาวิเคราะห์การออกเสียง ความหมาย และชนิดคำ ประมวลผลเป็นข้อมูลสถิติ และหาค่าเฉลี่ย โดยใช้ 《现代汉语词典》(พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่) เป็นพจนานุกรมภาษาจีนกลางฉบับที่ได้มาตรฐานฉบับแรกของจีน ซึ่งฉบับที่นำมาใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ 《现代汉语词典》第7版 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编 (พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ ฉบับที่ 7 จัดทำโดยกองบรรณาธิการพจนานุกรมศูนย์วิจัยภาษา คณะสังคมศาสตร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5

把	底	地	钢	号	卡	沙	系	挣	区	节	刷	劲	薄	累
吧	语	底	兴	奇	咳	稍	吓	只	作	尽	台	似	炮	令
分	乘	洞	个	适	凉	少	校	中	肚	禁	趟	头	过	数
子	度	都	各	核	陆	舍	压	重	蹲	桔	提	吐	单	仔
背	尺	读	据	红	绿	甚	呀	末	佛	看	供	血	称	派
化	冲	顿	更	相	秘	省	膏	作	别	读	载	钥	胆	上
便	烟	藏	厂	率	胜	石	研	采	父	拜	写	这	担	宿
论	处	发	能	会	摩	卷	要	唉	盖	没	饮	臭	吗	与
格	传	繁	同	几	南	思	匙	排	给	丽	占	空	得	介
并	创	间	通	会	难	缩	叶	熬	汗	能	涨	晕	么	种
且	刺	假	估	其	呢	弹	般	别	华	排	赚	凉	员	著
了	打	斗	骨	体	鸟	汤	遗	仅	喝	跑	综	陆	胳	转
见	喷	否	冠	假	宁	倡	有	经	划	片	虹	绿	咱	折
观	扫	服	广	见	弄	空	语	识	纪	枪	熟	秘	糊	哈
曾	大	合	柜	教	胖	发	们	答	术	悄	色	作	夹	解
长	约	亲	王	脚	便	络	脏	应	节	切	头	采	家	说
场	夫	革	期	属	迫	委	粘	厦	降	散	慌	纪	价	叉

ตารางที่ 1 (ต่อ)

朝	待	觉	还	量	万	为	召	调	角	当	姥	术	强	膀
吵	任	冒	鲜	济	浅	无	正	当	育	蛇	里	节	将	的
车	挡	干	好	俱	圈	洗	齐	倒	结	拾	俩	降	乐	恶
落	行	着	拉	啊	差	和	那	哪	嗯					

จากการรวบรวมคำพ้องรูปภาษาจีน มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการรวบรวมมาวิเคราะห์การออกเสียง ความหมายและชนิดคำ โดยใช้ทฤษฎีของ 黄伯荣, 廖序东(2007) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์การออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีน

จากการวิเคราะห์การออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 จำแนกได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกการออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีน

การออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีน	จำนวนตัวอักษร	ร้อยละ
อ่านออกเสียงได้ 2 เสียง	260	83.87
อ่านออกเสียงได้ 3 เสียง	36	11.61
อ่านออกเสียงได้ 4 เสียง	8	2.58
อ่านออกเสียงได้ 5 เสียง	5	1.94
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 2 สามารถวิเคราะห์ผลได้ว่าการออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 2 เสียง มีจำนวน 260 ตัว คิดเป็นร้อยละ 83.87 คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 3 เสียง มีจำนวน 36 ตัว คิดเป็นร้อยละ 11.61 คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 4 เสียง มีจำนวน 8 ตัว คิดเป็นร้อยละ 2.58 คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 5 เสียง มีจำนวน 5 ตัว คิดเป็นร้อยละ 1.94

ตัวอย่างการออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีนมีดังนี้

1) คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 2 เสียง ตัวอย่างเช่น

“挡” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า

dǎng เช่นคำว่า 挡住 (ปิดกั้น)

dàng เช่นคำว่า 搭档 (พันธมิตร)

“服” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า

fú เช่นคำว่า 衣服 (เสื้อผ้า)

fù เช่นคำว่า 服药 (การทานยา)

“革” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า

gé เช่นคำว่า 改革 (ปฏิรูป)

jí เช่นคำว่า 疾革 (อาการวิกฤต)

“假” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า

jiǎ เช่นคำว่า 假发 (ผมปลอม)

jià เช่นคำว่า 长假 (วันหยุดยาว)

“藏” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า

- cáng เช่นคำว่า 隐藏 (ซ่อน)
zàng เช่นคำว่า 西藏 (ทิเบต)
- 2) คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 3 เสียง ตัวอย่างเช่น
- “累” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- lèi เช่นคำว่า 劳累 (ความเหนื่อยล้า)
léi เช่นคำว่า 累赘 (เป็นภาระ)
lěi เช่นคำว่า 积累 (การสะสม)
- “糊” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- hū เช่นคำว่า 黑糊糊 (ดำปื)
hú เช่นคำว่า 糊涂 (สับสน เลอะเลือน)
hù เช่นคำว่า 糊弄 (ต้มตุ๋น หลอกลวง)
- “夹” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- jiá เช่นคำว่า 夹衣 (เสื้อแจ๊คเก็ต)
jiā เช่นคำว่า 夹菜 (คีบอาหาร)
gā เช่นคำว่า 夹肢窝 (รักแร้)
- “价” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- jià เช่นคำว่า 价格 (ราคา)
jiè เช่นคำว่า 价人 (คนตี)
jia เช่นคำว่า 震天价响 (เสียงที่สั่นสะเทือนอย่างรุนแรง)
- “强” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- jiàng เช่นคำว่า 倔强 (ดื้อรั้น หัวแข็ง)
qiáng เช่นคำว่า 强大 (ยิ่งใหญ่ ทรงพลัง)
qiǎng เช่นคำว่า 勉强 (ฝืนใจ ไม่เต็มใจ)
- 3) คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 4 เสียง ตัวอย่างเช่น
- “恶” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- è เช่นคำว่า 恶毒 (ประสงค์ร้าย ร้ายกาจ)
ě เช่นคำว่า 恶心 (น่าขยะแขยง น่ารังเกียจ)
wū เช่นคำว่า 恶 เป็นคำอุทาน มีอาการหรือพฤติกรรมที่ประหลาดใจ
wù เช่นคำว่า 憎恶 (ความเกลียดชัง)
- “落” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- là เช่นคำว่า 落空 (สูญเปล่า ล้มเหลว)
lào เช่นคำว่า 落汗 (เหงื่อตก เหลื่อไหล)
luò เช่นคำว่า 失落 (รู้สึกหดหู่)
luō เช่นคำว่า 大大落落 (สง่าผ่าเผย)
- “行” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
- háng เช่นคำว่า 银行 (ธนาคาร)

- hàng เช่นคำว่า 树行子 (กลุ่มต้นไม้ที่เรียงตัวกันเป็นแถว)
xíng เช่นคำว่า 行踪 (การติดตาม ร่องรอย)
héng เช่นคำว่า 道行 (การเดินทาง)
“着” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
zhuó เช่นคำว่า 穿着 (เครื่องแต่งกาย)
zhe เช่นคำว่า 瞒着 (ปิดบัง)
zhāo เช่นคำว่า 着数 (การหลอกหลอ)
zháo เช่นคำว่า 着急 (กังวลใจ ร้อนใจ)
“拉” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
lā เช่นคำว่า 拉手 (จูมมือ)
lá เช่นคำว่า 拉话 (พูดคุย)
lǎ เช่นคำว่า 半拉 (ครึ่ง ๆ กลาง ๆ)
là เช่นคำว่า 丢三落四 (ขี้หลงขี้ลืม)
4) คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 5 เสียง ตัวอย่างเช่น
“差” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
chā เช่นคำว่า 差别 (ความแตกต่าง)
chà เช่นคำว่า 相差 (ความห่างกัน)
chāi เช่นคำว่า 出差 (การออกไปทำงานนอกสถานที่)
chài ความหมายเหมือนกับคำว่า “瘥” แปลว่า พ้นจากการป่วย
cī เช่นคำว่า 参差 (ไม่เท่ากัน)
“和” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
hé เช่นคำว่า 和好 (คืนดีกัน)
hè เช่นคำว่า 唱和 (การขับร้องประสานเสียงกัน)
hú หากขณะในการเล่นเกมส์ไพ่กระจอกจะอุทานว่า “和” hú
huó เช่นคำว่า 和面 (นวดแป้ง)
huò เช่นคำว่า 拌和 (การคนให้เข้ากัน)
“那” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
nā เช่นคำว่า 那 เป็นแซ่ของบุคคล
ná เช่นคำว่า 拿 (หยิบ ถือนำ)
nǎ เช่นคำว่า 哪 (เพศเมีย)
nà เช่นคำว่า 那 (นั่น นั่น)
na เช่นคำว่า 呐 เป็นคำอุทาน
“啊” สามารถอ่านออกเสียงได้ว่า
ā อ่า น้ำเสียงที่แสดงออกถึงความประหลาดใจหรือความชื่นชม
á อ่า น้ำเสียงที่แสดงออกถึงการอยากรู้ซักถาม
ǎ อ่า น้ำเสียงที่แสดงออกถึงความตื้นตันตกใจ
à อ่า น้ำเสียงที่แสดงออกถึงการรับปาก
a อ่า เป็นคำเสริมน้ำเสียงแปลว่า “นะ”

2. วิเคราะห์ความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 จำแนกได้ทั้งหมด 2 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การจำแนกความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน

ความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน	จำนวนตัวอักษร	ร้อยละ
คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย	288	92.90
คำพ้องรูปภาษาจีนที่ไม่เปลี่ยนความหมาย	22	7.10
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 3 สามารถวิเคราะห์ผลได้ว่าความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย มีจำนวน 288 ตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 92.90 และคำพ้องรูปภาษาจีนที่ไม่เปลี่ยนความหมาย มีจำนวน 22 ตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 7.10

ตัวอย่างความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนมีดังนี้

1) คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย

คำว่า “少” หากเป็นคำคุณศัพท์จะอ่านว่า “shǎo” เช่นคำว่า 多少 (เท่าไร) และหากเป็นคำนามจะอ่านว่า “shào” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 少儿 (เด็กเล็ก)

คำว่า “省” หากเป็นคำกริยาจะอ่านว่า “shěng” เช่นคำว่า 省钱 (ประหยัดเงิน) และหากเป็นคำนามจะอ่านว่า “xǐng” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 反省 (การทบทวนตนเอง)

คำว่า “发” หากเป็นคำกริยาจะอ่านว่า “fā” เช่นคำว่า 发生 (การเกิดขึ้น) และหากเป็นคำนามจะอ่านว่า “fà” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 头发 (ผม)

คำว่า “宿” หากเป็นคำนามจะอ่านว่า “sù” เช่นคำว่า 归宿 (พักพิง) และเป็นคำนามเช่นกัน แต่อ่านออกเสียงว่า “xiù” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 星宿 (กลุ่มดาว) และหากเป็นคำลักษณนามจะอ่านว่า “xiǔ” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 一宿 (หนึ่งคืน)

คำว่า “叉” หากเป็นคำนามจะอ่านว่า “chā” เช่นคำว่า 叉子 (ช้อน) และเป็นคำนามเช่นกัน แต่อ่านออกเสียงว่า “chà” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 分叉 (แยกออกจากกันสองเป็นแฉก) หากเป็นคำกริยาจะอ่านว่า “chá” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 叉住 (กั้นเอาไว้) และเป็นคำกริยาเช่นกัน แต่อ่านออกเสียงว่า “chǎ” ความหมายก็จะเปลี่ยน เช่นคำว่า 叉开 (แยกออก)

จากตัวอย่างข้างต้นความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนจะพบว่า ตัวอักษรเหมือนกัน ออกเสียงได้หลายเสียง และการออกเสียงต่างกันความหมายก็ต่างกัน

2) คำพ้องรูปภาษาจีนที่ไม่เปลี่ยนความหมาย

คำว่า “虹” หากเป็นคำนามอ่านออกเสียงได้ทั้ง “hóng” และ “jiàng” คำว่า “虹” แปลว่า รุ้ง
คำว่า “熟” เป็นคำคุณศัพท์อ่านออกเสียงได้ทั้ง “shóu” และ “shú” คำว่า “熟” หมายถึง สุก
คุ้นเคย หรือชำนาญ

คำว่า “色” เป็นคำนามอ่านออกเสียงได้ทั้ง “sè” และ “shǐ” คำว่า “色” หมายถึง สี
คำว่า “头” เป็นคำนามอ่านออกเสียงได้ทั้ง “tóu” และ “tou” คำว่า “头” หมายถึง หัว
คำว่า “荒” เป็นคำคุณศัพท์อ่านออกเสียงได้ทั้ง “huāng” และ “huang” คำว่า “荒” หมายถึง
ต้นตระหนก สับสน

จากตัวอย่างข้างต้นความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนจะพบว่า ตัวอักษรเหมือนกัน ออกเสียงได้หลายเสียง การออกเสียงต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกัน

3. วิเคราะห์ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีน

จากการวิเคราะห์ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 จำแนกได้ทั้งหมด 2 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การจำแนกชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีน

ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีน	จำนวนตัวอักษร	ร้อยละ
คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำไม่เปลี่ยน	91	29.35
คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยน	219	70.65
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 4 สามารถวิเคราะห์ผลได้ว่าชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มีทั้งหมด 310 ตัวอักษร คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยน มีจำนวน 219 ตัว คิดเป็นร้อยละ 70.65 และ คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำไม่เปลี่ยน มีจำนวน 91 ตัว คิดเป็นร้อยละ 29.35

ตัวอย่างชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนมีดังนี้

1) คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยน

คำว่า “中” หากอ่านออกเสียงว่า “zhōng” เป็นคำนาม เช่นคำว่า 中国 (ประเทศจีน) และหากอ่านออกเสียงว่า “zhòng” เป็นคำกริยา เช่นคำว่า 中奖 (ได้รับรางวัล ถูกรางวัล)

คำว่า “重” หากอ่านออกเสียงว่า “zhòng” เป็นคำนาม เช่นคำว่า 重要 (สำคัญ) และหากอ่านออกเสียงว่า “chóng” เป็นคำกริยา เช่นคำว่า 重新 (เริ่มต้นใหม่)

คำว่า “校” หากอ่านออกเสียงว่า “xiào” เป็นคำนาม เช่นคำว่า 学校 (โรงเรียน) และหากอ่านออกเสียงว่า “jiào” เป็นคำกริยา เช่นคำว่า 校对 (การพิสูจน์อักษร)

คำว่า “空” หากอ่านออกเสียงว่า “kōng” เป็นคำคุณศัพท์ เช่นคำว่า 空房 (ห้องว่าง) และหากอ่านออกเสียงว่า “kòng” เป็นคำกริยา เช่นคำว่า 有空 (ว่าง มีเวลาว่าง)

คำว่า “要” หากอ่านออกเสียงว่า “yào” เป็นคำกริยา เช่นคำว่า 必要 (จำเป็น) และหากอ่านออกเสียงว่า “yāo” เป็นคำนาม เช่นคำว่า 要求 (การขอร้อง การเรียกร้อง)

จากตัวอย่างข้างต้นชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนจะพบว่า ตัวอักษรเหมือนกัน ออกเสียงได้หลายเสียง ชนิดคำต่างกันและความหมายก็ต่างกัน

2) คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำไม่เปลี่ยน

คำว่า “里” เป็นคำนามทั้งหมด หากอ่านออกเสียงว่า “lǐ” เช่นคำว่า 暗里 (ในความมืด อย่างลับ ๆ) หากอ่านออกเสียงว่า “lǐ” เช่นคำว่า 里面 (ด้านใน)

คำว่า “台” เป็นคำนามทั้งหมด หากอ่านออกเสียงว่า “tái” เช่นคำว่า 吧台 (เคาน์เตอร์บาร์) หากอ่านออกเสียงว่า “tāi” เช่นคำว่า 台州 (เมืองไทโจว)

คำว่า “读” เป็นคำกริยาทั้งหมด หากอ่านออกเสียงว่า “dú” เช่นคำว่า 读书 (อ่านหนังสือ) หากอ่านออกเสียงว่า “dòu” “读” หมายถึงการหยุดชะงักในขณะที่กำลังพูด

คำว่า “提” เป็นคำกริยาทั้งหมด หากอ่านออกเสียงว่า “tí” เช่นคำว่า 提倡 (ส่งเสริม สนับสนุน) และหากอ่านออกเสียงว่า “dī” เช่นคำว่า 提防 (เฝ้าระวัง ป้องกัน)

คำว่า “散” เป็นคำกริยาทั้งหมด หากอ่านออกเสียงว่า “sàn” เช่นคำว่า 分散 (แยกย้าย กระจาย) และหากอ่านออกเสียงว่า “sǎn” เช่นคำว่า 散居 (การอาศัยอยู่กันเป็นหย่อม ๆ)

จากตัวอย่างข้างต้นชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนจะพบว่า ตัวอักษรเหมือนกัน ออกเสียงได้หลายเสียง ชนิดคำเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน

อภิปรายผล

คำพ้องรูปภาษาจีนสามารถพบได้ในโครงร่างคำศัพท์และในการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ซึ่งสอดคล้องกับ 郭茂 (2016) ได้รวบรวมสถิติของคำพ้องรูปภาษาจีนที่พบในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 1-3 พบว่า HSK ระดับ 1 มีคำพ้องรูปภาษาจีน ทั้งหมด 36 ตัวอักษร HSK ระดับ 2 มีคำพ้องรูปภาษาจีน ทั้งหมด 36 ตัวอักษร HSK ระดับ 3 มีคำพ้องรูปภาษาจีน ทั้งหมด 88 ตัวอักษร และยังสอดคล้องกับ 陈艺文 (2015) ได้รวบรวมสถิติของคำพ้องรูปภาษาจีนที่พบในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 1-3 จำนวน 5000 คำ พบว่ามีคำพ้องรูปภาษาจีน ทั้งหมด 91 ตัวอักษร และสอดคล้องกับ 张洁 (2014) ได้ศึกษาวิเคราะห์คำพ้องรูปภาษาจีนที่อยู่ในโครงร่างคำศัพท์การสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 6 และรวบรวมสถิติของคำพ้องรูปภาษาจีนที่พบในโครงร่างคำศัพท์ HSK ระดับ 6 พบว่ามีคำพ้องรูปภาษาจีน ทั้งหมด 232 ตัวอักษร จะเห็นได้ว่าคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในโครงร่างคำศัพท์ในการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ของแต่ละระดับมีปรากฏเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง ความหมายและชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 มีคำพ้องรูปภาษาจีนทั้งหมด 310 ตัวอักษร มีจำนวนมากเช่นกัน การศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น การออกเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีน จำแนกได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 2 เสียง 3 เสียง 4 เสียง และ 5 เสียง การอ่านออกเสียงคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 มากที่สุด คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่อ่านออกเสียงได้ 2 เสียง มีจำนวน 260 ตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 83.87 ส่วนผล การวิเคราะห์ความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีน จำแนกได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย และ คำพ้องรูปภาษาจีนที่ไม่เปลี่ยนความหมาย การจำแนกความหมายของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 มากที่สุด คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่เปลี่ยนความหมาย มีจำนวน 288 ตัวอักษร คิดเป็น ร้อยละ 92.90 ซึ่งสอดคล้องกับ 王海玲 (2015) กล่าวว่า ความหมายของตัวอักษรขึ้นอยู่กับ การออกเสียง และการออกเสียงได้หลากหลายเสียงของคำพ้องรูปภาษาจีนส่วนใหญ่แสดงถึงความหมายที่แตกต่างของแต่ละตัวอักษร และผล การวิเคราะห์ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยนและคำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำไม่เปลี่ยน ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏใน ข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 มากที่สุด คือ คำพ้องรูปภาษาจีนที่ชนิดคำเปลี่ยน มีจำนวน 219 ตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 70.65 หากชนิดคำของตัวอักษรเปลี่ยนไป การออกเสียงและความหมายของตัวอักษรก็มักจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งสอดคล้อง กับ 廖映红 (2018) กล่าวว่า “以性变音” คือ ชนิดคำของคำพ้องรูปภาษาจีนสามารถบ่งบอกการออกเสียงของแต่ละตัวอักษรได้

มีจำนวนไม่น้อยของคำพ้องรูปภาษาจีนที่ปรากฏในข้อสอบตัวอย่าง HSK ระดับ 5 และผู้ที่เรียนภาษาจีนที่ไม่สามารถ ที่จะหลีกเลี่ยงได้ หากคำพ้องรูปออกเสียงมากกว่า 2 เสียงขึ้นไป มีความหมายที่ต่างกัน ก็ยังทำให้ผู้เรียนภาษาจีนสับสนได้ง่าย ผู้เรียนจึงเกิดความไม่แน่ใจในการอ่านออกเสียงคำพ้องรูปภาษาจีน เพราะมีรูปแบบการออกเสียงของตัวอักษรจีนเยอะมาก คำพ้องรูปภาษาจีนคำไหนออกเสียงได้หลายเสียง ก็ยังส่งผลต่ออัตราการอ่านผิดสูงมากขึ้น ดังนั้นผู้ที่กำลังเตรียมตัวสอบวัด ระดับความรู้ทางภาษาจีน HSK ระดับ 5 วิธีที่ควรเรียนรู้ จดจำและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำพ้องรูปภาษาจีนก่อนสอบ คือ 1. คำพ้องรูปภาษาจีนมีลักษณะที่ออกเสียงไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่ความหมายก็มักจะเหมือนกัน 2. ชนิดคำของคำพ้องรูป ภาษาจีนบ่งบอกถึงความหมายของแต่ละตัวอักษร 3. คำพ้องรูปภาษาจีนบางตัวอักษร อาจมีความหมายที่เหมือนกัน 4. คำพ้องรูปภาษาจีนออกเสียงได้หลายเสียง ควรจดจำเฉพาะเสียงที่มักจะพบได้บ่อย ๆ เช่น คำว่า “和” มีทั้งหมด 5 เสียง คือ “hé” “hè” “hú” “huó” และ “huò” ควรจำแค่ตัวอักษรที่ออกเสียงว่า “hé” เพราะในข้อสอบ HSK ระดับ 5 มีแค่คำว่า 和 (และ) กับคำว่า 和平 (สันติภาพ) และออกเสียงว่า “huó” 和面 (การนวดแป้ง) เป็นต้น เพื่อลดจำนวนในการจดจำคำศัพท์ 5. ควรดูบริบทของคำพ้องรูปภาษาจีนแล้ววิเคราะห์การออกเสียงของตัวอักษร เช่น คำ ว่า “给” หากอยู่ในบริบทที่เป็น 书面语 (ภาษาเขียน) จะออกเสียงเป็น “jǐ” แต่หากอยู่ในบริบทที่เป็น 口语 (ภาษาพูด) จะออกเสียงเป็น “gěi” วิธีการเรียนรู้ข้างต้นสอดคล้องกับ 廖映红 (2018) กล่าวว่า กลยุทธ์ในการเรียนรู้ คำพ้องรูปภาษาจีน ต้องเรียนรู้วิธีการจดจำในหลาย ๆ มุมมอง เช่น การจดจำชนิดคำ ความหมายของคำ และบริบทของคำ เป็นต้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และทำความเข้าใจคำพ้องรูปภาษาจีน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น วิธีการจดจำคำพ้องรูปภาษาจีนในการเรียนรู้และการสอบวัดระดับความรู้ทางภาษาจีน จะสามารถทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีและสามารถจดจำได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม คำพ้องรูปภาษาจีน หากไม่ศึกษาอย่างละเอียดและไม่ทำความเข้าใจให้กระจ่าง อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความผิดพลาดซ้ำ ๆ ได้ และถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันถ่วงที ก็อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการทำข้อสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน HSK ระดับ 5 ได้เช่นกัน เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการนำคำพ้องรูปภาษาจีนไปใช้ในช่วงการเรียนรู้หรือระหว่างการทำข้อสอบ แนะนำให้ผู้เรียนควรเรียนรู้และศึกษาคำพ้องรูปภาษาจีนเพิ่มเติมด้วยตัวเองอย่างกระจ่างและชัดเจน หากวิธีการเรียนรู้ในการแยกแยะคำพ้องรูปภาษาจีนไม่ให้ตนเอง สับสนได้ง่าย ผิดทิศทางการจดจำโดยการนำไปใช้ในรูปแบบการเขียนวลี ประโยค บทความสั้นไปจนถึงบทความที่ยาวขึ้น หรือ การนำคำพ้องรูปภาษาจีนมาใช้ฝึกฝนในการสื่อสาร การสนทนาอยู่เป็นประจำ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในคำพ้องรูปภาษาจีนได้มากยิ่งขึ้น หากฝึกฝนด้วยตนเองแล้ว พบว่าวิธีการเหล่านี้ยังไม่ประสบความสำเร็จ แนะนำให้สอบถามอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้ได้ความรู้และรับรู้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคำพ้องรูปภาษาจีนทันที จากนั้นนำมาปรับใช้กับวิธีการในการเรียนรู้และจดจำในรูปแบบของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). ความตกลงระหว่างประเทศ. <https://www.moe.go.th/thai-china/>
- 陈艺文. (2015). 对外汉语多音字习得调查教学策略. 硕士学位论文, 西北师范大学, 兰州市.
- 郭芄. (2016). 新HSK词汇大纲 (1-3级) 中的多音字归纳及教学建议. 高教学刊. (20): 101-106.
- 黄伯荣, 廖序东. (2007). 现代汉语 (增订四版). 北京: 高等教育出版社.
- 黄长泉. (2002). 关于多音字教学的思考. 深圳教育学院学报 (综合版). (01): 90-93.
- 刘春丽. (2005). 汉语多音字研究. 硕士学位论文, 黑龙江大学, 黑龙江省.
- 李冉冉. (2015). 《现代汉语词典》多音字研究. 硕士学位论文, 山东师范大学, 山东省.
- 廖映红. (2018). 多角度分析汉语多音字. 湖南工业职业技术学院学报. (03): 77-80.
- 王海苓. (2015). 多音字教学策略. 课程教材教学研究 (小教研究). (06): 18-20.
- 中国社会科学语言研究词典. (2016). 现代汉语词典 (第七版). 北京: 高等教育出版社.
- 张洁. (2014). 新HSK 六级词汇大纲中的多音字分析及教学. 华西语文学刊. (01).
- 中文水平考试. (2025). 中文考试服务网. <https://www.chinesetest.cn/>.

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Study of Problems and Guidelines for Development of Research Competency
for Students Teacher of Kamphaeng Phet Rajabhat University

ภัทวรรณ ไชยภักดิ์¹

Pattawan Chaiyaphak¹

Corresponding Author E-mail: nunenny.p@gmail.com

Received: 2025-04-28; Revised: 2025-06-06; Accepted: 2025-07-31

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัย รวมทั้งสิ้น 180 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการสืบค้นข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นในการทำวิจัย รองลงมา คือ ความสามารถในการกำหนดปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการวิจัย การขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา หรือครูพี่เลี้ยง การออกแบบการวิจัยและเลือกกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดชื่อเรื่องการวิจัยให้มีองค์ประกอบครบถ้วน ความเข้าใจ และการเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสม และการออกแบบวิธีการสอนและนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับการวัดตัวแปร

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) พัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ เกี่ยวกับงานวิจัยที่สามารถสืบค้นได้ 2) มีโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบถูกลิขสิทธิ์ 3) ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ และเข้าใจในนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการพัฒนา 5) สนับสนุนทุนหรือรางวัลสำหรับนักศึกษาที่มีผลงานวิจัยโดดเด่น และ 6) ส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือทำวิจัยจริงก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกำหนดสถานการณ์หรือชั้นเรียนจำลอง เพื่อกำหนดปัญหาและใช้เป็นห้องเรียนวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ โดยมีอาจารย์เป็นพี่เลี้ยง

คำสำคัญ: สภาพปัญหาในการทำวิจัย, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย, นักศึกษาวิชาชีพครู

¹ อาจารย์, สาขาการวิจัยและวัดผลการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

¹ Lecturer, Department of Educational Research and Measurement, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Abstract

This research aims to study problems in conducting research and guidelines for the development of research competencies for student teachers of Kamphaeng Phet Rajabhat University. The sample in the research consisted of mentor teachers, supervisors, and lecturers responsible for research courses, for a total of 180 people. The research results found that the overall problem of research operations of student teachers is at a high average. When considering the problem individually, the highest average is the skills of searching for information and data necessary for doing research. Next is the ability to define problems, define research objectives and hypotheses, take advisory hours with advisor or mentor teachers, design research and select sample selection, compose correct and appropriate research titles, and understand and select appropriate innovations for applying with teaching methods used in the classroom. The item that received the lowest mean value was the ability to select appropriate statistics for data analysis.

Guidelines for developing research competencies of student teachers include 1) developing an online database of research and 2) providing a licensed statistical data analysis program that can be downloaded to use in analyzing their collected data. 3) Promote students' knowledge and understanding of each type of innovation so that students can apply it correctly and appropriately to research problems. 4) Organize activities that promote research development for students by having students participate in determining the issues or topics that they want to develop. 5) Support scholarships or awards for students with outstanding research work with the correct research process. 6) Promote students to conduct real research before going out for teacher's training—lecturers of research courses set up simulated classrooms for students to define problems and use them as research classrooms from the beginning to the end of the process, with teachers acting as mentors.

Keywords: Problems in research, Guidelines for developing research competencies, Student teachers

บทนำ

หัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ คือ การพัฒนาคน จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สถาบันการผลิตครูทั่วประเทศ จำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนที่จะทำให้กระบวนการผลิตครูมีคุณภาพ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา และผลลัพธ์ที่ดีที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะครูเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 มีใจความสำคัญว่า ระบบการผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นระบบใหญ่ที่ดูแลระบบการศึกษาของชาติ เนื่องจากทุกวันนี้องค์ความรู้ต่าง ๆ ไม่ได้หยุดนิ่ง และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเราจะต้องหาวิธีให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคนอยากให้ครูทำหน้าที่โค้ชมากยิ่งขึ้น และดึงความรู้ต่าง ๆ นอกห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการศึกษายุคปัจจุบัน ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันในการผลิตครูนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงได้มีการจัดทำโมเดลผลิตบัณฑิตครู (PTRU Model) โดยได้กำหนดสมรรถนะของบัณฑิตราชภัฏ เอาไว้ 17 สมรรถนะ ประกอบด้วย ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ ภาวะผู้นำและสัมพันธภาพชุมชน การบริหารจัดการชั้นเรียน การทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ บุคลิกภาพความเป็นครูและทัศนคติ จิตอาสา จิตสาธารณะ ศิลปะการใช้สื่อ การอำนวยความสะดวก การวัดและประเมิน การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การเป็นพลเมืองดี การบูรณาการศาสตร์สู่การสอน นวัตกรรมทางการศึกษา และจิตวิญญาณความเป็นครู โดยโมเดลดังกล่าวนี้จะใช้เป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนำไปใช้ โดยแต่ละแห่งสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยได้ ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ กล่าวว่า โมเดลดังกล่าวนี้ จะช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถผลิตบัณฑิตครูที่มีความสมบูรณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง และจะทำให้ครูสภานาฐานะผู้กำกับมาตรฐานวิชาชีพครู มีความมั่นใจได้ว่าจะได้ครูที่มีความเป็นมืออาชีพและเป็นไปตามมาตรฐานของประเทศ

หนึ่งในสมรรถนะของบัณฑิตราชภัฏ 17 สมรรถนะ นั้น สมรรถนะด้านนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นสมรรถนะหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาคู เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่แสดงถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนนวัตกรรมที่เพิ่มคุณภาพการศึกษา และนวัตกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน กล่าวคือต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มประดิษฐ์ คิดค้นสร้างสรรค์ ต่อยอด และสนับสนุนให้เกิดเทคนิควิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ กระบวนการ หรือ ผลงานที่เป็นนวัตกรรม สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง องค์กร และส่งมอบไปยังระบบการศึกษาซึ่งมีประโยชน์ มีคุณค่า และเหมาะสมต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ ดังเช่นการศึกษาของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมคือคนที่เริ่มต้นคิดนวัตกรรมและดำเนินการจนได้ผลผลิตที่พร้อมจะนำออกสู่ตลาด นวัตกรรมบางคนอาจเป็นผู้คิด ผู้สร้าง ตลอดจนสามารถเป็นผู้ผลิตสิ่งประดิษฐ์ออกมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพครู ตามมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ที่กำหนดโดยคุรุสภา โดยครูต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ การวัดและประเมิน เพื่อพัฒนาผู้เรียน การวิจัยและการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาผู้คิด และมีความเป็นนวัตกร

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรายวิชาชีพครูบังคับทั้งในระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู แต่การเรียนการสอนในชั้นเรียนอาจจะยังไม่ได้เน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริงมากเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อถึงเวลาต้องพัฒนางานวิจัย คุณภาพและคุณค่าของงานวิจัยที่ได้นั้นกลับอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ พล เหลืองรังสี (2564) กล่าวว่า นักศึกษาครูที่ออกปฏิบัติการสอนไม่สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือวิจัยในชั้นเรียนได้ เนื่องจากจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีการเน้นด้านทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ เช่นเดียวกับ อรุณข ศรีคำ (2564) กล่าวว่า ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะกระบวนการวิจัยที่ถูกต้อง นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องยาก และยิ่งใหญ่ ไม่รู้ว่าจะประโยชน์ที่ได้จากการทำวิจัยคืออะไร จึงส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการพัฒนางานวิจัยเมื่อต้องประกอบวิชาชีพครูในอนาคต เช่นเดียวกับ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554) ที่กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน ขาดทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย และอาจบ่งชี้ได้ว่า ครูมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าว สถาบันผลิตครูที่มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตครู ควร มีแนวทาง หรือวางแผนการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู รวมถึงควรมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีสมรรถนะด้านการวิจัย และมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนนวัตกรรมที่สามารถเพิ่มคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพในการทำงานในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ได้มีนักวิชาการ นักวิจัย นักการศึกษา และนักจิตวิทยาต่างประเทศที่ให้ความหมายของสมรรถนะไว้อย่างหลากหลาย โดย David C. McClelland (1973) นักจิตวิทยาชาวอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในแต่ละบุคคล สามารถผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือเป็นไปตามเกณฑ์ได้ โดยเกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ทักษะ ความรู้ ทัศนคติ บุคลิกประจำตัว และแรงจูงใจ ซึ่งทั้งหมดนี้จะก่อให้เกิดสมรรถนะในตัวบุคคลขึ้น นอกจากนี้ สมรรถนะยังเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้ หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม

(Spencer, M. 1993) นอกจากนี้ นักวิชาการในประเทศไทย ดังเช่น ขจรศักดิ์ ศิริมัย (2554) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาในเชิงพฤติกรรม ที่ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามมาตรฐานและส่งผลให้องค์กรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่นในองค์กร และ ชนานิษฐ์ สุดโต (2023) กล่าวว่า “สมรรถนะ” หมายถึงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างโดดเด่นกว่าบุคคลอื่น สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานทำให้องค์กรดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นผลมาจากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ มโนทัศน์ วิสัยทัศน์ จินตนาการและหลักการคิดรวมทั้งวิธีการที่เหมาะสม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกอย่างโดดเด่นถึงการปฏิบัติงาน หรือ การดำเนินงานในเรื่องนั้น ๆ หรือสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานทำให้องค์กรดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นผลมาจากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ มโนทัศน์ วิสัยทัศน์ จินตนาการและหลักการคิดรวมทั้งวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งสมรรถนะประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ และ คุณลักษณะหรือทัศนคติ/เจตคติ ซึ่งบุคคลใดที่มีคุณลักษณะเหล่านี้มักจะปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ตามแนวคิดของเดวิด แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะออกเป็น 5 ส่วน คือ (สุธี บุรณะแพทย์. 2557: 11)

1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น
2. ด้านทักษะ (Skill) คือสิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว
3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self – concept) คือเจตคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น
4. ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่หน้าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น
5. ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ที่รวมกันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลและก่อให้เกิดสมรรถนะ เป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในจะเห็นได้เฉพาะพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้เท่านั้น

นอกจากนี้ Spencer, M. (1993) ได้เปรียบเทียบคุณลักษณะดังกล่าวไว้ในโมเดลน้ำแข็ง (Iceberg Model) และอธิบายว่าคุณลักษณะของบุคคลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่สามารถมองเห็นได้ คือ ความรู้และทักษะซึ่งสามารถพัฒนาได้ไม่ยากนัก ด้วยการศึกษาค้นคว้า ทำให้เกิดความรู้ และการฝึกฝนปฏิบัติ ทำให้เกิดทักษะ และส่วนที่ซ่อนอยู่ภายในซึ่งสังเกตได้ยาก ได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม ความเห็นเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล รวมทั้งแรงจูงใจเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยาก

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวิจัย

นิศา ชูโต (2548) กล่าวว่า นักวิจัยที่จะประสบความสำเร็จในการทำวิจัยมักจะมีบุคลิกภาพและความสามารถ ดังนี้

1. ด้านอารมณ์หรือทัศนคติ มักจะมีความมุ่งมั่นและแรงขับทางอารมณ์ต่าง ๆ เช่น มีแรงกระตุ้นเตือนภายในตัวเองที่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นมากเป็นพิเศษ มีความสุขเพลิดเพลินกับการทำงานวิจัย คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) หรือเป็นคนที่มีมุ่งมั่นหรือต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จเพราะคิดว่าผลงานนั้นจะมีประโยชน์ต่อผู้อื่นและตนเอง
2. ด้านความรู้ความสามารถ มักจะมีลักษณะเด่น ๆ ในทางความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นความรู้ที่ใช้งานได้ เช่น มีความสามารถในการค้นหา เลือกใช้ผลงานวิจัยได้อย่างดีและรวดเร็ว มีความรู้และทักษะในการใช้แบบแผนการวิจัย (Research design) วิธีการทางวิทยาศาสตร์และการใช้หลักตรรกวิทยาในการแก้ปัญหา มีความรู้และทักษะการใช้เครื่องมือการวิจัย มีความรู้และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติ มีความสามารถในการสรุปความคิดให้ข้อยุติแล้วนำไปใช้

อ้างอิงได้อย่างกว้างขวาง (Generalization) มีความสามารถในการตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ มีระบบในการทำงาน สามารถจัดหมวดหมู่ความคิด สามารถเขียนรายงานการวิจัยได้ดี

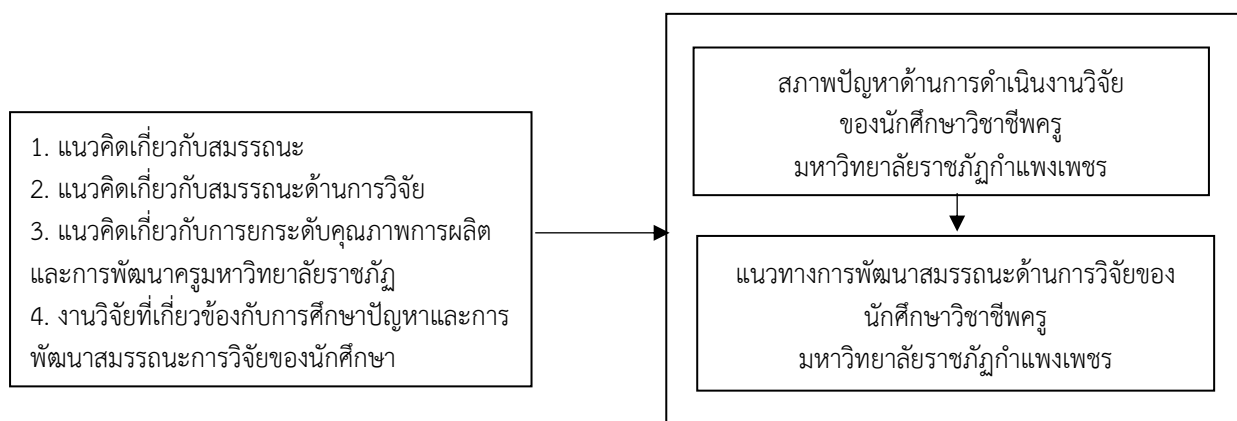
3. ด้านความสามารถในการตัดสินใจ เป็นความสามารถในการเลือกกระทำหรือตัดสินใจได้ดี เช่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ อดทน ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถ่อมตน รอบคอบ สุภาพไม่ใช้อารมณ์ มีแรงศรัทธาในปัญหา มีความคิดเป็นอิสระ ปฏิบัติดีงาม ประมาดตน มีความสามารถในการควบคุมตนเองให้เป็นไปตามหลักวิชาที่ทำงาน ยุติธรรม มีความเชื่อมั่นในกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เชื่อมั่นต่อหลักเหตุผล เป็นคนมีความมุ่งมั่นที่จะเห็นผลงานวิจัยอยู่เสมอ

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะ และสมรรถนะด้านการวิจัยจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวโดยสรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการวิจัยที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะการทำวิจัย และ 3) ด้านคุณลักษณะ/เจตคติ

แนวคิดเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการผลิตและการพัฒนาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การยกระดับคุณภาพการผลิตครู และการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเริ่มตั้งแต่ปี 2561 โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน และได้ยกร่างโมเดลการผลิตและพัฒนาบัณฑิตครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในปี 2563 และได้นำโมเดลไปใช้โดยทำการทดลองควบคู่ไปกับการวิจัย และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมาได้รับการตรวจเยี่ยมจาก พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี มาอย่างต่อเนื่อง และจากที่องคมนตรีได้ตรวจติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏประจำปี 2565 พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งได้รายงานถึงการสร้างรูปแบบร่วมในการผลิตบัณฑิตครูให้มีสมรรถนะและอัตลักษณ์เฉพาะมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ทดลองใช้หลักสูตรแกนกลางในการผลิตบัณฑิตครูที่ถูกเติมเต็มความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏเพิ่มขึ้นเข้าไปอีก โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ได้จัดทำโมเดลผลิตบัณฑิตครู (PTRU Model) ซึ่งโมเดลนี้ถือเป็นแกนกลางที่ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถนำไปใช้ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งสามารถนำโมเดลนี้ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน สำหรับโมเดลผลิตบัณฑิตครู (PTRU Model) ได้กำหนดสมรรถนะบัณฑิตครูไว้ จำนวน 17 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1. ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ (Professional Teacher) 2. ภาวะผู้นำและสัมพันธ์ชุมชน (Leadership and Community Engagement) 3. การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) 4. การทำงานเป็นทีม (Teamwork and Collaboration) 5. การใช้เทคโนโลยี (Digital Capability) 6. การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic Communication) 7. บุคลิกภาพความเป็นครูและทัศนคติ (Personality and Mindset : Adaptability) 8. จิตอาสา จิตสาธารณะ (Volunteer Spirit and Public Mind) 9. ศิลปะการใช้สื่อ (Instructional Media Mastery) 10. การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitating and Coaching) 11. การวัดและประเมิน (Assessment and Evaluation) 12. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy Application) 13. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Design and Development) 14. การเป็นพลเมืองดี (Good Citizen) 15. การบูรณาการศาสตร์สู่การสอน (Integrated Science for Teaching) 16. นวัตกรรมทางการศึกษา (Education Innovation) และ 17. จิตวิญญาณความเป็นครู (Teacher's Spirit)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการวิจัย ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

2.1 ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 123 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2.2 อาจารย์นิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยต้องเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หรืออาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการวิจัย สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดยต้องเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ในรายวิชาวิชาชีพครู และในรายวิชาเอกเลือก/บังคับ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม และดำเนินการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะนักศึกษาครู จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และนำผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อที่วิเคราะห์ได้ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. ดำเนินการปรับแก้แบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขอนหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ประกอบด้วย ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการวิจัย

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้สอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google form

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 5 ข้อโดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยครูที่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 123 คน อาจารย์นิเทศ จำนวน 45 คน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการวิจัย จำนวน 12 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ความสามารถในการกำหนดปัญหาวิจัย	3.83	0.738	มาก
2	ความสามารถการกำหนดชื่อเรื่องการวิจัยให้มีองค์ประกอบครบถ้วน	3.60	0.700	มาก
3	ความเข้าใจและสามารถเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย	3.45	0.835	ปานกลาง
4	ทักษะในการสืบค้นข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นในการทำวิจัย	4.08	0.877	มาก
5	ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัย	3.78	0.758	มาก
6	ความสามารถในการออกแบบการวิจัย และการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3.65	0.726	มาก
7	ความสามารถในการออกแบบวิธีการสอน และนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน	3.45	0.865	ปานกลาง
8	ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการวิจัย ตลอดจนกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	3.75	0.622	มาก
9	ความสามารถในการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับการวัดตัวแปร	3.40	0.831	ปานกลาง
10	การขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย หรือครูพี่เลี้ยง	3.73	0.836	มาก
ภาพรวม		3.67	0.808	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 0.808) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ทักษะในการสืบค้นข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นในการทำวิจัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.877) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดปัญหาวิจัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.738) ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.622) การขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย หรือครูพี่เลี้ยง

เลี้ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.836) ความสามารถในการออกแบบการวิจัย และการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.726) ความสามารถในการกำหนดชื่อเรื่องการวิจัยให้มีย่อประกอบครบถ้วน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.700) ความเข้าใจและสามารถเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย และความสามารถในการออกแบบวิธีการสอน และนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.865) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับการวัดตัวแปร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.831)

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และจำแนกผลการศึกษาตามประเด็น ดังนี้

2.1 ความรู้ในด้านการวิจัย ประกอบด้วย 1) รูปแบบการวิจัย 2) รูปแบบ/วิธีการสอน/สื่อการสอน การพัฒนานวัตกรรมที่นำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน 3) การใช้สถิติเพื่อการวิจัย 4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกระบวนการในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ 5) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ด้านทักษะการวิจัย ประกอบด้วย 1) ทักษะในการสืบค้นและเลือกใช้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการทบทวนวรรณกรรม และการอ้างอิงแหล่งที่มา 2) การแปลความหมายของข้อมูล 3) ทักษะการนำเทคโนโลยีแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัย เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือ Chat GPT 4) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 5) ทักษะการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ 6) ทักษะในการนำเสนอข้อมูลหรือการเขียนรายงานการวิจัย 7) การเลือกใช้หรือออกแบบนวัตกรรมให้เหมาะสมกับปัญหาการวิจัย 8) การนำนวัตกรรมไปบูรณาการกับการสอนในชั้นเรียน 9) ทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3 คุณลักษณะ/เจตคติในด้านการวิจัย ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น 2) ความอดทนและกระตือรือร้นในงาน 3) การไม่ละเมิดสิทธิ์หรือผลงานของผู้อื่น 4) การมีเจตคติเชิงบวกต่อการวิจัย 5) ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.4 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) พัฒนฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับงานวิจัยที่สามารถสืบค้นได้ เพื่อให้นักศึกษาได้มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงในงานวิจัย 2) มีโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบถกเถียงสิทธิ์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถดาวน์โหลดไปใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัย 3) ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจในนวัตกรรมแต่ละประเภท เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับปัญหาวิจัย 4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยให้แก่นักศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมให้กับการกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการจะพัฒนา 5) ควรมีการสนับสนุนทุนหรือรางวัลสำหรับนักศึกษาที่มีผลงานวิจัยโดดเด่น และถูกต้องตามกระบวนการในการทำวิจัย 6) ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือทำวิจัยจริงก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจกำหนดสถานที่หรือห้องเรียนจำลอง เพื่อให้นักศึกษากำหนดปัญหา และใช้เป็นห้องเรียนวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ โดยมีอาจารย์เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผล จำแนกตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัญหาด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ความสามารถในด้านการดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า นักศึกษามีทักษะในการสืบค้นข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นในการทำวิจัย สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดปัญหาวิจัย ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการวิจัย การขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย หรือครูพี่เลี้ยง ความสามารถในการออกแบบการวิจัย และการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ความสามารถในการกำหนดชื่อเรื่องการวิจัยให้มีย่อประกอบครบถ้วน ตามลำดับ นอกจากนี้

ประเด็นที่น่าจะเป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเข้าใจและสามารถเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย ความสามารถในการออกแบบวิธีการสอน และนำนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน และความสามารถในการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับการวัดตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับ อรณุช ศรีคำ (2564) กล่าวว่า ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เชื้อสาธุน (2558) ได้ดำเนินการสำรวจปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีปัญหาเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเลือกหรือสร้างนวัตกรรม และการนำนวัตกรรมไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ผู้เรียน การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการแปลหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัย โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พบมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจและการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล รองลงมาคือการเลือกใช้นวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยเฉพาะในเรื่องของสถิติเพื่อการวิจัย เนื่องจากเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดความรู้ความจำ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ได้ ดังนั้นผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเองจะต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนานักศึกษาให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงควรมีการฝึกปฏิบัติหรือให้นักศึกษาได้ลงมือทำความเข้าใจในสถิติประเภทต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนางานวิจัยของตนเองได้

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สมรรถนะด้านวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประกอบด้วย ความรู้ในด้านการวิจัย ด้านทักษะการวิจัย และด้านคุณลักษณะ/เจตคติในด้านการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ โรชวรรณา เซฟโหลม, และคณะ (2565) ได้ศึกษาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น กล่าวว่า สมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ และเจตคติ ผลการวิจัยยังพบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความสนใจใฝ่รู้ มีความสุขที่ได้พัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนจนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นตั้งใจ อดทน รับผิดชอบในการวิจัยในชั้นเรียน เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองค้นพบ นอกจากนี้ศึกษายังเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียนอีกด้วย กล่าวโดยสรุปคือสมรรถนะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู จะประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านความรู้ที่ประกอบด้วยหลักการ แนวคิด และทฤษฎีด้านการวิจัย 2) ด้านทักษะซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหรือลงมือพัฒนางานวิจัย และ 3) ด้านเจตคติ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของจรรยาบรรณนักวิจัย

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประกอบด้วย 1) พัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับงานวิจัยที่สามารถสืบค้นได้ เพื่อให้นักศึกษาได้มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงในงานวิจัย 2) มีโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบถ้อยสิทธิ์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถดาวน์โหลดไปใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัย 3) ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจในนวัตกรรมแต่ละประเภท เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับปัญหาวิจัย 4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยให้แก่นักศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการจะพัฒนา 5) ควรมีการสนับสนุนทุนหรือรางวัลสำหรับนักศึกษาที่มีผลงานวิจัยโดดเด่น และถูกต้องตามกระบวนการในการทำวิจัย 6) ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือทำวิจัยจริงก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจกำหนดสถานการณ์หรือห้องเรียนจำลอง เพื่อให้นักศึกษากำหนดปัญหา และใช้เป็นห้องเรียนวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำปรึกษา ซึ่งจากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย สอดคล้องกับ ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, และยุริ ผลพันธ์ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับนักศึกษาครู โดยผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยที่สำคัญที่สุด คือ การทดลองทำวิจัยผ่านกระบวนการปฏิบัติจริงให้นักศึกษาฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ รองลงมาคือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) และการจัดระบบพี่เลี้ยงและระบบการโค้ช (Coaching) ให้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย หรือครูต้นแบบด้านการวิจัย ซึ่ง สุวิมล ว่องวานิช (2557) กล่าวว่า นักศึกษายังไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้มีปัญหาในการดำเนินการวิจัย และการเขียนรายงานการวิจัย ถึงแม้จะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัย แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สามารถทำวิจัยในสภาพของการปฏิบัติงานจริงได้ ดังนั้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครูในปัจจุบัน คือ การทำกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการวิจัยแบบ

แยกส่วน และทำกันในกลุ่มครูเพียงส่วนน้อย เนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการทำวิจัย ดังนั้นในการพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัยควรเริ่มต้นตั้งแต่การผลิตนักศึกษาครูให้มีสมรรถนะทางการวิจัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย นอกจากนี้ แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านต่าง ๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียนนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา (2562) ได้ให้แนวทางในลักษณะของการโค้ช (Coaching) ไว้ว่า ต้องชี้แนะให้ผู้เรียนเกิด Concept การเรียนรู้อย่างถูกต้องและชัดเจน ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยง และต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งควรมีการออกแบบและการกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่มีอยู่ไปปฏิบัติ ซึ่งสถานการณ์ที่กำหนดนั้นจะต้องให้ผู้เรียนได้ใช้ทั้งความรู้ แนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น ความมีวินัย เป็นต้น โดยในระหว่างที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัตินั้น ผู้สอนควรมีการสังเกตและตรวจสอบผู้เรียนอยู่เสมอ รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการนำผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับนักศึกษาครู ไปต่อยอดเพื่อศึกษาต่อในประเด็นอื่น ๆ เช่น รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัย เป็นต้น

1.2 จากผลการศึกษาสภาพปัญหาด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พบมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจและการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ผู้สอนในรายวิชาการวิจัย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หรือคณะครุศาสตร์เอง ควรนำประเด็นดังกล่าวนี้ ไปพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือออกแบบเป็นกิจกรรมเสริมในรายวิชาหรือหลักสูตร เพื่อพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้และความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู เปรียบเทียบกันระหว่างการเรียนรู้ในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เป็นรายวิชาชีพครูบังคับ รายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นวิชาเอก และการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัย และการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2554). การสัมมนาระบบสมรรถนะเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หัวข้อ เรื่องนำรู้เกี่ยวกับสมรรถนะ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <http://competency.rmutp.ac.th/>.
- ชนานันท์ สุดโต. (2566). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาอิสระ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8(7): 488-498.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, และยุวี ผลพันธ์. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับนักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์. *Veridian E-Journal Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*. 9(2): 230-246.
- เขาวนประภา เชื้อสาธุชน. (2558). ดำเนินการสำรวจปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*. 10(2): 1-9.
- นิตา ชูโต. (2548). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรพัฒนานักวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- พล เหลืองรังสี. (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดชายแดนใต้: การวิจัยอิงการออกแบบ. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิจัยและประเมินทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพฑูริย์ สีนารถัน. (2561). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรชวรรณา เชฟโหมลาม, รุฮัยซา ตีอราแม, และโซฟีลาน มะดาแฮ. (2565). สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 7(2): 275-293.
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนาผล. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). การพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยของครูตามแนวคิดของไวทือตสกี โดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน. Journal of Education and Innovation. 16(4): 22-33.
- สุธี บุรณะแพทย์. (2557). สมรรถนะครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช ศรีคำ. (2564). การศึกษาสภาพปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. Journal of Education Buriram Rajabhat University. 1(1): 15-24
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. American psychologist. 28(1): 1.
- Spencer, M. (1993). Competence at work: Models for Superiors Performance. New York: John Wiley & Sons.

การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล
ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

The Study on the Impact of Using Supplementary Learning Materials for the
Art Learning Area in the Subject of Western Music Education on the Learning
Achievement of Grade 2 students at Ramkhamhaeng University
Demonstration School (Elementary level)

กิตติศักดิ์ เสี่ยงดี¹

Kittisak Siengdee¹

Corresponding Author E-mail: kittisak.si@rumail.ru.ac.th

Received: 2025-03-30; Revised: 2025-08-18; Accepted: 2025-09-02

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จำนวน 50 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ 1) เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล 2) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากล และ 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มตัวอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1) เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 88.56/82.27 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการใช้อเอกสาร อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เอกสารประกอบการเรียนรู้, สาระการเรียนรู้ศิลปะ, วิชาดนตรีสากล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ อาจารย์, สังกัดโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

¹ Lecture, Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary level)

Abstract

The purpose of this study was 1) to develop supplementary learning materials for the Art Learning Area in the subject of Western Music Education for Grade 2 students to meet the 80/80 efficiency criteria 2) to compare the learning achievement of Grade 2 students after learning with the supplementary learning materials in Western music education against the 70% standard and 3) to examine the satisfaction of Grade 2 students who learned with the supplementary learning materials in Western Music Education. This research is an experimental study. The sample used in the study consisted of 50 Grade 2 students from the Demonstration School of Ramkhamhaeng University (Elementary Level), selected using cluster random sampling. The data collection instruments included 1) supplementary learning materials for the Art Learning Area in the subject of Western Music Education 2) a lesson plan for Western Music Education 3) an academic achievement test for Western Music Education and 4) a student satisfaction questionnaire for Grade 2 students who used the supplementary learning materials. The data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and one-sample t-test. The research findings were as follows:

1) The instructional materials in Art (Western Music) had an efficiency of 88.56/82.27, which was higher than the 80/80 criterion 2) The students' learning achievement was significantly higher than the 70 percent criterion at the .05 level and 3) Grade 2 students satisfaction with the use of the instructional materials was at the highest level.

Keywords: Learning materials, Learning Area of Arts, Western Music Education, Learning Achievement

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนการสอนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านวิธีการสอน การเลือกใช้สื่อการสอนหรือเอกสารประกอบการเรียนรู้สำหรับการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสื่อหรือเอกสารประกอบการเรียนรู้จะเป็นตัวกลางในการช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยดึงดูด หรือกระตุ้นความสนใจ ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่าย รวดเร็ว และมีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ ได้รู้จักการแก้ปัญหา และเกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ และช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่นจนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (นพมาศ ว่องวิทย์สกุล, 2562: 2-3) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจรัตน์ ราชฉวาง (2561: 43-39) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสร้างเอกสารประกอบการสอน วิชา การบริหารจัดการ การเรียนรู้และชั้นเรียน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน วิชา การบริหารจัดการการเรียนรู้ชั้นเรียน มีคะแนนในระดับเกณฑ์ที่ดีขึ้น จำนวนร้อยละ 100 ของนักศึกษาทั้งหมด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรินทร์ ภูสิงห์, และณณมล ภูสิงห์ (2563: 785-798) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิด อย่างมี วิจารณญาณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยที่กล่าว มาแสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบการเรียนรู้มีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนรู้ได้เป็น อย่างดี และสำหรับการผลิตเอกสารประกอบการเรียนรู้เพื่อให้มีคุณภาพต้องคำนึงถึงหลักการทางการศึกษา และจิตวิทยาการ เรียนรู้ โดยเอกสารเหล่านี้ควรมีเนื้อหาที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเหมาะสมกับระดับของนักเรียน รวมถึงควรมีรูปแบบที่น่าสนใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ ใบความรู้ แบบฝึกหัด หรือสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความ เข้าใจและทักษะของนักเรียนในวิชานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สุนทร สันธพานนท์, และคณะ (2565: 184) กล่าวว่า เอกสารประกอบการเรียนการสอนจัดว่าเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต่างก็

ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านการศึกษานั้นให้นักเรียนมีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนมีลักษณะและทักษะการเรียนรู้ตามยุคตามสมัย ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีการพัฒนาส่วนประกอบหรือองค์ประกอบสำคัญ ที่ประกอบไปด้วยหัวเรื่อง เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีรูปแบบในเชิงสร้างสรรค์ แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ แบบฝึกหัด ใบงาน กิจกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งหลักสูตรการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนการสอน หรือเอกสารประกอบการเรียนรู้อย่างต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการวิจัยเข้ามาช่วยพัฒนาเพื่อให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพที่เป็นมาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง หรือทำให้รู้ถึงปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี เนื่องจากกระบวนการวิจัย เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ปราศจากอคติส่วนตัว สามารถตรวจสอบได้ในสิ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริง เพื่อนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม หรือพัฒนาเป็นกฎ ทฤษฎี หรือนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ (สมชาย วรภิเษมสกุล, 2567: 10) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะนันท์ หิรัญชัยโลทร, และสิทธิกร สุมาลี (2561: 44-60) ที่ทำวิจัย เรื่อง ผลการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ระยะที่ 2 การทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน และสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้สอนและผู้เรียน ผลการวิจัยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นแบ่งเป็น ด้านผู้สอน พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม มีทักษะการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก และด้านผู้เรียน พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดสูงกว่ากลุ่มควบคุม จากผลการวิจัยดังกล่าวเห็นได้ชัดว่าการใช้กระบวนการวิจัยสำหรับพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ นั้น ทำให้เห็นการพัฒนาที่เป็นขั้นตอนมีความน่าเชื่อถือหรือเกิดข้อค้นพบใหม่ ๆ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทิพย์สิริ กาญจนวาสิ, และศิริชัย กาญจนวาสิ (2567: 1) ที่กล่าวว่า กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สำหรับศาสตร์สาขาต่าง ๆ การวิจัยสามารถทำให้เกิดความรู้ หลักการ แนวคิด วิธีการ ทฤษฎี หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างกว้างขวาง

ดนตรีเป็นรายวิชาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการเห็นถึงความสำคัญของดนตรี และได้บรรจุวิชาดนตรีไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 วิชาดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 196-201) วิชาดนตรีเป็นวิชาที่มีโครงสร้างและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยเนื้อหา ด้านทฤษฎีดนตรี และด้านทักษะทางดนตรี ดังนั้นการศึกษาดนตรี เพื่อการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงแก่นสาระสำคัญดังกล่าว อีกทั้งควรมีประสบการณ์ตรงทั้งด้านเนื้อหาทฤษฎี และด้านทักษะทางดนตรีควบคู่กัน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีและการพัฒนานักเรียนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรียศาสตร์ทางด้านดนตรีต่อไป (อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง, 2563: 40) และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2566: 203) กล่าวว่า สาระดนตรี คือ องค์ความรู้ทั้งหมดของวิชาดนตรี นักเรียนควรได้เรียนรู้สาระดนตรีอย่างครบถ้วนตามระดับความยากง่ายหรือความลึกซึ้งของเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปตามระดับการศึกษา ระดับการเรียนรู้ หรือระดับความสามารถของนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางดนตรีจึงควรมีสื่อหรือนวัตกรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระทางดนตรีที่มีการจัดเรียงลำดับการเรียนรู้จากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก อีกทั้งนักเรียนยังสามารถใช้เอกสารประกอบการเรียนนี้ทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง และเพื่อให้เอกสารประกอบการเรียนสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาดนตรีสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำเอากระบวนการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ออกเอกสารประกอบการเรียนที่ผ่านการพัฒนาเอกสารจากกระบวนการวิจัยเป็นสื่อการเรียนรู้ในการเรียนจัดการเรียน

การสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ทาง การศึกษาได้มากขึ้น และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ทางดนตรีได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล

การทบทวนวรรณกรรม

1. การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนรู้ ดังที่ สุนทร สนิธพานนท์, และคณะ (2565: 187-188) กล่าวว่า การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้างวิชา ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ แล้ววิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของรายวิชาที่ทำเอกสารประกอบการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาในประเด็นสำคัญ แล้วนำไปจัดแยกเป็นเรื่อง หรือหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ตามลำดับ 3) ออกแบบการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แล้วศึกษาวิธีการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนรู้แบบต่าง ๆ กำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ 4) ค้นหารวบรวมข้อมูล เนื้อหาสาระ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการเรียบเรียงเนื้อหา โดยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และมีความน่าเชื่อถือ 5) เรียบเรียงเนื้อหาโดยจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากเรื่องง่าย ไปสู่เรื่องที่ยาก และคำนึงถึงวัยของผู้เรียน และมีการนำเสนอที่สร้างความสนใจผู้เรียน 6) ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา ความเหมาะสมเพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงเอกสารประกอบการสอนให้สมบูรณ์ 7) นำเอกสารประกอบการสอนไปทดลองใช้ในห้องเรียนและบันทึกผลการทดลอง 8) นำผลการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้เอกสารมีความสมบูรณ์ 9) นำไปใช้จริงเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

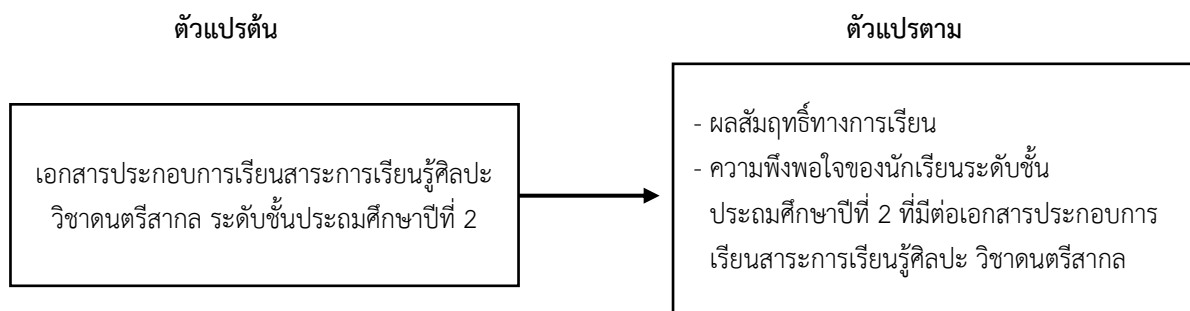
สรุปได้ว่าการทำเอกสารประกอบการเรียนรู้ต้องศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างรายวิชา เนื้อหาสาระการเรียนรู้ จนถึงรูปแบบการนำเสนอรูปแบบของเอกสารการเรียนรู้ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้อง เพื่อนำไปทดลองใช้ พร้อมกับบันทึกผลเพื่อปรับปรุงให้ได้เอกสารประกอบการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2. การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2564: 89) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนและยังสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านพุทธิพิสัย ส่วนใหญ่ให้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผลของผู้เรียน 2) ด้านจิตพิสัย อาจใช้แบบประเมินประมาณค่า การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 3) ด้านทักษะพิสัย อาจใช้การทดสอบปฏิบัติ การสังเกต แบบตรวจสอบรายการ มาตรฐานประมาณค่าการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เป็นการวัดผลตามจุดประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เป็นการวัดและประเมินผลทางด้านสติปัญญาของผู้เรียน ด้านจิตพิสัย เป็นการวัดและประเมินผลด้านความรู้สึนึกคิดทางจิตใจ และด้านทักษะพิสัย เป็นการวัดและประเมินผู้เรียนว่าเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองแบบ The Single Group-Posttest Only Design ซึ่งเป็นการทดลองกับกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี, และศิริชัย กาญจนวาสี. 2567: 87)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2/2567 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 103 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เป็นนักเรียนภาคปกติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 1 ห้อง 2 และห้อง 3 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ประกอบไปด้วย 7 บทเรียน ดังนี้ 1) คุณสมบัติของเสียงดนตรี 2) สีสันของเสียง 3) สนุกกับจังหวะดนตรี 4) การเคลื่อนไหวตามจังหวะ 5) เพลงและการขับร้อง 6) สัญลักษณ์ทางดนตรี และ 7) การปฏิบัติเครื่องดนตรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ด้วยวิธีการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือเชิงเหตุผล (Rational Approach) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ (วิวัฒน์ มีสุวรรณ. 2561: 72-73) ระยะที่ 1 การประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนฯ เบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการนำเสนอของเอกสาร เนื้อหาการเรียนรู้ และแบบทดสอบของแต่ละบทเรียน โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงเอกสารประกอบการเรียนฯ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 2 ประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนฯ ที่สำเร็จแล้วโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสร้างเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล และนำเอกสารที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนฯ ที่สร้างขึ้นโดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งเอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.71 หมายความว่า เหมาะสมมากที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนนผู้วิจัยได้กำหนดเป็นรายการประเมินเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลความหมายของผลคะแนน ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นรายการประเมิน ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์. 2564: 35)

4.50 - 5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	เหมาะสมมาก

2.50 - 3.49	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด

2. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.81 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากลมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผล ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นรายการประเมิน ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์. 2564: 35)

4.50 - 5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากล ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ วิชาดนตรีสากล นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบเป็นรายข้อ (IOC) มีค่าอยู่ที่ 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากล ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก-ง่าย ได้ค่าอยู่ที่ 0.43 - 0.77 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.27 - 0.53 และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder – Richardson มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.76

4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล จำนวน 10 ข้อ โดยเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการแบบลิเคิร์ต (ณัฐภรณ์ หลาวทอง. 2559: 18-19) กำหนดให้ค่าคะแนนตามลำดับ ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายความว่า	พึงพอใจมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายความว่า	พึงพอใจมาก
2.51 - 3.50	หมายความว่า	พึงพอใจปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายความว่า	พึงพอใจน้อย
1.00 - 1.50	หมายความว่า	พึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำแบบวัดความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา การสื่อความหมาย เกณฑ์การประเมิน และหาค่าดัชนีความ

สอดคล้องของแบบสอบถามรายข้อที่ต้องการวัด (IOC) มีค่าอยู่ที่ 1.00 จากนั้นนำแบบวัดความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจและปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัดถามความพึงพอใจทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Reliability Cronbach Alpha) มีค่าอยู่ที่ 0.81

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ประกอบไปด้วย เอกสารประกอบการเรียนสาระศิลปะ วิชาดนตรีสากล แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากล และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนฯ
2. ผู้วิจัยดำเนินการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลอง เอกสารการเรียนประกอบไปด้วยบทเรียนจำนวน 7 บทเรียน โดยใช้ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล จำนวน 14 แผน (1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุปบทเรียน พร้อมทั้งทำการประเมินระหว่างเรียน และทำการบันทึกข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากล จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยตรวจให้คะแนน และคะแนนส่วนนี้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน โดยคิดเป็นคะแนนเต็ม 30 คะแนน
4. ผู้วิจัยประเมินเอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล เพื่อหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (E_1/E_2 efficiency index) ของเอกสารประกอบการเรียนฯ โดยมีเกณฑ์อยู่ที่ 80/80
5. ผู้วิจัยนำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสากลหลังเรียนมาวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ one sample t-test ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ค่าร้อยละ 82.27 และการทดสอบค่าที่แบบกรณีกกลุ่มเดียว

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล

นักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน (คะแนนเต็ม 25 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	
	$\bar{X}$	E_1 (ร้อยละ)	$\bar{X}$	E_2 (ร้อยละ)
50	22.14	88.56	24.68	82.27

จากตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล พบว่าค่า E_1/E_2 ของเอกสารประกอบการเรียนฯ เท่ากับ 88.56/82.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 80/80 จึงยอมรับว่าเอกสารประกอบการเรียนฯ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนวิชาดนตรีสากลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากลกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนวิชาดนตรีสากลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทียบเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดลอง	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{X}$	SD	t	df	Sig.
หลังเรียน	50	30	21	24.68	2.71	9.61	49	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{0.05,49} = 1.6766$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.68 คิดเป็นร้อยละ 82.27

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	เอกสารประกอบการเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาดนตรีสากลได้เป็นอย่างดี	4.56	0.58	พึงพอใจมากที่สุด
2	เอกสารประกอบการเรียนมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่ทันสมัย	4.34	0.69	พึงพอใจมาก
3	รูปภาพในเอกสารประกอบการเรียนมีภาพที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนมองเห็นได้ง่าย	4.58	0.61	พึงพอใจมากที่สุด
4	ขนาดของตัวอักษรภายในเอกสารมีขนาดที่ทำให้นักเรียนอ่านได้ง่าย	4.46	0.65	พึงพอใจมาก
5	ขนาดของโน้ตเพลงภายในเอกสารมีขนาดที่ทำให้นักเรียนมองเห็นได้ชัดเจน	4.44	0.73	พึงพอใจมาก
6	เอกสารประกอบการเรียนมีกิจกรรมดนตรีที่ช่วยทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างดี	4.68	0.51	พึงพอใจมากที่สุด
7	รูปแบบของเอกสารประกอบการเรียนทำให้นักเรียนมีความน่าสนใจที่จะเรียนรู้	4.50	0.79	พึงพอใจมากที่สุด
8	แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนช่วยเพิ่มความรู้ และทบทวนความรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี	4.52	0.76	พึงพอใจมากที่สุด
9	จำนวนข้อของแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนไม่มาก หรือน้อยเกินไปสำหรับนักเรียน	4.60	0.73	พึงพอใจมากที่สุด
10	แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนมีรูปแบบการทำแบบฝึกที่หลากหลาย	4.54	0.73	พึงพอใจมากที่สุด
สรุป		4.52	0.68	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68 จัดอยู่ในเกณฑ์ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง การศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลจากการศึกษาพบว่า เอกสารประกอบการเรียนฯ มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 อยู่ที่ 88.56/82.27 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนฯ โดยใช้วิธีการหาประสิทธิภาพของเอกสารเชิงเหตุผล (วิวัฒน์ มีสุวรรณ. 2561: 72-73) ซึ่งแบ่งการพัฒนาเอกสารออกเป็นเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การกำหนดรูปแบบการนำเสนอเอกสาร การจัดเรียงลำดับเนื้อหาการเรียนรู้อาจารย์วิชาดนตรีสากล และแบบทดสอบหลังจบการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบเอกสารประกอบการเรียนฯ แล้วนำผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ระยะที่ 2 เป็นการนำรูปแบบเนื้อหา และสาระการเรียนรู้วิชาดนตรีสากล ที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญนำมาสร้างเป็นเอกสารที่ใช้จริง แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนฯ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง ซึ่งกระบวนการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนฯ ตามที่กล่าวมาสอดคล้องกับทฤษฎีการสอนของบรูเนอร์ที่กล่าวว่าการที่ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนนั้นต้องพิจารณาหลักการ 4 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจ โครงสร้างความรู้ ลำดับขั้นของการเสนอเนื้อหา และการเสริมแรง (สุคนธ์ สินธพานนท์, และคณะ 2565: 116) ทำให้เอกสารประกอบการเรียนฯ เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาดนตรี และสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวของนพมาศ ว่องวิทย์สกุล (2562: 6) กล่าวถึงการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความยึดมั่น และผูกพันกับการเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จต่อการเรียนต่อไป

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนฯ มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.68 คิดเป็นร้อยละ 82.27 เนื่องจากเอกสารประกอบการเรียนฯ มีการเรียงลำดับเนื้อหาการเรียนรู้อย่างง่ายไปยาก ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวของ ฌีรดา เวชญาลักษณ์ (2562: 121) ที่กล่าวถึงการออกแบบสื่อหรือหน่วยการเรียนรู้ต้องออกแบบให้นักเรียนเกิดความสนใจ การสังเกต การจดจำ มีความคิดสร้างสรรค์ และกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนของเอกสารประกอบการเรียนฯ ประกอบไปด้วยแบบฝึกด้านทฤษฎีดนตรีหรือเนื้อหา และแบบฝึกด้านทักษะการปฏิบัติดนตรี มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนได้นำความรู้จากบทเรียนที่เรียนมาใช้ตอบคำถาม หรือใช้ฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจต่อบทเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุคนธ์ สินธพานนท์, และคณะ (2565: 114) ที่กล่าวว่าแบบฝึกหรือชุดฝึกมีความสำคัญต่อนักเรียนที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น มีความชัดเจนขึ้น ส่งผลให้การสอนของครูและผลการเรียนรู้นักเรียนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันจิรา สราธรรม (2566: 19-39) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลจากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีผลการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับดีเยี่ยม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนฯ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากเอกสารประกอบการเรียนฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรูปภาพประกอบเนื้อหาการเรียนรู้อย่างช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งขนาดของตัวอักษร กับโน้ตเพลงมีขนาดใหญ่

มองเห็นได้ชัดเจน ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นทั้งตัวอักษรและโน้ตเพลงได้ชัดเจน และนักเรียนสามารถใช้เอกสารประกอบการเรียนฯ เพื่อทบทวนการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเอง อีกทั้งแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งด้านทฤษฎี และทักษะการปฏิบัติดนตรี จึงเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตุ้นให้นักเรียนอยากลงมือทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ในบทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียนฯ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าและมีผลการตอบสนองที่ส่งผลพึงพอใจก็ย่อมจะอยากเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ (ทิตนา แหมมณี. 2566: 51) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกุลต แสนทวีสุข (2564) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเมโลเดียน สำหรับชมรมดนตรีโรงเรียนบ้านคำสมอ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเมโลเดียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนต้องศึกษาเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ให้เข้าใจในเนื้อหาของแต่ละบทเรียน เพื่อใช้เอกสารประกอบการเรียนฯ เป็นสื่อสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ครูผู้สอนแนะนำให้ให้นักเรียนนำเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากลไปใช้สำหรับการทบทวนเนื้อหาในบทเรียน หรือทบทวนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีในแบบฝึกหัดภายในเอกสารประกอบการเรียนฯ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ และชำนาญของทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีสากล เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรีด้านการร้อง และด้านการอ่านโน้ตดนตรี เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทั้ง 2 ด้านมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนยังไม่ชำนาญในการร้องโน้ตให้ถูกต้องตามระดับเสียง และยังไม่ชำนาญทักษะการอ่านโน้ตดนตรีที่แม่นยำ

2.2 ควรเพิ่มวีดิทัศน์การฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี ลงในเอกสารประกอบการเรียนสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล ในรูปแบบของคิวอาร์โค้ด เพื่อให้นักเรียนใช้คิวอาร์โค้ดในการสแกนเปิดวีดิทัศน์ใช้ประกอบการฝึกซ้อมทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จันจิรา สารธรรม. (2566). การใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. *Journal of Sustainable Social Development*. 1(6): 19-39.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2566). **ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ**. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวรรณ หลาวทอง. (2559). **การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). **หลักการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาลี, และศิริชัย กาญจนวาลี. (2567). **วิธีสำคัญวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทันใจ.
- ทิตนา แหมมณี. (2566). **ศาสตร์การสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกุลต แสนทวีสุข. (2564). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเมโลเดียน สำหรับชมรมดนตรีโรงเรียนบ้านคำสมอ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นพมาศ ว่องวิทย์สกุล. (2562). **สื่อการสอนสำหรับครูประถม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจรัตน์ ราชฉวาง. (2561). ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสร้างเอกสารประกอบการสอน วิชา การบริหารจัดการการเรียนรู้และชั้นเรียน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยออร์ท กรุงเทพฯ. **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา**. 30(107): 43-49.
- ปิยะนันท์ หิรัญย์โชติพร, และสิทธิกร สุมาลี. (2561). การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 10(1): 44-60.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2564). **เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2564). **การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2561). **วิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษา**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2567). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ สินธพานนท์, และคณะ (2565). **นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ ภูสิงห์, และนฤมล ภูสิงห์. (2563). การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 5(2): 785-798.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2563). **พื้นฐานจัดการเรียนรู้ทางดนตรี**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง

Development of learning achievement in the subject of spelling rules that do not correspond to the rules in Ban Tha Muang School

เฉลิมพร สืบสิงห์¹

Chalermporn Suebsing¹

Corresponding Author E-mail: sci.sak@gmail.com

Received: 2025-05-02; Revised: 2025-08-22; Accepted: 2025-09-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 2) แผนการจัดการเรียนรู้ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็น ทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.67 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t – test ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพ 92.20/83.95 แบบฝึกเสริมทักษะมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61)

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ, มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

¹ ครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนบ้านท่าม่วง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

¹ Specialist Teacher, Ban Tha Muang School, Roi Et Primary Educational Service Area Office 3

Abstract

The purpose of this study is to 1) assess how well learning management works for sixth-grade students' misspelled section through skill-building activities. 2) to contrast the outcomes of developing learning management skills. Correcting the Misspelling Section with Skills-Enhancing Activities for Students in Grades 6 and 3) To find out what the students think about learning management. Subject: The segment utilizing skill-building activities does not correspond with the spelling section. Students in Grade 6 are the target group. Twelve individuals were chosen using a particular selection technique (purposive sampling) to achieve this. Among the instruments utilized are: 1) Examine 0.89 as the confidence level. The consistency index value is higher for the following three: 2) Management plan learning, and 3) Opinion questionnaire, all consisting of Indexes of Item-Objective Congruence (IOC) at 0.67. Data analysis employed the mean, standard deviation, and t-test as statistical methods. The research results indicated that;

1) The efficiency value of learning management related to the topic of incorrect spelling through skill enhancement exercises for Grade 6 students is 92.20/83.95. This value surpasses the set criteria of 80/80. 2) Comparison of Learning Management Skills Development Spelling of the incorrect section using Skills Enhancement Exercises for Grade 6 Students A statistically significant difference in learning management was observed at level .01. After learning management, the average score exceeded that of before learning management. and 3) Students of the 6th grade express satisfaction with learning management. Subject: Part regarding orthographic mistakes using drills to improve abilities overall at the highest level. ($\bar{X}$ = 4.61)

Keywords: Learning Management Skills Development, Learning Management using Skill Enhancement Exercises, The spelling of the word goes against the rule

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการอ่านและการเขียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญในการเรียนระดับที่สูงขึ้นไป จึงได้มีการกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพด้านการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยมีมาตรการในการกำหนดให้หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถอ่านออกและเขียนได้ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งในสาระที่ 4 ที่จะได้กล่าวถึงนั้นก็คือ หลักการใช้ภาษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกสาระหนึ่งที่มีบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา อันจะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนในกลุ่มสาระที่กำหนดไว้ เพราะว่าหลักภาษาถือได้ว่าเป็นสาระการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องได้รับการเรียนรู้ที่แตกฉาน เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานของสาระอื่น ๆ อีกด้วย และในมาตรฐาน ท 4.1 ได้กำหนดไว้ว่าให้มีความเข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย ในการเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้ ถือว่าเป็นสมบัติของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 10) สำหรับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนหลักภาษาไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นการศึกษาถึงระเบียบแบบแผนของภาษา ทางด้านการออกเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ ด้านการเขียนตัวอักษรไทย ด้านการเขียนคำไทย การสร้างคำ การอ่านคำไทย คำไทยที่มาจากภาษาอื่น คำราชาศัพท์ คำ และหน้าที่ของคำ การเรียงคำเป็นวลีและประโยค ซึ่งถือได้ว่าเป็นเนื้อหาที่จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจที่นักเรียนจะต้องเรียนซ้ำ ๆ อาจจะส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ โดยจะเป็นผลนำไปสู่ความไม่เข้าใจระบบตามหลักของภาษาไทย ซึ่งภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น ความต้องการและความรู้สึก การใช้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด และการฟัง

รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณ์ญาณและมีคุณค่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็น ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านที่เป็นทักษะที่จะช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับผู้อื่น หากผู้เรียนบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่านและการเขียนจะส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้และจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารให้แก่ประชาชนตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนขึ้นเมื่อเติบโตใหญ่ และนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นในช่วงระยะเวลา 9 ปี ของการจัดการศึกษาภาคบังคับ และ 12 ปีของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กและเยาวชนจึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญต้องการวางรากฐานให้นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ให้มั่นคง ซึ่งการรู้หนังสือหรือการอ่านออกเขียนได้ และสื่อสารได้ นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรก ๆ ของการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2563) การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ ทำให้เรารู้จักค่า เข้าใจความหมายของสารและมีปฏิกริยาตอบสนองต่อสารแล้วสามารถนำมาบูรณาการทางความคิดได้ (คินดา ดวงวิไล. 2562) การอ่าน ช่วยให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวังและอยากรู้อยากเห็น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา อาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ผู้ที่พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2557) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนรู้สมัยใหม่ไม่ได้มุ่งเพียงแคให้ ผู้เรียนสามารถตีความหรืออ่านออกเท่านั้น แต่จะต้องสร้างให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน เกิดสุนทรีย์และมีความสุขในการอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีแนวทางการอ่านหลายวิธี อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับนำไปใช้ในการเขียนสื่อความหมายได้หลายรูปแบบด้วยเช่นกัน จากข้อมูลที่น่าเสนอมาข้างต้นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนระดับพื้นฐานควรจะต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหา เนื่องจากทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่ผู้เรียนจะต้องนำไปใช้ในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ โดยเริ่มจากการศึกษาเสียง คำ ความหมาย โครงสร้างทางภาษา ประโยคข้อความ จนถึงเรื่องราวต่าง ๆ อันจะช่วยให้เกิดความเชี่ยวชาญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กในชนบททำให้ประสบปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน และภาระงานของครูนอกเหนือจากการสอน ส่งผลให้ครูไม่สามารถสอนได้อย่างเต็มความสามารถ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการอ่านและการเขียนของนักเรียนมีความบกพร่อง ซึ่งทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งที่ยังมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน จึงส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย หรืออาจจะเกิดผลจากการที่นักเรียนอยู่ในช่วงที่ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้อันนักเรียนยังขาดการอ่านการเขียนได้อย่างไม่เต็มที่ แต่ถ้าหากนักเรียนได้รับความช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็สามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ทางโรงเรียนจึงเล็งเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาหรือควรได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการกำหนดกลยุทธ์ที่มีความสำคัญในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้กับนักเรียนทางด้านการอ่านคล่องและการเขียนคล่อง โดยมีการมุ่งเน้นการฝึกฝนด้านการอ่านออกเขียนได้ โดยส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะการอ่านและการเขียน โดยมุ่งเน้นการฝึกย้ำทำ ทบทวนบ่อย ๆ จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถจดจำได้ผู้เรียนจึงจะจดจำได้ ฟัง เข้าใจ พูด อ่าน และเขียนได้อย่างถูกต้องเกิดความคล่องแคล่ว โดยใช้วิธีการฝึกทักษะทางด้านภาษาให้ได้ผลที่ดีขึ้นอีกวิธีหนึ่งนั่นคือ การฝึกทักษะด้วยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมจริงสำหรับนักเรียน ซึ่งก็เป็นเทคนิคการสอนหนึ่งที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน จะสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการอ่านและการเขียนที่เกิดขึ้น รวมถึงส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ (2558) รูปพยางค์ที่เป็นตัวสะกดแทนเสียงพยางค์ท้ายมี 8 แม่ ได้แก่ แม่กก แม่กด แม่กบ แม่กง แม่กน แม่กม แม่เกย และแม่เกว ซึ่งผู้วิจัยเลือกตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีอยู่ 4 แม่ ได้แก่ 1.1) แม่กก คำที่มี ก ข ค ฃ เป็นตัวสะกด 1.2) แม่กด คำที่มี ต ด จ ช ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฌ ษ ฌ ษ เป็นตัวสะกด 1.3) แม่กบ คำที่มี ป บ พ ฟ ภ เป็นตัวสะกด และ 1.4) แม่กน คำที่มี น ญ ณ ร ล ห เป็นตัวสะกด

2. แบบฝึกเสริมทักษะ หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เป็นการทบทวนและฝึกทักษะเพิ่มเติม หลังจากที่ได้เรียนเนื้อหาไปแล้วเพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน สามารถปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของแบบฝึกทักษะ มีดังนี้ ปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจงสำหรับการใช้แบบฝึก จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบ ก่อนเรียน ใบความรู้ แบบทดสอบ หลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม บรรณานุกรม เฉลยแบบทดสอบและหลังเรียน ประกอบด้วย แบบฝึกเสริมทักษะที่ 1 เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่กก แบบฝึกเสริมทักษะที่ 2 เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่กด แบบฝึกเสริมทักษะที่ 3 เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่กน และแบบฝึกเสริมทักษะที่ 4 เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่กบ

3. การอ่านคำ คือ การแปลตัวอักษร สัญลักษณ์ที่ปรากฏออกมาเป็นคำหรือ ความคิดที่สื่อสารกันแล้วเข้าใจ สามารถพิจารณาคำที่แปลงหรือปรากฏออกมานั้นได้ ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอ่าน หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาให้เข้าใจ และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2556) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำหรือข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

4. การเขียน หมายถึง การเขียนเรียงพยางค์ สระ วรรณยุกต์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ถือว่าการเขียนหรือการเขียนคำนั้นเป็นทักษะสำคัญ ซึ่งจะทำให้การสื่อสารคำเหล่านั้นได้ถูกต้องไม่ผิดความหมายที่ต้องการสื่อสาร ซึ่ง วรรณิ โสมประยูร (2554) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า เป็นเครื่องมือการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้เข้าใจได้ เพราะการเขียนเป็นทักษะการส่งออกตามหลักของภาษาศิลปะ และปทุม หนูมา (2562) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า หมายถึงความสามารถในการเขียนคำโดยเรียงพยางค์ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกดตัวการันต์ได้ถูกต้องตามหลักภาษา และตรงตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

5. การอ่านและเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หมายถึง ความสามารถในการอ่านและเขียนคำศัพท์ มาตราตัวสะกด แม่กก แม่กด แม่กน และแม่กบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง จังหวัดร้อยเอ็ด ตามตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

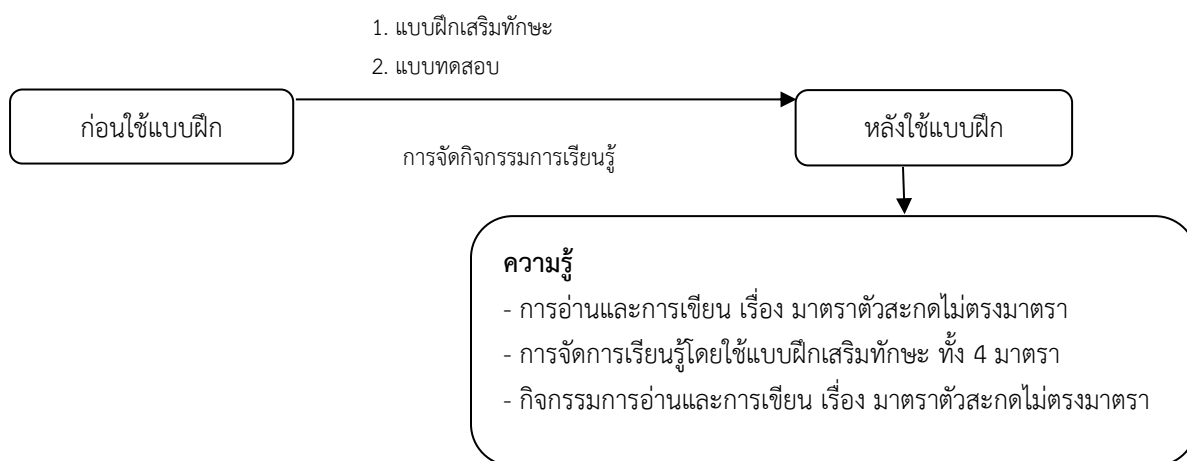
จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนและช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้และสร้างแบบฝึกเสริมทักษะให้มีความทันสมัยและความสนใจของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่ง

ผู้วิจัยได้นำไปกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย ทั้งในขั้นเตรียมการ ขั้นตอนออกแบบเครื่องมือ ขั้นสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ขั้นทดลอง ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเห็นได้ว่าจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2562) ให้ความหมายว่า การสะกดคำ หมายถึง การอ่านโดยนำเสียงพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกดมาประสมเป็นคำอ่าน สอดคล้องกับ บันลือ พฤกษ์วัน (2557) ให้ความหมายว่า การอ่าน คือ การผสมเสียงของตัวอักษรหรือสะกดตัวผสมคำซึ่งอาจเรียกว่า “อ่านออก” สอดคล้องกับ Good (1945) ได้กล่าวถึงการสะกดคำไว้ว่าเป็นวิธีการจำตัวอักษรได้ เกิดจากการให้ชื่อหรือออกเสียงตัวอักษรเป็นตัว ๆ ไป และเชื่อมเข้าเป็นคำที่ทุกคนยอมรับ

การเขียน คือการถ่ายทอดความรู้สึก ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการ และข่าวสารโดยใช้ตัวหนังสือและเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ การเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิต เพราะเป็นเครื่องมือบันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่นอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากปัญหาด้านมาตราตัวสะกด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา จำนวน 4 เล่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา จำนวน 8 แผน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3. แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ภายหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยเป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.36-0.62 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.28-0.62 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เท่ากับ 0.89 แสดงว่าแบบทดสอบมีคุณภาพเหมาะสมในการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)
2. จัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะระหว่างวันที่ 4 พฤศจิกายน 2567 ถึงวันที่ 6 ธันวาคม 2567 โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 8 ครั้ง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง ซึ่งจะไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
3. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post – test) ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้วทั้ง 8 กิจกรรม และตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t – test แบบ Paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงในตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กก	4.68	0.47	มากที่สุด
มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กบ	4.75	0.43	มากที่สุด
มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กน	4.54	0.49	มากที่สุด
มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กด	4.46	0.49	มาก
รวม	4.61	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กบ มีค่าเฉลี่ยมาก รองลงมาคือ มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กก และมาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่ กน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	จำนวน (คน)	คะแนนเต็มเฉลี่ย	$\bar{X}$	ร้อยละ
คะแนนจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น แต่ละกิจกรรม	12	5	4.61	92.20
การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่อง ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น	12	20	16.79	83.95

จากตารางที่ 2 พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าประสิทธิภาพ 92.20/83.95 แบบฝึกเสริมทักษะมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดกิจกรรม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการจัดการเรียนรู้	12	10.53	1.68	32.681	.00**
หลังการจัดการเรียนรู้	12	16.79	1.23		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความแตกต่างกันโดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	เนื้อหากิจกรรมเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	4.51	0.49	มากที่สุด
2	เนื้อหาในกิจกรรมมีความชัดเจนทุกเรื่อง	4.60	0.40	มากที่สุด
3	กิจกรรมมีความน่าสนใจ เข้าใจ และมีหลากหลายรูปแบบ	4.61	0.47	มากที่สุด
4	คำอธิบายในการทำกิจกรรมมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.64	0.42	มากที่สุด
5	กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา	4.54	0.51	มากที่สุด
6	เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเพียงพอ และเหมาะสม	4.69	0.40	มากที่สุด
7	ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เข้าใจง่าย	4.62	0.52	มากที่สุด
8	กิจกรรมในกิจกรรมสามารถปฏิบัติได้จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
9	นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	4.64	0.43	มากที่สุด
10	กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	4.65	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม		4.61	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเพียงพอ และเหมาะสม รองลงมาคือ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตรการตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.20/83.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องจากมี

กระบวนการในการดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะที่มีคุณภาพ จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราพร กันทะนัน (2565) พบว่า ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพ 86.82/94.81 หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอศิน วงศ์เจริญ, และคณะ (2563) ได้มีการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพสูงมากขึ้น ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ประโยชน์จากกระบวนการการจดจำที่เกิดจากการมองเห็น (Visual Memory) มาออกแบบกระบวนการสอน (Bruce, Mary, Chih-hsuan, GERALYN, & STACIE. 2019) โดยผู้สอนจะแสดงคำศัพท์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนเห็นหลายครั้งตลอดคาบ โดยแสดงคำศัพท์ตามลำดับขั้นพัฒนาการของการรับรู้คำค้นตา (Ehri, & McCormick. 1998, as cited in Scheiner. 2005: 3-6) ขั้นที่ 1 ผู้สอนจะแสดงคำศัพท์พร้อมชวนผู้เรียนพูดคุยเกี่ยวกับความหมาย ช่วยผู้เรียนสร้างบริบทที่ผูกโยงกับคำศัพท์ (เช่น สุขภาพผูกโยงกับสุขภาพดี ความแข็งแรง อาหารการกิน สุขภาพไม่ดี ป่วย) ขั้นที่ 2 ผู้สอนแสดงคำศัพท์โดยการเน้นเนื้อหาส่วนที่ต้องการให้ผู้เรียนสังเกตและจดจำ ได้แก่ ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ด้วยวิธีการเชื่อมโยงรูปตัวสะกด (เช่น ข) ความหมายตัวสะกด (เช่น ไข่) และความหมายของคำศัพท์ (จากการพูดคุย ในขั้นที่ 1) เข้าด้วยกัน โดยใช้บัตรทัศนธาตุคำและบัตรทัศนธาตุภาพเป็นสื่อ ร่วมกับการเล่าเรื่องราวประกอบสื่อ ขั้นที่ 3 ผู้สอนชวนผู้เรียนออกเสียงสะกดอักษรทีละตัว เชื่อมโยงภาพคำเข้ากับเสียงสะกด ซึ่งการจดจำลักษณะนี้จะส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาการด้านการอ่านการเขียนเป็นอย่างมาก (Diane. 2007: 110) โดยเฉพาะในกรณีที่มีคำศัพท์มีรูปคำไม่ตรงกับเสียงที่อ่านออกมา (Kelly. 2016) อย่างคำศัพท์ที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา และเมื่อผู้เรียนจดจำได้ในขั้นตอนสุดท้ายผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเขียนคำศัพท์ดังกล่าวลงบนบัตรกระดาษ เพื่อผู้เรียนจะได้ถ่ายทอดการจดจำของตนออกมาเป็นรูปธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราพร กันทะนัน (2565) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียนโดยใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรา ปรีชายุทธ, ชนิดา มิตรานันท์, และพมลา บุญกาญจน์ (2565) พบว่า ความสามารถของผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา หลังการสอนด้วยเทคนิคคำค้นตา ร่วมกับวิธีการสอนตามแบบทัศนธาตุ สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอศิน วงศ์เจริญ, และคณะ (2563) พบว่า ภายหลังจากพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกด นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำสูงมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรिता ลีปรีชา (2564) การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงตัวสะกดไม่ตรง มาตรา แม่ กต หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ (2558) พบว่า การท่องจำ ทำซ้ำ ฝึกทักษะลงมือทำซ้ำ ๆ จึงทำให้นักเรียนออกเสียงการท่องจำ นักเรียนจะได้ยินเสียงตัวเอง และเมื่อได้ลงมือทำจะเห็นสิ่งที่ตัวเองทำ สิ่งที่ปรากฏกลายเป็นข้อมูลย้อนกลับเข้าไปในสมองใหม่ ถือว่าเป็นการลงมือสอนด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการเสริมเส้นทางเดินของวงจรเซลล์สมองที่มีอยู่ก่อนให้มีประสิทธิภาพขึ้น อันเป็นเหตุให้จดจำได้และเกิดความชำนาญ

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความน่าสนใจ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงมาตรา จึงส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเพียงพอ และเหมาะสม รองลงมาคือ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความรู้และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราพร กันทะนัน (2565) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนรู้จากหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.30) สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ณัฐวรา ปรีชายุทธ, ชนิตา มิตรานันท์, และทมลลา บุญกาญจน์ (2565) พบว่า ความสามารถในการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของผู้เรียนหลังได้รับการสอนด้วยเทคนิคคำคู่กันตัวร่วมกับวิธีการสอนตามแบบทัศนธาตุอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรिता ลิปรีชา (2564) การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้สมองเป็นฐาน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 แบบฝึกเสริมทักษะสำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ครูจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเรื่องมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาจากแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงานและใบความรู้ พร้อมทั้งมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้คำแนะนำนักเรียนเพิ่มเติมขณะจัดกิจกรรม

1.2 การเลือกเนื้อหาของครูที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของ เพศ วัย และระดับความสามารถในการเรียนของนักเรียนด้วย ซึ่งถ้าหากเนื้อหาใดที่นักเรียนมีความสนใจ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้นการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นในระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรม ครูควรมีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนการสอนที่ค่อนข้างต่ำหรือต่ำ อาจจะไม่ใช่ใจหรือเกิดการเรียนรู้ช้า หรือมีความต้องการความช่วยเหลือ ครูควรมีการใช้เทคนิคการเสริมแรง มีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ หรืออธิบายให้เข้าใจชัดเจนอีกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้คำศัพท์ที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดในแต่ละมาตรา มาสร้างเป็นนวัตกรรมในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำในรูปแบบอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบพัฒนาการผลการเรียนรู้การอ่านและการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะเปรียบเทียบกับสื่อหรือวิธีการสอนอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ในการสร้างและการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **หนังสืออุทิศภาษาไทย หลักภาษาไทย: เรื่องที่ครูภาษาไทยต้องรู้**. กรุงเทพฯ: สกสค.ลาดพร้าว.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2556). การอ่านและการสร้างความสามารถในการอ่าน. **วารสารสนเทศ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา**, 4(1), 1-16.

ณัฐวรา ปรีชายุทธ, ชนิตา มิตรานันท์, และทมลลา บุญกาญจน์. (2565). การศึกษาความสามารถในการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาด้านการเขียน โดยใช้เทคนิคคำคู่กันตัวร่วมกับวิธีการสอนตามแบบทัศนธาตุ. **วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ**, 11(1), เดือนมกราคม – มิถุนายน 2565. 51-63.

ดนิตา ดวงวิไล. (2562). **ภาษาและวัฒนธรรมสำหรับครู**. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บันลือ พงษ์ชนะวัน. (2557). **แนวพัฒนาการ อ่านเร็ว-คิดเป็น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปทุม หนูมา. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเขียนสะกดคำควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้ใช้หลักการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้ง. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2554). การสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. นครปฐม: ส.เจริญการพิมพ์.
- ศราพร กันทะนัน. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดโดยใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดารวิทยาลัย. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สรिता ลีปรีชา. (2564). การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2562). คู่มือการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานพัฒนาองค์ความรู้. (2558). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองสำหรับเด็กวัย 7-12 ปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ไอลิน วงศ์เจริญ, และคณะ. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดโดยใช้แบบฝึกทักษะ. วารสารลัณนาวิจัยปริทรรศน์, 1(1), (มกราคม – ธันวาคม 2563). 1-13.
- Bruce, A. M., Mary, J. M., Chih-hsuan, W., Geralyn, M., & Stacie, F. (2019). How do beginners learn to read irregular words as sight words?. *Journal of Research in Reading*. 42(1), 123-136.
- Diane, R. (2007). *Edspeak: A Glossary of Education Terms, Phrases, Buzzwords, and Jargon*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Good, C. V. (1945). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill.
- Kelly, F. (2016). *Phonological Ability: The SAGE Encyclopedia of Contemporary Early Childhood Education*. Retrieved April 20, 2025, from <http://sk.sagepub.com/Reference/the-sage-encyclopedia-of-contemporary-early-childhood-education/i6253.xml>
- Scheiner, E. Y. (2005). *HOW TEACHING WORD FAMILIES AFFECTS BEGINNERS' READING AND SPELLING (Doctoral dissertation)*. New York: The City University.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 3

The Relationship between Transformational Leadership of Administrators
and Quality Assurance Operations in Schools under Nakhon Sawan
Primary Educational Service Area Office 3

อมรรัตน์ ขุนเสือ¹, ธีรพจน์ แนนเนียน², ไกรวิทย์ ดีเอ็ม³

Amornrat Khounsue¹, Teerapod Naebnean², Kraiwit Dee-Aim³

Corresponding Author E-mail: Amornrat.k@nsru.ac.th

Received: 2025-04-16; Revised: 2025-08-06; Accepted: 2025-09-10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 317 คน จาก การเปิดตารางเครจซี่, และมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purpose of this research were to study 1) the level of transformational leadership of administrators. 2) the level of assurance operations in schools and 3) the relationship between transformational leadership of administrators and assurance operations in schools. The sample consisted of 317 administrations and teachers from used the table of Krejcie, & Morgan obtained by simple random sampling. The study instrument was a questionnaire transformational leadership of administrators with a consistency index value 0.67-1.00 and reliability at 0.99 and questionnaire assurance operations in schools with a consistency index value 0.67 - 1.00 and reliability at 0.98. Data were analyzed by mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The research findings were as follows:

- 1) The level of transformational leadership of administrators in overall were at the high level.
- 2) The level of internal quality assurance operations in schools in overall were at the high level. and 3) The relationship between of relationship between transformational leadership of administrators and internal quality assurance operations in schools in overall there was a high level of positive correlation significance at .01 level.

Keywords: Transformation Leadership, Internal Quality Assurance

บทนำ

การยกระดับทุนมนุษย์นับเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการนำพาประเทศไทยเข้าสู่บริบทสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 โดยได้รับการบรรจุเป็นวาระสำคัญในทั้งยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 เพื่อรับมือกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่มีลักษณะรวดเร็วและต่อเนื่อง การเสริมสร้างความพร้อมของกำลังคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้อง เพื่อให้ประชากรสามารถปรับตัวและดำรงตนได้อย่างเท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีพลวัตสูงและมีการแข่งขันเสรีไร้ขีดจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาค โดยมีเป้าประสงค์ให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ถึงขีดสุด ดังนั้น การศึกษาจึงมีได้จำกัดอยู่เพียงกระบวนการเรียนรู้ หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของพลเมืองไทย อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและคุณธรรม ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับรากฐานทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากร ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับสถานะของประเทศให้เทียบเท่านานาชาติอารยประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 74 - 77)

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 กล่าวถึง การให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

ผู้บริหารสถานศึกษาที่เปี่ยมด้วยภาวะผู้นำอันทรงประสิทธิภาพและมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ย่อมสามารถกระตุ้นให้บุคลากรภายในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ความเสียสละ และความสามัคคี ทั้งยังช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในยุคปัจจุบัน แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกรอบแนวคิดที่สามารถอธิบายกระบวนการสร้างอิทธิพลของผู้นำได้อย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่ในระดับปัจเจกซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม หากยังรวมถึงระดับองค์กรรวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับ

การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบ และวัฒนธรรมสถานศึกษาโดยรวม แม้ว่าหนึ่งในบทบาทหลักของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การผลักดันให้สถานศึกษาเคลื่อนตัวไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ แต่ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากปราศจากความร่วมแรงร่วมใจ และสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างผู้นำและสมาชิกภายในสถานศึกษา ความสัมพันธ์เชิงบวกนี้จึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างแรงขับเคลื่อนภายใน ที่ช่วยให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างยั่งยืนในระยะยาว (ศิริประภา อัครภูวนา. 2563: 279-281)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ปฏิบัติภารกิจในฐานะหน่วยงานด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีโรงเรียนในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 196 แห่ง ซึ่งดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ภายใต้กรอบการประเมินตนเองใน 6 ด้านตามแนวทางที่กำหนด ผลการประเมินคุณภาพภายในประจำปีการศึกษา 2566 บ่งชี้ว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้ในระดับ “คุณภาพดีเลิศ” ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จอันเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าผลการดำเนินงานจะอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ยังคงมีโอกาสในการยกระดับคุณภาพในบางมิติ อาทิ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ควรมีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ตลอดจนการดำเนินงานตามแผนที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มีลักษณะเป็นระบบและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลในลักษณะที่เป็นระบบและมีรูปธรรม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างชัดเจน ในขณะเดียวกัน การพัฒนาและบริหารจัดการกระบวนการจัดส่งรายงานผลการประเมินให้มีความทันต่อเวลาและมีประสิทธิภาพ ก็ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ยังคงยืนหยัดในการให้การสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยกระดับศักยภาพของผู้เรียน และเสริมสร้างระบบการจัดการศึกษาที่มีความยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. 2567: 15-18)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ให้การบริหารเกิดประสิทธิผลต่อ การประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ปิยะ ดาบชัย (2563: 55) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการของผู้นำที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือและความผูกพัน

ของสมาชิกให้สอดคล้องกับทิศทางใหม่ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายหรือกลยุทธ์ที่ถูกปรับเปลี่ยน ผู้นำมีส่วนในการกระตุ้นให้บุคลากรทุ่มเทความพยายามมากกว่าที่คาดหวังไว้เดิม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างก้าวกระโดดและเสริมสร้างศักยภาพการเติบโตในระยะยาว

นฤมล โปธิ (2564: 16) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง แนวทางหรือพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารที่ส่งผลต่อการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านอำนาจ บทบาท และแรงจูงใจ ซึ่งผู้นำใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ รวมถึงประสบการณ์ในการสร้างความไว้วางใจและความศรัทธาให้เกิดขึ้นในทีมงาน กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นิลาวัลย์ จันทะรังสี (2565: 16) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึง การจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความพยายามของครูให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง โดยการสร้างความร่วมมือ แรงจูงใจให้สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ร่วมงานรู้สึก อยากเปลี่ยนแปลงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมของผู้บริหาร ที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญของตนในการบริหาร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในทิศทางที่ก้าวหน้า มักมีลักษณะโดดเด่นในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทุกระดับ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถส่วนบุคคล โดยมุ่งหวังให้เกิดการยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำประเภทนี้ไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายใหม่หรือปรับทิศทางเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเท่านั้น หากยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจ พัฒนาความทุ่มเท และมีจิตสำนึกต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ผู้นำลักษณะดังกล่าวยังสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้เกิดความเข้าใจร่วม และสร้างความเชื่อมั่นภายในทีม ส่งผลให้เกิดพลังขับเคลื่อนภายใน ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายชัดเจน มีความท้าทาย และสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

2. องค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ตามภารกิจของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา โดยการสังเคราะห์และนำมาเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และสามารถนำมาสรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการยกย่องและเป็นที่เคารพนับถือจากบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในอุดมการณ์และหลักการที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ผู้บริหารประเภทนี้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแบบอย่างแห่งความเสียสละ สร้างแรงศรัทธาในหมู่ผู้ร่วมงาน และปลูกฝังค่านิยมแห่งความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา

2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการถ่ายทอดภาพอนาคตที่ชัดเจนและมีพลัง สื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้วยการมอบหมายภารกิจที่มีคุณค่าและท้าทาย พร้อมทั้งแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากรทุกคน สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในทีม และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเติบโตและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงบทบาทในการกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาและโอกาสในการพัฒนาภายในสถานศึกษา ทั้งที่ปรากฏชัดและแฝงอยู่เบื้องหลัง โดยสนับสนุนการมองปัญหาจากหลากหลายมุมมอง กระตุ้นให้เกิดแนวคิดริเริ่มใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้เกิดการทดลองแนวทางที่แตกต่างจากเดิม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การศึกษาต่อ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ

4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารให้ความสำคัญกับความต้องการและความสามารถเฉพาะตัวของบุคลากร โดยประเมินและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และความถนัดของแต่ละ

คนอย่างรอบด้าน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ และส่งเสริมให้เกิดการยอมรับความหลากหลายภายในสถานศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติที่ยึดมั่นในความยุติธรรมและการให้คุณค่ากับทุกคนอย่างเท่าเทียม

5) การสร้างวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในอนาคต สามารถวางแผนกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินงานอย่างมีระบบ พร้อมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ตลอดจนเป็นผู้นำการเรียนรู้ที่กล้าคิด กล้าทำ และกล้าปรับตัวภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

3. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นับเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนว่า การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด และมุ่งพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปตาม กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 17-22) ซึ่งเน้นการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอิงบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาของตนเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทและเป้าหมายเฉพาะ โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างชัดเจน สำหรับปีการศึกษานั้น ๆ อ้างอิงจากข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถตรวจสอบได้

2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนถึงปัญหา ความต้องการจำเป็น และศักยภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริง แผนดังกล่าวประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ แผนพัฒนาการจัดการศึกษา (ระยะปานกลาง 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) ซึ่งต้องมีเป้าหมายสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และมีแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน

3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินการต้องมีระบบบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยไม่ก่อให้เกิดภาระงานเกินความจำเป็นต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาควรมีระบบกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน

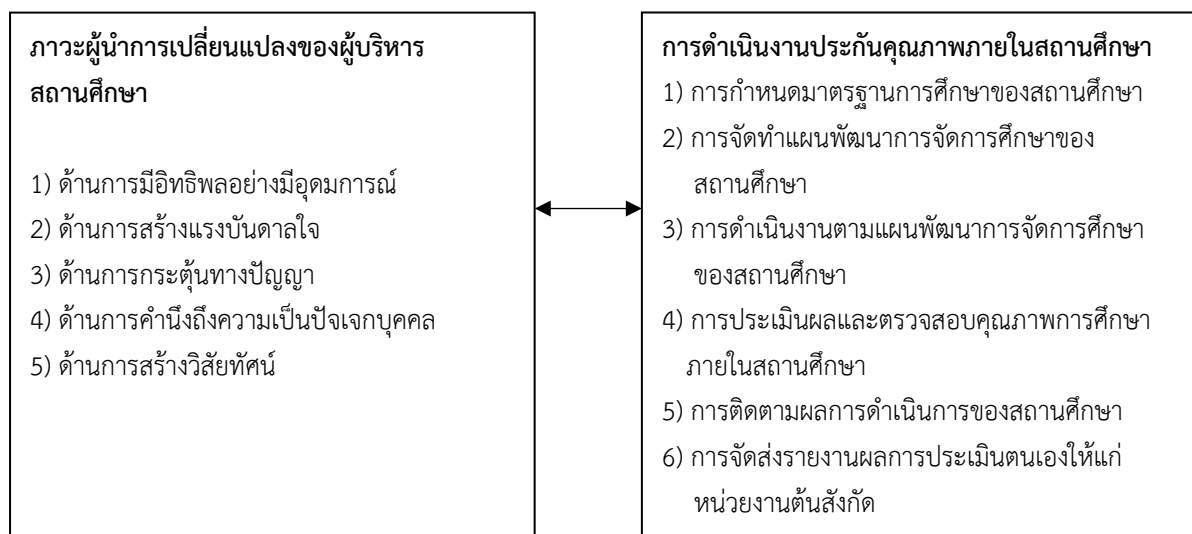
4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาควรมีระบบควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยยึดหลักการประเมินที่มีความโปร่งใส เชื่อถือได้ และสามารถสะท้อนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5) ติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินงานทั้งในส่วนของการพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี จะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาในอนาคต

6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หมายถึง รายงานผลการประเมินตนเองต้องสะท้อนถึงผลลัพธ์ทางการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รายงานฉบับนี้ต้องจัดทำและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ จากนั้นจัดส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัด พร้อมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ยังเป็นเครื่องมือเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพจากภายนอกในขั้นตอนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 188 คน และครู จำนวน 1,594 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,782 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซี่, และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน โดยการเทียบสัดส่วนได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 33 คน และครู จำนวน 284 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 ด้าน จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (สายทิพย์ ยะฟู, 2560: 126 - 128) ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 48 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมายในระหว่างวันที่ 22 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 โดยส่งแบบสอบถามในรูปของ Google Form ด้วยการสแกนผ่านกระดาษ OR Code โดยส่งเอกสารที่อธิบายถึงจุดประสงค์ของการวิจัยและชี้แจงถึงการตอบข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายได้สำเร็จได้เข้าใจ
3. กลุ่มเป้าหมายส่งแบบสอบถามกลับคืนในรูปของ Google Form จำนวน 317 ฉบับ ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 144)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.67) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.72) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.14	0.67	มาก	4
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.21	0.67	มาก	2
3. การกระตุ้นทางปัญญา	4.17	0.72	มาก	3
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.22	0.66	มาก	1
5. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	4.14	0.72	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.17	0.61	มาก	

2. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.72) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.15	0.62	มาก	4
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง	4.18	0.63	มาก	2
3. คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.12	0.72	มาก	6
4. ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.14	0.64	มาก	5
5. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.16	0.70	มาก	3
6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.25	0.62	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.17	0.62	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ระหว่าง 0.61 – 0.96 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.93$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่า ความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($r_{xy} = 0.96$) รองลงมา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($r_{xy} = 0.84$) และด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($r_{xy} = 0.71$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						r_{xy}
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	
X1	0.85**	0.73**	0.74**	0.79**	0.82**	0.82**	0.84**
X2	0.72**	0.72**	0.61**	0.65**	0.70**	0.63**	0.71**
X3	0.76**	0.78**	0.85**	0.72**	0.78**	0.68**	0.81**
X4	0.79**	0.66**	0.66**	0.75**	0.73**	0.75**	0.77**
X5	0.87**	0.87**	0.92**	0.89**	0.96**	0.87**	0.96**
ค่าความสัมพันธ์ (r_{xy})	0.90**	0.86**	0.86**	0.86**	0.91**	0.85**	0.93**

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล การศึกษาได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงานทุกคนเท่าเทียมกันอย่างยุติธรรม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคคลทั้งในด้านวิชาชีพและการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรม ศึกษาต่อ และการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เก็กนก พลงค์ (2564) พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานที่ตรงตามความสามารถของตนเอง ส่งเสริมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา และจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความเข้าใจในความหลากหลายของบุคลากร และให้ความสำคัญต่อการมอบหมายงานตามความถนัดและศักยภาพของแต่ละบุคคล ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่เปิดรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ นิรันดร์ (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารในการสื่อสารเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง โดยการมอบหมายงานที่ท้าทายและเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลลักษณ์ สีดา (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารในการสนับสนุนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลาย และสนับสนุนให้เกิดการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธรรม ตรีวิเศษ (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยมีอุดมการณ์และค่านิยมในการทำงานเพื่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับผู้ร่วมงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายของการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฟาตมะห์ นิละ (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สร้างกลยุทธ์เพื่อนำมาใช้ในการทำงาน มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สามารถมองเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตของสถานศึกษาได้ โดยเริ่มที่ตนเองก่อนคือการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น และกล้าที่จะปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เก็กนก พลงค์ (2564) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน ไว้สำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปดำเนินการ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารจัดการทุกด้านของสถานศึกษา โดยการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษาและเป็นภาระงานปกติของสถานศึกษาที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละระบบมีการติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัด และมีเวลากำหนดในการดำเนินการอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดให้สถานศึกษาต้องส่งแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนิเทศกำกับติดตามจากศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดให้ส่งรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางระบบงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะได้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้ ซึ่งสอดคล้อง

กับการวิจัยของ จุฑารัตน์ นิรันดร์ (2562) พบว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาดำเนินการเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ นิรันดร์ (2562) พบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรมีการทำคู่มือกำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดและมีการประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับมาตรฐานของสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ สถานศึกษาดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการดำเนินงานจริง ทั้งนี้สถานศึกษาได้จัดทำรายละเอียดของโครงการและกิจกรรมให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน รวมถึงสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรทิพย์ ขาวนา (2565) พบว่า มีการจัดประชุม ชี้แจง สร้างความตระหนัก และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ รายละเอียดวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรร่วมกันวางแผนระหว่างคณะกรรมการ และบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมายระยะเวลารวดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการทำงานของบุคลากรในทุกระดับ ผ่านการสรุปผลและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาหะมะบาอรี มาซอ (2564) พบว่า มีการวางแผนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และประชุมชี้แจงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบขั้นตอนในการดำเนินงาน

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษากภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้กำหนดกลไกในการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษากภายใน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งจัดประชุมวางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้มีการสรุปผลการประเมินและจัดทำรายงานคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมัน (2561) พบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้ดำเนินการประชุมชี้แจงแนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งมีการร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรทิพย์ ขาวนา (2565) พบว่า มีการร่วมกันวางแผนระหว่างคณะกรรมการ และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายระยะเวลารวดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อีกทั้งมีการกำหนดกรอบแนวทางการประเมินที่ชัดเจนและครอบคลุมโดยใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่มีความหลากหลาย

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) โดยนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลสะท้อนการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีการเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัดอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งจัดทำสารสนเทศที่มีความทันสมัย

และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมัน (2561) พบว่า มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานคุณภาพภายในโดยใช้รูปแบบตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ทั้งในระดับนโยบายและการบริหารจัดการ ส่งผลให้ระบบประกันคุณภาพภายในเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความเข้าใจความแตกต่างของบุคลากร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการแก้ไขปัญหา พัฒนา นวัตกรรม และมองเห็นโอกาสจากความท้าทาย เพื่อพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ โดยบริหารงานภายใต้วิสัยทัศน์ร่วมกันกับทุกฝ่าย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ นรินทร (2562) พบว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเองสร้างความศรัทธาให้กับผู้ร่วมงาน

1.1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานมุ่งผลประโยชน์ของสถานศึกษาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว

1.1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีความคิดในการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาแม้ว่าจะเป็นภาระแก้ไขปัญหาเก่าก็ตาม

1.1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีสามารถวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของผู้ร่วมงาน

1.1.5 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มองการณ์ไกล เสียสละ และกล้าที่จะปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

1.2 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษา

1.2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาจากการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

1.2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชัดเจน

1.2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการกำหนดผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายระดับสถานศึกษาอย่างชัดเจน

1.2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

1.2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรทำการศึกษาแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เพื่อสร้างกรอบการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายและทิศทางการทำงานที่ชัดเจนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน และทำให้แต่ละโรงเรียนสามารถวางแผนการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องกับภาพรวมของเขตพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาแนวทางการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการปัญหา อุปสรรค และปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานศึกษา ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก พลวงศ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2561). กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: เอ็น. เอ. ไรต์เนเทรตดิง.
- จุฬารัตน์ นิรันดร์. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2): 113-120.
- นฤมล โพธิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิลาวัลย์ จันทะรังสี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปิยะ ดาบชัย. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ฟาทอนะห์ นิและ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- มาหะมะบาอรี มาซอ. (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.
- ลดาวัลย์ ตั้งมั่น. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี.
- วิไลลักษณ์ สีดา. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริประภา อัครภูวนาดิ. (2563, กันยายน - ธันวาคม). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.
วารสาร มจร. พุทธศาสตร์ปริทัศน์. 6(3): 276 - 292.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุธรรม ตรีวิเศษ. (2562). สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3. (2566). สารสนเทศทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3. (2567). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2566. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- อุไรทิพย์ ชวนา. (2565). การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
The Relationship between Innovation Leadership of School Administrators
and the Learning Organization under Chainat Primary
Educational Service Area Office

เบญญาภา เพ็ญสุข¹, นันทวัช นุนารต², จิตินันท์ ดั่งสุวรรณ³
Benyapa Pensuk¹, Nantawat Nunart², Thitinan Duangsuwan³
Corresponding Author E-mail: Benyapa.pe@nsru.ac.th

Received: 2025-04-11; Revised: 2025-07-31; Accepted: 2025-09-11

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความตรงมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.91 และแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าความตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the innovation leadership level of school administrators 2) to study the learning organization in school and 3) to study the relationship between innovation leadership level of school administrators and the learning organization in school. The samples of this research were 302 school administrators and teachers selected by multi-stage sampling. The research instruments were a questionnaire on the innovation leadership of school administrators which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.91 and a questionnaire on the learning organization in school which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.92. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation analysis. The findings were as follows:

1) The level of innovation leadership of school administrators in overall was at a high level. 2) The level of the learning organization in school in overall was at a high level. and 3) The relationship between innovation leadership level of school administrators and the learning organization in school was overall found with a positive relationship at a high level with a statistically significant at the .01.

Keywords: Innovation Leadership, Learning Organization in School

บทนำ

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างทั้งต่อองค์กรและประชากรโลกในหลากหลายมิติ อาทิ ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระดับโลก การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความถี่และความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทวีความซับซ้อนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับตัวของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 จึงได้ถูกกำหนดขึ้นโดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อพลวัตของโลกสมัยใหม่อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมทั้งมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐอย่างมีบูรณาการ พร้อมทั้งอาศัยการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและพัฒนานโยบายด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยแผนดังกล่าวยังเน้นย้ำความสำคัญของการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล การสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม การยกระดับคุณภาพของทุนมนุษย์ให้สามารถประกอบอาชีพได้จริง และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแข่งขันระดับโลก ทั้งนี้ เพื่อนำพาประเทศไทยให้สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และมุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2565: 17-18)

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และพลวัตของโลกที่ทวีความรุนแรงและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดนิ่ง ได้หล่อหลอมให้สังคมปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคแห่งองค์ความรู้ (Knowledge-Based Society) อย่างเต็มตัว ซึ่งเน้นการใช้สติปัญญาและสารสนเทศเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดแรงกดดันและความท้าทายอันใหญ่หลวงต่อระบบการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลัน เพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการแข่งขันและการดำรงอยู่ของผู้เรียนในสังคมโลกยุคใหม่ ความท้าทายสำคัญประการหนึ่ง คือ การยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ โดยมีรากฐานจากการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เป้าหมายสูงสุด คือ การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้เปล่งประกายได้อย่างเต็มขีดความสามารถ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างลุ่มลึก การแก้ปัญหาเชิงรุก การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการสร้างสรรค์พลเมืองที่มีคุณภาพในยุคที่ข้อมูล

และนวัตกรรมเป็นแก่นแท้ของการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ โดยกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนและมีเป้าหมาย เพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในระดับปัจเจกบุคคล รวมถึงสนองต่อความต้องการของสังคมโดยรวม ทั้งนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์และกรอบแนวคิดแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2563: 25)

การเปลี่ยนแปลงทำให้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่จะสนับสนุนการทำงานภายในสถานศึกษา และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง และเปิดใจรับแนวคิดใหม่กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอดเพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา หรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรมที่มีการเปิดใจยอมรับแนวคิด วิธีการทำงานใหม่ ๆ และพร้อมที่จะเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลายมีการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคนวัตกรรม ทำให้ครูยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาคงต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน แล้วค่อยผลักดันให้ครูให้การยอมรับแล้วบูรณาการเข้าไปสู่สถานศึกษาและห้องเรียนต่อไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนวัตกรรมจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และกำหนดแนวทางในการนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่สถานศึกษาสู่ห้องเรียนเพื่อบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้โดยเป้าหมาย เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น คือ ความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนของสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย. 2562: 119) การศึกษาไทยมีความจำเป็นต้องพร้อมรับกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านกำลังคน ความรู้ สมรรถนะ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนสู่การเป็นนวัตกรรมให้สำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม บทบาทใหม่ของผู้บริหารและครู คือ ผู้สร้างนวัตกรรมและนวัตกรรม ที่เน้นการคิดสร้างสรรค์แปลงความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลผลิตที่พัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างผลผลิตขึ้นมาให้ได้และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมสร้างผลผลิตที่สะท้อนความคิดใหม่ ระบบใหม่และการกระทำใหม่ (จิตติมา วรณศรี. 2563: 2)

จากการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังขาดผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้การสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดด้วยตนเองและการพัฒนาสื่อนวัตกรรมด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งต้องส่งเสริมและกระตุ้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูไม่ค่อยมีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาและครูที่มีคุณภาพ เป็นแรงผลักดันให้ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ และมีความสนใจในการทำให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการ ของสังคมได้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานจนได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชนิดา จิตตรุทธะ. 2560: 316)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการและส่งเสริมคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่สถานศึกษาในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 163 สถานศึกษา ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริบทโลก โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งเป็นผลจากปรากฏการณ์ Digital Disruption ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา ทั้งในด้านโครงสร้าง รูปแบบการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ด้วยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมสู่ยุคที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเข้มข้น ส่งผลให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สามารถดำเนินไปตามแนวทางดั้งเดิมได้อีกต่อไป สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่มีพลวัต พร้อมเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและหน่วยงานภายนอก และต้องพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะรายบุคคลของผู้เรียน ทั้งในด้านเนื้อหา ทักษะ และวิธีการเรียนรู้ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทนี้ ผู้นำทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ที่ไม่เพียงแต่มีความสามารถใน

การคิดเชิงระบบและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังต้องมีความซื่อสัตย์ เปิดกว้างทางความคิด และพร้อมรับข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาองค์กรอย่างมีทิศทางและยั่งยืน ผู้บริหารควรมีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทของนวัตกรรมในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการพัฒนาครู เพื่อให้ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองอย่างเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. 2566: 33)

จึงกล่าวได้ว่าในบริบทของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเด่นชัด เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำลักษณะนี้จะช่วยเอื้อต่อการริเริ่มแนวทางใหม่ ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงาน และกลยุทธ์การบริหารให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกและการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งของระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 เมื่อผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมและสามารถถ่ายทอดสู่การบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก อันเป็นการวางรากฐานของแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์และแตกต่างจากแนวทางเดิม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องทั้งในระดับองค์กรและบุคลากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาจะมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนางานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ บรรยากาศการทำงานจะเต็มไปด้วยความร่วมมือ ความเข้าใจ และความเกื้อกูล ซึ่งสามารถลดความขัดแย้ง สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างยั่งยืน และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังช่วยสนับสนุนการปรับใช้แนวทางการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของแต่ละสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพขององค์กรให้สามารถตอบโจทย์การศึกษาในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเชิงนวัตกรรม

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักวิชาการและนักวิจัยจำนวน 20 คน ได้แก่ จินฉัตร ปะโคทั้ง (2561) สุภิญญา แซ่ม้อย (2562) เวียงวิวรรณ์ ท่าพล (2557) จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ปวีณา กันถิ่น (2560) ภริญา สายศิริสุข (2561) ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563) ปุณณพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564) บริพัฒน์ สารผล (2565) ปาริฉัตร นวนทอง (2564) De Jong, J. P. J., & Den Hartog, D. N. (2007) Roscorla (2010) George (2012) Patel (2012) Weberg (2013) Wooi (2013) Couros, G. (2014) Horth (2014) และ Doss (2015) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยสามารถมองเห็นภาพลักษณ์ในอนาคตของสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรอบด้าน มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ยอมรับและเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบันให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ค่านิยมของสถานศึกษาที่ดีขึ้นในอนาคต มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขององค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และนำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงออกถึงความสามารถในการบูรณาการความคิดที่หลากหลายรูปแบบ โดยไม่มีข้อจำกัด มีการคิดนอกกรอบ คิดแปลกใหม่ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความแตกต่าง มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีอิสระทางความคิด เพื่อส่งเสริมให้ครูประยุกต์วิธีการปฏิบัติงานได้หลากหลายที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์พัฒนางานให้เกิดนวัตกรรมที่มีคุณค่าในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน เปิดให้ครูสะท้อนความคิดเห็นการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเสนอแนะแนวทางในการทำงานหรือแก้ปัญหา เพื่อสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมของการจัดการศึกษาในรูปของผลลัพธ์สำคัญที่สถานศึกษาต้องการ

4) ด้านการบริหารความเสี่ยง หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบเชิงลบต่อการบรรลุเป้าหมาย หรือภารกิจขององค์กร การวิเคราะห์ ความเสี่ยง และการกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ โดยควบคุมกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน ตามขั้นตอน ตามกฎเกณฑ์ และตามเวลาที่กำหนด

5) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรม หมายถึง การให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม จัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ พัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำแนวคิดใหม่ ๆ มาสร้างเป็นนวัตกรรมสนับสนุนหรือให้รางวัลให้กับบุคลากรที่สร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1) ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้

วันชนก อาจบุร (2564: 45) กล่าวว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีทรัพยากรบุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะขยายและพัฒนาขีดความสามารถของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร โดยองค์กรจะสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) ความสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้

เมธาวี คำภูลา (2564: 358) กล่าวว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญกับองค์กรในแง่ของการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทุกระดับทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรต้องมีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมที่จะใช้ความรู้ และความสามารถของบุคลากรเหล่านั้นทั้งระดับผู้บริหารสถานศึกษา และระดับผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

3) องค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิด Peter Senge

จากการศึกษาลักษณะของสถานศึกษาที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของนักวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ผู้ที่สนใจหลายท่านที่ได้แนะนำไว้ข้างต้น ผู้วิจัยเลือกนำองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ จากแนวคิดของ Peter Senge มาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและถูกเผยแพร่เป็นอย่างมาก และแนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางหลักหรือแนวทางสำคัญที่จะผลักดัน และสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้น เพราะเชื่อว่าหัวใจของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้คือการเสริมสร้างวินัย 5 ด้าน ดังนี้

1) การคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง กรอบแนวความคิด องค์ความรู้และเครื่องมือที่ได้รับพัฒนาขึ้นมาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ และสรุปข้อมูลที่ได้อย่างมีเหตุผล รู้จักการแยกแยะความถูกต้อง การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยให้ค้นหาวิธีการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผล

2) ความเชี่ยวชาญของบุคคล หมายถึง บุคลากรในองค์กรเป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน รู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีความรู้ความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่าง

สร้างสรรค์ และสร้างสรรค์ให้เกิดผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวังไว้อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศในการกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้พัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

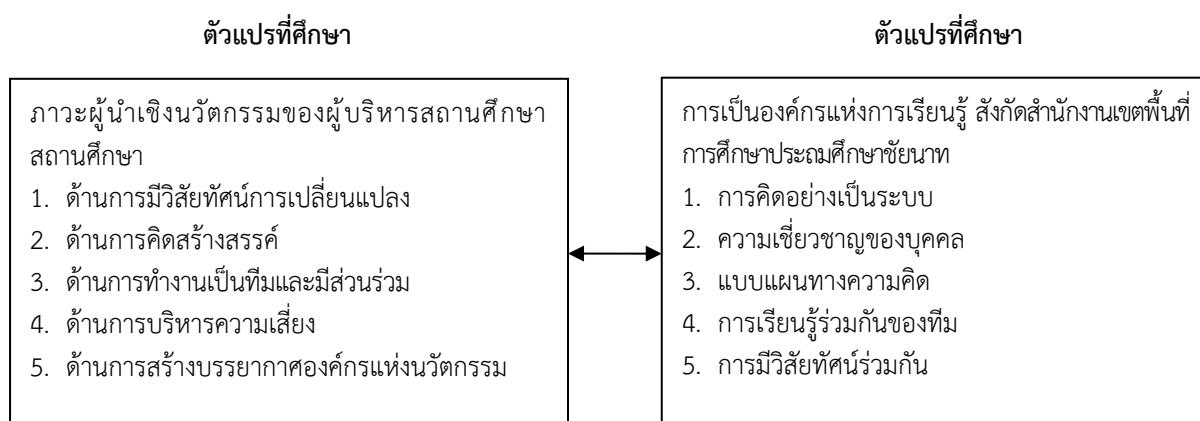
3) แบบแผนทางความคิด หมายถึง การทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความกระจ่างกับรูปแบบความคิด ความเชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจและการกระทำของตน และพยายามพัฒนารูปแบบความคิด ความเชื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองโดยไม่ยึดติดกับความคิด ความเชื่อเก่า ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร ซึ่งรูปแบบความคิดจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของการตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งยั่วยุต่าง ๆ

4) การเรียนรู้ร่วมกันของเป็นทีม หมายถึง บุคลากรในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความกล้าแสดงออกในการขอคำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะ มีการยอมรับนับถือกันของบุคคลในองค์กรบุคคลในองค์กรมีความรับผิดชอบในการทำงาน และสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย มีความรู้รักสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวในทีมเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

5) การมีวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง บุคคลในองค์กรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ร่วมกันจัดทำวิสัยทัศน์ มีการแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุผล มีการประชุมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ มีการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ยอมรับในวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ร่วมกัน รู้จักการนำวิสัยทัศน์ไปใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยศึกษา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ปีการศึกษา 2566 จำนวน 163 สถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน และครู จำนวน 1,221 คน รวมทั้งหมด 1,365 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครู จำนวน 220 คน รวมทั้งหมด 302 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan) โดยใช้การสุ่มเทียบสัดส่วนและสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและสถานภาพเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ

ตอนที่ 3 ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 24 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม พ.ศ. 2567

3. ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 297 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.51	0.30	มากที่สุด	1
2. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.27	0.30	มาก	5
3. ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.36	0.24	มาก	2
4. ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.29	0.24	มาก	4
5. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.32	0.27	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.35	0.15	มาก	

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ แบบแผนทางความคิด อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การคิดอย่างเป็นระบบ	4.30	0.27	มาก	5
2. ความเชี่ยวชาญของบุคคล	4.32	0.32	มาก	4
3. แบบแผนทางความคิด	4.38	0.22	มาก	2
4. การเรียนรู้ร่วมกันของทีม	4.61	0.42	มากที่สุด	1
5. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.36	0.26	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.39	0.17	มาก	

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .828$) เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .882$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .877$) และมีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .724$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ตัวแปร	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา					
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	ด้านการมีวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลง (X ₁)	ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X ₂)	ด้านการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วม (X ₃)	ด้านการบริหารความเสี่ยง (X ₄)	ด้านการสร้างบรรยากาศ องค์กรแห่งนวัตกรรม (X ₅)	รวม X _{total}
การคิดอย่างเป็นระบบ (Y ₁)	.718**	.693**	.673**	.607**	.773**	.840**
ความเชี่ยวชาญของบุคคล (Y ₂)	.822**	.626**	.689**	.614**	.768**	.766**
แบบแผนทางความคิด (Y ₃)	.719**	.546**	.618**	.616**	.680**	.782**
การเรียนรู้ร่วมกันของทีม (Y ₄)	.628**	.640**	.535**	.773**	.725**	.633**
การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y ₅)	.728**	.771**	.660**	.738**	.701**	.842**
รวม Y _{total}	.882**	.729**	.731**	.724**	.841**	.828**

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการแสดงศักยภาพด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผ่านการส่งเสริมและผลักดันให้บุคลากรภายในองค์กรเกิดกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ และสามารถริเริ่มแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทและความท้าทายในปัจจุบัน ความสามารถดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ดลยา พนิกรณ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่ทันสมัย สามารถคาดการณ์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในยุคที่สถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตและเชื่อมโยงเข้ากับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีระบบ ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีความตื่นตัวต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะสามารถวางแผนเตรียมการ และกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สถานศึกษาปรับตัวได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงยึดมั่นในเป้าหมายหลัก ค่านิยม และจุดมุ่งหมายขององค์กรการศึกษา พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับอนาคตในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้เกิดการนำนวัตกรรมมาใช้จึงไม่ใช่เพียงการปรับเปลี่ยนในเชิงรูปธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็น การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงคุณภาพในทุกมิติของสถานศึกษา เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดลยา พนิกรณ์ (2565) ได้ทำการ

วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบูรณาการแนวคิดที่หลากหลายอย่างไร้ข้อจำกัด โดยเน้นการคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ และพัฒนา นวัตกรรมที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระทางความคิด เพื่อส่งเสริมการประยุกต์วิธีปฏิบัติงาน ที่หลากหลาย อันนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ ฌภัทร เจื่อนกลาง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม จัดบรรยากาศของ สถานศึกษาให้มีความพร้อมในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ พัฒนาในด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำแนวคิดใหม่ ๆ มาสร้างเป็นนวัตกรรมสนับสนุนหรือให้รางวัลให้กับบุคลากรที่สร้าง นวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการบริหารความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงถึง ความสามารถในการบริหารจัดการความไม่แน่นอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อ เป้าหมายขององค์กร พร้อมกำหนดแนวทางควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งยังสามารถควบคุมกระบวนการ ดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนงาน กรอบเวลา และข้อกำหนดอย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ดลยา พนิกรณ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ด้านการบริหาร ความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ กับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม จัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้มีความพร้อม ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ พัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสารแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อนำแนวคิดใหม่ ๆ มาสร้างเป็นนวัตกรรมสนับสนุนหรือให้รางวัลให้กับบุคลากรที่สร้างนวัตกรรมใหม่ที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ฌภัทร เจื่อนกลาง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร รวมถึงการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรวี รมหงษา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

2.1 การเรียนรู้ร่วมกันของทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีกรอบแนวความคิด องค์ความรู้และเครื่องมือที่ได้รับพัฒนาขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ และสรุปข้อมูลที่ได้ อย่างมีเหตุผล รู้จักการแยกแยะความถูกต้อง การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรวี รมหงษา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันของทีม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 แบบแผนทางความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้เกิดความกระจ่างกับรูปแบบความคิด ความเชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจและการกระทำของตน และพยายามพัฒนา รูปแบบความคิด ความเชื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยไม่ยึดติดกับความคิด ความเชื่อเก่าๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แบบแผนทางความคิด อยู่ในระดับมาก

2.3 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ร่วมกันจัดทำวิสัยทัศน์ มีการแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุผล มีการประชุมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ มีการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ยอมรับในวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ร่วมกัน รู้จักการนำวิสัยทัศน์ไปใช้ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ความเชี่ยวชาญของบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันกระตือรือร้นในการทำงาน รู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีความรู้ความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างสร้างสรรค์ และสร้างสรรค์ให้เกิดผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวังไว้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศในการกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้พัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ญัฐฐา ปานแดง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญของบุคคล อยู่ในระดับมาก

2.5 การคิดอย่างเป็นระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันกรอบแนวความคิด องค์ความรู้และเครื่องมือที่ได้รับพัฒนาขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ และสรุปข้อมูลที่ได้ อย่างมีเหตุผล รู้จักการแยกแยะความถูกต้อง การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยให้ค้นหาวិธีการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สุนิสา บุญจีน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางบวก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยการสร้างองค์กรนวัตกรรม มีการวางแผนโครงการ การเลือกกิจกรรม สื่อ ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาองค์กรส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนมีความกระตือรือร้นและเปิดใจรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้อีกก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการบริหารองค์กรให้ทำงานเป็นทีมได้อย่างเป็นระบบ กำหนดรายละเอียดของวิธีการ และจัดสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา สร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสถานศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการเน้นคุณภาพการ

การบริหารงานครอบคลุมทั้ง 4 งานได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป มีการติดตามผลการบริหารงานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีการเอาใจใส่และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของบุคลากรในองค์กร มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความคิดสร้างสรรค์ รอบคอบ สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะและประเมินผลในการบริหารงานในองค์กรได้ และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการสร้างบรรยากาศในองค์กรประชุมวางแผนกับบุคลากรในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นความสามารถและรับผิดชอบในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและร่วมกันแก้ปัญหาในการบริหารสถานศึกษา ให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา และบริหารจัดการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเป้าหมายที่วางไว้ได้ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนนโยบายของสถานศึกษาได้ชัดเจนเหมาะสม มีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมในกระบวนการทำงานของสถานศึกษา ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในองค์กรสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากการวิจัย พบว่า ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน การยึดติดกับแนวทางหรือวิธีการบริหารแบบเดิมอาจทำให้สถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ทั้งในด้านวิชาการและด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอแนวคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต

1.2 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากการวิจัย พบว่า การคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีความสามารถในการวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลอย่างรอบคอบ สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินงาน อีกทั้งต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากนี้ การคิดอย่างเป็นระบบยังช่วยให้ผู้บริหารค้นหาวิธีการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการศึกษา ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรภายในสถานศึกษา การใช้แนวคิดนี้จะทำให้การบริหารมีความเป็นระเบียบ ลดความซับซ้อนของปัญหา และช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบการตัดสินใจอย่างมีหลักการ และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่า ในด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าต่ำสุด จึงควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและปัจจัยในการส่งเสริมและพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างนวัตกรรมในองค์กร

2.2 จากผลการวิจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าต่ำสุด จึงควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำผลที่ได้มากำหนดเป้าหมายพัฒนางานวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565). กรุงเทพฯ:ผู้แต่ง.
- กุลชลี จงเจริญ. (2562). หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- จิตติมา วรณศรี. (2563). นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2560). ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณภัทร เจื่อนกลาง (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณัฐฐา ปานแดง. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดลยา พินิกรณ์. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บริพัฒน์ สารผล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรวี รณหงษา (2563) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปวีณา กันถิ่น. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาประจำรัฐเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริฉัตร นวนทอง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- บุญญพัฒน์ สิงห์จารย์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภริญา สายศิริสุข. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษามัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภูมิประสิทธิ์ ไชยบาล. (2566). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เวียงวิวรรณ ท่าพล. (2557, กรกฎาคม-กันยายน). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรขีดมรรณะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 37(3): 26.
- เมธวี คำภูลา. (2564, กุมภาพันธ์). แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ. 8(2): 355.
- วันชนก อางปฐ. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริลักษณ์ มีจันโท. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท (พ.ศ. 2566 - 2570). ชัยนาท: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิสา มัยจัน. (2563). การศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- Couros, G. (2014). Eight characteristics of the innovative leader. Retrieved May 26, 2024, from <http://georgecouros.ca/blog/archives/4811>.
- Doss, H. (2015). Five character traits of innovation leaders. Retrieved July 26, 2021, from <https://bit.ly/1NwKuEL>.
- George. (2012). Innovation for inclusive growth: Towards a theoretical framework and a research Agenda. *Journal of Management Studies*. 49(4): 661-683.
- De Jong, J. P. J., & Den Hartog, D. N. (2007) How Leaders Influence Employees' Innovative Behavior. *European Journal of Innovation Management*. 10: 41-64.
- Horth, D. (2014). Innovation leadership: How to use innovation to lead effectively, work collaboratively, and drive results. Greensborough, NC: Center for Creative Leadership.
- Patel. (2012). Evolutionary crossroads in developmental biology. *Development*. 139(11): 2637-2638.
- Roscorla, T. (2010). The 7 steps to innovative. Retrieved 16 September 2023, from <http://www.convergemag.com/policy/The-7-Elements-of-Innovative-Leadership.html>.

Weberg, D. (2013). *Innovation leadership behaviors: Starting the complexity journey*. Burlington, NJ: Jones & Bartlett Learning.

Wooi, T. (2013). *Innovation leadership in education*. Retrieved October 5, 2021, from <http://www.slideshare.net/timothywooi/innovation-leadership-in-education29983666>.

THAI STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS CHINESE LANGUAGE TEACHERS' MANDARIN ACCENTS: A CASE STUDY OF A PRIVATE SCHOOL IN BANGKOK

Linjiao Lu¹, Noparat Tananuraksakul²

Corresponding Author E-mail: lulinjiao609@gmail.com

Received: 2025-06-02; Revised: 2025-09-15; Accepted: 2025-09-18

Abstract

This study aimed to investigate and compare Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions using a mixed-methods research approach. A questionnaire, acceptably reliable with a Cronbach's alpha of 0.78, was used as the main research instrument; structured interviews were secondarily used to supplement the quantitative results. Data were analyzed using descriptive statistics of percentage, means, and standard deviations. The overall findings collected from 317 students at a private school in Bangkok through stratified random sampling revealed that the students had very positive attitudes toward Mandarin accents of their native and Thai Chinese language teachers at the highest level; however, the primary school students were most familiar with their native and Thai Chinese language teachers' Mandarin accents, which allowed comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher to exist, and motivated them to pay more attention to the class than the middle and high school students. Speaking like their native Chinese language teachers' standard Mandarin accent more appealed to both primary and high school students. The primary school students were more cheerful to embrace the foreign Mandarin accent spoken by their Thai Chinese language teachers than the middle and high school students. There were two implications as follows:

1) accent familiarity played a vital role in shaping the students' positive attitudes, which concurrently influenced their motivation to learn Chinese. 2) younger learners could accept speaking Mandarin with a foreign accent more as long as it was intelligible, which was similar to English language learning ideology in Thailand.

Keywords: Attitude, Mandarin accent, Chinese language teachers, Thai students

¹ Student, Master of Education Degree, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

² Advisor, Faculty of Education, Rangsit University

Introduction

In Thailand, Chinese has been a popular foreign language to learn at school with the full support of the Chinese and Thai governments. In the Chinese classroom, Thai students learn the Chinese characters and culture, and the Chinese language they learn often refers to Mandarin (Fang. 2015). Despite the rise in popularity, research studies (e.g., Wang. 2017; Han. 2018; Yang. 2021) similarly reported that Thai students studying in middle and high schools could not communicate well in Mandarin due to the differences between Chinese and Thai languages and cultures, lack of opportunities to practice, and the models of Chinese proficiency tests. The insufficient opportunities for Chinese oral practices in the Thai social context, where Thai is the main language spoken at home and in the society, appear to be the great cause. Without motivation, they may unlikely seek opportunities to practice the language in their leisure time and pay attention to the Thai and Chinese cultural differences in communication, and vice versa. In some cases, Han (2018) particularly pointed out that Thai students' pronunciation may be interfered by their own English way of speaking, which may produce a certain level of strong Chinese accent, uneasy to be understood by others, and eventually they may lack confidence and motivation in learning.

Motivation is one of affective factors crucial for foreign and second language learning. Sufficient motivation allows language learners to maximize their learning potential and reach their goals. Like motivation, language attitude plays a vital role in learning achievement. Learners who have positive attitudes toward language learning are more likely to learn the target language and progress faster; conversely, learners with negative attitudes progress more slowly (Li. 2009). In the last decade, past studies into Thai students' Chinese learning have been more focused on their motivation (e.g., Wang. 2017; Yang. 2021) and attitudes towards learning Chinese (e.g., Han. 2018; Sasanabundith. 2021). Although language learners' positive attitudes toward English accents can stimulate their positive learning behaviors which can help them succeed in learning (Wei. 2019), no one has attempted to study Thai students' attitudes toward Mandarin accents in a Thai context. There are more studies into Thai students' attitudes toward English accents (e.g., Kalra, & Thanavisuth. 2019; Choomthong, & Manowong. 2020; Ambele, & Boonsuk. 2021; Thienthong, & Uthakorn. 2023), and they tend to investigate one aspect only that is the effect or feelings about the target language, either like or prefer or dislike it. Examining three aspects can provide a more comprehensive understanding of attitudes than focusing on a single dimension, as it captures individuals' affective reactions, cognitive beliefs, and behavioral tendencies toward an object or situation (Rosenberg, & Hovland. 1960).

Based on Ambele and Boonsuk's (2021) research into Thai University students' attitudes towards their Thai English accent, there are contradictory beliefs in learning and using English in Thailand. Traditionally, British and American English varieties are more superior to other varieties because they are seen as standard English that may give Thais a privilege to get a good job, and some Thais may prefer to speak English like a native. However, with globalization, today it becomes more common to learn to speak English with their own accents and with intelligibility. With the global status, English has been most studied as a foreign language or as a second language, which is attached with a sense of power, prestige and privilege in Thai society as the majority of Thais are monolingual. The study of Chinese as a foreign language or as a third language in this country has also been on the rise over the last decade, yet it is unknown whether it is perceived as similar ideology to the English language or not. As a native Chinese language teacher at a Thai private school in Bangkok, the researcher was interested in investigating Thai students' attitudes towards their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions. In

this school, two teachers, a native and a Thai, are always scheduled to co-teach in the Chinese classroom. All the native Chinese teachers pass a 2A Mandarin level considered having a standard accent in Mandarin as they speak Chinese with correct pronunciation at a moderate speed which can be easily heard and understood. They are assigned to teach listening, speaking, reading and writing classes. All Thai Chinese language teachers have a foreign accent in Mandarin and are responsible for teaching grammar classes.

Research Objectives

1. To investigate Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions.
2. To compare Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions.

Research Questions

In order to achieve the research objectives, this study asks two specific research questions.

1. What are the Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions?
2. What are the similarities and differences of Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from affective, behavioral and cognitive dimensions?

Literature Review

Attitude has always been a significant focus of language research, which is known as language attitude. It is the term defined in different ways, but one essential aspect of its definitions is to link attitudes directly to the prediction of behavior so that we can have a general grasp of behavior prediction, both in terms of its practical and theoretical significance. Psychologically speaking, Rosenberg, & Hovland (1960) introduce attitudes from three dimensions: affective, cognitive and behavioral. The first one refers to a subjective feeling individuals have about things they touch and it is used to describe a person's positive and negative feelings towards an attitude object. The second is an individual's belief in something based on his own knowledge, ideas, thoughts and learning. The last means an action that individuals take according to their own beliefs or feelings, which has been used to describe overt actions and responses to the attitude object.

Wei (2019) explains in her research that attitude will stimulate specific brain regions (motor cortex) to produce specific behaviors. For example, when one sees a cup of chocolate ice cream that looks delicious, his brain will prepare his body for soothing or consuming actions, so attitude is associated with specific purposes and behaviors. In the same way as language learners, having positive attitudes toward learning a foreign language can enhance their learning motivation and achievement because they are affective factors that influence one another. There is a significant positive relationship between attitudes and motivation, positive attitudes influence and determine motivation, and attitudes condition the foreign language learning process mainly through motivation (Gardner, & Lambert. 1959; He, & Mei. 1999). Negative attitudes, on the other hand, can demotivate their language learning and lead to unsuccessful learning. Hearing a beautiful sound of voice accent from the target language speaker may also stimulate language learners' positive learning behaviors in a manner that attracts or motivates them to learn (Wei. 2019).

Based on Ballard, & Winkes' (2017) study into the interplay of accent familiarity, comprehensibility (the degree of difficulty in understanding an utterance), intelligibility (the degree of understanding a speaker's utterance), perceived native speaker status, and acceptability as a teacher, familiarity positively influences the listener's understanding. For example, when the listener is familiar with the speaker's accent, he shows better understanding ability. It can imply that language learners will have a positive attitude towards the target language accent if they are familiar with the accent (accent familiarity), understand the speech (intelligibility), and have no difficulty to understand the speech (comprehensibility), have the ability to differentiate English accents (perceived native speaker status) and accepted the ESL teachers' accents (acceptability as a teacher). This implication represents the affective dimension of attitude.

When language learners have a positive attitude towards English accents, they will have a positive learning behavior (Wei. 2019), that is enthusiasm to pay more attention to the class, take notes actively, always do homework, and review their lesson independently (Li. 2009), seek opportunities to practice Mandarin listening and speaking skills, and be mindful about the cultural differences in communication (Wu. 2018). It can be implied that language learners' positive attitudes toward the target language accent can motivate them to learn the target language, and have enthusiasm to pay more attention to the class, take notes actively, always do homework, review their lesson independently, seek opportunities to practice Mandarin listening and speaking skills, and be mindful about the cultural differences in communication. This implication represents the behavioral dimension of attitude.

When language learners are influenced by the current social language ideology, they will associate accents with economic level, power and prestige (Fishman. 1971). For example, they perceive someone as educated and elegant based on his/her accent (Stewart et al., 1985). Having a standard accent can have some privileges in finding a job in the future (Li, & Zhu. 2010). It can be implied that language learners are influenced by the current social language ideology, that they will associate accents with power and prestige, that a standard accent will make them feel smart or educated, and that it gives them a privilege to get a good job in the future. This implication represents the cognitive dimension of attitude.

In order to illuminate the above-mentioned argument, the definition of attitudes towards Chinese language teachers' Mandarin accents is adapted from Zhang, & Tananuraksakul's (2023) study. It means Thai primary, middle and high school students' opinions about the way their Chinese language teachers sound when teaching in Mandarin, which consists of affective, behavioral and cognitive dimensions. The teachers' sound or their accent differs from how they pronounce words, which focus on their articulation. Affectively, it is their positive or negative feeling about the way Chinese language teachers sound when teaching in Mandarin, considered a core dimension of attitude. This affective dimension is based on Ballard, & Winkes' (2017) framework of interplay accent familiarity, comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher. The first concept is connected with the rest. Behaviorally, it refers to the tendency they act toward the way Chinese language teachers sound when teaching in Mandarin. This behavioral dimension is based on the argument about the role of attitude on motivation that results in positive language learning behaviors (Li. 2009; Wu. 2018; Wei. 2019). Cognitively, it regards their belief, knowledge and thoughts about the way Chinese language teachers sound when teaching in Mandarin. This cognitive dimension is based on foreign language ideology in Thailand, which may or may not influence Thai students' ways of thinking about speaking in Mandarin (Ambele, & Boonsuk. 2021; Thienthong, & Uthaiakorn. 2023). Language learners' feelings, behaviors and beliefs influence one another through the learning process and subsequently form their attitudes.

Research framework

The conceptual framework of this study as shown in Figure 1.

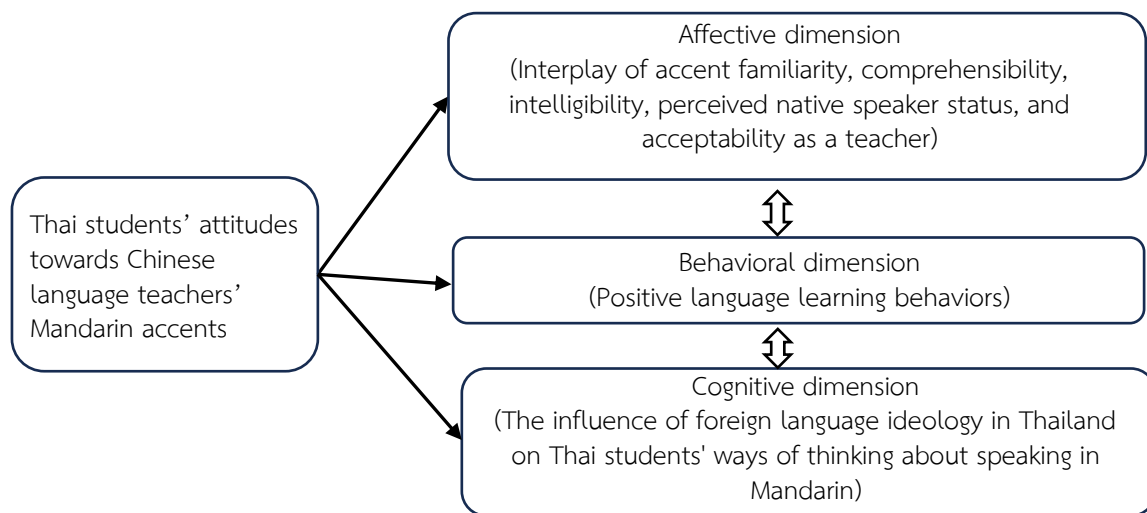

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

This study used a mixed-methods research approach. Quantitative research was primarily used for general comparisons of large amounts of data, while qualitative research was used to specifically understand and supplement the research problem (Schoonenboom. 2023). Combining quantitative and qualitative methodologies to design a study can significantly improve the quality of research findings (Galbraith, et al., 2017). In this study, a questionnaire was used to fulfill the two research objectives, and to supplement the questionnaire's limitations, additional information was collected through structured interviews.

Population and Sample

A total of 843 (N=843) target students enrolled in the 2023 academic year were the population, consisting of 407 primary school students (Grades 4-6), 364 middle school students (Grades 7-9) and 72 high school students (Grades 10-12) at the Thai private school where the researcher has taught Chinese to Grade 1 and 4 for six years. Those students had studied Chinese for more than one year, had already been exposed to their teachers' Mandarin accent and were able to recognize it, and faced oral Chinese challenges similar to those reported in previous studies, which made them an appropriate target group. While all the target students learn English as a compulsory subject, primary and middle school students learn Chinese as an elective course, so they study two Chinese lessons per week and each lesson lasts 50 minutes, 80 hours in one semester. High school students choose Chinese as their major subject, so they study Chinese for 6 hours a week, 2 hours per lesson and 120 hours per semester. Students of Grades 1, 2, and 3 were excluded in this study because they may be too young to recognize their teachers' Mandarin accent when teaching, which may affect the results of study. Based on Yamanes' (1973) formula calculation, the appropriate sample size for the quantitative data collection was 272. Each grade of students was selected through stratified random sampling technique. Through convenience sampling technique, sample for the structured interviews depended on the participants who responded to the questionnaire and were willing to join the interview.

Research Instruments, validity and reliability

This study used two research instruments: a questionnaire and questions for structured interviews. The questionnaire as the primary research tool aimed to collect quantitative data and was divided into two parts. The first part asked about the participants' level of study, age, the length of learning Mandarin, the length of study at the target school, recognition of the accents of their Chinese language teachers, learning Mandarin, frequent use of Mandarin, frequent exposure to Mandarin, and their plan to study abroad in any Mandarin-speaking country. The second part used the 5-Likert scale to measure the participants' attitudes towards Chinese language teachers' Mandarin accents, which consisted of 30 items. Items 1-10 (affective), 11-22 (behavioral) and 23-30 (cognitive) were constructed based on the conceptual framework.

The questions for structured interviews were constructed based on the quantitative data analysis, which needed additional information about the cognitive dimension. The questions were made in a form as follows:

1. Is it important for you to sound like a native Chinese speaker? Why? Why not?
2. Do you normally understand your Chinese teachers teaching in Mandarin in the classroom? Why? Why not?
3. What do you think about the way your Chinese language teachers sound when teaching in Mandarin?
4. Why do you think about them/him/ her that way?
5. Other opinions related to the above questions.

The questionnaire and structured interview questions were firstly validated by three experts using the item-objective congruence (IOC) method. The index of IOC evaluation results from -1 to +1, The overall score of IOC was 0.65, which was acceptable for data collection (Jusoh et al., 2018). The unacceptable items were deleted and the others were revised according to the experts' suggestions.

Then 30 students of similar characteristics to the target students at a different private school were invited to participate in a pilot study to calculate the questionnaire items' reliability using Cronbach's alpha. The value of the Cronbach's alpha was 0.78, higher than 0.70, which was acceptable (Arafat et al., 2016).

Data Collection and Analysis

Data collection was firstly done by distributing 350 copies of the questionnaire to the target group and 317 (n=317) returned the questionnaire after a few days. They were 132 (n=132) primary school students, 113 (n=113) middle school students and 72 (n=72) high school students. Secondly, the students who completed the survey were invited to join the structured interview. 19 students consisting of 3 fourth graders and 2 students per level, from fifth to twelfth grade, volunteered to participate in the structured interview. Since the researcher is not competent in Thai, all the student volunteers were asked to write down their responses in Thai on the form to avoid any inaccuracies due to translation problems. They return their responses to the questions in the following day.

Statistical Product and Service Solutions (SPSS) software was used to analyze the quantitative data collected through the questionnaires. Descriptive statistics included frequency, percentage, the mean and standard deviation. Frequency and percentage were used to analyze the participants' personal information data analysis, while the mean and standard deviation for their attitudes towards Chinese language teachers' Mandarin accents were interpreted based on 5-rating scales shown in Table 1.

Table 1 Interval scale of the Descriptive Ratings

5 rating scale	Descriptive Rating
4.21 - 5.00	Strongly agree/Very positive attitude/Very important
3.41 - 4.20	Agree/positive attitude/Important
2.61 - 3.40	Not sure/Moderate positive attitude/Moderate important
1.81 - 2.61	Disagree/Negative attitude/Unimportant
1.00 - 1.80	Strongly disagree/Very negative attitude/Very unimportant

Thematic analysis was used to analyze the qualitative data. Firstly, the 19 participants' written responses, originally in Thai, were translated into English with the assistance of two Thai English language teachers. The translations were then reviewed and verified by the researcher's thesis advisor to ensure accuracy. Then, the researcher organized and familiarized with the translated data so that they were easily coded and sorted into the three dimensions.

Research Results

The students' attitudes towards Chinese language teachers' Mandarin accents from three dimensions

From Table 2, the overall mean of the primary school students' affective dimension was at the highest level ($\bar{X}$ =4.40) and all the items were at the highest levels, meaning they strongly agreed that they liked the way their native and Thai Chinese language teachers sounded when teaching in Mandarin because they were familiar with the way their native and Thai Chinese language teachers talked, could understand their teaching, had no difficulty to understand their teaching, recognize their teachers' Mandarin accents and their teachers' accents were acceptable.

The overall mean of the middle school students' affective dimension was also at the highest level ($\bar{X}$ =4.32), which meant they strongly agreed that they liked the way their native and Thai Chinese language teachers sounded when teaching in Mandarin. Items 2, 3, 5, 6, 7, 8 and 9 were the highest mean scores, and Items 1, 4 and 10 were high mean scores.

The overall mean of the high school students' affective dimension was also at the highest level ($\bar{X}$ =4.33), meaning they strongly agreed that they liked the way their native and Thai Chinese language teachers sounded when teaching in Mandarin. Items 2-9 were the highest mean scores while Items 1 and 10 were high mean scores.

Table 2 Students' Affective Dimension of Attitude

Items	Primary school			Middle school			High school		
	$\bar{X}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{X}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{X}$	S.D.	Interpre- tation
I like the way my native Chinese language teacher sound when teaching in Mandarin because ...									
1. I am familiar with the way he/she talks	4.33	1.01	Highest	4.18	1.12	High	4.08	1.06	High
2. I can understand his/her teaching	4.44	0.92	Highest	4.29	1.02	Highest	4.39	0.97	Highest

Table 2 Students' Affective Dimension of Attitude

Items	Primary school			Middle school			High school		
	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation
3. I have no difficulty to understand his/ her teaching	4.40	0.98	Highest	4.25	1.09	Highest	4.35	1.04	Highest
4. I can recognize his/her Mandarin accent	4.34	0.96	Highest	4.19	1.07	High	4.29	1.02	Highest
5. it is acceptable	4.44	0.93	Highest	4.29	1.03	Highest	4.39	0.98	Highest
I like the way my Thai Chinese language teacher sound when teaching in Mandarin because ...									
6. I am familiar with the way he/she talks	4.49	0.93	Highest	4.33	1.03	Highest	4.43	0.98	Highest
7. I can understand his/her teaching	4.46	0.91	Highest	4.31	1.01	Highest	4.41	0.96	Highest
8. I have no difficulty to understand his/her teaching	4.44	0.97	Highest	4.29	1.08	Highest	4.39	1.03	Highest
9. I can recognize his/her Mandarin accent	4.41	0.93	Highest	4.26	1.03	Highest	4.36	0.98	Highest
10. it is acceptable	4.22	0.99	Highest	4.07	1.10	High	4.17	1.05	High
Overall	4.40	0.95	Highest	4.32	1.00	Highest	4.33	1.01	Highest

From Table 3, the overall mean of the primary school students' behavioral dimension was at a high level ($\bar{x}$ =4.13). Item 11 was the highest mean score while Items 12-22 were high mean scores, meaning they agreed that they liked the way their native and Thai Chinese language teachers sounded when teaching in Mandarin, so they were very enthusiastic to pay more attention to the class, take notes actively, always do homework independently, review their lesson independently, seek opportunities to practice their Mandarin listening and speaking skills, and be mindful about learning cultural differences in communication between Thai and Chinese.

The overall mean of the middle and high school students' behavioral dimension was also at a high level ($\bar{x}$ =3.68, $\bar{x}$ =4.06). All the Items were at high levels, meaning both middle and high school students agreed that they liked the way their native and Thai Chinese language teachers sounded when teaching in Mandarin, so they were enthusiastic to pay more attention to the class, take notes actively, always do homework independently, review their lesson independently, seek opportunities to practice their Mandarin listening and speaking skills, and be mindful about learning cultural differences in communication between Thai and Chinese. Surprisingly, Item 22 was the lowest mean score meaning their enthusiasm to be mindful about learning the cultural differences in communication between Thai and Chinese was not as high as the others.

Table 3 Students' Behavioral Dimension of Attitude

Items	Primary school			Middle school			High school		
	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation
I like the way my native Chinese language teacher sound when teaching in Mandarin, so I am enthusiastic to ...									
11. pay more attention to the class	4.29	0.92	Highest	4.14	0.92	High	4.04	0.87	High

Table 3 Students' Behavioral Dimension of Attitude

Items	Primary school			Middle school			High school		
	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation
12. take notes actively	4.19	0.98	High	4.04	0.99	High	4.13	0.94	High
13. always do homework independently	4.14	0.93	High	4.00	0.93	High	4.09	0.88	High
14. review my lesson independently	4.19	0.91	High	4.04	0.91	High	4.13	0.86	High
15. seek opportunities to practice my Mandarin listening and speaking skills	4.12	0.94	High	3.98	0.95	High	4.07	0.90	High
I like the way my Thai Chinese language teacher sound when teaching in Mandarin, so I am enthusiastic to ...									
17. pay more attention to the class	4.19	0.96	High	4.04	0.97	High	4.13	0.92	High
18. take notes actively	4.19	0.93	High	4.04	0.93	High	4.13	0.88	High
19. always do homework independently	4.21	0.91	High	4.06	0.91	High	4.16	0.86	High
20. review my lesson independently	4.23	0.93	High	4.08	0.93	High	4.18	0.88	High
21. seek opportunities to practice my Mandarin listening and speaking skills	4.00	1.00	High	3.86	1.01	High	3.95	0.96	High
22. be mindful about learning cultural differences in communication between Thai and Chinese	3.69	1.09	High	3.56	1.11	High	3.64	1.05	High
Overall	4.13	0.95	High	3.68	0.96	High	4.06	0.91	High

From Table 4, the overall mean of the primary school students' cognitive dimension was at the highest level ($\bar{x}$ =4.22). Items 23-26 were the highest mean scores, meaning they strongly agreed that it was very important for them to sound like their native Chinese language teachers because they wanted others to understand them when speaking in Mandarin, and it made them look smart or educated, gave them a privilege to look for a job in the future and a sense of power and prestige. The qualitative findings from a fourth, a fifth and a sixth grade students further supplemented these quantitative results that sounding like a native Chinese speaker was a "unique identity" and showed "ability", and others could understand them better. Also, Items 27 were the highest mean scores which meant they strongly agreed that it was very important for them to sound like their Thai Chinese language teachers because they particularly wanted others to understand them when speaking in Mandarin. The qualitative findings from a fourth grade and two sixth grade students wrote that "understanding each other was enough."

The overall mean of the middle school students' cognitive dimension was at a high level ($\bar{x}$ =3.99), meaning they agreed it was important for them to sound like their native and Thai Chinese language teachers. Item 25 was the highest mean score while the rest were high mean scores. The qualitative findings from an eighth grader and two ninth graders shared that sounding like the native Chinese speaker was "professional" and allowed them to "communicate with others better." However, Item 29 and 30 were the lowest mean scores, meaning sounding like their Thai Chinese language teachers could give them a

privilege when looking for a job in the future and a sense of power and prestige were not as high as the others.

The overall mean of the high school students' cognitive dimension was at a high level ($\bar{x}=4.00$). Items 23-26 were the highest mean scores, meaning they agreed it was very important for them to sound like their native Chinese language teachers because they wanted others to understand them when speaking in Mandarin, it made them look smart or educated, gave them a privilege to look for a job in the future and a sense of power and prestige. However, Items 29 and 30 were the lowest mean scores, meaning sounding like their Thai Chinese language teachers could give them a privilege when looking for a job in the future and a sense of power and prestige were not as high as the others.

Table 4 Students' Cognitive Dimension of Attitude

Items	Primary school			Middle school			High school		
	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation	$\bar{x}$	S.D.	Interpre- tation
I think it is important for me to sound like my native Chinese language teacher because ...									
23. I want others to understand me when speaking in Mandarin	4.31	0.99	Highest	4.16	0.90	High	4.26	0.88	Highest
24. it makes me look smart or educated	4.29	0.95	Highest	4.14	0.86	High	4.24	0.84	Highest
25. it gives me a privilege to get a good job in the future	4.41	0.96	Highest	4.26	0.87	Highest	4.36	0.85	Highest
26. it gives me a sense of power and prestige	4.35	0.97	Highest	4.20	0.88	High	4.30	0.86	Highest
I think it is important for me to sound like my Thai Chinese language teacher, because ...									
27. I want others to understand me when speaking in Mandarin	4.24	0.93	Highest	4.09	0.83	High	4.01	0.81	High
28. it makes me look smart or educated	4.04	0.94	High	3.90	0.85	High	3.82	0.83	High
29. it gives me a privilege to get a good job in the future	4.07	1.10	High	3.65	0.88	High	3.58	0.86	High
30. it gives me a sense of power and prestige	4.04	0.94	High	3.50	0.96	High	3.43	0.94	High
Overall	4.22	0.97	Highest	3.99	0.88	High	4.00	0.86	High

Discussion

1. Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents.

The primary school students had very positive attitudes towards their native and Thai Chinese language teachers' Mandarin accents due to the interplay of accent familiarity with recognition of their teachers' standard (92.42%) and foreign (98.48%) accents in Mandarin, comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher (Ballard, & Winkes. 2017). Their positive attitudes toward their teachers' accents in Mandarin, in turn, highly motivated them to have positive behaviors in learning Chinese. They specifically paid more attention to the class and sought opportunities

to study Chinese after school (28.79%), use Mandarin often (15.91%) and join some activities outside the class that required them to use Mandarin (21.21%). Sounding like their native Chinese language teachers significantly remarked their linguistic identity, considered "unique" to them because it made them look smart or educated with a sense of privilege, power and prestige, similar to these two studies about the use of English in the United States (Gluszek, & Dovidio. 2010) and Japan (Tokumoto, & Shibata. 2011). While sounding like their Thai Chinese language teachers strongly highlighted their linguistic identity as "understanding each other was enough", implying that speaking Mandarin with their own accents and with intelligibility was acceptable for them, consistent with the research results among nonnative English speakers in the United States (Derwing, & Munro. 2009) and Thailand (Ambele, & Boonsuk. 2021; Thienthong, & Uthai Korn. 2023).

The middle school students had very positive attitudes towards their native Chinese language teachers' Mandarin accents. Despite their less familiarity with their native Chinese language teachers' Mandarin accents, they still had comprehensibility and intelligibility, and they accepted their native Chinese teachers' Mandarin accents. They also had very positive attitudes towards their Thai Chinese language teachers' Mandarin accents due to the effect of accent familiarity on their comprehensibility, intelligibility, and perceived native speaker status (Ballard, & Winkes. 2017). Their positive attitudes toward their teachers' accents in Mandarin in turn highly motivated them to have positive behaviors in learning Chinese as 25.66% of them pointed out they joined some activities outside the class that required them to use Mandarin, studied Chinese after school (20.35%) and used Mandarin often (18.58%). Nonetheless, they were less aware of learning cultural differences because they and their Thai Chinese language teachers had the same cultural practices, traditions, and values that shaped their communication styles. This common understanding can lead to "invisibility" (Song. 2021). Sounding like their native Chinese language teachers gave them more privilege to get a good job in the future than sounding like their Thai Chinese language teachers, and were considered "professional". These findings implied that they preferred to speak Mandarin like a native, similar to Winke, & Gass's (2013) study in the United States with Spanish and Chinese learners.

The high school students had very positive attitudes towards their native Chinese language teachers' Mandarin accents because 97.22% of the students recognized their teachers' standard accents in Mandarin, which positively influenced their comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher. They also had very positive attitudes towards their Thai Chinese language teachers' Mandarin accents due to the mutual influence of the Thai Mandarin accent familiarity (94.44%), comprehensibility, intelligibility, and perceived native speaker status (Ballard, & Winkes. 2017). Their positive attitudes toward their teachers' accents in Mandarin in turn highly motivated them to have positive behaviors in learning Chinese as 56.94% of them noted that they used Mandarin every day, studied Chinese after school (30.56%) and joined some activities outside the class that required them to use Mandarin (29.17%). However, their recognition of cultural differences was limited, as they and their Thai Chinese language teachers adhered to similar cultural practices, traditions, and values, which shaped their communication styles. This shared cultural framework made them less aware of cultural differences in learning (Song. 2021). Sounding like their native Chinese language teachers significantly remarked their linguistic identity because it made them look smarter or more educated with a sense of power, prestige and privilege than sounding like their Thai Chinese language teachers. These findings implied that they regarded the Mandarin accent of their native Chinese-speaking teachers as an ideal model, were more eager

to speak Mandarin like a native and believed that it would help them gain social recognition, consistent with the study of nonnative English speakers in the United States (Gluszek, & Dovidio. 2010).

2. The comparison of Thai primary, middle and high school students' attitudes toward their Chinese language teachers' Mandarin accents from three dimensions.

The primary, middle and high school students had very positive attitudes toward Mandarin accents of their native and Thai Chinese language teachers. Only the primary school students were the most familiar with their native and Thai Chinese language teachers' Mandarin accents, which allowed comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher (Ballard, & Winkes. 2017) to exist, and motivated them to pay more attention to the class than the middle and high school students. Their motivation could be their parents, who culturally influenced their ways of thinking and behaving as part of collective culture (Bai, & Young. 2024). Speaking like their native Chinese language teacher's Mandarin accent more appealed to both primary and high school students because the former may want to be praised and recognized by their parents (Li. 2006), and the latter may be intrinsically motivated since 83.33% of them chose to study Chinese as a major subject by themselves. The primary school students were more cheerful to embrace the foreign accent spoken by their Thai Chinese language teachers than the middle and high school students, similar to Su's investigation (2019) among younger and older Chinese learners of English; younger learners were less disturbed by their native language and were more curious as well as attuned to non-native accents. These above analytical findings could imply that accent familiarity was important to shape those Thai students' positive attitudes toward their native and Thai Chinese language teachers' Mandarin accents, which concurrently influenced their motivation to learn Chinese. Younger learners were more accepted speaking Mandarin with a foreign accent as long as it was intelligible, which was similar to English language learning ideology in Thailand. This implication supports the argument that intelligibility and comprehensibility should be central in evaluating teacher effectiveness (Ballard, & Winkes. 2017).

Although this study was limited by the use of single-school sample, structured interviews and the research's incompetence in Thai, the findings have practical implications: teachers should consider students' accent familiarity, incorporate listening and speaking activities with both standard and non-native accents, and Thai Chinese language teachers could benefit from professional development in accent standardization and cross-cultural strategies. School administrators may support extracurricular Chinese activities, and at the policy level, Thai Chinese language education policies could emphasize teacher training and classroom strategies that promote intelligibility and accent awareness to enhance language learning outcomes.

Suggestions

1. Suggestions for implementing the findings of the study

1.1 Native Chinese language teachers, who are primarily responsible for lesson preparation and instruction, should incorporate cross-cultural experiences into their teaching to enhance students' awareness of cultural differences.

1.2 Thai Chinese language teachers assisting in Chinese language classes should be offered professional development programs or training workshops aimed at improving Mandarin proficiency, teaching strategies, and intercultural understanding, thereby enabling them to better support native teachers and enhance their students' learning experiences.

1.3 Schools are encouraged to allocate additional financial resources to support Chinese extracurricular activities and the establishment of Chinese language clubs, providing students with more opportunities to practice and use the language outside the classroom. School administrators should consider regular evaluation of instructional practices to ensure high-quality teaching.

1.4 At the policy level, educational authorities could develop initiatives that promote cross-cultural language learning, provide funding for Chinese language programs, and establish guidelines for teacher training to improve overall standards of Mandarin instruction.

2. Suggestions for further research

2.1 The sample for this study was drawn from only one private school in Bangkok, so subsequent studies that include participants from different types of schools, different educational backgrounds or cultural settings are recommended.

2.2 Since the structured interview limited the additional information in this study, it is recommended that unstructured or semi-structured interviews be used to obtain more insightful data.

2.3 Future studies could also explore the perceptions of various stakeholders, including school administrators and policymakers, to gain a comprehensive understanding of the factors influencing Thai students' attitudes toward their teachers' Mandarin accents.

References

- Ambele, E. A., & Boonsuk, Y. (2021). Thai tertiary learners' attitudes towards their Thai English accent. *PASAA Journal*. 61(1): 87–110.
- Arafat, S., Chowdhury, H., Qusar, M., & Hafez, M. (2016). Cross cultural adaptation and psychometric validation of research instruments: A methodological review. *Journal of Behavioral Health*. 5(3): 129–136. <https://doi.org/10.5455/jbh.20160929052755>.
- Bai, P., & Young, A. S. (2024). Family language policy and parental language ideologies among Chinese transnational families in multilingual Luxembourg. *Language Policy*. 24(2): 297–320. <https://doi.org/10.1007/s10993-024-09715-5>.
- Ballard, L., & Winke, P. (2017). **Students' attitudes towards English teachers' accents: The interplay of accent familiarity, comprehensibility, intelligibility, perceived native speaker status, and acceptability as a teacher.** In T. Isaacs, & P. Trofimovich (Eds.), *Second language pronunciation assessment: Interdisciplinary perspectives* (pp. 121–140). Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781783096855-009>.
- Choomthong, D., & Manowong, S. (2020). Varieties of English accents: A study of the degree of preference and intelligibility among secondyear English major students at Maejo University. Manusya: *Journal of Humanities*. 23(2): 151–169. <https://doi.org/10.1163/26659077-02302001>.
- Derwing, T., & Munro, M. J. (2009). Putting accent in its place: Rethinking obstacles to communication. *Language Teaching*. 42(4): 476–490. <https://doi.org/10.1017/S026144480999013X>.
- Fang, F. (2015). Investigation and study on the current situation of Chinese classroom in Thailand. *Times of Ningxia University*. 1(6): 30–44.
- Fishman, J. A. (Ed.). (1971). *Advances in the sociology of Language, I: Basic concepts, theories and problems: Alternative approaches*. The Hague: Mouton.

- Galbraith, S., Bowden, J., & Mander, A. (2017). Accelerated longitudinal designs: An overview of modelling, power, costs and handling missing data. **Statistical Methods in Medical Research**. 26(1): 374–398. <https://doi.org/10.1177/0962280214547150>.
- Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1959). Motivational variables in second-language acquisition. **Canadian Journal of Psychology/Revue canadienne de psychologie**. 13(4): 266–272. <https://doi.org/10.1037/h0083787>.
- Gluszek, A., & Dovidio, J. F. (2010). Speaking with a nonnative accent: Perceptions of bias, communication difficulties, and belonging in the United States. **Journal of Language and Social Psychology**. 29(2): 224–234.
- Han, J. N. (2018). Study on Chinese learning motivation of senior high school students in Thailand. **Journal of Yunnan Normal University**. 1(2): 44-59.
- He, Z., & Mei, D. (1999). **Modern Linguistics**. (1st ed.). Foreign Language Teaching and Research Press.
- Jusoh, Z., Zubairi, A. M., & Badrasawi, K. J. (2018). Validity evidence using expert judgment: A study of using item congruence involving expert judgments for evidence for validity of a reading test. Al-Shajarah: **Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC)**. 23(2): 307–320. <https://doi.org/10.31436/shajarah.v23i2.1828>.
- Kalra, R., & Thanavisuth, C. (2018). Do you like my English? Thai students' attitudes towards five different Asian accents. **Arab World English Journal**. 9(4): 281–294. <https://doi.org/10.24093/awej/vol9no4.21>.
- Li, D. W., & Zhu, Y. H. (2010). International Chinese teacher training report. **Liaoning Normal University Journal (Social Science)**. 42(3): 30-35.
- Li, P. C. (2009). A Brief Analysis of Krashen's Theory of Second Language Acquisition. **Journal of University of International Relations**. 2(5): 10-11.
- Li, X. L. (2006). On the Stimulation of Learning Motivation in Second Language Acquisition. **Journal of Chongqing University of Arts and Sciences (Natural Science Edition)**. 1(8): 16-30.
- Rosenberg, M. J., & Hovland, C. I. (1960). **Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes**. (1st ed.). Yale: Yale University Press.
- Sasanabundith, S. (2021). Thai students' Efforts and Strategies of Using Chinese movies a TV series to learn Chinese. **China Academic Journal**. 2(7): 32-47.
- Schoonenboom, J. (2023). The fundamental difference between qualitative and quantitative data in mixed methods research. **Forum: Qualitative Social Research**. 24(1): Article 11. <https://doi.org/10.17169/fqs-24.1.3986>.
- Song, H. Q. (2021). An analysis of the problems in the study of Thai students' Chinese learning motivation. **Journal of Yunnan Normal University**. 12(3): 39–54.
- Stewart, D. W., & Furse, D. H. (1985). The effects of television advertising execution on recall, comprehension, and persuasion. **Psychology Marketing**. 2(3): 135–160. <https://doi.org/10.1002/mar.4220020303>.
- Su, T. T. (2019). Investigation on the influence of age factors on English accent attitude. **Journal of Dali University**. 2(1): 69-84.
- Thienthong, A., & Uthakorn, K. (2023). Thai learners' attitudes toward English accents: Fields and stages of study. **LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network**. 16(1): 676–702. <https://doi.org/10.14456/learn.2023.1>

- Tokumoto, M., & Shibata, M. (2011). Asian varieties of English: Attitudes towards pronunciation. **World Englishes**. 30(3): 392–408. <https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2011.01710.x>
- Wang, X. Y. (2017). On the sense of responsibility and mission of international Chinese teachers. **Journal of Sichuan Cadre Correspondence College**. 2(2): 13-21.
- Wei, J. G. (2019). Language learners' perceptions of accent. **Journal of Nanjing University (Sociolinguistics Edition)**. 3(1): 18-26.
- Winke, P., & Gass, S. (2013). The influence of second language experience and accent familiarity on oral proficiency rating: A qualitative investigation. **TESOL Quarterly**. 47(4): 762–789. <https://doi.org/10.1002/tesq.73>.
- Wu, M. Q. (2018). A Study on the learning motivation and strategies of stimulating motivation in Thai learners. **China Academic Journal Publishing House**. 3(5): 24-32.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. London: John Weather Hill.
- Yang, M. (2021). A Study on the current situation and development strategies of native Chinese language teachers in primary and secondary schools in Thailand. **Journal of Xi'an Teachers College**. 4(5): 23-32.
- Zhang, R. M., & Tananuraksakul, N. (2023). A study of Chinese undergraduate students' attitudes toward learning an online English course through MOOC at a private university in Beijing. **Asia Social Issues**. 16(2): 8–17. <https://doi.org/10.48048/asi.2023.254160>.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ
การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND ACADEMIC ADMINISTRATION UNDER THE OFFICE OF
PHICHIT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

ฐิติมา ประดิษฐ์วงศ์วาน¹, ธีรพจน์ แนนเนียน², ไกรวิทย์ ดีเอม³

Thitima Pradidwongwan¹, Teerapod Naebnean², Kraiwit Dee-Aim³

Corresponding Author E-mail: ttitimaa12@gmail.com

Received: 2025-05-27; Revised: 2025-09-12; Accepted: 2025-09-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการบริหารงานวิชาการ และ 3) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจอยซ์และมอร์แกน จำนวน 291 คน โดยเทียบสัดส่วนและทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีคุณภาพดังนี้ แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกระตุ้นปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ 2) ระดับการบริหารงานวิชาการภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการ และด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารงานวิชาการ, ด้านการกระตุ้นปัญญา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed to: 1) examine the level of transformational leadership among school administrators, 2) assess the level of academic administration, and 3) analyze the relationship between transformational leadership and academic administration. The sample consisted of 291 administrators and teachers under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2 selected using Krejcie, & Morgan's table through stratified random sampling. The research instruments were questionnaires on transformational leadership and academic administration. The reliability of the transformational leadership questionnaire was 0.94, and for the academic administration questionnaire was 0.93. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation. The research findings revealed that:

1) The level of transformational leadership of school administrators was at a high level overall. The highest mean was for intellectual stimulation, followed by individualized consideration, and inspirational motivation. 2) The level of academic administration in was also at a high level. The highest mean was for learning process development, followed by educational media and technology, and educational supervision. 3) The relationship between transformational leadership and academic administration was high positively, with a Pearson correlation coefficient of 0.97. The highest correlation was found in curriculum development, while the lowest was in learning assessment and quality assurance system development, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Transformational Leadership, Academic Administration

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและต่อเนื่องทุกด้าน เช่น สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ การปรับตัวต่อสถานการณ์ภายนอกมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้สามารถพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพที่เพียงพอ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยสามารถแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยที่เป่าหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือการเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการศึกษา โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ดังที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีการสอนและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นประสบการณ์ที่เต็มທີ່สำหรับนักเรียนและผู้เรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันในระดับสากลในอนาคต เพื่อให้สถานการศึกษาเกิดความอิสระโดยการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบตามภารกิจและมีอิสระในการบริหารจัดการตามกฎหมาย พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นพฤติกรรมของผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ รวมถึงทักษะของผู้บริหารแต่ละบุคคลที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมาย การผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์นั้นสร้างความสมดุลและความเป็นมืออาชีพในการนำทางและบริหารการศึกษาให้สำเร็จอย่างเหมาะสม การกระจายอำนาจให้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความสำเร็จในการบริหารศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 2)

การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพคือการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกคน และให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเป็นธรรม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 ระบุว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การที่จะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมเนื่องจากความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เช่น ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การอบรม หรือความคิดทางการเมือง ไม่สามารถยกเว้น

ได้ และส่วนที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพและไม่เก็บค่าเล่าเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 14)

ผู้บริหารที่เป็นผู้นำในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการสั่งการและอำนวยความสะดวกเพื่อปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่สำคัญ เช่น การบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยที่ได้รับการยอมรับและเคารพ การสร้างความไว้วางใจและเสริมสร้างความร่วมมือในทีมงาน นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีความสามารถในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหาร เพื่อเน้นและสร้างค่านิยมและวัตถุประสงค์หลักขององค์กร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) จึงประกอบไปด้วย 1) การมีอิทธิพล อย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตามได้ ผู้นำจะมีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤตไว้ใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและจริยธรรมสูง 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) การที่ผู้นำจะประพฤติในทางที่จะจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจแก่ผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเนื้อหาของงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) การที่ผู้นำมีการกระตุ้น ผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่า มีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Advisor) ของผู้ตามแต่ละคนเพื่อการพัฒนา ผู้ตาม (Bass, & Avolio. 1994: 2)

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักหรือภารกิจหลักสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารดังนั้น จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมการบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม เช่น การเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการเรียนการสอน การนิเทศและการประเมินคุณภาพภายใน เป็นต้น สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในกิจกรรมด้านต่าง ๆ เหล่านั้นโดยอาจจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้วยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สัมมา ธรณีย์ (2560: 101) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในสถานศึกษาร่วมกัน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงานวิชาการของสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ส่วนในการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารงานด้านวิชาการ เพื่อบ่มบ่มให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และภาวะสุขภาพตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบและดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 117 สถานศึกษา แบ่งออกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 65 สถานศึกษา สถานศึกษาขนาดกลาง 52 สถานศึกษา สถานศึกษาขนาดใหญ่ 2 สถานศึกษา เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศและมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการเข้าถึงบริการศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดส่วนหนึ่งที่สำคัญคือผู้นำ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และการบริหารงานด้านวิชาการ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. 2567: ออนไลน์)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการใน สังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการบริหารงานวิชาการและการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีบุคลากรที่มีการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 75) กล่าวว่า การที่กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดหมายที่สำคัญที่จะทำ ให้สถานศึกษามีอิสระมีความเข้มแข็ง มีความคล่องตัวในการบริหาร สถานศึกษาเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่าง คล่องตัวรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียนและสถานศึกษามีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศใน การวางแผน และดำเนินการ ตามแผนการ การบริหารสถานศึกษาตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบริหาร สถานศึกษา ใช้การบริหารสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องและ นำกฎเกณฑ์ ต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นระบบถูกต้องตามหลักของการบริหารสถานศึกษา

มัลลีย์ แสงสว่าง (2565: 33 - 34) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการ ที่จะต้อง กำหนดแบบแผน ขั้นตอนวิธีดำเนินการและเทคนิคต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ทุกด้านให้กับนักเรียน เพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ บทบาทและหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดจะส่งผลให้สถานศึกษาประสบ ผลสำเร็จตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา

Fullan, & M. (2004: 137; อ้างถึงใน อัครวิณ อินตา. 2564: 47 - 48) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีบทบาท สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญสู่ประสิทธิผลของสถานศึกษาและ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา กระบวนการบริหาร สถานศึกษาจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ ดียิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

มัลลีย์ แสงสว่าง (2565: 6) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้น ปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การมีวิสัยทัศน์ และ 6) การเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสม

Bass, & Avolio (1994: unpagged; อ้างถึงใน มัลลีย์ แสงสว่าง. 2565: 54-56) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาว่าประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยในครั้งนี้จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์

3. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษาและองค์กรวิชาการ มีบทบาทหลักในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการวิจัย การค้นคว้า และการทดลอง ขณะเดียวกันก็เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนและสาธารณชน โดยมีนักวิชาการศึกษาได้ศึกษาได้ ดังนี้

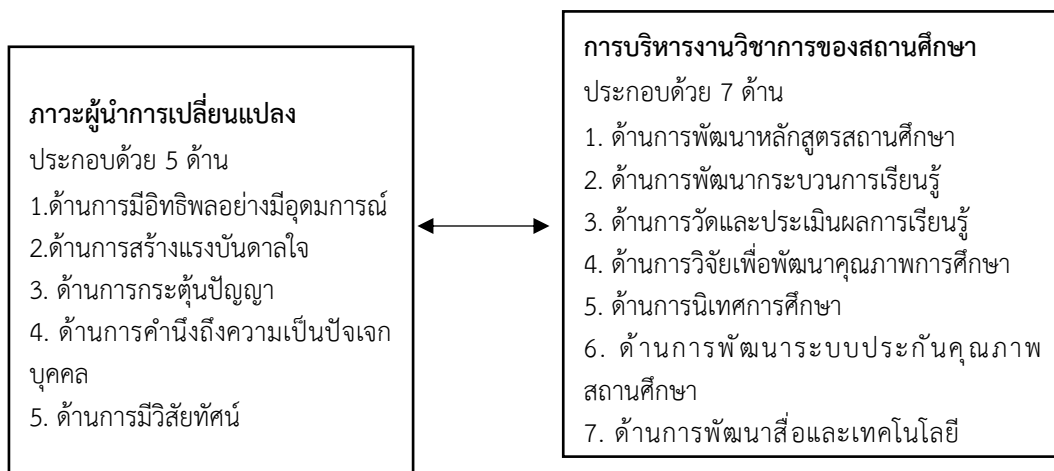
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2563: 35) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน การบริหารงานวิชาการมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและวางแผนการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา

มาลัยพร สวัสดิ์ (2563: 39) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการ งานวิชาการ คือ การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียน งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนที่สำคัญมากที่สุด ซึ่งมีการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนรวมทั้งการวัดผล เพื่อติดตามการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริหารในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยไม่ได้ เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาก้าวหน้าด้านสติปัญญาเกิดการเรียนรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญในการบริหารโรงเรียน หากโรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ด้านนี้ได้อย่างสมบูรณ์ก็จะต้องมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญงานวิชาการและเข้าใจขอบเขตการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการบริหารที่ดีจะช่วยวางแผนแนวทางและกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนที่ชัดเจน ทำให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนหลักสูตร การพัฒนาทักษะของครู การจัดสรรทรัพยากร หรือการประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการที่ดีจะช่วยเพิ่มศักยภาพของนักเรียนและผู้สอน ทำให้การศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 109 คนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 1,085 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,194 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการโดยใช้ตารางจอยซ์ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา 7) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 จำนวน 86 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ จำนวน 42 ข้อ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 2 - 5 มกราคม 2568 โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามของแบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.94 และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เท่ากับ 0.93

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยัง สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 ฉบับ โดยวิธีการส่งแบบ Google Form รอการตอบรับเพื่อรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับมาทั้งหมด 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Index of Item - Objective Congruence: IOC)

1.2 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (%)

- 2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และรายด้าน แสดงด้วยตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 ในภาพรวม

รายการ	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.84	0.30	มากที่สุด	3
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.79	0.32	มากที่สุด	5
3. ด้านการกระตุ้นปัญญา	4.88	0.25	มากที่สุด	1
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.85	0.29	มากที่สุด	2
5. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.81	0.31	มากที่สุด	4
รวมค่าเฉลี่ย	4.83	0.29	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.29) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นปัญญา อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.25) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.29) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.32)

การศึกษากาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงด้วยตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 ในภาพรวม

รายการ	ระดับการบริหารงานวิชาการ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.87	0.29	มากที่สุด	3
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.92	0.23	มากที่สุด	1
3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.86	0.26	มากที่สุด	4
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.77	0.32	มากที่สุด	7
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.82	0.29	มากที่สุด	6
6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา	4.84	0.29	มากที่สุด	5
7. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.91	0.26	มากที่สุด	2
รวมค่าเฉลี่ย	4.86	0.26	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.26) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.23) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.26) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ระดับในมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.32)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) ผลแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	การบริหารงานวิชาการ							รวม (Y_{Total})
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	
X1	0.97**	0.84**	0.98**	0.90**	0.97**	0.99**	0.90**	0.98**
X2	0.92**	0.75**	0.95**	0.96**	0.98**	0.97**	0.82**	0.96**
X3	0.97**	0.86**	0.97**	0.86**	0.96**	0.97**	0.91**	0.97**
X4	0.95**	0.82**	0.96**	0.88**	0.95**	0.96**	0.88**	0.96**
X5	0.93**	0.78**	0.96**	0.95**	0.97**	0.98**	0.84**	0.96**
รวม (X_{Total})	0.96**	0.82**	0.97**	0.92**	0.98**	0.99**	0.88**	0.98**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.98$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา ($r_{xy} = 0.99$) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($r_{xy} = 0.98$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($r_{xy} = 0.97$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($r_{xy} = 0.96$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($r_{xy} = 0.92$) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($r_{xy} = 0.88$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($r_{xy} = 0.82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ปัจจุบันผู้บริหารแสดงออกถึงจินตนาการและการทำงานอย่างมีหลักการ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการทำงานเป็นทีมเพื่อค้นคว้าหาความรู้ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา พวกเขามีการตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน พร้อมทั้งสร้างภาพจินตนาการของอนาคตที่พึงประสงค์ ผู้บริหารยังเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลอย่างรอบคอบ มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใส่ใจในความแตกต่างของบุคคล โดยมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน พบว่า

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากครูและบุคลากร โดยสะท้อนถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงจริยธรรมและความมั่นคงในวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้นำที่มีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์มักแสดงออกถึงความมั่นคงในเป้าหมายและการตัดสินใจที่คำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การที่ผู้บริหารแสดงถึงความมุ่งมั่นในวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนช่วยสร้างความศรัทธาและความมั่นใจในตัวผู้นำ ส่งผลให้ครูและบุคลากรพร้อมที่จะสนับสนุนและร่วมมือในการพัฒนาทั้งในด้านการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษา ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นเอกภาพ โดยบุคลากรรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมในเป้าหมายที่ใหญ่กว่า ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้นำที่มีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์มักแสดงออกถึงความมั่นคงในเป้าหมายและการตัดสินใจที่คำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในบริบทสถานศึกษา สิ่งนี้ช่วยสร้างแรงศรัทธาในตัวผู้บริหาร ทำให้บุคลากรพร้อมที่จะร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ผู้บริหารที่สามารถแสดงความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากรและตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าและความสำคัญ จะสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวกและกระตุ้นการร่วมมือในทีม ในบริบทของสถานศึกษา การสร้างแรงบันดาลใจช่วยให้นักเรียนครู และบุคลากรตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้บุคลากรหาวิธีแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ งานวิจัยของสัมฤทธิ์ชี้ว่าผู้นำที่สามารถกระตุ้นปัญญาของบุคลากรจะช่วยสร้างนวัตกรรมและแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ในองค์กร ในบริบทการศึกษา ผู้บริหารที่สามารถกระตุ้นให้ครูใช้วิธีการสอนใหม่ ๆ หรือปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้นำที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ปัญหาของทีมงานสามารถเพิ่มนวัตกรรมและการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ในสถานศึกษา การกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ครูและบุคลากรพัฒนาวิธีการสอนที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลในทีม การดูแลบุคลากรเป็นรายบุคคลช่วยให้แต่ละคนสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ งานวิจัยของสัมฤทธิ์เน้นว่าผู้นำที่สามารถคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จะช่วยสร้างแรงจูงใจในบุคลากรและสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีม ในบริบทสถานศึกษา การดูแลครูในด้านพัฒนาวิชาชีพและการสนับสนุนตามความต้องการเฉพาะบุคคล มีส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้นำที่มีความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของบุคคลในทีมสามารถกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่เหมาะสมกับแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษา การเอาใจใส่ครูและบุคลากรในแต่ละระดับช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของผู้บริหารสถานศึกษาช่วยชี้นำทิศทางการพัฒนาในระยะยาว งานวิจัยของสัมฤทธิ์ชี้ให้เห็นว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถสื่อสารและโน้มน้าวให้บุคลากรร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ในบริบทสถานศึกษา ผู้บริหารที่สามารถแสดงวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ทำให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้นำที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเชื่อมโยงเป้าหมายกับการปฏิบัติงานของบุคลากร สามารถสร้างความร่วมมือและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่

ชัดเจนช่วยสร้างแรงบันดาลใจและนำทีมงานไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญและจัดสรรเวลาสำหรับการบริหารงานด้านนี้มากกว่างานในด้านอื่น โดยมอบหมายให้ส่วนงานอื่นทำหน้าที่สนับสนุน เพื่อให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกมิติของระบบสถานศึกษา ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรให้ความสนใจและความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นลำดับแรก เพื่อให้การบริหารดังกล่าวสามารถส่งเสริมการพัฒนาทางสติปัญญา สร้างการเรียนรู้ และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียนจนบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่ครบถ้วนและชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป ทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศและสังคมให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการที่ดีช่วยส่งเสริมความสำเร็จของการจัดการศึกษาในทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ทั้ง 7 ตัวชี้วัด พบว่า

2.1 การพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและบริบทของชุมชน หลักสูตรที่ดีควรมีความยืดหยุ่นและบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรจะช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ที่ชี้ว่าการพัฒนาหลักสูตรโดยผู้ที่มีวิสัยทัศน์และความร่วมมือจากทุกฝ่ายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียนและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการฝึกอบรมครูในด้านการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย รวมถึงการส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหารที่สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างความสนใจในเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีการส่งเสริม สนับสนุนการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและปรับปรุงการสอนของครู การประเมินควรมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การสอบแบบเปิด และการใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ที่เน้นว่าการประเมินผลที่โปร่งใสและหลากหลายช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของระบบการศึกษาและช่วยครูในการวางแผนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนและแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีทักษะในการทำวิจัยและจัดหาโอกาสให้ครูได้นำเสนอผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิน อินตา (2564: บทคัดย่อ) ระบุว่า การสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนช่วยเพิ่มนวัตกรรมในการเรียนการสอนและช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก

2.5 การนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทักษะและแนวทางการสอนของครู ผู้บริหารควรจัดการนิเทศที่สร้างสรรค์และเป็นมิตร เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ระบุว่าการนิเทศที่เน้นการสร้างความเข้มแข็งและการให้คำแนะนำที่ตรงจุดช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการปรับปรุงวิธีการสอนและสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ระบบประกันคุณภาพช่วยให้สถานศึกษาสามารถติดตามผลการดำเนินงานและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง การรายงานผลการประเมินที่โปร่งใสและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ครบถ้วนจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ที่ระบุว่าการสร้างระบบประกันคุณภาพที่เข้มแข็งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษาและช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการอบรมครูให้มีทักษะในการใช้สื่อดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: บทคัดย่อ) ที่ชี้ว่าผู้บริหารที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพของการศึกษาในยุคปัจจุบัน ความสามารถของผู้บริหารในการปรับตัว สร้างความไว้วางใจ และกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการบริหารงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาครอบคลุมถึงการพัฒนาลัทธิฐาน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งล้วนแต่ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การมีผู้นำที่สามารถสื่อสารเป้าหมายให้กับครูและบุคลากรได้อย่างชัดเจน ยังช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานด้านวิชาการ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัล เช่น การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้แบบโครงงาน หรือการบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเช่นนี้ ไม่เพียงช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ยังช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายของอนาคตได้อย่างมั่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิณ อินตา (2564: บทคัดย่อ) ระบุว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนและส่งเสริมการด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อกระตุ้นการทำงานในอนาคตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นอยู่ขององค์กรอย่างสร้างสรรค์และมีหลักการ โดยมุ่งเน้นการนำวิสัยทัศน์ดังกล่าวไปปรับใช้ในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.2 ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยดำเนินการติดตามและอย่างใกล้ชิด เพื่อให้โรงเรียนได้รับข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนพัฒนาสมรรถนะและการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- มาลัย แสงสว่าง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มาลัยพร สวัสดิ์. (2563). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2563). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- สัมมา ธรณีย์. (2560). ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพลส.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. (2567). Big Data. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://bigdata.phichit2.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2578. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อัศวิน อินตา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership. Thousand Oaks: Sage

การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียน ระดับอุดมศึกษา

Developing Exercise Modules in Music Theory and Ear training Skills to Prepare Students for Higher Education

นิธิ จันทร์ชมเชย¹, กิตติธัช สำเภาทอง²

Nithi Junchomchaey¹, Kittitach Sumpowthong²

Corresponding Author E-mail: Junchomchaey_n@silpakorn.edu

Received: 2025-06-10; Revised: 2025-08-08; Accepted: 2025-09-16

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้แบบฝึก และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกและกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช่แบบฝึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 54 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการทดสอบก่อนเรียน โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง 27 คน และกลุ่มควบคุม 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรี 2) แบบฝึกทักษะทางโสตทักษะ 3) แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน วิชาทฤษฎีดนตรี และ 4) แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน วิชาโสตทักษะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1) เนื้อหาของแบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 วิชา ได้แก่ ทฤษฎีดนตรี ประกอบด้วย 6 เนื้อหา และโสตทักษะ ประกอบด้วย 5 เนื้อหา 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกทฤษฎีดนตรี และแบบฝึกโสตทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้แบบฝึก และกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ใช่แบบฝึก พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและวิชาโสตทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แบบฝึก, ทฤษฎีดนตรี, โสตทักษะ

¹ อาจารย์, คณะดุริยางคศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Instructor, Faculty of Music, Silpakorn University, Thailand

² อาจารย์, คณะดุริยางคศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

² Instructor, Faculty of Music, Silpakorn University, Thailand

Abstract

This research aimed to 1) develop an exercise module in music theory and ear training skills for preparing students for higher education, 2) compare the students' learning achievement in music theory and aural skills before and after using the module, and 3) compare the learning achievement in music theory and aural skills between an experimental group using the exercise module and a control group not using the module. The sample group consisted of 54 first-year students enrolled in the Bachelor of Music program at Faculty of Music, Silpakorn University. The participants were selected through a pre-test and divided into two groups: 27 students in the experimental group and 27 students in the control group. The research instruments included: 1) Music theory skill exercises 2) Ear training skill exercises 3) Pre-test and post-test in music theory, and 4) Pre-test and post-test in ear training. Data analysis was conducted using mean, standard deviation, and T-Test dependent. The research results were found that:

1) The content of the developed exercise modules was divided into two subjects. Music theory consisted of 6 topics, while ear training skills consisted of 5 topics. 2) Students' post-test scores in both music theory and ear training skills were significantly higher than pre-test scores at the .01 level of statistical significance. 3) The experimental group, which used the exercise module, showed significantly higher achievement in both music theory and ear training skills compared to the control group at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Exercise Modules, Music Theory, Ear training

บทนำ

การศึกษาหาความรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากความรู้ต่าง ๆ จะนำมาประยุกต์กับการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไป และโดยเฉพาะในการประกอบอาชีพ ซึ่งในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงมาก เนื่องจากเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด อีกทั้งองค์ความรู้ที่ได้ถูกสั่งสมมาตั้งแต่เริ่มการมีอยู่ของมนุษย์ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปตามแต่ละสายอาชีพ

การหาความรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลายมาก ดังข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ คือ การศึกษาที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยมี 2 ระดับ คือระดับพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา 2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาในระบบ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา แต่มีความยืดหยุ่นกว่า โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะมีความเหมาะสมกับความต้องการ สภาพปัญหาของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ซึ่งการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษาด้วยตัวเอื่อนั้น ในปัจจุบันค่อนข้างเปิดกว้างมากขึ้นด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542)

แม้จะมีความหลากหลายของการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล แต่การศึกษาในระบบตามสถาบันการศึกษายังคงได้รับความนิยมและมีความจำเป็นอยู่ เนื่องจากมีมาตรฐานในหลักสูตร วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาที่แน่นอน และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีใบประกาศรับรองความสามารถในการนำไปประกอบอาชีพได้ ทำให้การศึกษาในระบบจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ในการเข้ารับการการศึกษาเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งเรียนรู้เฉพาะทางสำหรับการนำไปประกอบอาชีพตามความต้องการของผู้เรียน

กอบรับในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และเนื้อหาทางการศึกษาได้อย่างหลากหลายและสะดวกสบายมากขึ้น ผ่านสื่อออนไลน์ วิดีโอการสอน แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวโน้มการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ (Organisation for Economic Co-operation and Development. 2018) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ด้วยตนเอง แต่ความถูกต้องของเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นเหมาะสม ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อป้องกันการเรียนรู้ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะทาง เช่น ทัศนศิลป์ และสื่อดิจิทัลที่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับ

การเตรียมความพร้อมด้านทัศนศิลป์และสื่อดิจิทัลในระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาทางด้านดนตรี ซึ่งต้องมีพื้นฐานความเข้าใจในระบบเสียง โน้ต จังหวะ และความสามารถในการฟัง และจำแนกเสียงดนตรีได้อย่างแม่นยำ แบบฝึกที่ออกแบบอย่างเป็นระบบจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและประเมินความพร้อมของผู้เรียน (Gordon. 2012)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2541 ในปัจจุบันคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย วิชาเอกดนตรีคลาสสิก ดนตรีและสื่อสร้างสรรค์ ดนตรีแจ๊ส ดนตรีเชิงพาณิชย์ ละครเพลง ผู้ประกอบการดนตรีศึกษา การจัดการและพัฒนาไอทีและอินเทอร์เน็ต และธุรกิจดนตรีและบันเทิง ในระดับปริญญาโท ได้แก่ สังคีตวิจัยและพัฒนา และในระดับปริญญาเอก ได้แก่ สังคีตวิจัยและพัฒนา ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ทางคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ผลิตบัณฑิตและบุคลากรที่มีชื่อเสียงทางด้านดนตรีและด้านวิชาการอย่างมากมีซึ่งมีปรากฏอยู่ในสังคมและสื่อต่าง ๆ โดยหนึ่งในพันธกิจของคณะครุศาสตร์ คือ งานบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่สร้างมูลค่าประโยชน์ทางสังคม หรือสร้างผลตอบแทนการลงทุน จึงได้มีการจัดตั้งโครงการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป Silpakorn School of Music Project ระยะ 5 ในปีงบประมาณ 2560 ภายใต้แผนงานบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสและพัฒนาศักยภาพด้านดนตรีให้แก่เยาวชน และบุคคลผู้มีความสนใจทางด้านดนตรี ได้เรียนรู้ศาสตร์ทางด้านดนตรีจากบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางดนตรี ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ของนักดนตรีรุ่นใหม่ ภายใต้ชื่อ Music Plus Academy Silpakorn University ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการพิจารณาสถาบันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านเพลง กระทรวงพาณิชย์ และมีกิจกรรมการสอบวัดแววทางด้านดนตรี (ประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปากร Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC) เป็นกิจกรรมการทดสอบเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน และบุคคลภายนอกที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี และเพื่อนำให้นักเรียนที่มีความพร้อมด้านดนตรีศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ตามมาตรฐานสากล (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2568)

การสอบวัดแววทางด้านดนตรีหลักสูตรประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปากร Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC นั้นดำเนินการทดสอบตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับ ระดับกลาง ได้แก่ ระดับเริ่มต้น (Initial Level) แบ่งออกเป็นระดับเริ่มต้น 1-2 ระดับพื้นฐาน (Fundamental Level) แบ่งออกเป็นระดับพื้นฐาน 1-3 และระดับกลาง (Intermediate Level) แบ่งออกเป็นระดับกลาง 4-6 ซึ่งแต่ละระดับจะประกอบไปด้วยหมวดวิชาทั่วไป ได้แก่ ทัศนศิลป์ (Music Theory) และ สดุดีทักษะ (Ear Training) และหมวดวิชาเครื่องดนตรีเอก โดยระดับกลางเกรด 6 จะเป็นเกณฑ์สำหรับผู้ที่มีความประสงค์เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นระดับของความรู้ทางดนตรีที่จะสามารถต่อยอดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้ (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และดนตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2568)

สำหรับทัศนศิลป์และสื่อดิจิทัล ถือว่าเป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการศึกษาดนตรี ทัศนศิลป์เป็นองค์ความรู้ที่อธิบายองค์ประกอบของดนตรี การทำงานของดนตรี สร้างความเข้าใจ สามารถนำไปต่อยอดในระดับที่สูงขึ้น ทั้งการปฏิบัติดนตรี การสร้างสรรค์ผลงานดนตรี และการศึกษาดนตรี สำหรับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีด้านดนตรี การเตรียมตัวสร้างความรู้ความเข้าใจในทัศนศิลป์และสื่อดิจิทัลนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในทัศนศิลป์และสื่อดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง จะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการต่อยอดความสามารถทางดนตรีในระดับที่สูงขึ้น ทั้งการปฏิบัติ การประพันธ์ รวมทั้งการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีประเภทต่าง ๆ

แม้ว่าเนื้อหาของรายวิชาทัศนศิลป์และสื่อดิจิทัลในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จะมีความต่อเนื่องกันกับเนื้อหาในการวัดระดับความสามารถรายวิชาทัศนศิลป์ตาม หลักสูตร

ประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปากร Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และดนตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2568) จากผลคะแนนสอบของผู้เข้าสอบซึ่งมีความประสงค์ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เป็นที่สังเกตว่า พบปัญหาในบางกรณี เช่น เกณฑ์การวัดผลจากที่ได้จากการทดสอบระดับกลาง เกรด 6 จะต้องได้ 60 คะแนนขึ้นไป โดยผู้เข้าสอบอาจได้คะแนนมากในบางวัตถุประสงค์ แต่ในบางวัตถุประสงค์อาจได้คะแนนน้อย แต่เมื่อรวมคะแนนแล้วได้เกิน 60 คะแนน จึงผ่านเกณฑ์การรับเข้าศึกษา แม้ยังมีความเข้าใจในบางวัตถุประสงค์ในระดับน้อย เช่น ในทฤษฎีดนตรี เรื่องเกี่ยวกับจังหวะ การย้ายทำนอง ในโสตทักษะ เรื่องการร้องทำนองฉับพลัน และเซเวนคอร์ด เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เข้าสอบบางคน เมื่อผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาแล้ว มีการทิ้งช่วงเวลา ก่อนเข้าเรียนเป็นเวลานาน และหากขาดการทบทวน จะทำให้ความชำนาญ ความเข้าใจลดลง เมื่อเข้าเรียนจึงมีพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ดังนั้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะก่อนเข้าเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา ซึ่งอาจขาดความรู้ความเข้าใจในบางวัตถุประสงค์ของรายวิชา หรือขาดการทบทวนจนความรู้ความเข้าใจลดลง เพื่อผู้เรียนเหล่านี้สามารถปรับพื้นฐานและพร้อมที่จะสามารถเรียนรู้ความรู้ใหม่ของรายวิชาทฤษฎีดนตรีและอื่น ๆ ในหลักสูตรครุศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้

คณะผู้วิจัยหวังว่าแบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษานี้ จะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการศึกษา มีพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถนำไปต่อยอดในการปฏิบัติดนตรี หรือการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีได้ อีกทั้งแบบฝึกทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับก่อนเรียนระดับปริญญาตรีนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจในดนตรี เสริมสร้างความรู้และนำไปต่อยอดในสิ่งที่ผู้สนใจต้องการได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้แบบฝึก
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกและกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างแบบฝึกทักษะ

แบบฝึก หมายถึง สื่อการเรียนรู้ ชุดฝึก หรือกิจกรรมที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ มีการจัดลำดับจากง่ายไปยาก เน้นการปฏิบัติและการทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะหรือความรู้เฉพาะด้านของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ (ณัฐเกียรติ เจริญสุข. 2566; เจริญศรีจันทร์. 2566; รัตนารักษ์ ทับทิมจันทร์. 2565) แบบฝึกมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) และช่วยพัฒนาความสามารถทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนในบริบทที่หลากหลาย (สุรัตน์ ปานดำ. 2563)

แบบฝึกที่มีประสิทธิภาพควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีลำดับความยากง่ายอย่างเหมาะสม กระตุ้นความคิดวิเคราะห์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (McTighe, & Willis. 2019) นอกจากนี้แบบฝึกยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น ทักษะดนตรี ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ หรือทักษะการแก้ปัญหา (Taras. 2018)

นอกจากนี้ แบบฝึกยังมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้รายบุคคล ช่วยเติมเต็มช่องว่างของการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเป็นเครื่องมือที่ครูสามารถใช้วัดพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรัตน์ ปานดำ. 2563)

การสร้างแบบฝึกที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนหลัก ดังนี้

- 1) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรหรือสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนและวัดผลได้

2) ออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาแบบฝึก จัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก เน้นการฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง พร้อมกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

3) สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผล ออกแบบแบบทดสอบหรือแบบประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึก

4) ทดลองใช้และปรับปรุง ทดลองใช้แบบฝึกกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

5) ประเมินคุณภาพของแบบฝึก ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ และประเมินประสิทธิภาพการใช้งานจริงในด้านเนื้อหาและผลการเรียนรู้ (สุรัตน์ ปานดำ. 2563; McTighe, & Willis. 2019)

และตามทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connected Theory) กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) โดยมีหลักการเบื้องต้นว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนทางดนตรีได้ ดังต่อไปนี้

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เมื่อเด็กมีสภาพความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นวุฒิภาวะทั้งทางร่างกายส่วนต่าง ๆ อวัยวะต่าง ๆ สมอง กล้ามเนื้อ ระบบประสาท สภาวะทางจิตใจ รวมถึงสภาพพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่มีอยู่นำมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่กำลังเรียนรู้ หากเด็กที่กำลังเรียนรู้มีความพร้อมตามองค์ประกอบต่าง ๆ จะร่วมกันส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

ในการเรียนการสอนดนตรี ความพร้อมเกิดจากวุฒิภาวะทางร่างกาย สรีระ กล้ามเนื้อที่พร้อมจะเล่นเครื่องดนตรีนั้น ๆ กล้ามเนื้อมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือตา ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ที่สอดคล้อง ทำงานเชื่อมโยงกัน เช่น ความพร้อมของแรงกดของนิ้วเมื่อเล่นเปียโน ความพร้อมของกล้ามเนื้อ แขน ไหล่ กล้ามเนื้อบริเวณคอ ในการเริ่มเล่นไวโอลิน นอกจากความพร้อมของวุฒิภาวะทางร่างกาย ยังมีความพร้อมทางจิตใจ การส่งเสริมกำลังใจที่เด็กได้จากพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนคนสำคัญ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

2) กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) การที่เด็กได้กระทำพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ใด ๆ ซ้ำ ๆ บ่อย ๆ หรือได้ฝึกหัดทักษะบ่อย ๆ ย่อมเกิดความสมบูรณ์และถูกต้อง เมื่อเด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมที่ซ้ำกันทุกวัน จนเกิดความชำนาญในเพลงที่ซ้อม เกิดเป็นความแม่นยำ เช่น เด็กฝึกซ้อมเปียโนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าแข่งขัน หรือเพื่อสอบเลื่อนชั้น

3) กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นหากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจจะมีการลืมเกิดขึ้น

4) กฎแห่งความพอใจ หรือกฎแห่งผล (Law of Effect) การที่เด็กทำพฤติกรรม หรือเกิดการเรียนรู้ และได้รับคำชมหรือรางวัล จะมีแนวโน้มว่าพฤติกรรม หรือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต ในทางตรงกันข้าม หากเด็กทำพฤติกรรม หรือเกิดการเรียนรู้ และได้รับการลงโทษ จะส่งผลให้พฤติกรรม หรือการเรียนรู้ที่อ่อนแอ และมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอีกน้อยลง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2561; ฌีรดา เวชญาลักษณ์. 2561; วีรพล แสงปัญญา. 2561; อัครา เอิบสุขสิริ. 2562 อ้างถึงใน ชาลินี คุณาเทียน. 2566)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาทฤษฎีดนตรี

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในด้านทฤษฎีดนตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบฝึกจากหนังสือแบบฝึกทฤษฎีดนตรี ได้แก่ Workbook for Tonal Harmony โดยสเตฟาน คอสต์กา และโดโรธี เปเน่ (Kostka and Payne, 2017) ในแต่ละเนื้อหาของแบบฝึกในเล่มนี้ จะเรียงลำดับความยากง่ายจากแบบฝึกที่มีความง่ายไปหายาก ทำให้ผู้ฝึกสามารถพัฒนาความรู้ได้โดยไม่รู้สึกดัดจริต Music in Theory and Practice โดย บรูซ เบนวอร์ด, และมาริลิน เซเกอร์ (Benward, & Saker. 2009) แบบฝึกในแต่ละเนื้อหาจะมีความหลากหลายของรูปแบบ เป็นการฝึกการปรับใช้ความรู้ที่มีอยู่กับโจทย์ที่ไม่คุ้นเคย อีกทั้งทำให้ผู้ฝึกไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติ และ Western Music Theory โดยวิบูลย์ ตระกูลฮุ่น (2564) เนื้อหาของแบบฝึกเล่มนี้ มีการเรียงลำดับได้อย่างเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มตั้งแต่การอ่านโน้ต จังหวะ กุญแจเสียงเมเจอร์ ขึ้นคู่เสียง กุญแจเสียงไมเนอร์ เสียงประสาน และการย้ายกุญแจเสียง อีกทั้งแบบฝึกยังมีจำนวนมาก สามารถสร้างความชำนาญให้กับผู้ฝึกได้

สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะทฤษฎีดนตรี ควรมีความเรียงลำดับความยากง่ายจากแบบฝึกที่มีความง่ายไปหายาก ทำให้ผู้ฝึกสามารถพัฒนาความรู้ได้โดยไม่รู้สึกดัดจริต แบบฝึกทักษะควรมีความหลากหลายของรูปแบบ เพื่อให้ผู้ฝึกปรับใช้ความรู้ที่มีอยู่กับโจทย์ที่ไม่คุ้นเคย อีกทั้งทำให้ผู้ฝึกไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติ เนื้อหาของแบบฝึกแต่ละหัวข้อควรมีการ

เรียงลำดับได้อย่างเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มตั้งแต่การอ่านโน้ต จังหวะ กุญแจเสียงเมเจอร์ ขึ้นคู่เสียง กุญแจเสียงไมเนอร์ เสียงประสาน และการย้ายกุญแจเสียง และแต่ละโจทย์ควรมีจำนวนมากพอ เพื่อเป็นการสร้างความชำนาญให้กับผู้ฝึก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาโสตทักษะ

ในด้านโสตทักษะ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทความวิชาการเรื่อง กลยุทธ์การสอนโสตทักษะ (Learning strategies in ear training) โดย ฮิลเดอ ชินเนอแว บลิกซ์ (Blix. 2014) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ แบบฝึกในการฝึกโสตทักษะ โดยมีจุดมุ่งหมายคือการสำรวจการมุ่งเน้นวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษาในการเรียนโสตทักษะ โดยมีการระบุชุดความรู้ แบบฝึกที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การเรียนการสอนโสตทักษะ ตัวอย่างกลยุทธ์การเรียนการสอนและแบบฝึกที่พึงปฏิบัติเพื่อพัฒนาโสตทักษะคือความถนัดด้านเครื่องดนตรี โดยเฉพาะเปียโน อีกรวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทความวิชาการเรื่อง วิธีการรูปแบบใหม่ในการสอนการร้องทำนองแบบฉับพลันและการฝึกโสตทักษะ (Modern approaches to teaching sight singing and ear training) โดยนิโค ชูลเลอร์ (Schuler. 2020) โดยบทความนี้สรุปการใช้งานเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรทักษะการฟัง เช่น SmartMusic, SingSnap, EarTrainer (Music Dictation app) และ YouTube โดยภาพรวมของผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะวิชาโสตทักษะ ควรใช้กลยุทธ์โดยมุ่งเน้นวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องดนตรี เช่น เปียโน ใช้วิธีการฝึกในรูปแบบใหม่โดยเน้นการร้องทำนองแบบฉับพลัน และการฝึกโสตทักษะ ด้วยชุดฝึกที่ทันสมัย ผู้ฝึกสามารถฝึกได้ด้วยตนเอง เช่น ผ่านช่องทางออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ทันสมัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ (Anderson and Krathwohl. 2001; Taras. 2018; McTighe, & Willis. 2019; สุรัตน์ ปานคำ. 2563; ณัฐเกียรติ เจริญสุข. 2566; เจริญ ศรีจันทร์. 2566; รัตนภรณ์ ทับทิมจันทร์. 2565) - ทฤษฎีของธอร์นไค์ - กฎแห่งความพร้อม - กฎแห่งการฝึก - กฎแห่งการใช้ - กฎแห่งความพอใจ (ชาลินี คุณาเทียน. 2566)	- วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องวิชาทฤษฎีดนตรี - Workbook for Tonal Harmony (Kostka, & Payne. 2017) - Music in Theory and Practice (Benward, & Saker. 2009) - Western Music Theory โดย วิบูลย์ ตระกูลอุ้น (2564) - วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องวิชาโสตทักษะ - บทความวิชาการ Learning strategies in ear training (Blix. 2014) - บทความวิชาการ Modern approaches to teaching sight singing and ear training (Schuler. 2020)	- จุดมุ่งหมาย - ตามหลักเกณฑ์ประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปการ Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC - วิชาทฤษฎีดนตรี - โสตทักษะ (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และดนตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2568)

แบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา

- แบบฝึกทักษะวิชาทฤษฎีดนตรีประกอบด้วย
 - จังหวะ
 - บันไดเสียงและกุญแจเสียงเมเจอร์
 - ขั้นคู่เสียง
 - บันไดเสียงและกุญแจเสียงไมเนอร์
 - เสียงประสาน
 - การทอดเสียง
- แบบฝึกทักษะวิชาโสตทักษะประกอบด้วย
 - ขั้นคู่เสียง
 - เสียงประสานแบบทรีแอด
 - เสียงประสานแบบเซเวนคอร์ด
 - การบันทึกทำนองเดี่ยว
 - การร้องทำนองฉับพลัน

- ทักษะวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะตามเกณฑ์ประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปากร
Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทการพัฒนาทดลอง (Experimental Development) เน้นการใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและประสบการณ์ที่มีอยู่ เพื่อสร้างเครื่องมือใหม่ สำหรับพัฒนาทักษะผู้เรียนก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ในด้านทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาปัญหาของผู้เรียนในด้านทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะจากผลการทดสอบ SMCC ระดับกลางเกรด 6 รายวิชา ทฤษฎีดนตรี โสตทักษะ

2. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. นำข้อสรุปปัญหาและแนวทางที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบฝึกทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ
4. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. ทดสอบการใช้แบบฝึกกับกลุ่มตัวอย่าง
6. ปรับปรุงแบบฝึก และจัดทำรูปแบบแบบฝึกทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ
7. สรุปผลการดำเนินงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 คณะดุริยางคศาสตรมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 109 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 คณะดุริยางคศาสตรมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2567 ที่มีผลการทดสอบก่อนเรียนเตรียมความพร้อมในวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะต่ำกว่าร้อยละ 60 จำนวน 54 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้แบบฝึกทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะที่สร้างขึ้น จำนวน 27 คน และกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ใช้แบบฝึกทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะที่สร้างขึ้น จำนวน 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. แบบฝึกทักษะทางโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน วิชาทฤษฎีดนตรี

4. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน วิชาสโตนัทักษะ

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ร่างแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดเนื้อหาของแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ โดยอ้างอิงจากเนื้อหาของการทดสอบวัดระดับประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปการ Silpakorn University Music Craftmanship Certificate: SMCC (SMCC) ในระดับ 6

1.2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาออกแบบแบบฝึก ได้แก่

1) การสอบวัดระดับมาตรฐานด้านดนตรี SMCC ในระดับ 6 จำนวน 10 ครั้ง ตั้งแต่รอบที่ 25-34 เพื่อศึกษาทักษะที่มีปัญหาของผู้เข้าทดสอบ โดยผลการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีของผู้ทดสอบ SMCC รอบ 25 - 34 พบว่า การย้ายกุญแจเสียง และ การจัดกลุ่มจังหวะ มีปัญหามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การระบุเสียงประสาน และรองลงเป็นลำดับสอง ได้แก่ การระบุบันไดเสียง และ การเขียนตัวหยุดตามอัตราจังหวะ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับสโตนัทักษะของผู้ทดสอบ SMCC รอบ 25 - 34 พบว่า เซเวนคอร์ดมีปัญหาที่สุด รองลงมา ได้แก่ การบันทึกโน้ตจากฟัง และรองลงเป็นลำดับสอง ได้แก่ ขึ้นคู่เสียง และ การร้องบันไดเสียง

2) เอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง

วิชาทฤษฎีดนตรี ได้แก่ Workbook for Tonal Harmony โดย สเตฟาน คอสต์กา และโดโรธี เปเน่ (Kostka, & Payne. 2017) Music in Theory and Practice โดย บรูซ เบนวอร์ด และมาริลิน เซเกอร์ (Benward, & Saker. 2009) และ Western Music Theory โดย วิบูลย์ ตระกูลอิน (2564) เพื่อศึกษาการเรียงลำดับของเนื้อหา รูปแบบของแบบฝึก ลำดับของความยากง่าย และสิ่งที่ควรเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

วิชาสโตนัทักษะ ได้แก่ บทความวิชาการ Learning strategies in ear training โดย ฮิลเดอ ซินเนอแวลลิช (Blix. 2014) บทความวิชาการ เรื่อง วิธีการรูปแบบใหม่ในการสอนการร้องทำนองแบบทันทันและการฝึกสโตนัทักษะ (Modern Approaches to teaching sight singing and ear training) โดยนิโค ชูลเลอร์ (Schuler. 2020) เพื่อศึกษากลยุทธ์และเทคโนโลยีในการสอน รูปแบบของชุดฝึก และสิ่งที่ควรเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบฝึก โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและแบบฝึก (CVI) ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ สอดคล้องตามเนื้อหา ปรับปรุงเล็กน้อยจึงจะสอดคล้องตามเนื้อหา ปรับปรุงมากจึงจะสอดคล้องตามเนื้อหา และไม่สอดคล้องตามเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามน้ำหนักคำตอบให้คะแนน เป็น 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและแบบฝึก จำนวน 3 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการเรียนการสอนทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ

2. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนเตรียมความพร้อม วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ มีการดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดเนื้อหาและออกแบบแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนเตรียมความพร้อม วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ โดยอ้างอิงจากเนื้อหาของการทดสอบวัดระดับ ประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปการ Silpakorn University Music Craftmanship Certificate: SMCC (SMCC) ในระดับ 6

2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน วิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบทดสอบ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและแบบทดสอบ (CVI) ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ สอดคล้องตามเนื้อหา ปรับปรุงเล็กน้อยจึงจะสอดคล้องตามเนื้อหา ปรับปรุงมากจึงจะสอดคล้องตามเนื้อหา และไม่สอดคล้องตามเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามน้ำหนักคำตอบให้คะแนน เป็น 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและแบบทดสอบจำนวน 3 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการเรียนการสอนทฤษฎีดนตรีและสโตนัทักษะ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2567 ที่มีผลการทดสอบก่อนเรียนเตรียมความพร้อมในวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะต่ำกว่าร้อยละ 60 จำนวน 54 คน ซึ่งดำเนินการในช่วงปรับพื้นฐาน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน วิชาทฤษฎีดนตรีและวิชาโสตทักษะ กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 8 ชั่วโมง และแบบฝึกทักษะทางโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 8 ชั่วโมง ภายหลังจากการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีการใช้แบบฝึกเพื่อทบทวนเนื้อหาและฝึกฝนเพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาเรียน
3. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน วิชาทฤษฎีดนตรีและวิชาโสตทักษะ กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาดำเนินการวิเคราะห์ผล ทดสอบสมมติฐาน และแปลความหมายข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลที่เป็นรูปธรรม โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้แบบฝึก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test dependent)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกและกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. เนื้อหาของแบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา

ในการสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 วิชา ดังนี้

- 1.1 ทฤษฎีดนตรี ประกอบด้วย 6 เนื้อหา ได้แก่ 1) จังหวะ 2) บันไดเสียงและกฎเสียงเมเจอร์ 3) ขั้นคู่เสียง 4) บันไดเสียงและกฎเสียงไมเนอร์ 5) เสียงประสาน และ 6) การทอดเสียง

- 1.2 โสตทักษะ ประกอบด้วย 5 เนื้อหา ได้แก่ 1) ขั้นคู่เสียง 2) เสียงประสานแบบทริยแอด 3) เสียงประสานแบบเซเวนคอร์ด 4) การบันทึกทำนองเดี่ยว และ 5) การร้องทำนองฉาบพลัน

ในการพัฒนาทักษะทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน โดยศึกษาพื้นฐานทางทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะของผู้เรียน จากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนเตรียมความพร้อมในวิชาทฤษฎีดนตรีและโสตทักษะ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจทฤษฎีดนตรีพื้นฐาน พัฒนาทักษะการฟังและจดจำเสียง เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 3) การออกแบบแบบฝึก ใช้หลักการจัดลำดับขั้นเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และการทำซ้ำอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการประเมินต่อเนื่อง (formative assessment) และเทคนิคเสริม เช่น sight-singing, dictation และการฟังเปรียบเทียบ major/minor 4) การจัดลำดับกระบวนการใช้แบบฝึกโดยเริ่มจากพื้นฐาน ไปยังเนื้อหาที่ซับซ้อนขึ้น 5) การนำไปใช้จริง โดยมีการฝึกฝนสม่ำเสมอ วันละ 15–20 นาที พร้อมการสะท้อนผลการฝึก (reflection) และ 6) การประเมินและปรับปรุง ใช้แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน (pre-test/post-test) ร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงความยากง่าย เนื้อหา และรูปแบบการฝึกอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษาให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาการทดสอบของการสอบวัดแววทางด้านดนตรีหลักสูตรประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิธีศิลปากร Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC ในระดับ 6 ซึ่งเป็นการทดสอบสำหรับการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และใช้เอกสารตำราเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรี ได้แก่ Workbook for Tonal Harmony โดยสเตฟาน คอสต์กา และโดโรธี เปเน มาเป็นแนวทางในการพัฒนา ในด้านความยากง่ายของเนื้อหาอ้างอิงจากแบบฝึก Music in Theory and Practice โดยบรูซ เบน วอร์ด และมาริลิน เซเกอร์ ในด้านความหลากหลายของรูปแบบแบบฝึก อ้างอิงจาก Western Music Theory โดย วิบูลย์ ตระกูลอุ้น ในด้านการเรียงลำดับเนื้อหา สำหรับแบบฝึกสอดทักษะสอดคล้องกับบทความวิชาการ Learning strategies in ear training โดย ฮิลเดอ ซินเนอเว บลิช ในด้านการใช้กลยุทธ์มุ่งเน้นวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องดนตรี เช่น เปียโน โดยผู้วิจัยใช้การบันทึกเสียงเปียโนเป็นแบบฝึกการฟังทั้งหมด อีกทั้งยังสอดคล้องกับบทความวิชาการ เรื่องวิธีการรูปแบบใหม่ในการสอนการร้องทำนองแบบทันท่วงทีและการฝึกสอดทักษะ โดยนิโค ซูเลอร์ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบของแบบฝึกให้มีความทันสมัย โดยผู้วิจัยสร้างแบบฝึกที่เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากและคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ผู้เรียนจึงสามารถฝึกได้ด้วยตนเอง ผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์

ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับแบบฝึกด้วยแบบประเมินความสอดคล้อง (CVI) พบว่า แบบฝึกทฤษฎีดนตรีมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าความสอดคล้อง (S-CVI/Ave) อยู่ที่ .95 แบบฝึกสอดทักษะมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าความคล้อย (S-CVI/Ave) อยู่ที่ .93 โดยมีการปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้แบบฝึก

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนวิชาทฤษฎีดนตรี และสอดทักษะ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและแบบทดสอบ (CVI) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ วิชาทฤษฎีดนตรีมีค่าความสอดคล้อง (S-CVI/Ave) อยู่ที่ .96 และวิชาสอดทักษะมีค่าความคล้อย (S-CVI/Ave) อยู่ที่ 1.00 โดยมีการปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์การใช้แบบฝึกวิชาทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะด้วยการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ผ่านกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 27 คน โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test Dependent) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะของกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกทฤษฎีดนตรีและแบบฝึกสอดทักษะ

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig.
วิชาทฤษฎีดนตรี						
ก่อนเรียน	27	100	43.74	12.54	15.394	p <.001*
หลังเรียน	27	100	72.96	12.23		
วิชาสอดทักษะ						
ก่อนเรียน	27	100	37.31	9.46	20.330	p <.001*
หลังเรียน	27	100	74.78	9.63		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ในกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกทฤษฎีดนตรี คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 43.74 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 72.96 เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนด้วยแบบฝึกทฤษฎีดนตรีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกสอดทักษะ คะแนนก่อน

เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 37.31 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 74.78 เมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกสอดทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึกและกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 54 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึก 27 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก จำนวน 27 คน จากการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test Dependent) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึก และกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก

รายวิชา	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig.
วิชาทฤษฎีดนตรี						
กลุ่มทดลอง	27	100	72.96	12.23	3.684	p <.001*
กลุ่มควบคุม	27	100	49.91	21.40		
วิชาสอดทักษะ						
กลุ่มทดลอง	27	100	74.78	9.63	8.906	p <.001*
กลุ่มควบคุม	27	100	57.66	10.75		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ในรายวิชาทฤษฎีดนตรี กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนในรายวิชาทฤษฎีดนตรีของกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้แบบฝึก สูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรายวิชาสอดทักษะ กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนในรายวิชาสอดทักษะของกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้แบบฝึก สูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะสำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. เนื้อหาของแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสอดทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 วิชา โดยทฤษฎีดนตรี ประกอบด้วย 6 เนื้อหา ได้แก่ 1) จังหวะ 2) บันไดเสียงและกฎเสียงเมเจอร์ 3) ขั้นคู่เสียง 4) บันไดเสียงและกฎเสียงไมเนอร์ 5) เสียงประสาน และ 6) การทอดเสียง สำหรับสอดทักษะ ประกอบด้วย 5 เนื้อหา ได้แก่ 1) ขั้นคู่เสียง 2) เสียงประสานแบบทริยแอด 3) เสียงประสานแบบเซเวนคอร์ด 4) การบันทึกทำนองเดี่ยว และ 5) การร้องทำนองจับพลัน

2. ผู้เรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 27 คน มีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทฤษฎีดนตรีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในด้านสอดทักษะ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกสอดทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง ซึ่งใช้แบบฝึก และกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ใช้แบบฝึก พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสโตนิกซ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์สำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษา มุ่งเน้นการออกแบบเนื้อหาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีลำดับขั้นความยากง่ายในการฝึกฝนที่เหมาะสม ส่งผลต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อดนตรีของผู้เรียน รวมทั้งเอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบทของการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูม (Bloom, 1956) ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain): มุ่งพัฒนากระบวนการคิด เช่น ความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบทางดนตรี การวิเคราะห์โน้ต การฟังและจดจำเสียง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain): มุ่งพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติ เช่น การเขียนโน้ต การร้องตามเสียงดนตรี การทำ dictation หรือ sight-singing ที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและการประสานงานของประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ จิตพิสัย (Affective Domain): มุ่งส่งเสริมทัศนคติ ความสนใจ และแรงจูงใจในการเรียนดนตรี เช่น ความภาคภูมิใจในการฝึกฝน ความมีวินัย และการเห็นคุณค่าของวิชาดนตรี ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการเรียนในระยะยาว การบูรณาการทั้งสามด้านนี้ และการจัดลำดับขั้นเนื้อหาอย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระภัทร์ ชาตินุช (2560) ที่ใช้ชุดแบบฝึกและกิจกรรมเพื่อพัฒนาสโตนิกซ์วิชาดนตรีสากล พบว่า นักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และมีความคงทนของสโตนิกซ์วิชาดนตรีสากล จากการทดสอบความสามารถครั้งที่ 1 และ 2 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ภัสธรณันท์ ดิลกจิตรณกิตติ์, และสุทธิรักษ์ เอียดปุม (2568) พบว่า แบบฝึกที่ถูกสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 95.2/96.8 โดยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 ผลเฉลี่ยค่าคะแนนหลังเรียนในการพัฒนาสโตนิกซ์จากบทเพลงร้องในท่อน้ำขึ้นของนักเรียนมีความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของแบบฝึกที่สามารถใช้พัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. ในด้านความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้แบบฝึก และกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้แบบฝึก ที่ถึงแม้ว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุมบางคนจะมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน แต่ในภาพรวมยังแสดงให้เห็นว่าแบบฝึกนั้นมีประสิทธิภาพต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ สุขเกษม (2565) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Maharani, & Wuryandani (2022) ที่ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกในรูปแบบ Interactive worksheets ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าแบบฝึกช่วยให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น และสามารถทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกอย่างชัดเจน ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า การใช้แบบฝึกส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในภาพรวม และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น ทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์สำหรับเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับอุดมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางทฤษฎีดนตรีและสโตนิกซ์ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้นจึงควรทำแบบฝึกไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างทักษะทางด้านทฤษฎีดนตรี และสโตนิกซ์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่จะเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านดนตรี และเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาทางด้านดนตรี ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นศึกษาปัญหาจากการทดสอบวัดแววทางด้านดนตรีตามหลักสูตรประกาศนียบัตรความถนัดด้านดนตรีวิจิตรศิลป์ Silpakorn University Music Craftsmanship Certificate: SMCC ซึ่งมุ่งเน้นเนื้อหาทางด้านทฤษฎีดนตรีและสโตนัททักษะ รวมถึงเป็นกลุ่มของผู้ทดสอบเพื่อเข้าศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรโดยเฉพาะเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรพัฒนาแบบฝึกให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือผู้สนใจทั่วไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยในด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติดนตรีโดยใช้แบบฝึก หรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

2.3 ควรมีการพัฒนาแบบฝึกทักษะทฤษฎีดนตรีและสโตนัททักษะเพิ่มเติมในระดับเริ่มต้น เพื่อสร้างพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีที่ดี นำไปสู่การต่อยอดทักษะปฏิบัติที่ดี และระดับสูง เพื่อต่อยอดในการประพันธ์เพลง หรือศึกษาทฤษฎีร่วมกับการปฏิบัติดนตรีในเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2568). ประวัติความเป็นมาของคณะดุริยางคศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568, จาก <https://music.su.ac.th/about-history/#>.

เจวรี ศรีจันไชย. (2566). การพัฒนาชุดฝึกทักษะวิชาวิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับเทคนิค

STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชาลินี คุณาเทียน. (2566). แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูดนตรี. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568, จาก <https://medium.com/@chalineekunatian/>.

ณัฐเกียรติ เจริญสุข. (2566). การพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการอ่านจับใจความ โดยใช้วิธีการสอนแบบ

REAP ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย

นเรศวร.

ธัญลักษณ์ สุขเกษม. (2565). ผลของการใช้แบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 17(1): 120-132.

ภัทรณันท์ ดิลกจิตรณกิตติ์, และสุทธิรักษ์ เอียดปุม. (2568). การสร้างแบบฝึกการพัฒนาสโตนัททักษะทางดนตรีจากบทเพลง ร้องเงาสำหรับนักเรียนของเดอะเปียโนมิวสิกสตูดิโอ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารครุศาสตร์ ปัญญา. 4(3): 211-224.

รัตนารณณ์ ทับทิมจันทร์. (2565). การสร้างแบบฝึกทักษะโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R เพื่อพัฒนาความสามารถ

ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิบูลย์ ตระกูลชัย. (2564). ทฤษฎีดนตรีตะวันตก. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระภัทร์ ชาตินุช. (2560). การพัฒนาสโตนัททักษะวิชาดนตรีสากลโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไคด์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และดนตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2568). SMCC ประกาศนียบัตรความถนัด

ด้านดนตรีวิจิตรศิลป์. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2568, จาก <https://macicenter-music.su.ac.th/smcc/>.

สุรัตน์ ปานดำ. (2563). การพัฒนาแบบฝึกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 18(1): 45 - 59.

อัญชิษฐา ปิยะจิตติ. (2561). เทคนิคการอ่านสัญลักษณ์จังหวะของโคดาช่วยพัฒนาทักษะการอ่านคำโน้ตสากล โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2567, จาก <http://nakhonnayok.dusit.ac.th/wp-content/uploads/2019/12/บทความวิชาการ-เกด.pdf>.

Aebersold, J. (1989). Jazz ear training. New Albany: Jamey Aebersold Jazz.

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives**. New York: Longman.
- Benward, B., & Saker, M. (2009). **Music in theory and practice Volume I**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Blix, H. S. (2014). **Learning strategies in ear training**. Retrieved April 18, 2025, from <https://nmh.brage.unit.no/nmh-xmlui/handle/11250/274211>.
- Bloom, B. S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain**. New York: David McKay Company.
- Gordon, E. E. (2012). **Learning Sequences in Music: A Contemporary Music Learning Theory**. Chicago: GIA Publications.
- Kostka, S., & Payne, D. (2017). **Tonal Harmony**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- _____. (2017). **Workbook for Tonal Harmony**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Levine, M. (1995). **The Jazz Theory Book**. California: Sher Music.
- Maharani, M., & Wuryandani, W. (2022). The Effectiveness of Interactive Worksheets to Improve Learning Outcomes of Elementary School Students. **Journal of Education Research and Evaluation**. 6(1): 1–9.
- McTighe, J., & Willis, J. (2019). **Upgrade your teaching: Understanding by Design meets neuroscience**. Alexandria: ASCD.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). **The Future of Education and Skills: Education 2030**. Paris: OECD Publishing.
- Rogers, M. R. (2004). **Teaching Approaches in Music Theory**. Illinois: Southern Illinois University Press.
- Schuler, N. (2020). Modern approaches to teaching sight singing and ear training. **Visual Arts and Music**. 6(2): 83-92.
- Taras, M. (2018). Enhancing student learning through formative assessment and feedback. **Active Learning in Higher Education**. 19(2): 123–135.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Vocabulary Learning Achievement Using Vocabulary
Game for Matthayom 3 of The Demonstration School of Ramkhamhaeng
University

เมธาวี ปัญญาจันทร์สว่าง¹

Maytawee Panyajunsawang¹

Corresponding Author E-mail: maytawee.p@rumail.ru.ac.th

Received: 2025-06-23; Revised: 2025-09-27; Accepted: 2025-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 23 คน ซึ่งได้จากการวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่สอนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน จำนวน 4 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน หลังเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันสลับข้อ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 40 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25, S.D. เท่ากับ 0.75)

คำสำคัญ: คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)

¹ Lecturer of Foreign Language Department, the Demonstration School of Ramkhamhaeng University

Abstract

The purpose of this study were 1) the development of vocabulary learning achievement using vocabulary game; 2) study students' satisfaction toward vocabulary learning by using vocabulary game. This research is experimental research. The sample, selected by purposive sampling technique, comprised 23 matthayom 3 students. The research instruments used for gathering data were 1) 4 vocabulary lesson plans 2) English vocabulary achievement tests and 3) a questionnaire on students' satisfaction toward the use of vocabulary game. Data were analyzed by the use of mean, standard deviation, and t-test. The result of the study were:

1) The matthayom 3 students' vocabulary achievement by using vocabulary game after studying through vocabulary game was significantly higher than before students' studying were at .05. 2) The satisfaction of matthayom 3 students towards the use of vocabulary games was at high level. (mean = 4.25, S.D. = 0.75)

Keywords: English vocabulary, English vocabulary learning, Learning Achievement

บทนำ

ในยุคที่โลกมีการเชื่อมต่อถึงกันอย่างไร้พรมแดน ภาษาอังกฤษมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือสื่อสารหลักที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนทั่วโลก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการทำงาน บทบาทของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากล (Lingua Franca) ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ โดยในบริบทของประชาคมอาเซียน กฎบัตรอาเซียนในข้อที่ 34 ได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานอย่างเป็นทางการ (ASEAN Secretariat. 2008) ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาอังกฤษได้เท่าเทียมกับชาติอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ (กาญจนา ไกลถิ่น. 2562) ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน รวมถึงประเทศไทย จึงส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านภาษาอังกฤษ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการเข้าถึงโอกาสอย่างทัดเทียมนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความจำเป็นของภาษาอังกฤษ จึงได้กำหนดให้เป็นวิชาที่ต้องเรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน รวมถึงส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป้าหมายสูงสุดของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ไม่ใช่เพียงเพื่อให้สามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการขยายโลกทัศน์และส่งเสริมกระบวนการคิดให้กว้างไกลขึ้น โดยคาดหวังว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาจะหล่อหลอมให้นักเรียนสามารถรับและส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมการใช้ภาษา และสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560)

คำศัพท์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างความหมายทางภาษาที่มีความสำคัญในการสื่อสารมาก และเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน เมื่อนักเรียนมีคลังคำศัพท์ที่มั่นคงจะสามารถถ่ายทอดความคิดและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ (ณัฏฐพรกาญจน์ ปุยะติ, และสุรตนา อติพัฒน์. 2567) และปิยะนุช แจ่มหม้อ (2563) ยังกล่าวว่า ในการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ คำศัพท์มีความสำคัญมาก คำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาษา การที่นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์มากและสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วย่อมส่งผลให้การเรียนภาษาอังกฤษได้ผลดี ซึ่งความชำนาญหรือความคล่องในการใช้ภาษาเป็นผลของการมีความรู้คำศัพท์อย่างเพียงพอ ซึ่งได้มาจากกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคหรือกลวิธีการสอน ตลอดจนการนำสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการสอน ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเอาใจใส่ต่อบทเรียน อีกทั้งยังสามารถช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เกมหรือกิจกรรมช่วยสอนในการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การสอนโดยใช้เกมประกอบการสอน คือ การะบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้นักเรียนเล่นเกมตามกติกาที่กำหนด และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของนักเรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมสูง (ทศนา แคมมณี. 2560) เกมคำศัพท์ เป็นเกมภาษาประเภทหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายหลักสองประการ คือ ทบทวนทบทวนคำศัพท์ ความจำ ความรู้เดิมของนักเรียน ทั้งในด้านการออกเสียง การสะกด และความหมายของคำศัพท์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างคลังคำศัพท์ใหม่ ๆ เพิ่มเติม (กิตติยา รมยपाल. 2563) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมภาษาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้คำศัพท์ได้ ดังการวิจัยของ สุทธาทิพย์ สมโสภา, และคณะ (2568) ซึ่งพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมภาษา มีพัฒนาการในการเรียนรู้ในระดับสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.54 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และณัฐนัย อินทรสมใจ (2564) พบว่า ความสามารถในการสะกดคำศัพท์และจดจำคำศัพท์หลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบการสอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความรู้สึกรักชอบเกี่ยวกับเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจอห์นสัน (Johnson. 2001) ที่พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในรูปแบบของเกมประกอบการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานยิ่งขึ้น ช่วยเสริมสร้างการจดจำได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการใช้เกมประกอบการสอนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางภาษา สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ผ่อนคลาย และนักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สอนสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนไว้ได้ตลอดทั้งกิจกรรม

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

คำศัพท์

คำศัพท์ หมายถึง คำพูด กลุ่มเสียง หรือวลี ที่ใช้ในการสื่อสารในการสื่อสารของแต่ละภาษา ซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดที่มีความหมายในตัวเอง (ณัฐนัย อินทรสมใจ. 2564) และแสงระวี ตอนแก้วบัว (2558) ได้กล่าวถึงความหมายของคำศัพท์ว่า คำศัพท์ เป็นกลุ่มเสียงหนึ่งที่ใช้ในการสื่อความหมายในภาษาใดภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจมีทั้งพยางค์ คำโดด คำประสม ส่วนที่ปรากฏในภาษานั้น ๆ ที่สื่อให้ทราบถึงคน สัตว์ พืช สิ่งของ อาการ ลักษณะของอาการ ลักษณะต่าง ๆ ของธรรมชาติ ซึ่งความหมายของคำศัพท์มี 4 ประการ คือ ความหมายตามพจนานุกรม ความหมายทางไวยากรณ์ ความหมายที่เกิดจากการเรียงคำ และความหมายตามน้ำเสียง

ความสำคัญของคำศัพท์

คำศัพท์เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษาต่างประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในการทำความเข้าใจกับคำศัพท์ และจดจำความหมายของคำศัพท์ เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านภาษาต่อไป (ญุศมิน หวันสนิ. 2565) สอดคล้องกับ สาริต ศรีระวัตร (2565) กล่าวว่า คำศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานทางภาษา ซึ่งนักเรียนจะต้องเรียนรู้เป็นอันดับแรก เพราะคำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษา ดังนั้นการเรียนคำศัพท์จึงมีความสำคัญต่อการเรียนภาษามาก

ประเภทของคำศัพท์

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) คำศัพท์ที่มีความหมายในตัวเอง (Content Words) คือ คำศัพท์ที่อาจบอกความหมายได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้างของประโยค เป็นคำที่มีความหมายตามพจนานุกรม และ 2) คำศัพท์ที่ไม่มีความหมายแน่นอนในตัวเอง (Function Word) ได้แก่ คำนำหน้า (Article) คำบุพบท (Preposition) สรรพนาม (Pronoun) คำประเภทยกริยาอื่น ๆ เป็นคำที่ไม่สามารถบอกความหมายได้ แต่ต้องอาศัยสังเกตจากการฝึกใช้โครงสร้างต่าง ๆ ในประโยค (สาริต ศรีระวัตร. 2565)

เกมคำศัพท์

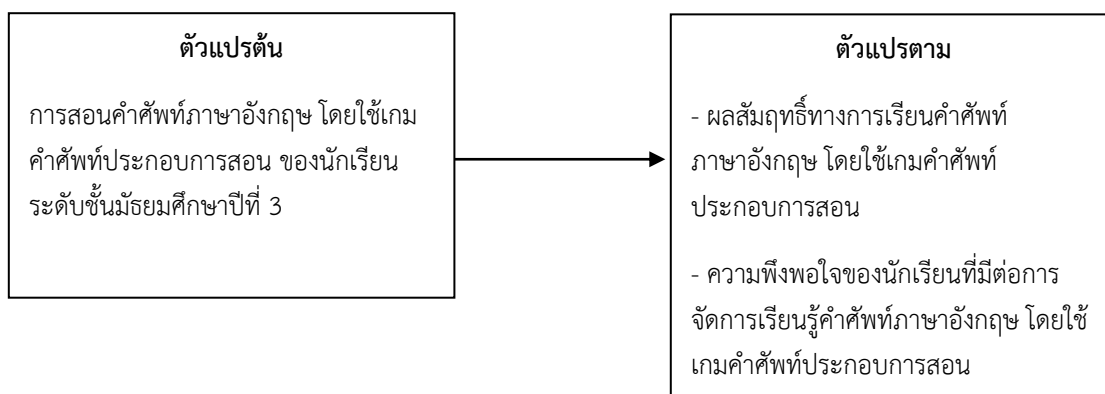
เกม หมายถึง การเล่น การละเล่น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือการแข่งขันเพื่อการค้นหาคำความสำเร็จ มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดภายใต้กฎกติกา ตามความมุ่งหมายในการเล่น ผู้เล่นใช้เทคนิคในการเล่น และผู้เล่นได้ฝึกทักษะต่าง ๆ จากการเล่นเกมโดยไม่รู้ตัว (ณัฐวราพร เปลี่ยนปราน, และสุทัศน์ นาคจัน. 2558)

เกมคำศัพท์ หมายถึง กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีการแข่งขัน เพื่อให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวกับคำศัพท์ ทั้งด้านการออกเสียง การสะกดคำ ความหมาย และ Part of Speech (ณัฐดนัย อินทรสมใจ. 2564)

ประโยชน์ของเกม

การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความตื่นตัวและสนุกสนาน เกมเป็นเครื่องมือช่วยสร้างแรงจูงใจ ทำให้นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเนื้อหาไปพร้อมกับการเล่น ช่วยประหยัดเวลาในการสอนเพราะนักเรียนเกิดความเข้าใจได้เร็วขึ้น และส่งผลดีต่อการพัฒนาทางภาษา ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และทักษะการแก้ปัญหา จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสมาชิกคนอื่น ๆ (กาญจนา วงศ์. 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของ การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One group pretest posttest design) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์ (ฝ่ายมัธยม) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 261 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 23 คน ซึ่งได้จากการวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากห้องเรียนที่มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ต่ำที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่สอนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน หลังเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันสลับข้อ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 40 ข้อ 40 คะแนน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่สอนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ไปทีละแผนจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้
3. ทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากนักเรียนเรียนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้

4. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่
 - 1.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Consistency : IOC)
 - 1.2 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (Difficulty Index)
 - 1.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (Item Discrimination)
 - 1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (Reliability)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน คือ การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ ทดสอบค่าแจกแจงแบบที่ (t-test dependent sample)
3. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 3.1 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 3.2 ร้อยละ (Percentage)
 - 3.3 การความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน

คะแนนสอบ	n	$\bar{x}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน (pre-test)	23	14.70	1.02	42.634	.000*
หลังเรียน (post-test)	23	27.39	1.31		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 14.70 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 27.39 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน	4.35	0.65	มาก
2. ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.13	0.87	มาก
3. ผู้สอนมีความยุติธรรม	4.22	0.80	มาก
4. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนมีความน่าสนใจ กระตุ้นให้คิด	4.35	0.78	มาก
5. คำศัพท์มีภาพประกอบช่วยให้จำง่ายขึ้น	4.26	0.81	มาก
6. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น	4.17	0.78	มาก
7. การเรียนคำศัพท์ผ่านเกมช่วยให้จำคำศัพท์ได้ดีขึ้น	4.22	0.67	มาก
8. นักเรียนได้รับคำศัพท์มากขึ้น	4.26	0.75	มาก
9. รูปแบบของเกมมีความหลากหลายน่าสนใจในการเรียนรู้	4.09	0.85	มาก
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนมากขึ้น	4.13	0.81	มาก
11. นักเรียนสามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องตรงตามความหมาย	4.30	0.82	มาก
12. การเล่นเกมทำให้นักเรียนสนุก และมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น	4.22	0.67	มาก
13. การเรียนคำศัพท์ผ่านเกมช่วยให้อยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.30	0.70	มาก
14. การเรียนคำศัพท์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้	4.30	0.70	มาก
15. นักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.39	0.78	มาก
เฉลี่ย	4.25	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. เท่ากับ 0.75) โดยประเด็นที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ นักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.65) และชี้นำเข้าสู่บทเรียนมีความน่าสนใจ กระตุ้นให้คิด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.78) และประเด็นที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ รูปแบบของเกมมีความหลากหลายน่าสนใจในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.85)

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระหว่างการทำกิจกรรมพบว่านักเรียนทุกคนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีส่วนร่วมกับกิจกรรม และแสดงออกถึงความมั่นใจในตนเอง แม้จะตอบคำถามผิดพลาดในบางครั้ง แต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจที่จะร่วมกิจกรรมในลำดับถัดไป นอกจากนี้ นักเรียนยังได้บูรณาการทักษะทางภาษาครบทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งตรงกับ สุนทร สันธพานนท์ (2553) ได้อธิบายถึงคุณค่าและประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมที่มีต่อนักเรียน

ว่า เกมช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน และเป็นเครื่องจูงใจให้เกิดความต้องการเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ ช่วยลดเวลาในการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เรียนรู้เนื้อหาสาระที่เรียน นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถที่มีอยู่ในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐาน อื่น (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถในการสะกดคำและจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่า ความสามารถในการสะกดคำและจดจำคำศัพท์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบการสอนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบเกมที่นำมาใช้มีความหลากหลาย น่าสนใจ และมีการใช้ภาพประกอบที่ดึงดูดสายตา ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ผ่านเกมดังกล่าวนอกจากจะสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลายและสนุกสนานแล้ว ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจดจำคำศัพท์ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านเกมประกอบการสอนได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาตรฐาน อื่น (2564) ที่พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกชื่นชอบเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษในระดับมาก เนื่องจากเกมช่วยให้นักเรียนสามารถสะกดและจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น พร้อมทั้งช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ ภาณุรินทร์ ไทยจันทร์ราชย์, และคณะ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานกับกิจกรรมเกมคำศัพท์ โดยมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเกมคำศัพท์ไม่เพียงแต่เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนทำให้ห้องเรียนไม่น่าเบื่อ แต่ยังส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเล่นเกม ทั้งในด้านการรู้ความหมาย การสะกดคำและการออกเสียง ที่สำคัญนักเรียนสามารถนำคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันเป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และสร้างแรงจูงใจทำให้นักเรียนอยากเรียนภาษาอังกฤษในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 ครูผู้สอนควรชี้แจงกฎ กติกา ข้อตกลง การให้คะแนน และควรสาธิตวิธีการเล่นเกมให้ชัดเจนก่อนให้นักเรียนเล่นเกมทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการเล่นเกม
- 1.2 ครูผู้สอนควรสลับกลุ่มในการเล่นเกมของนักเรียนในแต่ละครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องและทำให้นักเรียนได้มีโอกาสในการช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้น
- 1.3 ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกเกมที่จะใช้ประกอบการสอน โดยอาจเตรียมเกมในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน
- 2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ
- 2.3 ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้ประเภทเกมที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพฯ: ครุสภา.
- กฤษฎา กาญจนวงศ์. (2566). กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเกม. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2568, จาก <https://bsru.net/> กระบวนการจัดการเรียนรู้.
- กาญจนา ไกลถิ่น. (2562). การพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาและทักษะความร่วมมือของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กิตติยา รมยปาล. (2563). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบเกมทางภาษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ญัตติ มั่น. (2565). ผลของการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษต่างวิธีที่มีต่อความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฏฐา กาญจน์ ปุยะติ, และสุรตนา อติพัฒน์. (2567). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร. 7(2): 320-311.
- ณัฐดนัย อินทรสมใจ. (2564). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถในการสะกดคำและจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐวรพร เปลี่ยนปราน, และสุทัศน์ นาคจัน. (2558). การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งน้อย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 8(2): 1672-1684.
- ทศนา แหมมณี. (2560). **วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะนุช แจ่มหม้อ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภาณุรินทร์ ไทยจันทร์, และวงจันทร์ พูลเพิ่ม. (2564). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. วิจัยวรรณสาร. 5(1): 163-184.
- สาริศ ศรีระวัตร. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ Team-Game-Tournament (TGT) ร่วมกับ Blooket ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพิจิตร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). **ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุทธาทิพย์ สมโสภา, สรรพสิริ ส่งสุขจุโรจน์, และกชกร อีปัดดี. (2568). การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมภาษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารครุทรรศน์. 5(2): 131-145.
- ASEAN Secretariat. (2008). **The ASEAN CHARTER**. Jakarta: Author.
- Johnson. (2001). **Comparison of The Use of The Active Games Learning Medium with Passive Games and Traditional Activities as a Means of Reinforcing Recognition of Selected Sight Vocabulary Words with Mid-Year First-Grade Children with Limited Sight Vocabulary**. Dissertation Abstracts. IO: 6456 – A.

การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องลมฟ้าอากาศ: กรณีศึกษาในจังหวัดราชบุรี

A Study of Grade 7 Students' Ability to Construct Scientific Explanations on Weather and Climate: A Case Study in Ratchaburi Province

กาญจนา ยงดี¹, ชนินันท์ พฤกษ์ประมool²

Kanchana Yongdee¹, Chaninan Pruekpramool²

Corresponding Author E-mail: chaninan@gs.wu.ac.th

Received: 2025-06-02; Revised: 2025-08-25; Accepted: 2025-09-04

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ลมฟ้าอากาศ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่มที่เรียนเรื่องนี้มาแล้ว และใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบอัตนัยไม่จำกัดคำตอบ จำนวน 3 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนมีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง ($M = 5.36$, $S.D. = 2.94$) โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในองค์ประกอบข้อกล่าวอ้าง ($M = 3.14$, $S.D. = 1.47$) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ องค์ประกอบหลักฐาน ($M = 1.80$, $S.D. = 1.31$) อยู่ในระดับควรปรับปรุง และองค์ประกอบการให้เหตุผล ($M = 0.42$, $S.D. = 0.81$) อยู่ในระดับควรปรับปรุง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับความสามารถและคำตอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ระดับเดียวกัน มีระดับความสามารถตามองค์ประกอบที่แตกต่างกันโดยส่วนใหญ่ นักเรียนยังคงมีปัญหาที่องค์ประกอบหลักฐานและการให้เหตุผลซึ่งควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาต่อไป

คำสำคัญ: คำอธิบายทางวิทยาศาสตร์, แบบวัดอัตนัยไม่จำกัดคำตอบ, ลมฟ้าอากาศ

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² M.Ed. Student, Science Education Center, Faculty of Science, Srinakharinwirot University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² Asst.Prof., Dr., Advisor, Chaninan Pruekpramool, Faculty of Science, Srinakharinwirot University

Abstract

This research aimed to study the ability to construct scientific explanations of grade seventh students on the topic of Weather and Climate. The target group comprised 200 grade seventh students under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in Ratchaburi Province during the 2024 academic year using purposive sampling, focusing on students who had already studied this topic. This study employed an exploratory research methodology. The research instrument was an extended-response subjective test comprising three items. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that:

The overall students' ability to construct scientific explanations was at the need improvement level ($M = 5.36$, $S.D. = 2.94$). Students scored highest in the claim component ($M = 3.14$, $S.D. = 1.47$), which was at a moderate level, followed by the evidence component ($M = 1.80$, $S.D. = 1.31$) and the reasoning component ($M = 0.42$, $S.D. = 0.81$), both of which were at the need improvement level. When examining the levels of ability and student responses, it was found that students with the same overall level of scientific explanation ability demonstrated varying levels of proficiency across components. Most students still struggled with providing appropriate evidence and reasoning, which should be further developed and supported.

Keywords: Scientific Explanation, Extended-response subjective test, Weather and Climate

บทนำ

โลกในปัจจุบันมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีผลกระทบทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งต่อการศึกษาและการสื่อสารความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เป็นส่วนสำคัญของความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ตามการประเมินของ Programme for International Student Assessment (PISA) ในปี 2563 โดย PISA มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ไม่เน้นเพียงความรู้ในการจดจำทางทฤษฎี แต่เน้นการเชื่อมโยงความรู้หลักฐาน การให้เหตุผล เพื่อสร้างคำอธิบายที่ถูกต้อง ดังนั้นการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์จึงสะท้อนความสามารถในการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในบริบทโลกจริงได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2566) โดย McNeill, & Krajcik (2008) ได้ให้ความหมายของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ข้อกล่าวอ้าง (Claim) ซึ่งเป็นข้อสรุปหรือการอธิบายเกี่ยวกับปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา (2) หลักฐาน (Evidence) ซึ่งเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สนับสนุนข้อกล่าวอ้างนั้น และ (3) การให้เหตุผล (Reasoning) ซึ่งเป็นการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงระหว่างหลักฐานและข้อกล่าวอ้างว่าเหตุใดหลักฐานถึงสนับสนุนข้อกล่าวอ้างนั้นได้ นักเรียนจะต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับการศึกษาและเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้ เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างมีหลักการและเหตุผล (Beyer, & Davis. 2008) จากการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบของ ข้อกล่าวอ้าง อยู่ในระดับดีถึงดีมาก เนื่องจากการแสดงข้อกล่าวอ้างเป็นการเขียนที่ง่ายและไม่ซับซ้อน และมักเป็นการสรุปสั้น ๆ ที่นักเรียนสามารถทำได้ (จุลธิณี พาหุรัตน์. 2565) ขณะที่องค์ประกอบของหลักฐาน ยังอยู่ในระดับพอใช้ถึงดี เนื่องจากนักเรียนยังไม่สามารถแสดงหลักฐานที่ถูกต้องหรือครบถ้วนได้เสมอไป ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากการขาดทักษะในการสังเกตปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์และการแยกแยะข้อมูล (เมธิณี ทาระวัน, และเมษา นวลศรี. 2564) ส่วนองค์ประกอบของ การให้เหตุผล นักเรียนมักไม่สามารถใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานและข้อกล่าวอ้างได้อย่างถูกต้อง ทำให้เหตุผลที่แสดงออกมาไม่สมบูรณ์หรือไม่ถูกต้อง (จุลธิณี พาหุรัตน์. 2565) อาจเนื่องมาจากนักเรียนขาดความแม่นยำเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (สุชาติ ศรีสกุล. 2565)

สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่พบว่า นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้แสดงผลได้อย่างสมบูรณ์ ขาดการเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (McNeill, & Krajcik. 2008)

จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย มีนักเรียนจำนวนมากที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งถือเป็นระดับเริ่มต้นของช่วงมัธยมศึกษา และเป็นช่วงสำคัญที่นักเรียนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เมื่อสิ้นสุดการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นบางส่วนจะได้รับการสุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปี โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) ซึ่งการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในองค์ประกอบของสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ตามที่ได้กล่าวข้างต้น จากการศึกษาผลการสอบ PISA ปี 2022 พบว่า คะแนนรวมของนักเรียนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย มีแนวโน้มลดลงและอยู่ในระดับต่ำที่สุดนับตั้งแต่เริ่มมีการประเมิน (สสวท. 2566) และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรีโดยเฉพาะ อีกทั้งจากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งได้จัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นนี้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผล เมื่อได้รับโจทย์ให้เขียนคำอธิบาย นักเรียนมักตอบด้วยประโยคสั้น ๆ โดยไม่อ้างอิงหลักฐานหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนคำตอบของตน โดยเนื้อหาเรื่อง “ลมฟ้าอากาศ” ถือเป็นเนื้อหาสำคัญที่สามารถใช้เป็นเรื่องในการฝึกฝนทักษะดังกล่าว เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนและปรากฏการณ์รอบตัวที่สามารถสังเกตได้จริง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์แบบไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ นักเรียนสามารถตอบได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องถูกกำหนดตามกรอบขององค์ประกอบของความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (พิริยะ วรรณไทย, และชนินันท์ พฤกษ์ประมูล. 2564) ผลการวิจัยจะสามารถทำให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในจังหวัดราชบุรี ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ เป็นพื้นฐานในการหาแนวทางพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ร่วมกัน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนในจังหวัดราชบุรี พร้อมทั้งตรวจสอบความสามารถในการเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผล ซึ่งสะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรี เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Explanation) เป็นทักษะสำคัญในกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงข้ออ้าง (Claim) กับหลักฐาน (Evidence) ผ่านการให้เหตุผล (Reasoning) อย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (McNeill, & Krajcik. 2008) การส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีข้อมูลและหลักฐานใหม่ ๆ (Beyer, & Davis. 2008) และทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของหลักฐานที่ถูกต้องและเพียงพอที่ทำให้ น่าเชื่อถือได้ จากนั้นนำมาสนับสนุนคำตอบของปรากฏการณ์ดังกล่าว ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (McNeill, & Krajcik. 2008; Nawani, et al., 2018; ศศิกันต์ นิยมคำ, และคณะ. 2563) เพราะการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องจะเป็นสิ่งที่แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาจนนำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ และยังช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนเป็นการเข้าใจจากการสร้างองค์ความรู้มากกว่าการท่องจำ อีกทั้งยังช่วยเตรียมความพร้อมนักเรียนในฐานะพลโลกยุคศตวรรษที่ 21 (Bell, & Linn.

2000) องค์ประกอบการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของ McNeill, & Krajcik (2008) แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ข้อกล่าวอ้าง หลักฐาน และการให้เหตุผล โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ 1) ข้อกล่าวอ้าง (Claim) หมายถึง คำตอบหรือข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหา 2) หลักฐาน (Evidence) หมายถึง ข้อมูลที่นำมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง 3) การให้เหตุผล (Reasoning) หมายถึง ข้อความที่แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานและข้อกล่าวอ้าง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาส่วนมาก มีการใช้อองค์ประกอบของคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของ McNeill, & Krajcik (2008) เป็นหลัก เนื่องจากวิทยาศาสตร์ เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยการสังเกต การทดลอง การระบุแนวโน้มของปรากฏการณ์นั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักฐานยืนยันข้อกล่าวอ้างหรือคำตอบที่ตนเองสร้างขึ้น นำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานและข้อกล่าวอ้างได้ องค์ประกอบคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของ McNeill, & Krajcik (2008) เป็นที่นิยมใช้สำหรับนักวิจัยและนักการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา (นภาลัย ต๊ะเสาร์, และสุทธิดา จำรัส. 2564; สุชาติ ศรีศกุน. 2564; พิริยะวรรณไทย, และชนินันท์ พุกษ์ประมูล. 2564) เนื่องจากบริบทของการจัดการเรียนรู้เป็นการเน้นให้นักเรียนได้คาดการณ์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนจะต้องมีการสำรวจตรวจสอบ ค้นคว้าข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จนนำมาสู่หลักฐานประกอบคำอธิบายของตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ได้บรรลุตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดในหลักสูตร จนนักเรียนสามารถไปสู่คำตอบหรือเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการได้

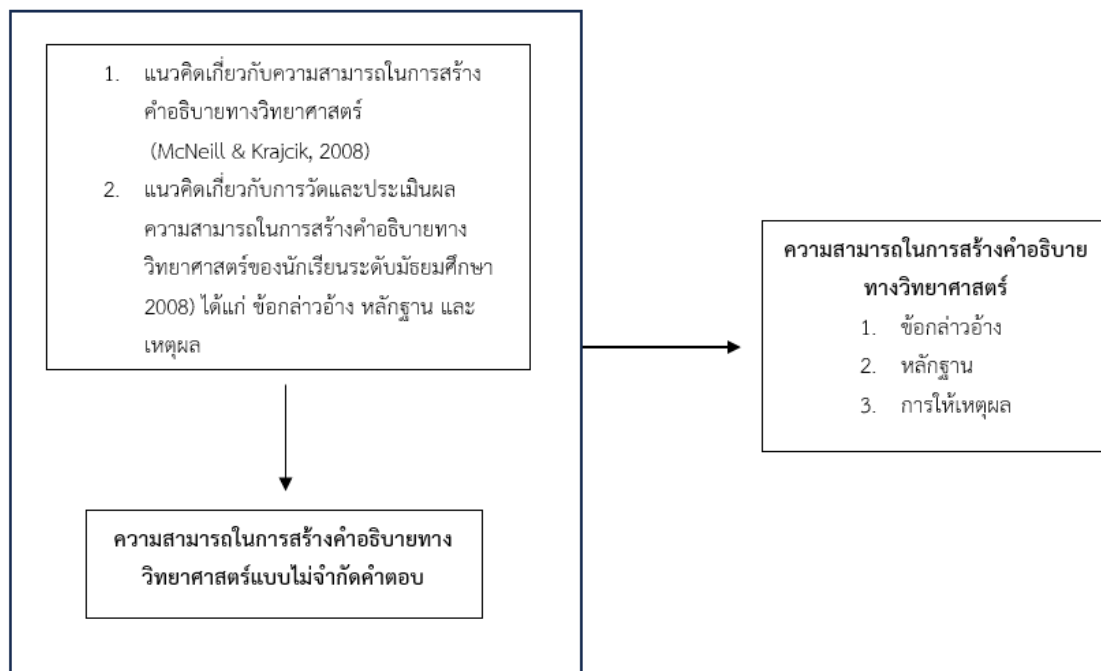
ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของ McNeill, & Krajcik (2008) มาพัฒนาเป็นเครื่องมือในการศึกษาความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรี เรื่อง “ลมฟ้าอากาศ” โดยวิเคราะห์จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ข้อกล่าวอ้าง หลักฐาน และการให้เหตุผล เพื่อประเมินความเข้าใจของนักเรียนในการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้และความรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐาน พร้อมทั้งตรวจสอบความสามารถในการเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผล ซึ่งสะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

การวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่สามารถสะท้อนระดับความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการให้เหตุผลและการเชื่อมโยงระหว่างข้อกล่าวอ้างกับหลักฐาน (McNeill, & Krajcik. 2008) ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เน้นให้นักเรียนเขียนคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์อย่างอิสระผ่านคำถามอรรถนัยแบบไม่จำกัดคำตอบซึ่งช่วยให้นักเรียนได้แสดงกระบวนการคิดและความเข้าใจต่อสถานการณ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นธรรมชาติและลึกซึ้งแบบวัดที่พัฒนาขึ้นจะประกอบด้วยข้อมูลหรือสถานการณ์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น กราฟ ตาราง หรือภาพประกอบ เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และใช้เป็นหลักฐาน (Evidence) สำหรับสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง (Claim) พร้อมคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้นกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเขียนคำอธิบายออกมาโดยใช้เหตุผล (Reasoning) อย่างมีระบบ ในประเทศไทย มีการประยุกต์ใช้แนวทางของ McNeill, & Krajcik ในการพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะเดียวกัน เช่น งานของ นภาลัย ต๊ะเสาร์, และสุทธิดา จำรัส (2564) และชุลีณี พาหุรัตน์ (2565) ที่ออกแบบแบบวัดคำอธิบายโดยให้สถานการณ์ทางวิทยาศาสตร์และวัดการตอบสนองของนักเรียนตามกรอบ CER ซึ่งสามารถวัดระดับความสามารถเชิงเหตุผลและการเข้าใจในวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ McNeill, & Krajcik (2008) มาใช้ในการออกแบบ แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ลักษณะคำถามอรรถนัยไม่จำกัดคำตอบ ที่ให้สถานการณ์ทางวิทยาศาสตร์เรื่อง “ลมฟ้าอากาศ” พร้อมข้อมูลสนับสนุน เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และสร้างคำอธิบายโดยใช้ข้อกล่าวอ้าง หลักฐาน และเหตุผล การออกแบบเครื่องมือนี้มุ่งหวังให้สามารถวัดความสามารถของนักเรียนในการใช้กระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์เชิงลึกสะท้อนความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ และใช้เหตุผลในการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์อย่างมีโครงสร้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) ที่มุ่งศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7,636 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี. 2567)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่มที่เรียนเรื่อง ลมฟ้าอากาศมาแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ลมฟ้าอากาศ โดยเป็นแบบวัดแบบอัตนัยไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ นักเรียนสามารถตอบได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องถูกกำหนดตามกรอบขององค์ประกอบของความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

แบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ลมฟ้าอากาศ จำนวน 3 ข้อ ข้อละ 6 คะแนน รวมทั้งสิ้น 18 คะแนน มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ตามแนวทางของ McNeill, & Krajcik (2008) โดยอ้างอิงเนื้อหาจากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ลมฟ้าอากาศและนำเสนอแบบวัดฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2. นำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา 3 ท่านพิจารณาหลักฐานด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถาม พร้อมข้อเสนอแนะ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (Index of

Congruency: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์พบว่า ค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ที่ 4.67 – 5.00 ในระดับมากที่สุด (วิเชียร อินทรสมพันธ์, และคนอื่น ๆ. 2563)

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดฯ และเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นการปรับคำให้มีความชัดเจนเหมาะสม และปรับโจทย์สถานการณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น

4. แบบวัดฯ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 33 คน ที่ผ่านการเรียนเรื่อง ลมฟ้าอากาศมาแล้ว เพื่อประเมินความชัดเจนของข้อคำถาม ทำการปรับข้อความที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจน

5. วิเคราะห์ค่าความยาก (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้สูตร Whitney & Sabers (1970) เทคนิคร้อยละ 25 ของกลุ่มคะแนนสูงและต่ำพบว่า ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.49 - 0.66 และ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.63 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่า 0.72 สามารถนำไปใช้ได้ (วิเชียร อินทรสมพันธ์, และคนอื่น ๆ. 2563)

6. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและทำการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ จากนั้นสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. เกณฑ์การประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินองค์ประกอบของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดของ McNeill & Krajcik (2008)

2.2 สร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

2.3 นำเกณฑ์การประเมินฯ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา 3 ท่าน พิจารณา ความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน พร้อมข้อเสนอแนะ พบว่ามีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ที่ 4.33 – 5.00 อยู่ในดับมากที่สุด (วิเชียร อินทรสมพันธ์, และคณะ. 2563)

2.4 แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นการลดการใช้คำซ้ำซ้อน และเพิ่มคำตอบให้สอดคล้องกับองค์ความรู้มากขึ้น โดยตัวอย่างของเกณฑ์การให้คะแนน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ สถานการณ์ ฝนตกที่ใด

องค์ประกอบ	ระดับคะแนน		
	0	1	2
ข้อกล่าวอ้าง	ไม่เขียนข้อกล่าวอ้าง หรือเขียนข้อกล่าวอ้างไม่ถูกต้อง โดยระบุว่า กรุงเทพฯมีโอกาสเกิดฝนตก	เขียนข้อกล่าวอ้างถูกต้องแต่ไม่ชัดเจน อาจเขียนข้อกล่าวอ้างหลายข้อกล่าวอ้างและมีบางข้อกล่าวอ้างที่ไม่ถูกต้อง เช่น ระบุว่า จังหวัดยะลามีโอกาสเกิดฝนตก หรือ เชียงใหม่มีโอกาสเกิดฝนตก หรือ จังหวัดยะลาและกรุงเทพฯ มีโอกาสเกิดฝนตก	เขียนข้อกล่าวอ้างถูกต้องและชัดเจน โดยระบุว่า จังหวัดยะลาและเชียงใหม่มีโอกาสเกิดฝนตก
หลักฐาน	ไม่มีการแสดงหลักฐานหรือหลักฐานที่แสดงไม่เหมาะสม	แสดงหลักฐานได้เหมาะสม แต่ไม่เพียงพออาจมีหลักฐานบางประการที่ไม่	แสดงหลักฐานได้เหมาะสมและเพียงพอในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง โดย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ระดับคะแนน		
	0	1	2
	เช่น จังหวัดกรุงเทพมหานครมี ความชื้นสัมพัทธ์ 85%	เหมาะสม เช่น ระบุว่า จังหวัดยะลา มีความชื้น สัมพัทธ์ 85% หรือ จังหวัด เชียงใหม่มีความชื้นสัมพัทธ์ 92%	ระบุว่า จังหวัดยะลาและ เชียงใหม่มีความชื้นสัมพัทธ์ 85% และ 92% ตามลำดับ
การให้เหตุผล	ไม่แสดงเหตุผลหรือแสดง เหตุผลที่ไม่เชื่อมโยง หลักฐานกับข้อกล่าวอ้าง เช่น ระบุว่า ถ้ามีความชื้น สัมพัทธ์ 85% ขึ้น จะมี โอกาสเกิดฝนตก	แสดงเหตุผลที่เชื่อมโยง แต่ มีการใช้หลักฐานซ้ำ หรือมี การใช้หลักฐานทาง วิทยาศาสตร์บ้าง แต่ไม่ เพียงพอ เช่น ระบุว่า เนื่องจาก เมื่อความชื้น สัมพัทธ์สูง (85% ขึ้นไป) อากาศจะสามารถรับไอน้ำ ได้น้อย หรือ เมื่อความชื้น สัมพัทธ์สูง อากาศไม่ สามารถรับไอน้ำได้อีกทำให้ เกิดการควบแน่นกลายเป็น ฝนได้	แสดงเหตุผลที่เชื่อมโยง หลักฐานและข้อกล่าวอ้าง รวมถึงใช้หลักการเชิง วิทยาศาสตร์ได้เหมาะสม และเพียงพอ โดยระบุว่า เนื่องจาก เมื่อความชื้น สัมพัทธ์สูง (85% ขึ้นไป) อากาศจะสามารถรับไอน้ำ ได้น้อย ถ้าอุณหภูมิลดลงอีก อากาศจะอิ่มตัว ไม่สามารถ รับไอน้ำได้อีกจึงทำให้เกิด การควบแน่นกลายเป็นฝน ได้

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการประสานครูวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนในจังหวัดราชบุรีจำนวน 3 โรงเรียนที่จะทำการเก็บข้อมูล
ในเบื้องต้นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำเรื่องขออนุญาตเก็บข้อมูลจากฝ่ายวิชาการและ
ผู้อำนวยการโรงเรียนของแต่ละโรงเรียน
2. ผู้วิจัยชี้แจงนักเรียนถึงขอบเขตการวิจัยโดยงานวิจัยนี้ดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 3
ประการ คือหลักการเคารพในบุคคล หลักการให้ผลประโยชน์ และหลักความยุติธรรม และผ่านกระบวนการขออนุญาต
สำหรับโครงการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรองคือ SWUEC-672233 โดยมีการชี้แจง
เอกสารของผู้ร่วมวิจัยและหนังสือยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยของนักเรียน
3. นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เวลาในการทำ 50 นาที
4. ตรวจสอบวัดการสร้างความอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ด้วยเกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการตรวจสอบแบบวัดความสามารถใน
การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ตามเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลระดับ
ความสามารถตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับควรปรับปรุง โดย
พัฒนามาจาก Sampson, & Clark (2009) ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์ระดับความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ช่วงคะแนน (18 คะแนน)	ช่วงคะแนน (6 คะแนน)	ระดับความสามารถ
13.00 - 18.00	5.00 - 6.00	ดี
7.00 - 12.99	3.00 - 4.99	ปานกลาง
0.00 - 6.99	0.00 - 2.99	ควรปรับปรุง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรี พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ที่ 5.36 คะแนน (S.D. = 2.94) อยู่ในระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในองค์ประกอบข้อกล่าวอ้าง (M = 3.13, S.D. = 1.47) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ องค์ประกอบหลักฐาน (M = 1.80, S.D. = 1.31) และองค์ประกอบทำให้เหตุผล (M = 0.42, S.D. = 0.81) อยู่ในระดับควรปรับปรุง ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวม และรายองค์ประกอบ

ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	M	S.D.	ระดับความสามารถ
ข้อกล่าวอ้าง	6	6	0	3.14	1.47	ปานกลาง
หลักฐาน	6	5	0	1.80	1.31	ควรปรับปรุง
การให้เหตุผล	6	4	0	0.42	0.81	ควรปรับปรุง
ภาพรวม	18	14	0	5.36	2.94	ควรปรับปรุง

เมื่อพิจารณาจำนวน (ร้อยละ) ของนักเรียนตามระดับความสามารถ ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ พบว่า ภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถอยู่ในระดับควรปรับปรุงจำนวน 136 คน (ร้อยละ 68.00) รองลงมาคือ ระดับปานกลางจำนวน 62 คน (ร้อยละ 31.00) และระดับดีจำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.00) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบ พบว่า ในองค์ประกอบข้อกล่าวอ้าง นักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดจำนวน 89 คน (ร้อยละ 44.50) รองลงมาคือ ระดับควรปรับปรุงจำนวน 59 คน (ร้อยละ 29.50) และระดับดีจำนวน 52 คน (ร้อยละ 26.00) องค์ประกอบของหลักฐานภาพรวม นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถอยู่ในระดับควรปรับปรุงจำนวน 151 คน (ร้อยละ 75.50) รองลงมาคือ ระดับปานกลางจำนวน 42 คน (ร้อยละ 21.00) และระดับดีจำนวน 7 คน ร้อยละ 3.50 และองค์ประกอบสุดท้ายคือ การให้เหตุผล ภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถอยู่ในระดับควรปรับปรุงจำนวน 194 คน (ร้อยละ 97.00) รองลงมาคือ ระดับปานกลางจำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.00) และไม่มีนักเรียนที่มีความสามารถในการให้เหตุผลอยู่ในระดับดี แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน (ร้อยละ) ของนักเรียนตามระดับความสามารถในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์	จำนวน (ร้อยละ) ตามระดับความสามารถ		
	ดี	ปานกลาง	ควรปรับปรุง
ข้อกล่าวอ้าง	52 (26.00)	89 (44.50)	59 (29.50)
หลักฐาน	7 (3.50)	42 (21.00)	151 (75.50)
การให้เหตุผล	0 (0.00)	6 (3.00)	194 (97.00)
ภาพรวม	2 (1.00)	62 (31.00)	136 (68.00)

เมื่อพิจารณาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในแต่ละสถานการณ์ พบว่า นักเรียนมีระดับความสามารถอยู่ในระดับควรปรับปรุงทั้ง 3 สถานการณ์ โดยสถานการณ์ที่ 1 บินขึ้นไหนดี นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมและรายองค์ประกอบสูงกว่าอีก 2 สถานการณ์ และเมื่อพิจารณาแยกรายองค์ประกอบผลการวิจัย เป็นดังนี้

องค์ประกอบข้อกล่าวอ้าง นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความสามารถในสถานการณ์ ที่ 1 บินขึ้นไหนดี สูงที่สุด ($M=1.69$, $S.D.=0.72$) รองลงมาคือ สถานการณ์ที่ 3 ความดันบนยอดเขา ($M=0.75$, $S.D.=0.97$) และสถานการณ์ที่ 2 ฝนตกที่ใดต่ำที่สุดคือ ($M=0.71$, $S.D.=0.50$) ตามลำดับ

องค์ประกอบหลักฐาน นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความสามารถในสถานการณ์ ที่ 1 บินขึ้นไหนดี สูงที่สุด ($M=1.11$, $S.D.=0.87$) รองลงมาสถานการณ์ที่ 2 ฝนตกที่ใด ($M=0.36$, $S.D.=0.52$) และสถานการณ์ที่ 3 ความดันบนยอดเขา ต่ำที่สุด ($M=0.33$, $S.D.=0.60$) ตามลำดับ

องค์ประกอบการให้เหตุผล นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลในสถานการณ์ ที่ 1 บินขึ้นไหนดี สูงที่สุด ($M=0.14$, $S.D.=0.45$) รองลงมาคือ สถานการณ์ที่ 3 ความดันบนยอดเขา ($M=0.27$, $S.D.=0.54$) และสถานการณ์ที่ 2 ฝนตกที่ใด ต่ำที่สุด ($M=0.02$, $S.D.=0.12$) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์แต่ละสถานการณ์

สถานการณ์	ความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์								ระดับ ความสามารถ
	ข้อกล่าวอ้าง (2 คะแนน)		หลักฐาน (2 คะแนน)		การให้เหตุผล (2 คะแนน)		คะแนนรวม (6 คะแนน)		
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	
บินขึ้นไหน	1.69	0.72	1.11	0.87	0.14	0.45	2.94	1.55	ควรปรับปรุง
ฝนตกที่ใด	0.71	0.50	0.36	0.52	0.02	0.12	1.08	0.90	ควรปรับปรุง
ความดันบนยอดเขา	0.75	0.97	0.33	0.60	0.27	0.54	1.35	1.71	ควรปรับปรุง
ภาพรวม	3.14	1.47	1.80	1.31	0.42	0.81	5.36	2.94	ควรปรับปรุง

เมื่อพิจารณาจำนวน (ร้อยละ) ของนักเรียนตามรูปแบบของระดับความสามารถในภาพรวมและรายองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถโดยภาพรวมอยู่ในระดับเดียวกัน มีรูปแบบของระดับความสามารถตามองค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยระดับดี จำนวน 2 คน มี 1 รูปแบบ ระดับปานกลาง จำนวน 62 คน มี 8 รูปแบบ และระดับควรปรับปรุง จำนวน 136 คน มี 5 รูปแบบ แสดงดังตาราง 6

ตารางที่ 6 จำนวน (ร้อยละ) ของนักเรียนตามรูปแบบของระดับความสามารถในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

ระดับ ความสามารถ โดยภาพรวม	จำนวน (ร้อยละ)	ระดับความสามารถตามองค์ประกอบ			จำนวน (ร้อยละ)
		ข้อกล่าวอ้าง	หลักฐาน	เหตุผล	
ดี	2 (1.00)	ดี	ดี	ปานกลาง	2 (1.00)
ปานกลาง	62 (31.00)	ดี	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	21 (10.50)
		ดี	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	19 (9.50)
		ปานกลาง	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	7 (3.50)
		ปานกลาง	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	7 (3.50)
		ดี	ดี	ควรปรับปรุง	4 (2.00)
		ดี	ปานกลาง	ปานกลาง	2 (1.00)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ระดับ ความสามารถ โดยภาพรวม	จำนวน (ร้อยละ)	ระดับความสามารถตามองค์ประกอบ			จำนวน (ร้อยละ)
		ข้อกล่าวอ้าง	หลักฐาน	เหตุผล	
		ดี	ควรปรับปรุง	ปานกลาง	1 (0.50)
		ปานกลาง	ดี	ปรับปรุง	1 (0.50)
ควรปรับปรุง	136 (68.00)	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	63 (31.50)
		ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	58 (29.00)
		ปานกลาง	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	11 (5.50)
		ดี	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	3 (1.50)
		ควรปรับปรุง	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	1 (0.50)
รวม	200 (100.00)	ปานกลาง	ควรปรับปรุง	ควรปรับปรุง	200 (100.00)

เมื่อพิจารณาคำตอบตามระดับความสามารถของนักเรียนในภาพรวม พบว่า นักเรียนที่ระดับความสามารถ อยู่ในระดับดีสามารถเขียนข้อกล่าวอ้างได้ถูกต้อง ชัดเจน สามารถแสดงหลักฐานได้เหมาะสมและเพียงพอในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง มีการให้เหตุผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์อยู่บ้างแต่ยังไม่เชื่อมโยงหลักฐาน หรืออธิบายเหตุผลด้วยหลักฐาน ดังตัวอย่างคำตอบต่อไปนี้

“ชั้น สดาโทสเฟียร์ เพราะไม่มีไอน้ำหรือความชื้นและมีแก๊สโอโซนซึ่งจะช่วยดูดกลืนรังสีอัลตราไวโอเลตจากดวงอาทิตย์ชั้นนี้เป็นชั้นที่สภาพแปรปรวนน้อยเครื่องบินจึงบินบนชั้นนี้”

(สถานการณ์ บินขึ้นไหนดี, นักเรียน S27, ระดับดี)

“เชียงใหม่ เพราะความชื้นสัมพัทธ์มากถึง 92% ข้อมูลสนับสนุนคือเชียงใหม่มีความชื้นสัมพัทธ์มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ตอนกลางคืนจังหวัดเชียงใหม่จึงมีโอกาสเกิดฝนที่สุด”

(สถานการณ์ ฝนตกที่ใด, นักเรียน S40, ระดับดี)

นักเรียนที่ระดับความสามารถ อยู่ในระดับปานกลางสามารถเขียนข้อกล่าวอ้างได้แต่ไม่ครบทั้งหมดในสถานการณ์ ฝนตกที่ใด แต่สามารถเขียนได้ถูกต้องในสถานการณ์ ความดันบนยอดเขา โดยไม่สามารถแสดงหลักฐานที่กำหนดให้ได้ เช่นเดียวกับการให้เหตุผลที่ยังไม่สามารถให้เหตุผลได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างคำตอบต่อไปนี้

“ยะลา เพราะติดทะเลทำให้มีไอน้ำเยอะเลยทำให้เกิดฝน”

(สถานการณ์ ฝนตกที่ใด, นักเรียน S16, ระดับปานกลาง)

“ข้อสรุปเหตุผลของสมบ่องไม่ถูกต้อง เพราะคาดคะเนออกมาแล้วไม่ถูกต้อง”

(สถานการณ์ ความดันบนยอดเขา, นักเรียน S71, ระดับปานกลาง)

นักเรียนที่ระดับความสามารถ อยู่ในระดับควรปรับปรุงสามารถเขียนข้อกล่าวอ้างได้ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่สามารถแสดงหลักฐานที่เหมาะสมและเพียงพอในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง รวมถึงไม่สามารถเชื่อมโยงหลักฐานหรืออธิบายด้วยหลักฐานได้ ดังตัวอย่างคำตอบต่อไปนี้

“สตราโตสเฟียร์ เพราะเป็นชั้นบรรยากาศที่ดูเหมาะสมที่สุด ประมาณกลาง ๆ ไม่มากไม่น้อยเกินไป”
(สถานการณ์ บินขึ้นไหนดี, นักเรียน S3, ระดับควรปรับปรุง)

“ไม่ถูกต้อง เพราะความดันอากาศไม่ขึ้นกับความหนาแน่น”
(สถานการณ์ ความดันบนยอดเขา, นักเรียน S123, ระดับปรับปรุง)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถเขียนองค์ประกอบในข้อกล่าวอ้างได้ดีที่สุด แสดงให้เห็นว่าการสร้างข้อกล่าวอ้างอาจเป็นเป็นองค์ประกอบที่ง่ายที่สุดของการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการตอบแบบสั้น ๆ ใช้แนวคิดวิทยาศาสตร์หรือข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เคยมีก่อนหน้านี้ หรือข้อความที่สามารถทดสอบได้ภายใต้การศึกษารากฐานการนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ McNeill, & Krajcik (2008) และงานวิจัยของ สุชาติ ศรีสกุล (2565) ที่พบว่าการสร้างข้อกล่าวอ้างเป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนบางส่วนยังคงมีข้อจำกัดในการสร้างข้อกล่าวอ้างให้ถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนมีแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนเขียนข้อกล่าวอ้างได้ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ องค์ประกอบด้านหลักฐาน พบว่า เป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าข้อกล่าวอ้าง จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม มีนักเรียนจำนวนน้อยมากที่สามารถระบุหลักฐานได้ครบถ้วน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง เนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจว่าข้อมูลในลักษณะใดที่จัดเป็นหลักฐานที่สามารถนำมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้างได้ (ระวินทวิภา เถาว์ชาลี, และคณะ. 2566) เช่นเดียวกับการให้เหตุผลที่ ที่ยังเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบของคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนจำนวนมากอยู่ในระดับปรับปรุง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ นักเรียนขาดความแม่นยำเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ (สุชาติ ศรีสกุล. 2565) ให้เหตุผลจากความรู้สึกตัวเองมากกว่าการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ดังตัวอย่างคำตอบจากสถานการณ์ความดันบนยอดเขาที่ถามว่า “จากแผนภาพที่กำหนดให้ สมบ่งสรุปได้ว่า บริเวณยอดเขา C มีความดันอากาศสูงที่สุด “นักเรียนคิดว่าข้อสรุปของสมบ่งถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น” นักเรียนมีข้อมูลหลักฐานใดมาสนับสนุนคำตอบนั้น” โดยนักเรียนตอบในส่วนหนึ่งของเหตุผลว่า “ความดันต่ำ อุณหภูมิต่ำ ความดันสูง อุณหภูมิสูง” แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังไม่แม่นยำในองค์ความรู้ซึ่งเหตุผลที่ถูกต้องควรเป็นเนื่องจากความหนาแน่นของโมเลกุลอากาศกับความดันมีความสัมพันธ์กัน โดยบริเวณผิวโลกมีความหนาแน่นของอากาศมากกว่าบริเวณที่อยู่สูงขึ้นไป จึงส่งผลให้ความดันของอากาศมีค่าลดลงเมื่อระดับความสูงเพิ่มขึ้น หรือ การตอบคำถามของสถานการณ์ฝนตกที่ใด โดยคำถามคือ “นักเรียนคิดว่าจากข้อมูลที่กำหนดให้ในช่วงเวลากลางคืนจังหวัดใดมีโอกาสเกิดฝนตก เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น” นักเรียนมีข้อมูลหลักฐานใดมาสนับสนุนคำตอบนั้น” นักเรียนตอบจังหวัดกรุงเทพฯ โดยให้เหตุผลเพราะกรุงเทพฯ ร้อนมากที่สุด ซึ่งตอบจากความรู้สึก โดยไม่สามารถนำข้อมูลที่กำหนดมาอธิบายได้ สอดคล้องกับ McNeill, & Krajcik (2008) และ Nawani, et al., (2018) ที่กล่าวว่า นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสดงเหตุผลได้อย่างสมบูรณ์ ขาดการเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะนำมาแสดงเป็นหลักฐานและเหตุผลเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง แสดงเหตุผลที่เชื่อมโยงข้อกล่าวอ้างกับหลักฐานไม่ครบถ้วน นำหลักฐานที่ผิดมาเชื่อมโยงกับข้อกล่าวอ้างจึงส่งผลให้การแสดงเหตุผลผิด

เมื่อพิจารณาตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งเห็นว่าสถานการณ์ที่ 1 บินขึ้นไหนดี มีค่าเฉลี่ยคะแนนทั้งในภาพรวมและองค์ประกอบแต่ละด้านสูงกว่าสถานการณ์อื่น และเมื่อพิจารณาข้อมูลที่กำหนดให้ในแบบวัดพบว่า ข้อมูลในแต่ละข้อมีความซับซ้อนที่ต่างกัน โดยสถานการณ์ที่ 1 มีความซับซ้อนที่น้อยกว่าสถานการณ์ที่ 2 และ 3 สะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลและความซับซ้อนของเนื้อหาส่งผลต่อการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Beyer, & Davis (2008) ที่เสนอว่า การออกแบบสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนไม่ซับซ้อนกับนักเรียนมากนัก นักเรียนจะสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะองค์ประกอบข้อกล่าวอ้างและการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังตรงกับ McNeill, & Krajcik (2008) ซึ่งระบุว่า การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพต้องอาศัยทั้งความเข้าใจเนื้อหาและทักษะในการเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าเมื่อสถานการณ์มีความชัดเจนและสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรี สามารถนำไปใช้ในการวางแผนนโยบายการศึกษาระดับจังหวัดหรือระดับโรงเรียนเพื่อบ่มเพาะส่งเสริมความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ต่อไป

1.2 การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ในงานวิจัยใช้แบบวัดที่พัฒนาขึ้นแบบอิงเนื้อหาและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งผู้สนใจสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของนักเรียนได้ แต่ต้องเพิ่มข้อมูลในสถานการณ์ให้มากขึ้นเกี่ยวกับหลักฐานให้ชัดเจน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นข้อมูลในการนำไปใช้ตอบแต่ละองค์ประกอบได้ง่ายและเข้าใจมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดราชบุรี มีความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ในภาพรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง นั้นหมายความว่าประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับอาจยังไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบหลักฐานและการให้เหตุผล ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์บนพื้นฐานการใช้แผนภาพ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชูลิณี พาวรัตน์. (2565). การศึกษาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์เรื่องโลก ดาราศาสตร์ และอวกาศด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐานของนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 17(3): 148-157.
- นภาลัย ตะเสาร์, และสุทธิดา จำรัส. (2564). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้อินโฟกราฟฟที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา. 4(2): 190 - 203.
- พิริยะ วรรณไทย, และชนินันท์ พฤกษ์ประมุล. (2564). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบวัดความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ระหว่างแบบอัตโนมัติจำกัดคำตอบและไม่จำกัดคำตอบสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารบัณฑิตวิจัย. 12(2): 103-118.
- เมธินี ทาระวัน, และเมษา นวลศรี (2564). การพัฒนาความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. Journal of Roi Kaensarn Academi. 6(6): 20-33.
- ระวินท์วิภา เถาว์ชาลี, ร่มเกล้า จันทราชี, และจิราภาญจน์ ยืนยง. (2566). การพัฒนาการอธิบายทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เสียง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู. 3(3): 234-257.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, เพชรชาติ จงประดับเกียรติ, วัศกรดี จงประดับเกียรติ, สุภาพร ศรีหามิ, อัครเดช เกตฉ่ำ, เพ็ญพร ทองคำสุก,..., ทิตยา สิทธิโสภณสกุล. (2563). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: วรานนท์ เอ็นเตอร์ไพรส์.
- ศศิกันต์ นิมดำ, นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์, และดวงเดือน สุวรรณจินดา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เทคนิคการเขียนทางวิทยาศาสตร์ (SWH) เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสททวิทยาเขตชุมพร 2 จังหวัดชุมพร. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 35(2): 96-109.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022. PISA Thailand. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2568, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2567, จาก <https://sesaorb.go.th/web/>.
- สุชาติ ศรีสกุล. (2564). การพัฒนาการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในบทเรียนเรื่องการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทเป็นฐาน. วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. 13(1): 29-47.
- _____. (2565). การพัฒนาการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในบทเรียนเรื่องการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทเป็นฐาน. วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. 13(1): 29-47.
- Bell, P., & Linn, M. C. (2000). Scientific arguments as learning artifacts: designing for learning from the web with KIE. *International Journal of Science Education*. 22(8): 797-817.
- Beyer, J., & Davis, A. (2008). Fostering second graders' scientific explanations: A beginning elementary teacher's knowledge, beliefs, and practice. *The Journal of the Learning Sciences*. 17(3): 381-414.
- McNeill, K., & Krajcik, J. (2008). Scientific explanations: Characterizing and evaluating the effects of teachers' instructional practices on student learning. *Journal of Research in Science Teaching*. 5(1): 53-78.
- Nawani, J., von Kotzebue, L., Spangler, M., & Neuhaus, B. J. (2018). Engaging students in constructing scientific explanations in biology classrooms: A lesson-design model. *Journal of Biological Education*. 52(4): 378-389.
- OECD. (2023). *PISA 2022 results (Volume I and II) – Country notes: Thailand* OECD. Retrieve May 12, 2023, from https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/thailand_6138f4af-en.html.
- Sampson, V., & Clark, D. B. (2009). The impact of collaboration on the outcomes of scientific argumentation. *Science Education Journal*. 93(3): 448-484.
- Whitney, D. R., & Sabers, D. L. (1970). *Improving essay examination III: Use of item analysis (Technical Bulletin No. 11, Mimeographed)*. Iowa City: University Evaluation and Examination Service.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Short Training Course on Bullying Prevention for Matthayomsuksa 1 Students

กนกรัตน์ เดิมหมวก^{1*}, ยลดา บุญสนอง², พิชญากรณ์ Wannasakol³, ซุลฟาร์ กาเร้ง⁴, นิชาวดี ศรีสาย⁵, นูรมี อุแม⁶,
สุพรรณษา สุวรรณชาตรี⁷, ปาลิดา สายรัตน์ทอง พัฒนพิชัย⁸
Kanokrat Dermmuak^{1*}, Yonlada Boonsanong², Phichayagorn Wannasakol³, Sulfar Kareng⁴, Nisawadee Srisai⁵,
Nurme U-mae⁶, Supansa Suvanchatree⁷, Palida Sairatthong Patanapichai⁸
Corresponding Author E-mail: Kanokratdermmuak@gmail.com

Received: 2025-06-18; Revised: 2025-09-23; Accepted: 2025-09-27

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุทธิตาสอนวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดยะลา จำนวน 27 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งโดยมีคุณภาพของเครื่องมือ ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และแบบทดสอบการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งมีคุณภาพเครื่องมือเท่ากับ 0.6 – 1.0 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยโครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก 2) คะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้หลักสูตรฯ สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น, การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง

¹ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

² นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

³ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

⁴ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁴ Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

⁵ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁵ Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

⁶ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁶ Graduate Student, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

⁷ อาจารย์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁷ Lecturer, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

⁸ อาจารย์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁸ Lecturer, Master of Education in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a short-term training curriculum on bullying prevention for first-year secondary school students, and 2) to compare the learning outcomes before and after using the bullying prevention short-term training curriculum for first-year secondary school students. The sample used in this study consisted of 27 first-year secondary school students from Suttisart Wittaya School, under the Private Education Office, Zone 3, Yala Province. The group random sampling method was employed, using the classroom as the unit of sampling. The instruments used for data collection included the bullying prevention short-term training curriculum, which was assessed to have high quality in all components, and a bullying prevention knowledge test with a reliability coefficient of 0.6 - 1.0 The data analysis involved calculating the mean and standard deviation. The research findings were as follows:

1) The bullying prevention short-term training curriculum for first-year secondary school students consisted of a curriculum structure, training processes, media and learning resources, and assessment and evaluation methods. The curriculum was evaluated by experts, who found that all components had a high level of quality. 2) The knowledge test scores on bullying prevention for first-year secondary school students after using the curriculum were significantly higher than those before using the curriculum, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Short Training Course, Bullying Prevention

บทนำ

พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียนในโรงเรียนกลายเป็นปัญหาระดับโลก (Olweus. 1995) ในปี ค.ศ. 1996 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศรับรองปัญหาความรุนแรงในเยาวชนว่าเป็นปัญหาในระดับต้น ๆ ที่ทุกประเทศจะต้องป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วนและทุกคนต่างให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งของนักเรียน เพราะถือเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยผลการสำรวจพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งในประเทศไทย พบว่า ในปีพ.ศ. 2563 นักเรียนไทยมีพฤติกรรมกรกลั่นแกล้ง เป็นอันดับที่ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น หรือนักเรียนไทยโดนกลั่นแกล้งปีละประมาณ 600,000 คน ซึ่งคิดเป็น 40% ของนักเรียนทั้งหมดที่มีสัดส่วนนักเรียนถูกกลั่นแกล้งจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันสูงถึงร้อยละ 40 รองจากประเทศญี่ปุ่น (กรมสุขภาพจิต. 2561) นอกจากนี้จากการศึกษาของเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชนที่ได้ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเรื่องการกลั่นแกล้งความรุนแรงในสถานศึกษาจากเยาวชน 15 โรงเรียน จำนวน 1,500 คน พบว่า มีการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งทางสังคมภายในโรงเรียน (กรมสุขภาพจิต. 2563)

ในประเทศไทยการกลั่นแกล้งปรากฏให้เห็นอยู่เสมอและมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปัญหาการกลั่นแกล้งในสังคมไทยนั้นถูกทำให้กลายเป็นเรื่องปกติในอดีต ความชินชาต่อปัญหาการกลั่นแกล้งในสังคม เพราะเห็นเป็นเรื่องตลกขำขัน ทำให้ความสนุกสนานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเพื่อนที่มักมองกันเป็นเรื่องธรรมดา แต่หากการกระทำนั้นส่งผลให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้มีอารมณ์ร่วมหรือรู้สึกสนุกด้วยจนรู้สึกถูกคุกคามส่งผลให้สุขภาพจิตเสียก็จะกลายเป็นการกลั่นแกล้ง ประกอบกับปัจจุบันเกิดการรับรู้และให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การกลั่นแกล้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อทั้งผู้ถูกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้ง และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติภูมิ วงศ์รจิต (2555) ที่กล่าวว่า การกลั่นแกล้งในโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นและปลูกฝังเยาวชนเรื่องความรุนแรงซึ่งมีผลกระทบต่ออารมณ์ จิตใจ และร่างกาย เยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งมักเกิดอาการเครียด ซึมเศร้า และหากถูกกดดันรุนแรงอาจนำไปสู่การทำร้ายคนอื่นเพื่อแก้แค้น ส่วนนักเรียนที่รังแกคนอื่นเมื่อทำบ่อยครั้งก็จะกลายเป็นความเคยชินใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เป็นอันธพาลหรือกลายเป็นอาชญากรได้ สอดคล้องกับธานี ชัยวัฒน์ จุลเวทย์ นิจถาวร, และชาภัทร ไม้งาม (2561) ที่กล่าวว่า ผู้ที่เริ่มต้นกลั่นแกล้งผู้อื่นตั้งแต่เด็กเมื่อเติบโตขึ้นและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ก็จะติดนิสัยการละเมิดสิทธิของผู้อื่น

หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่องการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการกลั่นแกล้งที่มีต่อทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกระทำ

และสังคมโดยรวม อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะในการจัดการสถานการณ์การกลั่นแกล้งอย่างเหมาะสม และปลูกฝังเจตคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียนได้อย่างปลอดภัย หลักการของหลักสูตรนี้ยึดแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เรียนรู้ผ่านการสังเกตและเลียนแบบ โดยใช้ต้นแบบเป็นแรงเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวก (กิริติ คุสานนท์, และภาวิณี ไสธายะเพ็ชร. 2566) สำหรับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาที่พบในโรงเรียน การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการป้องกัน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เกม กรณีศึกษา คลิปวิดีโอ และกิจกรรมสร้างสรรค์ ตลอดจนการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งได้อย่างแท้จริง

จากข้อมูลเครือข่ายปกป้องเด็กและเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยงทางสังคม ร่วมกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชนสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2563 พบว่า ในกลุ่มเด็ก อายุ 10-15 ปีจาก 15 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 91.79 เคยถูกกลั่นแกล้ง ส่วนวิธีที่ใช้กลั่นแกล้ง คือ การตบหัว ร้อยละ 62.07 รองลงมา ล้อปดการ ร้อยละ 43.57 พุดจาเหยียดหยาม ร้อยละ 41.78 และอื่น ๆ เช่น นินทา ด่าทอ ชกตอย ล้อปดตอย พุดเชิงให้ร้าย เสียตีสี กลั่นแกล้งในสื่อออนไลน์ ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการถูกกลั่นแกล้ง คือ ร้อยละ 42.86 คิดจะโต้ตอบเอาคืน ร้อยละ 26.33 มีความเครียด ร้อยละ 18.2 ไม่มีสมาธิกับการเรียน ร้อยละ 15.73 ไม่อยากไปโรงเรียน ร้อยละ 15.6 เก็บตัว และร้อยละ 13.4 ซึมเศร้า (ไทยรัฐออนไลน์. 2563) จะเห็นได้ว่าผลกระทบจากการกลั่นแกล้งในโรงเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามีหลายด้าน โดย Saxon (2004) ได้จำแนกปัญหาการกลั่นแกล้งตามลักษณะการกระทำ ออกเป็น 3 ด้าน คือ การกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งทางสังคม ดังนั้นจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา จิระสมบัติ (2562) ที่กล่าวว่า หากผู้ที่เกี่ยวข้องปล่อยให้เกิดปัญหาการกลั่นแกล้งในด้านต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กับนักเรียนจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ หทัยภัทร โอสุวรรณ (2562) กล่าวว่า ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งซ้ำมักจะเกิดความวิตกกังวลทางสังคม ความเครียด ความซึมเศร้า และเกิดความรู้สึกถึงขั้นคิดฆ่าตัวตาย หรือเกิดการทำร้ายเพื่อน

ในปัจจุบัน สังคมเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งมากขึ้น โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและผลกระทบของการกลั่นแกล้ง ตลอดจนส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมได้ดียิ่งขึ้น จากปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของนักเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในโรงเรียน (อลงกต สรณอก, ขวลิศ เกตุกระทุม, และอำนาจ อยู่คำ. 2568) ได้พัฒนาหลักสูตร “3 ป.” เพื่อแก้ไขปัญหาย่างครอบคลุมและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักในการป้องกันการกลั่นแกล้งไม่ให้เกิดขึ้น ปลูกฝัง ค่านิยมที่เหมาะสมในหมู่เยาวชน และปราบปรามพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด แนวทางนี้มุ่งเน้นการสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในโรงเรียน การป้องกันเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุดในการ จัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้ง ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้อยู่ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ การใช้ ต้นแบบเป็นการเสริมแรง เพื่อกระตุ้นให้มีการลงมือปฏิบัติจนเกิดเจตคติและแรงจูงใจ (สิวิมล นางาม. 2559) และยึดแนวคิด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) คือ เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนโดยตรงมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับการร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (กิริติ คุสานนท์, และภาวิณี ไสธายะเพ็ชร. 2566)

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุทธิดาสนวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดยะลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อมูลความรู้ประเภทของการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางคำพูด และการกลั่นแกล้งทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย คณะผู้วิจัยจึงพัฒนาสูตรที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่ร้ายแรงจากพฤติกรรม การกลั่นแกล้ง ทั้งต่อผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ นักเรียนจะได้เรียนรู้ผลกระทบของการกระทำดังกล่าวผ่านกิจกรรมและสื่อ

การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง และพัฒนาทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง รวมถึงเป็นการปลูกฝังเจตคติในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหา การกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียน (Bullying in Schools)

การกลั่นแกล้งในโรงเรียนเป็นพฤติกรรมที่มีรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งทางร่างกาย คำพูด และทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมของผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดย Olweus (1995) ระบุว่า การกลั่นแกล้งคือการใช้ความรุนแรงโดยเจตนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่สามารถป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต (2563) ชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยจำนวนมากประสบกับปัญหานี้และมีแนวโน้มจะนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ความซึมเศร้า หรือพฤติกรรมเก็บตัว นอกจากนี้ ผลสำรวจของเครือข่ายปกป้องเด็กและเยาวชน (ไทยรัฐออนไลน์. 2562) พบว่าเด็กอายุ 10-15 ปี กว่า 90% เคยถูกกลั่นแกล้งในรูปแบบต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป) ได้แบ่งประเภทของการกลั่นแกล้งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

การกลั่นแกล้งทางร่างกาย (Physical bullying) เป็นรูปแบบการกลั่นแกล้งที่ชัดเจน ปรากฏในรูปแบบ ความรุนแรงโดยตรงต่อร่างกาย (Direct) เช่น การทำร้ายร่างกาย ชก ต่อย ตี ฯลฯ หรือรูปแบบที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย (Indirect) เช่น การทำลายข้าวของส่วนตัวของผู้อื่น การขโมย หรือเอาของผู้อื่นไปเป็นของตนเอง

การกลั่นแกล้งทางวาจา (Verbal bullying) การกลั่นแกล้งทางวาจา เป็นรูปแบบการกลั่นแกล้งที่พบเห็นได้บ่อยที่สุดในโรงเรียน และเป็นอาวุธอันตรายพลั้งที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง การกลั่นแกล้งรูปแบบนี้เกิดขึ้นกับเพศชายและเพศหญิง แต่ในหลาย ๆ กรณี การกลั่นแกล้งทางวาจามักมีผลกับเพศหญิงมากกว่า เนื่องจากความอ่อนไหวทางอารมณ์ นอกจากนี้พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางวาจายังรวมถึง การใช้คำพูดในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น ทำให้เกิดขำลือ นินทา หรือปล่อยข้อมูลที่ไม่เป็นจริงของผู้อื่นไปสู่ผู้อื่น หรือกลุ่มนักเรียน โดยมีความต้องการที่จะทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเจ็บปวด ควบคุมหรือโจมตีอัตลักษณ์ของผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา สถานะทางครอบครัวเชื้อชาติ เป็นต้น

การกลั่นแกล้งทางสังคมหรืออารมณ์ (Social emotional bullying) ใช้สังคมหรือกลุ่มมาเป็นแรงกดดัน และกีดกันบุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งออกจากกลุ่ม นอกจากจะทำให้บุคคลนั้นไม่มีที่ยืนในกลุ่มเพื่อนหรือสังคม ยังส่งผลให้เกิดความเสียใจ หรือรู้สึกเจ็บปวด การกลั่นแกล้งในรูปแบบนี้ ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงทางตรงใด ๆ ในการก่อให้เกิดผลกระทบกับผู้ถูกกลั่นแกล้ง เพียงแค่การเหมินเฉย หรือมองข้ามการมีตัวตนในสังคมของผู้ถูกกลั่นแกล้ง ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ไม่ให้ความร่วมมือหรือปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่ม หรือร่วมกิจกรรม ก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกเสียใจ เจ็บปวดแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้เช่นกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการกลั่นแกล้งในครั้งนี้ใช้ฐานคิดของ Bandura (1977) ที่เสนอว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่น โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมทางสังคม การมีต้นแบบที่เหมาะสมและการเสริมแรงเชิงบวกสามารถสร้างพฤติกรรมใหม่และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมของผู้เรียนได้ ทฤษฎี

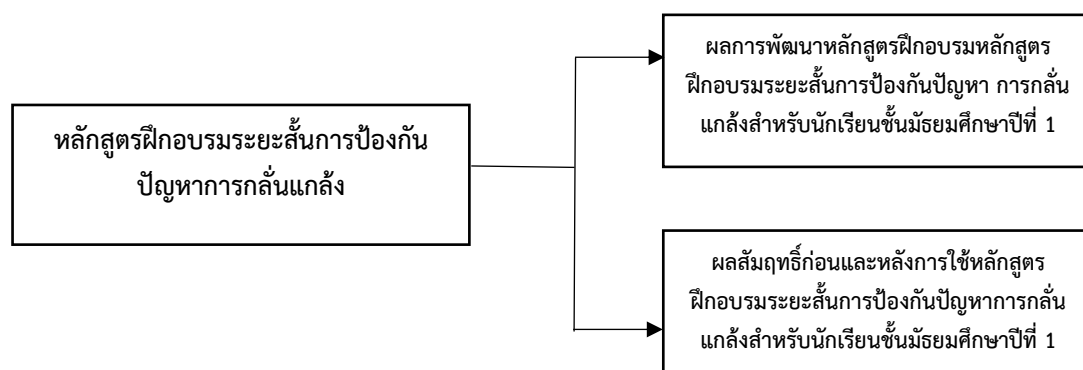
นี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองและกิจกรรมที่มีแบบอย่างเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวก (สิวิมล นามม. 2559)

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning)

การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการกลั่นแกล้งนี้ยึดตามแนวคิดของการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์ สะท้อนความคิด และสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ดังที่ กิริติ คุวานนท์, และภาวิณี ไสธายะเพ็ชร (2566) อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเข้าใจสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียนของ Olweus (1995) มาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบเนื้อหาและจำแนกรูปแบบการกลั่นแกล้งทั้งทางร่างกาย วาจา และสังคม พร้อมเชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนไทยในปัจจุบัน (กรมสุขภาพจิต. 2563; ไทยรัฐออนไลน์. 2563) นอกจากนี้ ยังประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตแบบอย่างและการเสริมแรงเชิงบวก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทั้งยังใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (กิริติ คุวานนท์, และภาวิณี ไสธายะเพ็ชร. 2566) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นพิจารณาความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง (บุญชม ศรีสะอาด. 2554) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุทธิดาสนวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดยะลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 143 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุทธิดาสนวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดยะลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 27 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม รวมถึงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 กำหนดแบบแผนและองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ องค์ประกอบของหลักสูตร 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) โครงสร้างหลักสูตร 2) กระบวนการฝึกอบรม 3) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

1.3 ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1

1.4 นำหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และปรับปรุงแก้ไขตาม คำแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.4.1 หน่วยที่ 1 เรื่อง เข้าใจการกลั่นแกล้งปลดปล่อยความสัมพันธ์ มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.33- 5.00 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากถึงมากที่สุด

1.4.2 หน่วยที่ 2 เรื่อง 3 สถานการณ์ เข้าใจฉันเข้าใจเธอ มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมาก

1.4.3 หน่วยที่ 3 เรื่อง จัดการด้วยใจ ยุติการกลั่นแกล้ง มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมาก

1.4.4 หน่วยที่ 4 เรื่อง ป้องกันการกลั่นแกล้งเริ่มง่าย ๆ จากตัวเรา มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมาก

1.5 แก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นให้มีความเหมาะสมและจัดทำเล่มหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบทดสอบการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งที่ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมี กระบวนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาสาระ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร และสร้าง แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1.2 หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบ และนำ ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม เท่ากับ 0.7 – 1.00 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.6 จำนวน 8 ข้อ และ 1.00 จำนวน 22 ข้อ และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 มาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลัง การใช้หลักสูตร จำนวน 20 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับอยู่ที่ 0.72 แบบทดสอบชุดนี้จึงมีความเชื่อมั่น อยู่ในระดับสูง

1.3 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ขั้นตอนการทดลอง นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่งถึงโรงเรียนสุทธิสาสน์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน เขต 3 จังหวัดยะลา

2. ขึ้นเตรียมนักเรียนก่อนดำเนินการทดลอง แนะนำหลักสูตรและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมตาม หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำ แบบทดสอบก่อนการใช้หลักสูตร

3. ขึ้นดำเนินการทดลอง จัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้แก่กลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแผนจัดการเรียนรู้ 4 หน่วย การเรียนรู้ ดังนี้ 1) เข้าใจการกลั่นแกล้งปลดปล่อยความสัมพันธ์ 2) 3 สถานการณ์ เข้าใจฉันเข้าใจเธอ 3) จัดการด้วยใจ ยุติการ กลั่นแกล้ง 4) ป้องกันการกลั่นแกล้ง เริ่มง่าย ๆ จากตัวเรา

4. ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบหลัง การใช้หลักสูตร จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างระหว่างแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร โดยใช้สถิติ t-test for dependent samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลักสูตรดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เข้าใจการกลั่นแกล้งปลอดภัยความสัมพันธ์ 2) 3 สถานการณ์ เข้าใจฉันเข้าใจเธอ 3) จัดการด้วยใจ ยุติการกลั่นแกล้ง และ 4) ป้องกันการกลั่นแกล้ง เริ่มง่าย ๆ จากตัวเรา โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีรูปแบบการฝึกอบรมเป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง

กระบวนการฝึกอบรม

เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนเกิดขึ้นเป็นประจำ ดังนั้น ผู้วิจัยได้มีการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งได้ 3 องค์ประกอบได้ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง 2) ความสามารถในการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง 3) การปลูกฝังเจตคติที่ดีในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา รูปแบบในการดำเนินกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นกระบวนการกลุ่มและมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง รวมไปถึงมีการแสดงความรู้สึกจากสถานการณ์ที่กำหนด โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้มาฝึกอบรมนักเรียนแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เข้าใจการกลั่นแกล้ง ปลอดภัยความสัมพันธ์ 2) 3 สถานการณ์ เข้าใจฉันเข้าใจเธอ 3) จัดการด้วยใจ ยุติการกลั่นแกล้ง และ 4) ป้องกันการกลั่นแกล้ง เริ่มง่าย ๆ จากตัวเรา โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีรูปแบบการฝึกอบรมเป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

การวัดและประเมินผล

1. การวัดประเมินผลการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งของนักเรียนแบ่งเป็น 2 ระยะ ก่อนเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรม และหลังเข้าร่วมฝึกอบรม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง

ผลการวัด	n	$\bar{X}$	SD	t(26)	p
ก่อนใช้หลักสูตรฯ	27	9.88	2.22	26.87	< 0.01
หลังใช้หลักสูตรฯ	27	16.66	1.98		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง พบว่า คะแนนการทำแบบทดสอบหลังการใช้หลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.66 (S.D.= 1.98) ซึ่งมีค่าสูงกว่าคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง มีค่าเฉลี่ย 9.88 (SD= 2.22) เมื่อทำการทดสอบค่าทีแบบตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test analysis) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง พบว่า คะแนนการทำแบบทดสอบวัดความรู้การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่องการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่าอยู่ในระดับคุณภาพมากในทุกองค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ในการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler (1949) ซึ่งเสนอว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่ดีควรครอบคลุมเป้าหมายทางการศึกษา เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยทั้งหมดต้องมีความสัมพันธ์เป็นระบบ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าทั้งสี่องค์ประกอบได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักการของไทเลอร์ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพของหลักสูตร อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานของ Olweus (1993) ผู้พัฒนาหลักสูตรการป้องกันการกลั่นแกล้งในประเทศนอร์เวย์ ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการฝึกอบรมที่ใช้กิจกรรมหลากหลายและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยพบว่าหลักสูตรที่ออกแบบโดยมีโครงสร้างชัดเจนและใช้สื่อที่เหมาะสม จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถแบ่งองค์ประกอบของการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ออกเป็น 3 องค์ประกอบ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง 2) ความสามารถในการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง 3) การปลูกฝังเจตคติที่ดีในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2568) ได้พัฒนา หลักสูตร “3 ป.” เพื่อแก้ไขปัญหาวัยรุ่นอย่างครอบคลุมและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักในการป้องกันการกลั่นแกล้งไม่ให้เกิดขึ้น ปลูกฝัง ค่านิยมที่เหมาะสมในหมู่เยาวชน และปราบปรามพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด แนวทางนี้มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในโรงเรียน และที่เสนอในคู่มือการป้องกันการรังแกในโรงเรียน โดยมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2567) ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะเชิงบวกของนักเรียน เช่น การรู้จักตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการมองเห็นคุณค่าของผู้อื่น การจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ส่งเสริมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัตินั้น นอกจากนี้ การวิจัยของ วชิระพันธ์ ทองสินธุ์, และคณะ (2560) พบว่า การมีมาตรการที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในโรงเรียนมีความสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมการรังแก ซึ่งสนับสนุนการออกแบบหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้าใจร่วมกันในโรงเรียน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ส่งเสริมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นั้น ยังสอดคล้องกับงานของ พัชรีย์ แสงสุวรรณ (2558) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถทางสังคมเพื่อป้องกันการรังแกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าการออกแบบกิจกรรมตามหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสามารถทางสังคม สามารถช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น และส่งผลโดยตรงต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในโรงเรียน อีกทั้ง ปริญญาพร ทองมี (2563) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เสนอว่าการพัฒนา

ทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบโดยใช้กิจกรรมสร้างความตระหนักรู้และการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง สามารถช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเผชิญกับปัญหาในโรงเรียน และลดการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความรู้และทักษะในการป้องกันการกลั่นแกล้งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังการอบรม ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะเมื่อใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนคิด (Reflection) ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่ได้ทำหรือประสบปัญหา จะสามารถมองเห็นแนวทางแก้ไขหรือหาวิธีใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตได้ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธกรณ ศรีสวัสดิ์, และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกกันในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งพบว่ามีผลในการลดพฤติกรรมรังแกและเพิ่มทักษะในการป้องกันตนเองของนักเรียนนอกจากนี้ อรุณี วงศ์จันทร์ (2564) ได้ศึกษา การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมฝึกทักษะทางอารมณ์และสังคมเพื่อลดพฤติกรรมรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าการฝึกอบรมโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะทางอารมณ์และสังคมมีผลในการลดพฤติกรรมรังแกในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างชัดเจนและโปรแกรมที่มีช่วงเวลาอบรมสั้นแต่เข้มข้นก็สามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีหากมีการวางแผนโครงสร้างอย่างเหมาะสม

เช่นเดียวกันนั้น ยังสอดคล้องกับสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2562) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบหลักสูตรร่วมกับบริบทของโรงเรียน โดยระบุว่าการมีส่วนร่วมของครูและเพื่อนนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการป้องกันการกลั่นแกล้ง นอกจากนี้ ธัญรัตน์ รัตนมหวิชัย (2565) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการลดพฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยให้หลักฐานเชิงประจักษ์จากการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่แสดงให้เห็นถึงการลดพฤติกรรมรังแกในระยะสั้นและยาวได้อย่างชัดเจนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

หลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ที่สร้างขึ้น สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับทักษะและองค์ประกอบของการป้องกันการปัญหาการกลั่นแกล้ง ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการฝึกอบรม โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อส่งเสริมทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ของนักเรียนในรูปแบบที่มีความหลากหลาย เช่น การเข้าค่ายฝึกทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจที่คงทนและถาวร

2.2 ควรทำการวิจัยติดตามผลการมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งที่คงทนของนักเรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมในระยะยาว

2.3 ควรทำวิจัยเพื่อส่งเสริมทักษะการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง โดยมีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระเพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2561). ไทยอันดับ 2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>.

_____. (2563). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพฯ: ละม่อม.

กิริต คุวานนท์, และภาวิณี ไสยยะเพ็ชร. (2566). การส่งเสริมองค์ประกอบตามแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 21(1): 11.

เกียรติภูมิ วงศ์รจิต. (2555). สุขภาพจิตชุมชน: บทเรียนและประสบการณ์ของประเทศไทย. นนทบุรี: ปิยะพันธ์์พับลิชชิง.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). พบ ม.1 ยิงดับเพื่อนร่วมห้อง “เตรียมการมาจากบ้าน” อ้างแค้นลือเป็นตุ๊ด. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/172891>.
- _____. (2563). ผลสำรวจเรื่อง “บูลลี่ กลั่นแกล้ง ความรุนแรง ในสถานศึกษา” (นำเสนอในการเสวนา). อ้างใน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิสระเพื่อสิทธิมนุษยชน. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.tcijthai.com/news/2020/19/scoop/9779>.
- ธัญวรัตน์ รัตนมหาวิชัย. (2565). การวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการลดพฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 17(1): 44-59.
- ธานี ชัยวัฒน์, จุลเวทย์ นิฉาวาร, และนิชาภัทร ไหมงาม. (2561). รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ: โครงการกลั่นแกล้งกันของเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริญา จีระสมบัติ. (2562). การเปิดรับรูปแบบการกลั่นแกล้งบนโซเชียลมีเดีย (cyberbullying) และความคิดเห็นต่อการรับมือของเจนเอเรชั่นวาย (generation Y). การศึกษาอิสระวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรียาภรณ์ ทองมี. (2563). การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อลดพฤติกรรมกลั่นแกล้งของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 14(2): 88-102.
- พัชร แสงสุวรรณ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถทางสังคมเพื่อป้องกันการรังแกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 17(3): 45-58.
- พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์, กาญจนา ศรีสุวรรณ, และประภัสสร หัสสร้างชี. (2561). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกกันในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม. วารสารพยาบาลทหารบก. 19(1): 112-120.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2567). คู่มือกิจกรรมการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน: ฉบับนักเรียน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วชิระพันธ์ ทองสินธุ์, ศศิธร ตัวคำ, และสุนิสา สุธรรม. (2560). การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อลดการกลั่นแกล้งในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 15(1): 113-127.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2562). คู่มือป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- สิวิมล นางาม. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ทฤษฎีแบนดูลาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป). คู่มือกิจกรรม (สำหรับนักเรียน) การป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). หลักสูตร “3 ป.” เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- หทัยภัทร โอสุวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี วงศ์จันทร์. (2564). การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมฝึกทักษะทางอารมณ์และสังคมเพื่อลดพฤติกรรมรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการครูศาสตร์. 23(2): 75-90.
- อลงกต สรณอก, ขวลิท เกตุกระทุ่ม, และอำนาจ อยู่คำ. (2568). การบริหารความปลอดภัยโดยใช้หลัก 3 ป. ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. สิกขวารสารศึกษาศาสตร์. 12(1): 223-234.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell.
- _____. (1995). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Cambridge: MA: Blackwell.
- Saxon, B. (2004). Names Will Never Hurt Me. *Virginia Journal of Education*. 97(4): 6-10.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

The Relationship between Transformational Leadership of Administrators and
the Internal Quality Assurance Operation in School under the Office Uthai
Thani Primary Educational Service Office Area 2

ธนภรณ์ ป้อมคำ¹, ศุภชัย ทวี², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Tanabohn Pomkham¹, Supachai Tawee², Teepipat Suntawan³

Corresponding Author E-mail: Tanabohn.p@nsru.ac.th

Received: 2025-06-30; Revised: 2025-09-12; Accepted: 2025-09-18

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2) ศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 291 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 และแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the transformational leadership level of school administrators 2) the internal quality assurance operation in school and 3) the relationship between transformational leadership of school administrators and the internal quality assurance operation in school under the office Uthai Thani primary educational service office area 2. The samples of this research were 291 school administrators and teachers selected by multi stage sampling. The research instruments were a questionnaire on the transformational leadership of school administrators which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.92 and a questionnaire on internal quality assurance operation in school which had 0.67-1.00 points of an index of item objective congruence and reliability coefficient of 0.95. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation analysis. The findings were as follows:

1) The level of transformational leadership of administrators in overall was at a high level. 2) The level of the internal quality assurance operation in school in overall was at a highest level. and 3) The relationship between the transformational leadership of school administrators and the internal quality assurance operation in school was overall found to have a positive relationship at a high level with a statistically significant at the .01.

Keywords: Transformational Leadership, Internal Quality Assurance Operation

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางเทคโนโลยีระหว่างประเทศที่มีความพร้อมและประเทศที่ยังขาดแคลน ในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาปัจจุบัน การเร่งพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนรู้การสอน ดังนั้น ผู้บริหาร จึงต้องปรับตัวให้ทันสมัยและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนครูให้พัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น การขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 131)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการให้สถานศึกษาถือปฏิบัติ เช่น กำหนดหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐาน การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การใช้หนังสือเรียน การรายงานผล และการกำกับติดตามการดำเนินการตามนโยบาย สถานศึกษาจึงมีทิศทางการทำงานในแนวทางเดียวกัน แต่รูปแบบ วิธีการ และคุณภาพการศึกษามีความแตกต่างกันตามบริบท ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามศักยภาพของผู้บริหาร ชุมชน และสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเกิดมาตรฐานการศึกษาขึ้นเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการจัดการศึกษาผ่านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา และการรับรองการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 47 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 14) กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 หมวด 6 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุก ๆ ปี โดยถือว่าการดำเนินการนี้เป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจแยกออกจากการบริหารจัดการการศึกษาโดยรวม ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยรายงานคุณภาพการจัดการศึกษาของตนสู่สาธารณชน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของ

คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก ซึ่งถือเป็นกฎหมายทางการศึกษาที่ทุกสถานศึกษาต้องจัดทำระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาทุกปีและต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มาตรา 49 กล่าวถึงการประกันคุณภาพภายนอกว่า ให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556: 13)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก (พ.ศ. 2544 - 2548) รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553) รอบที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) เสร็จสิ้นไปแล้วทั้งสามรอบ และขณะนี้อยู่ระหว่างการประเมินคุณภาพรอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563) โดยในปี 2561 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูประบบการประกันคุณภาพการศึกษาใหม่และได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยมีการประกาศให้โรงเรียนทุกสังกัดทุกแห่งที่จัดการศึกษาให้ใช้มาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานแต่ละระดับและประเภทการศึกษาตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ สถานศึกษาจึงต้องจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินงานตามแผนดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นจึงติดตามผลการดำเนินการอย่างใกล้ชิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ตั้งเป้าไว้ และจัดส่งรายงานผลสรุปเพื่อแสดงความคืบหน้าการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งที่จัดการศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ ดังนั้น ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยให้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายทั้งสถานศึกษา บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลของการปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 3)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนและผลักดันการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน. 2559: 1) ความสำเร็จของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษามักเกิดจากการมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มที่ดีในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารมีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะหากเป็นผู้นำที่ดีจะมีผลต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมหาศาล โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีตามแนวคิดของนักวิชาการทางการบริหารจัดการจะต้องมีความรู้และความสามารถในการด้านต่าง ๆ เช่น มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม ปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเข้าใจสังคมได้ดี มีความกระตือรือร้น มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจที่ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ยอมรับและนับถือผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่น และมีความยุติธรรม ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะการบริหาร มีความรู้ความสามารถ และความเป็นมืออาชีพจึงจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (บุญช่วย สายราม. 2559: ออนไลน์) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลด้านคุณภาพการศึกษาที่ถูกต้องและวางใจได้ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการศึกษาที่ได้มาตรฐาน พร้อมทั้งช่วยยับยั้งการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง สิ่งนี้จะผลักดันให้ผู้บริหารการศึกษามุ่งมั่นพัฒนาและยกระดับสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างแท้จริง จนการศึกษากลายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประชากรให้มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน รวมถึงการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน

การศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาและการจัดการระบบที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน (ศิริวรรณ จันทน์, 2565: 1-2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า ในปี 2566 โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ดำเนินการรายงานผลการประกันคุณภาพภายในทุกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หากแต่มีความล่าช้าในการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2566 เนื่องจากมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาใหม่ทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องเริ่มต้นดำเนินการประกันคุณภาพภายในใหม่ทั้งหมดตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เหตุจากกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาที่แจ้งไว้ส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ผู้บริหาร ครูและบุคลากรของสถานศึกษาจึงถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้มาตรฐาน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ ผู้ประสานงาน ผู้ดำเนินการและติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิดโดยใช้รูปแบบที่มีมาตรฐานสากล แม้ว่าการจัดการศึกษาของไทยจะผ่านการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้วแต่ยังพบปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา ขาดการประสานงาน รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว หากต้องการให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ทั้งในระดับการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน และมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น การปรับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีการสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังควรมีระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกที่เป็นไปตามมาตรฐานที่เป็นสากล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2, 2566: 10-14)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังนั้น การวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาในการวางแผน การปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหาร และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง และนำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 20 คน ได้แก่ วิจิตร ศรีสอาน (2561) อ้างถึงใน จิตมา วรรณศรี. (2564), สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561: 5), จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 215-219), ภาวัต มิสสัย (2562: 152), หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563: 2), สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ (2564: 43), เก็จนก พลวงศ์ (2564: 13-14), ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565: 25), ชัยรัตน์ ปิยสีโล (2565: 35), วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ (2565: 132), วงศกร เพียรชนะ (2566: 14-16), อัสวิน อินตา (2564: 25), Whitlock (2003: 121), Bass, & Riggio (2006: 19-21), Fullan (2006: 39), International Society for Technology in Education (2009: Online), Hoy, & Miskel (2012: 27), Kouzes, & Posner (2012: 120), Ghasabeh, Reaiche, & Soosay (2015: 19) และ Sanghui Ji (2020) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 7 ด้าน ดังนี้

1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง ผู้บริหารกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้โรงเรียนก้าวไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างมั่นคง มีการสนับสนุนอิสระในการทำงาน กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดจนส่งเสริมความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและทดลองวิธีการใหม่ ๆ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเติบโตของบุคลากร

2) การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ผู้บริหารจุดประกายแรงจูงใจและกำลังใจให้บุคลากรด้วยการยกย่องชมเชย เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ พร้อมสนับสนุนแนวคิดสร้างสรรค์ ปลุกฝังทัศนคติเชิงบวก และให้กำลังใจเมื่อเผชิญอุปสรรค การสร้างความเชื่อมั่นในบุคลากร การส่งเสริมการอุทิศตน และการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสม ล้วนเป็นสิ่งสำคัญเพื่อการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งจะผลักดันให้บุคลากรมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จทั้งของตนเองและของโรงเรียน

3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ผู้บริหารตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละคนได้แสดงศักยภาพของตน สนับสนุนการทำงาน พร้อมกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม มีการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และให้ความสำคัญกับศักยภาพเฉพาะตัวของแต่ละคน การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะตัว จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพสูงสุดของบุคลากรทุกคน

4) การจัดการเทคโนโลยี หมายถึง ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลและสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการผสมผสานเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนและเพิ่มคุณค่าอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมุ่งมั่นสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนในยุคดิจิทัล

5) การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ พร้อมสนับสนุนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด และปลุกฝังทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง หัวใจสำคัญคือการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของบุคลากรอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

6) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ สามารถสร้างแรงบันดาลใจผ่านวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีการปฏิบัติงานที่โปร่งใส และอุทิศตนเพื่อโรงเรียน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบและความร่วมมือ โดยยึดหลักจริยธรรมและความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ

7) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม หมายถึง ผู้บริหารยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างแรงจูงใจผ่านการกระทำที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเชื่อมั่นในทีม กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มีวินัยและความรับผิดชอบสูง และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ไว้วางใจและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานที่ซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคม

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจแยกออกได้จากการบริหารจัดการการศึกษา เพราะทุกสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ กระบวนการนี้ครอบคลุมตั้งแต่การ วางแผน กำหนดทิศทาง และเป้าหมาย, การดำเนินงาน นำแผนสู่การปฏิบัติ, การประเมินผล เพื่อตรวจสอบและวัดประสิทธิภาพไปจนถึงการปรับปรุงอย่างไม่หยุดยั้ง สถานศึกษาจึงต้องจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษา ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการที่ระบุใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1. ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สารท ทรัพย์รวงทอง (2563: 102) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการประเมินตนเองโดยครูและบุคลากรของสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด

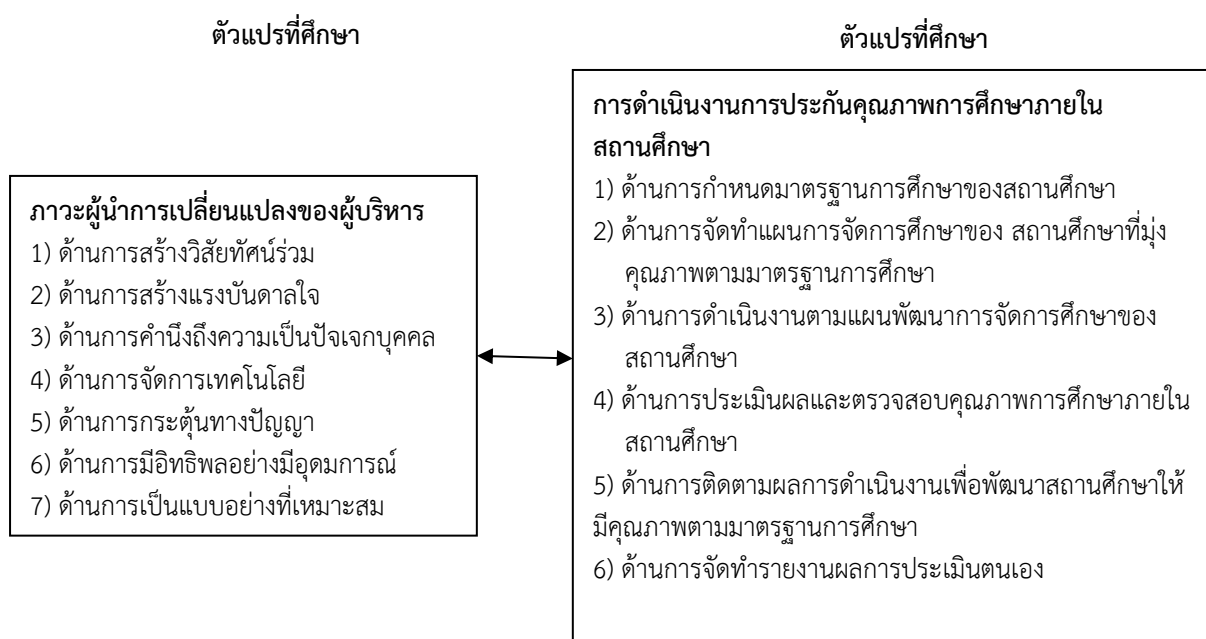
2. ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปรีชญา เพียรกลสิกิจ (2565: 34) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการนี้มุ่งเน้นการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยมีการ ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ กระบวนการนี้ยังทำหน้าที่เป็น หลักประกัน ให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและเชื่อถือได้

3. องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2563: 3-5) กล่าวว่า องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียน มีคุณภาพ หรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งรวมถึงการใช้ผลประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวงจรการพัฒนาใหม่ต่อเนื่อง ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2566 จำนวน 123 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 128 คน และครูจำนวน 1,056 คน รวมทั้งหมด จำนวน 1,184 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครู จำนวน 260 คน รวมทั้งหมดจำนวน 291 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 38) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ตอนที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่ และมอร์แกน

ตอนที่ 2 เทียบสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู จำนวน 260 คน รวมจำนวน 291 คน

ตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วย 7 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 76 ข้อ

ตอนที่ 3 ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 48 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วย 7 ด้าน จำนวน 76 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 48 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ณ โรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 จำนวน 30 คน เมื่อวันที่ 19-23 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 25-29 สิงหาคม พ.ศ. 2567

3. ผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 291 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมากดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	4.41	0.30	มาก	5
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.34	0.27	มาก	6
3. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.52	0.25	มากที่สุด	2
4. ด้านการจัดการเทคโนโลยี	4.47	0.25	มาก	3
5. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.31	0.26	มาก	7
6. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.62	0.40	มากที่สุด	1
7. ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม	4.42	0.27	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.44	0.22	มาก	

2. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.70	0.35	มากที่สุด	3
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.44	0.39	มาก	4

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
3. ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.40	0.22	มาก	5
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.78	0.37	มากที่สุด	2
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.31	0.38	มาก	6
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.82	0.23	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.38	0.22	มาก	

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .754$) เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .813$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .782$) และ มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .622$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

ตัวแปร	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร							
การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (X ₁)	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X ₂)	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X ₃)	ด้านการจัดการเทคโนโลยี (X ₄)	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X ₅)	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์(X ₆)	ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม (X ₇)	รวม X _{total}
ด้านการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา (Y ₁)	.235**	.220**	.216**	.209**	.258**	.280**	.211**	.244**
ด้านการจัดทำแผนการจัด การศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (Y ₂)	.291**	.378**	.327**	.316**	.347**	.386**	.316**	.399**

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร						
	ด้านการสร้างจิตสำนึก (X ₁)	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X ₂)	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X ₃)	ด้านการจัดการเทคโนโลยี (X ₄)	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X ₅)	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X ₆)	ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม (X ₇)
การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา							รวม X _{total}
ด้านการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา (Y ₃)	.515**	.536**	.486**	.543**	.602**	.277**	.570**
ด้านการประเมินผลและ ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา (Y ₄)	.304**	.280**	.348**	.171**	.218**	.453**	.185**
ด้านการติดตามผลการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษา (Y ₅)	.528**	.534**	.510**	.499**	.657**	.285**	.681**
ด้านการจัดทำรายงานผลการ ประเมินตนเอง (Y ₆)	.798**	.334**	.605**	.680**	.310**	.614**	.835**
รวม Y _{total}	.762**	.622**	.731**	.782**	.718**	.813**	.729**

หมายเหตุ ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (1-tailed)

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงทุกด้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน ผู้บริหารเหล่านี้ได้นำ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการระบบของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความสะดวกลดขั้นตอนการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมให้สูงขึ้น นอกจากการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ผู้บริหารยังต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ และความทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ พวกเขาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และพร้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อื่น รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีแสดงความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากผู้ตาม ด้วยวิสัยทัศน์ชัดเจน ปฏิบัติงานโปร่งใส ทุ่มเทและเสียสละเพื่อพัฒนาองค์กรสู่เป้าหมายที่ดีกว่า โดยผู้นำมุ่งเน้นการควบคุมตนเอง เห็นคุณค่าทั้งในตัวเองและผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ทีมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้ผู้ตามรู้สึกถึงความท้าทายและมองปัญหาเป็นโอกาสร่วมมือกัน พลังของผู้นำในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้ตามมีความรับผิดชอบและแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน สร้างเส้นทางสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้าอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ตามแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ โดยสนับสนุนด้านการงาน ให้คำแนะนำ และกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้ตามมั่นใจและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำยังให้ความสำคัญกับความต้องการและศักยภาพเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล พร้อมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเติบโต ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและสื่อสารอย่างเปิดเผย ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีแรงจูงใจในการพัฒนางานและผลงาน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการจัดการเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลเพื่อสร้างสารสนเทศที่ช่วยเสริมการทำงานในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การนำเข้า จัดเก็บ จัดการ ไปจนถึงการสื่อสารและค้นหา โดยต้องผสมผสานเทคโนโลยีอย่างลงตัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างโอกาสความสำเร็จ ผู้นำที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีจะสามารถทำงานและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุควิถีใหม่ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่องค์กรซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดการเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ อำนาจความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือสนับสนุนวิธีการในการทำงานของผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้ตามเกิดความมั่นใจในตนเอง ให้คำแนะนำ และมีการกระจายอำนาจให้ผู้ตามอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้ตามทุกคนได้พัฒนางาน ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ตามเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางที่ชัดเจนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน พร้อมเพิ่มอิสระในการทำงาน ซึ่งช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้นำยังสนับสนุนให้บุคลากรมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและทดลองแนวทางใหม่ ๆ โดยไม่ต้องกลัวความล้มเหลว พร้อมกำหนดขั้นตอนและหน้าที่ชัดเจนเป็นแนวทางให้บุคลากร ทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น (2563) พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจและกำลังใจแก่ผู้ตามด้วยการยกย่องและให้คำชมเชยอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน พร้อมทั้งแสดงท่าทีเสียสละและอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ผู้นำยังคอยให้กำลังใจในช่วงที่ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค เสริมสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้ผู้ตามเห็นถึงความสำคัญขององค์กร นอกจากนี้ ผู้นำควรจัดหาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ตามใช้ศักยภาพและทักษะในการทำงานอย่างเต็มที่และสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาในองค์กร ส่งเสริมให้พวกเขากล้าแสดงความคิดเห็นและริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ฝึกฝนให้ผู้ตามทำงานอย่างเป็นระบบ มีความกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผล และสนับสนุนการเสนอแนะแนวทางใหม่ในการทำงาน ผู้นำยังควรจัดหาโอกาสฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่ทันสมัยให้ผู้ตาม เพื่อให้พวกเขาพร้อมรับมือกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว นอกจากนี้ ผู้นำต้องสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ การกระตุ้นทางปัญญานี้จะช่วยให้ผู้ตามมีทัศนคติเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมเผชิญความท้าทายใหม่ ๆ ในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเห็นว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นไปตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษากำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรัชญา เพียรกลสิกิจ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.1 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สถานศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาควรสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยสถานศึกษานำข้อมูลจากการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานด้วยภาษาที่กระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ครอบคลุมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พร้อมเผยแพร่สู่สาธารณะและเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรัชญา เพียรกลสิกิจ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สถานศึกษาประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยมีบุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่ชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดควรพัฒนา ควบคู่กับการประเมินเชิงปริมาณ พร้อมกำหนดบทบาทของครูและบุคลากรที่รับผิดชอบตามหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรัชญา เพียรกลสิกิจ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สถานศึกษากำหนดและประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง สถานศึกษาสร้างความเข้าใจให้แก่ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ผ่านการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา หลักสูตร จุดเน้น บริบท ความต้องการ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา จากนั้นจึงกำหนดและประกาศใช้มาตรฐานที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษายังสามารถเพิ่มมาตรฐานเพิ่มเติมได้ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสำหรับปีการศึกษา โดยอ้างอิงจากข้อมูลผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาซึ่งเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ รัชนาท กลางสอน (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด จำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา โดยไม่เป็นภาระกับครูหรือบุคลากรมากเกินไป สถานศึกษาควรดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกำหนดเวลาและเป้าหมายอย่างชัดเจน สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น PDCA การบริหารเชิงระบบ หรือการบริหารจัดการแบบมุ่งสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รวมถึงการจัดระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครู ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพที่ยั่งยืนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ รัชนาท กลางสอน (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของสถานศึกษา และจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาและ 2) แผนปฏิบัติการประจำปีซึ่งสถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริงซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทับ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เป็นการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประเด็นที่ต้องติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี โดยควรกำหนดผู้รับผิดชอบ ปฏิทินการติดตาม วิเคราะห์และจัดทำกรอบการดำเนินงาน พร้อมสร้างเครื่องมือติดตามผล และจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศในการรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทับ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารในการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และเป็นผู้นำในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทิยา รอดเทศ (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านทางกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนา

ตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่การส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิดค้นและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาจริงที่เกิดขึ้น และจัดเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา

1.2 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้จริง โดยอาจเริ่มจากการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละกิจกรรม และจัดทำปฏิทินการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการรายงานผลและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ร่วมกัน และวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกันและขับเคลื่อนให้การประกันคุณภาพภายในเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารในการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่าคุณภาพสัมพันธ์ต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร โดยเน้นการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญของงานประกันคุณภาพที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผู้บริหารควรยกย่องและให้คำชมเชยแก่บุคลากรที่สร้างผลงานที่ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และกระตุ้นให้พวกเขามีพลังในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.3 ควรศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

2.4 ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2556). คู่มือบริหารงานโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: เอ็นเอ็ดมันเทรดดิ้ง.

เก็จกนก พลวงศ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- คมกริช ฤทธิ์บุรี่. (2556). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย : กรณีศึกษาการบริหารงาน
สาธารณสุขในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัย
รังสิต.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559, มกราคม-มิถุนายน). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21. วารสาร
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(1): 1-9.
- ชัยรัตน์ ปียสีโล (เกตุสุวรรณ์). (2565, มกราคม-มิถุนายน). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหาร. วารสาร
พุทธอาเซียนศึกษา: Buddhist ASEAN Studies Journal (BASJ). (7)1: 37-52.
- ธนาภรณ์ เชื้อเมืองพาน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการ
เรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา อำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นันทิดา รอดเทศ. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 กับ
การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น: ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย สายราม. (2559). ทักษะภาวะผู้นำองค์กรโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. 13(2): 45-56.
- ปรียา เขียวประดิษฐ์. (2564). ผู้นำ: ปัจจัยความสำเร็จขององค์กร. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567, จาก
<http://www.prodnorth.in.th>
- ปรีชญา เพียรลิกิจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัลกับการดำเนินงานการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภวัต มิสสัย. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัชนาท กลางสอน (2566) การศึกษาปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วงศ์กร เพียรชนะ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2565, มกราคม-มีนาคม). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคนิวอร์มัล. วารสารพุทธสังคม
วิทยาปริทรรศน์. 7(1): 123-134.
- ศิริวรรณ จันทับ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สาธ ทรัพย์รวงทอง. (2563). การประกันคุณภาพทางการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566.
อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาพร สุริยะสุขประเสริฐ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย.
- หนึ่งฤทัย ไชยหมื่น. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อัศวิน อินตา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Bass, & Riggio. (2006). **Transformational Leadership**. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Fullan, M. (2006). **Turnaround Leadership**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ghasabeh, M., Soosay, C., & Reaiche, C. (2015). The Emerging Role of Transformational Leadership. **Journal of Developing Areas**. 49(6): 459-467.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. (6th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- International Society for Technology in Education. (2009). **National Educational Technology Standard for Administrators**. Retrieved September 23, 2023, from <http://www.iste.org/standards/ISTE-standards/standards-for-administrator>.
- Ji, S. (2020). **Servant Leadership and Transformational Leadership: Effectiveness in the Mediating Role of Trust**. Master's thesis Emporia State University.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2012). **The Leadership Challenge: How to Get Extraordinary Things Done in Organizations**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Whitlock, J. L. (2003). Strategic Thinking, Planning, and Doing: How to Reunite Leadership and Management to Connect Vision with Action. In **Paper Presented at the American Society for Public Administration 64th Annual Conference**. 15-18, Washington, DC.

An Analysis of the Structural Equation Modeling Influencing the Active Three Ps-Based English Language Teaching

Kamontus Chawna^{1*}, Boonchom Sudjit², Ingkayut Poolsub³

Corresponding Author E-mail: boonchom_su@rmutto.ac.th

Received: 2025-07-04; Revised: 2025-09-24; Accepted: 2025-09-26

Abstract

The objectives of this study were 1) to find out the factors that influence the use of the Active 3Ps teaching method in teaching English and 2) to analyze the structural equation model of English subjects with the Active 3Ps teaching model using the Structural Equation Modeling technique. The study was conducted with a specific sample of 300 people, and the data were collected and recorded in SPSS. Then, the data were analysis using Structural Equation Modeling (SEM) with the AMOS program to identify the relationship between factors influencing the use of the Active 3Ps-based English language teaching methodology, including measures of student engagement, English speaking skills, and learning satisfaction. The results showed that:

1) there were 2 latent variables and 12 observable variables, with an average of 4.05 and a standard deviation of 0.84, which was a high level, and 2) the results of the structural equation model analysis are consistent with the empirical data with statistical significance with a p-value of .07, the Goodness of Fit Index (GFI) was .992, the Comparative Fit Index (CFI) was .998, which was more than the specified threshold, indicating that the model was well consistent, and the Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was .05, indicating that the model was very well consistent.

Keywords: Active Learning, Structural Equation Modeling, English Language Teaching, Three Ps Approach

¹ Teacher, Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

² Teacher Dr., Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

³ Teacher, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

Introduction

As we all know, English has been an important language in education and work for a long time from the past to the present. From the study, it was found that Thai people have problems learning English and using English in everyday life in all 4 skills: listening, speaking, reading and writing, at a very high level. The most common problem is the problem of listening skills in English to understand the meaning, including greeting each other, introducing oneself in everyday life, giving directions, including general daily conversation, speaking to express opinions, making invitations, and using English to present work in front of the class (Pachontarapak et al., 2021).

Teaching English is a very important process in the education system because English is the universal language used for international communication. Therefore, the development of English skills of students in Thailand is the main goal that teachers want to achieve. Teachers must consider of selecting teaching methods that emphasize learners to practice using the new language sufficiently so that learners can interact with their peers and connect their fluency in using the language (Namwong, O. 2011). One of the most popular methods today is the Active 3Ps-based English language teaching model, which consists of Presentation, Practice and Production. This teaching style focuses on actively engaging students in the learning process to strengthen their language skills in depth (Brown. 2007).

Baker, & Westrup (2000) stated that the use of the PPP framework is very flexible. Teachers can use the framework to plan a series of PPP lessons. In addition, teachers can divide the teaching time into different phases, such as one phase is for students to present new language, another phase is for students to use different types of practice activities, and one or more phases are for producing new language. Extending this method of teaching is the most useful when the lesson is only 30 or 40 minutes long. Learners who already know English and want to improve their fluency will need to practice without teacher supervision, but they can benefit from longer production lessons. As mentioned, the PPP framework is useful for planning lessons that introduce new vocabulary, grammar, or language usage. In a PPP lesson, learners use all four language skills: speaking, reading, writing, and listening to practice the new language. Therefore, in a PPP lesson, teachers can focus on the skills in conjunction with the language practice. This way, language skills are built into the activities in the lessons, and the language skills reinforce each other. However, teachers may want or need to give students more time to focus on improving the learners' four skills.

Namwong (2011) concluded that teaching based on the Active 3Ps framework is a useful teaching method for teachers to use in teaching new vocabularies to learners, including language functions in receptive skills, which are listening and reading skills, and productive skills, which are speaking and writing skills. Teaching based on communicative teaching method is a teaching method that focuses on learners as the center. However, the implementation of the Active 3Ps-based English language teaching model in the English classroom requires many factors that influence the success of teaching, one of which is the use of Structural Equation Modeling to analyze the various factors that influence English teaching with this model. The purpose of this study was to study and identify the important factors influencing the teaching of English subjects using the Active 3Ps-based English language teaching model by using structural equations modelling as an analytical tool (Kline, R. B. 2023).

Cha, & Yang (2022) emphasized solving problems and enhancing efficiency in high school English education in China. Their study proposed the use of B/S and MVC structures to support English learning in higher education, particularly focusing on real-time interactive engagement with non-English-major students.

The findings revealed that students who used this system achieved significantly higher writing scores compared to traditional methods. These results confirm that the real-time interactive teaching model can effectively enhance students' writing proficiency and accelerate their overall learning outcomes.

From the book Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM), the statistical techniques used to analyze the relationships among latent variables are explained. The book introduces the fundamental principles of PLS-SEM, including the concept of the path model, and clarifies how it differs from Covariance-Based SEM (CB-SEM). In addition, it provides practical guidelines for applying R and RStudio software with the SEM in R package to assess model quality, with a particular focus on evaluating reflective measurement models. Both reflective and formative constructs are discussed, along with the analysis of direct and indirect effects, as well as the evaluation of explanatory and predictive power of the model. In line with the analysis conducted in this research, PLS-SEM was applied to identify primary variables and observable indicators, enabling researchers to determine influencing factors more efficiently. This approach also facilitates a clearer understanding and interpretation of the results. (Hair, Jr. et al., 2021)

Therefore, it enables researchers to understand the process of identifying factors that influence teaching and learning development (Hmimou et al., 2021), as well as to recognize the contributions of Cha, & Yang (2022, December), who examined the effectiveness of applying information technology in English language learning. These perspectives provide relevant dimensions for further research aimed at enhancing instructional practices and improving student learning outcomes.

Research Objectives

1. To find out the factors that influence the use of the Active 3Ps teaching method in teaching English.
2. To analyze the structural equation model of English subjects with the Active 3Ps teaching model using the Structural Equation Modeling technique.

Literature Review

Active Learning

A study was conducted to explore the use of creative teaching strategies aimed at managing anxiety in mathematics and enhancing learners' mathematical abilities. The primary objective was to assess students' achievement levels in mathematics both before and after being taught using the Active 3Ps-based English language teaching model. This model, which includes the strategies Perpend, Pair, and Partake, encourages group activities where learners collaborate to solve mathematical problems. By pairing students with varying levels of mathematical ability, the approach promotes peer-supported learning. The findings revealed a significant improvement in the achievement scores of students taught with the Active 3Ps strategy compared to those who were not. These results were measured using a researcher-developed questionnaire, which had an accuracy index of 4.67 and a KR20 reliability index of 0.90 (Zhang, X. 2019).

From the research, the techniques for applying the 3Ps strategy to the teaching and learning in the subject are known to be applied more effectively.

English Language Teaching

A study has found that English language proficiency is crucial for academic success and employment in Vietnam, particularly in industries with foreign investment, which drives global integration. The objective of the research was to investigate the various factors influencing the effectiveness of English

education in higher education. Teaching methods, such as communication-focused language instruction, computer-assisted language learning to enhance motivation, and an emphasis on interactive activities, were identified as key strategies for improving English language education and fostering further development (Tran, T. T. 2013).

A study was conducted on the use of information and communication technology (ICT) in teaching English as a Second Language (ESL). ICT allows learners to access a wide range of modern learning resources and helps create an interactive learning environment. This, in turn, increases learners' interest and engagement in the teaching and learning process (Maitlo et al., 2024).

The discussion highlights the challenges in teaching English, specifically the ongoing lack of effective teaching methods for developing language skills, particularly speaking skills, which many students find difficult to master. Additionally, teachers face difficulties in creating a learning environment that encourages engagement and interaction among students (Brown, H. D. 2007).

This study examines the impact of Project-Based Learning (PBL) on students' engagement in English learning within a virtual environment. The findings reveal that students exhibited greater cognitive engagement through self-directed learning and critical thinking, as well as behavioral engagement through collaboration and project presentations, while also developing a positive attitude toward technology use. Additionally, students experienced increased emotional engagement, reporting enhanced self-confidence from video creation and online presentations. The PBL approach significantly promotes student engagement across cognitive, behavioral, and emotional dimensions (Asfihana et al., 2024).

The study examined the use of Philippine English (PE) in student publications, focusing on the perspectives of English teachers regarding the acceptance of PE in academic writing. Results showed that certain PE lexical features, such as “Fab Lab” and “U-Days,” were widely accepted by English teachers, while others like “blastful” and “sophomostrial” faced high rejection rates. The research underscores the growing legitimacy of PE in written communication and highlights the need for inclusive language teaching practices that reflect the linguistic diversity of the Philippines (Flores, R. A. 2024).

Structural Equation Modeling

The book *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* explains the key concepts and practices of structural equation modeling, a statistical technique used to test and develop theoretical models. This method enables researchers to analyze relationships between observed variables and latent (unseen) variables. In this study, the method was applied to examine factors influencing teaching quality, with the goal of evaluating and improving teaching models (Kline, R. B. 2023).

The results obtained from using the Structural Equation Modeling proach allowed for a clearer understanding of the relationships between various factors influencing teaching quality. By analyzing both observed and latent variables, the study was able to identify key determinants of effective teaching models. This led to more accurate evaluations of teaching strategies and provided insights for improving educational practices.

This research discusses Structural Equation Models and the treatment of correlated errors, which are often overlooked in traditional SEM computations. The researchers identified limitations in existing methods, particularly in handling the correlation between error terms. They proposed an improvement to the iterative method to address correlated errors in recursive models. This revised algorithm provides more accurate covariance matrix calculations, improving the precision of SEM analysis. The study enhances

understanding of how correlated error terms affect model estimation and offers a solution for more accurate modeling (Hmimou et al., 2021).

The results indicated that addressing the lack of effective teaching methods is essential for improving students' speaking skills in English. By identifying and implementing more effective strategies, educators can enhance language development. Furthermore, fostering a learning environment that promotes engagement and interaction among students can lead to better participation and collaboration, ultimately improving overall language proficiency and confidence in speaking skills.

Techniques used

Brown (2007) research presents a teaching technique called "Teaching by Principles". It emphasizes the use of methods based on principles that have been researched and experimented. The techniques used include creating a learning atmosphere that encourages student participation. The use of communication-oriented activities and the provision of opportunities for students to practice and improve their speaking skills in a variety of situations.

Results of the study

The results of using principled teaching techniques showed that students who were taught with this method improved their speech and language skills. In addition, it has been found that creating a learning environment that emphasizes student interaction and engagement increases learning satisfaction and allows for more effective learning. (Brown. 2007).

Research framework

The conceptual framework for this study is based on the Active 3Ps teaching method, which focuses on three key components: Presentation, Practice, and Production. The framework explores how factors such as student engagement, English speaking skills, and learning satisfaction influence the effectiveness of the Active 3Ps method in teaching English. The study uses Structural Equation Modeling to analyze the relationships between these factors and their impact on the teaching outcomes, aiming to provide a better understanding of how the Active 3Ps approach can enhance language learning as shown in Figure 1.

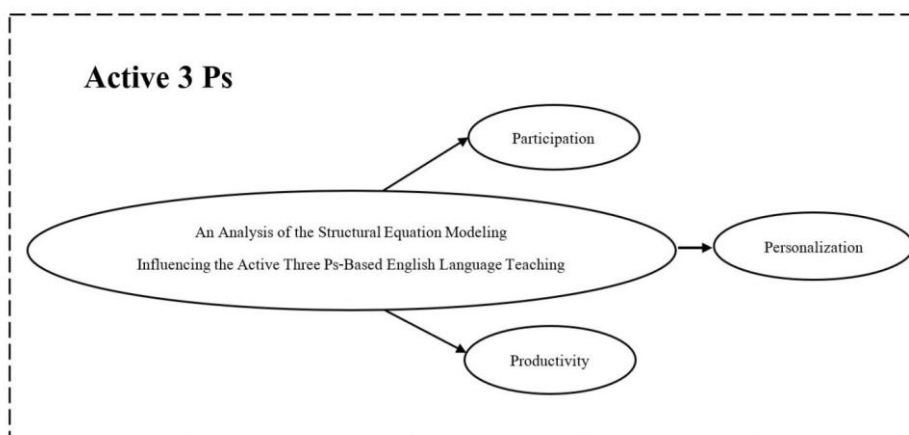

Figure 1 Conceptual Framework of An Analysis of the Structural Equation Modeling Influencing the Active Three Ps-Based English Language Teaching

Research Methodology

This research is a quantitative research that requires an analysis of all dimensions related to variables and uses statistical methods with the AMOS program to help analyze the results according to the following research algorithms:

1. Research Design: Conduct a study using quantitative research design. Structural Equation Modeling was used to analyze the relationship between various factors and the effectiveness of the Active 3Ps teaching method.
2. Sample Selection: The sample consists of A. Experts and B. Students using an online questionnaire with a specific sample of about 300 people to ensure statistical accuracy.
3. Data Collection: Data is collected through structured online questionnaires designed to measure relevant variables. The questionnaire contains items about demographics, teaching methods, student involvement in learning outcomes, and factors that may influence other dimensions.
4. Instrument Development: The questionnaire was designed and developed from a thorough literature review and verified for accuracy by 5 experts who have knowledge and understanding of teaching with the Item Objective Congruence (IOC) technique whose IOC value is more than 0.5 (Richards, J. C., & Rodgers, T. S. 2014). A pilot study was conducted with a group of 30 people who were similar to the sample to check the reliability of the instrument. With the Cronbach's Alpha Coefficient value more than 0.7, it shows that the questionnaire is reliable (Zhang, X. 2019. June).

Research Results

The research on An Analysis of the Structural Equation Modeling Influencing the Active 3Ps-based English Language Teaching aims to 1) find out the factors that influence the use of the Active 3Ps-based English language teaching method in teaching and learning English, and 2) to analyze the structural equation model of English subjects using the Active 3Ps-based English Language teaching method as follows:

Factors Objective 1) To find out the factors that influence the use of the Active 3Ps teaching method in teaching and learning English subjects, from conducting an online questionnaire with a specific sample of 300 people, the researchers used the SPSS (Fiandini et al., 2024) statistical program to analyze the data according to the format specified in the sequence structure, and the variables in the 12 variables were observed as shown in Table 1.

Table 1 Descriptive Statistics of Observed Variables Related to the Structural Equation Model of Active 3Ps-based English Language Teaching

Group	Factors	$\bar{X}$	S.D.	Interpretation
1	Frequency of Classroom Participation (FCP)	3.92	0.77	High
2	Group Work Participation (GWP)	3.97	0.80	High
3	Question Asking (QA)	3.66	0.93	High
4	Extracurricular Activity Participation (EAP)	3.66	1.02	High
5	Satisfaction with Personalized Learning (SPL)	3.99	0.81	High
6	Individual Assessment Scores (IAS)	3.97	0.85	High
7	Use of Personalized Technology Tools (UPTT)	3.76	0.87	High
8	Personal Learning Plan Adjustment (PLPA)	3.88	0.81	High

Table 1

Group	Factors	$\bar{x}$	S.D.	Interpretation
9	Exam Scores (ES)	4.05	0.84	High
10	Assignment Scores (AS)	3.99	0.87	High
11	English Speaking Skills (ESS)	3.70	3.83	High
12	Application of English Knowledge (AEK)	3.89	0.85	High
Overall Average		3.87	0.86	High

From Table 1) it can be explained that the overall average of the respondents' opinions on the factors influencing the teaching and learning of English subjects using the Active 3Ps teaching method has a very high level average 4.05, standard deviation 0.84. Objective 2) To determine the relationship between variables that influence the structural equation model on the design and development of English teaching.

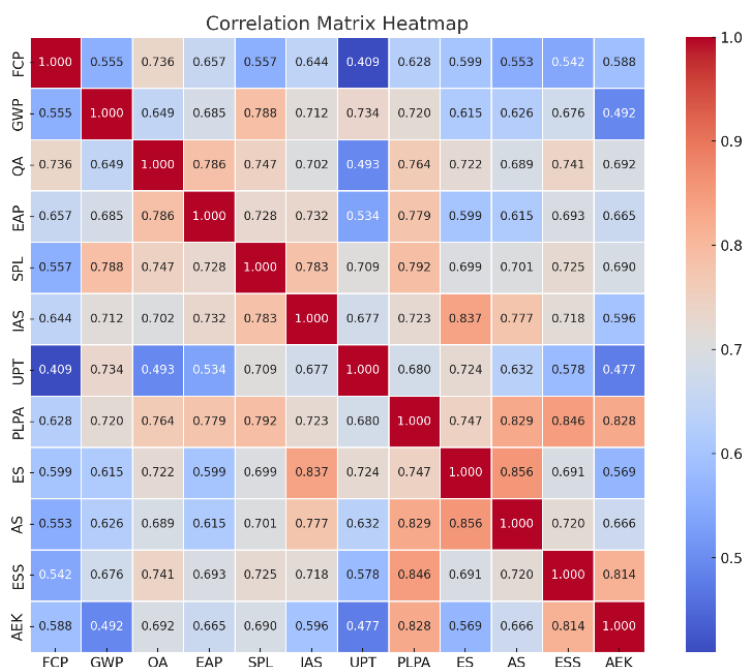

Figure 2 Correlation showing the relationship between the observed variables across 12 variables.

From Figure 2) from the correlation table (Sudjit, B. 2024, June), (Sudjit et al., 2023) showing the relationship between the observed variables in 12 variables, it can be concluded that the FCP (Frequency of Classroom Participation) variable has a significant positive relationship with many variables such as GWP (Group Work Participation), which indicates satisfaction from group work, QA (Question Asking). Quality to Greater Learning, EAP (Extracurricular Activity Participation) Participation in activities related to English subjects outside of class or academic participation, such as IAS (Individual Assessment Scores), UPT (Use of Personalized Technology Tools), PLPA (Personal Learning Plan Adjustment), and AEK (Application of English Knowledge), indicate that the promotion of English language development has a significant positive correlation with other factors.

In terms of GWP variables, there is satisfaction from group work that has a positive relationship with many other variables such as QA, EAP (Extracurricular Activity Participation), SPL (Satisfaction with Personalized Learning), where learners are satisfied with the evaluation of learning outcomes that are

tailored to their own needs in learning English, making it possible to recognize satisfaction from group work which has a positive impact on the quality of learning and participation in teaching and learning more effectively. Personally, it can be observed that IAS and SPL are also shown to be related to factors relevant to learning quality and the development of students' potential in many aspects for future development.

Table 2, Figure 3) The results of the analysis of the structural equation model of English subjects with the Active 3Ps-based English language teaching in the confirmatory element (CFA) (Rogers, P. 2024) from the Structural Equation Model of the factors influencing the Structural Equation Model of English subjects with the Active 3Ps-based English language teaching as shown in Table 2, Figure 3.

Table 2 the conformance values of the measurement model

Index Value	Criterion	Static Value	Outcome
p-value	$\geq .05$	.070	Qualified
Goodness of Fit Index: GFI	$\geq .95$	.992	Qualified
Comparative Fit Index: CFI	$\geq .95$	.998	Qualified
Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA	$\leq .05$	.050	Qualified

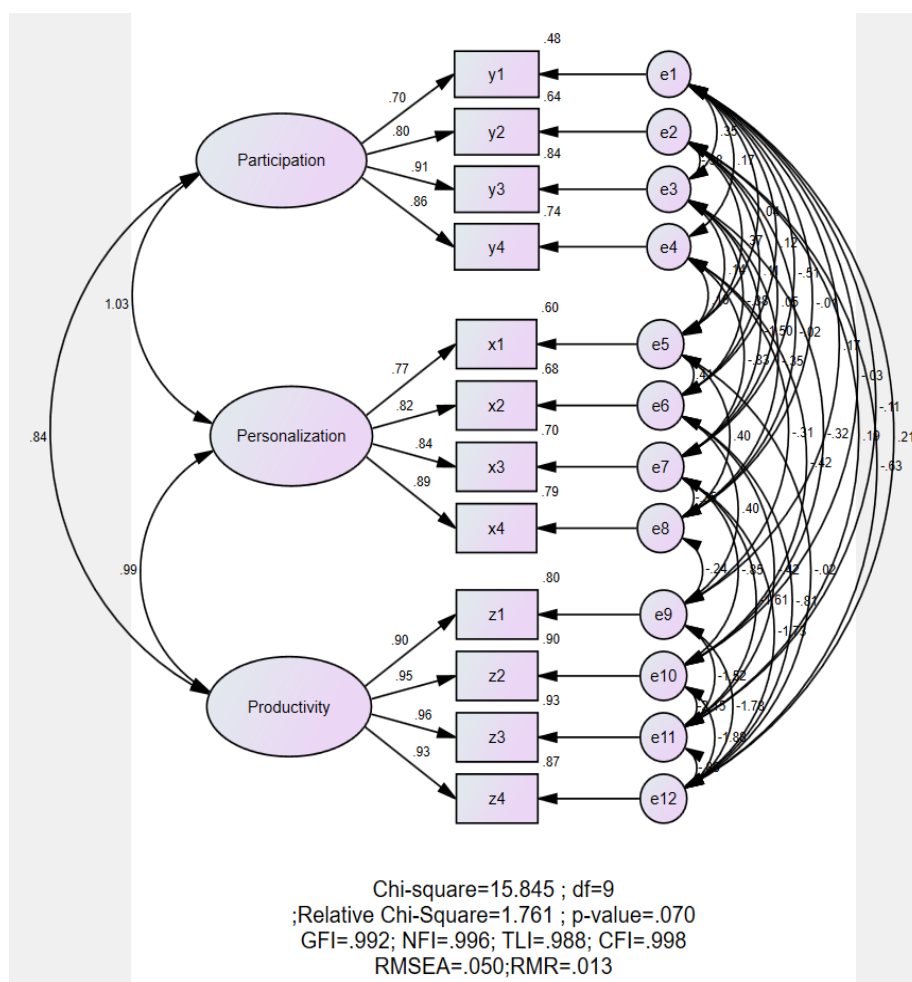

Figure 3 Structural Equation Model of English with Active 3Ps Teaching Model

From Figure 3) The table shows that the statistical significance level (p) has a static value of .070, which is above/higher than the specified threshold, so it is considered to have passed the benchmark. The Harmonized Level of Conformity Index value is static .992 above the given threshold, indicating that the model is consistent with empirical data. The Relative Harmonization Index has a static value of .998, which is higher than the specified threshold, indicating that the model is well consistent, and the square root index of the mean of estimated margin of error has a static value of .050, indicating that the model is very consistent. See Figure 4.

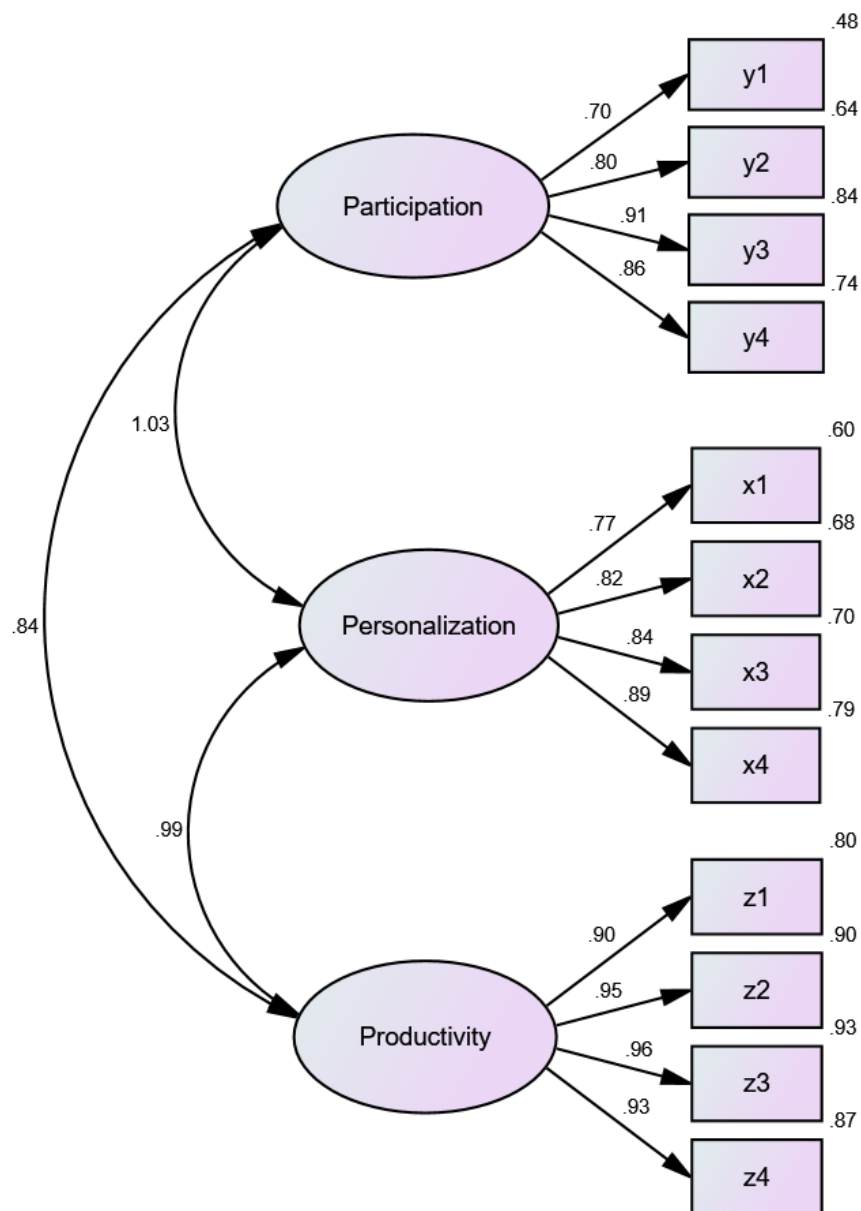

Figure 4 Structural Equation Model Analysis

Figure 4) The Structural Equation Model (Zhi, & Wang. 2023); (Sudjit, B. 2024. June). is an analysis of the Structural Equation Model, which shows the relationship between three latent variables: 1) Participation,

2) Personalization, and 3) Productivity and the variables observed in multiple variables (Y1-Y4, X1-X4, Z1-Z4). The results of the relationship analysis are detailed in Table 3.

Table 3 Transition markers

Latent Variables	Observable variable	Standardized Regression Weight Estimate	R^2
Participation	Y3	.91	.84
	Y4	.86	.74
	Y2	.80	.64
	Y1	.70	.48
Personalization	X4	.89	.79
	X3	.84	.70
	X2	.82	.68
	X1	.77	.60
Productivity	Z3	.96	.93
	Z2	.95	.90
	Z4	.93	.87
	Z1	.90	.80

From Table 3) it can be concluded that in the Participation latent variable, there are 4 observable variables, namely Y1, Y2, Y3, and Y4, the factor loadings are in the range of .70 to .91, and the R^2 values of the variables Y1 to Y4 are in the range of .48 to .74 with path coefficient at 1.03.

Personalization includes observable variables: X1, X2, X3, and X4. The factor loadings are in the range of .77 to .89, while R^2 values of variables X1 to X4 are in the range of .60 to .79. Personalization correlates with productivity with a path value of .99.

Productivity has four observable variables: Z1, Z2, Z3, and Z4, factor loadings in the range of .90 to .96, and R^2 values for variables Z1 to Z4 in the range of .80 to .87. In addition, the correlation between Participation and Personalization was .84, indicating a high correlation between the two variables.

Conclusions

The study titled “An Analysis of the Structural Equation Modeling Influencing the Active Three Ps-Based English Language Teaching” employed Structural Equation Modeling to uncover key insights into various factors influencing English teaching and learning. The findings indicate that participation significantly and positively impacts the personalization latent variable, with a pathway value of 1.03. This suggests that increased participation enhances the ability to tailor English teaching and learning to individual needs. Additionally, the personalization variable which positively influences productivity has a path value of 0.99, indicating that personalized approaches in English learning also contribute to improved productivity. Moreover, the path value between the participation and personalization latent variables is 0.84, demonstrating a strong correlation between these two factors. This indicates that learner engagement fosters personalized learning experiences.

The factor loadings of the observable variables (Y1-Y4, X1-X4, Z1-Z4) ranged from .70 to .96, which showed that the latent variables in the three variables (Participation, Personalization, Productivity) were appropriately measured from the observed variables in this model.

Productivity Variable is most influenced by Personalization. The Productivity variable has very high factor loadings from the observable variables Z1 - Z4, showing that personalization is a factor that greatly influences learners' productivity.

In the R^2 section, it shows the explanatory capabilities of the model. The R^2 value of the observable variable ranges from .48 to .87, which means that the model can explain the variance of the observable variable quite well.

Future research should aim to expand the sample size and include a diverse population to increase the ability to draw conclusions about the Active 3Ps teaching method. Additionally, exploring additional variables, such as student motivation and previous language proficiency, may provide even greater insights. Research studies comparing it with other teaching methods or integrating technology may increase the effectiveness of such methods even more. In addition, incorporating qualitative research methods, such as interviews and discussion groups may help us to better understand the experience.

References

- Asfihana, R., Rafiq, R., Iskandar, I., Rahayu, P. S., & Fuentes, A. S. (2024). The impact of virtual video project on students' English learning engagement. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching*. 27(2): 613–631. <https://doi.org/10.24071/llt.v27i2.6483>
- Baker, J., & Westrup, H. (2000). *The English language teacher's handbook: How to teach large classes with few resources*. Continuum. https://pccambodiaprojects.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/12/the-english-language-teacher_s-handbook.pdf
- Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching*. (5th ed.). Pearson Education. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3672310>
- Cha, Q., & Yang, W. (2022, December). English writing teaching system based on computer-assisted language teaching. In *2022 International Conference on Knowledge Engineering and Communication Systems (ICKES)*. (pp. 1–6). IEEE. <https://doi.org/10.1109/ICKECS56523.2022.10060346>
- Fiandini, M., Nandiyanto, A. B. D., Al Huseaeni, D. F., Al Huseaeni, D. N., & Mushiban, M. (2024). How to calculate statistics for significant difference test using SPSS: Understanding students comprehension on the concept of steam engines as power plant. *Indonesian Journal of Science and Technology*. 9(1): 45–108. <https://doi.org/10.17509/ijost.v9i1.64035>
- Flores, R. A. (2024). Exploring Philippine English in student publications: Perspectives of English teachers on language usage and acceptance. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching*. 27(2): 632–647. <https://doi.org/10.24071/llt.v27i2.7293>
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., Sarstedt, M., Danks, N. P., & Ray, S. (2021). *An introduction to structural equation modeling*. In *Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) using R: a workbook*. Cham: Springer International Publishing. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-80519-7_1
- Hmimou, A., Ialousse, M., El Hadri, Z., Hmimou, S., Hachimi, H., & El Kettani, Y. (2021). Treatment of correlated errors in structural equation models. In *Proceedings of the 7th International*

- Conference on Optimization and Applications (ICOA). (pp. 1–5).
<https://doi.org/10.1109/ICOA49421.2020.9094528>
- Kline, R. B. (2023). **Principles and practice of structural equation modeling**. (4th ed.). Guilford Press.
<https://www.guilford.com/create-flyer/kline>
- Maitlo, S. K., Shah, S. A. A., & Ahmed, A. (2024). Use of information and communication technology (ICT) in teaching English as a second language (ESL). **Journal of Arts and Linguistics Studies**. 2(1): 27–51.
<https://jals.miard.org/index.php/jals/article/view/84>
- Namwong, O. (2011). Active 3Ps: The role of teaching management that teachers should change. **Journal of Education Khonkaen University**. 34(3–4): 1–9. <https://so02.tci-haijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/49871/41270> [in Thai]
- Pachontarapak, B., Photaksin, N., & Mookmanee, N. (2021). English learning problems of Thai people. **Journal of MCU Ubon Review**. 6(3): 919. <https://so06.tci-haijo.org/index.php/mcjou/article/view/249630/170603> [in Thai]
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). **Approaches and methods in language teaching**. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009024532>
- Rogers, P. (2024). Best practices for your confirmatory factor analysis: A JASP and lavaan tutorial. **Behavior Research Methods**. 56(7): 6634–6654. <https://doi.org/10.3758/s13428-024-02375-7>
- Sudjit, B. (2024, June). Factors affecting structural equation modeling of discarded flowers using virtual reality technology: Articles. **JSCI-SBU**. 4(1): 42–54. <https://ph02.tci-haijo.org/index.php/JSCI/article/view/252376/170873>
- Sudjit, B., Sukvaree, T., & Praneetpolgrang, P. (2023). Factors affecting the design of process architecture for the development of applied graphic letter set based on the wisdom and identity of Thai alphabet art in 4 regions. **Progress in Applied Science and Technology**. 13(1): 33–40.
<https://doi.org/10.14456/past.2023.4>
- Tran, T. T. (2013). Factors affecting teaching and learning English in Vietnamese universities. **The Internet Journal Language, Culture and Society**. 38(1): 138–145. <https://aaref.com.au/wp-content/uploads/2018/05/38-16.-Thi-Tuyet-Tran-ok.pdf>
- Zhang, X. (2019, June). A study on the factors affecting the effectiveness of English hybrid teaching based on web platform. In **2019 International Conference on Robots & Intelligent System (ICRIS)**. (pp. 339–343). <https://doi.org/10.1109/ICRIS.2019.00092>
- Zhi, R., & Wang, Y. (2023). **English as a foreign language teachers’ professional success, loving pedagogy and creativity: A structural equation modeling approach**. *Thinking Skills and Creativity*, 49, 101370. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101370>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

The Relationship between Leadership in Digital Era of School Administrators
and School Administration under the Secondary Educational
Service Area Office Uthai Thani Chainat

ศุภวัฒน์ แยมฉาวก¹, จิตินันท์ ดั่งสุวรรณ², นันทวัช นุนารณ³

Supawat Yamchawak¹, Thitinan Dongsuwan², Nanthawat Nunat³

Corresponding Author E-mail: Supawat.y@nsru.ac.th

Received: 2025-07-15; Revised: 2025-09-15; Accepted: 2025-09-19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเปิดตารางเครจซี่, และมอแกน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 และแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, การบริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) examine the level of leadership in digital era of school administrators 2) study the school administration and 3) investigate the relationship between leadership in digital era of school administrators and school administrations. The samples of this research by opening the Krejcie, & Morgan tables were 302 school administrators and teachers selected by multi stage sampling. The research instruments were a questionnaire on the leadership in digital era of school administrators with a the reliability coefficient of 0.92 and a questionnaire on school administration with a the reliability coefficient of 0.94. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation analysis. The findings were as follows:

1) The level of digital era leadership of school administrators in overall was at a high. 2) The level of the school administration in overall was at a highest level. 3) The relationship between the digital era leadership of school administrators and the school administration was overall found with a positive relationship at a high level with a statistically significant at .01 level.

Keywords: Digital Era Leadership, School Administration

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการผสมรวมปัญญาประดิษฐ์เข้ากับเทคโนโลยีอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดช่องว่างทางเทคโนโลยีระหว่างประเทศที่มีศักยภาพสูงกับประเทศที่ยังขาดแคลน ในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษานี้ การเร่งพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้การสอน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมครูผู้สอน ให้พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเน้นการสร้างกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคน ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นกลไกสำคัญในการนำพาประเทศเข้าสู่สังคมโลกปัจจุบัน และเป็นประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและเท่าทันพลวัตของโลก ดังนั้น รัฐบาลและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมกันกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับที่ส่งเสริมทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และทักษะดิจิทัล เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 100)

ในยุคปฏิรูปการศึกษา Thailand 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นทั้ง ผู้นำและผู้ประสานงาน การบริหารจัดการสถานศึกษา หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดและทันสมัย จะส่งผลโดยตรงให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ทศนคติเชิงบวก มีความกระตือรือร้น มีความสุขในการทำงาน และพร้อมอุทิศตนเพื่อหน้าที่ การที่ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ย่อมนำไปสู่ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น และส่งผลดีต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 69 ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการ เพื่อสร้างความรู้และนวัตกรรม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคม สอดรับกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 (เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา) มาตรา 63-69 ซึ่งเน้นการจัดสรร คลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการศึกษา รวมถึงการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือวิชาการ และเทคโนโลยีเพื่อ

การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยี เข้ากับการจัดการเรียนรู้ของครู และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา รวมถึงส่งเสริมนวัตกรรมจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีเป็น เครื่องมือในการทำงาน การบริหาร และการตัดสินใจให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครอบคลุมตั้งแต่การเป็น ผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ทางเทคโนโลยี, การแสดง ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานดิจิทัล การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน การส่งเสริม การเป็นพลเมืองดิจิทัล การกำกับ ติดตาม ประเมินผล การให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยี จนถึง การแลกเปลี่ยนและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน อย่างเต็มศักยภาพ ท้ายที่สุด เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการ บริหารสถานศึกษา ช่วยให้การปฏิบัติงานทุกระดับบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายและแผนงาน ไว้ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาเป็น เครื่องมืออำนวยความสะดวก ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562: 22-23)

เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการนำ เครื่องมือคอมพิวเตอร์มาใช้ประมวลผลข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และนำผลลัพธ์ไปใช้งานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา กล่าวได้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัล คือ หัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในทุกระดับ ด้านเทคโนโลยีเองก็มี อิทธิพลอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาการบริหาร ยุคใหม่ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีช่วยเพิ่มโอกาสในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้ กว้างขวาง รวมถึงเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลได้ทันทั่วทั้งที่ ดังนั้น การบริหารจัดการเทคโนโลยี จึงกลายเป็นเรื่อง สำคัญของการบริหารจัดการที่ทันสมัย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิด การเชื่อมโยง ระหว่างการบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานเข้า กับบริบทการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโลกออนไลน์ เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการบริหารงาน และการจัดการศึกษาโดยตรง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน รัฐบาลจึงมีบทบาท สำคัญในการจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหาร โดยจัดสรรเงินสนับสนุน และติดตามประเมินผล การใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มากขึ้นทั้งนี้ ภาวะผู้นำ ถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษา เพราะคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ สมรรถนะของผู้นำ ในการ บริหารจัดการและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562: 8)

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานั้น แตกต่างอย่างชัดเจน จากแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำดั้งเดิมที่เน้น การกระทำ บุคลิก หรือคุณลักษณะเฉพาะตัวผู้นำยุคดิจิทัลจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ ด้วยการ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อปฏิรูปการศึกษาพวกเขาต้องมีความสามารถในการสรรหาแนวทางบริหารจัดการที่ทันสมัย โดยใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายขององค์กร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกล่าวคือ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลต้องแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึง ความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการ บริหารจัดการองค์กร สิ่งสำคัญคือการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เหมาะสม ทันสมัย และเพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้าง โอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีให้แก่บุคลากรในองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริม อำนาจความสะดวก ผลักดัน และสร้างแรงบันดาลใจ ให้สมาชิกใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ การได้รับความมั่นใจและความศรัทธา จากผู้บริหาร สถานศึกษาระดับสูง ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญและจำเป็นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา เพื่อ พัฒนาการบริหารจัดการและการให้บริการทางการศึกษา (อมรรัตน์ จินดา. 2559: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ได้ขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลายมิติ เพื่อส่งเสริม การปรับตัวสู่ความสามารถในการแข่งขัน และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากผลการประเมิน คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมา ได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางการแก้ไข พัฒนา การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรใน สถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และโปรแกรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพิจารณาให้ สอดคล้องกับบริบท วิธีการสอน หรือนโยบายของสถานศึกษา

หากขาดการจัดการหรือการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง การนำเทคโนโลยีมาใช้ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ ตั้งแต่เริ่มต้น ปัญหาที่พบคือ ระบบข้อมูลอาจไม่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เทคโนโลยีของสถานศึกษาอาจขาดความสมบูรณ์ในด้าน ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความทันสมัย อีกสาเหตุสำคัญคือ ผู้บริหารและครูยังขาดการใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยี และการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษายังขาดรูปแบบระบบสารสนเทศที่ชัดเจน และผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการและการบริการทางการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. 2567: 35-37)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและส่งผลต่อการบริหารซึ่งถือว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ทั้งการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล การพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัลของผู้บริหาร ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละโรงเรียนในปัจจุบัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดปัญหาดังกล่าวข้างต้นและยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการส่งเสริม ผลักดัน กำหนดนโยบายและสร้างแรงบันดาลใจแก่ครูบุคลากรและนักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานด้วยการใช้เทคโนโลยี พัฒนาผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกันด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้บริหารยุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึง อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และนำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการยุคดิจิทัล

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของนักวิชาการและนักวิจัย ได้แก่ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559: ออนไลน์), จินฉัตร ปะโคทั้ง (2561: 70), ชูชาติ พุทธลา (2561: 5-6), สุกัญญา แซ่ม้อย (2561: 115), สงบ อินทรมณี (2562: 340), ทินกร บัวชู, และคณะ (2563: 291-292), อมรรัตน์ เตชะนอก (2563: 371-372), จิตรกร จันทรสุข (2564: 8-9), จิตติมา วรรณศรี (2564: 461-463), ดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2564: 168-170), สุรรัตน์ รอดพัน (2564: 45-46), ออระญา ปะภาวะแต่ (2564: 168-170), กันตชาติ กุดนอก (2565: 8-9), ไชยา ภาวะบุตร (2560: 345-346), ปุณณัฐ มาเชค (2565: 99-100), ปรีชญา เพียรกลีจ (2565: 8-9), Tran (2017: 34), Sheninger (2019: 80-81), Chandrasekar, A., (2021: 29-30) และ Damayanti, & Mirfani (2021: 154-155) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัล จำนวน 8 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถสร้างกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย ภาระงาน และตัวชี้วัดความสำเร็จทางเทคโนโลยีดิจิทัล การวางแผนงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา การกำหนดความต้องการในอนาคตของหน่วยงานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนพัฒนาสถานศึกษาด้านดิจิทัล หรือแผนการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ

2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ประสานงานอันดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาการในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัลในการทำงานร่วมกัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูล พัฒนาและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ มีการบริหารจัดการคุณภาพการจัดการศึกษาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการกำหนดทิศทาง โครงสร้างองค์กรและวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นและผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กร ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้บุคลากรได้ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพ ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ และมีมารยาทในการทำงานร่วมกัน สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมเป็นของตนเอง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักเข้าสังคม เปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น มีการสื่อสารพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อต่อยอดแนวคิดใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

4) ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มุ่งมั่นพัฒนาความสามารถและเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลรอบรู้มีทักษะการบูรณาการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อาศัยความสะดวก และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเข้ารับการพัฒนาวิชาชีพด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

5) ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบกระบวนการเรียนการสอน ผลิตสื่อ นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันภายในสถานศึกษา การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และนำไปสู่การวัดและประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยี

6) ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัลของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยี มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการมีทักษะกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้ใดบ้างกับปัญหา และสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ได้แบบเรียลไทม์ ข้อมูลที่สำคัญสามารถสื่อสาร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และกลยุทธ์การใช้งานแบบเรียบง่ายเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในยุคดิจิทัลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยรวดเร็ว และบรรลุวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน

7) ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำทักษะที่มีมาประยุกต์ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในองค์กรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

8) ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษานำทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายเข้ามาช่วยในการพัฒนา ส่งเสริม และยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การจัดการข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบท

ของสถานศึกษา รวมถึงช่วยจัดหาอุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนที่จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้บริหารเพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามเป้าหมายที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วยขอบข่ายของสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2562: 11) กล่าวว่า พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

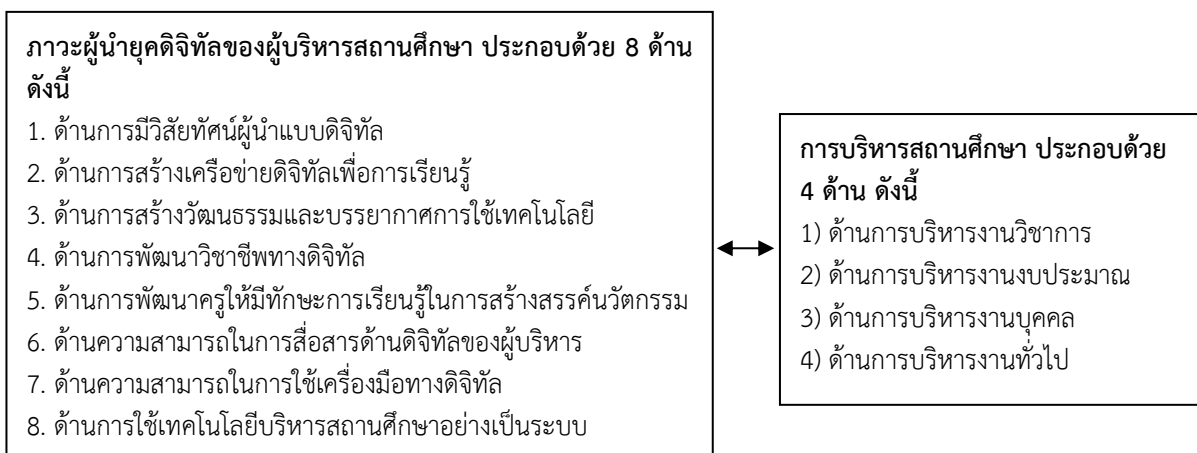
1) ด้านการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานและวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการวัดผลประเมินผล เทียบโอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาประสานร่วมมือของชุมชนในการบริหารงานวิชาการการเก็บรวบรวมข้อมูลและแสดงผลลัพธ์ ในการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานและวางแผนการจัด การงบประมาณมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

3) ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานและวางแผนการมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลการแสดงผลลัพธ์ในการดำเนินงาน ของฝ่ายบุคคลและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนามีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานและวางแผนการจัดทำข้อมูลทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริการ บริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน เป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน และครู จำนวน 1,294 คน รวมทั้งหมด จำนวน 1,354 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยทำการหากลุ่มตัวอย่างจากประชากร 1,354 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตารางของเครชีและมอร์แกน จำนวน 302 คน ขั้นตอนที่ 1 ทำการเทียบสัดส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 289 คน รวม จำนวน 302 คน ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้านมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 จำนวน 56 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 44 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.94 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ณ โรงเรียนทหารอากาศอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ จำนวน 30 คน เมื่อวันที่ 9-13 ธันวาคม พ.ศ. 2567

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา
3. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 302 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งหนดตามแนวทางของมาตราส่วนลิเคิร์ท (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)

เกณฑ์การแปลระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งหนดตามแนวทางของมาตราส่วนลิเคิร์ท (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)

เกณฑ์การแปลระดับการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มีการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยพิจารณาตาม เกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2562: 316) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระดับความสัมพันธ์

0.71 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง

0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง

0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ

0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมากดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล	4.57	0.34	มากที่สุด	1
2	ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.42	0.30	มาก	5
3	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัล	4.46	0.35	มาก	3
4	ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล	4.39	0.28	มาก	7
5	ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม	4.35	0.29	มาก	8
6	ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัล	4.52	0.40	มากที่สุด	2
7	ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล	4.40	0.59	มาก	6
8	ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.45	0.35	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.45	0.21	มาก	

2. การบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.64	0.35	มากที่สุด	1
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.58	0.38	มากที่สุด	3
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.54	0.27	มากที่สุด	4
4	ด้านการบริหารทั่วไป	4.61	0.41	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย		4.59	0.23	มากที่สุด	

3. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .774^{**}$) เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .770^{**}$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .762^{**}$) และมีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .720^{**}$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา	ด้านการบริหารงานวิชาการ	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	ด้านการบริหารงานบุคคล	ด้านการบริหารทั่วไป	การบริหารสถานศึกษา
ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล	.733**	.799**	.825**	.722**	.770**
ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	.733**	.799**	.825**	.722**	.770**
ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัล	.804**	.815**	.732**	.758**	.756**
ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล	.780**	.812**	.805**	.764**	.722**
ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม	.741**	.802**	.788**	.731**	.743**
ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัล	.709**	.755**	.695**	.718**	.741**
ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล	.806**	.785**	.698**	.707**	.735**
ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	.648**	.715**	.671**	.721**	.720**
ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	.744**	.735**	.740**	.744**	.774**

** . Correlation is significant at the .01 level (1-tailed).

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 302 คน พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 61.92 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 38.08 ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 48.68 ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.11 และประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.21 และสถานภาพเป็นครู จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 95.70 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30

2. ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัล ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัล ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

3. ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล

4. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาทมีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองเห็นโอกาสจากเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา ตั้งแต่การใช้ระบบดิจิทัลในการสื่อสารและประสานงาน ทำให้การทำงานรวดเร็ว โปร่งใส และคล่องตัวมากขึ้น ไปจนถึงการส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและทันสมัย นอกจากนี้ ผู้บริหารยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียน โดยสนับสนุนการอบรมเพิ่มพูนทักษะดิจิทัล กระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้สถานศึกษา ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล แต่ยังสร้างความพร้อมให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเดินหน้านำอย่างมั่นคงในโลกอนาคตภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่เข้มแข็งของผู้บริหาร จึงเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน พร้อมเป็นต้นแบบแห่งการบริหารจัดการยุคใหม่ ที่สร้างประโยชน์ทั้งต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปิยภรณ์ ศาสตรทรัพย์ (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการในทุกกลุ่มงานอย่างครอบคลุม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วทั้งที่ อีกทั้งยังช่วยให้การดำเนินงานในแต่ละด้านมีความคล่องตัวและประสานสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารที่มีทิศทางชัดเจนและทันสมัยยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พิเชฐ โสภาก (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา เมื่อผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลมักจะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการวางแผน พัฒนา ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร หรือการบริหารทั่วไป ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจึงช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ความแม่นยำ และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู บุคลากร นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารยังช่วยลดขั้นตอนการทำงานแบบเดิมที่ซ้ำซ้อน ทำให้การบริหารมีความคล่องตัวและตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ อีกทั้งยังเอื้อต่อการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ นอกจากนี้ ผู้บริหารที่มีทักษะด้านดิจิทัลจะสามารถเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พิเชฐ โสภาก (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ โดยจัดให้มีกิจกรรมอบรม พัฒนาวิชาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรสนับสนุนให้ครูได้ทดลองใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ ในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม เช่น แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบสนับสนุนจากภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูเกิดความมั่นใจและสามารถพัฒนานวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล โดยเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการบริหารบุคลากร เช่น การวางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูลประวัติบุคลากร ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพผ่านระบบออนไลน์หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนการพัฒนา พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดความซ้ำซ้อนในการบริหารจัดการด้านบุคลากร อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา

1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ดังนั้น ผู้นำในยุคดิจิทัลควรได้รับการอบรมและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปลูกฝัง แนวคิดเชิงดิจิทัล หรือ Digital Mindset ที่จะช่วยให้สามารถนำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาระบบการบริหารให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการนำเครื่องมือดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบฐานข้อมูลครูและนักเรียน หรือระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และทำให้การบริหารงานทุกด้านเป็นไปอย่างราบรื่น และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานด้านดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่โรงเรียนดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการปรับตัวอยู่เสมอ จนสามารถนำเทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาจนสามารถสะท้อนประสิทธิภาพของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- จิตรกร จันทร์สุข. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 3. *Sisaket Rajabhat University Journal*. 15(2): 36-49.
- จิตติมา วรณศิริ. (2564). การบริหารจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชูชาติ พุทธลา. (2561). องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2562). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดาววรรณ ธิวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล Digital Leadership. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทินกร บัวชู, และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา The Status of Digital Leadership of Education Management Administrators. *วารสารครุศาสตร์: Journal of Educational Studies*. 13(2): 294-285.
- ปรีชา เพียรลลิจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปิยภรณ์ ศาสตร์ทรัพย์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปณณัฐ มาเชด. (2565). การบริหารองค์การศึกษาในยุคดิจิทัล (Administration of Educational Organization Digital Era). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิเชฐ โสภ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุตถันไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*. 16(1): 353 - 360.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. (2567). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 5 ปี พ.ศ. 2565-2569. อุทัยธานี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). รายงานการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 16(4): 216 - 224.
- สุริรัตน์ รอดทัน. (2564, เมษายน-มิถุนายน). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 9(35): 36-45.
- อมรรัตน์ จินดา. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563, พฤศจิกายน-ธันวาคม). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*. 5(6): 370.

- ออระญา ปะภาวะแต. (2564, กรกฎาคม - สิงหาคม). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *Journal of Modern Learning Development*. 6(4): 191 - 200.
- เอกชัย กิสุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232>.
- Chandrasekar, A., & Mallis, E. (2021). **Digital Leadership Readiness: Lessons from Singapore [White paper]**. Greensboro, NC: Center for Creative Leadership.
- Damayanti, F. P., & Mirfani, A.M. (2021). An Analysis of Digital Leadership in the Pandemic Covid-19 Era. *Advances in Social Science, Education, and Humanities Research*. 526: 156-159.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 – 610.
- Likert, R. (1976). *New Way of Managing Conflict*. New York: McGraw-Hill.
- Sheninger, E. (2019). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*. UK, London: SAGE.
- Tran, L. (2017). *Digital Transformation: The 5 Must-Have Skills for Digital Leader*. Retrieved April 16, 2023, from <https://www.inloox.com/company/Blog/articles/digital-transformation-the-5-must-have-skills-for-digital-leaders/>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
The Relationship between Digital Era Leadership of School Administrators
and Academic Administration of Private Schools in Nakhon Sawan Province
under the Office of Private School Promotion Commission

มาริส ปัททองจิตรวี¹, สาทร ทรัพย์รวงทอง², สุพัฒน์นา หอมบุปผา³
Marisa padthongjitrawee¹, Satorn Subruangthong², Supattana Hombubpha³
Corresponding Author E-mail: Marisa.p@nsru.ac.th

Received: 2025-07-18; Revised: 2025-09-10; Accepted: 2025-09-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ และครู จำนวน 313 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the level of digital era leadership of school administrators 2) study the academic administration of private school and 3) study the relationship between digital era leadership of academic administration of private school. The samples of this research were 313 school administrators, academic supervisors and teachers selected by multi-stage sampling. The research instruments were a questionnaire on the digital era leadership of school administrators with a reliability coefficient of 0.94 and a questionnaire on academic administration of private school with a reliability coefficient of 0.95. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation. The findings were as follows:

1) The level of digital era leadership of school administrators in overall was at a high level. 2) The level of the administrations of private school in overall was at a highest level 3) The relationship between the digital era leadership of school administrators and the academic administrations of private school was overall found with a positive relationship at a high level with a statistically significant at .01 level.

Keywords: Digital Era Leadership, Academic Administrations

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันส่งผลกระทบในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การศึกษา ตลอดจนการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับ ยิ่งเป็นการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำงานในด้านต่าง ๆ แทนมนุษย์โดยปัจจุบันโลกให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทอย่างมหาศาลในการเอื้อประโยชน์และเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ และการดำเนินชีวิตให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ท่ามกลางสถานการณ์วิกฤต ภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และการทำงานภายใต้วิถีใหม่ (ดาวรุ่งวรรณถวิลการ. 2564: 1) การศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตจัดการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางเทคโนโลยี เป็นผู้ผลิตนวัตกรรม มีความฉลาดรู้ทางดิจิทัล ตลอดจนสามารถใช้ดิจิทัลในการเปลี่ยนชีวิต การเรียน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562: 10-11)

การศึกษาไทยในปัจจุบันได้วาง วิสัยทัศน์และนโยบายที่มุ่งส่งเสริมระบบการเรียนรู้ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความท้าทายในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์นี้คือการ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว การปฏิรูปจึงครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่, การเปลี่ยนบทบาทของครู ให้เป็น “ครูยุคใหม่” ที่พร้อมเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้, การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรองรับการเปลี่ยนแปลง, การพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยวางรากฐานบนแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้การเรียนรู้เข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างระบบการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ การปฏิรูปยังให้ความสำคัญกับการพัฒนา ทักษะดิจิทัล, ทักษะการคิดการองค์ความรู้ อย่างมีวิจารณญาณ, และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนสามารถปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสอดคล้องกับองค์ความรู้และบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2562: 33) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ไว้ว่า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาไทยคือการ สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ทุกคนให้สามารถ เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีมาตรฐาน เพื่อให้พวกเขาสามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพร้อม

รับมือกับพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ถูกขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียน การจัดการศึกษา รวมถึงการบันทึกและประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาช่องทางการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย และการปรับปรุงระบบราชการและการบริการภาครัฐให้เป็นระบบดิจิทัล อย่างเต็มรูปแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 155)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำของสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนการศึกษา ผู้บริหารศึกษาต้องเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามามีผลกระทบต่อสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะเทคโนโลยี เนื่องจากครูและคุณครูมีความต้องการผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน (สุกัญญา แซ่ม้อย. 2561: 119) ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัว เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติ วิธีการบริหารจัดการ และวิธีการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่มีแนวโน้มให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเอง เป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะดิจิทัลมีความเป็นมืออาชีพ มีความรอบรู้ในศาสตร์การบริหาร มีทักษะการบริหารจัดการเพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เรียนรู้พัฒนาตนเองมีทักษะการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี การใช้แพลตฟอร์มที่หลากหลาย เพื่อการบริหารจัดการองค์กรและการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของยุคนี้ (จิตติมา วรรณศรี. 2564: 129) ทั้งนี้ ภาวะผู้นำดิจิทัล มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการสื่อสาร และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะผู้นำในยุคดิจิทัลซึ่งถือเป็นบุคคลที่ต้องแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพโรงเรียนดีขึ้นอย่างเป็นระบบ (จินตนา รุ่งเรือง. 2563: 55-75) ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการ และใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้อง มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถ คัดสรรและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอต่อการใช้งานจริง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง แสดงศักยภาพในการบริหารจัดการ และจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีความทันสมัย สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ การจัดการศึกษามีคุณภาพอย่างยั่งยืน (ปพนสรศักดิ์ โพธิ์พิทักษ์. 2560: 19)

การบริหารงานวิชาการเปรียบเสมือนแกนหลักที่หล่อหลอมผู้เรียนให้มีคุณภาพและสมบูรณ์แบบ ทั้งในด้านสติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ก้าวไปอย่างรวดเร็ว การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง “ทุนมนุษย์” ที่มีศักยภาพและพร้อมรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อน การบริหารงานวิชาการกับการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารงานวิชาการจะต้องเป็นไปอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่เน้น “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพที่สมบูรณ์ มีความรู้ ทักษะ ทักษะคิดเชิงบวก และคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว การบริหารงานวิชาการจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก นอกจากนี้ยังต้องปรับปรุง ระบบบริหารจัดการ ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานวิชาการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (ผาณวัฒน์ สิงห์หา. 2567: 16)

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารจัดการศึกษาตามที่มีส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้มีคุณภาพ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานศึกษาทั้งหมด 51 โรงเรียน มีภารกิจและบทบาทที่สำคัญในการผลิตเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ความสามารถ และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนา

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเอกชนให้สามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปกำหนดกรอบในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และความมุ่งหมาย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์. 2567: 1-2)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังนั้นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มี การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาในการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และพัฒนา และประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์การ อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำยุคดิจิทัล และนำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ปณณัฐฐา มาเชค (2565: 104) กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล (Digital Era Leadership) หมายถึง ทักษะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวินัยในการนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัล ด้วยความสามารถในการปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ผ่านกระบวนการวิธีการและคุณลักษณะส่วนบุคคลด้วยทักษะการเป็นผู้นำ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักวิชาการและนักวิจัย จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 69), สุภัญญา แซ่มซ้อย (2561: 135), กนกอร สมปราชญ์ (2562: 195), อมรัตน์ เตชะนอก (2563: 370), จิตมา วรณศรี (2564: 464), ดาวรรุณณ ฤทธิการ (2564: 178-183), สุรรัตน์ รอดพัน (2564: 42), กันตชาติ กุดนอก (2565: 6-7), ไซยา ภาวะบุตร (2560: 281-282), ปณณัฐฐา มาเชค (2565: 105-106), แพรวนภา ชูโหม (2565: 6-7), Tran (2017: 34), Sheninger (2019: 78) และ Damayanti, & Mirfani (2021: 156) ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล 2) ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล 3) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 5) ด้านความสามารถในการสื่อสารแบบดิจิทัล 6) ด้านการรู้ดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

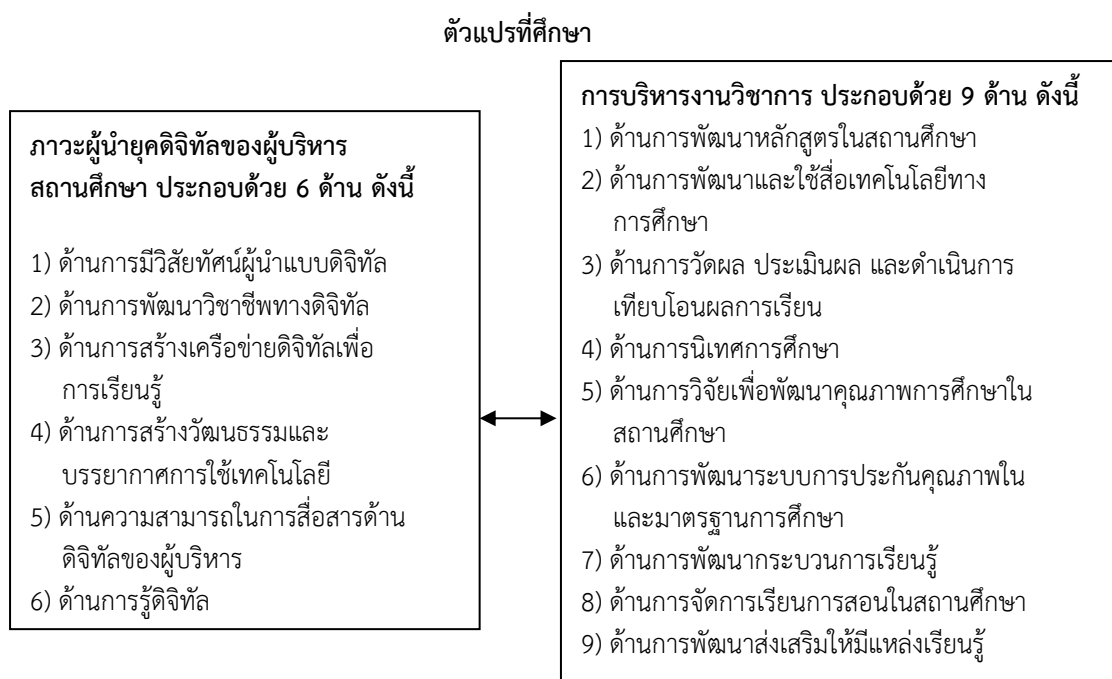
ณณวัฒน์ สิงห์หา (2567: 59) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการให้การเรียนการสอนดำเนินไป

อย่างราบรื่น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักวิชาการและนักวิจัย ได้แก่ สัมมา รัตนีย์ (2560: 99), เกษร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้ (2561: 34), ธิษยา ภิระบัน (2561: 4) จิรวรรณ รินทรา (2561: 39), นิภาพร เหล่าอินทร์ (2562: 39), รัชฎา วงศ์ศรีเกตุแก้ว, และวรภาณูจน์ สุขสดเขียว (2563: 11), สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563: 7), กานต์ชนก ปัทมรัตน์ (2564: 41), กิรติ ฉิมพุมิ (2565: 4), นงนุช อินทรโคกสูง (2565: 7-9), มัลลย์ แสงสว่าง (2565: 9), Faber, & Shearon (1970: 212), Glickman (1990: 10) และ Hoy, & Miskel (2012: 301) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา 7) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 9) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 51 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 51 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 51 คน และครู จำนวน 1,550 คน รวมทั้งหมด จำนวน 1,652 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 10 คน และครู จำนวน 293 คน รวม จำนวน 313 คน โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 38) จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 ข้อ ประกอบด้วย 6 ด้าน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จำนวน 63 ข้อ ประกอบด้วย 9 ด้าน มีค่าความตรงเชิง เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 ข้อ ประกอบด้วย 6 ด้าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จำนวน 63 ข้อ ประกอบด้วย 9 ด้าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ณ โรงเรียนอุทิศศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน เมื่อวันที่ 7 - 11 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ เพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เมื่อวันที่ 14 - 19 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา

3. กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 313 คน ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการสื่อสารด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.78) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล	4.59	0.34	มากที่สุด	1
2. ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล	4.34	0.78	มาก	6
3. ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.52	0.33	มากที่สุด	3
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล	4.37	0.35	มาก	5
5. ด้านความสามารถในการสื่อสารแบบดิจิทัล	4.54	0.39	มากที่สุด	2
6. ด้านการรู้ดิจิทัล	4.50	0.30	มากที่สุด	4
รวมเฉลี่ย	4.48	0.21	มาก	

2. การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.28) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.46) ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.67	0.28	มากที่สุด	1
2. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.63	0.36	มากที่สุด	2
3. ด้านการวัดผล และประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	4.57	0.44	มากที่สุด	3
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.41	0.39	มาก	8
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.37	0.75	มาก	9
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพใน และมาตรฐานการศึกษา	4.45	0.70	มาก	6
7. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.42	0.46	มาก	7
8. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.52	0.42	มากที่สุด	4
9. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.52	0.61	มากที่สุด	5
รวมเฉลี่ย	4.51	0.22	มากที่สุด	

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .732^{**}$) เมื่อพิจารณาพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .738^{**}$) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการสื่อสารแบบดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .730^{**}$) และมีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .652^{**}$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนเอกชน	ด้านการมีวิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล	ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล	ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการ เรียนรู้	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบ ดิจิทัล	ด้านความสามารถในการสื่อสารแบบ ดิจิทัล	ด้านการรู้ดิจิทัล	ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล
ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	.513**	.479**	.800**	.741**	.406**	.754**	.433**
ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	.434**	.412**	.558**	.624**	.691**	.463**	.534**
ด้านการวัดผล และประเมินผลและการเทียบ โอนผลการเรียน	.402**	.621**	.667**	.560**	.627**	.434**	.778**
ด้านการนิเทศการศึกษา	.757**	.404**	.664**	.659**	.492**	.477**	.490**
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	.429**	.620**	.714**	.790**	.651**	.700**	.444**
ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพใน และมาตรฐานการศึกษา	.419**	.551**	.591**	.787**	.715**	.505**	.480**
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	.428**	.591**	.717**	.649**	.418**	.691**	.436**
ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	.771**	.739**	.512**	.703**	.587**	.480**	.797**
การบริหารงานวิชาการ	.698**	.659**	.768**	.607**	.484**	.540**	.579**
	.738**	.698**	.652**	.728**	.730**	.726**	.732**

หมายเหตุ ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (1-tailed)

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำที่เปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อดิจิทัล และใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อประกอบ

การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์อย่างมีวิสัยทัศน์ อีกทั้งยังสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ทำให้โรงเรียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ มณี เสงยศมา (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารมีการวางแผนและจัดระบบการนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพทางวิชาการ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจด้านวิชาการ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ อรรถพล เหมะทอง (2567) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล การใช้ข้อมูลในการวางแผน การติดตาม และประเมินผลการเรียนการสอน ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพทางวิชาการของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ภาวะผู้นำลักษณะนี้ช่วยให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สุนิสา ศรีสมภาร (2566) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมตนเองและครูให้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ทันสมัย ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ ควรมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์การศึกษายุคใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการวิจัยในหมู่ครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย รวมถึงจัดให้มีเวทีนำเสนอผลงานวิจัยภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และการพัฒนา

อย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งด้านการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทางดิจิทัลของตนเองและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการบริหารจัดการด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2562). ภาวะผู้นำกับคุณภาพสถานศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษากฎการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กานต์ชนก ปัทมรัตน์. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มแม่เป็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิริติ นิยมพุ่ม. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เกษร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดชัยนาท สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จันทิมา รุ่งเรือง. (2563). โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 11(1): 55-75.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- จิราวรรณ รินทรา. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในอำเภอสามง่าม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณณวัฒน์ สิงห์หา. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดาววรรณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล = Digital Leadership. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธิตยา ภิระนัน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นงนุช อินทรโคกสูง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิภาพร เหล่าอินทร์. (2562). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น: ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปณณัฐ มาเชค. (2565). การบริหารองค์การศึกษายุคดิจิทัล (Administration of Educational Organization Digital Era). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แพรวณา ชูโณม. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดงเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มาลัย แสงสว่าง. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นุณี เสงยศมาก. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รัชฎา วงศ์ศรีเกตุแก้ว, และวรภาณุจน์ สุขสดเขียว. (2563, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 8(2): 42.
- สัมมา ธนินธ์. (2560). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธาทิพย์ หาญเมือง. (2563). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุนิสา ศรีสมการ (2566) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองนครราชสีมา. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุรรัตน์ รอดพัน. (2564, เมษายน-มิถุนายน). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 9(35): 36-45.

- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563: พฤศจิกายน-ธันวาคม). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*. 5(6): 370.
- อรรถพล เหมะทอง. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกรณีศึกษา โรงเรียนรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- Damayanti, F.P., & Mirfani, A.M. (2021). An Analysis of Digital Leadership in the Pandemic Covid-19 Era. *Advances in Social Science, Education, and Humanities Research*. 526: 156-159.
- Faber, Chareless F., & Gilbert F. Shearon,. (1970). *Elementary School Administration: Theory and ractice*. New York: Hill.
- Glickman, Carl D. (1990). *Supervision of Instruction: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (6th ed). Boston: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 – 610.
- Likert, R. (1976). *New Way of Managing Conflict*. New York: McGraw-Hill.
- Sheninger, E. (2019). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*. UK, London: SAGE.
- Tran, L. (2017). *Digital Transformation: The 5 Must-Have Skills for Digital Leader*. Retrieved April 16, 2023, from <https://www.inloox.com/company/Blog/articles/digital-transformation-the-5-must-have-skills-for-digital-leaders/>

ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Leadership of Teacher in the Digital Age Affecting the Effectiveness of
Academic Administration Under Prachuap Khiri Khan Primary
Educational Service Area Office 2

กมลทิพย์ จำปา¹, อภิชาติ เลนนันท์², กนกรัตน์ จิรสัจจานุกูล³
Kamonthip Jampa¹, Apichat Lenanant², Kanokrat Jirasatjanukul³
Corresponding Author E-mail: Kamonthip023@gmail.com

Received: 2025-08-22; Revised: 2025-09-23; Accepted: 2025-09-27

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 362 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายในแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าสถิติ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน 2) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 3) ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเกิดจากปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองและทีมงาน ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านความรู้ดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของครู, ยุคดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ Master of Education student, Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Thesis Advisor, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³ Thesis Advisor, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study 1) examine the level of digital-age leadership among teachers, 2) investigate the effectiveness of academic administration, and 3) explore the impact of teachers' digital-age leadership on the effectiveness of academic administration in schools. This quantitative research involved 362 school administrators and teachers under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, selected through simple random sampling in each school. Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentages, frequency, descriptive statistics, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The research results were found as follows;

1) The overall level of teachers' digital-age leadership was high, with the highest mean scores in modeling effective teaching practices, leading change, and participating in school development. 2) The overall level of academic administration effectiveness was also high, with the highest mean scores in developing educational media, innovations, and technology, improving the internal quality assurance system, and curriculum and curriculum management. 3) Teachers' digital-age leadership, which significantly influenced the effectiveness of academic administration, was driven by self- and team development, leading change, and digital knowledge.

Keywords: Teacher leadership, Digital Age, Academic Administration

บทนำ

ยุคดิจิทัล (Digital Age) เป็นช่วงเวลาสำคัญของประวัติศาสตร์มนุษย์ที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตอย่างลึกซึ้ง ตั้งแต่การสื่อสาร เศรษฐกิจ การศึกษา ไปจนถึงความบันเทิง การเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์แตกต่างจากอดีตอย่างสิ้นเชิง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน โซเชียลมีเดีย และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้หลายองค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ก้าวทันยุคดิจิทัลไม่เว้นแม้แต่การศึกษาของไทยต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอน (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561: 1)

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้แบบเรียน งานการเรียนการสอนงานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันอย่างเต็มศักยภาพ มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศด้านทักษะสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 มีทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563)

ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลกลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอน สามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารมากมาย เกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีมีความพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงและ

พัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำครูยุคดิจิทัล มีคุณค่าและมีประโยชน์แก่วงการทางวิชาการเรียนรู้ ครูรวมพลัง ร่วมมือทำงานในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (professional learning community) มีวัฒนธรรมของการร่วมมือและเสริมสร้างการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ แก้ไขสิ่งที่ปัญหาบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์แก่วิชาชีพ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ส่งเสริมพัฒนาเพื่อนครูสู่ครุมืออาชีพ 2) เป็นผู้นำด้านการเรียนการสอนและมีนวัตกรรม 3) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จากผลการวิจัยของ ไชยา ภาวะบุตร, และคณะพบว่า การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น บุคลากรควรบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ (ไชยา ภาวะบุตร, และคณะ. 2563: 1)

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า พบว่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละรายวิชามีความแตกต่างกัน โดยบางวิชาคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ในขณะที่บางวิชาคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า สรุปคะแนนเฉลี่ย O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566: ภาษาไทย: คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 55.3 คะแนน คณิตศาสตร์: คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 48.7 คะแนน วิทยาศาสตร์: คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 52.1 คะแนน ภาษาอังกฤษ: คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 49.5 คะแนน ซึ่งยังมีบางวิชาที่น้อยกว่าปีการศึกษา 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. 2567: ออนไลน์) แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ยังประสบกับปัญหาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หากพิจารณาผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และพบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนยังต่ำกว่ามาตรฐานระดับประเทศหรือมีแนวโน้มลดลง อาจสะท้อนถึงปัญหาด้านประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเด็น ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขให้ได้โดยเร็ว เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้

จากความสำคัญดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลกลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอน สามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารมากมาย เกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีมีความพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรณพัชร ร้อยดาพันธ์ (2565: 205) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความสำคัญของภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล

ปรกรณ์ ลีสกุล (2561: 5) ได้นำเสนอความสำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลไว้อย่างน่าสนใจซึ่งการมาของดิจิทัลเป็นตัวแปรที่สำคัญจากโลกที่เคยมีพื้นที่และเวลาเป็นอุปสรรคกลายเป็นโลกไร้พรมแดน กล่าวคือ การเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันในระดับเรียลไทม์ ทำให้องค์กรในปัจจุบันต้องขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลเป็นหลัคนักยุคใหม่ต้องเข้าใจก่อนว่าความล้มเหลวของการทดลองเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรม

ดาวรรณ ถวิลการ (2564: 137) กล่าวว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำ คือการนำทักษะการบริหารจัดการและเทคโนโลยีมาผสมผสานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมองค์กร ทีมงาน และบุคลากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานและการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล

สุญา โกมลวานิช, และคณะ (2563: 56) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสื่อสารดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารกับนักเรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถสร้างกลยุทธ์การ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนาตนเอง และสร้างนวัตกรรม และ 3) การรู้ดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงความสามารถในการค้นหาการประเมินการใช้การแบ่งปันและสร้างสรรค์สารสนเทศใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล สร้างนวัตกรรม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ดาวรรณ ถวิลการ (2564: 188) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) การสื่อสารเชิงดิจิทัล เป็นการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างทั่วถึงโดยใช้เครือข่ายที่ทันสมัย 2) การสร้างวิธีการเรียนรู้ดิจิทัล เป็นกระบวนการที่ผู้นำส่งเสริม สนับสนุน การใช้เทคโนโลยีออกแบบกระบวนการเรียนการสอน ผลิตรายการนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนนำไปสู่การวัดประเมินผล 3) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ เป็นแนวทางการปฏิบัติในด้านแนวคิดและตัดสินใจและกล้าปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ 4) การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล เพื่อการพัฒนาให้เกิดเป็นวิถีปฏิบัติที่จะนำสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นองค์กรนวัตกรรม

วัชรภรณ์ แสงทิพย์ (2565: 29) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การบริหารทรัพยากรดิจิทัล หมายถึง ครูต้องมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อและครูต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเทคโนโลยีโดย เลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ 2) การสอนบูรณาการดิจิทัล หมายถึง การเรียนจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมความสามารถของนักเรียน และการจัดกิจกรรมทางการเรียนตามสภาพการณ์ของบริบททางการศึกษายุคใหม่ที่ต้องเตรียมการและสร้างความพร้อมให้บังเกิดขึ้นทั้งกับผู้เรียน ผู้สอน และผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย 3) การประยุกต์ใช้ดิจิทัล หมายถึง ความเข้าใจนำทักษะการใช้ดิจิทัลมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพในเนื้อหาของข้อมูล การพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ 4) การสื่อสารดิจิทัล หมายถึง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึง และการสื่อสารกันใช้ในจัดการวิเคราะห์ประเมินผลข้อมูลเพื่อนำไปสู่การการสร้างความรู้ใหม่และสื่อสารไปยังผู้อื่นได้

จากองค์ประกอบที่นำเสนอไว้ 3 ท่านสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลประกอบด้วยความสามารถในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการรู้เท่าทันดิจิทัลเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ครูยังต้องพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ สร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล และบริหารทรัพยากรดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

ความหมายของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

พรนภา บุราณมัย (2560:7) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และสรุปว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันทำให้สถานศึกษามีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ถือเป็นผลที่ได้จากกระบวนการที่ทำงานร่วมกันตามองค์ประกอบหลัก ของการบริหารงาน วิชาการ จำนวน 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและ สภาพสังคม 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ท าให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรู้ เป็นคน ฉลาด เป็นคนเก่งและเป็นคนดีและจะส่งผลให้เขาเป็นคนมีความสุข ด้วยการ พัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญ ของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีศักยภาพ 3) การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการที่จัดทำเพื่อช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตาม เกณฑ์ที่กำหนด 4) การประกันคุณภาพภายในการศึกษา หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และ การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดสำหรับการประกัน คุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากร ของสถานศึกษานั้นหรือโดยหน่วยงานต้น สังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

ศิวพร ละหารเพชร (2562: 25) ได้สรุปประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ระดับความสำเร็จใน การดำเนินงานที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการทำงาน ไม่ใช่เพียงแค่การปฏิบัติตามขั้นตอนเท่านั้น

สรุปได้ว่าความหมายของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานและจัดการ ด้านวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้สอน และสังคม โดยประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการครอบคลุมการจัดการด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาทาง วิชาการ ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยกระดับมาตรฐานการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น ๆ

องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ

สาวิตรี สิทธิชัยกานต์, และลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2562: 20) กล่าวว่า สามารถแบ่งขอบข่ายการบริหารวิชาการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

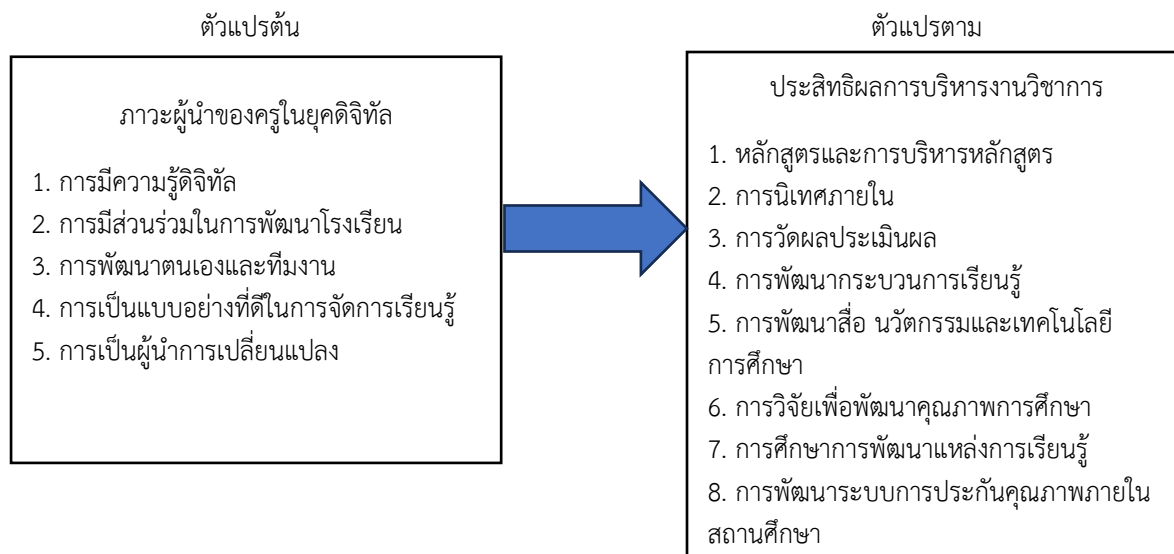
1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. การวัดผล ประเมินผล

พงศกร อุดลพิทยากรณ์, และนันทรัตน์ เจริญกุล (2562) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล
4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมด้านหลักสูตร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และความร่วมมือกับชุมชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,004 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 76 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 286 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2.3 แบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนตรวจสอบและนำมาปรับปรุง จากนั้นนำมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือ IOC (index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.951

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามรายละเอียดเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เลือก (Forced choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ไกลเคิร์ต (Likert's five rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ไลเคิร์ต (Likert's five rating scale)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ดำเนินการแจก และเก็บแบบสอบถามด้วย Google Form จำนวน 362 ฉบับ
3. เมื่อถึงกำหนดวันที่ได้ทำการนัดหมาย ผู้วิจัยไปเข้าตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้อง ความเรียบร้อย ความสมบูรณ์ของ ข้อมูล และจัดลำดับข้อมูล
5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาตนเองและทีมงาน ด้านการมีความรู้ดิจิทัล และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

1.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียน 2) ครูช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และ 3) ครูสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนในการพัฒนาตนเอง

1.2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีทักษะในการจัดการและปรับใช้ความรู้เพื่อดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้า 2) ครูมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3) ครูมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

1.3 ด้านการพัฒนาตนเองและทีมงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน 2) ครูส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) ครูมีการวางแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา

1.4 ด้านการมีความรู้ดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและในการทำงาน 2) ครูมีความสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง และ 3) ครูเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนครูทุกคน 2) ครูพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของเพื่อนครูโดยใช้ประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม และ 3) ครูมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมคิดและร่วมทำงานกับเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอ

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการศึกษาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) ด้านการนิเทศภายใน 7) ด้านการวัดผลประเมินผล และ 8) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

2.1 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการพัฒนาสู่การปรับปรุงที่ดียิ่งขึ้น เน้นการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุง และ 2) ครูมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีกระบวนการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน และ 2) ครูมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการวิจัยแก่ครูและบุคลากรและเผยแพร่ผลงานการแก้ไข้ปัญหาจากผลงานการวิจัย

2.4 ด้านการศึกษาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการศึกษาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยการให้อำนาจความสะดวกใหม่เสรี ในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ มีการทำวิจัยในชั้นเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีมระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร

2.6 ด้านการนิเทศภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการนิเทศภายในและให้คำแนะนำช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษา และ 2) ครูมีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปตามที่กำหนด

2.7 ด้านการวัดผลประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีการพัฒนาด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ 2) ครูมีการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการศึกษา โดยการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของนักเรียน

2.8 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับแรกดังนี้ 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการจุดหมายและหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร และ 2) ครูมีการทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการจัดทำรวบรวมและตรวจสอบการเรียนของทุกรายวิชาให้ตรงกับโครงสร้างของหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

3. ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบไปด้วยตัวแปรทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ คือ ด้านการมีความรู้ดิจิทัล ด้านการพัฒนาตนเองและทีมงาน และด้านการเป็นผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.665 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) ร้อยละ 44.20 มีประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (adjusted R Square) ร้อยละ 43.80 และมีความคลาดเคลื่อนในการทำนาย (standard error) ร้อยละ 35.90 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้ถ่ายทอดความรู้และแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน โดยครูมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ ใช้ภาษาสุภาพ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา เลขะวัฒนะ, และคณะ (2564: 3) ที่พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีในมุมมองของผู้เรียนและผู้มีประสบการณ์ตรงนั้น ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความรู้ ความประพฤติ และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทั้งทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การที่ครูประพฤติตนอย่างมีวินัย ยุติธรรม และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงมีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและยั่งยืน เป็นกระบวนการในการวางแผน ออกแบบ และดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเลือกใช้วิธีการและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูมีความสามารถในการปรับตัวและริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ครูหลายคนแสดงบทบาทเชิงรุกในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน การปรับแผนการสอนตามสถานการณ์ และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงความเป็นผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐวัฒน์ พระงาม (2567: 5) ในหัวข้อ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3” ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมและรายด้านอยู่ที่ระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ อาทิ การใช้สื่อดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ และแอปพลิเคชันทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570) ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคดิจิทัล

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษามีการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพ มีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง

และชุมชนในกระบวนการประเมินตนเองและการปรับปรุงคุณภาพ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระบุให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

3. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เกิดจากปัจจัย

ด้านการพัฒนาตนเองและทีมงาน ครูในฐานะผู้นำทางวิชาการจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคลและทีมงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและบริบทของการเรียนรู้สมัยใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรุฬห์พร แสนแพง (2563: 3) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ การพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบคุณภาพการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 819 คน แล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยัน 2) ตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน และ 3) นำรูปแบบไปทดลองใช้กับกศน. 3 แห่ง ที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดความรู้ และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 596 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 และครู ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 เกินครึ่งรับราชการจำนวน 632 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.20 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการสอนอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 ส่วนใหญ่เป็นครูกศน. จังหวัดชลบุรี กศน. จังหวัดกาญจนบุรี และ กศน. จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 13.40, 13.20 และ 12.30 ตามลำดับ รูปแบบการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการพัฒนาด้านกระบวนการ PLC ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยองค์ประกอบในการพัฒนาด้านกระบวนการของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน การมีเป้าหมายร่วมกันคือ การเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือ ร่วมพลัง การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน และการสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน ผลการทดลองใช้พบว่า ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองร่วมมือในการทำงานกันมากขึ้น มีการกระตุ้นให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริงใน กศน. ตามเกณฑ์การประเมินด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการมีความรู้ดิจิทัล ประเด็นส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรจัดอบรมโดยเน้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการบริหารงานวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำของครูในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ควรดำเนินการพัฒนาทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของครูอย่างจริงจัง ควบคู่กับด้าน

หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร เพื่อยกระดับภาวะผู้นำของครูในสองด้านที่ยังสามารถพัฒนาได้อีก และนำผลวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ศึกษาครูในระดับมัธยมศึกษา หรือในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหลากหลาย และสามารถเปรียบเทียบข้ามบริบทได้อย่างชัดเจน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครูที่ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพกับครูที่ยังไม่พร้อมในด้านดิจิทัล เพื่อระบุปัจจัยส่งเสริมปัจจัยอุปสรรคในการสร้างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล และใช้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนาครูเฉพาะกลุ่ม

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของครูกับประสิทธิผลด้านวิชาการของสถานศึกษาในเชิงลึก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เพื่อให้เข้าใจกลไกและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการบริหารงานวิชาการได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปวางแผนพัฒนาครูและสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- ไชยา ภาวะบุตร, และคณะ. (2563). พัฒนภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 9(33): 1-11.
- ดาวรรุวรรณ ฤทธิการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล Digital Leadership. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐวัฒน์ พระงาม. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 13(3): 155-175.
- ธีรธนาพร ร้อยดาพันธ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปกรณ์ ลีสกุล. (2561). Leadership in Digital Era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์, 2567, จาก <https://today.line.me/th/pc/article/Leadership+in+Digital+Era>.
- พงศกร อุดลพิทยากรณ์, และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2562). แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. วารสารการบริหาร และนวัตกรรมการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2(3): 17-32.
- พรนภา บุราณมย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิรุฬห์พร แสนแพง. (2563). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรภรณ์ แสงทิพย์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี.
- สาวิตรี สิทธิชัยกานต์, และลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์สะเต็มศึกษาภาค. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 9(1): 17-32.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2563). นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สุญา โกลวานิช, และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธิดา เลขะวัฒนะ, ฉวีวรรณ พลสนะ, และวิรัตน์ พงษ์ศิริ. (2564). คุณลักษณะที่เป็นจริงและความคาดหวังของครูที่ดีในความ คิดเห็นของคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 40(1): 163-180.
- เอกชัย กิสุขพันธ์. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School Management in Digital). สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์, 2567, จาก: <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232>.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

การสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษาไทย: สภาพปัจจุบันและแนวทางการสอน Critical Listening Instruction in Thai Higher Education: Current Conditions and Instructional Approaches

สุชาดา ตั้งศิรินทร์¹, พิณพนธ์ คงวิจิตต์²

Suchada Tangsirin¹, Pinpon kongwijit²

Corresponding Author E-mail: suchaadaa@gmail.com

Received: 2025-08-02; Revised: 2025-09-22; Accepted: 2025-09-22

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลากกลุ่มเรียน จำนวน 5 กลุ่มเรียน รวมนักศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาตรี สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็นใหญ่ คือ ประเด็นที่ 1 สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ข้อ 1 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมปัจจัยภายในผู้เรียน ข้อ 2 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ประเด็นที่ 2 ปัญหาการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ข้อ 1 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้สอน และข้อ 2 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้เรียน 2) แนวทางการสอนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ สามารถสรุปผลได้ 4 แนวทาง ได้แก่ ข้อ 1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อในขณะฝึกฝนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ข้อ 2 ออกแบบการจัดกิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณให้เป็นระบบด้วยการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นลำดับขั้นอย่างชัดเจน ข้อ 3 พัฒนารูปแบบประกอบพื้นฐานในการสอนที่ช่วยส่งเสริมความจดจ่อในการฟัง และข้อ 4 ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำป้อนกลับในระหว่างฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ

คำสำคัญ: การฟังอย่างมีวิจารณญาณ, แนวทางการสอน, อุดมศึกษาไทย

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Student in Doctor of Philosophy, Teaching Thai Language, Silpakorn University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

² Advisor, Faculty of Education, Silpakorn University

Abstract

This study aimed to: (1) analyze the current state of critical listening instruction for undergraduate students, and (2) examine approaches to organizing instruction in critical listening for undergraduate students. A mixed-methods design was employed. The sample comprised two groups: five instructors of critical listening in higher education, selected through purposive sampling, and 150 first-year students from the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, enrolled in the first semester of the 2024 academic year. The student sample size was determined using the Krejcie and Morgan sampling table, and five classes were selected by simple random sampling. Data were collected through interviews and questionnaires and analyzed by content analysis. The findings revealed:

1) the current situation in critical listening instruction comprises two key issues. The first concerns existing teaching practices, in which instructors organize learning activities that (1) emphasize the promotion of learners' internal factors and (2) focus on the development of external factors that support their learning. The second issue relates to problems encountered in the teaching of critical listening, which arise from two primary sources: (1) factors associated with instructors and (2) factors associated with learners. 2) approaches to enhancing the teaching of critical listening were identified and can be summarized into four main strategies. The first involves organizing activities that cultivate concentration and sustained attention during critical listening practice. The second emphasizes designing instructional activities in a systematic manner, with clearly defined and sequential steps to guide practice. The third highlights the development of essential instructional components that foster students' ability to maintain focus while listening. Finally, the fourth strategy underscores the importance of designing activities that provide learners with constructive feedback throughout the process of practicing critical listening.

Keywords: Critical Listening, Instructional Approaches, Thai Higher Education

บทนำ

การฟังอย่างมีวิจารณญาณ (critical listening) เป็น “ภูมิคุ้มกันความเชื่อ” ที่สำคัญของพลเมืองยุคข้อมูลข่าวสาร (UNESCO. 2022: 52) ทักษะนี้จึงอยู่ในกลุ่มสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับตลาดงานแห่งอนาคต (WEF. 2023: 17) ทั้งนี้ การฟังอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างรับผิดชอบในทศวรรษหน้า เนื่องจากการฟังอย่างมีวิจารณญาณสามารถช่วยลดการแพร่กระจายของข่าวลวงและวาทกรรมสร้างความเกลียดชังซึ่งเป็นภัยที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (สศช. 2566: 33) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2564 (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. 2564: 11) จึงระบุตรงกันว่า การคิดและการสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวชี้วัดสมรรถนะพลเมืองดิจิทัลไทยที่ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้กับบัณฑิตไทย เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตัดสินใจที่ผิดพลาดและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่บิดเบือน ซึ่งอาจกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตยของประเทศไทย ฉะนั้นการฟังอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติตามที่ได้กล่าวมา อีกทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญของการสื่อสารคุณภาพในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยเชื่อมโยงกระบวนการรับสารเข้ากับการคิดวิเคราะห์ การใคร่ครวญหาเหตุผล และการประเมินคุณค่าอย่างเป็นระบบ และส่งผลดีต่อการคัดกรองข้อมูลจำนวนมากมหาศาลในสื่อดิจิทัลไปสู่ความรู้ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อชีวิต (Lucas. 2020: 47; Muhammad. 2018: 6; Wolvin. 2012: 124-126; อภิขญา ฤชชัย. 2560: 151-152)

จากนโยบายที่ผลักดันให้มีการส่งเสริมและพัฒนาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณทั้งในระดับชาติและนานาชาติส่งผลให้เกิดการวิจัยและพัฒนาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณในหลายระดับ ดังงานวิจัยของ กุสวดี สนธิสุวรรณ (2546) ที่พัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษา งานวิจัยของ วันวิสาห์ ปัญญาจิรภูมิ (2551) สุรางค์ อาจณรงค์

(2551) และ Erkek, & Batur (2019) ที่พัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เสาวลักษณ์ เมฆแดง (2555) ที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งผลงานวิจัยที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณที่หลากหลายในทุกระดับการศึกษาแต่สัดส่วนการวิจัยในระดับอุดมศึกษามีจำนวนจำกัด

นอกจากนี้ การขาดภาพสะท้อนในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนและผู้สอนในบริบทอุดมศึกษายังส่งผลสำคัญต่อการวางรากฐานเพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังที่ ทิศนา แหม่มณี (2557: 201-204) ได้กล่าวว่า สภาพปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของหลักการที่ต้องศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการจัดระบบการสอนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้ง มารุต พัฒนา (2563: 3-7) ยังได้กล่าวถึงแนวทางการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม (research and development: R&D) ในลักษณะเดียวกันว่าควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผ่านการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) เพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการฟังอย่างมีวิจารณญาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทอุดมศึกษาไทยที่ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดด้านการสะท้อนสภาพความเป็นจริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเริ่มต้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาผ่านการสำรวจข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปใช้พัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการฟังอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและการสอบถามข้อมูลจากนักศึกษาที่อยู่ในบริบทอุดมศึกษาไทย เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพและมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

การฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นการฟังที่มีประสิทธิภาพสูง โดยอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การใคร่ครวญหาเหตุผล และการประเมินคุณค่าอย่างรอบด้าน นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสารออกเป็นส่วนที่แสดงข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น (วรณีย์ โสมประยูร. 2537: 87; ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2540: 81; กุสวดี สนธิสุวรรณ. 2546: 10) รวมถึงการพิจารณาสำนวนภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียงของผู้พูด (สนธิ ตั้งทวี. 2529: 98) อีกทั้งยังหมายรวมถึงการจำแนกข้อดีข้อเสีย และการตีความหมายทั้งโดยตรงและโดยนัย (พระเมธีธรรมจารย์, และคณะ. 2563: 346) นอกจากนี้ความสามารถในการใคร่ครวญหาเหตุผลเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้ฟังสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของสาร จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ (ยุพา สงศิริ. 2525: 149; สวนิต ยมาภัย. 2527: 107; จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. 2543: 80-81; กาญจนา ต้นโพธิ์. 2563: 15)

ดังนั้นการฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นการฟังที่อาศัยกระบวนการคิดอย่างมีระบบ ด้วยการวิเคราะห์เพื่อจำแนกสารเป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น พิจารณาสำนวนภาษา ถ้อยคำ น้ำเสียง ตีความ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นกลาง จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อสรุปของผู้พูด ตลอดจนใคร่ครวญหาเหตุผล และประเมินคุณค่า ซึ่งทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สามารถนำข้อมูลที่ฟังไปประยุกต์ใช้อย่างรอบคอบและสร้างสรรค์

องค์ประกอบของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบพฤติกรรมที่แสดงถึงการฟังอย่างมีวิจารณญาณ (โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ผล. 2555: 38-39; กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์. 2562: 63-64) มีดังนี้

1) การทำความเข้าใจ กับความหมายของถ้อยคำและข้อความที่เป็นวัจนสาร และอวัจนสาร เพื่อเกิดความเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้อย่าง ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน พยายามค้นหาสิ่งที่น่าสนใจตลอดเวลาในขณะที่ฟัง เพื่อไม่ให้เสียสมาธิและมีจิตใจตั้งมั่นกับเรื่องที่ฟังจะทำให้ผู้ฟังได้ติดตามเรื่องราวที่ฟังได้ตลอด ทั้งส่วนที่เป็นใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่อง

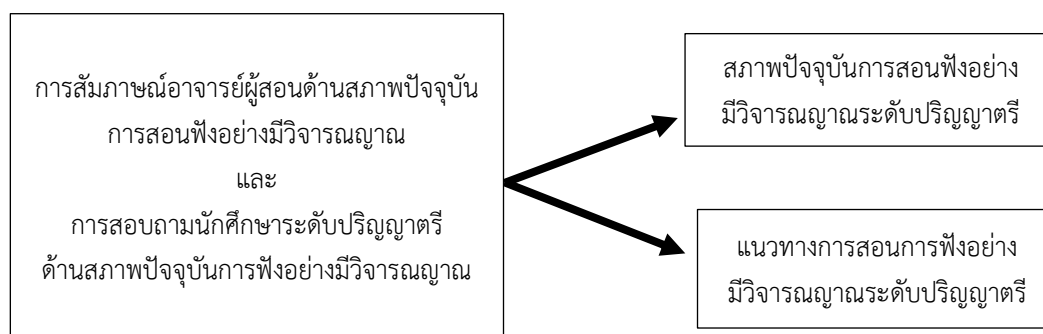
2) การวิเคราะห์ข้อมูล ไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับฟังอย่างถี่ถ้วน ซึ่งอาจมีมุมมองความคิดที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากผู้พูดก็ได้ ความแตกต่างของความคิดที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากความรู้ความสามารถประสบการณ์หรือองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องผู้ฟังจึงต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้พูดว่า ผู้พูดมุ่งหวังสิ่งใด รู้ว่าสิ่งใดคือสาระของเรื่องที่ฟัง รู้ว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลเท็จจริงอย่างไร มีเหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่ หรือเป็นข้อมูลที่ได้รับการยอมรับ หรือไม่มีความเป็นไปได้มากนักน้อยเพียงใด ทั้งยังต้องสามารถวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของเนื้อความได้ด้วย เพื่อที่ผู้ฟังจะได้พิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้พูดนำเสนอ เพื่อประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งไตร่ตรองโดยใช้เหตุผลประกอบ หากสารที่ได้ฟังมีความลึกซึ้งซับซ้อน อาจตีความโดยใช้ทักษะการคิดขั้นสูงด้วย เพื่อวิเคราะห์เจตนาของผู้พูด ว่าเป็นไปในลักษณะใด ซึ่งเจตนาของผู้พูด อาจเป็นการแสดงตรงตรงหรือบอกโดยอ้อมก็ได้

3) การประเมินค่าเรื่องที่ฟังว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด น่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใดการประเมินค่าข้อมูลทั้งหมดนั้นผู้ฟังจะต้องไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนและประเมินค่าด้วยใจที่เป็นกลางไม่เอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง และจะมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น ซึ่งบางครั้งผู้ฟัง สามารถนำมาพิจารณาพร้อมกับความรู้เดิมที่ตนมีอยู่ก็ได้ เพื่อนำประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ หรือพิจารณาว่ามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้หรือไม่

ดังนั้นพฤติกรรมการฟังอย่างมีวิจารณญาณจึงควรประกอบด้วย การทำความเข้าใจเรื่องที่ฟัง การวิเคราะห์ข้อมูลที่ฟังทั้งรายละเอียดที่ผู้พูดนำเสนอและวัตถุประสงค์ของผู้พูด รวมทั้งประเมินคุณค่าเรื่องที่ฟัง เพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและนำไปใช้ประโยชน์

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมการฟังอย่างมีวิจารณญาณนี้ไปสร้างเป็นประเด็นสอบถามในแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการฟังอย่างมีวิจารณญาณต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ และวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix methodology research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งแบ่งรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

อาจารย์ผู้สอนด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนการฟังอย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ร่างแบบสัมภาษณ์การสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ด้วยคำถามลักษณะปลายเปิด
3. ตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องเหมาะสมของร่างข้อคำถามและการใช้ภาษาในแบบสัมภาษณ์อาจารย์ด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ที่จัดทำขึ้น โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์
4. ตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องและความเที่ยงตรง (validity) ของข้อคำถามด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาคุณูปบัณฑิตทางด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 2 คน ด้านการวิจัยและการวัดผลจำนวน 2 คน และด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 1 คน โดยผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ล้วนมีประสบการณ์ทำวิจัยด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้ ผลการประเมินปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามสัมภาษณ์อาจารย์ด้านการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น พบว่าแบบสัมภาษณ์มีความเหมาะสมจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยได้คัดเลือกและติดต่ออาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ได้กำหนดไว้
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณในรูปแบบออนไลน์
3. ผู้วิจัยส่งข้อมูลบันทึกผลการสัมภาษณ์ให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้บันทึก
4. ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องจากอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสอบถามนักศึกษาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ แบ่งเป็นกลุ่มตามสาขาวิชา จำนวน 8 กลุ่ม มีนักศึกษารวมกันทั้งหมด จำนวน 240 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลากกลุ่มเรียน จำนวน 5 กลุ่มเรียน ได้นักศึกษาในการสอบถามข้อมูลรวมทั้งสิ้น จำนวน 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามนักศึกษาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามอย่างมีโครงสร้าง จำนวน 2 ตอน มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำร่างแบบสอบถามนักศึกษาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบสอบถามอย่างมีโครงสร้าง จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ให้นักศึกษาแสดงระดับความคิดเห็นต่อข้อความที่กำหนดให้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการตอบคำถามแบบปลายเปิด

3. ตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องเหมาะสมของข้อสอบถามและการใช้ภาษาในร่างแบบสอบถามนักศึกษาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ที่จัดทำขึ้น โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติ

4. ตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องและความเที่ยงตรง (validity) ของประเด็นสอบถามด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 2 คน ด้านการวิจัยและการวัดผลจำนวน 2 คน และด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 1 คน โดยผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีประสบการณ์ทำวิจัยด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้ ผลการประเมินพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามนักศึกษาด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลการทดลองใช้แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ได้ผลเท่ากับ 0.92 จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นชี้แจงและขอความร่วมมือนักศึกษาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาทำและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลการสอบถามที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) พร้อมทั้งแปลผลค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560: 121) ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิด ได้รับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่สะท้อนความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณและการวิเคราะห์แนวทางการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งแบ่งผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ แบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ สภาพปัจจุบันของการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ และปัญหาการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถจัดกลุ่มข้อสรุปเนื้อหาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมปัจจัยภายในตัวผู้เรียน 1

1.1.1 ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์และองค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ประสบการณ์หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฟังช่วยขยายประสบการณ์ความเข้าใจเรื่องที่ฟัง ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในขณะร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น ตลอดจนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้นดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เมื่อนักศึกษาจะฟัง คิด วิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ฟังได้ แต่จะสามารถเชื่อมโยงหรือวิเคราะห์ขยายความสู่สิ่งต่าง ๆ ได้น้อยเพราะขาดประสบการณ์ที่มากพอ” (คนที่ X) หรือ “หากนักศึกษาขาดประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นก็จะสามารถแสดงความคิดเห็นใน

การฟังได้น้อย” (คนที่ X) และ “นักศึกษาฟัง รับรู้ เข้าใจ จับใจความ สังเคราะห์ได้ เพียงแต่ยังไม่สมบูรณ์ ขาดการจัดระบบความคิดหรือแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน” (คนที่ X) รวมทั้ง “นักศึกษามีความคิดเป็นของตนเองต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว แต่วิจารณ์ญาณต้องใช้ประสบการณ์ในการเชื่อมโยง ใช้เสริม หรืออธิบายเพิ่มเติม” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัจจัยสำคัญในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.1.2 ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความจดจ่อหรือสมาธิในขณะที่ฝึกการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ เนื่องจากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความจดจ่อหรือสมาธิเป็นจุดเชื่อมสำคัญในการเก็บรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่ความเข้าใจเรื่องที่ฟัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “นักศึกษามีสมาธิในการฟังในช่วงสั้นทำให้ความตั้งใจในการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณเกิดขึ้นอย่างจำกัด” (คนที่ X) และ “สมาธิในการฟังไม่ยาวมากพอที่จะจับความได้อย่างครบถ้วน” (คนที่ X) รวมทั้ง “การขาดสมาธิทำให้การฟังข้อมูลไม่ประติดประต่อ ทำให้เกิดการเติมเต็มข้อมูลจากตนเองแทน” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดสำคัญในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.2 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน โดยการที่ผู้สอนจัดหาสื่อการฟังที่มีข้อมูลเนื้อหา มากเพียงพอต่อการนำไปใช้วิเคราะห์และแสดงวิจารณ์ญาณรวมทั้งตรงกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งการจัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเกิดความจดจ่อขณะฟังและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เนื่องจากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อและบรรยากาศในการสอนเป็นปัจจัยสำคัญของการส่งเสริมประสิทธิภาพในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เนื้อหาของสื่อที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนช่วยเพิ่มความจดจ่อในการฟังได้...และเนื้อหาที่ยาวเกินไปทำให้ความสนใจฟังลดลง” (คนที่ X) และ “ถ้าเลือกสื่อที่ไม่มีข้อมูลหลักฐานจะเปิดช่องให้นักศึกษาใช้ความคิดจากตนเองมาช่วยในการตัดสินใจโดยไม่มีกรอบ” (คนที่ X) รวมทั้ง “สภาพแวดล้อมในการสอนมีผลต่อสมาธิของนักศึกษา...บรรยากาศในการสอนควรผ่อนคลายและกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงองค์ประกอบสำคัญในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

2. ปัญหาของการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถจัดกลุ่มข้อสรุปเนื้อหาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้สอน

2.1.1 ผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ขาดระบบหรือขั้นตอนในการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นชัดเจน ทำให้การรับรู้ของผู้เรียนเกิดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติ ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ครูเคยชินกับกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณของตนเอง ทำให้ละเลยการสอนที่ต้องฝึกกระบวนการให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้กระบวนการที่ถูกต้อง” (คนที่ X) “ไม่มีระบบหรือขั้นตอนที่ชัดเจนในการฝึกฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ” (คนที่ X) และ “วิธีสอนของครูไม่มีระบบการสอนการฝึกกระบวนการฟังที่ชัดเจน” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่มาจากการขาดความชัดเจนในแนวทางการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

2.1.2 ผู้สอนมีข้อจำกัดด้านการจัดหาหรือจัดทำสื่อที่นำไปใช้ฝึกในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยเฉพาะ เนื่องจากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อที่นำมาใช้สอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณควรกระตุ้นเฉพาะเพียงการฟัง และต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนจึงจะส่งผลต่อความสนใจและความจดจ่อของผู้เรียน หากเลือกใช้สื่อที่มีข้อจำกัดก็จะทำให้การฝึกฝนการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณมีข้อจำกัดตามไปด้วย ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เนื้อหาวิชาการมากเกินไปจะทำให้ความสนใจลดลง...ถ้าเนื้อหายังไกลตัว เด็กจะไม่กล้าตั้งคำถาม หรือวิจารณ์” (คนที่ X) “ความสนใจต่อเนื้อเรื่องที่ฟัง ส่งผลต่อสมาธิ ความตั้งใจในการฝึกการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ” (คนที่ X) “สื่อที่มีเฉพาะเสียงอย่างเดียวจะตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดมากที่สุด แต่สถานการณ์จริงมักใช้ภาพและเสียงร่วมกัน...เนื้อหาที่ไม่อยู่ในความสนใจของนักศึกษาทำให้ไม่เกิดการฟังเชิงลึก” (คนที่ X) “ความสนใจต่อเนื้อเรื่องที่ฟัง ส่งผลต่อสมาธิ ความตั้งใจในการฝึกการฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดจากการเลือกสรรเนื้อหาและการจัดหาสื่อประกอบที่ใช้ในการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

2.2 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้เรียน

2.2.1 ผู้เรียนขาดสมาธิขณะฟังทำให้เกิดปัญหาในการแสดงวิจารณ์ญาณในการฟัง เนื่องจากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การขาดสมาธิขณะฟังทำให้นักศึกษาไม่สามารถประมวลผลข้อมูลที่ฟังได้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาใส่ความคิดเห็นของตนเองแทนข้อมูลที่ฟัง ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “การขาดสมาธิขณะฟังทำให้

ฟังเรื่องราวอย่างไม่ปะติดปะต่อ ซึ่งเปิดช่องให้ใช้ความเข้าใจของตนเองหรือความคิดเห็นของตนเองเข้าไปแทนที่ข้อมูลที่ได้ฟัง” (คนที่ X) “การขาดสมาธิทำให้ไม่สามารถจับใจความและวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้ง” (คนที่ X) และ “สมาธิในการฟังไม่ยาวพอที่จะจับใจความได้ครบถ้วน” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนว่า การขาดสมาธิเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ

2.2.2 นักศึกษามีการรับรู้คุณค่าของการฟังอย่างมีวิจารณญาณที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำไปฝึกฝนใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังเช่นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “นักศึกษาไม่เห็นคุณค่าของการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรทำให้ไม่ตั้งใจเรียน และไม่นำไปฝึกฝนการใช้อย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน” (คนที่ X) และ “คำว่าวิจารณญาณยังจำต้องไม่ได้สำหรับนักศึกษาทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องไกลตัวที่ไม่จำเป็น” (คนที่ X) รวมทั้ง “นักศึกษามองว่าการฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นเรื่องเฉพาะทางไม่สามารถนำมาใช้กับเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ทุกเรื่อง” ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่ก่อดำเนินการรับรู้คุณค่าการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมาจากการนำข้อมูลสภาพปัจจุบันของการสอนที่ปรากฏผลในตอนที่ 1 และข้อมูลสภาพปัจจุบันของการฟังอย่างมีวิจารณญาณที่ได้จากการสอบถามนักศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในลักษณะประมาณค่าของนักศึกษา และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในลักษณะคำถามแบบปลายเปิด มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา

ข้อสอบถาม	M	S.D.	การแปลผล	อันดับ
1. การฟังอย่างมีวิจารณญาณควรเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนก่อนเริ่มฟัง	3.45	0.87	เห็นด้วยปานกลาง	9
2. ความจดจ่อในการฟังเนื้อหาส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ	4.86	0.35	เห็นด้วยมากที่สุด	2
3. ก่อนแสดงวิจารณ์ในการฟังต้องบอกรายละเอียดความเข้าใจของเรื่องที่ฟัง	4.92	0.27	เห็นด้วยมากที่สุด	1
4. ก่อนแสดงวิจารณ์ในการฟังต้องบอกรายละเอียดในการวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง	4.84	0.43	เห็นด้วยมากที่สุด	3
5. ก่อนแสดงวิจารณ์ในการฟังต้องตีความเพื่อระบุเจตนาของเรื่องที่ฟัง	4.19	0.65	เห็นด้วยมาก	7
6. ก่อนแสดงวิจารณ์ในการฟังต้องประเมินคุณค่าเรื่องที่ฟัง	3.48	0.56	เห็นด้วยปานกลาง	8
7. ก่อนแสดงวิจารณ์ในการฟังต้องเข้าใจแนวคิดของตนเองที่มีต่อเรื่องที่ฟังก่อน	3.35	0.67	เห็นด้วยปานกลาง	10
8. คุณภาพของสื่อที่ใช้ในการฟังส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ	4.53	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด	6
9. สภาพแวดล้อมขณะฟังส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ	4.65	0.48	เห็นด้วยมากที่สุด	4
10. ความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณพัฒนาขึ้นได้หากได้รับคำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ	4.61	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด	5
รวม	4.29	0.40	เห็นด้วยมาก	

จากตารางพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้วยระดับมากที่สุดในระดับสอบถามข้อที่ 3 ข้อที่ 2 ข้อที่ 4 ข้อที่ 9 ข้อที่ 10 และข้อที่ 8 ตามลำดับ อีกทั้งมีความคิดเห็นด้วยระดับมากในระดับสอบถามข้อที่ 5 นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นด้วยระดับปานกลางในระดับสอบถามข้อที่ 6 ข้อที่ 1 และข้อที่ 7 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในภาพรวมนักศึกษาส่วนใหญ่รับรู้ถึงปัจจัยและกระบวนการที่ส่งผลต่อการฟังอย่างมีวิจารณญาณ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพปัจจุบันในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ นักศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนถึงความตระหนักที่มีต่อทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ ความจดจ่อ ความเข้าใจ การวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณภาพสื่อ และสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ส่วนด้านปัญหาในการฟังอย่างมีวิจารณญาณพบว่า นักศึกษาบางส่วนสะท้อนถึงการละเลยพฤติกรรมบางประการ เช่น การตั้งเป้าหมาย การประเมินคุณค่า และการเชื่อมโยงกับแนวคิดของตนเอง ซึ่งจำเป็นต่อการส่งเสริมความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในลักษณะคำถามปลายเปิด มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ สภาพปัจจุบันของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ และปัญหาการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาพปัจจุบันในการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถจัดกลุ่มข้อสรุปเนื้อหาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 การฟังอย่างตั้งใจช่วยให้เกิดวิจารณญาณในการฟัง ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการที่ใช้ในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “ตั้งใจฟังและจดจำคำสำคัญไว้เพื่อทบทวนอีกครั้ง” (คนที่ X) “ตั้งใจฟังให้เข้าใจอย่างเดียว” (คนที่ X) “ตั้งใจและจดจ่อในการฟังให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” (คนที่ X) “ฟังแล้วจดทำให้เข้าใจง่ายขึ้น” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนว่าการตั้งใจฟังเป็นปัจจัยสำคัญในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

2.1.2 กระบวนการคิดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ฟังได้อย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการที่ใช้ในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “ฟังแล้วคิดตามว่าสิ่งที่พูดมีเหตุผลหรือไม่” (คนที่ X) “ตั้งคำถามในใจว่าเรื่องนี้จริงหรือไม่” (คนที่ X) “เปรียบเทียบกับข้อมูลที่เคยรู้มา” (คนที่ X) “พยายามฟังให้จบก่อนแล้วค่อยคิด” (คนที่ X) “คิดตามว่าเขาต้องการสื่ออะไร” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนว่ากระบวนการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ปัญหาการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถจัดกลุ่มข้อสรุปเนื้อหาได้ 4 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 การขาดความจดจ่อขณะฟังเป็นปัญหาสำคัญของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “มีช่วงสมาธิสั้นในขณะที่ฟัง” (คนที่ X) “ชอบคิดไปเรื่องอื่นขณะฟัง” (คนที่ X) “ใจไม่อยู่กับเนื้อหา” (คนที่ X) “ขาดสมาธิในหัว คิดอย่างอื่น” (คนที่ X) และ “จดจ่อไม่นาน” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาในการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่มาจากความจดจ่อขณะฟัง

2.2.2 สื่อและสภาพแวดล้อมที่ขาดความพร้อมลดทอนประสิทธิภาพในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “เล่นโทรศัพท์ เสียรบกวนข้าง เนื้อหา” (คนที่ X) “เพื่อนชวนคุย คุยกับเพื่อน” (คนที่ X) “พื้นที่ตรงนั้นมีเสียงดังรบกวน” (คนที่ X) “เสียงรบกวนจากคนรอบข้างหรือสิ่งต่างๆ ที่ทำให้การฟังไม่ดี” (คนที่ X) “น้ำเสียงนุ่มนวลเกินไปทำให้ฟัง” (คนที่ X) “สื่อนั้นๆ สื่อสารได้ไม่ชัดเจนพอและมีสิ่งอื่นมารบกวนทำให้เข้าใจผิด” (คนที่ X) และ “อาจจะมีการพูดเร็วแล้วทำให้ฟังไม่ทัน ทำให้การฟังเป็นอุปสรรคอย่างมาก” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่มาจากสื่อและสภาพแวดล้อม

2.2.3 การขาดทักษะพื้นฐานในการจับใจความสำคัญ วิเคราะห์ ตีความเรื่องที่ฟังซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “จับใจความสำคัญไม่ค่อยได้” (คนที่ X) “ขาดทักษะวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง จับใจความไม่ถูก” (คนที่ X) “ไม่เข้าใจสิ่งที่ฟังทำให้ตีความข้อมูลผิดพลาด” (คนที่ X) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่มาจากการมีทักษะพื้นฐานในการฟังไม่เพียงพอ

2.2.4 การขาดความชัดเจนในแนวทางการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังเช่นข้อมูลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการที่ใช้ในการฟังอย่างมีวิจารณญาณว่า “ยังไม่เคยใช้เทคนิคอะไรเป็นพิเศษ” (คนที่ X) และการให้ข้อมูลที่มึลักษณะการตอบอธิบายแบบยวบรวมกับการใช้คำศัพท์ทางวิชาการซึ่งแตกต่างจากการตอบตามประสบการณ์ของตนเอง อีกทั้งนักศึกษาจำนวนร้อยละ 40.67 หลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณญาณของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่มาจากการขาดความมั่นใจ หรือขาดความชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณญาณของตนเองจึงตอบแบบสอบถามด้วยโดยใช้แหล่งข้อมูลจากภายนอก หรือเลือกไม่ให้ข้อมูลเลย

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณจากการสัมภาษณ์อาจารย์และการสอบถามนักศึกษา ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางการสอนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้

1. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อในขณะฝึกฝนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาสะท้อนผลการแสดงความคิดเห็นด้วยระดับมากที่สุดในระดับ ความจดจ่อในการฟังเนื้อหาส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ($M = 4.86$, $SD = 0.35$) และเมื่อสอบถามนักศึกษาด้วยคำถามลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับเทคนิควิธีการฟังอย่างมีวิจารณญาณก็ได้คำตอบสอดคล้องกัน โดยระบุถึงความจดจ่อ การตั้งใจฟัง และในขณะเดียวกันเมื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการฟังนักศึกษาส่วนใหญ่ก็ให้ข้อมูลตรงกันโดยระบุถึงประเด็นเรื่องการขาดสมาธิ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าสมาธิและความจดจ่อสามารถเป็นได้ทั้งจุดแข็งและอุปสรรคต่อการฟังอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ยังปรากฏข้อมูลสนับสนุนแนวคิดนี้ด้วย โดยอาจารย์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันในการทำนองเดียวกันว่าการเสริมสร้างความจดจ่อหรือสมาธิเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ และหากผู้เรียนขาดสมาธิหรือความจดจ่อในขณะฟังก็จะส่งผลต่อการประมวลผลการฟังที่ไม่ต่อเนื่องและนำไปสู่การแสดงวิจารณ์ญาณที่ขาดคุณภาพ

2. ออกแบบการจัดกิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณให้เป็นระบบด้วยการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นลำดับขั้นอย่างชัดเจน เนื่องมาจากผลการสัมภาษณ์อาจารย์สะท้อนว่าความชำนาญในทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณของผู้สอนทำให้ละเลยการฝึกกระบวนการในการฟังอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียน ทำให้ขั้นตอนเกิดความคลุมเครือในการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาที่แสดงความคิดเห็นด้วยระดับปานกลางในระดับที่สอบถามถึงกิจกรรมระหว่างการสอนวิจารณ์ญาณในการฟัง ได้แก่ ประเด็นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนก่อนเริ่มฟัง ($M = 3.45$, $SD = 0.87$) ประเด็นการประเมินคุณค่าเรื่องที่ฟัง ($M = 3.48$, $SD = 0.56$) และประเด็นการเข้าใจแนวคิดของตนเองที่มีต่อเรื่องที่ฟัง ($M = 3.35$, $SD = 0.67$) ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นด้วยระดับมากที่สุด ในประเด็นการบอกความเข้าใจเรื่องที่ฟัง ($M = 4.92$, $SD = 0.27$) และประเด็นการวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง ($M = 4.84$, $SD = 0.43$) จึงสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาอาจขาดความเข้าใจที่สมบูรณ์เกี่ยวกับกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งผลการสอบถามนักศึกษาด้วยคำถามลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับเทคนิควิธีการฟังอย่างมีวิจารณญาณพบว่า นักศึกษาบางส่วนสะท้อนถึงการขาดความมั่นใจและความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ โดยเลือกหลีกเลี่ยงการตอบคำถาม และพบว่าการเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาตอบแทนการสะท้อนผ่านประสบการณ์ตรงของตนเอง

3. พัฒนาคู่มือประกอบพื้นฐานในการสอนที่ช่วยส่งเสริมความจดจ่อในการฟัง ด้วยการเลือกสรรหรือพัฒนาสื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งจัดบรรยากาศการสอนที่จำกัดสิ่งรบกวนในการฟัง เนื่องมาจากผลการสัมภาษณ์อาจารย์สะท้อนสภาพปัจจุบันและปัญหาการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับการจัดสรรสื่อและบรรยากาศในการสอน โดยระบุว่าเนื้อหาของสื่อที่เป็นเรื่องใกล้ตัวและสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักศึกษา รวมทั้งเนื้อหาที่มีความยาวไม่มากเกินไปจะส่งผลต่อระดับความสนใจและความจดจ่อของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการสอบถามนักศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคของการฟังอย่างมีวิจารณญาณที่มีผลความคิดเห็นด้วยระดับมากที่สุดในระดับคุณภาพของสื่อที่ใช้ฟังส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ($M = 4.53$, $SD = 0.53$) และประเด็นสภาพแวดล้อมขณะฟังส่งผลต่อความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ($M = 4.65$, $SD = 0.48$) อีกทั้งเมื่อให้นักศึกษาตอบคำถามในลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการฟังอย่างมีวิจารณญาณก็พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน โดยข้อมูลบางส่วนระบุอย่างชัดเจนว่า เสียงรบกวน เนื้อหา ที่เพื่อนชวนคุย เสียงรบกวน คุณภาพเสียงของสื่อ และลีลาการพูดเป็นอุปสรรคขณะฟังอย่างมีวิจารณญาณ ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ลดสิ่งรบกวนในขณะที่สอนฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้กระบวนการฝึกฝนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งการเลือกใช้สื่อฝึกฟังที่

สอดคล้องกับประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มความหมายและความสำคัญในการฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลต่อการตระหนักถึงคุณค่า รวมทั้งช่วยให้นักศึกษาแสดงวิचारณญาณในการฟังได้มากขึ้นด้วย

4. ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำป้อนกลับในระหว่างฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องมาจากผลการสัมภาษณ์อาจารย์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณให้ข้อมูลตรงกันว่า การให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือการให้คำแนะนำป้อนกลับจำเป็นในการฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยปรับข้อมูลการฟังให้ถูกต้องสมบูรณ์ ตลอดจนช่วยเสริมแนวคิดหรือมุมมองการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิचारณ ในระหว่างแสดงวิचारณญาณให้มีความครบถ้วนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักศึกษาเข้าใจการรับรู้ของตนเองและปรับข้อมูลการถ่ายทอดความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณให้ตรงกับความต้องการของตนเองได้

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาตรี สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็นใหญ่ โดยแบ่งเป็น ประเด็นที่ 1 สภาพปัจจุบันในการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ข้อ 1 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมปัจจัยภายในตัวผู้เรียน ข้อ 2 ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ประเด็นที่ 2 ปัญหาการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ข้อ 1 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้สอน และข้อ 2 ปัญหาจากปัจจัยด้านผู้เรียน อาจเนื่องมาจากการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเกี่ยวข้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา สื่อ และลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมของ กิตติ รัตนราช (2550: 1) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกวิธีสอนต้องคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาที่สอน ตัวผู้สอน ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมของผู้เรียน บรรยากาศของสิ่งแวดล้อม และสื่อทรัพยากรที่มีอยู่ และสอดคล้องกับที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557: 17) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ที่รู้ด้วยตนเอง เห็นเอง พบเอง และเปลี่ยนประสบการณ์และพฤติกรรมด้วยตนเอง ถ้าการเรียนรู้ไม่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเองแล้ว การเรียนรู้นั้นก็จะไม่ใช่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนั้นครูจึงทำหน้าที่เป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือจัดสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ผลการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาต่อวิธีการสอนภาษาไทยของ สรศักดิ์ เชี่ยวชาญ และคณะ (2557: 160) ยังพบว่าการฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการฟังที่นักศึกษาต้องการได้รับการพัฒนา และความเห็นในภาพรวมของนักศึกษาสะท้อนว่าต้องการให้อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่มีความทันสมัยและหลากหลายในการสอนภาษาไทย นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ นิดาริน จุลวรรณ, และคณะ (2567) ที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นได้มาใช้เป็นองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยให้กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งปรากฏว่าผู้เรียนมีความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกใช้สื่อการสอนฟังโดยใช้เรื่องราวใกล้ตัวกับผู้เรียนส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณได้จริง

2. แนวทางการสอนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ สามารถสรุปผลได้ 4 แนวทาง ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ (2) การออกแบบกิจกรรมให้เป็นระบบด้วยขั้นตอนที่ชัดเจน (3) การเลือกสรรสื่อและจัดบรรยากาศการสอนที่เหมาะสม และ (4) การออกแบบกิจกรรมที่ให้คำแนะนำป้อนกลับ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งทีฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Ninivaggi (2019) กล่าวว่า การฝึกสติจะช่วยเพิ่มการรู้ตัวและแสดงวิचारณญาณในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากสติเป็นตัวกลางของการเรียนรู้ที่ช่วยให้เกิดการรับรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างตั้งใจและกระตุ้นให้เกิดองค์ความรู้แบบองค์รวมจากการมองเห็นความเป็นไปของส่วนต่าง ๆ อีกทั้งการออกแบบกิจกรรมให้เป็นระบบด้วยขั้นตอนที่ชัดเจนอาจช่วยให้ผู้เรียนยากที่จะละเลยขั้นตอนสำคัญในการฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ ดังผลการวิจัยของ วันวิสาห์ ปัญญาจิรภูมิ (2551) ที่พัฒนาการฟังอย่างมีวิจารณญาณผ่านการใช้แบบฝึกจำนวน 5 ชุดที่ร้อยเรียงขั้นตอนการฝึกอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการฝึกฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การฝึกฟังเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น การฝึกฟังเพื่อตีความ การฝึกฟังเพื่อประเมินค่า และการฝึกฟังอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณต้องได้รับการฝึกฝนกระบวนการอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ประพนธ์ เรืองณรงค์, และคณะ (2545: 247) ยังกล่าวถึงทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มเติมว่าหมายถึงความสามารถใน

การนำไปประยุกต์ใช้หรือพลิกแพลงทำประโยชน์ในชีวิตต่อไปได้ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้การฟังอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเลือกสรรสื่อและจัดบรรยากาศที่เหมาะสมอาจเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงวิจารณ์ญาณในการฟังได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพของ Erkek, & Batur (2019) ที่ระบุว่า สื่อที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งสถานการณ์ที่ส่งผลต่อชีวิตโดยตรงและสถานการณ์ที่ส่งผลต่อชีวิตโดยอ้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ และผลการวิจัยของ Mansi (2018) ที่ระบุว่า การสร้างบรรยากาศที่ดีผ่านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนในการนำกลยุทธ์การเรียนรู้แบบกลับทางมาใช้ในการจัดกิจกรรมสอนช่วยให้ความสามารถด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณพัฒนาขึ้นได้ อีกทั้งการออกแบบกิจกรรมที่ให้คำแนะนำป้อนกลับอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนรู้ข้อผิดพลาดและปรับปรุงแก้ไขตนเองได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับ Iron (2008: 21) ที่ระบุว่า การให้ความคิดเห็นอย่างเหมาะสมสามารถปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ซึ่งตรงกับ Dekker (2018) ที่ระบุว่า การให้คำแนะนำป้อนกลับเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในทุกศาสตร์สาขาวิชา ทุกคนต้องการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการรับคำแนะนำป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Pellegrino et al. (2001: 234) ที่ระบุว่า ในระดับอุดมศึกษาผู้สอนต้องคอยเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผ่านการแทรกแซงกระบวนการด้วยการให้ข้อมูลป้อนกลับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนากิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณผู้สอนต้องจัดกิจกรรมเสริมสร้างสมาธิก่อนเริ่มฟัง เช่น ผีอกจ๋อจ๋อกับเสียงที่ได้ยิน ผีอกจ๋อจ๋อกับอารมณ์ของตนเอง หรือผีอกจ๋อจ๋อกับร่างกายของตนเอง เป็นต้น เนื่องจากสมาธิเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการฝึกที่เป็นอุปสรรคของนักศึกษาในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 ควรพัฒนากิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักศึกษาเข้าใจวิธีการฝึกฝนที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.3 ส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ผ่านการแสดงจุดยืนทางความคิดของตนเองต่อเรื่องที่ฟัง และส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนแนวทางการนำแนวคิดที่ได้จากการฟังไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้การจัดกิจกรรมนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน

1.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ตนเองก่อนแสดงวิจารณ์ญาณผ่านกิจกรรมการเขียนสะท้อนตนเอง (reflection) เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิด มุมมอง ค่านิยมของตนเองอย่างกระจ่างชัดก่อนตัดสินเรื่องที่ฟังอย่างมีเหตุผลและสอดคล้องกับความต้องการของตนเองมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำแนวคิดเรื่องการเสริมสร้างสติหรือการพัฒนาความจดจ่อในการฟังไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ตรงกับสภาพปัจจุบันและปัญหาทั้งในกระบวนการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณของผู้สอนและกระบวนการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา การนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้จะเป็นระบบและมีกรอบชัดเจน จะช่วยให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาแบบการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณเพื่อช่วยให้การสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณ มีแนวทางการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไปได้ เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการสอนฟังอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์. (2562). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กาญจนา ต้นโพธิ์. (2563). ศิลปะการฟังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติ รัตนราช. (2550). วิธีการสอน. (Teaching Methodology). เอกสารเผยแพร่ความรู้วิชาการศึกษานิเทศศาสตร์ 04/2550 ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม.
- กุสวดี สนธิสุวรรณ. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2543). ภาษากับการสื่อสาร (ฉบับปรับปรุง) บรรณาธิการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา แหมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตาริน จุลวรรณ, มาเรียม นิลพันธุ์, และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2567). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้ Game-based Learning บูรณาการวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังอย่างมีวิจารณญาณและการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์. 7(2): 45-55.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์, และคณะ. (2545). กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 4. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- พระเมธีธรรมอาจารย์, พระมหานิกธ ฐานุตโตโร, ประสิทธิ์ พุทธศาสนศรีธธา, และพงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์. (2563). บทวิจารณ์หนังสือ-book review ศิลปะการฟังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต Art of listening improving life of quality. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 9(3): 344-356.
- ไพฑูริย์ สีนารัตน์. (2557). หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2540). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มารุต พัฒนาผล. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 12(1): 1-16.
- ยุพา สงศิริ. (2525). สุ.จิ.ป.ล. ภาษาไทย. เอกสารการนิเทศการศึกษาระดับที่ 223. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2537). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วันวิสาห์ ปัญญาจิรวุฒิ. (2551). การพัฒนาแบบฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนธิ ตั้งทวี. (2529). ศิลปะการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สรศักดิ์ เชื้อวชาญ, วิโรจน์ มงคลเทพ, และเพ็ญ สายปาระ. (2557). วิธีการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 16(3): 160-171.
- สวณิต ยมาภัย. (2527). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: สศช. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- สุรางค์ อาจนรงค์. (2551). การสร้างแบบฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนุศิษฐ์วิทยา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวลักษณ์ เมฆแดง. (2555). การพัฒนาแบบฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โสภณ สาทรมฤทธิผล. (2555). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- อภิษฎา ฤชชัย. (2560). การฟังเชิงพุทธ: สันติวิธีเริ่มต้นที่ตัวเราเอง. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 3(2): 138-154.
- Dekker, K. (2018). *Effective learning methods: the importance of formative feedback*. Retrieved December 23, 2022, from <https://www.studiosity.com/blog/effective-learning-methods-the-importance-of-formative-feedback>.
- Erkek, G. T., & Batur, Z. (2019). Activity Suggestions for Improving Critical Listening Skills. *Educational Research and Reviews*. 14(17): 639-646.
- Irons, A. (2008). *Enhancing Learning through Formative Assessment and Feedback*. New York: the Taylor & Francis e-library.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Lucas, S. E. (2020). *The art of public speaking*. (13th ed.). United States of America: McGraw-Hill.
- Mansi, G. K. A. (2018). Effectiveness of Using Flipped Learning Strategy in developing Critical Listening Skills of Jordanian Tenth Grade Female Students and their Attitudes towards it. *The International Journal for Talent Development*. 9(16): 77-95.
- Muhammad, A. M. (2018). Critical Thinking, Reading and Listening Skills. *Science Arena Publications Specialty Journal of Knowledge Management*. 3(3): 1-9.
- Ninivaggi, F. J. (2019). *Learned Mindfulness: Physician Engagement and M.D. Wellness*. London: Academic press.
- Pellegrino, J. W., Chudowsky, N., & Glaser, R. (2001). *Knowing what Students Know-The Science and Design of Educational Assessment*. Washington D.C.: National Academic Press.
- UNESCO. (2022). *Global Education Monitoring Report 2022: Non-State Actors in Education—Who Chooses? Who Loses?*. Paris: UNESCO Publishing.
- Wolvin, A. D. (2012). Listening in the general education curriculum. *The International Journal of Listening*, 26(1): 122-128.
- World Economic Forum: WEF. (2023). *The Future of Jobs Report 2023*. Geneva: World Economic Forum.

ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Digital Organization Affecting the Effectiveness of Educational Administration
in the Office of the Primary Educational Service Area Phetchaburi Area 2

ณัฐวุฒิ ถาวร¹, ณัฐกานต์ ภาคพรต², อภิชาติ เสนะนันท์³

Nuttavut Thaworn¹, Nattakan Phakprath², Apichat Lenanant³

Corresponding Author E-mail: Nuttavutt26@gmail.com

Received: 2025-08-03; Revised: 2025-09-19; Accepted: 2025-09-26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และ 3) วิเคราะห์ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 316 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาร์ยามานันท์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ความเป็นองค์กรดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสมรรถนะของบุคลากร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน 2) ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านเจตคติเชิงบวก และ 3) ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี ด้านสมรรถนะของบุคลากร และด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน

คำสำคัญ: ความเป็นองค์กรดิจิทัล, ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Master of Education students, Educational Administration Program, Phetchaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Main Advisor, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³ Co-advisor, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

Abstract

This research aims to 1) study the level of digital organization of educational institutions, 2) study the level of effectiveness of educational administration, and 3) analyze the digital organization affecting the effectiveness of educational administration in the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 2. This is a quantitative research. The sample group is administrators and teachers under the jurisdiction of Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, totaling 316 people. The sample group was determined using Taro Yamane's table. A multi-stage sampling method was used. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used to analyze the data included percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The research results found that:

1) Digital organization has an average value at a high level, ranked from highest to lowest as follows: personnel competence, organizational culture, technology, and work structure and process. 2) Effectiveness of educational administration has an average value at a high level, ranked from highest to lowest as follows: academic achievement, problem solving within the school, school change and development, and positive attitude, and 3) digital organization that affects the effectiveness of educational institution administration is organizational culture, technology, personnel competence, and work structure and process.

Keywords: Digital Organization, Educational Administration Effectiveness

บทนำ

ในภาวะโลกยุคดิจิทัลแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม (Driving Force) ดำเนินไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้การดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทยหน่วยงานหลายหน่วยงานมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับกับยุคของการเปลี่ยนผ่านทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) ที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาท และทดแทนการทำงานของบุคคลรวมถึงเทคโนโลยีแบบดั้งเดิม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การอุปโภคบริโภค และการบริการของประชาชนที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล องค์การมหาชน. 2565: online)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งจะเน้นการพัฒนาหน่วยงานในสังกัดให้ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า ซึ่งในประเด็นกลยุทธ์การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา หน่วยงานทุกระดับนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 4)

การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนนั้นต้องมียุทธศาสตร์การบริหารหลายอย่าง ตามที่ สุทธา ขาดิประสพ (2557: 92-94) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน จะต้องประกอบด้วยปัจจัยในการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และกัมพล เกศสาลี (2561: 123) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการพัฒนา และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานทำให้งานมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องนำปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่นเดียวกับ มาลัย วงศ์พิทยวัฒนา (2562: 96-97) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพสูงสามารถรองรับกับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็วทุกด้าน 2) การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน และสมาร์ตโฟน เป็นต้น 3) การสนับสนุน ส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูและบุคลากรใน

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 4) การนิเทศกำกับ ติดตามการใช้และดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งใน ส่วนของอุปกรณ์ครูและบุคลากร และการนำไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และสถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริม สนับสนุน ครูและบุคลากร ทางการศึกษาให้มีทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุม โดยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2 ได้รับการให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีพื้นฐาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การใช้ โครงข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้อุปกรณ์ด้าน ICT และการพัฒนา Software อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด และมีการส่งเสริม สนับสนุนการใช้ระบบบริหารด้านการจัดการศึกษาพื้นฐานที่ดีสำหรับสถานศึกษาให้เป็นระบบเดียวเพื่อลดภาระ งานครู ลดความซ้ำซ้อนของระบบงานและการจัดเก็บข้อมูล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. 2566: 54-55)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ดิจิทัลเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาเป็น อย่างมาก องค์กรต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านดิจิทัลอย่างไวที่สุด เปรียบเทียบกันกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มองเห็นถึงความสำคัญของความเป็นองค์กรดิจิทัลและกำลัง ดำเนินการอย่างเป็นระบบและขั้นตอนภายในองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนจึงต้องมีความ ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้โรงเรียนมีความเป็นองค์กรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็น ข้อมูลในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัล และเท่าทันในยุคแห่งสังคมของการเรียนรู้และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายขององค์กรดิจิทัล

สุรินทร์ทิพ ศักดิ์ภูวดล (2561: 8) ได้กล่าวว่า ความเป็นองค์กรดิจิทัล (Digital Firm) คือ องค์กรที่เกือบทุกส่วนของ องค์กร โดยเฉพาะในส่วนที่มีการติดต่อกับลูกค้าบริษัท ผู้สนับสนุนวัตถุดิบและพนักงาน เป็นการบริหารจัดการในระบบดิจิทัลตลอด กระบวนการหลักทางธุรกิจ สามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้โดยการใช้เครือข่ายดิจิทัลที่ครอบคลุม กว้างขวางทั่วทั้งองค์กร หรือเชื่อมโยงเข้ากับองค์กรอื่นได้เป็นจำนวนมาก

สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, และนิสร ใจชื่อ (2562: 89-90) ได้ให้ความหมายของความเป็นองค์กรดิจิทัลว่า เป็นองค์กร ที่มีลักษณะสองมิติ คือ 1) Digital Capability เป็นความสามารถขององค์กรในการสรรหาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานขององค์กร เช่น Social Media, Virtual Reality เป็นต้น และ 2) Digital Dexterity เป็นความสามารถของ องค์กรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ความเป็นองค์กรดิจิทัล

จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว (2562: 17) ได้กล่าวว่า 4 หัวใจสำคัญเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล คือ 1) ชุดความคิด ของคนในองค์กรในทุกระดับชั้น (Digital Mindset) สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเริ่ม จากคณะผู้บริหาร และผู้บริหารสูงสุดที่จะต้อง ไม่ใช่แค่แสดงออกเท่านั้น หากแต่ตนเองจะต้องทำให้เห็นว่าการคิดในเชิงธุรกิจจะต้องเป็นดิจิทัล อีกทั้งงบประมาณและ โครงสร้างพื้นฐานจะต้องมีความพร้อมด้วย 2) ระบบงานและกระบวนการภายใน (Digital Processes) จะต้องต่อเนื่อง ข้อมูล

ต่าง ๆ ภายในองค์กรจะไม่ถูกจัดเก็บแบบต่างคนต่างเก็บต่างคนต่างใช้ หากแต่อยู่ในระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อลดความซ้ำซ้อน เชื่อถือได้ว่าทุกคนจะใช้ข้อมูลที่ใหม่อยู่เสมอ 3) ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการใช้เทคโนโลยี (Digital Skills) ระบบควบคุม สมองกลฝังตัว การเชื่อมต่อทั้งแบบมีสายและไร้สาย และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ในการประมวล ข้อมูลและคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว และ 4) วัฒนธรรมการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (Digital Culture) หรือการสร้างผลงานแบบ ก้าวกระโดดในเชิงนวัตกรรม

สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, และนิสร ใจเชื้อ (2562: ง) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนองค์กร ดิจิทัลเพื่อก้าวสู่การ พัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยนำแนวทางของ จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว (2562: 17) ไปใช้ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Organization) ทั้งองค์การดิจิทัลภาครัฐ และองค์การดิจิทัลภาคเอกชน มี องค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) ชุดความคิดของคนในองค์กร (Digital Mindset) เริ่มจากคณะผู้บริหารและผู้บริหาร สูงสุดที่จะต้องไม่ใช่แค่แสดงออกเท่านั้น แต่จะต้องส่งเสริมสมรรถนะของบุคลากรและจะต้องทำให้เห็นว่าการคิดในเชิงธุรกิจ จะต้องเป็นดิจิทัล 2) ระบบงานและกระบวนการภายใน (Digital Processes) โครงสร้างและกระบวนการทำงานต้องมีความ ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอยู่ในระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อลดความซ้ำซ้อน เชื่อถือได้ว่าทุกคนจะใช้ข้อมูลที่ใหม่อยู่เสมอและที่ สำคัญคือเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน 3) ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการใช้เทคโนโลยี (Digital Skills) ระบบควบคุมมี การเชื่อมต่อทั้งแบบมีสายและไร้สายและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ในการประมวลข้อมูลและคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว และ 4) วัฒนธรรมการปรับปรุงงาน (Digital Culture) หรือวัฒนธรรมองค์กร มีความต่อเนื่อง มีการสร้างผลงานเชิงนวัตกรรม แบบก้าวกระโดด

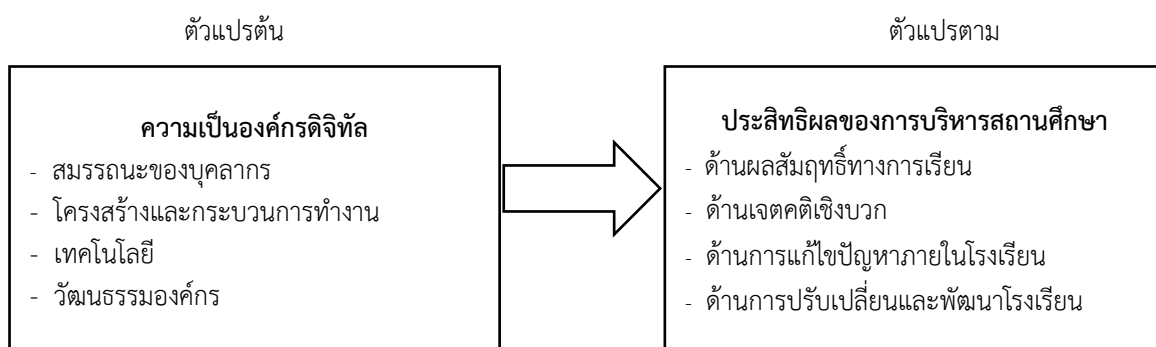
ความหมายของประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา

ประภาส จิตร์กสิศิลป์ (2561: 59) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในด้านผลผลิตและด้านผลลัพธ์

วิภาสสินี หัตถกรรจ์ (2561: 44) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรในการ บริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

เมื่อนำมาขยายครอบคลุมถึงการบริหารสถานศึกษา จึงมีความหมายตามที่นักการศึกษาได้ศึกษาและให้ความหมาย ไว้ว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลโดยตรง และครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของโรงเรียน (นันทนภัส สุทธิการ. 2562: 37)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,040 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane 1973: 1,088, อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธ์. 2558: 121) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 316 คน และทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จำแนกเป็นรายสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ ดำรงตำแหน่ง วิทยฐานะ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรดิจิทัล จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สมรรถนะของบุคลากร 2) โครงสร้างและกระบวนการทำงาน 3) เทคโนโลยี และ 4) วัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนของข้อคำถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือตามแบบของ ลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เจตคติเชิงบวก 3) การแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน และ 4) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเกณฑ์ให้คะแนนของช่วงน้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือตามแบบของ ลิเคิร์ท

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 3 ตอน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบข้อมูลและเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุง

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) ให้ครอบคลุมรายละเอียดในแต่ละด้าน และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ประกอบด้วย

5.1 นางสาววันดี รวยเงิน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาอ่างแก้ว ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา

5.2 อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษาและการใช้ภาษา

5.3 อาจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความเชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยทางการศึกษา

6. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) พบว่าในแต่ละรายข้อได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 จากนั้นคัดเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

7. นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดดอนไก่อทัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนบ้านหนองชุมพล อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนบ้านท่าแร่ (สหราษฎร์) อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) โดยใช้ค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach, 1970: 165) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976

8. นำผลการทดลองที่ได้กับกลุ่มทดลองใช้ มาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ด้วยตนเอง

3. ดำเนินการเก็บหลักฐาน และรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน

4. เมื่อได้แบบสอบถามคืน จึงตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับและทำการจัดลำดับข้อมูล

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ระดับของความเป็นองค์กรดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านสมรรถนะของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเป็นองค์กรดิจิทัล โดยภาพรวม

ความเป็นองค์กรดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านสมรรถนะของบุคลากร	4.39	0.48	มาก	1
2. ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน	4.27	0.52	มาก	4
3. ด้านเทคโนโลยี	4.29	0.58	มาก	3
4. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.34	0.55	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	4.32	0.46	มาก	

2. ระดับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านเจตคติเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.45	0.48	มาก	1
ด้านเจตคติเชิงบวก	4.30	0.54	มาก	4
ด้านการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน	4.44	0.54	มาก	2
ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.43	0.48	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.40	0.43	มาก	

3. ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มี 4 ด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี ด้านสมรรถนะของบุคลากร และ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 66.70 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าเท่ากับ 0.254 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตัวแปร	b	S.E.	B	t	Sig
ค่าคงที่	1.180	0.139	-	8.507	.000*
ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_4)	0.291	0.039	0.367	7.515	.000*
ด้านเทคโนโลยี (X_3)	0.262	0.037	0.349	7.005	.000*
ด้านสมรรถนะของบุคลากร (X_1)	0.091	0.042	0.101	2.143	.033*
ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน (X_2)	0.102	0.048	0.122	2.138	.033*
ค่าคงที่ (a) = 1.180					
R = 0.817, R^2 = 0.667, R^2 adj = 0.663, S.E.est= 0.254, F = 155.929					

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความเป็นองค์กรดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้หากพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมรรถนะของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ระดับหรือขั้นของความสามารถขององค์กรในการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ด้นั้น จะต้องมีการปฏิรูปในด้านของสมรรถนะของบุคลากร มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีคุณค่า มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุกระดับชั้นตอนให้มากขึ้น และมีการปรับโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้มีความเป็นองค์กรดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว, 2562: 17) พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Organization) ทั้งองค์การดิจิทัลภาครัฐและองค์การดิจิทัลภาคเอกชนมีองค์ ประกอบสำคัญ 4 ประการดังนี้ 1) ชุดความคิดของคนในองค์กร (Digital Mindset) เริ่มจากคณะผู้บริหารและผู้บริหารสูงสุด ที่จะต้องไม่ใช่แค่แสดงออกเท่านั้น หากแต่ตนเองจะต้องทำให้เห็นว่าการคิดเชิงธุรกิจจะต้องเป็นดิจิทัล 2) ระบบงานและกระบวนการภายใน (Digital Processes) ต้องมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันอยู่ในระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อลดความซ้ำซ้อนเชื่อถือได้ว่าทุกคนจะใช้ข้อมูลที่ใหม่อยู่เสมอและที่สำคัญคือเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน 3) ความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะในการใช้เทคโนโลยี (Digital Skills) ระบบควบคุมมีการเชื่อมต่อทั้งแบบมีสายและไร้สายและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ในการประมวลผลข้อมูลและคำสั่งได้อย่าง

รวดเร็วและ 4) วัฒนธรรมการปรับปรุงงาน (Digital Culture) มีความต่อเนื่อง มีการสร้างผลงานเชิงนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด

2. ระดับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านเจตคติเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผลสำเร็จของสถานศึกษาเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามท้องถื่นที่กำหนดเป้าหมายไว้ โดยผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พัฒนานตนเองใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์, 2563: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์กับ ชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และ 3) ปัจจัยบริหาร ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร (X_5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (X_6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) และด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 65.8

3. ความเป็นองค์การดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ความเป็นองค์การดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_4) ด้านเทคโนโลยี (X_3) ด้านสมรรถนะของบุคลากร (X_1) และ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน (X_2) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีใช้ในการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล หรือการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สามารถยกระดับของประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาได้ในทุกมิติอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์, 2563: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ปัจจัยบริหาร ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร (X_5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (X_6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) และด้านวัฒนธรรมองค์กร (X_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 65.8 และ (ปัทมา เนตรทอง, 2563: 163) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอยะลาบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนใน อำเภอยะลาบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอยะลาบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรได้ทั้ง 3 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 76.40

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลเป็นรายปัจจัยไว้ดังต่อไปนี้

3.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งและสอดคล้องกับค่านิยมของสถานศึกษาจะช่วยส่งเสริมความผูกพันการมีส่วนร่วมและความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stefanie, U., et al. (2018: 49) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบดิจิทัลและผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์กร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตัวแบบที่เกี่ยวข้องของการนำเอาระบบ ดิจิทัลมาใช้ในองค์กรเป็นการนำเอาระบบใหม่เข้ามาใช้ในองค์กรต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดองค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 1) บุคลากร (People) ภาวะผู้นำ อายุและการศึกษาของบุคลากรในองค์กร กำลังคนที่ทำงาน

การเพิ่มความเข้าใจระหว่างผู้นำและบุคลากร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคลากรและการพึ่งพาซึ่งกันและกันของบุคลากร เป็นพื้นฐานขององค์กร 2) โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์องค์กร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การจัดการทำงานในเชิงรุก ทำให้องค์กรมีความยั่งยืน 3) สภาพแวดล้อมภายใน (Environment) เงื่อนไขปัจจัยและองค์ประกอบภายในขององค์กรที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในองค์กร ระบบดิจิทัลเริ่มต้นจากพฤติกรรมของคนในองค์กร เป็นสิ่งเล็ก ๆ จนกลายเป็นเอกลักษณ์และพัฒนาไปเป็นองค์กรที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งปฏิสัมพันธ์กันกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งวัฒนธรรมภายในองค์กร และ 4) เทคโนโลยี (Technology) การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในองค์กรการเชื่อมต่อเครือข่าย การเชื่อมโยงของระบบดิจิทัลในองค์กร การนำเทคโนโลยีบูรณาการและใช้ประโยชน์ด้านนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญในองค์กรดิจิทัล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ McCurtain (1989: 41) ศึกษาความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และประสิทธิผลของงานตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนในอาแลแบมา รัฐแคลิฟอร์เนีย การวิจัยให้ความสำคัญของความสามารถในวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนโดยศึกษาความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลกับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน 8 รายการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถมากเท่าไร ก็จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากขึ้นเท่านั้น และผู้บริหาร ชุมชน จะรู้ถึงระดับความสามารถของตนเอง

3.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเทคโนโลยี คือ ความสามารถขององค์กรที่มีการบริหารจัดการในระบบดิจิทัล การนำหลักการวิธีการใหม่มาปรับใช้ในการทำงาน โดยการสร้างกรอบการทำงานใหม่ สร้างรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ของการบริหารภายในองค์กรโดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยหรือมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเทคโนโลยีดั้งเดิมที่มีอยู่ ทำให้การปฏิบัติงานในองค์กรเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ มหาศิริพันธ์ (2563: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัย การบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ปัจจัยบริหาร ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร (X₅) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (X₆) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X₂) และด้านวัฒนธรรมองค์กร (X₄) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 65.8 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stefanie, U., et al (2018: 49) ที่ได้ทำการศึกษารื่องการเปลี่ยนแปลงระบบดิจิทัลและผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์กร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในองค์กร การเชื่อมต่อเครือข่าย การเชื่อมโยงของระบบดิจิทัลในองค์กร การนำเทคโนโลยีบูรณาการและใช้ประโยชน์ด้านนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในองค์กรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านสมรรถนะของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากสมรรถนะของบุคลากรส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะของผู้บริหารและครู ในสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคลากรมีสมรรถนะที่เหมาะสม จะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิษา เพ็ชรจันทร์ (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน คือ ต้องการให้ บุคลากรมีความรู้ และทักษะทางวิชาชีพอยู่ในระดับสูง และมีคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้งด้านพฤติกรรมและเจตคติที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงมาก ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ยังขาดความชัดเจนของแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล ความก้าวหน้าในสายงาน งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการพัฒนา และทัศนคติการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรแตกต่างกัน มีปริมาณงานเกินภาระงานที่เป็นอยู่ช่วงเวลาการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร องค์ความรู้ คู่มือการปฏิบัติงาน ยังไม่มีความสมบูรณ์ และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน ค่อนข้างล้าสมัย ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต โดยการฝึกอบรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน และการศึกษาดูงาน

3.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงานส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากโครงสร้างและกระบวนการทำงานนั้นมีผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยการที่องค์กรมีโครงสร้างที่เหมาะสมจะสามารถช่วยให้การทำงานในองค์กรนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีกระบวนการทำงานที่เหมาะสมชัดเจนตามบริบทของสถานศึกษา จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stefanie, U., et al (2018: 49) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบดิจิทัลและผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์กร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตัวแบบที่เกี่ยวข้องของการนำเอาระบบดิจิทัลมาใช้ในองค์กรเป็นการนำเอาระบบใหม่เข้ามาใช้ในองค์กรต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดองค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 1) บุคลากร (People) ภาวะผู้นำ อายุและการศึกษาของบุคลากรในองค์กร กำลังคนทำงาน การเพิ่มความเข้าใจระหว่างผู้นำและบุคลากร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคลากรและการพึ่งพาซึ่งกันและกันของบุคลากรเป็นพื้นฐานขององค์กร 2) โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์องค์กร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การจัดการทำงานในเชิงรุก ทำให้องค์กรมีความยั่งยืน 3) สภาพแวดล้อมภายใน (Environment) เงื่อนไขปัจจัยและองค์ประกอบภายในขององค์กรที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในองค์กร ระบบดิจิทัลเริ่มต้นจากพฤติกรรมของคนในองค์กรเป็นสิ่งที่เล็ก ๆ จนกลายเป็นเอกลักษณ์และพัฒนาไปเป็นองค์กรที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งปฏิสัมพันธ์กันกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมภายในองค์กร และ 4) เทคโนโลยี (Technology) การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในองค์กร การเชื่อมต่อเครือข่าย การเชื่อมโยงของระบบดิจิทัลในองค์กร การนำเทคโนโลยีบูรณาการและใช้ประโยชน์ด้านนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญในองค์กรดิจิทัล และ Meike, S., & Sonja, P. (2021: 113) ศึกษากรอบแนวคิดสำหรับองค์กรดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่ากรอบแนวคิดสำหรับองค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) โครงสร้างองค์กร (Organizational structure) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) 4) เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานใหม่ (New technologies and infrastructure) 5) ห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) และ 6) การพิจารณาลูกค้า (Customer considerations) จากผลลัพธ์ที่ได้ กรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้บริษัทต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางแบบองค์รวม เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล นอกจากนี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์กรไม่เพียงได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสถานการณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงเงื่อนไขรอบการเมืองและกฎหมาย ตลอดจนบริษัทอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมด้วย อย่างไรก็ตามการพึ่งพาและอิทธิพลเหล่านี้ไม่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์ในแนวคิดที่พัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรดิจิทัลด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรตระหนักและให้ความสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย นโยบาย การให้บริการรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ด้านดิจิทัลอย่างชัดเจน จนสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ โดยเน้นกระบวนการทำงานในเชิงรุกที่ทำให้องค์กรมีความยั่งยืน มีความคล่องตัวผ่านระบบงานและกระบวนการภายในที่ต่อเนื่อง รวมถึงระบบฐานข้อมูล ที่เพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในองค์กรที่ทันต่อความต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ที่มีการเรียนรู้ และสามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ด้านเจตคติเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีคุณธรรม จริยธรรม มารยาทที่ดีงาม มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายของสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในการทางานกิจกรรม มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น รู้จักพัฒนาตนเอง และมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษ

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยี ด้านสมรรถนะของบุคลากร และ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ดังนั้น ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรดิจิทัลนั้น มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมพัฒนา และการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกกับสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่างกัน ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงความเป็นองค์กรดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษานั้น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีม เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่สำคัญอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล เกตสาลี. (2561). การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 12(2): 503-513.
- จำลอง ชุนพลแก้ว. (2562). 4 หัวใจสำคัญ เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Organization). สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://www.up-2be.com/4-หัวใจสำคัญ-การพัฒนา/>.
- นันทนภัส สุทธิการ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์. (2563). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วารสารปัญญาภิธาน. 5(2): 95 - 106.
- ประภาส จิตรักศิลป์. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปัทมา เนตรทอง. (2563). ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนในอำเภอวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 7(2): 163-171.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลัย วงศ์พิทยวัฒนา. (2562). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 14(1): 22-30.
- วิภาสสินี หัสกรรจ์. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, และนิสรา ใจชื่อ. (2562). การขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลเพื่อก้าวสู่การพัฒนาประเทศไทย 4.0. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 38(3): 78-91.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก http://www2.chaiyaphum3.go.th/main/files/obec/moe_point63.pdf.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://www.pbi2.go.th/web/?p=3558>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล องค์การมหาชน. (2565). ร่างแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563 - 2565. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุทธา ซาติประสพ. (2557). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- สุนิษา เพ็ชรจันทร์. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

- สุรินทร์ทิพ ศักดิ์ภูวดล. (2561). การบริหารองค์กรดิจิทัล. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Cronbach. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- McCurtain, B. R. (1989: 41). Elementary school principal competencies and school effectiveness: instructional staff perceptions. **Dissertation Abstracts International**. 1: 41-A.
- Meike, S., & Sonja, P. (2021: 113). **Conceptual framework for a digital organization**. Retrieved January 10, 2024, from <https://tore.tuhh.de/handle/11420/11202>.
- Stefanie, U., Foerster, M., Marquardt, K., Golowko, N., Kompalla, A., & Hell, Ch. (2018). Digital Transformation and its Implications on Organizational Behavior. **Journal of EU Research in Business**. 2018(2018): 1-14.

การศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

A STUDY THE COMPONENTS OF INNOVATION ORGANIZATION OF SCHOOLS

สุภาภรณ์ ศรีสร้อย¹, เอกลักษณ์ เพียสา², ธราเทพ เตมีรักษ์³

Supaporn Srisoi¹, Akkaluck Pheasa², Tharathep Tameruk³

Corresponding Author E-mail: supapomsrisoi2536@gmail.com

Received: 2025-08-07; Revised: 2025-09-10; Accepted: 2025-09-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 4 ตัวบ่งชี้ 2) บรรยากาศองค์กร 5 ตัวบ่งชี้ 3) การมีส่วนร่วม 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) การสื่อสาร 5 ตัวบ่งชี้ 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: องค์กรนวัตกรรม, องค์ประกอบ, นวัตกรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Advisor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ Advisor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study the components of innovative organization of school. It was a survey research, divided into 2 steps as follows: Step 1: Synthesizing the components of innovative organization of school from 10 related documents and research sources to synthesize the components of innovative organization of school. Step 2: Evaluating the appropriateness of the components of innovative organization of school by 5 qualified persons, including university professors. School administrators and teachers. The research instruments were document synthesis form and a 5-level rating scale questionnaire. Data were analyzed by content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results were found as follows;

1) The components of innovative organization of school consisted of 4 components and 17 indicators, namely 1) Organizational structure (4 indicators), 2) Organizational climate (5 indicators), 3) Shared vision (3 indicators), 4) Communication (5 indicators). 2) The results of the evaluation of the appropriateness of the components from the evaluation by the experts found that the components of innovative organization of school were at the highest level of overall appropriateness.

Keywords: Innovative organization, Component, Innovation

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการดำรงชีวิตองค์กรต่าง ๆ ได้เผชิญกับความท้าทายในการจัดการกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงทำให้เกิดแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและสมเหตุสมผลเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลง และช่วยเสริมสร้างความสามารถขององค์กร ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งความรู้ องค์กรวิจัย องค์กรมุ่งเน้นกลยุทธ์ องค์กรมุ่งเน้นค่านิยม องค์กรการศึกษา องค์กรที่มีประสิทธิภาพและองค์กรแห่งนวัตกรรม ในปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงองค์กรแห่งนวัตกรรมกันอย่างแพร่หลายเนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขึ้น มีความสลับซับซ้อนและคาดการณ์ล่วงหน้าได้ยาก ซึ่งองค์กรนวัตกรรมเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะในวงการการศึกษาที่พยายามใช้นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรการศึกษาสามารถพัฒนาทั้งระบบได้ ความสำเร็จขององค์กรการศึกษาและการอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และนวัตกรรม สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการบริหารปลูกฝังให้บุคลากรมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมาย (ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร. 2564)

โรงเรียนในฐานะองค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาทุนมนุษย์ จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็น “องค์กรนวัตกรรม” ซึ่งหมายถึงองค์กรที่สามารถสร้างสรรค์แนวทางใหม่ในการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนให้มีความสามารถเท่าทันโลกอนาคต อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนโรงเรียนให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิดของนวัตกรรมการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูส่วนใหญ่ยังมักเข้าใจว่านวัตกรรมหมายถึงเพียงแค่การใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือกิจกรรมที่แปลกตา แต่ไม่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทัศนคติและความรู้ด้านนวัตกรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2560) โครงสร้างระบบราชการที่มีลักษณะเน้นอนและต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนของรัฐส่วนใหญ่ดำเนินงานภายใต้กฎระเบียบจากส่วนกลางที่มีลักษณะรวมศูนย์การจัดทำนโยบายและโครงการต่าง ๆ จึงขาดความยืดหยุ่นในการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน การริเริ่มนวัตกรรมจึงเป็นไปได้ยาก (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. 2563) จะเห็นได้ว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมไม่ใช่เพียงการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ หรือใช้เทคโนโลยีทันสมัยเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่ต้องอาศัยความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย ความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง และผู้นำที่พร้อมขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่อนาคตอย่างยั่งยืน ดังนั้น องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาถือเป็น

กลยุทธ์ในการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตามกระบวนการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับยุคสมัย โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีเป็นฐานในการพัฒนา ควรมีกระจายนวัตกรรมไปสู่ทุกส่วนของบริหารจัดการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระบบการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู ตลอดจนการพัฒนาารูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษา (ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร. 2564)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนไม่เพียงแต่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องเท่านั้น แต่ยังทำให้โรงเรียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการปูรากฐานที่มั่นคงให้กับผู้เรียนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคตอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่เป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ได้มีนักวิชาการให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทและสถานการณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและเลือกความหมายที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อของงานวิจัย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2560) ได้ให้ความหมาย ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม หมายถึง องค์การทางการศึกษาที่มีการสร้างสิ่งใหม่หรือมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมทั้งรูปแบบ วิธีการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน แล้วทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม

ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร (2564) ได้ให้ความหมาย องค์กรนวัตกรรม หมายถึง องค์กรที่สร้างแนวคิดใหม่ ๆ ทางความรู้ขึ้นมาและนำสิ่งที่เคยมีอยู่เดิมมาบูรณาการใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

ชัยพร ชูสุภาวดี (2566) ได้ให้ความหมาย องค์กรนวัตกรรม หมายถึง องค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแนวคิดใหม่ ๆ ทางด้านการบริหารจัดการลักษณะขององค์กร รวมไปถึงกระบวนการคิดที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จและความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ในการนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีการนำแนวคิดและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ มาพัฒนาโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และการบริหารจัดการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ผ่านการบูรณาการความรู้ ทักษะ และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่เป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

การกล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2560) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบขององค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์การนวัตกรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม 2) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร 3) การมุ่งเน้นความสำคัญของบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ปานชนก ดั่งอุดม (2562) ศึกษาการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) โครงสร้างองค์กร 3) บุคคลสำคัญ 4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) การสื่อสาร 7) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ปัจจัยภายนอก 9) บรรยากาศสร้างสรรค์ และ 10) องค์กรแห่งการเรียนรู้

พิษณุ ศรีกระกูล (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การจัดการความรู้ 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) บรรยาภาศองค์การ 5) การทำงานเป็นทีม 6) โครงสร้างองค์การ 7) วัฒนธรรมองค์การ และ 8) การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ภูเบศร์ บาลชน (2563) ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำการเรียนรู้และภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง พบว่า องค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 3) การสื่อสาร 4) บรรยาภาศและวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 5) การจัดโครงสร้างองค์การ และ 6) การบริหารทรัพยากรบุคคล

อนิรุทธิ์ บุญเกื้อ (2563) ศึกษา การพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดกลยุทธ์การบริหาร 2) การจัดโครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 6) การจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร 7) การสร้างบรรยาภาศองค์การ และ 8) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

อำภา ไชยทะ (2563) ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ความเป็นองค์กรนวัตกรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 4) การส่งเสริมสนับสนุน 5) การมีแนวปฏิบัติที่ดี และ 6) การสร้างบรรยาภาศ

ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร (2564) ศึกษา การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 2) ความสำคัญของบุคลากร 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การสื่อสาร และ 6) บรรยาภาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม

ชมัยพร ชูสุภาวดี (2566) ศึกษา สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) โครงสร้างองค์กร 4) บรรยาภาศองค์การ และ 5) องค์กรแห่งการเรียนรู้

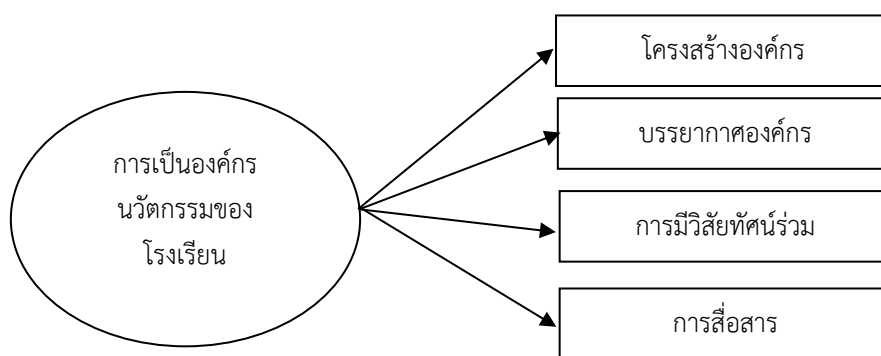
Seyed (2013) ศึกษา การบริหารองค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ 2) ความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การแข่งขัน 4) ความคิดสร้างสรรค์และการจัดการทางความคิด 5) การจัดโครงสร้างองค์กรให้ดี และ 6) วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมขององค์กร

Guimaraes, & Paranjape (2017) ศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) ความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร 3) การเป็นองค์กรที่เปิดกว้าง 4) การมองอนาคต 5) การบริหารความเสี่ยง และ 6) การบริหารเชิงรุก

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ผู้วิจัยได้รวมองค์ประกอบที่มีลักษณะสอดคล้องกัน เข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน จากนั้นผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และได้คัดสรรองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ได้จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) โครงสร้างองค์กร 2) บรรยาภาศองค์การ 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม และ 4) การสื่อสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนสามารถแสดงโมเดลการวัดองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี (2560); ปานชนก ด้วงอุดม (2562); พิษณุ ศรีกระกุล (2562); ภูเบศร์ บาลชน (2563); อนิรุทธิ์ บุญเกื้อ (2563); อำภา ไชยทะ (2563); ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร (2564); ชัยพร ชูสุภาวดี (2566); Seyed (2013); Guimaraes, & Paranjape (2017)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้สังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล โดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์เอกสารการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มาสรุปผลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบ ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา ดำรงตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ดำรงตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน 3) ครู มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ดำรงตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินที่เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale) และ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ซึ่ง

ได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักไว้ 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด 2) การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยนำองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาร่างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน และนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

1. จากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้ค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 2) บรรยากาศองค์กร 3) การมีส่วนร่วม และ 4) การสื่อสาร

2. ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาจัดทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ดังนี้

2.1 โครงสร้างองค์กร หมายถึง โรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการภายในโรงเรียน มีความยืดหยุ่นคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม กำหนดบุคคลที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมของโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการภายในโรงเรียนโดยไม่ยึดกับที่เคยทำมา 2) การกำหนดโครงสร้างที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม 3) กำหนดบุคคลที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรม 4) ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

2.2 บรรยากาศองค์กร หมายถึง โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคลากรเกิดความคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ มีการเสริมสร้างกำลังใจให้รางวัลตอบแทนความสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นความสนใจในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ 2) มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่อการจัดการเรียนรู้ 3) บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างการบริหารงาน 4) จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม 5) การเสริมสร้างกำลังใจให้รางวัลตอบแทนความสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ

2.3 การมีส่วนร่วม หมายถึง โรงเรียนมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน นำวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรนวัตกรรม มีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรมให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการ

กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2) นำวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ 3) การสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรมให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน

2.4 การสื่อสาร หมายถึง โรงเรียนมีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย มีรูปแบบช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายที่บุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงได้ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับนวัตกรรม นอกจากนั้นส่งเสริมการสื่อสารภายนอกโรงเรียนเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมกับโรงเรียนอื่น ๆ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย 2) มีรูปแบบช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย 3) มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสื่อสาร 4) ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับนวัตกรรม 5) มีการสื่อสารภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมกับโรงเรียนอื่น ๆ

จากการนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาจัดทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน พบว่าองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 4 ตัวบ่งชี้ 2) บรรยากาศองค์กร 5 ตัวบ่งชี้ 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) การสื่อสาร 5 ตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อให้ได้นิยามปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน แสดงดังตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. โครงสร้างองค์กร			
1.1 การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการภายในโรงเรียนโดยไม่ยึดกับที่เคยทำมา	4.80	0.44	มากที่สุด
1.2 การกำหนดโครงสร้างที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 กำหนดบุคคลที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4 ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.95	0.11	มากที่สุด
2. บรรยากาศองค์กร			
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่	4.80	0.44	มากที่สุด
2.2 มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่อการจัดการเรียนรู้	4.80	0.44	มากที่สุด
2.3 บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างการบริหารงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.4 จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม	4.80	0.44	มากที่สุด
2.5 การเสริมสร้างกำลังใจให้รางวัลตอบแทนความสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.88	0.17	มากที่สุด
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วม			
3.1 การให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 นำวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์	4.80	0.44	มากที่สุด
3.3 การสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรมให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.93	0.14	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. การสื่อสาร			
4.1 มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 มีรูปแบบช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสื่อสาร	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับนวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
4.5 มีการสื่อสารภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมกับโรงเรียนอื่น ๆ	4.80	0.44	มากที่สุด
รวม	4.96	0.08	มากที่สุด
ภาพรวม	4.93	0.08	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = .08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.96, S.D. = .08) โครงสร้างองค์กร ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = .11) การมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = .14) บรรยายกาองค์กร ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = .17) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษารายการองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด พบว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 2) บรรยายกาองค์กร 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม และ 4) การสื่อสาร อาจเนื่องมาจากองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาจะต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ซึ่งหากองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน จะเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เห็นภาพของผู้ปฏิบัติหน้าที่ หรือผู้สร้างสรรค์ คิดค้น ต่อยอดนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ โดยโครงสร้างขององค์กรจะเอื้อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ สามารถนำไปสู่การสร้างความสามารถทางนวัตกรรมได้ (นิรุทธิ์ บุญเกื้อ. 2563) บรรยายกาองค์กรมีอิทธิพลต่อเจตคติ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรทั้งในเชิงบวกและเชิงลบรวมทั้งบรรยายกาองค์กรยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรและยังมีความสำคัญต่อการบริหารงาน (อนุพล สมศรี. 2565) ทั้งนี้การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นการสร้างทัศนคติของความร่วมมือกันอย่างยึดมั่นของสมาชิกในองค์กรเพื่อพัฒนาและความสำเร็จที่ต้องการที่จะมุ่งไปสู่ความปรารถนาาร่วมกันของสมาชิกทั้งองค์กร เป็นการที่สมาชิกทุกคนมีความตระหนักและเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นขององค์กร มีมุมมองร่วมกันเกี่ยวกับปรากฏการณ์แห่งความเปลี่ยนแปลงและอนาคตขององค์กร เพื่อช่วยให้สมาชิกเกิดการยอมรับยินยอมพร้อมใจและให้ข้อผูกพันต่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรที่ต้องการสนองต่อความเปลี่ยนแปลง (คณิศร ผู้มีทรัพย์. 2562) และการสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างกัน สร้างความเข้าใจในกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายและเป้าหมายร่วมกันในองค์กร (รัชณี จอมศรี. 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร (2564) ที่ศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กร 2) ความสำคัญของบุคลากร 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การสื่อสาร และ 6) บรรยายกาที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และสอดคล้องกับ ปานชนก ดวงอุดม (2562) ศึกษา สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) โครงสร้างองค์กร 3) บุคคลสำคัญ 4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) การสื่อสาร 7) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ปัจจัยภายนอก 9) บรรยายกาสร้างสรรค์ และ 10) องค์กรแห่งการเรียนรู้

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบทุกตัวมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบการสื่อสาร อาจเนื่องมาจากการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง และเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างกัน สร้างความเข้าใจในกฎระเบียบต่างๆ นโยบายและเป้าหมายร่วมกันในองค์กร (รัชนิ จอมศรี. 2565) ซึ่งการติดต่อสื่อสารสำคัญต่อองค์กรในทุกระดับ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ทั้งระหว่างบุคคลต่อบุคคลและระหว่างบุคคลต่อองค์กร ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรและสามารถใช้การติดต่อสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์การบรรลุผลสำเร็จ (พรทิพย์ เฟื่องกลัด. 2560) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบบรรยากาศองค์กร อาจเนื่องมาจากความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร ซึ่งบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อเจตคติ ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งบรรยากาศองค์กรยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร (นิโรจน์ ทองรักจันทร์. 2567) บรรยากาศองค์กรมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การและความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลในองค์กร หากองค์กรต้องการให้บุคคลรู้สึกพึงพอใจและเต็มที่จะทำงานกับองค์กร เพื่อนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร และสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในองค์กร (อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์. 2562)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการนำองค์ประกอบข้างต้นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งนวัตกรรม

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียน ด้านการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงการบริหารจัดการองค์กรด้านนี้มากที่สุด

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรพิจารณาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนองค์ประกอบอื่น ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนที่มีค่าน้ำหนักใกล้เคียงกัน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร บรรยากาศองค์กร และการมีวิสัยทัศน์ร่วม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนว่ามีปัจจัยใดบ้าง ด้วยวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

เอกสารอ้างอิง

- คณิศร ผู้มีทรัพย์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยพร ชูสุภาวดี. (2566). สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธัญรัตน์ หิรัญกิตติกร. (2564). การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นิรุทธ์ บุญแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษามหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- นิโรจน์ ทองรักจันทร์. (2567). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนยุคดิจิทัล ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สวีริยาสาส์น.
- ปานชนก ตัวงอุดม. (2562). การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิษณุ ศรีกระกุล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ เพ็งกลัด. (2560). การสื่อสารของผู้บริหารกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูเบศร์ บาลชน. (2563). โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำการเรียนรู้และภาวะผู้นำแบบร่วมพลัง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2563). การขับเคลื่อนนวัตกรรมในระบบราชการไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- รัชณี จอมศรี. (2565). แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2560). การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 18(1): 15-29.
- อนิรุทธิ์ บุญเกื้อ. (2563). การพัฒนารูปแบบองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตดุสิต (การบริหารการศึกษา). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนุพล สมศรี. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อำภา ไชยทะ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 15(2): 108-109.
- อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์. (2562). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 13(2): 136-144.
- Guimaraes, T., & Paranjape, K. (2017). The Effect of Organization Innovativeness on Company Innovation Success. *International Journal of the Academic Business World*. 11(2): 79-92.
- Seyed, H. R. (2013). Management of Organizational Innovation. *International Journal of Business and Social Science*. 4(1): 226-232.

การศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

THE STUDY OF COMMUNICATION COMPONENTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS

วิไลพร นาสมใจ¹, เอกลักษณ์ เพียสา², วัลนิกา ฉลากบาง³

Wilaipon Nasomai¹, Akkaluck Pheasa², Wannika Chalakbang³

Corresponding Author E-mail: wilaipon.na67@snru.ac.th

Received: 2025-08-07; Revised: 2025-09-05; Accepted: 2025-09-15

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน 9 แหล่ง โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไป ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในปีพุทธศักราช 2568 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบประเมินความเหมาะสมชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) เนื้อหาสาระ มี 4 ตัวบ่งชี้ 2) ช่องทางการสื่อสาร มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) ความชัดเจนในการสื่อสาร มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ความน่าเชื่อถือ มี 4 ตัวบ่งชี้ และ 5) สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร มี 4 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหาสาระ และ ความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การสื่อสาร, ผู้บริหารโรงเรียน, ช่องทางการสื่อสาร

¹ นักศึกษาลัทธิครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Master of Education, Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Assistant Professor Dr., Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ Assistant Professor Dr., Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study the communication components of school administrators. It was a survey research, divided into 2 steps as follows: Step 1: To analyze communication components of school administrators by relevant documents and studies-nine sources were selected with high frequency of 40% or greater.; Step 2 Evaluating the appropriateness of the communication components of school administrators by 5 experts, in 2025 (B.E. 2568). Effective data collecting tools consist of document analysis and a 5-point Likert scale assessment of appropriateness. Data analysis with frequency, percentage, average standard deviation (S.D.) and content analysis. The research results were found that:

1) The communication components of school administrators consisted of 5 components and 19 indicators, namely 1) Message content (4 indicators), 2) Communication channels (3 indicators), 3) Clarity in communication (4 indicators), 4) Credibility (4 indicators), and 5) Communication environment (4 indicators). 2) The results of the evaluation of the appropriateness of the components from the evaluation by the experts found that the components of communication of school administrators were at the high level of overall appropriateness. When considering each aspect, it was at the highest level in all aspects. The component with the highest mean was Communication channels, and the component with the lowest mean was Message content and Credibility, respectively.

Keywords: Communication, School Administrators, Communication channels

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร (สุภาวดี หลีกมัน. 2568) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและความต้องการของสังคม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และชุมชน (สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2561) นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างแรงจูงใจและความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้ ปัญหาการสื่อสารที่ขาดความชัดเจน ความต่อเนื่อง และความตรงประเด็น ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา (ณัชชา อุตสาหะ. 2566)

ปัจจุบันการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ยังมีปัญหาหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เช่น ความไม่ชัดเจนของเนื้อหาข่าวสาร การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม การขาดทิศทางการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารบางท่านขาดทักษะในการฟังเชิงรุกและการรับรู้ความต้องการของครูและบุคลากร ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อนและความตึงเครียดภายในองค์กร (พัชรินทร์ ถาปิ่นแก้ว. 2566) การขาดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤตหรือการเรียนทางไกล (ประมา ศาสตราจุ. 2565) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ความร่วมมือและความเข้าใจร่วมของบุคลากรลดลง ดังนั้น การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อยกระดับการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนยุคใหม่ (ธีรวิทย์ แพบัว. 2564)

การสื่อสารที่มีคุณภาพของผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เพราะช่วยให้บุคลากรเข้าใจทิศทาง วิสัยทัศน์ และนโยบายของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (พัชรินทร์ ถาปิ่นแก้ว. 2566) ผู้บริหารที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานและส่งเสริมบรรยากาศองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ (ธีรวิทย์ แพบัว. 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่ที่ต้องสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การสื่อสารเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการรวมคนใน

องค์กรให้ก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกัน (วาสนา ดิษฐ์ประดับ. 2567) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเพราะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาดังนี้

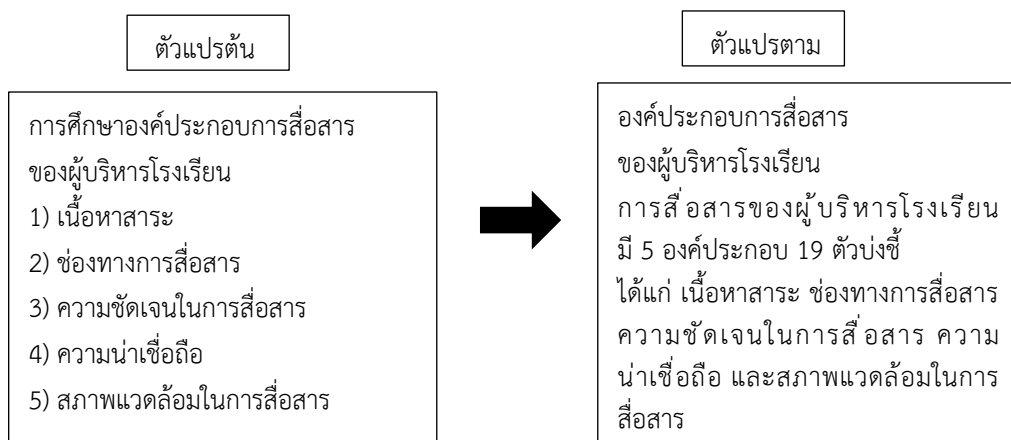
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ในแง่มุมที่หลากหลาย (Jiang Nannan. 2567) มองว่าการสื่อสารคือพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออก ทั้งที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษา ไม่ว่าจะมีความเจตนาหรือไม่ก็ตาม หากพฤติกรรมนั้นสามารถสื่อความหมายได้ก็ถือเป็นการสื่อสาร ส่วน (พัชรินทร์ ถาปิ่นแก้ว. 2566) ได้เน้นว่า การสื่อสารมิได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดข้อมูลหรือคำสั่งเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่ต้องสร้าง ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการตีความตรงกัน ลดความคลาดเคลื่อน และนำไปสู่การปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. 2563) กล่าวเพิ่มเติมว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ โดยผู้ส่งต้องสื่อสารเนื้อหาให้ผู้รับสามารถตีความหมายได้อย่างถูกต้อง จากการศึกษาข้อมูลของวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ความคิด ความรู้สึก หรือสารต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับ ผ่านสื่อและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ ป้องกันความเข้าใจผิด และสนับสนุนการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนมีลักษณะเฉพาะที่เชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารจัดการองค์กร (พรทิพย์ เฟื่องกลัด. 2562) กล่าวว่า การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนคือกระบวนการที่ใช้ในการชี้แจงข้อมูล แนวปฏิบัติ การให้คำปรึกษา และการสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและอุปสรรคในการทำงาน ด้าน (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. 2563) เน้นย้ำถึงการสื่อสารแบบสองทาง การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ และการเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม (บัลลังก์ มะเจี้ยว. 2565) ชี้ว่าการสื่อสารของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโรงเรียน ส่วน (Igbudu. 2017) และ (Ifeyinwa. 2018) ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดทัศนคติ ความคาดหวัง และการรับรู้ร่วมกัน ผ่านวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการพูด เขียน ทำทาง และพฤติกรรม จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านสรุปได้ว่าการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารถ่ายทอดข้อมูล แนวคิด และคำแนะนำให้แก่ครู บุคลากร นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการสื่อสารที่ดีควรประกอบด้วยความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมของช่องทาง ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 9 แหล่ง ซึ่งสามารถสรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนรายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบของการสื่อสาร	นักวิชาการ											
	พรทิพย์ เพ็งกลัด. (2562)	ธีรวิทย์ แพบัว (2564)	บัลลังก์ มะเจียว (2564)	อมรา ปานศรีแสง (2565)	รัตนพร โชติทวีศักดิ์ศรี (2567)	พินิจฉัตร เมธธาธารณ์กุล (2567)	กรณิการ์ อานทอง (2567)	Igbudu (2017)	Ifeyinwa (2018)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่เลือก
1. ความน่าเชื่อถือ	✓			✓	✓		✓			4	44.44	✓
2. สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร	✓			✓	✓		✓			4	44.44	✓
3. เนื้อหาสาระ	✓	✓		✓	✓	✓	✓			6	66.66	✓
4. ความต่อเนื่องและความมั่นคงของข้อมูล	✓			✓	✓					3	33.33	
5. ช่องทางการติดต่อสื่อสาร	✓	✓		✓	✓	✓	✓			6	66.66	✓
6. ความสามารถของผู้รับสาร				✓	✓		✓			3	33.33	
7. ความแจ่มแจ้งของข่าวสาร			✓	✓			✓			3	33.33	
8. การฟัง		✓						✓	✓	3	33.33	
9. ความชัดเจนในการสื่อสาร	✓	✓	✓					✓	✓	5	55.55	✓
10. การอ่าน		✓								1	11.11	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของ การสื่อสาร	นักวิชาการ									องค์ประกอบที่เลือก
	พริทธิ์ เพ็งกลัด. (2562)	ธีรวิทย์ แพบัว (2564)	บัลลังก์ มะเจียว (2564)	อมรา ปานศรีแสง (2565)	รัตนพร โชติทวีศักดิ์ศรี (2567)	พิงค์ฉวีฉัตร เมธธาธารณ์กุล (2567)	กรรณิการ์ อานทอง (2567)	Igbudu (2017)	Ifeyinwa (2018)	
11. การเขียน	✓							✓	2	22.22
12. ทำทาง	✓								1	11.11
13. การเปิดกว้างรับฟัง			✓						1	11.11
14. วัฒนธรรมองค์กร			✓						1	11.11
15. ความเห็นอกเห็นใจ					✓			✓	2	22.22
16. การมีปฏิสัมพันธ์							✓	✓	2	22.22
17. การแก้ปัญหา							✓		1	11.11
18. การเจรจาต่อรอง							✓		1	11.11
รวม	6	7	4	7	6	3	6	5	5	

จากตาราง 1 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อการสังเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร ตามแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ ทั้ง 9 แหล่ง ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ ร้อยละ 40 ขึ้นไป เพื่อคัดเลือกองค์ประกอบ การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้องค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนดังนี้ 1) เนื้อหาสาระ 2) ช่องทางการสื่อสาร 3) ความชัดเจนในการสื่อสาร 4) ความน่าเชื่อถือ และ 5) สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้สังเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนมาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ออกจากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์จัดระเบียบข้อมูล สังเคราะห์องค์ประกอบจากแหล่งที่ศึกษาลงในตาราง สังเคราะห์องค์ประกอบ สร้างข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และสรุปผล โดยใช้ค่าความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมดเพื่อให้ได้องค์ประกอบที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในปีพุทธศักราช 2568 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน มีเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือด้านการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ ดังนี้

- 1) อาจารย์ระดับอุดมศึกษา จบปริญญาเอก จำนวน 1 คน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียน จบปริญญาโททางการบริหารการศึกษาและมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน
- 3) ครู จบปริญญาโททางการศึกษาและมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1) ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักไว้ 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนำองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาร่างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในเรื่องความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความถูกต้องครอบคลุมประเด็นเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและจัดพิมพ์แบบสอบถาม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน และนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) การประเมินโดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมาก หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป เพื่อให้ได้องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

1. ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้ค่าความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เนื้อหาสาระ 2) ช่องทางการสื่อสาร 3) ความชัดเจนในการสื่อสาร 4) ความน่าเชื่อถือ และ 5) สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร

2. นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้องค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาจัดทำเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้

2.1 เนื้อหาสาระ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการคัดกรองข้อมูล จัดลำดับความยากง่าย วิเคราะห์แนวโน้มและความสำคัญของข้อมูล สามารถรับสารต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผน หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความสามารถในการคัดกรองข้อมูล 2) การจัดลำดับความยากง่ายของข้อมูล 3) การวิเคราะห์แนวโน้มและความสำคัญของข้อมูล และ 4) การรับรู้ข้อมูลดิบ ข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งอดีตและปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

2.2 ช่องทางการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการส่งข้อมูลหรือข้อความ โดยการสื่อสารผ่านช่องทางการประชุม เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์ อีเมล หรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การเลือกช่องทาง

การสื่อสารที่เหมาะสมกับเนื้อหา 2) การเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และ 3) การใช้เทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มในการสื่อสารที่หลากหลายอย่างเหมาะสมกับผู้รับสาร

2.3 ความชัดเจนในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งสารหรือถ่ายทอดข้อมูล ความคิด ความรู้ หรือความรู้สึกให้ผู้รับเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น และไม่คลุมเครือ โดยใช้ภาษา ถ้อยคำ น้ำเสียง ท่าทาง หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับเจตนาของสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การส่งสารหรือถ่ายทอดข้อมูล ความคิด ความรู้ หรือความรู้สึกให้ผู้รับเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น 2) การใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย 3) การใช้ถ้อยคำสุภาพ น้ำเสียงที่เหมาะสม และ 4) การใช้ท่าทางประกอบการพูดที่เหมาะสม

2.4 ความน่าเชื่อถือ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ที่ถ่ายทอดออกไป ทำให้ผู้รับสารเชื่อมั่นว่าเนื้อหาข้อมูล ข่าวสาร หรือสารที่ได้รับนั้นมีความถูกต้อง เป็นจริง ตรวจสอบได้ และ ไม่มีการบิดเบือน โดยพิจารณาจากแหล่งที่มา ความครบถ้วนของเนื้อหา และความโปร่งใสของการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง เป็นจริง สามารถตรวจสอบได้ 2) การทำให้ผู้รับสารเชื่อมั่นว่าเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารนั้นมีความถูกต้อง 3) การไม่บิดเบือนเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร และ 4) การถ่ายทอดเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารที่มีความครบถ้วน

2.5 สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการเลือกสถานที่ที่เหมาะสม และเอื้อต่อการพูดคุย การสร้างสภาวะแวดล้อมในการสื่อสารด้วยบรรยากาศที่เปิดกว้าง โปร่งใส มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีความเคารพซึ่งกันและกัน และปราศจากสิ่งรบกวนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจ สาร เช่น เสียงดัง ความขัดแย้ง หรืออคติส่วนบุคคล ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุย 2) การสร้างสภาวะแวดล้อมในการสื่อสารด้วยบรรยากาศที่เปิดกว้าง โปร่งใส มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีความเคารพซึ่งกันและกัน และ 4) การเลือกสถานที่ที่ปราศจากสิ่งรบกวนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจสาร

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อให้ได้นิยามปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อ ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน แสดงดังตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาสาระ			
1.1 ความสามารถในการคัดกรองข้อมูล	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 การจัดลำดับความยากง่ายของข้อมูล	4.20	1.78	มาก
1.3 การวิเคราะห์แนวโน้มและความสำคัญของข้อมูล	4.20	1.30	มาก
1.4 การรับรู้ข้อมูลดิบ ข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งอดีตและปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน	3.60	1.67	มาก
รวม	4.25	1.15	มาก
2. ช่องทางการสื่อสาร			
2.1 การเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 การเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.80	0.44	มากที่สุด
2.3 การใช้เทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มในการสื่อสารที่หลากหลายอย่างเหมาะสมกับผู้รับสาร	4.20	1.30	มาก
รวม	4.66	0.47	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ความชัดเจนในการสื่อสาร			
3.1 การส่งสารหรือถ่ายทอดข้อมูล ความคิด ความรู้ หรือความรู้สึกให้ผู้รับเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น	4.40	1.34	มาก
3.2 การใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย	4.20	1.78	มาก
3.3 การใช้ถ้อยคำสุภาพ น้ำเสียงที่เหมาะสม	4.20	1.30	มาก
3.4 การใช้ท่าทางประกอบการพูดที่เหมาะสม	4.80	0.44	มากที่สุด
รวม	4.40	1.20	มาก
4. ความน่าเชื่อถือ			
4.1 การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง เป็นจริง สามารถตรวจสอบได้	4.60	0.54	มาก
4.2 การทำให้ผู้รับสารเชื่อมั่นว่าเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารนั้นมีความถูกต้อง	4.00	1.73	มาก
4.3 การไม่บิดเบือนเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	4.00	1.73	มาก
4.4 การถ่ายทอดเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารที่มีความครบถ้วน	4.00	1.73	มาก
รวม	4.15	1.12	มาก
5. สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร			
5.1 การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุย	4.40	0.89	มาก
5.2 การสร้างสภาวะแวดล้อมในการสื่อสารด้วยบรรยากาศที่เปิดกว้าง โปร่งใส มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.60	0.54	มากที่สุด
5.3 การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีความเคารพซึ่งกันและกัน	4.20	1.78	มาก
5.4 การเลือกสถานที่ที่ปราศจากสิ่งรบกวนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจสาร	3.80	1.64	มาก
รวม	4.60	0.72	มากที่สุด
สรุปรวม	4.34	1.10	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.66) สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.60) ความชัดเจนในการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.40) เนื้อหาสาระ ($\bar{X}$ = 4.25) และความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$ = 4.15) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาองค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนในครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ เนื้อหาสาระ ช่องทางการสื่อสาร ความชัดเจนในการสื่อสาร ความน่าเชื่อถือ และสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารที่ดี อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ผลรายด้านได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่น่าสนใจ โดยเรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปน้อยดังนี้ ช่องทางการสื่อสาร สภาพแวดล้อมในการสื่อสาร ความชัดเจนในการสื่อสาร เนื้อหาสาระ และความน่าเชื่อถือ จากผลการวิจัยพบว่าด้านช่องทางการสื่อสาร มีความเหมาะสมใน

ระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ (ศิริรัตน์ วงศ์คำจันทร์. 2566) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการเลือกช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้รับสาร เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนในบริบทนี้อาจมีการใช้ช่องทางที่หลากหลาย เช่น การประชุม การใช้สื่อดิจิทัล หรือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว ซึ่งช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างทั่วถึง สำหรับด้านสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร ที่ได้รับคะแนนสูงเช่นกัน สามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการสื่อสารของ (อดิศักดิ์ จันทบุตร. 2567) ที่กล่าวถึงปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศที่เป็นมิตร การเปิดใจรับฟัง หรือการสร้างความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิดการสื่อสารที่มีคุณภาพในโรงเรียน ในส่วนของความชัดเจนในการสื่อสาร แม้จะอยู่ในระดับดีแต่มีค่าเฉลี่ยลดลงมา สะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีช่องว่างในการปรับปรุง ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรรณิการ์ อานทอง. 2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าบางครั้งผู้บริหารอาจใช้ภาษาหรือศัพท์เทคนิคที่ยากเกินไปสำหรับผู้รับสาร ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ การเน้นย้ำถึงการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา และหลีกเลี่ยงความกำกวมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ด้านเนื้อหาสาระ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยลง สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารในบางครั้งอาจขาดความกระชับ ครอบคลุม หรือมีข้อมูลที่มากเกินไปจนทำให้ผู้รับสารสับสน ซึ่งเป็นไปตามข้อสังเกตของ (พลภัทร บริรักษ์ธนกุล. 2568) ที่กล่าวว่า การสื่อสารที่ดีควรคัดกรองเนื้อหาให้มีความสำคัญ ตรงประเด็น และเพียงพอต่อความต้องการของผู้รับสาร ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป สุดท้ายคือด้าน ความน่าเชื่อถือ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นถึงความท้าทายที่ผู้บริหารโรงเรียนอาจต้องเผชิญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากร ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (ปฐมพงษ์ ชุ่มมงคล. 2566) ที่กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือในการสื่อสารสร้างขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น ความจริงใจ ความสอดคล้องของการกระทำกับคำพูด ความเชี่ยวชาญ และความสม่ำเสมอในการสื่อสาร ซึ่งหากขาดสิ่งเหล่านี้ไป อาจส่งผลกระทบต่อความยอมรับจากผู้บริหารได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือสร้างเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน รวมไปถึงบุคลากรในโรงเรียนให้มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ช่องทางการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดที่สุดเพราะมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักและให้ความสนใจในการเลือกช่องทางการสื่อสารของตนเองให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.3 ความน่าเชื่อถือ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญน้อยที่สุดเพราะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักและให้ความสนใจในการปรับปรุงตนเองเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการสื่อสารว่ามีปัจจัยใดบ้าง ด้วยวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

2.2 ควรมีการศึกษาการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากผู้บริหารที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานและส่งเสริมบรรยากาศองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ อานทอง. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. 4(11): 13-26.
- ณัชชา อุตสาหะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระเวทย์วิทยาการ. 6(1): 54-67.
- ธีรวิทย์ แพ้ว. (2564). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(1): 55-68.

- บัลลังก์ มะเจี้ยว. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้การสื่อสารที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมพงษ์ ชุ่มมงคล. (2566). การสร้างความเชื่อใจในวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู. 3(2): 107-120.
- ประมา ศาสตราจุ. (2565). รูปแบบการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อรองรับการดำเนินชีวิตในภาวะวิกฤต. Journal of Arts Management. 6(2): 667-681.
- พลภัทร บริรักษ์ธนกุล. (2568). กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม. 3(2): 468-485.
- พรทิพย์ เพ็งกลัด. (2562). การสื่อสารของผู้บริหารกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2): 737-750.
- พัชรินทร์ ถาปิ่นแก้ว. (2566). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิงค์ฉนิตร์ เมธาธรากรณ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 6(1): 232-248.
- รัตนพร โชติทวีศักดิ์ศรี. (2567). แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์. 5(3): 108-119.
- วาสนา ดิษฐ์ประดับ. (2567). ภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 35(3): 1-14.
- วินัย อินเสมียน. (2566). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. วารสารสถาบันวิจัยพินนกรรม. 10(2): 155-169.
- ศิริรัตน์ วงศ์คำจันทร์. (2566). ทักษะการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 8(3): 825-838.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิทยจารย์. 118(2): 68-70.
- สุภาวดี หล้ามัน. (2568). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการศึกษา. 1(2): 19-30.
- อดิศักดิ์ จันทบุตร. (2567). การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์. 7(1): 100-110.
- อมรา ปานศรีแสง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบึงกุ่ม. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 5(1): 89-99.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2563). รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นสตรี. วารสารศึกษาศาสตร์เกษตรศาสตร์. 14(1): 116-129.
- Igbudu, J. N. (2017). School administrator' leadership and communication skill for effective secondary school administration in River state. Journal of Interdisciplinary Studies. 39-53.

Ifeyinwa Manafa. (2018). **Communication skill needed by principals for effective management of secondary school in Anambra state.** (Ph.D) Department of Educational Foundations, Faculty of Education Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu Univeersity.

Jiang Nannan. (2567). การใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาเพื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม: กรณีศึกษางานวิเทศสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติกับสถาบันอุดมศึกษาในสาธารณรัฐประชาชนจีน. **วารสารศิลปศาสตรปริทัศน์**. 19(1): 38-59.

การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดลำปาง

The Organizing Experiences of STEM Education for Students in Fundamental Education in Lampang Province

ดวงจันทร์ แก้วกongan¹, วีรนุช คฤหานนท์², ชิสัพพัชร์ ชูทอง³

Duangjan Kaewkongpan¹, Weeranuch Karuehanon², Chisapath Choothong³

Corresponding Author E-mail: duangjan.kkp@hotmail.com

Received: 2025-08-09; Revised: 2025-09-04; Accepted: 2025-09-15

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง 2) ศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นพื้นฐาน แบบ One-Group Post-Test Only Design กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปางที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวนประมาณ 25-30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง 2) แบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อยคือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ 3) แบบประเมินเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง ภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับมาก 2) ผลเจตคติของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาภาครวมค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์เรียนรู้, สะเต็มศึกษา, ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Assistant Professor Program of Science teaching, Faculty of Science, Lampang Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² Assistant Professor Program of Science teaching, Faculty of Science, Lampang Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ Assistant Professor, Program of Community Public Health, Faculty of Science, Lampang Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study the 21st century skills organized by STEM education learning experiences for basic education students in Lampang province and 2) study the attitudes of learners who were organized by STEM education learning experiences. The study employed a one-group with post-test only design. The target group used in the research was basic education students in Lampang Province who volunteered to participate in the activities approximately 25–30 people. The instruments used in this research were 1) STEM education experience plan for basic education students in Lampang Province, 2) The 21st century skills assessment form, sub-skills were 1) Critical thinking & problem-solving skills, 2) Communication & Collaboration skills and 3) Creativity & innovation skills, and 3) Student attitude assessment form regarding STEM education learning experiences. The findings revealed found that:

1) The results of the study of 21st century skills, STEM education learning experiences for basic education students in Lampang Province, the overall result was found that the mean value was 4.45 and the standard deviation was 0.53, which was at a high level. 2) The result of the attitude of the students who received the learning experience with STEM education, the overall mean value was 4.37 and the standard deviation was 0.83, which was at a high level.

Keywords: Organizing Experiences, STEM Education, Fundamental Education

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และมีการใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมไปสู่ความ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน” ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนยุคใหม่ โดยเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 (อรทัย รุ่งวชิรา, เศรษฐาภรณ์ ตั้งวันเจริญ, และกาญจนา เกียรติกันนธ์. 2564) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา (กาญจนา จินตานิล, สิริพร พงศ์ธีรฤกษ์กุล, และพัชร ฉลาดธัญกิจ. 2565)

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นับเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของสังคมปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และผลผลิตต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต โดยปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งได้รับการหล่อหลอมร่วมกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์สาขาอื่นอย่างเป็นองค์รวม วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิดของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์ ตลอดจนการคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้น วิทยาศาสตร์จึงมิใช่เพียงองค์ความรู้เท่านั้น หากแต่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมในโลกยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ หรือที่เรียกว่า “สังคมฐานความรู้” (Knowledge-Based Society) ซึ่งส่งผลให้ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล มีจริยธรรม และเกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของ การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มาใช้ร่วมกับหลักการทางวิศวกรรมศาสตร์ในการออกแบบ สร้างสรรค์ และพัฒนาชิ้นงาน พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม (พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. 2556) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด อีกทั้ง วิไล ธรรมวาจา, และสมศิริ สิงห์หลพ (2567) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ

ที่ 21 เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงควรใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อที่จะได้พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและมีศักยภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่บูรณาการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพผ่านประสบการณ์ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2559) สถานศึกษาต้องส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM Education) การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาเน้นการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบในการค้นคว้าหาความรู้ การแก้ปัญหาหรือสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม เมื่อผ่านการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ เกิดทักษะที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศให้สูงขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2558) อีกทั้งยังตอบสนองต่อการดำรงชีวิตอยู่ในยุคปัจจุบันและโลกอนาคตอีกด้วย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ หากผู้เรียนได้รับการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวอย่างเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้อย่างเข้าใจลึกซึ้ง พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดของตนไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนได้โอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ หรือการคิดใหม่ ๆ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ ปัญหาและหาเหตุผลในการแก้ปัญหาด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่มได้ สรุปผลและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบ นอกจากนี้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) กล่าวว่า เมื่อผ่านการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ สามารถเชื่อมโยงแนวคิดกับปัญหาในเชิงรูปธรรม ประยุกต์ความรู้และทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง สื่อสารแนวคิดและทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดทักษะที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีของประเทศสูงขึ้น สอดคล้องกับ Dewey (1975) ได้เสนอแนวทางการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและสามารถสร้างองค์ความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ โดยเริ่มจากการรับรู้ถึงปัญหาและพยายามแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมมาเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ Kolb (2015) และ Beard, & Wilson (2013) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างความรู้ ทักษะ และความสามารถ ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของผู้เรียน โดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ของผู้เรียนเอง 2) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา 3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการขยายขอบเขตความรู้ 4) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ และ 5) การเรียนรู้ลักษณะนี้เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน อีกทั้ง สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, เทวธิดา ชันคามโกษก, ยศวีร์ อิ่มอินทัย, และโสภณ อ่อนโอภาส (2564) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่ได้รับความรู้สึกปลอดภัยที่จะพูด

หรือแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียนในชั้นเรียนมีความสำคัญในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ อีกทั้ง กมลฉัตร กล่อมอ้อม (2559) อธิบายว่า สะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างศาสตร์ทั้งสี่ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากแต่ละศาสตร์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง ทั้งในบริบทส่วนบุคคลและการประกอบอาชีพการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการหรือสร้างผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ใช้ประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential-Based Learning) ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สะเต็มศึกษายังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

จากสาระสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ข้างต้น ทำให้ทราบว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่หรือปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกระบวนการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติจริงในกระบวนการดังกล่าว บทบาทของผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างกระตือรือร้น โดยเฉพาะการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ทดลอง ลงมือปฏิบัติจริง และเผชิญความท้าทายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูก ซึ่งนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ การสรุปแนวทาง หรือการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้าน ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในโลกยุคใหม่การส่งเสริมทักษะดังกล่าวควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยการนำความรู้ที่ได้รับจากหลากหลายสาขามารวมกัน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบหรือผลิตผลงานใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ลักษณะนี้จะช่วยพัฒนาทักษะทางสติปัญญาและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการศึกษาค้นคว้าสืบเสาะข้อมูล และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ วางแผน และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการและองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

แนวคิดของ Dewey (2005) อธิบายรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงวิเคราะห์และการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ผ่านการสังเกตและการปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การก่อเกิดความคิดใหม่ และความคิดนั้นทำหน้าที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง Dewey ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยมองว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แล้วสามารถย้อนกลับไปที่สะท้อนและประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าส่วนใดมีคุณค่าและมีความสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dewey มีลักษณะเป็นวงจรที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือแรงบันดาลใจ ขั้นใคร่ครวญไตร่ตรอง (Observation) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ (Knowledge) และ ขั้นวินิจฉัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) ซึ่งเป็นการนำผลการสังเกตและองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ใหม่อย่างมีเหตุผล

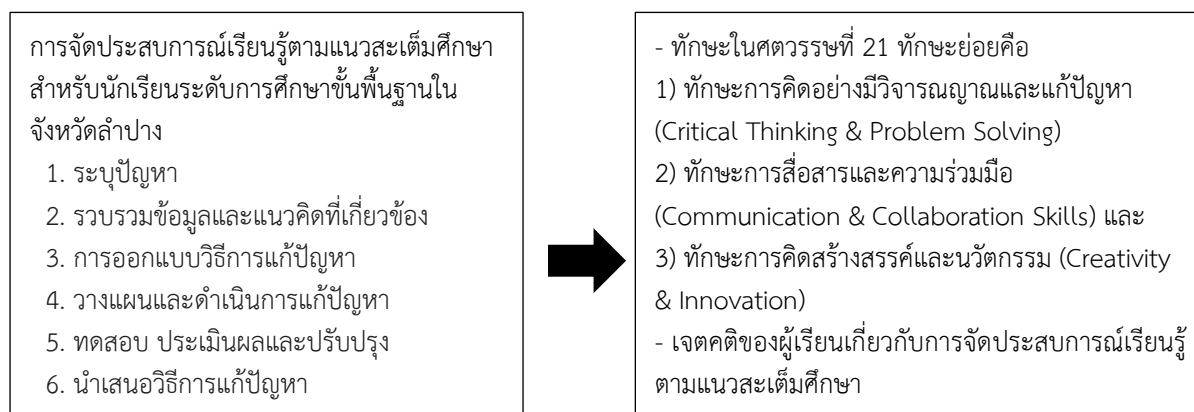
แนวคิดของ Lewin (2005) ได้พัฒนารูปแบบการเข้าถึงการเรียนรู้โดยอิงจากมุมมองของ Dewey ซึ่งมีความเชื่อร่วมกันว่าประสบการณ์สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น การทำความเข้าใจประสบการณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้รับไปพัฒนาตนเองและกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ Lewin ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีประเด็นสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นการทำให้ประสบการณ์นามธรรมกลายเป็นรูปธรรมในสถานการณ์เฉพาะหน้า 2) การเรียนรู้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทดลอง

แนวคิดของ Kolb (2005) ได้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงในลักษณะรูปธรรมผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์การเรียนรู้โดยตรง 2) ขั้นสังเกตปฏิกริยาตอบสนอง (Reflective Observation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสะท้อนและวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างและมุมมองที่หลากหลาย รวมถึงเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในขณะนั้น 3) ขั้นสร้างมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) เป็นกระบวนการสรุปองค์ความรู้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิด เพื่อนำมาบูรณาการเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ และ 4) ขั้นทดลอง (Active Experimentation) เป็นการนำหลักการหรือทฤษฎีที่ได้จากการสรุปไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ เพื่อทดสอบและพัฒนาความเข้าใจให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการและองค์ประกอบของการเรียนรู้จากประสบการณ์

แนวคิดของ Dewey (2005) มองว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นกระบวนการที่เน้นการใช้เหตุผลและการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความคิดรวบยอด โดยอาศัยการสังเกตและการปฏิบัติร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจและแนวคิดให้กับผู้เรียน การใคร่ครวญไตร่ตรอง (Observation) ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปและสร้างความรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) ซึ่งเป็นการใช้ความรู้หรือผลการสังเกตเพื่อแก้ไขหรือวิเคราะห์สถานการณ์ใหม่อย่างเหมาะสม แนวคิดของ Lewin (2005) ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในฐานะแหล่งข้อมูลหลักของการเรียนรู้ โดยมีมุมมองสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การเรียนรู้เป็นการทำให้ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมสามารถนำมาใช้ได้ในรูปแบบ และ (2) การเรียนรู้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้การทดลองและการสะท้อนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ กระบวนการเรียนรู้ของ Lewin ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) ขั้นการสังเกตและสะท้อนผล (Reflective Observation) ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและหลักการทั่วไป (Abstract Conceptualization) และ ขั้นการทดสอบแนวคิดกับสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation) แนวคิดของ Kolb (2005) นำเสนอวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) ขั้นสังเกตปฏิกริยาตอบสนอง (Reflective Observation) ขั้นสร้างมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และขั้นทดลอง (Active Experimentation) โดยกระบวนการนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง สะท้อนผลจากประสบการณ์นั้น สรุปเป็นความรู้ และนำไปทดสอบหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสรุป ทั้งสามแนวคิดมีจุดร่วมสำคัญคือการมองว่าประสบการณ์เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และเน้นกระบวนการสะท้อนคิด การสร้างองค์ความรู้ และการนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อพัฒนาความเข้าใจและทักษะอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นพื้นฐาน แบบ One-Group Post-Test Only Design ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง จำนวน 129 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวนประมาณ 25-30 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง

2. แบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อยคือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)

3. แบบประเมินเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษานักเรียนที่กำลังศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และมาตรฐานสะเต็มศึกษา

1.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ เป็น 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 3) ขั้นตอนออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นทดสอบประเมินผลและปรับปรุง และ 6) ขั้นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือผลการพัฒนานวัตกรรม

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบสะเต็มศึกษาฯ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบสะเต็มศึกษา แล้วหาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ โดยใช้แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560)

1.4 นำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข จนได้แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อยคือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือแบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21
- 2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21
- 2.3 สร้างคำถามที่เป็นสถานการณ์ในการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อยคือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)

2.4 นำแบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อย คือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 2.7 นำแบบประเมินฯ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ ผู้เขียนจึงนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยกิจกรรมคือ การออกแบบเรือบรรทุกน้ำพืชน้ำ นักวิทยาศาสตร์น้อย เขรามักสร้างสรรค์ และ สืบสานจากธรรมชาติ ได้ฝึกทักษะ 3 กลุ่ม (4Cs) คือ 1) ทักษะชีวิตและการทำงาน 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงความรู้จากห้องเรียนสู่นอกห้องเรียน นั่นก็คือ การลงมือปฏิบัติใช้ได้จริง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานทั้งเนื้อหา และทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง Panich (2012) อธิบายไว้ว่า ทักษะย่อยของทักษะทั้ง 3 กลุ่ม (4Cs) มีดังนี้

- 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ได้แก่

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา	ทักษะย่อย
1. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา	1.1 ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผล 1.2 ผู้เรียนสามารถใช้การคิดกระบวนระบบ 1.3 ผู้เรียนสามารถใช้วิจารณญาณและตัดสินใจ 1.4 ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้

- 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) ได้แก่

ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ	ทักษะย่อย
2. ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ	2.1 ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ชัดเจน 2.2 ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

- 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ได้แก่

ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	ทักษะย่อย
3. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.1 ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ 3.2 ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ 3.3 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความคิด สู่นวัตกรรม

3. แบบประเมินเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

- 3.1 สร้างแบบประเมินเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา
- 3.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินเจตคติของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

3.3 นำแบบประเมินเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 2.7 นำแบบประเมินฯ ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาตามแผนการจัดกิจกรรมตามแนวสะเต็มศึกษาตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ระบุปัญหา (Problem Identification) เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าใจลักษณะของปัญหาหรือความท้าทายที่กำลังเผชิญอย่างถ่องแท้ ผ่านการวิเคราะห์เงื่อนไข ข้อจำกัด หรือบริบทของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดขอบเขตของปัญหาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบกระบวนการดังกล่าวถือเป็นรากฐานสำคัญในการวางแผนพัฒนาชิ้นงาน วิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพจริง อีกทั้งยังช่วยให้การตัดสินใจในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหานั้นมีความแม่นยำและมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะนำไปสู่ปัญหาและใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้รับรู้ถึงปัญหาแล้วจึงเกิดการระดมความคิดเพื่อช่วยกันกำหนดขอบเขตของปัญหา แบ่งปัญหาออกเป็นรายข้อและเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดเพื่อนำไปสู่การรวบรวมข้อมูล

2.2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Related Information Search) เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการแก้ปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องจากศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนระบุปัญหาหลักได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหลากหลายแหล่งข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลจากผู้สอน (ครู) ที่ได้รับในห้องเรียน และข้อมูลเสริมจากแหล่งภายนอก หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ต โดยใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเป็นเครื่องมือในการค้นหา (Information Retrieval via Smartphone) กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นฐานข้อมูลที่แข็งแกร่งที่จะนำไปใช้ในการออกแบบชิ้นงานหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์สถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

2.3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Solution Design) เป็นการประยุกต์ใช้ข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการการแก้ปัญหา โดยผู้เรียนจะเริ่มออกแบบชิ้นงานการอาศัยข้อมูลที่รวบรวมมาช่วยในการออกแบบ โดยมีคณะผู้ดำเนินงานวิจัยเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและสังเกตการทำงานของนักเรียนแต่ละคน

2.4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (Planning and Development) เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาชิ้นงานหรือแนวทางแก้ปัญหา โดยเริ่มจากการกำหนดลำดับขั้นตอนอย่างมีระบบสำหรับการสร้างผลงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์แนวทางที่เป็นไปได้ และวางแผนในการลงมือปฏิบัติอย่างรอบคอบเมื่อได้แบบร่างของแนวทางหรือชิ้นงานแล้ว ผู้เรียนจึงดำเนินการสร้างผลงานจริงตามแบบแผนที่ได้วางไว้ โดยในระหว่างกระบวนการดังกล่าว ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) คอยให้คำแนะนำ สนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนดูแลความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล เพื่อประเมินความก้าวหน้าและให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมกระบวนการนี้เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการวางแผน การทำงานอย่างมีระบบ และความรับผิดชอบของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Testing, Evaluation and Design Improvement) เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นการตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของชิ้นงานหรือวิธีการที่ได้รับการออกแบบและพัฒนา โดยผู้เรียนจะนำผลงานที่สร้างเสร็จแล้วมาทดสอบการใช้งานจริงเพื่อประเมินว่าชิ้นงานสามารถตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ กระบวนการทดสอบดำเนินการในลักษณะกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะทำการทดลอง ใช้งาน จัดบันทึกผลลัพธ์ และระบุข้อบกพร่องหรือจุดที่สามารถปรับปรุงได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะถูกนำมาใช้ในการปรับแก้และพัฒนาชิ้นงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมการประเมินผลยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินชิ้นงานของเพื่อนร่วมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกฝนทักษะการให้และรับข้อเสนอแนะ ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อความแตกต่างทางความคิด อันเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

2.6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Presentation) เป็นกระบวนการสำคัญในช่วงสุดท้ายของการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารแนวคิด กระบวนการ และผลงานของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3. ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะย่อย คือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) 2) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) และ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) และแบบประเมินเจตคติหลังจากการดำเนินกิจกรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง

ทักษะในศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกและท้าทายกับการเรียนรู้ในรูปแบบสะเต็มศึกษา	4.50	0.64	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าสนใจที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีมากขึ้น	4.30	0.92	มาก
3. ข้าพเจ้าเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์	4.24	0.78	มาก
4. ข้าพเจ้าการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยให้ฉันเห็นภาพการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง	4.50	0.98	มากที่สุด
5. ข้าพเจ้ามองว่าการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา	4.30	0.87	มาก
6. ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้แบบสะเต็ม	4.45	0.84	มากที่สุด
7. ข้าพเจ้าการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.30	1.00	มาก
8. ข้าพเจ้าเรียนรู้วิธีการแบ่งปันความคิดและรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมทีม	4.25	0.81	มาก
9. ข้าพเจ้าการเรียนรู้แบบสะเต็มทำให้ฉันเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น	4.40	0.81	มาก
10. ข้าพเจ้าฉันอยากให้มีการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาต่อไปในอนาคต	4.40	0.88	มาก
รวม	4.37	0.83	มาก

จากตารางที่ 2 ผลเจตคติของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาภาครวมค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นประเด็นรายชื่อเชิงบวก รายการที่ 1 ฉันรู้สึกสนุกสนานทุกครั้งในขณะเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 อยู่ในระดับมาก และรายการที่ 4 ข้าพเจ้าการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยให้ฉันเห็นภาพการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปาง ภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละทักษะพบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมาก ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Communication & Collaboration Skills) ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด และทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยการดึงเอาประสบการณ์เดิม แล้วกระตุ้นให้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น ๆ ออกมาเพื่อเป็นความรู้ใหม่ ดังที่ แนวคิดของ Dewey (2005) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกับ เชื่อมโยงเหตุผลและการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความคิดรวบยอดรวมทั้งการสังเกตและการปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดความคิดและความคิดเหล่านั้นซึ่งก่อให้เกิดการกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ต่อไป โดยที่ Dewey มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดจากการปฏิบัติจริง และเกิดจากประสบการณ์เกิดขึ้น เมื่อได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือลงมือทำกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แล้วนั้น กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dewey ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นวงจรหมุนวนเป็นวงจรลูกโซ่ที่มีความต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) ซึ่งเป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือแรงบันดาลใจ ขั้นการใคร่ครวญไตร่ตรอง (Observation) ที่ส่งผลให้เกิดการสรุปเป็นความรู้ (Knowledge) และขั้นการวินิจฉัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) ซึ่งเป็นขั้นที่นำขึ้นการสังเกตหรือความรู้ที่สรุปได้มาใช้วินิจฉัยสถานการณ์ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewin (2005) ที่มีความเชื่อว่าการประสบการณ์นำไปสู่การเรียนรู้ที่มากขึ้น มีมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์ที่สำคัญ 2 ประการคือ การเรียนรู้เป็นรูปธรรมของการนำประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมาใช้ ประสบการณ์ของคนเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเพื่อนำไปสู่ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และประการต่อมา คือ การเรียนรู้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทดลองเป็นกระบวนการสะท้อนกลับของพฤติกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ดอрман, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2563) ได้ศึกษาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้สู่ความเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนเจตคติ และความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรม อีกทั้ง สง่า วงศ์ไชย (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่สำคัญในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าหลักสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์นั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านความสามารถและทักษะต่าง ๆ ผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเองและการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะได้อย่างครบถ้วน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติที่เชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งทักษะด้านสังคมการทำงานเป็นทีม จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การสัมผัสประสบการณ์ 2) การบูรณาการความคิด 3) การพินิจด้วยเหตุผล 4) การระดมพลไตร่ตรอง และ 5) การตอบสนองลงมือทำ ซึ่งแนวคิดนี้จะช่วยพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ปัญหา และ 3) ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา สอดคล้องกับ จิตรา พลสุธรรม, และชลธิศ สมานิติ (2560) พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) สามารถส่งเสริม ทักษะการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมตามแนวสะเต็มศึกษา เด็กมีคะแนนด้านทักษะการสื่อความหมายสูงขึ้นการจัดกิจกรรมตามแนวทางสะเต็มศึกษาดังกล่าวเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งหลาย อันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มีความหมายต่อเด็ก กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้เด็กสามารถแสดงออกทางภาษา ความคิด และการสื่อสารได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ (Adams. 2007; Clapper. 2010; Kitsafalvi, & Oliver. 2015) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เรียน การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ความรู้สึกปลอดภัยที่จะพูด หรือการ

แสดงความรู้สึก ซึ่งความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและอยากที่จะเรียนรู้

2. ผลเจตคติของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาภาครวมค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นประเด็นรายข้อเชิงบวก รายการที่ 1 ฉันทู้สึกสนุกสนานทุกครั้งที่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 อยู่ในระดับมาก และรายการที่ 4 ข้าพเจ้าการเรียนรู้แบบสะเต็มช่วยให้ฉันเห็นภาพการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การเรียนรู้เป็นเป็นรูปธรรมของการนำประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมาใช้ในสถานการณ์เฉพาะหน้า ประสบการณ์ของบุคคลนับเป็นจุดเน้นของการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย เพื่อนำไปสู่การความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ในขณะที่ส่วนที่เป็นรูปธรรมคือ การแบ่งปันรูปธรรมเชิงประจักษ์เพื่อการทดสอบความหมาย และความถูกต้องของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ ประการที่สอง คือ การเรียนรู้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทดลองการฝึกอบรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการสะท้อนกลับ Lewin เน้นถึงความสำคัญของการกระตุ้น มีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ทักษะและทัศนคติใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้รูปแบบพฤติกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผลมากที่สุดในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กัน และสะท้อนออกมาเป็นประสบการณ์ร่วมกัน กระบวนการเรียนรู้ อีกทั้ง สาวิทย์ แก้วโมลา, และอังคณา อ่อนธานี (2566) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ร่วมกับการเป็นผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) ได้กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นการระบุประสบการณ์ และกำหนดเป้าหมาย 2) ขั้นการเข้าใจในเรื่องราวและสะท้อนผลอย่างไตร่ตรอง 3) ขั้นการวางแผนสร้างคอนเทนต์ 4) ขั้นการสร้างสรรค์คอนเทนต์และเผยแพร่ และ 5) ขั้นการประเมินผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด นอกจากนี้ นุจริัย บุณศิริ (2563) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการประกอบอาหาร มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้ง อนุศาสน์ ตาเสน, และคณะ (2567) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรรม พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้เรียนได้ใช้ความสามารถ ตามกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ในลักษณะของการเรียนรู้แบบนันทนเอง (Active Learning) สามารถพัฒนาออกแบบนวัตกรรมได้อย่างสร้างสรรค์ส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างชิ้นงานนวัตกรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติของนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การเลือกกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนเป็นกิจกรรมที่เชื่อมกับบริบทใกล้ตัวของผู้เรียนและเริ่มจากการทำกิจกรรมง่าย ๆ ไปสู่กิจกรรมยากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการทำง่าย ๆ ไปสู่การทำที่ยากขึ้น และยังสามารถวางแผนการทำได้

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรใช้วัตถุดิบและอุปกรณ์ที่หลากหลายในการทำกิจกรรมหรือเป็นวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นที่หาง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วย

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมอย่างอิสระ ไม่ขึ้นนำ และไม่ควรถูกกำหนดเวลาเนื่องจากผู้เรียนยังมีความสนใจในกิจกรรมที่ทำอยู่ ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับกิจกรรมที่ทำทหาย และเป็นกิจกรรมที่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีการบูรณาการกับศาสตร์หรือวิชาอื่น ๆ ให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์กิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นของผู้เรียน

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน และสมรรถนะของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรม

2.4 ควรมีการประเมินก่อนทำกิจกรรม ระหว่างทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรม เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 18(4): 334-349.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา จินดานิล, สิริพร พงศ์ทรัพย์สุกุล, และพัชร ฉลาดธัญกิจ. (2565). การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 6(3): 187-199.
- จิตรา พลสุธรรม, และชลธิศ สมานิต. (2560). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 30(1): 117-123.
- นุจรี บุนนิต. (2563). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการประกอบอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 3(7): 38-53.
- นัยนา ดอรรณ, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์. *วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*. 10(2): 20-28.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ ศิริภักทราชย์. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารนักบริหาร*. 33(2): 49-55.
- วิไล ธรรมวาจา, และสมศิริ สิงห์หล. (2567). 3-ACTIVE: แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 12(2): 1-13.
- สาวิทย์ แก้วโสภา, และอังคณา อ่อนธานี. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ร่วมกับการเป็นผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์บนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8(7): 332-347.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, เทวธิดา ชันคามโกขก, ยศวีร์ อมโนทัย, และโสภา อ่อนโอภาส. (2564). การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์: พื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 12(1): 89-110.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *คู่มือจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*. กรุงเทพฯ: องค์การค่าของ สกสศ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). *ความรู้เบื้องต้นสะเต็มศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568, จาก <https://www.scimath.org/stem>.
- สง่า วงศ์ไชย. (2564). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*. 1(1): 33-46.
- อรทัย รุ่งวชิรา, เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ, และกาญจนา เกียรติกันนธ์. (2564). การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่. *วารสารครุทรรศน์ (Online)*. 1(1): 97-106.
- อนุศาสน์ ตาเสน, และคณะ. (2567). การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผ่านจักรวาลนฤมิตด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรรม. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 9(9): 18-34.

- Adams, M. (2007). Pedagogical frameworks for social justice education. In **Teaching for diversity and social justice**. Teaching for diversity and social justice, edited by A. Maurianne Bell, B Lee, and P. Griffin. New York: Taylor & Francis Group.
- Beard, C., & Wilson, P. J. (2013). **Experiential learning: A handbook for education, training and coaching**. New Delhi: Kogan Page.
- Clapper, T. C. (2010). Creating the safe learning environment [internet]. **Paial Newsletter**. 3(2). [cited 2025 May 15]. Available from <https://www.researchgate.net/publication/257835881> Creating the safe learning environment.
- Dewey, J. (1975). **Experience & education**. New Jersey: Littlefield, Adam & Co.
- Dewey, J. (2005). **How we think: a restatement of the relation of reflective thinking and the educational process**. New York: D. C. Heath.
- Kisfalvi, V., & Oliver, D. (2015). "Creating and maintain a safe space in experiential Learning". **Journal of Management Education**. 39(6): 713-740.
- Kolb, D. A. (2005). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kolb, A. D. (2015). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. New Jersey: Pearson.
- Lewin. (2005). Lewis, A., & Smith, D. (1993). Defining higher order thinking. **Theory into Practice**. 32(3): 131-137.
- Panich, W. (2012). **The way to enhance learning for student in the 21st century (วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21)**. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation.

ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการสถานศึกษากรณีศึกษา: สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง
Desirable Competencies of Modern Vocational School Administrators and
their Influence on Management Efficiency: A Case Study of Lamphang
Provincial Vocational Education Office

ทวิทย์ บัวทอง¹, จุรีย์ สร้อยเพชร²

Thawit Buathong¹, Juree Sroypett²

Corresponding Author E-mail: Thawit2517@lampangvc.ac.th

Received: 2025-08-11; Revised: 2025-09-17; Accepted: 2025-09-22

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่และประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการแบ่งตามเขตพื้นที่ และเก็บข้อมูลด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง คือผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง รวมจำนวน 202 คน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากการศึกษาพบว่า

1) ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่และประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ภาพรวมในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกทั้งหมด ระดับนัยสำคัญ .01 และ 3) สัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณพบว่าทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเรียงลำดับทักษะสัมประสิทธิ์เชิงบวกดังนี้ 1) การเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร 2) ด้านความคิดเฉพาะทาง 3) ความรับผิดชอบและอุปนิสัย 4) การคาดการณ์และการปรับตัว 5) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 6) การใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน ในขณะที่ 7) การจัดการสุขภาพจิตและการตนเองกลับมีค่าสัมประสิทธิ์เชิงลบ ระดับนัยสำคัญ .05 และ .01 โดยสามารถสร้างสมการประมาณค่าได้ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา} = 0.730 + 0.422\text{ECS} + 0.234\text{STS} + 0.197\text{RPS} + 0.125\text{AAS} + 0.044\text{CIS} + 0.026\text{DRS} - 1.159\text{MSS} + 0.272$$

คำสำคัญ: ทักษะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารอาชีวศึกษายุคใหม่, ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเนชั่น

¹ Master of Education Students, Education Administration, Graduate School, Nation University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเนชั่น

² Advisor, Graduate School, Nation University

Abstract

The objective study 1) to study the relationship between the desirable competencies of modern vocational education administrators and their influence on management efficiency: A Case Study of Lampang Provincial Vocational Education office, 2) to study the influence of the between the desirable competencies of modern vocational education administrators and their influence on management efficiency: A Case Study of Lampang Provincial Vocational Education office. The sample group in this study used the multistage method as follows: Cluster Sampling and data collection by the specific sampling method from the list of all educational administrators, teachers, and educational personnel under the Office of Lampang Provincial Vocational Education, 7 colleges, with a total sample of 202 people. This study using questionnaires to collect quantitative data and using correlation coefficient test and multiple regression coefficient test to test research hypotheses. The result show that:

1) The desirable competencies of modern educational administrators are at a high level and the efficiency of educational administration of the Lampang Provincial Vocational Education Office is at a high level. The correlation coefficient of the desirable Competencies of modern vocational education administrators and their influence on management efficiency has a low to moderate relationship and is positively related at the significance level of .01. The regression coefficient test found that the skills with positive coefficients as follows: 1) Entrepreneurship and Communication, 2) Specialized Thinking (Hard Skill), 3) Responsibility and Personality (Soft Skill), 4) Anticipation and Adaptation, 5) Creativity and Innovation, 6) Digital and Research-based, while 7) Mental Health Management and Self-management have negative coefficients at the significance level of .05 and .01. The estimation equation can be created as follows:

$$\text{Management efficiency} = 0.730 + 0.422\text{ECS} + 0.234\text{STS} + 0.197\text{RPS} + 0.125\text{AAS} + 0.044\text{CIS} + 0.026\text{DRS} - 1.159\text{MSS} + 0.272$$

Keywords: Desirable Competencies, Modern Vocational School Administrators, Management Efficiency

บทนำ

โดยยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนทุกมิติ ในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปไปสู่ความสำเร็จ การพัฒนาผู้บริหารให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และมีประสิทธิภาพที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานบริหาร ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองทั้งความรู้ ทักษะ เพื่อให้มีสมรรถนะพร้อมในการบริหารสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้มีสมรรถนะตามตำแหน่งและวิชาชีพ สามารถจัดการศึกษาให้เกิดผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการขอวิทยฐานะของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสถานศึกษา (ประสิทธิ์ เชียวศรี. 2559: 99 - 107)

ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาในปัจจุบันควรครอบคลุม ทั้งด้านการบริหารการสร้างสัมพันธภาพ และการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะด้านการสร้างความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจได้ในองค์กร ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสร้างพลังเชิงบวกช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและแรงบันดาลใจในทีมงาน การคิดเชิงกลยุทธ์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการกับความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือยังช่วยขยายโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของทั้งองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นในการทำงาน ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคลากร นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ จะช่วย

เสริมความสามารถในการบริหารงานอย่างยั่งยืนและสร้างคุณค่าให้กับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2565) โดยแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาทักษะ การบริหารของผู้บริหารสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ตามการจัดลำดับความต้องการ จำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสอน ผู้บริหารควรมีการจัดอบรมให้ครูได้จัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน ได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 2) ทักษะด้านความรู้ ความคิด ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน จัดระบบการพัฒนาเครื่องมืออำนวยความสะดวกสนองความต้องการ ของบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 3) ทักษะด้านมนุษย์ ผู้บริหารต้องจัดทำโครงการ ร่วมกับชุมชน สังคม ติดต่อบริษัทงานกับสถานประกอบการ ให้เห็นถึงความสำคัญในการร่วมมือกันจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา กับหน่วยงานภายนอก (ณัฏพร เอี่ยมใส. 2565) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่เป็นอย่างมาก ทั้งนี้การศึกษาทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษายังมีจำนวนน้อย โดยขาดการศึกษาด้านนี้เพิ่มเติมและขยายการศึกษาให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

โดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะในการบริหารงานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาแล้วอาจทำให้ 1) เกิดขาดวิสัยทัศน์ และแนวทางในการพัฒนาองค์กรหากผู้บริหารไม่มีทักษะด้านการคาดการณ์อนาคตหรือปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนจะขาดทิศทาง ไม่สามารถพัฒนาให้ทันต่อยุคสมัย หรือแข่งขันกับสถานศึกษาอื่นได้ทำให้การบริหารขาดเป้าหมายระยะยาว ส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ 2) การจัดการภายในองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ขาดทักษะการบริหารระบบ การใช้ทรัพยากร หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อาจทำให้เกิดความล่าช้าความซ้ำซ้อนในการทำงาน หรือขาดความโปร่งใสในการบริหารส่งผลต่อขวัญกำลังใจของครู บุคลากร และภาพลักษณ์ของสถานศึกษา 3) ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจขาดทักษะด้านดิจิทัลหรือการใช้ข้อมูลเชิงวิจัยจะทำให้ผู้บริหารขาดเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานการณ์ไม่สามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 4) ขาดทักษะด้านความสัมพันธ์ และการสื่อสารหากผู้บริหารไม่สามารถสื่อสารได้ดีหรือขาดความฉลาดทางอารมณ์ จะทำให้การประสานงานกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีปัญหาส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วม ไม่เกิดความร่วมมือ และบรรยากาศในองค์กรตึงเครียด 5) ไม่สามารถสร้างนวัตกรรมหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารที่ไม่มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ จะขาดแรงผลักดันในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ สถานศึกษาอาจหยุดนิ่งไม่พัฒนา หรือไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่ และอาจส่งผลให้โรงเรียนขาดความน่าสนใจสำหรับผู้ปกครองและชุมชน 6) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากร ถ้าผู้บริหารไม่มีทักษะในการดูแลสุขภาพจิตของตนเองหรือทีมงานอาจก่อให้เกิดความเครียดความขัดแย้ง และการลาออกของบุคลากรที่มีคุณภาพซึ่งจะทำให้คุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารตกต่ำลง (พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์. 2566)

ดังนั้นทำให้เห็นได้ว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพในยุคใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะด้านการสร้างความเชื่อมั่นสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากทีมงาน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งช่วยผลักดันองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น การแสดงพลังเชิงบวกยังช่วยกระตุ้นบรรยากาศการทำงานที่สร้างสรรค์และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ทีมงาน ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและปรับปรุงกระบวนการบริหาร อีกทั้งการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังช่วยเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือที่เข้มแข็งในองค์กร การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน นอกจากนี้การเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคด้วยทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาองค์กรก้าวข้ามวิกฤติได้ ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัวอย่างรวดเร็วช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างราบรื่น ท้ายที่สุด ทักษะเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างยั่งยืน

โดย Untimate Business, & Edupluz (2567) ได้นำเสนอทักษะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อทำให้การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นไว้ดังนี้ 1) ทักษะด้านการใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน (Digital and

Research Skill: DRS) เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสามารถใช้วิจัยเป็นฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล สนับสนุนการตัดสินใจและเชื่อมโยงกับบุคลากรทุกระดับ รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อพัฒนาการศึกษา 2) ทักษะด้านการคาดการณ์และปรับตัว (Anticipation and Adaptation Skill: AAS) เป็นความสามารถในการวางแผนล่วงหน้าและรับมือกับความไม่แน่นอน ทักษะการคาดการณ์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นแนวโน้มอนาคต วางกลยุทธ์ และเตรียมความพร้อมให้กับองค์กร ส่วนทักษะการปรับตัวช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและแนวทางตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะด้านความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) (Specialized Thinking Skill: STS) เป็นความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเฉพาะของหลักสูตรและสาขา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาดูแล รวมถึงความสามารถในการใช้ความรู้ทางวิชาชีพในการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ 4) ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง (Mental Health Management and Self-management Skill: MSS) เป็นความสามารถในการดูแลสุขภาพจิตของตนเองและผู้อื่น การมีความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการจัดการกับความเครียด ช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างสมดุล ซึ่งส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมสุขภาพจิตในองค์กร 5) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation Skill: CIS) เป็นความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาและสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับสถานศึกษา การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมในสถานศึกษา รวมถึงการทดลองใช้แนวทางใหม่ ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปรับตัวและเติบโตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง 6) ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและ คุณลักษณะอุปนิสัย (Soft Skill) (Responsibility and Personality Skill: RPS) เป็นความตระหนักในบทบาทของตนที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในองค์กร การมีคุณลักษณะนิสัยที่ดี เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ การทำงานร่วมกัน และการบริหารความขัดแย้ง มารยาททางสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กร และ 7) ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร (Entrepreneurship and Communication Skill: ECS) เป็นความคล่องตัวและความคิดเชิงธุรกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการจัดการทรัพยากรและสร้างโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การพึ่งพาตนเองของสถานศึกษาและการสร้างความมั่นคงในระยะยาว นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนและครอบคลุมเพื่อประสานงานกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยแต่ละทักษะเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา ลำปาง โดยผู้บริหารของสถานศึกษาต้องมีทักษะในการบริหารได้ในทุกมิติ จึงจำเป็นต้องนำทักษะที่จำเป็นมาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาในยุคใหม่ที่ต้องการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะดังกล่าว เพื่อผู้บริหารจักได้นำทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ไปดำเนินการเพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา และทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาลำปาง โดยการศึกษาเน้นทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ 7 ทักษะ และการส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา 5 ด้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ของภาครัฐ จำนวน 7 แห่ง โดยมีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ และทราบทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่และประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมได้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

ประยูร ธมมจิตโต (2553: 12), ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542: 6) และสิน งามประโคน (2562: 1-19) ได้ให้ความหมายการบริหารศึกษา และสามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะที่หลากหลาย ประกอบด้วยทักษะการวางแผนและพัฒนาเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของยุค Thailand 4.0 รวมถึงการส่งเสริมความรู้และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทุกวัยอย่างเหมาะสม ทักษะการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ทักษะการจัดการงบประมาณที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการทรัพยากร ทักษะการสร้างความร่วมมือ กับชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษา ทักษะการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในการบริหารและปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งเน้นการสร้างสามัคคีและความสมานฉันท์ในองค์กรและชุมชนการบริหารการศึกษามีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สถาบันและประเทศชาติ การบริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของสถานศึกษา ในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นทักษะแนวทางในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงาน

2. ทฤษฎีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

หาดแก้ว ทองขาว (2558: 13), สายชล เทียงแท้ (2559: 13) ปทุมรัตน์ สีรูป (2560: 33) และ Good (1974: 542) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ที่สุดในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ การบริหาร สามารถตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ที่จะทำให้ภารกิจในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากจะนำองค์การไปสู่จุดหมายปลายทางแล้ว ยังต้องนำพาคนให้มีความสุขในการเดินทางด้วย ความสำเร็จนอกจากมีความรู้ ความสามารถแล้วต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานด้วย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลในการนำองค์การไปสู่เป้าหมายทางการศึกษา โดยต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ทั้งยังต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ความเชี่ยวชาญในทฤษฎีและเทคนิคการบริหารจัดการ พร้อมปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในทุกด้านของการจัดการศึกษา

3. ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

เอกพล กาญจนสำเริง (2560: 15), อาริษา วัฒนโครใหญ่ (2560: 22) กิรติกร หนูตอ, และสุรินทร์ ภูสิงห์ (2561: 23) และวิจิตร ศรีสะอ้าน (2563: ออนไลน์) และ Untimate Business, & Edupluz (2567) ได้กล่าวถึงทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ 1) ทักษะด้านดิจิทัลและการสื่อสารความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การนำไปใช้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) ทักษะด้านการคาดการณ์และปรับตัว การมองเห็นแนวโน้มอนาคต การวางแผนกลยุทธ์ และการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 3) ทักษะด้านความคิดเฉพาะทาง ความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาและการใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนและตัดสินใจที่แม่นยำในการพัฒนาการศึกษา 4) ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง การดูแลสุขภาพจิตของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการมีความฉลาดทางอารมณ์และการบริหารความเครียด 5) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กร ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 6) ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อ

สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึง Soft Skills ความตระหนักในบทบาทของตนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การทำงานร่วมกัน และการบริหารความขัดแย้ง 7) ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการความสามารถในการจัดการทรัพยากร สร้างโอกาสใหม่ ๆ และส่งเสริมความพึ่งพาตนเองเพื่อความมั่นคงในระยะยาวของสถานศึกษา โดยทักษะของผู้บริหารยุคใหม่ทั้ง 7 ด้านนี้คาดว่าจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวคิดทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

จิตรจรรยา ทรงวิทยา (2561), และวิวรรธน์ เชื้อจิตร, และคณะ (2566) ได้ระบุถึงแนวคิดการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสรุปแนวคิดทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะของผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ต้องพัฒนานตนเองและมีภาวะผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีผู้บริหารต้องสามารถกระตุ้นและจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาช่วยลดภาระงานและทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นสถานศึกษาต้องพัฒนาและปรับตัวให้ทันต่อยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ทักษะการบริหารที่สำคัญ เพื่อให้บรรลุความเป็นเลิศของสถานศึกษาทักษะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพของสถานศึกษา และต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กรและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

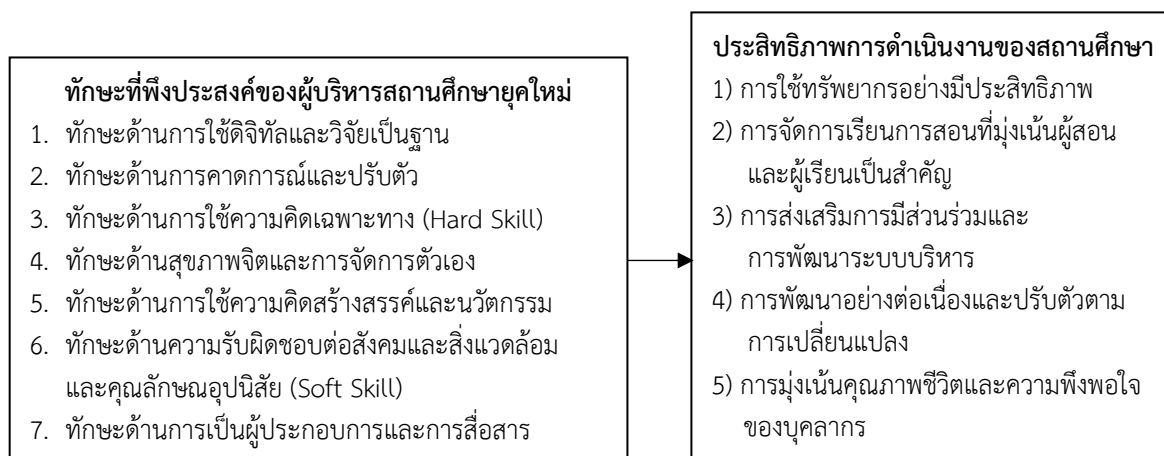
5. การบริหารอาชีวศึกษาในยุคใหม่

ภิรมย์พร สุขชัยศรี, และคณะ (2565), สมพร ปานดำ (2564) และประชาคม จันทราชิต (2567: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการบริหารอาชีวศึกษาในยุคใหม่ โดยสามารถสรุปได้ว่าสรุปได้ว่าการบริหารอาชีวศึกษาในยุคใหม่ มีสาระสำคัญที่เน้นกลยุทธ์ในการพัฒนา 4 ด้านหลัก ได้แก่ การปรับปรุงเชิงรุก เชิงปรับปรุง เชิงพัฒนา และเชิงรับ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) กลยุทธ์เชิงรุก เน้นการเพิ่มบุคลากรทางการศึกษาด้านงานวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการเสริมสร้างบุคลากรที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอกพร้อมตำแหน่งทางวิชาการ รับมือกับความเปลี่ยนแปลงในโลกการศึกษาและตลาดแรงงานได้ดีขึ้น 2) กลยุทธ์เชิงปรับปรุง มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการและการประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบ พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานอย่างชัดเจน ให้กับบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในยุคที่การสื่อสารข้ามชาติเป็นสิ่งสำคัญ 3) กลยุทธ์เชิงพัฒนาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรภายนอกและสถานประกอบการ รวมถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่รองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 4) กลยุทธ์เชิงรับ ปรับโครงสร้างการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการวางแผนงบประมาณให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาบุคลากรและการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการพัฒนาความร่วมมือจากภายนอกเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถานศึกษาอีกด้วย

6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

สมพงษ์ เกษมสิน (2526: 30), อรุณ รักธรรม (2532: 249), กฤษณะ จันดาอาจ, และวาณิช ประเสริฐพร (2564) และสุติ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2560: 95) ได้ระบุถึงประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาสามารถสรุปได้ 5 ประเด็นสำคัญดังนี้ 1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารการศึกษานำมาใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยลดต้นทุนการดำเนินงานและมุ่งเน้นการผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิผล 2) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้สอนและผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการที่ดีควรเน้นการพัฒนาคุณภาพครูและการเรียนการสอน โดยครูต้องเป็นต้นแบบที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การบริหารงานที่ดีต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กร 4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาทักษะของครู และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม 5) การมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของบุคลากร บุคลากรที่มีความพึงพอใจในงานจะส่งผลให้ประสิทธิภาพขององค์กรเพิ่มขึ้น แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารการศึกษาในยุคใหม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 403 คน (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง, 2567)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 403 คน (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง, 2567) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้ของ Yamane' (Yamane, 1973) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 จำนวนเท่ากับ 201.5 คน หรือจำนวน 202 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับ (ค่า IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยพบว่าค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.60 ในทุกข้อคำถาม และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือศึกษา โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค Cronbach' Alpha (Cronbach, 1990) ของข้อคำถามทั้งฉบับ ได้จำนวน 0.90 ไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Sekaran, & Bougie, 2016)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) 1) การใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการแบ่งตามเขตพื้นที่ (Cluster sampling) 2) การใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจในการให้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม และมีความเข้าใจในแบบสอบถามอย่างครบถ้วนดีแล้ว ประกอบด้วย 1. วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง 50 คน วิทยาลัยเทคนิคลำปาง 65 คน วิทยาลัยเทคนิคนครลำปาง 19 คน วิทยาลัยสารพัดช่างลำปาง 18 คน วิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม 15 คน วิทยาลัยเทคนิค กฝพ. แม่เมาะ 20 คน และวิทยาลัยการอาชีพเถิน 15 คน รวมจำนวน 202 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1) ค่าความถี่ (Frequency) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ย (Mean) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1993) และ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103) 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation) 5) การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) 6) การทดสอบสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นต่อทักษะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญยุคใหม่ดังนี้ 1) ด้านความสามารถของผู้บริหารในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี คือ การพัฒนาครูและบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร และการสร้างนวัตกรรมใหม่ 2) ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการเพิ่มโอกาสทางวิชาชีพของผู้เรียน ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถานศึกษา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 3) ด้านการพัฒนาทักษะที่สำคัญของผู้บริหาร ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา การบริหารจัดการความเสี่ยง และการใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารยุคใหม่การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการเปิดรับฟังความคิดเห็นของทุกคน การมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล การกล้าตัดสินใจ 5) ด้านการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ทักษะผู้นำและภาวะผู้นำ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา 6) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของผู้บริหาร มากที่สุด คือ ความถูกต้องของนโยบาย รองลงมาคือ ความไว้วางใจจากบุคลากร ความสำเร็จของแผนงาน และความรวดเร็วในการดำเนินงาน

2. ความคิดเห็นในด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทุกข้อคำถามระหว่าง 0.32 – 0.36 ซึ่งมีค่าใกล้เคียง 1 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ คือ 1) ทักษะด้านการใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) รองลงมา 2) ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) 3) ทักษะด้านการคาดการณ์และปรับตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) 4) ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และคุณลักษณะอุปนิสัย (Soft Skill) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) 5) ทักษะด้านการใช้ความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41) 6) ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการตัวเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40) และ 7) ทักษะด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40) ตามลำดับ ทั้งนี้ประสิทธิภาพในการการบริหารจัดการจัดการของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43)

3. การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตารางที่ 1 การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ทักษะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษา	ดิจิทัล และวิจัย เป็นฐาน	คาดการณ์ และ ปรับตัว	ความคิด เฉพาะทาง Hard Skill	สุขภาพจิต และจัดการ ตัวเอง	คิด สร้างสรรค์ และ นวัตกรรม	รับผิดชอบ และอุปนิสัย (Soft Skill)	ผู้ประกอบการ และ การสื่อสาร	ประสิทธิภาพ การบริหาร จัดการ
การใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน	1							
คาดการณ์และปรับตัว	0.635**	1						
ความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill)	0.465**	0.577**	1					
สุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง	0.518**	0.628**	0.603**	1				
การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	0.395**	0.475**	0.710**	0.501**	1			
ความรับผิดชอบต่อสังคมและอุปนิสัย (Soft Skill)	0.460**	0.651**	0.604**	0.622**	0.588**	1		
การผู้ประกอบการและการสื่อสาร	0.430**	0.455**	0.651**	0.690**	0.645**	0.505**	1	
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ	0.385**	0.501**	0.630**	0.504**	0.587**	0.563**	0.655**	1

** ณ ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษายุคใหม่กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความสัมพันธ์กันตั้งแต่ร้อยละปานกลาง (r = 0.395 – 0.710) และ

มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกทั้งหมด ณ ระดับนัยสำคัญ .01 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

4. การทดสอบสัมประสิทธิ์ถดถอย

ตารางที่ 2 การทดสอบสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ

Model	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
Constant	0.730	0.272		2.673	0.008
1. ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน	0.026	0.066	0.026	1.602	0.042*
2. การคาดการณ์และปรับตัว	0.125	0.075	0.128	1.772	0.048*
3. ความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill)	0.234	0.080	0.231	2.904	0.004**
4. สุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง	-1.159	0.082	-0.156	-1.950	0.049*
5. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	0.044	0.079	0.043	1.753	0.038*
6. รับผิดชอบและอุปนิสัย (Soft Skill)	0.197	0.072	0.202	2.752	0.006**
7. ผู้ประกอบการและการสื่อสาร	0.422	0.075	0.443	5.649	0.000**

ตัวแปรตาม ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

* ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญที่ .01

R = 0.778 R Square = 0.754 Adjusted R Square 0.738 Std. Error = 0.224

จากตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่าตัวแปรอิสระคือทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่สามารถอธิบายตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางได้ร้อยละ 75 ซึ่งอธิบายได้ในระดับสูง และพบว่าทุกทักษะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอย สามารถสรุปเรียงลำดับความสำคัญของทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาจังหวัดลำปาง ได้ดังนี้

1. ทักษะผู้ประกอบการและการสื่อสาร มีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด ($\beta=0.422$) มีระดับนัยสำคัญ 0.000 ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงให้เห็นว่าทักษะผู้ประกอบการและการสื่อสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

2. ทักษะความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 2 ($\beta=0.234$) มีระดับนัยสำคัญ 0.004 ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงให้เห็นว่าทักษะความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

3. ทักษะรับผิดชอบและอุปนิสัย (Soft Skill) มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 3 ($\beta=0.197$) มีระดับนัยสำคัญ 0.006 ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงให้เห็นว่าทักษะรับผิดชอบและอุปนิสัย (Soft Skill) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

4. ทักษะการคาดการณ์และปรับตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 4 ($\beta=0.125$) มีระดับนัยสำคัญ 0.042 ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าทักษะการคาดการณ์และปรับตัว มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง และมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ในทิศทางบวก

5. ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 5 ($\beta=0.044$) มีระดับนัยสำคัญ 0.038 ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

6. ทักษะดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 6 ($\beta=0.026$) มีระดับนัยสำคัญ 0.042 ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าทักษะดิจิทัลและวิจัยเป็นฐานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

โดย 6 ทักษะข้างต้นมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ในทิศทางบวก บ่งชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมทั้ง 6 ด้านนี้มากขึ้นย่อมส่งผลต่ออิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานที่สูงขึ้นตามอย่างมีนัยสำคัญ

7. ทักษะสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ลำดับที่ 7 ($\beta=-1.159$) มีระดับนัยสำคัญ 0.049 ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่าทักษะสุขภาพจิตและการจัดการตัวเองมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

โดยทักษะที่ 7 นี้มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ในทิศทางลบ บ่งชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้เกิดสุขภาพจิตและการจัดการตัวเองมากขึ้นย่อมส่งผลต่ออิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานที่ลดลงในทางตรงกันข้ามตามอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นทำให้สามารถสร้างสมการจากการพยากรณ์ (การประมาณค่า) ได้ดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา = $0.730 + 0.422$ ทักษะผู้ประกอบการและการสื่อสาร(ECS)+ 0.234 ความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) (STS) + 0.197 การรับผิชอบและอุปนิสัย (Soft Skill) (RCS)+ 0.125 การคาดการณ์และปรับตัว(AAS) + 0.042 สร้างสรรค์และนวัตกรรม(CIS) + 0.026 ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน(DRS)- 1.159 การจัดการสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง(MSS) + 0.272

อภิปรายผล

ผลการศึกษาส่งผลให้เห็นว่าทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารยุคใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบที่สุดต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 กล่าวคือทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา และทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใหม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Untimate Business, & Edupluz (2567) ที่ระบุว่าผู้บริหารยุคใหม่ควรมีทักษะทางธุรกิจและการสื่อสารที่ดีในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นอกจากนี้ ยังพบว่าทักษะเฉพาะทาง (Hard Skill) และการรับผิชอบและอุปนิสัย (Soft Skill) ยังมีบทบาทสำคัญซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฏฐพร เอี่ยมใส (2565) ที่เสนอว่าผู้บริหารควรมีความรู้เฉพาะทางและคุณลักษณะนิสัยที่สนับสนุนการบริหารงานอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความต้องการทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย อย่างไรก็ตามทักษะด้านการจัดการสุขภาพจิตและการจัดการตนเอง ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงลบอาจสะท้อนให้เห็นถึงภาระงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพของตนเองที่ถูกกลืนหายไป โดยจะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดความสมดุลในการจัดการตนเองและการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและผลเสียต่อการจัดการตนเองและการบริหารงานในสถานศึกษาทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นประเด็นที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญให้มีความสมดุลระหว่างสุขภาพจิตกับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากขึ้น

ในการศึกษาพบว่าทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาสอดคล้องกับ อรอุทัย เลิศจิรัชยวงศา (2564); มธุราณี อิมบุตร, และธนภัทร เทพสถิตย์ (2565) และสอดคล้องกับ วิวรรณ เชื้อจิตร, และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษาและพบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกพร้อมนี้ทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษายุคใหม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ เช่น 1) ทักษะด้านการใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐานสอดคล้องกับ วราพร บุญมี, และพิมพ์ภา ธรรมสิทธิ์ (2564); วิวรรณ เชื้อจิตร, และคณะ (2566); และสอดคล้องกับ ดาบชัย รังกระราช, และกิจพิณัฐ อุสาโห (2567) พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของ

สถานศึกษาการด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล การใช้การวิจัยเพื่อสามารถพยากรณ์ในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2) ทักษะด้านความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill) สอดคล้องกับ กฤษกร บัวขาว, และคณะ (2567); และสอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ เกษไชยสง, และคณะ (2565) พบว่า ทักษะการเรียนรู้ ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะด้านการกำหนดนโยบายและการปกครอง ค่านิยมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ ทักษะการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร ทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ทักษะการประเมินผลงานและบริหารงานบุคคล ทักษะในการบริหารจัดการบุคคล และทักษะการวิจัยทางการศึกษา การประเมินผลและการวางแผน 3) ความคิดด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมสอดคล้องกับ นิศรานันท์ ชันทอง, และสุชาดา บุบผา (2564); มธุภาณี อิมบุตร, วชิรรัตน์ดิษฐ์, และวรชัย วิภูอุปโคตร (2567) พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของผู้บริหารทักษะการสื่อสาร ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร สอดคล้องกับ ธนภัทร เทพสถิตย์ (2565); และณัฏพร เอี่ยมใส (2565) พบว่าทักษะด้านการตัดสินใจ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการบริหารเวลา และทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร และ 5) ทักษะด้านการคาดการณ์และการปรับตัว สอดคล้องกับ กมล คล้ามนิ, และคณะ (2565); พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์, และคณะ (2567) พบว่าแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีการพัฒนาทักษะด้านการบริหารและการปรับตัว ทักษะด้านความรู้ความรับผิดชอบ และทักษะด้านการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในความต้องการทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาสมัยใหม่อีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นการยืนยันว่าทักษะในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ระดับนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรใช้ผลการวิจัยนี้ในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหาร ด้วยการจัดหลักสูตรอบรมที่เน้นทักษะที่ส่งผลสูง เช่น ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร และทักษะการคาดการณ์และการปรับตัว

1.2 ระดับสถานศึกษา ผู้บริหารควรนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาตนเองเป็นรายบุคคล สร้างแผนพัฒนาครูส่วนบุคคล โดยอ้างอิงจากทักษะที่ควรพัฒนา เช่น ทักษะการจัดการตนเอง

1.3 ระดับครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ร่วมกับผู้บริหาร เช่น ทักษะในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และการปรับตัวมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถกำหนดแนวทางจากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา โดยเรียงลำดับสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1) ทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการและการสื่อสาร

ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และแนวคิดเชิงธุรกิจในการพัฒนานวัตกรรมหรือโครงการที่สร้างรายได้หรือเพิ่มมูลค่าให้กับสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีความสามารถในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเสี่ยงของโครงการหรือแนวทางใหม่ ๆ สามารถสื่อสารอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างความร่วมมือกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการนำเสนอและโน้มน้าวเพื่อระดมทรัพยากรหรือการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ

2) ทักษะด้านความคิดเฉพาะทาง (Hard Skill)

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและโครงสร้างของหลักสูตรในสาขาวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอน สามารถนำความรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน มีส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนให้พัฒนาทักษะเฉพาะทาง เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาหลักสูตรกับแนวโน้มของเทคโนโลยีและทักษะที่จำเป็นในอนาคต

3) ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและคุณลักษณะอุปนิสัย (Soft Skill)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและมีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา มีคุณลักษณะนิสัยที่ดี มีมารยาท มีจรรยาบรรณ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในองค์กร สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

4) ทักษะด้านการคาดการณ์และปรับตัว

ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการมุ่งเน้นในความสามารถวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาได้ มีความสามารถในการวางแผนล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับวิธีการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะในการจัดการกับความไม่แน่นอนและภาวะวิกฤตโดยไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความยืดหยุ่นและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

5) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรกล้านำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการบริหาร เปิดโอกาสให้มีการทดลองใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการบริหาร สามารถปรับใช้แนวคิดใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ มีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้

6) ทักษะด้านการใช้ดิจิทัลและวิจัยเป็นฐาน

ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและติดตามผลการดำเนินงานได้ ควรมีทักษะในการใช้ข้อมูลและงานวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ต้องใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการสื่อสารกับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองได้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

7) ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะด้านการสร้างความสมดุลของสุขภาพจิตและการจัดการตัวเอง ในด้านของการทำงานและการจัดการตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีในสถานการณ์ที่กดดันหรือ มีความขัดแย้งมีความสามารถในการดูแลสุขภาพจิตของตนเอง และส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีในที่ทำงาน มีทักษะในการจัดการกับความเครียด สามารถเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและปลอดภัย ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีสุขภาพจิตที่ดีผ่านกิจกรรมหรือการสนับสนุนที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้ศึกษาควรทำการศึกษาทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของทักษะของผู้บริหารยุคใหม่

2.2 ผู้ศึกษาควรศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลการศึกษาในด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2.3 ผู้ศึกษาควรทำการศึกษาการสัมภาษณ์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External) เพิ่มเติม เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้ระดมทรัพยากรทางการศึกษา สังคมชุมชนโดยรอบ สถานประกอบการ ผู้ปกครองของนักศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงทักษะที่พึงประสงค์ด้านอื่นที่แตกต่างหรือทักษะอื่นของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้น

2.4 ผู้ศึกษาควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่นนอกเหนือจากทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โดยเพิ่มตัวแปรคั่นกลาง หรือตัวแปรแทรก เช่น การบริหารงานคุณภาพ (PDCA), การบริหารงานแบบสมัยใหม่ (POLC) เพื่อเป็นตัวแปรคั่นกลางหรือตัวแปรแทรก ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามเพื่อศึกษาอิทธิพลหรือการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อได้นำมาปรับใช้ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ผู้ศึกษาควรนำตัวแปรทักษะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการศึกษาความสัมพันธ์หรือการส่งผลต่อตัวแปรตามประเภทอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจในการบริหารงานของสถานศึกษา, ความพึงพอใจในการรับบริการ, ความไว้วางใจของผู้รับบริการ, การบอกต่อหรือความจงรักภักดีต่อสถานศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล คล้ามณี, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, และมิตาภาณี พุ่มกล่อม. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(1): 64 -76.
- กฤษกร บัวขาว, อำนาจ ชนวงษ์, และจิราพร วิชะโรจน์. (2567). แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา*. 15(1): 32-147.
- กฤษณะศ จันดาอาจ, และวานิช ประเสริฐพร. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานอาชีวศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(6): 233 -246.
- กীরติกร หนูตอ, และสุรินทร์ ภูสิงห์. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. 7(25): 227 - 336.
- จักรกฤษณ์ เกษโรธสง, มิตาภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 6(1): 1 - 12.
- จิตรจรรยา ทรงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 3(1): 41 - 57.
- ณัฏพร เอี่ยมใส. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- _____. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- ณิศรานันท์ ชันทอง, และสุชาดา บุบผา. (2564). ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*. 6(4): 148 – 163.
- ดาบชัย รังคะราช, และกิจพิณฐ อุสาโห. (2567). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอท่ายางห้วยหนองจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 4(2): 453 - 464.
- ธนภัทร เทพสถิตย์. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปทุมรัตน์ สีอุป. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- ประชาคม จันทวิชิต. (2567). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม, 2568, จาก <https://bsq.vec.go.th>.
- ประยูร ธมมจิตโต. (2553). *วิธีการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, ระเบียบเรียงจากปาฐกถาในการสัมมนาพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ หอประชุมพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2559). *การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์, จิรวัดน์ กิตติเชษฐสรรค์, และวิจิตรา เจริญพงษ์. (2567). การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในศตวรรษ ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.). 6(2): 210 – 226.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภิรมย์พร สุขชัยศรี, ชัยวุฒิ จันมา, และอนันต์ ธรรมชาลย์. (2565). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา อาชีวเอกชน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 11(2): 64 – 75.
- มธุภาณี อิมบุตร, และธนภัทร เทพสถิตย์. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 11(2): 86-99.
- มธุภาณี อิมบุตร, วชิร รัศมีดิษฐ์, และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). ทักษะการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ในสำนักงานเขตพัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 11(2): 1-12.
- วรพร บุญมี, และพิมพ์กา ธรรมสิทธิ์. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. 7(5): 172 – 182.
- วชิร รัศมีดิษฐ์, และวรชัย วิภูอุปโคตร. (2567). ทักษะการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขต ทวีพัฒนา สังกัดกรุงเทพฯ. วารสารพุทธมณฑล ศูนย์วิจัยธรรมศึกษาสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม. 9(2): 101- 112.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2563). การปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอาด ครั้งที่ 11 ประจำปีพุทธศักราช 2563. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม, 2568, จาก <https://edu.chula.ac.th/node/1072>
- วิวรรณ เชื้อจิตร, เรืองวิทย์ นิลโคตร, และธีรภัทร วรบำรุงกุล. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผล ต่อการบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. 10(5): 11-21.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร ปานดำ. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต. วารสารวิชาการสถาบันการ อาชีวศึกษามาตร 1. 6(1): 9 – 22.
- สิน งามประโคน. (2562). พุทธบริหารการศึกษา: แนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการ. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการ วิจัย. 1(2): 103 – 116.
- สายชล เทียงแท้. (2559). จริยธรรมของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานทิศทางการศึกษาชาติ พ.ศ. 2565 – 2570. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง. (2567). ข้อมูลสารสนเทศด้านบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรภาครัฐ สำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง. ลำปาง: ผู้แต่ง
- สุวดี เสนียวงศ์ ณ อยุธยา. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษาต้นแบบด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- หาดแก้ว ทองขาว. (2558). วิสัยทัศน์และพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี.

- อรอัยริน เลิศจิรัชยวงศา, ลินดา นาคโปย, และกัญญกร เอี่ยมพญา. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 22(1): 264 - 279.
- อริษา วงคำจันทร์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*.
- อรุณ รักธรรม. (2532). *การพัฒนาองค์กร: การสร้างและพัฒนาการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อาริษา วัฒนศิริใหญ่. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*. 9(1): 33-42.
- เอกพล กาญจนสำเริง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับความสำเร็จในการบริหารกิจการลูกเสือตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of Psychology Testing*. (5th ed.). New York: harper Collins.
- Good, C. V. (1974). *Dictionary of education*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2017). *Statistics for the Behavioral Sciences*. (10th ed.). Cengage Learning.
- Likert, R. (1993). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand Mc Nally.
- Sekaran, & Bougie. (2016). *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*. John Wiley & Sons.
- Senge, Peter M. (2006). *The Fifth Discipline: The arts & practice of the learning organization*. New York: Doubleday.
- Sergiovanni, T. J., & Austin, D. S. (1987). *Educational concepts of educational leadership*. (2nd ed.). New Jersey: Memill Prentice Hall.
- Tillotson, E. A. (1996, July). An Analysis of Technical Human and Conceptual Skills Among Student Affairs Administrators in Higher Education. *Dissertation Abstracts International*. 23(3): 64 - A.
- Untimate Business, & Edupluz. (2567). *รายงานการวิเคราะห์สมรรถนะผู้นำการศึกษายุคใหม่*. สถาบันพัฒนาองค์กรความรู้เพื่อการบริหารยุคดิจิทัล.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper And Row.

การนำแนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

The Employment of Antibullying Guidelines (KiVa) of Finland in Schools: A Case Study Children with Special Needs

สายชล บุตรเสนห์¹

Saichon Butsane¹

Corresponding Author E-mail: Saichon.butsanae@gmail@gmail.com

Received: 2025-08-22; Revised: 2025-09-23; Accepted: 2025-09-26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) เพื่อเปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็น การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนห้วยด่างพรหมภรณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) และแบบสอบถาม นักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

1) ได้แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) การถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังการใช้ แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ลดลง

คำสำคัญ: การกลั่นแกล้งรังแก, แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่, นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

¹ อาจารย์, โรงเรียนนครสวรรค์บริรักษ์ และภาษา

¹ Teacher, Nakhonsawan Child and Elderly Care and Language School

Abstract

This research aimed to: 1) study the antibullying guidelines (KiVa) of Finland employed in Schools: A case study: children with special needs, 2) compare the bullying of children with special needs before and after of using the antibullying guidelines (KiVa) of Finland. The research was a quasi-experiment research. The sample group consisted of 5 children with special needs in Mattayomsuksa 2/2 of Huadongrachaprommaporn School. The research instruments used were the antibullying guidelines (KiVa) and the questionnaire for students' experiences with bullying. The data analysis used was descriptive statistics (frequency distribution and average). The research results were found as follows;

1) the employment of antibullying guidelines (KiVa) of Finland with children with special needs in schools, and 2) the bullying of children with special needs after using the antibullying guidelines (KiVa) was reduced.

Keywords: Bullying, The antibullying guidelines, Children with special needs

บทนำ

ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันของเด็กและวัยรุ่นในโรงเรียนมีให้เห็นอยู่ทุกวันจากการนำเสนอของสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และทางโซเชียลมีเดีย ปัญหาดังกล่าวกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ปัญหาความรุนแรงเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นมาในสังคมไทย และทั่วโลกเป็นเวลานาน หนึ่งในพฤติกรรมความรุนแรงซึ่งอยู่คู่สังคมในทุกวัฒนธรรมก็คือการกลั่นแกล้ง หรือการรังแก (Bullying) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่แทรกซึมในทุกพื้นที่ไม่ว่าในแต่ในสถานศึกษา โดยความรุนแรงและการกลั่นแกล้งในโรงเรียนนั้น ไม่ได้จำกัดพื้นที่เฉพาะภายในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ สามารถเกิดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ต่างๆ รอบโรงเรียน ระหว่างทางภายนอกห้องเรียน หรือแม้กระทั่งบนพื้นที่โลกออนไลน์ (Cyberbullying) ทำให้ในหลายประเทศมุ่งหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่ง KiVa ปฏิบัติการด้านบุคลิกได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญของประเทศฟินแลนด์ประเทศชั้นนำด้านการพัฒนาการศึกษา และได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏผลเป็นที่ชัดเจน จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ควรนำมาปรับใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่แนวโน้มจะถูกกลั่นแกล้งรังแกมากกว่าเด็กกลุ่มอื่น

แม้ว่าจะมีหลายคนเชื่อว่าประเทศไทยนั้นอยู่กันอย่างเป็นมิตร มีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่จากสถิติพบว่าประเทศไทยมีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 6 แสนคน จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เมื่อเดือนมกราคม 2561 ใน “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด” พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 2 ของโลก ที่มีสัดส่วนนักเรียนถูกรังแกจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันสูงถึงร้อยละ 40 รองจากประเทศญี่ปุ่น การรังแกกันหรือล้อเลียนกันในโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการปลุกฝังเด็กเรื่องความรุนแรง การทำร้ายกันมีผลกระทบต่อเด็กทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย และคุณภาพชีวิตในระยะยาว นักเรียนที่ถูกรังแกมักเครียดซึมเศร้ามีปัญหาการเข้าสังคม และหากถูกกดดันรุนแรงหรือเรื้อรังจะนำไปสู่การทำร้ายคนอื่นเพื่อแก้แค้นหรือทำร้ายตนเองรุนแรงถึงฆ่าตัวตาย ขณะที่นักเรียนที่รังแกคนอื่นเมื่อทำบ่อยครั้ง จะกลายเป็นนิสัย มีปัญหาบุคลิกภาพแบบใช้ความก้าวร้าว ความรุนแรงต่อผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกผิด ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เป็นอันธพาลและอาชญากรได้ (กรมสุขภาพจิต. 2561: ออนไลน์) และจากการสำรวจพบว่า เด็กกว่า 90% เคยถูกบูลลี่ 43 % คิดจะตอบโต้เอาคืนเสี่ยงที่จะนำไปสู่ผลกระทบที่รุนแรงขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ. 2563: ออนไลน์)

การกลั่นแกล้งมักเกิดขึ้นในช่วงอายุ 13-18 ปี หรือช่วงมัธยมศึกษา อาจเป็นเพราะว่าในช่วงเวลานี้ เติบโตขึ้นแต่ยังมีความเปราะบางในตัวเอง ตัวนักเรียนในวัยนี้ต้องการ Self-esteem อย่างยิ่ง จากการศึกษาพบพฤติกรรมรังแกกันในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นร้อยละ 10.3 (Wilson, Dunlavy, & Berchtold. 2013: 11) วัยที่พบพฤติกรรมรังแกกันมาที่สุดอยู่ในช่วงกลุ่มอายุ 11-15 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน ระดับประถมปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ามีนักเรียนร้อยละ 40 ที่เคยถูกรังแก เดือนละ 2-3 ครั้ง หรือบ่อยกว่านั้น (Craig et al., 2009: 216) นอกจากนี้ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่าเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่ป่วยโรคทางจิตเวช และเป็นเด็กกลุ่มที่เป็นผู้รังแก

ส่วนเด็กที่ตกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการถูกรังแกคือ เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการช้า เด็กพิการกลุ่มที่เป็นเด็กพิเศษหรือกลุ่มเพศทางเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในระบบการศึกษาว่า 361,808 คน (ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. 2562: 56)

การศึกษาวิจัยของ Mishna (2009: 1222) พบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นลักษณะความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือการตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งนั้นล้วนแต่ส่งผลต่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางด้านสังคม อารมณ์และพฤติกรรมทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่าเด็กที่มีภาวะความบกพร่องนั้น มีความเสี่ยงที่จะตก เป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีภาวะดังกล่าว สืบเนื่องจากลักษณะบางอย่างภาวะที่พวกเขาเป็น (ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. 2562: 54)

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กมาใช้ชีวิตและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ด้วยความที่เด็กแต่ละคนต่างเติบโต และถูกสั่งสอนมาคนละแบบ การเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีย่อมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา บทบาทของครูและบริบทแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญต่อการบูรณาการอยู่ร่วมกันของเด็กไม่เพียง ถ่ายทอดความรู้วิชาการแต่ยังถ่ายทอดเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สังคมขนาดย่อมเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดปัญหาที่เรียนรู้จะแก้ไขตามกฎของการอยู่ร่วมกัน ปัญหาเด็กรังแกกัน ในโรงเรียนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประเทศไทยเท่านั้นแต่ปัญหาเด็กรังแกกันในโรงเรียน เกิดขึ้นในทุกประเทศ ทั่วโลกซึ่งจากการศึกษาพบข้อมูลของต่างประเทศ ในประเทศฟินแลนด์ใช้แผนงานที่มี ชื่อว่า “KiVa” หรือ Kiusaamista Vastaan (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 2564: ออนไลน์) อันมีความหมายว่าต่อต้านการกลั่นแกล้ง มาใช้ในโรงเรียนเพื่อต่อต้านการรังแก ด้วยการสอนให้นักเรียนรู้ว่าถ้าเจอ คนถูกรังแกจะต้องทำอย่างไร และต้องรายงานเรื่องนี้ให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ นอกจากนี้ตัวนักเรียนที่ รังแกคนอื่นจะไม่ได้รับการลงโทษแต่จะถูก “เยียวยา” ซึ่งแนวทางการปฏิบัติยังครอบคลุมไปถึงผู้ปกครอง ผ่านเว็บไซต์และช่องทางการปรึกษาที่ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา นักวิจัยของฟินแลนด์มีความเห็นว่า เด็กรังแกคนอื่นเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตัวเองได้รับสถานะทางสังคมในหมู่นักเรียน ดังนั้นหากทำให้คนที่ผ่านไปผ่านมาเห็นอกเห็นใจคนที่ถูกรังแก การรังแกก็จะไม่ใช่เรื่องที่น่าชื่นชมอีกต่อไป วิธีการป้องกัน การบูลลี่อย่างหนึ่งที่สำคัญคือ Trust หรือการสร้างใจไว้วางใจ โดยครู ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ ต้องทำให้เด็กหรือบุตรหลานเชื่อใจและไว้วางใจเพราะเมื่อเกิดปัญหาการบูลลี่ขึ้น ผู้ใหญ่เหล่านั้นจะเป็นกลุ่มแรกที่ เข้าไปช่วยแก้ปัญหาให้เด็ก ๆ ได้ และจุดเริ่มต้นจากความเชื่อใจจะทำให้เด็กกล้าระบายออกหรือบอกถึง ปัญหาที่พวกเขาพบเจอ ข้อความสำคัญของ KiVa คือเราทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน หากทุกคนสามารถมีแรงจูงใจในการคิดหาวิธีช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นและเพื่อนร่วมชั้นแทนที่จะมี ส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง ปัญหาการกลั่นแกล้งส่วนใหญ่ก็จะหมดไป

KiVa ได้รับการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาปรากฏการณ์การกลั่นแกล้งและกลไกมานานหลายทศวรรษ โดย Christina Salmivalli จากมหาวิทยาลัย Turku ประเทศฟินแลนด์ และ Elisa Poskiparta นักวิจัยพิเศษ ซึ่งยังไม่มีโปรแกรมด้านการกลั่นแกล้งอื่น ๆ ที่ได้รับการศึกษาอย่างเข้มข้นเท่า KiVa ก่อนและหลังการดำเนินการอย่างกว้างขวางในฟินแลนด์ โปรแกรมนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าช่วยลดการกลั่นแกล้งและการถูกทำร้ายที่รายงานด้วยตนเองและรายงานโดยเพื่อน ข้อมูลของประเทศฟินแลนด์แสดงให้เห็นว่าหลังจากปีแรกของการทำงานโปรแกรมได้ลดรูปแบบการกลั่นแกล้งอย่างมาก 98 % ของนักเรียนที่ถูกรังแกคิดว่าสถานการณ์ของพวกเขาดีขึ้นหลังจากการแทรกแซง นอกจากนี้ยังมีการรายงานผลเชิงบวกต่อความพอใจในโรงเรียนเกิดแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ และความสำเร็จ KiVa ยังช่วยลดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าและมีผลดีต่อการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกของเพื่อน การศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า KiVa ยังใช้ในประเทศอื่น ๆ เช่น เนเธอร์แลนด์ เอสโตเนีย อิตาลี และเวลส์เป็นพื้นที่ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับ KiVa และเพิ่มการค้นพบในเชิงบวกเกี่ยวกับโครงการโปรแกรม KiVa ได้รับรางวัล the European Crime Prevention Award in 2009, Social Policy Award for Best Article ในปี 2012 และ four National Awards in Finland ในปี 2008, 2010, 2011 และ 2012 (KiVa Program, & University of Turku. 2014: online) ซึ่งเห็นได้ว่า KiVa ได้รับการพัฒนาอย่างมีหลักการจากผู้เชี่ยวชาญของประเทศชั้นนำด้านการพัฒนาการศึกษา และได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏผลเป็นที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่หลากหลาย ทันสมัย และน่าเชื่อถือมาแก้ปัญหาด้านการกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนโรงเรียนหัวดวงราชมหารมณีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ที่ ต.หัวดวง อ.เก้าเอี้ยว จ.นครสวรรค์ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนทั้งสิ้น 245 คน มีนักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมประเภทบกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5

จำนวน 39 คน จากสถานการณ์และปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในประเทศไทยดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในสถานการณ์การกลั่นแกล้งรังแก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa)

สมมติฐานของงานวิจัย

การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่งผลให้การถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษลดลง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก

นักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก ดังนี้

Master (2002); Sander, & Phye (2004); Porhola et al., (2006); River, Duncan, & Besag (2007); Swearer, Espelage, & Napolitano (2009); Hinduja Samer et al., (2012); นันทนัช สงศิริ, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2554); ธิติรัตน์ ปุณณะชัยศิริ (2558); สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561); อัสรี อนุตรโต (2563); อติชาติ ตันเจริญ (2565)

พฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก เป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่บุคคลแสดงออกมาโดยต้องการทำร้ายบุคคลอื่นให้ได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ อาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

รูปแบบของการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนจำแนกได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งกันทางร่างกาย การกลั่นแกล้งกันทางด้านอารมณ์หรือสังคม และการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์หรือ Cyber Bully (นวกัทร ณรงค์ศักดิ์, และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. 2566: ออนไลน์)

แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือบางคนเรียกว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเนื่องจากความบกพร่องหรือข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ประสาทสัมผัส อารมณ์ และสังคม รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม อันเป็นเหตุให้เด็กมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต หรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมให้สำเร็จตามบทบาทปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและความรุนแรงของความบกพร่องหรือข้อจำกัดนั้น ๆ (คณะจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2565: ออนไลน์)

การถูกลั่นแกล้งรังแกสำหรับเด็กพิเศษมีผลเป็นอย่างมาก เด็กได้รับความกดดันและเก็บความกดดันเกิดความตึงเครียดทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน เกิดความหวาดกลัว ขาดความมั่นใจ เสียปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เสียการเรียน เด็กได้รับความกดดันและเก็บความกดดันนั้นไว้จนบางครั้งอาจเกิดการตอบโต้อย่าง รุนแรงที่คาดไม่ถึงก็ได้ การถูกรังแกของเด็กพิเศษที่อยู่ในสถานศึกษา มักส่งผลต่อการเรียนรู้และการอยู่ใน สังคมโรงเรียน มักส่งผลรุนแรง เช่น เครียดแค้น ซึมเศร้า ลาออก หรือแม้แต่ลุกขึ้นมาทำร้ายคนอื่น เผลอ โรงเรียนดังข่าว หลายกรณีพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นผู้รังแกเอง เพราะมักเป็นกลุ่มที่มีทักษะทาง สังคมหรือการจัดการอารมณ์ไม่สมวัย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. 2561: 71)

KiVa ปฏิบัติการด้านบูลลี่ของฟินแลนด์

ใจความสำคัญของ KiVa คือเราทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน หากทุกคนสามารถมีแรงจูงใจในการคิดหาวิธีช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นและเพื่อนร่วมชั้นแทนที่จะมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง ปัญหาการกลั่นแกล้งส่วนใหญ่ก็จะหมดไป

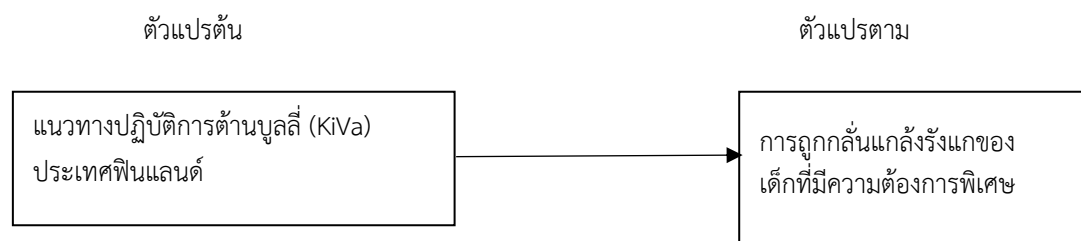
หลัก 3 ประการ ด้านบุลลี (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 2564: ออนไลน์)

หนึ่ง – การป้องกัน (Prevention) หลักสูตรของ KiVa จะมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมการบูลลี่คืออะไร ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือให้พวกเขาเรียนรู้ว่าการ กลั่นแกล้งมีใช้พฤติกรรมที่ควรกระทำ

สอง – การแทรกแซง (Intervention) แผนงานนี้จะให้หลักการและวิธีการแก่ โรงเรียนและเด็ก ๆ เพื่อให้พวกเขาสามารถรับมือกับเหตุการณ์หรือพฤติกรรมการบูลลี่ที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งเด็กที่เป็นผู้แกล้ง จะได้รับการเยียวยาแทนการใช้ทลงโทษ

สาม – การติดตาม (Monitoring) จะมีการวัดประเมินผลประจำปีต่อทางโรงเรียนที่ใช้แผนงาน KiVa ว่าการบูลลี่หรือพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนนั้นเปลี่ยนแปลงหรือเป็นไปในทิศทางใด และจุดไหนที่ควรแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีการทำแบบสอบถามก่อน และหลังการทดลอง (Pretest – protest design) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเพื่อเปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้ง รังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมโรงเรียน ห้วยด่างพรหมภรณ์ ประเภทบกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 จำนวน 39 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมโรงเรียน ห้วยด่างพรหมภรณ์ ประเภท บกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (นักเรียนชั้น ม.2/2 เรียนในรายวิชา ภาษาจีนเบื้องต้นของผู้วิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ (KiVa Program, & University of Turku. 2014: ออนไลน์)
2. แบบสอบถามนักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง โดยนำแบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018 มาใช้ ปรับเปลี่ยนจากช่วงเวลา 12 เดือน เป็น 6 เดือน

ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนมีประสบการณ์ต่อไปนี้ที่โรงเรียนบ่อยเพียงใด				
(บางประสบการณ์สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งสองสัปดาห์ขึ้นไป)				
(โปรดเลือกเพียงคำตอบเดียวในแต่ละแถว)				
	ไม่เคยหรือเกือบไม่เคย	สองถึงสามครั้งต่อปี	สองถึงสามครั้งต่อเดือน	หนึ่งครั้งต่อสัปดาห์หรือมากกว่า
นักเรียนคนอื่นตั้งใจกับฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นทำให้ฉันเป็นหัวขบถ	○	○	○	○
ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่ฉันของฉัน	○	○	○	○
ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นกระชากข้าวของที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน	○	○	○	○

ภาพที่ 2 แสดงแบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018

ที่มา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2563: ออนไลน์)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

นำแนวทางการปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการทำแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง ใช้แบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2563: ออนไลน์) ถามนักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียนด้วย 6 ข้อคำถาม ระยะเวลาในการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ เป็นเวลา 6 เดือน (วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม 2565) เปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงบรรยาย แจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ย นำเสนอผลการเปรียบเทียบข้อมูลในรูปแบบของตาราง ประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ได้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีแกนหลัก 3 ด้าน คือ โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียน (ที่มีความต้องการพิเศษ) โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ การป้องกัน (Prevention) การแทรกแซง (Intervention) การติดตาม (Monitoring)

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ที่นำมาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย แกนหลัก 3 ด้าน

แกนหลักที่ 1 โรงเรียน

มีการประกาศแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) เป็นลายลักษณ์อักษร และสื่อสารอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ 2) แจ้งบุคลากรในโรงเรียนให้ทราบโดยทั่วกัน และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน 3) หามาตรการในการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกอย่างเคร่งครัด รวมถึงวิธีการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ถูกรังแกและดูแลรักษาผู้รังแกตามหลักวิชาการ 5) ปลุกฝังหรือสนับสนุนกิจกรรม และสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดการกลั่นแกล้งรังแกกัน 6) มีการประชุมชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองเรื่องการลดการกลั่นแกล้งรังแกอย่างสม่ำเสมอ 7) มีการตั้งกล่องรับความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนผ่านกล่องรับข้อความได้

แกนหลักที่ 2 ชั้นเรียน

2.1 การป้องกัน (prevention)

1) ครูควรสอดส่องดูแลความประพฤติของเด็ก มีการเอาใจใส่และเข้าถึงนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด ศึกษาถึงสัญญาณการเกิดการรังแกกันเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาการรังแกกันได้อย่างทันที่ 2) ครูสอนให้เด็กรู้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นเป็นพฤติกรรมรุนแรงที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม 3) ครูสอนให้เด็กเคารพสิทธิของผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม 4) ครูสนับสนุนให้เด็กได้มีกิจกรรมร่วมกับเด็กที่มีความแตกต่างกับตัวเอง 5) ครูและนักเรียน ตั้งกฎที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่จะถูกลงโทษหากกลั่นแกล้งรังแกเพื่อน และเข้มงวดกับกฎนั้น และอาจลงโทษเด็กโดยการจำกัดสิทธิในกิจกรรมที่เด็กชอบทำ 6) ครูประจำชั้นกำจัดการปัญหาของการถูกรังแก เช่น หากเด็กถูกข่มขู่เรียกเงินหรือของใช้ส่วนตัว ก็ให้เด็กนำข้าวกล่องไปรับประทาน หรือดัดให้เด็กพกของมีค่า ไปโรงเรียน 7) ครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมชวนเด็กพูดคุยถึงการถูกลั่นแกล้งรังแก โดยยกประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กคนอื่น ให้เด็กฟังเพื่อให้เด็กเข้าใจว่าเหตุการณ์นี้อาจเกิดขึ้นกับใครก็ได้ หากเคยเกิดขึ้นกับเด็กก็จะเป็นโอกาสให้เด็กเล่าให้ครูฟัง และหากเด็กเล่าเรื่องนี้ให้ครูฟัง ครูต้องชื่นชมในความกล้าหาญของเด็กพร้อมกับให้กำลังใจเด็ก ครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมต้องปรึกษากับครูประจำชั้นเพื่อหาวิธีการช่วยเหลือเด็กต่อไป 8) ครูประจำชั้นและครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมตั้งกลุ่มไลน์เฉพาะ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และช่องทางที่เป็นความลับให้กับนักเรียนโดยมีไลน์ส่วนตัวของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาหรือความต้องการโดยติดต่อสื่อสารเป็นการส่วนตัวได้ 9) สร้างความเข้าใจกับนักเรียนในชั้นเรียนในเรื่องการอยู่ร่วมกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 10) ฝึกเด็กให้เข้าช่วยเหลือผู้ที่ถูกรังแก สนับสนุนให้เด็ก ๆ ด้วยกันเอง คอยปกป้องหรือดูแลเด็กที่ถูกบูลลี่ เริ่มจากการให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มหนึ่ง ๆ เป็นที่พึ่งพิงให้แก่เด็กที่ถูกบูลลี่ 11) เลือกนักเรียนเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) สำหรับเด็กพิเศษ นอกจากจะให้ความช่วยเหลือเพื่อนในด้านการเรียนแล้ว ยังสามารถช่วยเหลือและให้ คำปรึกษาแก่เพื่อนที่เป็นเด็กพิเศษโดยมีคุณสมบัติ คือ เข้มแข็ง กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถรับผิดชอบตนเอง ได้ดี มีความอดทนและใจเย็น

2.2 การแทรกแซง (intervention)

1) พูดคุยกับเด็กที่รังแกและถูกรังแก โดยไม่ปล่อยทั้งสองฝ่ายเจรจากันเอง โดยมีครูประจำชั้น ครูที่เลี้ยงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครูจิตวิทยาของโรงเรียนเข้าพูดคุยด้วย 2) ชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีสามารถแก้ไขความขัดแย้งโดยใช้วิธีทางบวกและสร้างสรรค์ 3) หาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กกลั่นแกล้งรังแกเพื่อนทั้งในด้านการคบหา และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2.3 การติดตาม (monitoring)

1) การกลั่นแกล้งรังแกกัน จำนวนครั้งของการกลั่นแกล้งรังแกกัน ในทุกรูปแบบ (ทางตรง เช่น ภาย วาจา และทางอ้อม เช่น ความสัมพันธ์ทางออนไลน์), ระดับความรุนแรงของการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน 2) การถูกรังแก จำนวนครั้งที่เด็กถูกลั่นแกล้งรังแกในทุกรูปแบบ (ทางตรง เช่น ภาย วาจา และ ทางอ้อม เช่น ความสัมพันธ์ทางออนไลน์), จำนวนเด็กที่ถูกรังแก 3) พฤติกรรมของผู้เห็นเหตุการณ์ การรายงานเหตุการณ์ การรังแกกัน ทั้งนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน, การเข้าไปขัดขวางการรังแกกัน, การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแก

แกนหลักที่ 3 นักเรียน(ที่มีความต้องการพิเศษ)

1) ทำกิจกรรมโดยมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกรังแกได้น้อยกว่าการอยู่คนเดียว 2) นำปัญหาปรึกษาอย่างเก็บเรื่องการถูกลั่นแกล้งรังแก หรือต่อสู้กับเรื่องนี้ด้วยตัวเองตามลำพัง 3) ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และดำเนินชีวิตเป็นปกติ ไม่แสดงอารมณ์หรือปฏิกิริยาโต้ตอบการกระทำนั้น ๆ เพียงแต่บอกผู้ถูกรังแกว่าให้หยุดพฤติกรรมนั้น แล้วเดินห่างออกมา หากสามารถควบคุมอารมณ์ไม่แสดงอาการจะลดแรงจูงใจในการถูกรังแกได้

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยของการถูกลั่นแกล้งเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) จำแนกตามรูปแบบของการถูกลั่นแกล้ง ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 120-121)

2.1 นักเรียนคนอื่นตั้งใจกีดกันฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกลั่นแกล้งรังแก อยู่ในระดับน้อย

2.2 นักเรียนคนอื่นทำให้ฉันเป็นตัวตลก พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.87 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับมาก หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.3 ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับ ค่าเฉลี่ย 1.37 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.4 นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของฉัน พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.87 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับมาก หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกกลั่นแกล้งรังแก อยู่ในระดับน้อย

2.5 ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.12 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.62 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.6 นักเรียนคนอื่นกระจายข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.37 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ใน ระดับน้อย

อภิปรายผล

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ที่นำมาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ มุ่งเน้นไปที่แกน 3 หลัก คือ โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียน แนวทางในการจัดการป้องกันการถูกกลั่นแกล้งรังแกกันของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบ่ง ออกเป็นส่วนของการออกนโยบาย การจัดการส่งเสริมรวมทั้งป้องกันและผลักดันให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งในส่วนผู้ปฏิบัติงานหรือบทบาทของครูที่มีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนก็ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีผ่านการประพฤติตนและเลือกใช้วิธีการปรับพฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนการใช้เหตุและผล มีการให้การปรึกษารูปแบบกลุ่มเพื่อนมากขึ้น เพื่อช่วยกันหาทางออกของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติตน ในกลุ่มร่วมกัน การทำงานอย่างสอดคล้องกันระหว่างส่วนบริหาร ส่วนปฏิบัติการ และการสนับสนุนของกลุ่มเพื่อน จะทำให้การขับเคลื่อนแนวทางการป้องกันปัญหาการรังแกกันของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. 2561: 16) ที่กล่าวว่านโยบายต่อต้านการรังแกกันแบบทั้งโรงเรียนถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน และนักเรียน เพราะการรังแกกันไม่ใช่แค่เรื่องของเด็กสองฝ่าย (ผู้รังแกกับผู้ถูกรังแก) ดังนั้น การแก้ไขแค่เด็กทั้งสองเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอปัญหาการรังแกกัน เกี่ยวโยงไปถึงทั้งเพื่อน ครูพ่อแม่ ชุมชนและสังคมการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัย การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบทั้งระบบ

1.1 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 1 คือ โรงเรียน

โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลและปกป้องนักเรียนให้เกิดความสุขและความปลอดภัย ในร่างกายและจิตใจ โรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะต่อต้านความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแกโรงเรียน มีการดำเนินการร่วมค้นหา แนวทางแก้ไขปัญหารับฟังความเห็นที่หลากหลาย ถ่ายทอดสิ่งที่เหมาะสม บทบาทของผู้บริหาร ครู และบริบทแวดล้อม ในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการอยู่ร่วมกันของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ สังคมขนาดย่อม เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดปัญหาก็เรียนรู้จะแก้ไขตามกฎหมายของการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 16) ที่กล่าวว่า นโยบายเป็นการแสดงออกให้นักเรียน และครู ทราบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญและเอาจริง ทำให้เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียน เป็นการตกลงร่วมกันในเรื่องการรังแกกันในโรงเรียน

1.2 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 2 คือ ชั้นเรียน ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครู กับนักเรียนรวมถึงความรู้สึกเชื่อใจ ได้รับการสนับสนุน และได้รับการยอมรับ และมีการควบคุม พฤติกรรมเชิงบวกนั้นส่งผล เป็นพื้นฐานสำคัญของการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน โดยในระดับชั้นเรียนมีแนวทางประกอบด้วย การป้องกันการ แทรกแซง และการติดตาม

แนวทางการป้องกัน จะประกอบด้วยทุกคนในชั้นเรียนคือ ครูประจำชั้น และครูพี่เลี้ยงนักเรียนพิจารณาเรียนรวม และนักเรียนร่วมชั้นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับการศึกษาของ อติชาติ ตันเจริญ (2565: 9) ที่กล่าวถึง การพูดคุยกับเพื่อนร่วมชะตากรรมเพื่อช่วยกันแก้ไข นอกจากนี้เพื่อนร่วมชะตากรรมอาจเป็น ที่ปรึกษา คลายทุกข์ได้เป็นอย่างดีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มที่มีปัญหาเดียวกัน การรวมกลุ่ม ไปไหนมาไหน กับกลุ่มเพื่อน ๆ ไม่แยกเดินคนเดียว เพื่อป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง นอกจากนี้การรวมกลุ่มที่มีปัญหาเดียวกัน ย่อมมีความเข้าใจกัน เข้าใจกัน อาจจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งในการรับมือกับปัญหาจากการบูลลี่ได้ สอดคล้องกับ สถาบัน สุขภาพจิตเด็ก และวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 10) ที่กล่าวว่าเพื่อนมีบทบาทสำคัญมากในสถานการณ์การรังแกกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมรังแก ผู้ช่วยเหลือ คนดู และผู้เข้าไยบยั้งการ นอกจากนี้ในชั้น เรียนนักเรียนทุกคน ควรเคารพสิทธิ ของผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม นักเรียนควรทำกิจกรรม ร่วมกับเด็กที่มี ความแตกต่าง กับตัวเองโดยไม่แบ่งแยก ครูควรสร้างความเข้าใจกับนักเรียนในชั้นเรียนในเรื่อง การอยู่ร่วมกัน กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ ภทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562: 58-59) พบว่ารูปแบบการกลั่นแกล้ง ที่พบเจอ มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะ ของเด็กที่มีความพิเศษของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ บุคลากร หรือเพื่อนร่วมชั้น เรียน จึงนำมาสู่การกลั่นแกล้ง ทางวาจา หรือทางสังคม/อารมณ์

แนวทางการแทรกแซง โดยการพูดคุยกับเด็กที่รังแกและถูกรังแก ชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อเด็กมีพฤติกรรม ที่ดีสามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ รวมถึงการหาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์การกลั่นแกล้ง รังแก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Christina (2010:112) ที่ดำเนินการวิจัยในสาขาจิตวิทยา พัฒนาการและการวิจัย เชิงป้องกัน โดยเน้นที่ความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กและวัยรุ่นและการแทรกแซงตามหลักฐานเพื่อป้องกัน ความทุกข์ยากจากเพื่อน เช่น การกลั่นแกล้งในโรงเรียน บทบาทของกลุ่มเพื่อนในการกลั่นแกล้งและ การแทรกแซงที่มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนพลวัตของกลุ่มเพื่อนที่เอื้อต่อการรังแก พัฒนาและประเมินโครงการ แทรกแซงการกลั่นแกล้ง

แนวทางการติดตามทั้งในส่วนของการรังแกกัน การถูกรังแก และ พฤติกรรมของผู้เห็นเหตุการณ์ สอดคล้องกับ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 23) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเป็นขั้นตอน ที่สำคัญในการกำกับ ติดตามการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนหลังจากนโยบายและระบบลงไปใช้จริง เป็นกุญแจสำคัญในการ ขับเคลื่อนให้โรงเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงประจักษ์ ต้องมีการกำหนด เป้าหมายที่ต้องการวัด และระบบการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง อาจติดตามเดือนแรกหรือติดตามเป็นภาคเรียน หรือปีการศึกษา ประเด็นเป้าหมายการวัดประสิทธิผลของระบบการป้องกัน และจัดการการรังแกกันในโรงเรียน

1.3 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 3 คือ นักเรียน ซึ่งหมายถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อเกิดปัญหาถูกกลั่นแกล้งรังแกนักเรียนไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว ควรปรึกษาปัญหา กับเพื่อนที่เป็น Buddy หรือ เพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ ครูพี่เลี้ยงนักเรียนเรียนรวมหรือครูที่ปรึกษาประจำชั้น อย่าเก็บเรื่องการถูกกลั่นแกล้งรังแก หรือต่อสู้กับเรื่องนี้ด้วย ตัวเองตามลำพัง สอดคล้องกับ Smith (2003: 479) พบว่า ในกลุ่มเด็กที่ทั้งถูกรังแกและรังแกผู้อื่นนั้น ใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาแบบ externalizing โดยการขอความช่วยเหลือ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรดา ขุมพาลี (2562: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่เคยถูกรังแกได้บอกให้ผู้อื่นรับรู้ (ร้อยละ 28.2) บุคคลที่ถูกรังแกบอกเมื่อเกิด พฤติกรรมรังแกกันขึ้น พบว่า จะบอกเพื่อนเป็นคนแรก รองลงมาคือ บอกพี่หรือน้องตนเอง บอกครูประจำชั้น และบอกพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียน ตามลำดับ มีจำนวนร้อยละ 22.6 ที่ไม่เคย บอกให้ใครรู้เมื่อเห็นนักเรียนอื่นถูกรังแกส่วนใหญ่นักเรียนจะพยายามห้ามหรือหยุดการกระทำเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 29.2) และเมื่อมีนักเรียนถูกรังแกส่วนใหญ่ครูหรือผู้ใหญ่ จะพยายามห้ามหรือหยุดการกระทำนั้น (ร้อยละ 55.1) นอกจากนี้ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกรังแก ได้น้อยกว่าการอยู่คนเดียว ในขณะเดียวกันเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ และดำเนินชีวิตให้เป็นปกติ ไม่แสดงอารมณ์หรือปฏิกิริยาโต้ตอบ ต่อการถูกกลั่นแกล้งรังแก สอดคล้องกับ สถาบัน

สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชชนครินทร์ (2561: 71) ที่ได้กล่าวถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับมัธยมว่า โรงเรียนและชั้นเรียนควรจัดกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วม ให้นักเรียนได้มีบทบาทในการช่วยเหลือต่อต้าน การรังแกกัน และช่วยเหลือผู้ที่มีแนวโน้มเป็นเหยื่อ ของการถูกรังแกและสอดคล้องกับ การศึกษาของ Kendrick, K., Jutengren, G., & Stattin, H. (2012: 80) ที่กล่าวว่า การที่เด็กมีมิตรภาพที่ดีจะช่วยปกป้องช่วย ให้สามารถผ่านเหตุการณ์ตึงเครียดเช่น การถูกรังแกไปได้ เพราะมิตรภาพที่ดีจะช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง ช่วยแนะนำวิธีแก้ไขปัญห และทำให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนด้วยกัน

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง ทั้ง 6 รูปแบบของการถูกลั่นแกล้งรังแก คือ 1) นักเรียนคนอื่นตั้งใจกีดกันฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ 2) นักเรียนคนอื่น ทำให้ฉันเป็นตัวตลก 3) ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น 4) นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของฉัน 5) ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น และ 6) นักเรียนคนอื่นกระจายข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) เป็นแนวทางการต่อต้านการกลั่นแกล้งรังแกของ ประเทศฟินแลนด์ที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการศึกษาดีที่สุดในโลก และเป็นตัวอย่างที่ดีในหลายๆ ด้าน ประสิทธิภาพของ KiVa ได้รับการประเมินในการศึกษาระยะยาวของนักเรียนฟินแลนด์มากกว่า 7,000 คน พบว่าการรังแกกันของนักเรียนและ สุขภาพจิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับ KiVa เมื่อเทียบกับโรงเรียนควบคุม (Salmivalli. 2010: 112)

การวิจัยเรื่อง การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้นำเอาแนวทาง KiVa โครงการป้องกันการกลั่นแกล้งระดับประเทศ ของฟินแลนด์ โดยนำแกนหลักสามด้านอันประกอบด้วย โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียนกำหนดเป็นแนวทาง มาทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนหัวดวงราชมหาภรณ์ พบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษลดลง ซึ่งการวิจัยนี้ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางของความพยายามในการลดความรุนแรงจากปัญหาการถูกลั่นแกล้งรังแกและความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับนักเรียน ในโรงเรียน และเป็นอีกหนึ่งบทบาทของสถานศึกษาในการดูแลนักเรียนทุกกลุ่มให้ได้รับความปลอดภัย และมีความสุขพร้อมที่จะเรียนรู้และเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเด็กที่มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กที่มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงที่จะถูกลั่นแกล้งรังแก

1.2 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนควรร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยเน้นให้เกิดความตระหนักถึงความพยายามในการที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว

1.3 โรงเรียนควรสร้างเจตคติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การจัดนิทรรศการเพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแก ไม่มองว่าการกลั่นแกล้งรังแกนั้นเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยการนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกระดับชั้นเรียนของโรงเรียน

2.2 วิจัยการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา โดยใช้กับนักเรียนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียน

2.3 วิจัยการแก้ปัญหความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา โดยใช้แนวทางอื่น ๆ

2.4 ศึกษาความคงทนของพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกที่เป็นผลจากการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). **ไทยอันดับ 2 “เด็กกรังแกกันในห้องเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?id=27485>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **บทบาทของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ในการป้องกันการกลั่นแกล้งกันในห้องเรียน**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/368>
- คณะจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). **เด็กที่มีความต้องการพิเศษ Child With Special Needs, คำศัพท์จิตวิทยา**. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/children-with-special-needs/>.
- จิตรรัตน์ ปุณณะชัยศิริ, สิริรัตดา ปัญญาภาส, และจิตติ แก้วพรสวรรค์. (2558). กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**. 60(4): 275-286.
- นวัตร ธรรมศักดิ์, และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2566). สถานศึกษาต้นแบบในการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**. 16(1): 35-68.
- นันทน์ สงศิริ, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2554). **ลักษณะส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบริบทครอบครัวและพฤติกรรมกรรังแกผ่านไซเบอร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. (2562). การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการพิเศษ. **วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย**. 15(2): 49-63.
- ศุภรดา ชุมพาลี. (2562). **ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรังแกกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดหนึ่งนภาคกลาง** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.). (2564). **KiVa: ปฏิบัติการด้านบูลลี่ของฟินแลนด์**. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2565, จาก <https://research.eef.or.th/kiva-anitibullying-program-in-finland/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2563). **การกลั่นแกล้งในห้องเรียนจากมุมมองของ PISA**. **วารสาร Focus ประเด็นจาก PISA**. 54(มิถุนายน 2563).
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). **คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการกรรังแกกันในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์พับลิชชิง.
- อดิชาติ ต้นเจริญ. (2565). **กระบวนการแก้ปัญหาการบูลลี่ทางเพศในห้องเรียนโดยพุทธสันติวิธีกระบวนการแก้ปัญหาการบูลลี่ทางเพศในห้องเรียนโดยพุทธสันติวิธี**. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.dpu.ac.th/sao/upload/content/files:>
- อัสรี อนุตโต. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Christina. (2010). **Young People’s Reading: The Importance of the home environment and family support**. Retrieved September 8, 2022, from http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/4955/Young_People_s_Reading_executive_summary.pdf.
- Craig, W., Harel-Fisch, Y., Fogel-Grinvald, H., Dostaler, S., Hetland, J., Simons-Morton, B., ...& Pickett, W. (2009). A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries. **International Journal of Public Health**. 54(2): 216-224.
- Hinduja S., Datchin W., & Justin. (2012). **School Climate 20: Preventing Cyberbullying and Sertingone classroom**. California: Corwin A Sage Company.

- Kendrick, K., Jutengren, G., & Stattin, H. (2012). The protective role of supportive friends against bullying perpetration and victimization. *J Adolesc* 2012. 35(4): 1069-80.
- KiVa Program, & University of Turku. (2014). **Let's stop bullying together**. Retrieved September 8, 2023, from <https://europeanschools.kivaprogram.net/> kiva-is-effective
- Master Backline. (2002). **Bullying**. R.I.C. Publication.
- Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*. 31: 1222- 1228.
- Porhola, M., Karhunen, S., & Raiivaara, S. T. (2006). **Bullying at School and in the Workplace: A Challenge for Communication Research**. Annals of the International Communication Association.
- River, I., Duncan, N., & Besag, E. (2007). **Bullying: A Handbook for Educators and Parents**. Praeger Publishers.
- Salmivalli, C. (2010). "Bullying and the peer group: A review". *Aggression and Violent Behavior*. 15(2): 112-120.
- Sander E., Chery, & Phye D., Gary. (2004). **Bullying Implications for the Classroom**. Boston: Elsevier Academic Press.
- Smith, P. K. (2003). The use of coping strategies by Danish children classed as bullies, victims, bully/victims, and not involved, in respons different (hypothetical) types of bullying. *Scandinavian Journal of Psychology*. 44(5): 479-488.
- Swearer, M., Espelage, S., & Napolitano, D. (2009). **Bullying Prevention and Intervention: Realistic Strategies for Schools**. New York: Guilford Press.
- Wilson, M., Dunlavy, A., & Berchtold, A. (2013). Determinants for bullying victimization among 11-16-year-olds in 15 low-and middle-income countries: A multi-level study. *Social Sciences*. 2(4): 208-220.

การพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ Development a Buddhist Board Game to Improve the Working Memory of the Elderly

พระมหาศิธร ทองโยง¹, ดำรง เบญจคีรี², พรทิwa ชนะโยธา³, พันธุ์รัช ศรีทิพนธ์⁴

PhramahaSithorn Thongyong¹, Damrong Benjakeeree², Porntiwa Chanayotha³, Phanthad Srithiphan⁴

Corresponding Author E-mail: sithorn.tho@student.mbu.ac.th

Received: 2025-08-26; Revised: 2025-09-18; Accepted: 2025-09-18

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ ประเด็นเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้ของกลุ่มตัวอย่าง และเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุนานาจำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 25 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มความจำในผู้สูงอายุ, แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบวัดความจำระยะคิด (N Back Task) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า:

1) บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุมี 2 บอร์ดเกม คือ ผู้พิชิตสังเวชนียสถาน 4 เกมบันไดงู และหลักธรรมที่น่ารู้ เกมบัตรคำบิงโก ผลประเมินมีความเหมาะสมในทุกด้าน 2) ผลของการใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนความถูกต้องในการทดสอบหลังการใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนใช้บอร์ดเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) กลุ่มทดลองใช้ระยะเวลาในการตอบสนองหลังการใช้บอร์ดเกมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) กลุ่มทดลองมีคะแนนความถูกต้องหลังการใช้บอร์ดเกมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ระยะเวลาการตอบสนองเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความจำระยะคิด, บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา, ผู้สูงอายุ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² Assist. Prof. Dr., Advisor, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

³ Co-advisor, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁴ Instructor, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

Abstract

This experimental research aimed to (1) develop Buddhist board games to enhance working memory in the elderly, and (2) examine the effects of using Buddhist board games on enhancing working memory in the elderly. The study investigated participants' pre- and post-intervention accuracy scores and response times. The sample consisted of 50 elderly students from the Yan Nawa School for the Elderly, divided into an experimental group and a control group, with 25 participants in each group. The research instruments included Buddhist board games designed to enhance working memory in the elderly, a personal information questionnaire, and a working memory test (N-Back Task). Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and t-tests. The research findings revealed the following:

1) Two Buddhist board games were developed: The Conqueror of the Four Sacred Sites (a Snakes and Ladders-style game) and Essential Dhamma (a bingo flashcard game). The activities were conducted once a week for 8 weeks, with each session lasting 60 minutes. Expert evaluation indicated that the games were appropriate in all aspects. 2) Regarding the effectiveness of the games: The experimental group's post-test accuracy scores were significantly higher than their pre-test scores at the .01 level. Their post-test response times were significantly shorter than their pre-test times at the .01 level. The experimental group's post-test accuracy scores were significantly higher than those of the control group at the .01 level. The experimental group's average response time was shorter than that of the control group.

Keywords: Working Memory, Buddhist Board Game, Elderly

บทนำ

ความจำขณะคิด (Working Memory) เป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรู้คิดที่มีความซับซ้อน เช่น การแก้ปัญหา ความเข้าใจในการอ่าน และการควบคุมความใส่ใจ (Sub et al., 2002) โดย (Bayliss et al., 2005) อธิบายว่า ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเชิงสั้นไหลเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราวการประมวลผล และการจัดกระทำข้อมูลในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกัน (Baddeley, 2000) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความจำขณะคิดซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบของเสียง (Phonological Loop) องค์ประกอบการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual Spatial Sketchpad) องค์ประกอบด้านการเชื่อมโยงและการบริหารจัดการข้อมูล (Central Executive) และ องค์ประกอบที่เป็นสื่อกลาง (Episodic Buffer) ทั้งหมดนี้สะท้อนว่าความจำขณะคิดเป็นระบบสำคัญที่ช่วยให้สมองสามารถเก็บรักษาและจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) พบว่า การสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุ อย่างรวดเร็ว โดยปัจจุบันผู้สูงอายุมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั่วประเทศการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความจำขณะคิดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะความสามารถนี้ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ การปรับตัว และการใช้ชีวิตประจำวันอย่างอิสระในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ข้อมูลนี้ยังชี้ให้เห็นว่าประชากรโลกมีแนวโน้มอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Suri et al., 2017) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงในสมองส่วน Prefrontal Cortex, Medial Temporal Lobe และ Hippocampus ส่งผลต่อการเสื่อมของความจำและการรู้คิด สอดคล้องกับ (Jenkins et al., 2000) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความเร็วในการตอบสนองและตัดสินใจลดลง รวมถึงการเรียนรู้ด้านมิติสัมพันธ์ที่ถดถอย และ (Peich et al., 2013) ที่รายงานว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาในการจดจำคำใบ้หน้า และความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า อย่างไรก็ตาม (Melinda Smith et al., 2023) ได้ยกตัวอย่าง การเพิ่มความจำขณะคิดได้แก่ การออกกำลังกาย การนอนหลับให้เพียงพอ การจัดสรรเวลาให้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสมอง นอกจากนี้ (อัญชนา จุลศิริ, และเสรี ชัดเข้ม, 2557) ยังมีวิธีการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุด้วยการฝึกหัดสมอง (Cognitive Training) เป็นการฝึกให้สมองทำทักษะที่เกี่ยวข้องกับ

ความสามารถพื้นฐานของสมอง ยังมีงานวิจัยของ (Raskurazhev et al., 2020) รายงานว่า การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความจำขณะคิดของผู้สูงอายุสามารถส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานด้านการรู้คิด โดยเฉพาะในมิติของความจำ สอดคล้องกับการศึกษาของ (Mai-Lun Chiu et al., 2022) ยืนยันเพิ่มเติมว่า เกมกระดานมีผลเชิงบวกต่อการชะลอการเสื่อมถอยของกระบวนการรู้คิดในผู้ป่วยโรคสมองเสื่อม โดยช่วยส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล ความจำ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บอร์ดเกมไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิง หากแต่ยังเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดการสื่อสาร และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. 2557) ขณะเดียวกัน พระพุทธศาสนาก็มีบทบาทสำคัญในชีวิตของผู้สูงอายุไทย โดยช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจผ่านการฝึกสมาธิ การเจริญสติ และการทำกิจกรรมทางศาสนา มีส่วนช่วยโดยตรงต่อการพัฒนาความจำ และการรู้คิดอย่างเป็นระบบ (พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวุฒโน. 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้อมูลบ่งชี้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์และมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ด้านที่มีผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดเจนนั่นคือ ระบบประสาทและสมองเสื่อมถอยลงไป พบว่าผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาเรื่องความจำที่ลดลงมีอาการหลงลืม ซึ่งเกิดจากภาวะถดถอยในการทำงานของสมองที่สูญเสียเซลล์ประสาท อาจพบปัญหาความจำเพียงเล็กน้อย หรือร่วมกับความสามารถของสมองส่วนอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา (Buddhist Board Game) โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสังฆนิยสถาน 4 หลักธรรมที่นารู้ เกมบัตรคำบิงโก (BINGO) เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) ที่มุ่งอธิบายการรับรู้ การจัดเก็บ และการดึงข้อมูลของมนุษย์ในการเรียนรู้และการจดจำ (ทิตินา แคมมณี. 2566) มาพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา โดยคาดหวังว่าจะสามารถช่วยเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความจำดีขึ้น และเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง
 - 2.3 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
 - 2.4 เพื่อเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบอร์ดเกมในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยได้รวบรวมเอกสารและสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของความจำขณะคิด

อัครภูมิ จารุภากร, และพรพีโล เลิศวิชา (2551) ได้ให้ความหมายของกระบวนการสำคัญของความจำขณะคิด คือ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์หาความหมายของข้อมูลนั้น ๆ ในระหว่างการคิดเมื่อข้อมูลนั้น ๆ ไม่ได้ใช้สักระยะหนึ่งก็จะถูกแทนที่ด้วยข้อมูลชุดใหม่

ชลิตา วรรณโพธิ์กลาง (2562) ได้สรุปความหมายของ ความจำขณะคิด หมายถึง ระบบการทำงานของสมองที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย และคงไว้ซึ่งข้อมูล เพื่อดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะนั้น

(A. D. Baddeley et al., 2009) ได้ให้ความหมายของ ความจำขณะคิด (Working Memory: WM) หมายถึง ระบบการทำงานของสมองที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราวใน ช่วงเวลาสั้น ๆ มีพื้นที่ในการเก็บข้อมูลอย่างจำกัด ซึ่งเป็นระบบที่มีการจัดเก็บ ข้อมูลพร้อมกับการดำเนินของข้อมูลเพื่อทำให้งิจกรรมที่ซับซ้อน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าใจภาษา และการให้เหตุผล

(Diamond, 2013) กล่าวว่า ความจำใช้งาน หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรักษาข้อมูลไว้ในความคิด และนำมาใช้ได้ทันทีหรือเป็นการนำข้อมูลที่ได้รับมาก่อนหน้านั้นมาใช้งานในปัจจุบัน โดยที่ไม่มีข้อมูลนั้นอยู่แล้ว ซึ่งสามารถแบ่งตามเนื้อหาเป็น 2 ประเภท คือ ความจำใช้งานด้านภาษา (Verbal Working Memory: WM) และความจำใช้งาน ภาพมิติสัมพันธ์ (Visual-spatial Working Memory: WM) หรือความจำใช้งานที่ไม่ใช่ภาษา (Nonverbal Working Memory: WM)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความจำขณะคิด (Working Memory: WM) หมายถึง ระบบการทำงานของสมองที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลชั่วคราวในช่วงเวลาสั้น ๆ มีพื้นที่ในการเก็บข้อมูลอย่างจำกัด ซึ่งเป็นระบบที่มีการจัดเก็บข้อมูลพร้อมกับการดำเนินของข้อมูลเพื่อทำให้กิจกรรมที่ซับซ้อน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าใจภาษา และการให้เหตุผล ความจำขณะคิดสามารถบันทึกข้อมูลหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีเป็นระบบที่จัดเก็บข้อมูล

ความหมายของบอร์ดเกม

มงคล ศุภอำพันวงศ์ (2562) ให้ความหมายบอร์ดเกม หมายถึง เกมประเภทหนึ่งโดยมีการเล่นบนโต๊ะและมีอุปกรณ์สำหรับประกอบการเล่น หรือเรียกอีกอย่างว่า “เกมกระดาน” ซึ่งสามารถเล่นเป็นคู่ เล่นเป็นกลุ่ม และบางเกมสามารถเล่นได้สูงสุดมากกว่า 10 คน โดยแต่ละเกมจะมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญของเกมนั้น ๆ

วิรุฬห์ สิทธิเชตรกรณ์ (2564) ได้ให้ความหมายของบอร์ดเกม ว่าเป็นสื่อการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์แบบเกมในรูปแบบของวัสดุกราฟิก ในรูปของบัตรหรือการ์ดที่มีสีสันและเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านทางการใช้ภาพที่สื่อความหมายมีการออกแบบ ผ่านการกำหนดรูปแบบสถานการณ์หรือการตั้งกติกาประกอบด้วย การ์ดเกม ตัวหมาก กระดาน คู่มือการเล่น และอุปกรณ์เสริมอื่น ๆ

(Silverman, 2015) กล่าวถึงบอร์ดเกมว่า แต่เดิมเป็นเกมประเภทหนึ่งที่สร้างขึ้นจากการใช้กระดานวาดลวดลาย รวมถึงใช้ลูกเต๋าและมีการสร้างเงื่อนไขการเล่นให้สนุกสนานเพลิดเพลิน

(Kim et al., 2018) ได้กล่าวความหมายของบอร์ดเกมว่า เป็นเกมที่เล่นโดยการวางหรือหยิบเคลื่อนย้าย หรือถอดชิ้นส่วนบนกระดานและมีการแข่งขันกระตุ้นเร้าความสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเล่น

จากการศึกษาความหมายของบอร์ดเกม สรุปได้ว่า บอร์ดเกม คือ เกมที่ใช้กระดานหรืออุปกรณ์ เช่น การ์ด ตัวหมาก และลูกเต๋า เพื่อสร้างกติกาและสถานการณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งด้านความบันเทิงและการเรียนรู้ ผ่านการแข่งขัน นอกจากนี้ บอร์ดเกมประเภทนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นได้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สรุปง่าย ๆ บอร์ดเกม คือ การเรียนรู้ธรรมะผ่านการเล่นเกมที่ทำให้สนุกและเข้าใจง่ายขึ้น

ความหมายของทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศ

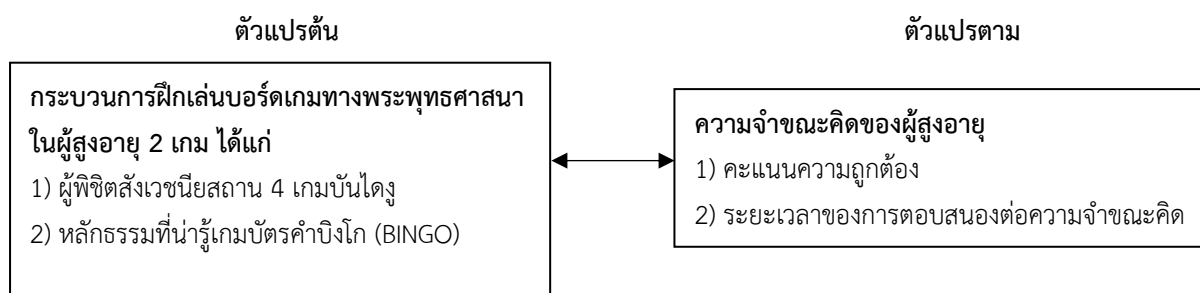
โสภา ช้อยชิต (2560) ทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศทาง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิต การจัดการอารมณ์ และความเครียด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการปฏิเสธ และทักษะการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศทางสังคม ได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การรับรู้ข้อมูล ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา ขั้นที่ 4 การวางแผนการแก้ปัญหา และประเมินแผนการแก้ปัญหา และขั้นที่ 5 การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา และประเมินผล

(Fauziah Nasution et al., 2023) ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลอธิบายว่ามนุษย์รับรู้ เข้ารหัส จัดเก็บ และดึงข้อมูลจากหน่วยความจำกลับมาใช้ได้อย่างไร โดยเน้นกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การสังเกต และการพัฒนากลยุทธ์จากข้อมูลที่ได้รับ แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบ และใช้ความจำอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ได้จริง

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปความหมายของทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศ หมายถึง ทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศ (Information Processing Theory) อธิบายกระบวนการที่มนุษย์รับรู้ และนำข้อมูลมาใช้ โดยเปรียบได้กับการทำงานของคอมพิวเตอร์ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรับข้อมูล (Input) ผ่านประสาทสัมผัส, การประมวลผล (Processing) ด้วยการวิเคราะห์และตีความ, การจัดเก็บ (Storage) ไว้ในความจำ และการเรียกคืน (Output) เพื่อนำไปใช้ เช่น การตัดสินใจหรือการกระทำ ทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และถูกนำไปประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาและจิตวิทยา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นแนวทางในการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับความจำขณะคิดเข้ากับการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ทฤษฎีประมวลผลสารสนเทศเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จึงมีพื้นฐานจากทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยาการรู้คิดและการประยุกต์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาความจำขณะคิดของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุ อายุ 60-80 ปี จำนวน 80 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุนานา จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และผ่านเกณฑ์การคัดเข้า ความสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ผู้สูงอายุที่ใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิด
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย สัญชาติ เพศ ช่วงอายุ ประวัติเป็นโรคประจำตัว หรือการบาดเจ็บที่สมองหรือการผ่าตัดสมอง และพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusions Criteria) และเกณฑ์การคัดออก (Exclusions Criteria)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ โดยเป็นบอร์ดเกมที่ได้พัฒนาขึ้นในระยะที่ 1 และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว พร้อมคู่มือการใช้งานที่ชัดเจน ประกอบด้วยคู่มือการใช้งานโปรแกรม Psyt toolkit และคู่มือบอร์ดเกมสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ซึ่งมี 2 เกม ได้แก่ 1) ผู้พิชิตสังเวชนียสถาน 4 เกมบันไดงู 2) หลักธรรมที่น่ารู้ เกมบัตรคำบิงโก โดยใช้เวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ได้แก่ วันศุกร์
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ โปรแกรม PsyToolkit และ PEBL (Psychology Experiment Building Language) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับสร้างและประเมินแบบทดสอบทางจิตวิทยาผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ในโปรแกรมมีแบบทดสอบวัดความจำ N-Back Task มีงานวิจัยที่นำเครื่องมือมาใช้ในการศึกษา เช่น งานของ (Mueller, & Piper, 2014) ทำการศึกษากับการใช้เครื่องมือวัดความจำขณะคิด โดยใช้ความสามารถในการจำจากสิ่งที่ได้ยินหรือสิ่งที่ได้เห็นพร้อม ๆ กัน พบว่า มีแบบทดสอบย่อยที่สามารถวัดทักษะทางปัญญาด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ความใส่ใจ (Attention) ความจำ (Memory) และหน้าที่การบริหารจัดการสมอง (Executive Functions) ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ใช้แบบทดสอบความจำของผู้สูงอายุด้วยโปรแกรม PsyToolkit โดยการใช้แบบทดสอบวัดความจำ N-Back Task

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบอร์ดเกมในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุมีองค์ประกอบดังนี้
ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับบอร์ดเกม (รักชน พุทธิรังษี. 2560) ให้ความหมายว่า บอร์ดเกม (Board Game) หมายถึง เกมประเภทเล่นบนโต๊ะทั้งหมด โดยอาจเล่นโดยใช้กระดานหรือไม่ใช้กระดานก็ได้ ต้องเล่นโดยมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ามีอุปกรณ์การเล่นที่ออกแบบตามรูปแบบเฉพาะของเกมนั้น ๆ

งานวิจัยของ (ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์, และรักจิต สุทธิพงษ์. 2567) ที่ศึกษาผลของเกมนันทนาการและพบว่าสามารถช่วยกระตุ้นความจำและสภาวะของผู้สูงอายุได้

และยังมีงานของ (อริษา มูลเทียนทอง, และคณะ. 2566) ที่ระบุว่ากิจกรรมฝึกสมอง เช่น เกมกระดาน หมากรุก บิงโก คอร์สเวิร์ด และทำบริหารสมองต่าง ๆ สามารถกระตุ้นการทำงานของสมอง เพิ่มความจำ ความใส่ใจ และทักษะการคิดของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างบอร์ดเกม เริ่มจากการกำหนดแนวคิดและวัตถุประสงค์ของเกม จากนั้นออกแบบรูปแบบเกมที่ต้องการสร้าง โดยในที่นี้ประกอบด้วย 2 เกม คือ 1) ผู้พิชิตสังเวียนนียสถาน 4 เกมบันไดงู 2) หลักธรรมที่น่ารู้ เกมบัตรคำบิงโก ที่ใช้หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3 หมวด ได้แก่ ขรรษาธรรม 4 พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 ต่อมาจัดทำอุปกรณ์และเตรียมเนื้อหาสำหรับการเล่น เช่น กระดาน ตัวหมาก ลูกเต๋า บัตรคำถามหรือบัตรคำใบ้ แล้วกำหนดกติกาการเล่นอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเริ่มเกม การดำเนินเกม และเงื่อนไขการชนะ หลังจากนั้นจึงนำเกมไปทดลองเล่นกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินความเหมาะสม ความสนุก และผลต่อการเรียนรู้ พร้อมปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องและสุดท้ายนำเกมไปใช้จริงเป็นสื่อการเรียนรู้ พร้อมประเมินผลการใช้งานอย่างเป็นระบบ

2.1 นำบอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 รูป/คน ให้ช่วยพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาของบอร์ดเกมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ

2.2 ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยใช้วิธี Content Validity Index (CVI) ตามแนวทางของ (Polit, & Beck. 2006) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่าบอร์ดเกมมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่มีความสอดคล้องเหมาะสม โดยได้ค่า CVI รวมเท่ากับ 0.96

3. ผู้วิจัยนำบอร์ดเกมไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุโดยนำไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการใช้บอร์ดเกม ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นบอร์ดเกม การตอบสนองของผู้สูงอายุในการเล่นบอร์ดเกม ผู้วิจัยได้บอร์ดเกมที่มีความตรงเชิงเนื้อหาโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและมีคุณภาพ โดยนำไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) จำนวน 10 คนผู้วิจัยได้รวบรวมคู่มือบอร์ดเกมเพื่อนำไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการใช้บอร์ดเกม ระยะเวลาที่ใช้ในการเล่นบอร์ดเกม ตลอดจนการตอบสนองของผู้สูงอายุในการเล่นบอร์ดเกม จากผลการศึกษานำร่องพบว่า ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจกติกา และวิธีการเล่นได้เหมาะสม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำระยะคิดของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบแผนการวิจัยก่อนการทดลองแบบ Randomized Pretest - Posttest Control Group Design (McMillan, & Schumacher. 2014) โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง การออกแบบกลุ่มควบคุมก่อนการทดสอบ-หลังการทดสอบ

	การทดสอบก่อนทดลอง (Pretest)	การจัดกระทำ (Treatment)	การทดสอบหลังทดลอง (Posttest)
R	O ₁	X	O ₁
	O ₂	-	O ₂

เมื่อ R	หมายถึง	การสุ่มตัวอย่างรายคนเข้ากลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และสุ่มให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม
X	หมายถึง	กิจกรรมการใช้บอร์ดเกม
O ₁	หมายถึง	การวัดด้วย N Back Task ก่อนการทดลอง
O ₂	หมายถึง	การวัดด้วย N Back Task หลังการทดลอง

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดความจำ N-Back Task
2. ดำเนินการทดลองกิจกรรมบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ ซึ่งมี 2 เกม ได้แก่ 1) ผู้พิชิตสังเขนิยสถาน 4 เกมบันไดงู 2) หลักธรรมที่น่ารู้ เกมบัตรคำบิงโก โดยใช้เวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ได้แก่ วันศุกร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ผลการวิเคราะห์คะแนนความจำขณะคิดจากมาตรวัด N Back Task ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ผลการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลอง รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ใช้สถิติ t-test แบ่งเป็น
Paired Sample t-test: เปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องและเวลาการตอบสนองของความจำขณะคิดก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง
Independent Sample t-test: เปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องและเวลาการตอบสนองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ

ข้อที่	รายการ	คุณภาพด้านเนื้อหา		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านรูปแบบบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา	3.41	0.53	สอดคล้อง
2	ด้านเนื้อหาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา	3.52	0.59	สอดคล้อง
3	ด้านลักษณะของบอร์ดเกมกราฟิกตัวอักษร และสีของการ์ดเกม	3.60	0.49	สอดคล้อง
4	ด้านคู่มือบอร์ดเกม	3.48	0.66	สอดคล้อง
5	ด้านวิธีการเล่นบอร์ดเกม	3.62	0.49	สอดคล้อง
รวมทุกด้าน		3.51	0.58	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน ในการพิจารณาประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องของรูปแบบ เนื้อหา ลักษณะ คู่มือ วิธีการเล่นเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ บอร์ดเกมมีความสอดคล้อง ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.58) พิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ตามลำดับ ดังนี้ ด้านวิธีการเล่นบอร์ดเกม ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.49) ด้านลักษณะของบอร์ดเกมกราฟิกตัวอักษร และสีของการ์ดเกม ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.49) ด้านเนื้อหาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.59) ด้านคู่มือบอร์ดเกม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.66) และด้านรูปแบบบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

2. ผลของการใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำของผู้สูงอายุ

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง จำนวน 25 ครั้ง มีผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนใช้บอร์ดเกม	25	55.03	22.65	4.07**	.000
หลังใช้บอร์ดเกม	25	71.94	12.11		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 71.94$, S.D. = 12.11) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 55.03$, S.D. = 22.65) โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากใช้บอร์ดเกมตามแนวทางพระพุทธศาสนา กลุ่มทดลองมีคะแนนความถูกต้องเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผลของบอร์ดเกมในการส่งเสริมความจำของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลอง

2.2 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง จำนวน 25 ครั้ง มีผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนใช้บอร์ดเกม	25	43.68	2.46	6.12**	.000
หลังใช้บอร์ดเกม	25	41.20	2.08		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ระยะเวลาการตอบสนองของกลุ่มทดลองหลังใช้บอร์ดเกมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนใช้บอร์ดเกม โดยระยะเวลาการตอบสนองก่อนใช้บอร์ดเกมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 43.68$, S.D. = 2.46) และหลังใช้บอร์ดเกมมีค่าเฉลี่ยลดลง ($\bar{X} = 41.20$, S.D. = 2.08) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้บอร์ดเกมช่วยพัฒนาความเร็วในการตอบสนองของกลุ่มทดลองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 25 ครั้ง มีผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
กลุ่มทดลอง	25	71.94	12.11	4.46**	24	.000
กลุ่มควบคุม	25	53.76	16.50			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนความถูกต้องของกลุ่มทดลองหลังใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 71.94$, S.D. = 12.11) สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้บอร์ดเกม ($\bar{X} = 53.76$, S.D. = 16.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการใช้บอร์ดเกมมีผลต่อการเพิ่มคะแนนความถูกต้องของกลุ่มทดลองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 25 ครั้ง มีผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
กลุ่มทดลอง	25	41.20	2.08	1.34	24	.191
กลุ่มควบคุม	25	41.68	2.11			

จากตารางที่ 6 พบว่า ระยะเวลาการตอบสนองของกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม ($\bar{X} = 41.20$, S.D. = 2.08) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 41.68$, S.D. = 2.11) มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในครั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความจำขณะคิด (Working Memory) ในผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (A. Baddeley, 2000) ที่กล่าวว่า ความจำขณะคิดเป็นความสามารถทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและประมวลผลข้อมูลชั่วคราวในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการตอบสนองต่อสิ่งเร้าบอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างความจำขณะคิดของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนันภรณ์ อารีกุล, และคณะ. (2568) ที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุโดยใช้เกมกระดานได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด (Silverman, 2015) ที่กล่าวว่า การออกแบบบอร์ดเกมที่ช่วยผู้ออกแบบตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้นั้น ผู้ออกแบบต้องไม่ละเลยในการตอบคำถามที่สำคัญก่อนดำเนินการพัฒนาบอร์ดเกมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาบอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุตามที่กำหนดไว้ พบว่า การพัฒนาบอร์ดเกมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ขรรษาธรรม 4 และสังฆเวไนยสถาน 4 ยังเอื้อต่อการกระตุ้นความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ และทำการทดลองเล่นบอร์ดเกมเพื่อหาข้อบกพร่องในการปรับปรุงแก้ไขให้บอร์ดเกมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาบอร์ดเกมตามกระบวนการที่เป็นระบบ เริ่มจากการออกแบบและสร้างต้นแบบ จากนั้นได้ดำเนินการทดลองใช้ในระดับนำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อทดสอบคุณภาพของเกมใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบบอร์ดเกม, ด้านเนื้อหา, ด้านลักษณะ, ด้านคู่มือบอร์ดเกม และด้านวิธีการเล่น ผลการทดลองใช้นำร่องทำให้ผู้วิจัยสามารถระบุจุดอ่อนของบอร์ดเกมทั้งในด้านความเข้าใจ กติกา และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จากผลการวิจัย

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาบอร์ดเกมในครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบมีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการทดลองใช้อย่างรอบคอบ ทำให้บอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้นช่วยเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุได้

2. ผลของการใช้บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลองจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความถูกต้องหลังใช้บอร์ดเกมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้บอร์ดเกมคือ ($\bar{X} = 55.03$, S.D. = 22.65) และหลังใช้บอร์ดเกมเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 71.94$, S.D. = 12.11) สะท้อนถึงการพัฒนาความสามารถด้านความจำขณะคิดได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า บอร์ดเกมที่ออกแบบตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ขรรษาธรรม 4 และสังฆเวไนยสถาน 4 ทำให้เกิดความสนใจและจดจำได้ง่าย นอกจากนี้ บอร์ดเกมยังเอื้อต่อการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่ง (Piaget, 1972) ได้เสนอว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นจะ

ช่วยกระตุ้นการพัฒนาองค์ความรู้ได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบรับอย่างเดียว ย่อมช่วยให้เกิดการฝึกฝนกระบวนการทางความคิดมากยิ่งขึ้น

2.2 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมของกลุ่มทดลอง จากผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการตอบสนองของกลุ่มทดลองหลังใช้บอร์ดเกมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนใช้บอร์ดเกม โดยระยะเวลาการตอบสนองก่อนใช้บอร์ดเกมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 43.68, S.D. = 2.46) และหลังใช้บอร์ดเกมมีค่าเฉลี่ยลดลง ($\bar{X}$ = 41.20, S.D. = 2.08) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มีการพัฒนาความเร็วในการคิดและตัดสินใจ บอร์ดเกมไม่เพียงแต่ส่งเสริมความแม่นยำในการคิด แต่ยังช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการประมวลผลข้อมูลในสมอง ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของ Working Memory หรือ ความจำขณะคิด (Baddeley, 1992) การเล่นเกมในลักษณะที่มีการสลับระหว่างข้อมูลธรรมชาติ คำถาม ตอบโต้ และตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้สูงอายุได้ฝึกฝนทักษะทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องอันเป็นกระบวนการที่ช่วยชะลอความเสื่อมของสมองในผู้สูงอายุ

2.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความถูกต้องของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากผลการศึกษาพบว่า คะแนนความถูกต้องของกลุ่มทดลองหลังใช้บอร์ดเกม ($\bar{X}$ = 71.94, S.D. = 12.11) สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้บอร์ดเกม ($\bar{X}$ = 53.76, S.D. = 16.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลที่ได้ยืนยันว่า การใช้บอร์ดเกมสามารถส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการทางความจำขณะคิดได้ดีกว่าวิธีการเรียนรู้ตามปกติหรือไม่ได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการของ (Nguyen, & Nguyen, 2020) ยังแสดงผลคล้ายกันว่าเกมบำบัดความจำที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมช่วยเพิ่ม Engagement และ Retention ได้ดี

2.4 ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาการตอบสนองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาการตอบสนองน้อยกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง ($\bar{X}$ = 41.20, S.D. = 2.08) เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ($\bar{X}$ = 41.68, S.D. = 2.11) แต่ผลต่างดังกล่าวไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ (Sig = .191) ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถแสดงให้เห็นว่า บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความจำขณะคิดของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน บอร์ดเกมทางพระพุทธศาสนาที่ออกแบบอย่างมีหลักการและผ่านการประเมินคุณภาพอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคะแนนความถูกต้องและความเร็วในการตอบสนอง และยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วม มีจริยธรรม เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความจำขณะคิด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือวัดในชุมชน ควรนำบอร์ดเกมไปใช้ป็นสื่อกิจกรรมในการส่งเสริมความจำขณะคิดของผู้สูงอายุ

1.2 ควรมีการจัดอบรมให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครู อาสาสมัคร หรือแกนนำชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้งานบอร์ดเกมอย่างถูกต้อง สามารถถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ในกิจกรรมกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของการใช้บอร์ดเกมที่มีเนื้อหาทางพระพุทธศาสนาในด้านอื่น ๆ ของกระบวนการรู้คิด เช่น ความสนใจ สมาธิ ความสามารถในการวางแผน เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางปัญญา

2.2 ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาบอร์ดเกมที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านระดับความยากง่ายของคำถาม รูปแบบการเล่น และการใช้สื่อประกอบ เช่น ตัวอักษรขนาดใหญ่ ภาพประกอบ หรือเสียง เพื่อศึกษาว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดแตกต่างกัน ทั้งด้านการมองเห็น การได้ยิน หรือพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- ชนันภรณ์ อารีกุล, วิกรม จันทระจิตร, และณัฐพล คุปต์ธนโรจน์. (2568). การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุโดยใช้เกมกระดาน. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 8(2): 385–399.
- ชลิดา วรรณโพธิ์กลาง. (2562). ผลการใช้โปรแกรมการฝึกสติเพื่อเพิ่มความใส่ใจและความจำขณะคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์, และรักจิต สุทธิพงษ์. (2567). การพัฒนากิจกรรมนันทนาการที่บ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ. *พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ทิตนา แคมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวิฑูโน. (2564). การพัฒนาจิตใจมนุษย์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*. 8(7): 78–89.
- มงคล ศุภอำพันวงศ์. (2562). การออกแบบบอร์ดเกมส่งเสริมปลูกฝังการอนุรักษ์สัตว์ป่าสงวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต (แอนิเมชันและสื่อสร้างสรรค์). มหาวิทยาลัยสยาม.
- รักชน พุทธิรังษี. (2560). การประยุกต์ใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารการแสดง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต (นิเทศศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุฬห์ สิทธิเชตรกรณ์. (2564). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณด้วยกิจกรรมการเรียนรู้สืบเสาะแบบ 5Es ร่วมกับบอร์ดเกมและการเขียน Formula Coding เรื่อง ประชากร ในสถานการณ์ระบาด COVID-19 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจประชากรผู้สูงอายุประเทศไทย พ.ศ. 2567. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- โสภา ช้อยชต. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมกาถลักลักทางโลกออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริชา มูลเทียนทอง, นิสาชล บุบผา, และอรุณณี ใจเที่ยง. (2566). ผลของโปรแกรมเกมกระดานบริหารสมองต่อการรู้คิดในผู้สูงอายุ. *Nursing Journal CMU*. 50(1): 271–283.
- อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่องวงสี่ธรรมชาตินักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อักรภูมิ จารุภากร, และพรพิไล เลิศวิชา. (2551). *สมอง เรียน รู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้.
- อัญชนา จุลศิริ, และเสรี ชัดแฉ่ม. (2557). การเพิ่มความจำขณะคิดในผู้สูงอายุ. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 7(1): 16–25.
- Baddeley. (1992). Working Memory. *Science*. 255(5044): 556–559. <https://doi.org/10.1126/science.1736359>
- Baddeley. (2000). The episodic buffer: A new component of working memory? *Trends in Cognitive Sciences*. 4(11): 417–423. [https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(00\)01538-2](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(00)01538-2)
- Baddeley, A. D., Hitch, G. J., & Allen, R. J. (2009). Working memory and binding in sentence recall. *Journal of Memory and Language*. 61(3): 438–456. <https://doi.org/10.1016/j.jml.2009.05.004>
- Bayliss, Jarrold, Baddeley, & Leigh. (2005). Differential constraints on the working memory and reading abilities of individuals with learning difficulties and typically developing children. *Journal of Experimental Child Psychology*. 92(1): 76–99. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2005.04.002>
- Diamond, A. (2013). Executive Functions. *Annual Review of Psychology*. 64(1): 135–168. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750>

- Fauziah Nasution, Zahwa Nazhifah Limbeng, Khairunnisa, & M. Habib Rifki Nasution. (2023). Pendekatan Pemerosesan Informasi. **PIJAR: Jurnal Pendidikan Dan Pengajaran**. 1(3): 258–265.
<https://doi.org/10.58540/pijar.v1i3.359>
- Jenkins, L., Myerson, J., Joerding, J. A., & Hale, S. (2000). Converging evidence that visuospatial cognition is more age-sensitive than verbal cognition. **Psychology and Aging**. 15(1): 157–175.
<https://doi.org/10.1037/0882-7974.15.1.157>
- Kim, S., Song, K., & Lockee, B. (2018). **Gamification in Learning and Education: Enjoy Learning Like Gaming**. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-47283-6>
- Mai-Lun Chiu, Cheng, T.-S., Chang, W.-J., Hsu, H., Kao, C.-W., & Guo, J.-T. (2022). The Effect of Board Games on the Cognitive Decline of Elders with Dementia: Evidence from Electroencephalography (EEG) Signals. **2022 IEEE International Conference on Consumer Electronics – Taiwan**. 1–2.
<https://doi.org/10.1109/ICCE-Taiwan55306.2022.9869104>
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2014). **Research in Education: Evidence-Based Inquiry**. (7th ed.). MyEducationLab Series. Pearson. <https://www.scrip.org/>
- Melinda Smith, Jeanne Segal, & Lawrence Robinson. (2023). **How to Improve Your Memory-HelpGuide.org**. 23(3): 260–287. [https://doi.org/10.1016/S0160-2896\(01\)00100-3](https://doi.org/10.1016/S0160-2896(01)00100-3)
- Mueller, S. T., & Piper, B. J. (2014). The Psychology Experiment Building Language (PEBL) and PEBL Test Battery. **Journal of Neuroscience Methods**. 222: 250–259.
<https://doi.org/10.1016/j.jneumeth.2013.10.024>
- Nguyen, T. H., & Nguyen, H. A. (2020). **Capital structure and firm performance of non-financial listed companies: Cross-sector empirical evidence from Vietnam**. ResearchGate.
<https://doi.org/10.5267/j.ac.2019.11.002>
- Peich, M.-C., Husain, M., & Bays, P. M. (2013). Age-related decline of precision and binding in visual working memory. **Psychology and Aging**. 28(3): 729–743. <https://doi.org/10.1037/a0033236>
- Piaget. (1972). Intellectual Evolution from Adolescence to Adulthood. **Human Development**. 15(1): 1–12.
<https://doi.org/10.1159/000271225>
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations [Electronic version]. **Research in Nursing & Health**. 29(1): Article 1.
- Raskurazhev, A. A., Kuznetsova, P. I., & Tanashyan, M. M. (2020). Non-pharmacological prevention and correction of cognitive disorders. **Annals of Clinical and Experimental Neurology**. 14(3): 60–65.
<https://doi.org/10.25692/ACEN.2020.3.8>
- Silverman, S. (2015). **Raspberry Pi Gaming-Second Edition**. Packt Publishing Ltd.
<https://books.google.co.th/books?id=liTHBgAAQBAJ>
- Sub, H.-M., Oberauer, K., Wittmann, W. W., Wilhelm, O., & Schulze, R. (2002). Working memory capacity explains reasoning ability-And a little bit more. **Intelligence**. 30(3): 261–288.
[https://doi.org/10.1016/S0160-2896\(01\)00100-3](https://doi.org/10.1016/S0160-2896(01)00100-3)
- Suri, S., Topiwala, A., Filippini, N., Zsoldos, E., Mahmood, A., Sexton, C., Singh-Manoux, A., Kivimäki, M., Mackay, C., Smith, S., & Ebmeier, K. (2017). Distinct resting-state functional connections associated with episodic and visuospatial memory in older adults. **NeuroImage**. 159: 122–130.
<https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2017.07.049>

การใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

The Use of an Early Childhood Theorist Board Game to Development Critical Thinking Skills in Early Childhood Education

รวินันท์ สัจจาศิลป์¹, อนงค์นารถ ยิ้มช้าง²

Rawinun Sajjasin¹, Anongnat Yimchang²

Corresponding Author E-mail: rawinun.nsr@gmail.com

Received: 2025-08-12; Revised: 2025-09-19; Accepted: 2025-09-20

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์มีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 2) ผลการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย

คำสำคัญ: บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย, ทักษะการคิดวิเคราะห์, นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

¹ อาจารย์, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Professors of the faculty of education, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Professors of the faculty of education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study the use of an early childhood theorist board game to development critical thinking skills in early childhood education. the sample was education faculty in Nakhon Sawan Rajabhat University students major of early childhood education, Year 2 semester of academic year 2568 included 60 people to purposive sampling. The research instruments used were an critical thinking skills test. The research statistics included means, standard deviations and paired t-tests. The results showed that:

1) Students in the early childhood education pat Nakhon Sawan Rajabhat University demonstrate high levels of analytical thinking skills. Overall, the average score was 3.96 and the standard deviation was 0.64. 2) The use of an early childhood theorist board game to development critical thinking skills in early childhood education before and after the use of an early childhood theorist board game was statistically significant difference at the .01 by the average score after the use of an early childhood theorist board game higher than before the use of an early childhood theorist board game.

Keywords: Early childhood theorist board game, Critical thinking skills, Early Childhood Education

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืนในบริบทของการศึกษาปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในทุกด้าน การเตรียมความพร้อมของบุคลากรครูให้มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการศึกษาปฐมวัยอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเด็กปฐมวัยในยุคศตวรรษที่ 21 ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking Skills) ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทุกสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ นักศึกษาสาขาริชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ซึ่งในอนาคตจะก้าวไปเป็นครูปฐมวัย การมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เข้มแข็งจะช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการของเด็ก และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (World Economic Forum. 2020) อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาบางส่วนยังคงเน้นการเรียนแบบบรรยาย ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกฝนการคิดเชิงวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎี และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จำลอง การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มักเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางทฤษฎีผ่านการบรรยาย การอ่านตำรา และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจในเชิงนามธรรม และขาดการเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง ในบริบทของห้องเรียนปฐมวัยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้รูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมอาจไม่สามารถกระตุ้นความสนใจ และความกระตือรือร้นของนักศึกษาได้อย่างเต็มที่ที่ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้แสวงหานวัตกรรม และวิธีการสอน ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ ได้รับความสนใจและการนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาอย่างแพร่หลายคือ บอร์ดเกม

บอร์ดเกม (Board Game) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะรูปแบบของการเล่นมีกฎกติกาที่ชัดเจนมีการกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจสร้างความสนุกสนาน และส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kato et al. 2020) จากปัญหาดังกล่าว การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ ซึ่ง บอร์ดเกม (Board Game) ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ (Plass et al. 2021) เพราะมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด วางแผน ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (ชนันภรณ์ อาริกุล . 2563) นอกจากนี้ งานวิจัยในบริบทประเทศไทยยังชี้ให้เห็นว่าการใช้บอร์ดเกมช่วยให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและมีส่วนร่วมในเงื่อนไขของเกม (ทิพรัตน์ สิริธรงค์ . 2564) ในบริบทของประเทศไทยการประยุกต์ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และน่าสนใจเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ต้องมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมบอร์ดเกมจึงเป็นทางเลือกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และพบว่าการใช้บอร์ดเกมช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงระบบและทักษะการทำงานร่วมกันของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และยังมีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเกมเพื่อส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจในสาขาวิชามากยิ่งขึ้น (ปฐนิกา จันทร์ผ่อง. 2566)

ในบริบทของการศึกษาปฐมวัยบอร์ดเกมที่ได้รับการออกแบบมาอย่างเหมาะสม สามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ทรงคุณค่า ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการจำลองสถานการณ์ หรือนำเสนอแนวคิดหลักของแต่ละทฤษฎีผ่านกลไกของบอร์ดเกม นักศึกษาจะสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีเข้ากับบริบทของการปฏิบัติจริง เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ และการเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน (Rahmah et al. 2023) การบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ปฐมวัย (Early Childhood Theories) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็ก เข้ากับรูปแบบของบอร์ดเกม จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจแนวคิดเชิงทฤษฎีเหล่านั้นได้อย่างสนุกสนานและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงในอนาคต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบอร์ดเกมที่อ้างอิงทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (เดชพงษ์ สัมฤทธิ์. 2567) งานวิจัยจำนวนมากได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของบอร์ดเกมในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ปัญหา (Sari, Agustina. 2022) นอกจากนี้บอร์ดเกมยังสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดแนวคิดที่ซับซ้อนให้ถ่ายทอดการเข้าใจ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจภายใต้เงื่อนไข และการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการคิดวิเคราะห์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

การทบทวนวรรณกรรม

ทักษะการคิดวิเคราะห์หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในส่วนย่อย ๆ ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้านความสัมพันธ์ และด้านหลักการจัดการโครงสร้างของการสื่อความหมาย โดยใช้เหตุผล และความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ และสอดคล้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ คือ การคิดจำแนก รวบรวมเป็นหมวดหมู่ และจัดประเด็นต่างๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้อง ทักษะการวิเคราะห์เป็นทักษะในการจำแนก จัดกลุ่ม เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการสรุป และการคาดการณ์นั้นเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสามารถในการวิเคราะห์สามารถพัฒนาได้โดยการพัฒนาความสามารถทางการคิดของบุคคลนั้น ๆ นอกจากนี้มีนักวิชาการกล่าวถึงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไว้หลายท่าน ได้แก่ ในปัจจุบันมีวิธีสอนต่าง ๆ หลายวิธี แต่ละวิธีจะมีลักษณะเฉพาะ มีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกันไป ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบสัมมนา

การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ การสอนโดยใช้การระดมความคิดการสอน แบบค้นพบความรู้ และการสอนแบบแก้ปัญหา (วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล. 2564)

ทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีกับการพัฒนาการเด็กมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนต้องอาศัยการวิเคราะห์พฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านแก้ปัญหาในห้องเรียนเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น เด็กมีพัฒนาการล่าช้า สมารถสิ้น ครูจะต้องวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมนั้น และเลือกใช้เทคนิคการจัดการที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้หลักการทางจิตวิทยา และทฤษฎีการศึกษาเป็นพื้นฐาน และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนครูต้องคิดวิเคราะห์เพื่อออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม หรือสติปัญญา โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทที่หลากหลาย (Chong, & Lee. 2021)

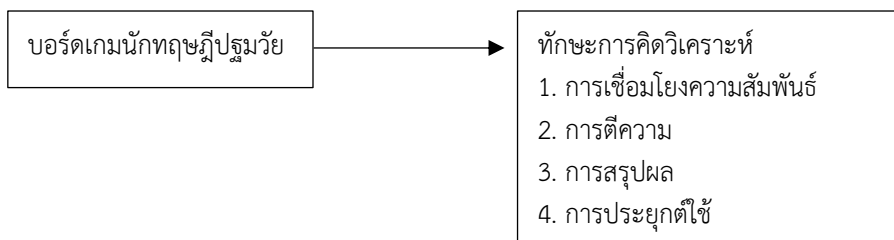
องค์ประกอบสำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Lestari A (2025) ดังนี้

1. การแยกแยะและตีความข้อมูล (Information breakdown and interpretation) สามารถถอดรหัสและทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นตัวเลข กราฟ หรือข้อความ
2. การระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Identifying causal relationships) มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งหนึ่งส่งผลต่ออีกสิ่งหนึ่งได้อย่างไร
3. การประเมินและตัดสินใจ (Evaluation and decision-making) สามารถชั่งน้ำหนักข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจที่ดีที่สุด
4. การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic problem-solving) มีกระบวนการคิดที่เป็นขั้นเป็นตอนในการวิเคราะห์ปัญหา ตั้งสมมติฐาน และทดสอบแนวทางแก้ไข

บอร์ดเกม หมายถึง กิจกรรมการเล่นบนกระดานที่ถูกสร้างขึ้นอย่างมีระบบโดยมีกฎกติกาที่ชัดเจนและมีเป้าหมายที่ผู้เล่นต้องทำให้สำเร็จเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บอร์ดเกมมักประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กระดาน, ตัวเดิน, ลูกเต๋า, หรือการ์ด และมักต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นด้วยกัน ซึ่งแตกต่างจากเกมคอมพิวเตอร์หรือวิดีโอเกมตรงที่ผู้เล่นได้มีปฏิสัมพันธ์กันแบบเห็นหน้ากัน (Face-to-face interaction) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ได้ (The Development of Board Games Production Model for Education in Thailand. 2565) บอร์ดเกมส่วนใหญ่มีกฎกติกาที่ผู้เล่นต้องทำความเข้าใจ วางแผนกลยุทธ์ และตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งช่วยฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ บอร์ดเกมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) บอร์ดเกมถูกนำมาใช้ในฐานะสื่อที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ไม่ใช่แค่การเรียนรู้แบบฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วย การเล่นเกมเป็นการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ทำให้เกิดการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานร่วมกันช่วยพัฒนาทักษะการคิดเนื่องจากบอร์ดเกมมีกฎกติกา และเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้เล่นจึงต้องใช้ทักษะในการวางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบช่วยกระตุ้นความสนใจบรรยากาศการเรียนรู้ผ่านบอร์ดเกมที่สนุกสนาน และท้าทายช่วยให้นักศึกษามีความสนใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้มากขึ้น (ทิพรัตน์ สีทิวังค์. 2564) การเล่นเกมผู้เล่นต้องใช้การคิดวิเคราะห์ การให้เหตุผลเชิงกลยุทธ์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (วรพล ยวงเงิน. 2564)

การทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำแนวคิดทฤษฎี และหลักการในการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเป็นบอร์ดเกมที่ออกแบบมาเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าในการช่วยให้นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นโดยการจำลองสถานการณ์ หรือนำเสนอแนวคิดหลักของแต่ละทฤษฎีผ่านกลไกของเกม นักศึกษาจะสามารถวิเคราะห์หาปัญหา เหตุผล ตัดสินใจ และเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีเข้ากับบริบทของการปฏิบัติจริง นักศึกษาจะมีความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของนักทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถในการเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนปฐมวัย กระบวนการเหล่านี้จะทำให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการเล่นเกมกับทฤษฎีปฐมวัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ระดับชั้นปีที่ 1 – 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 รวม 240 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ระดับชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 60 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ผู้วิจัยทำการสอนระดับชั้นปีที่ 2 ทั้ง 2 รายวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยรายละเอียดของการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย เป็นการจำลองห้องเรียน โดยผู้เล่นจะมีบทบาทเป็นคุณครู บอร์ดเกมนี้จะถูกออกแบบมาโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยรวม 19 ทฤษฎี ดังนี้ เพียเจต์, วิกอตสกี, มอนเตสซอรี, กิเซล, อิริคสัน, พาฟลอฟ, ชิกมันต์, ฟรอยด์, เปสตาลอสซี, แบนดูรา, การ์ดเนอร์, มาลากูซซี, จอห์น ดิวอี้, สกินเนอร์, เฟอเบล, ฌอง รูสโซ, โคลเบอร์ก, บรูเนอร์, รูดอล์ฟ สไตเนอร์ และไฮสโคป โดยมีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับบอร์ดเกมการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการออกแบบบอร์ดเกม (สุรวาลย์ หาญจรสุข. 2566: 1-12)

1.2 สร้าง และพัฒนาบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย โดยอาศัยรูปแบบของบอร์ดเกมประเภทสร้างชุดการ์ด (Silverman. 2013) คือเกมที่ผู้เล่นจะมีการ์ด ในมือของตนเอง และจะมีการดกกองกลาง ผู้เล่นต้องออกแบบวางแผนให้ตนเองมีคะแนนมากที่สุด ซึ่งการ์ดแต่ละใบก็จะมีคุณสมบัติพิเศษ ส่วนใหญ่เกมประเภทนี้จะจบลงเมื่อการดกกองกลางหมด

1.3 กำหนดเป้าหมาย การทบทวนในการจัดทำ และพัฒนากิจกรรมทุกขั้นตอนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) กำหนดบทบาทให้นักศึกษาในการเล่นบอร์ดเกมผู้สอนให้คำแนะนำในการเล่นบอร์ดเกมชี้แนะแนวทางกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ประเมินผลของนักศึกษา

2) กำหนดกฎกติกาการเล่น ชี้แจง และทำข้อตกลงในการเล่นบอร์ดเกม

3) กำหนดคู่มือการเล่นบอร์ดเกมแสดงวิธีการเล่น และอุปกรณ์การเล่น

4) กำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในบอร์ดเกม คือ จำลองห้องอนุบาลเรียนในฝัน นักศึกษารับบทบาทเป็นคุณครูประจำชั้น และผู้วิจัยรับบทบาทเป็นผู้ช่วยครูโรงเรียนจะมีหน้าที่คอยตัดสินใจ และควบคุมการเปิดการ์ดนักเรียน สถานการณ์คือคุณครูแต่ละห้องเรียนจะต้องรอผู้ช่วยครูโรงเรียนเปิดการ์ดนักเรียน ภายในการ์ดจะประกอบไปด้วยชื่อ เพศ จุดเด่น และจุดด้อย คุณครูจะต้องใช้การ์ดนักทฤษฎีที่มีการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีบอกเหตุผลที่สามารถเชื่อมโยงกับจุดเด่น หรือจุดด้อยของการ์ดนักเรียนได้ เช่น น้องแตงกวาอายุ 4 ปี จุดเด่นคือ ชอบเล่นดนตรีขึ้นชอบการเต้น และจุดด้อยคือมักเล่นคนเดียวขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การ์ดนักทฤษฎีที่สามารถเก็บน้องแตงกวาไว้ในห้องได้เช่น สกินเนอร์เชื่อว่าการเสริมแรงทางบวกจะสามารถสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดี หรือวิกอตก็เชื่อว่าการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยให้

เด็กรู้สึกมีคนคอยสนับสนุนให้เติบโตเป็นต้น เป้าหมายเพื่อสะสมเบี้ยนักเรียนในห้องเรียนให้ได้มากที่สุดจนกว่าการด้นนักเรียนจะหมด หากห้องเรียนได้สะสมเบี้ยนักเรียนได้มากที่สุดคือผู้ชนะ

5) จากนั้นนำบอร์ดเกมที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบอร์ดเกม พบว่าการหาค่า IOC และได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 สามารถนำบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยไปทดลองใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

2. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ดำเนินการสร้างแบบทดสอบและหาค่าความเที่ยงตรง ดังนี้

2.1 ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ (พัชร นาคผง. 2562)

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ดำเนินการสร้างแบบทดสอบโดยยึดหลักการเขียนแบบทดสอบประเภทเลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อประกอบไปด้วย

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ 10 ข้อ
- 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ 10 ข้อ
- 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล 10 ข้อ
- 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้ 10 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย โดยขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

2.4 ผลพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงตามคำแนะนำที่มีความสอดคล้องกันโดยการหาค่า IOC และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกรายการ โดยผู้เชี่ยวชาญ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ ปรับภาษาในคำสั่งบางข้อให้มีความเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out)

3. จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย จำนวน 2 ด้านคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านองค์ประกอบของบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

คะแนน 4.51 - 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด

คะแนน 3.51 - 4.50 หมายถึงระดับมาก

คะแนน 2.51 - 3.50 หมายถึงระดับปานกลาง

คะแนน 1.51 - 2.50 หมายถึงระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.50 หมายถึงระดับน้อยที่สุด

3.1 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกรายการ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ทดสอบนักศึกษาก่อนการเล่นบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 40 ข้อ

2. การจัดกระทำ (Treatment) ในการทำกิจกรรมใช้เวลาเรียนจำนวนสัปดาห์ 2 ชั่วโมงจำนวน 8 สัปดาห์ โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อน และหลังเรียน

3. ทดสอบนักศึกษาหลังการเล่นบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 40 ข้อ

4. ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

5. ตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที่ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

การใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ เป็นกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ และเนื้อหาทฤษฎีปฐมวัย โดยภายใต้การเล่นบอร์ดเกมจะใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ในการเล่นเป็นหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการใช้บอร์ดเกม

1. ผลทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ดัชนีตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยภาพรวม

ทักษะการคิดวิเคราะห์	ก่อน		ระดับ	หลัง		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์	2.35	0.90	น้อย	3.93	0.74	มาก
ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ	2.87	1.01	ปานกลาง	3.97	0.60	มาก
ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล	2.62	1.01	ปานกลาง	3.94	0.57	มาก
ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้	2.82	0.91	ปานกลาง	3.99	0.66	มาก
รวม	2.66	0.96	ปานกลาง	3.96	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 รองลงมาคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 รองลงมาคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล มีค่าเฉลี่ย 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 2.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 ตามลำดับ

ส่วนหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 รองลงมาคือทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 รองลงมาคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบก่อน และหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย ดัชนีตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบก่อน และหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

การใช้บอร์ดเกม	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อน	60	8.69	2.21	11.291	0.00**
หลัง	60	15.25	1.72		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบก่อน และหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย

ด้าน	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.83	0.21	มากที่สุด
2	ด้านองค์ประกอบของบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย	4.74	0.22	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย	4.78	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัย โดยภาพรวมของความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 เมื่อพิจารณา แต่ละด้านพบว่าด้านกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 และด้านองค์ประกอบของบอร์ดเกมบอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22

อภิปรายผล

1. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยหลังการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาคือทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ย 3.97 รองลงมาคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล มีค่าเฉลี่ย 3.94 และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 3.93 ซึ่งสอดคล้องกับ อังคณา ฤทธิ์เรือง (2567) พบว่าบอร์ดเกมถูกออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ การที่ผู้เรียนต้องคิดวางแผนและตัดสินใจภายใต้กฎกติกาของเกม ทำให้ได้พัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างเป็นธรรมชาติ และยังช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาได้จริง สร้างบรรยากาศที่น่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วม บอร์ดเกมช่วยลดความเบื่อหน่ายในการเรียนแบบเดิม ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนกล่าวโดยสรุปคือบอร์ดเกมไม่ได้เป็นเพียงแค่กิจกรรมเพื่อความบันเทิง แต่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ (2564) พบว่าหลังจากใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมเป็นสื่อการสอนที่สามารถช่วยให้นักศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาเชิงวิชาการได้ดีขึ้น โดยเน้นการออกแบบบอร์ดเกมเพื่อใช้ในการอบรมนักศึกษาครู โดยจำลองสถานการณ์จริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เกมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และช่วยให้นักศึกษาเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายของครูในอนาคต

2. การใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยโดยลักษณะเด่นของบอร์ดเกม ส่งเสริมความเข้าใจในแนวคิดที่ซับซ้อน บอร์ดเกมสามารถออกแบบกลไกให้สะท้อนแนวคิดสำคัญของนักทฤษฎีแต่ละคนได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การ์ดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget หรือการจำลองสถานการณ์ที่ต้องใช้หลักการ Zone of Proximal Development (ZPD) ของ Vygotsky ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเข้าใจแก่นของทฤษฎีได้ลึกซึ้งกว่าการอ่านจากตำราเพียงอย่างเดียว พัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ทฤษฎี เกมสามารถสร้างสถานการณ์จำลองที่ท้าทายให้นักศึกษาต้องนำหลักการของนักทฤษฎีมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูปฐมวัยในอนาคต การได้ฝึกฝนการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในสถานการณ์ต่างๆ ผ่านเกมช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการนำไปใช้ในบริบทจริง และยังช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและปฏิสัมพันธ์ (Active Learning) มีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้แบบรับฟัง (Passive Learning) การที่นักศึกษาได้เห็น ได้สัมผัส และได้ใช้แนวคิดต่าง ๆ ซ้ำ ๆ ในเกมช่วยให้ข้อมูลถูกจัดเก็บในหน่วยความจำระยะยาวได้ดีกว่าการท่องจำ เพิ่มการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การเรียนทฤษฎีทางวิชาการอาจเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย บอร์ดเกมช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน

และผ่อนคลายทำให้นักศึกษารู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้นแทนที่จะรับฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียวการลงมือเล่นช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจในการเรียนรู้ นักศึกษาจะได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์การค้นพบที่ผู้ศึกษาสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อสะสมแก่นักเรียนในห้องเรียนให้ได้เยอะที่สุด ด้านการตีความนักศึกษามีความเข้าใจการค้นพบที่ได้รับและตีความหมายเพื่อเล่นเกม ด้านการสรุปในขั้นตอนการเล่นบอร์ดเกมผลนักศึกษามีความเข้าใจการค้นพบที่ได้รับ และด้านการประยุกต์ใช้ นักศึกษาจะสามารถนำแนวคิดของนักทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในห้องเรียนในอนาคตต่อไปสอดคล้องกับ Dabbagh, N., & Benson, A. (2023) พบว่าบอร์ดเกมมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่าการใช้บอร์ดเกมในห้องเรียนระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะที่ซับซ้อนของนักศึกษา โดยเฉพาะในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) บอร์ดเกมช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการวิเคราะห์สถานการณ์ การตั้งคำถาม และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) ผู้เล่นต้องคิดและวางแผนล่วงหน้าเพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ทำให้ได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจ (Decision-making) ผู้เล่นต้องตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่จำกัดและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์จริงที่ต้องใช้ทักษะการตัดสินใจ และยังเน้นย้ำว่าบอร์ดเกมไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน แต่ยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกการทำงานในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนและต้องใช้ทักษะการคิดระดับสูงในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ดังที่ Echeverria, D. (2021) กล่าวว่า บอร์ดเกมไม่ได้เป็นเพียงแค่กิจกรรมสันทนาการ แต่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการสอนที่ทรงพลังในระดับอุดมศึกษา การพัฒนาทักษะงานวิจัยสรุปว่าบอร์ดเกมมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในเนื้อหาทางวิชาการและแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ซับซ้อนทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration) แนวโน้มการใช้งานชี้ให้เห็นว่ามีการใช้บอร์ดเกมในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ นักศึกษามีส่วนร่วมและจดจำเนื้อหาได้ดีกว่าการบรรยายแบบดั้งเดิม และเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้บอร์ดเกม นักทฤษฎีปฐมวัยเนื่องจากการใช้บอร์ดเกม นักทฤษฎีปฐมวัยมีความน่าสนใจ เนื้อหาที่กำหนดภายในการใช้บอร์ดเกม นักทฤษฎีปฐมวัยนั้นมีความเหมาะสมชัดเจน มีการใช้ภาพและภาษาช่วยต่อการทำความเข้าใจช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนักศึกษาได้พูดคุยทำการปรึกษากันในกลุ่มเพื่อนระหว่างการเล่นเกม รวมถึงนักศึกษาได้พบกับความท้าทายในการเล่นแต่ละครั้ง นักศึกษาจึงเกิดความสนใจไม่รู้สึกเบื่อหน่ายเป็นการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่แปลกใหม่กระตุ้นให้นักศึกษามีความสนุกกับการเรียนช่วยให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมกับการเรียน นักศึกษาจึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถเศรษฐ์ ปรีดาภรณ์ (2557) ได้ทำการศึกษาผลการออกแบบบอร์ดเกมการศึกษา เรื่อง วงศ์ ธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อบอร์ดเกม พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การใช้บอร์ดเกม นักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ และเนื้อหา นักทฤษฎีปฐมวัยโดยภายใต้การเล่นบอร์ดเกมจะใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ในการเล่นเป็นหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการตีความ ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสรุปผล และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการใช้บอร์ดเกม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ใช้ผลการวิจัยเพื่อปรับปรุง และพัฒนาบอร์ดเกมทางการศึกษาศึกษาปฐมวัย ให้หัวข้อการเรียนรู้ด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สำหรับนักศึกษาศึกษาศึกษาปฐมวัย

1.2 นำบอร์ดเกม นักทฤษฎีปฐมวัยไปใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการใช้บอร์ดเกม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มระยะเวลาการศึกษา และการติดตามผลในระยะยาว เพื่อดูผลกระทบของการใช้บอร์ดเกมนักทฤษฎีปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). การใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 22(3): 290-302.
- เดชพงษ์ สัมฤทธิ์. (2567). การพัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้ตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการยืดหยุ่นทางความคิดของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสต์บางกอก*. 12(1): 127-140.
- ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์. (2564). การศึกษาผลของการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 23(3): 324-338.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญิกา จันทรผ่อง. (2566). การใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงระบบและการทำงานร่วมกันของนักศึกษา คณะครุศาสตร์. *วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. 4(1): 84-95.
- พัชรี นาคผิง. (2562). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการนิเทศ)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชนิวรรณ ตั้งภักดี. (2565). การสร้างบอร์ดเกมเพื่อการศึกษาประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 15(2): 117-132.
- วรพล ยวงเงิน. (2564). การนำเกมกระดานเข้าสู่โรงเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 23(4): 448 - 463.
- วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. 8(6): 33-47.
- สุธาวัลย์ หาญจรสุข (2566). การพัฒนาชุดเกมกระดานเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. 12(1): 1-12.
- อรรถเศรษฐ์ ปรีดาภรณ์. (2557). การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่องวงสี่ธรรมชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อังคณา ฤทธิ์เรือง. (2567). การพัฒนาบอร์ดเกมคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. 25(2): 27-38.
- Chong, K. H., & Lee, K. M. (2021). The effects of a critical thinking instruction program for preservice teachers. *Journal of Teacher Education and Training*. 15(10): 11-23.
- Dabbagh, N., & Benson, A. (2023). Board games as an educational tool for enhancing critical thinking skills in higher education. *Journal of Educational Technology & Society*. 23(12): 222-237.
- Echeverria, D., et al. (2021). Board games for learning and instruction: A review of research. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 23(4): 1-17.
- Kato, Y., Irie, N., & Kashiwagi, K. (2020). The effect of an educational board game on learning about early childhood development for university students. *Journal of Health Education Research*. 3(4): 129-138.
- Lestari, A., et al. (2025). The Role of Technology in the Development of Critical Thinking: Systematic Literature Review. 10(11): 129-138.
- Plass, J. L., O'Keefe, P. A., & Homer, B. D. (2021). The role of game-based learning in the development of 21st-century skills. In D. M. Ifenthaler, & M. K. Spector. (Eds.), *Game-based learning and gamification in education* Springer.

- Rahmah, R., Susilawati, S., & Sari, N. (2023). Development of Early Childhood Education Theorists Board Game to Improve Cognitive Learning Outcomes. **Jurnal Obsesi: Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini**. 9(6): 1658-1669.
- Sari, P. A., & Agustina, D. E. (2022). The Use of Board Games to Improve Students' Critical Thinking Skills in Early Childhood Education. **International Journal of Elementary Education**. 7(2): 165-176.
- Silverman, S. (2013). **Instant Raspberry Pi Gaming: Your Guide to Gaming on the Raspberry Pi, From Classic Arcade Games to Modern 3D Adventures**. Journal of Health Education Research: Birmingham Packt Publishing.
- The Development of Board Games Production Model for Education in Thailand. (2565). **Board Games Production Model for Education in Thailand**. 15(2): 1-16.
- World Economic Forum. (2020). **The Future of Jobs Report 2020**. Retrieved August 10, 2025, From www.weforum.org.

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน
ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Development of Reading Comprehension ability through Game-Based
Learning Integrated with Local Literature of Uttaradit for Fifth-Grade Students

ธาวิน สุธรรมรักขติ¹

Thawin Suthamarakkhati¹

Corresponding Author E-mail: 24thawin.inchome@gmail.com

Received: 2025-09-05; Revised: 2025-09-23; Accepted: 2025-09-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ 2) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 46 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลวิจัยพบว่า

1) ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ, การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน, วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Lecturer, Thai Language, Faculty Of Education, Naresuan University

Abstract

The objective of this research is 1) To compare reading comprehension ability main ideas before and after instruction implemented through game-based learning integrated with the local literature of Uttaradit Province. 2) To compare reading comprehension ability main ideas through game-based learning integrated with the local literature of Uttaradit Province with the 75% criterion. 3) To study the satisfaction of fifth-grade students towards learning through game-based learning integrated with the local literature of Uttaradit Province. The sample consisted of 46 fifth-grade students from class 5/4 at the Demonstration School of Uttaradit Rajabhat University, selected through simple random sampling with the classroom as the sampling unit. The research tools used include 1) A learning management plan. 2) Reading comprehension test, 4 multiple-choice, 20 questions. 3) A questionnaire was administered to assess satisfaction. The results of the research reveal that:

1) The comparison of students' reading comprehension ability before and after instruction using game-based learning integrated with the local literature of Uttaradit Province. The post-instruction score was significantly higher than the pre-instruction score at the .05 significance level. 2) The comparison of students' reading comprehension ability through game-based learning integrated with the local literature of Uttaradit against the 75% performance criterion indicated that the test scores were significantly higher than the criterion at the .05 significance level. 3) The study of fifth-grade students' satisfaction with learning through game-based instruction integrated with the local literature of Uttaradit Province revealed a high level of satisfaction.

Keywords: Reading Comprehension Ability, Game-Based Learning, The Local Literature of Uttaradit Province

บทนำ

ภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยแสดงถึงเอกลักษณ์ของประจำชาติ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ที่ว่า “...ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน...เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาลจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้” (ขุนนวมภาษาไทย. 2542: 5) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องรักษาภาษาไทยไว้ เนื่องจากภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ซึ่งเป็นสื่อกลางของมนุษย์ในการสื่อสาร แสดงความรู้สึก สร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลซึ่งการสื่อสารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ทักษะในการอ่าน การพูด การฟัง และการเขียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดภาษาไทยเป็นวิชาในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน เพื่อให้คนไทยได้พัฒนาในทักษะต่าง ๆ ในการสร้างการเรียนรู้เพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายด้านผู้เรียนโดยมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การอ่านออก การเขียนได้ และการคิดเลขเป็น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560) จะเห็นได้ว่าในแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579) ได้ให้ความสำคัญกับการอ่านอย่างมากดังที่ เทียมใจ พิมพ่วงค์, และสุกฤษฎ์ วงแวงน้อย (2561) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ การแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างยั่งยืนตลอดชีวิตทักษะการอ่านจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญของการอ่านที่มนุษย์ต้องอาศัยการอ่านเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระ สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การอ่านจึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านจับใจความสำคัญซึ่งเป็นการอ่านในระดับพื้นฐานเพื่อหาสาระโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บสาระสำคัญและแนวความคิดหรือทัศนะของผู้เขียน การจับใจความจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าผู้เขียนต้องการสื่ออะไรโดยผู้อ่านต้องใช้ความสามารถทางภาษาเพื่อจับใจความ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 2) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านจับใจความไว้ว่าการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในบริบทด้านดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการศึกษาและการทำงานย่อมเกี่ยวข้อง

กับการใช้ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญตามที่ แวมมูรา เหมือนนิล (2556: 12) ได้กล่าวว่าทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เป็นกระบวนการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค และข้อความสำคัญของเรื่องตลอดจนแนวคิดของเรื่อง ความสามารถในการอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานด้านการอ่าน นักเรียนจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากเรื่องที่อ่าน นำไปใช้ในทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ประเมินค่า และสังเคราะห์และนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป ปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์ เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญในระดับปานกลางค่อนข้างดี แต่มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ยังไม่เข้าใจในการอ่านจับใจความได้อย่างถ่องแท้และมีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ไม่น่าสนใจซึ่ง ทำให้นักเรียนไม่เกิดความกระตือรือร้น กิจกรรมในการเรียนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากนัก เน้น บรรยายในเนื้อหาและยกตัวอย่างซึ่งเป็นการสอนแบบปกติ ไม่สร้างแรงจูงใจและนักเรียนไม่เกิดความคิดรวบยอดจึงไม่สามารถ นำหลักการไปใช้ได้ส่งผลให้ไม่สามารถแยกใจความสำคัญได้ เกิดอุปสรรคในการอ่านจับใจความ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่พบ ในงานวิจัยของ สิริยากร กระอ่อมแก้ว (2566) พบว่า พบสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการอ่านจับใจความสำคัญของ นักเรียน ดังนี้ 1) นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการอ่านหนังสือ เนื่องจากมีเนื้อหาที่เยิ่นเย้อและไม่น่าสนใจ 2) นักเรียนไม่มี เป้าหมายในการอ่านหนังสือจึงไม่เกิดแรงจูงใจในการอ่าน 3) นักเรียนไม่ทราบถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญ และ 4) นักเรียนไม่สามารถจับประเด็นหลักและประเด็นรองจากเรื่องที่อ่าน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการส่งเสริมนักเรียนในเรื่องการอ่าน โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติมีส่วนร่วมในการเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำด้วย ตนเอง

จากปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เทคนิคและวิธีการสอน เพื่อให้นักเรียนได้มี ส่วนร่วมในการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยนักเรียนจึงได้วิเคราะห์ลักษณะของนักเรียนว่า ในช่วงวัยนี้มีความสนใจในเรื่องใด ชื่นชอบสิ่งใด จึงใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับ ใจความสำคัญ ดังที่ ทิศนา ขมมณี (2550) ได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่าง สนุกสนานและท้าทายความสามารถโดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2545) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไว้ว่าเป็นการ จัดการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาความรู้ในการเรียนการสอนลงไปในกิจกรรมเกมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ อีกทั้งยังได้ฝึกและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะของนักเรียน และบริบทแล้วเห็นว่าควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ และผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่สอดแทรกในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น โดย กตัญญู ชูชื่น (2550: 4-5) ได้ กล่าวถึงวรรณกรรมท้องถิ่นว่าเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นได้ทั้งลายลักษณ์อักษรหรือบอกเล่าด้วยปาก วรรณกรรมพื้นบ้าน ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย การแต่งมักจะเป็นไปตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเลือกนำวรรณกรรม ท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ที่นำมาใช้ประกอบการสอน เช่น ตำนานเมืองลับแล เวียงเจ้าเงาะ ตำนานพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานบ่อ เหล็กน้ำพี้ ประเพณีแห่ผีตลก พระผาง ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเล่า ตำนาน ข้อมูลประวัติความเป็นมาในการจัดการ เรียนรู้เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและสำนึกในความเป็นท้องถิ่นของตน นอกจาก การได้รับความรู้ และความสนุกจากการเล่นเกมอีกด้วย

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนา ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญที่สูงขึ้นหลังได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์และมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วย การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 รวมทั้งความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์อยู่ในระดับมากหลังการใช้ การจัดการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนในความสามารถด้านการอ่าน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นดังต่อไปนี้

ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

ทิสนา แหมมณี (2550) ได้ให้ความหมายวิธีการสอนโดยใช้เกมไว้ว่า วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง

สุนทร สันธพานนท์, และคณะ (2554: 210) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้เกมเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเล่นเกมที่กฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้มีความสนุกสนาน น่าสนใจ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (2565) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) คือ การช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเกิดความผูกพันในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการและสร้างกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบและการเคารพกฎกติกาหรือผลแพ้ชนะอย่างมีเหตุผล ในขณะที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญและได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเกม

จากความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานผู้วิจัยได้สรุปได้ดังนี้ การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นสื่อกลาง สร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและท้าทาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ และการบริหารจัดการอารมณ์ ภายใต้กฎกติกาที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ (2545) ได้สร้างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไว้ดังนี้

1. ขั้นเลือกเกม เกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นเกมที่เรียกว่า “เกมการศึกษา” คือ เป็นเกมที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเลือกเกมเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. ขั้นชี้แจงการเล่นและกติกา
3. ขั้นเล่นเกม
4. ขั้นอภิปรายหลังจากการเล่นและสรุปผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพราะจุดเน้นของเกมอยู่ที่การเรียนรู้ทฤษฎีต่าง ๆ ที่จะเอาชนะอุปสรรค เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่ต้องการและเชื่อมโยงไปประเด็นการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนั้นการดำเนินการอภิปรายหลังการเล่นเกม

สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (2565) ได้อธิบายขั้นตอนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไว้ดังนี้

1. การอธิบายและนำเสนอเกมแก่นักเรียน

2. การดำเนินกิจกรรมการเล่นตามกติกาที่กำหนดไว้

3. การสรุปผลของเกม

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐานผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการและเลือกกิจกรรม/เกม ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน เลือกหรือสร้างเกมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อ และสถานที่ให้พร้อม รวมทั้งคำนึงถึงความปลอดภัย

2. ขั้นอธิบายและชี้แจงกติกา ครูบอกชื่อเกมและอธิบายจุดประสงค์อธิบายกติกา ขั้นตอน วิธีการเล่น และเกณฑ์การประเมินเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบถาม ชักชวนความเข้าใจ ครูสาธิตหรือให้นักเรียนทดลองเล่นเกม

3. ขั้นดำเนินกิจกรรม/เล่นเกม นักเรียนลงมือเล่นเกมหรือทำกิจกรรมตามกติกาที่กำหนด ครูทำหน้าที่ควบคุม ดูแลกำกับเวลา และกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่สนุกและท้าทาย ครูจัดบันทึกพฤติกรรม ผลการเล่น และประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้น

4. ขั้นสะท้อนคิด อภิปราย และสรุปผลครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการสะท้อนคิดนักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้ เช่น ทักษะ เทคนิค เนื้อหา ความสำเร็จ อุปสรรค วิธีการปรับปรุง ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลจากเกม เชื่อมโยงไปยังเนื้อหาวิชาครูเพิ่มเติมประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และย้ำประเด็นสำคัญตามจุดประสงค์

ความหมายวรรณกรรมท้องถิ่น

ปรียา ทิรัญประดิษฐ์, และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล (2554: 10) ได้ให้ความหมาย วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง มีทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ การพิจารณาจากถ้อยคำ ภาษา ตัวอักษร ลักษณะคำประพันธ์ และภาพสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม

สุกัญญา สุขฉายา (2561) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่นหรือวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยลักษณะหนึ่ง แบ่งเป็นหมวดใหญ่ได้ 2 ลักษณะ วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องราวที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน ด้วยวิธีการบอกเล่า เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นภาพ ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน บทร้องพื้นบ้าน บทสวดหรือบทกล่าวนในพิธีกรรม สำนวนภาษาิต คำพูดหรือ คำกล่าวที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ปริศนาคำทายและตำรา หมวดภาษา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน ทั้งเสียงพูด ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาชาติพันธุ์ และภาษาสัญลักษณ์

จากความหมายวรรณกรรมท้องถิ่นสามารถสรุปได้ดังนี้ วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ทั้งรูปแบบมุขปาฐะและลายลักษณ์ วรรณกรรมประเภทนี้สะท้อนภาษา ตัวอักษร รูปแบบคำประพันธ์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของชุมชน อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นอย่างเด่นชัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์
1. ขั้นเตรียมการและเลือกกิจกรรม/เกมโดยใช้เนื้อหาในเกมเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์
2. ขั้นอธิบายและชี้แจงกติกาการเล่นเกม
3. ขั้นดำเนินกิจกรรม/เล่นเกม โดยใช้เนื้อหาจากวรรณกรรมท้องถิ่นในการจับใจความสำคัญ
4. ขั้นสะท้อนคิด อภิปราย และสรุปผลจากเกม

ตัวแปรตาม

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ห้อง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้นจำนวน 229 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 46 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมเกมมีทั้งหมด 8 เรื่อง คือ ตำนานพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานการสร้างเมืองลับแล ตำนานเมืองแม่มา๋ม เวียงเจ้าเงาะ บ่อเหล็กน้ำพี้ ประเพณีแห่ผีตลก ทองแสนขัน ปู่ตาพญาปาด ผู้วิจัยได้เลือกและพิจารณาจากความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ความยาวของเนื้อเรื่อง

- 1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง ไม่รวมกับการวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 1 จับใจความนิทานท้องถิ่น	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ 2 จับใจความตำนานเรื่องเล่า	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ 3 จับใจความสารคดีความรู้	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการเรียนรู้ที่ 4 จับใจความร้อยกรองวรรณกรรมท้องถิ่น	จำนวน 2 ชั่วโมง

- 1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 103) พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.45)

- 1.4 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- 1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 และบันทึกผลการจัดการเรียนรู้เพื่อนำข้อมูลไปใช้อภิปรายผลการวิจัย

2. แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- 2.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบทดสอบ

- 2.3 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.4 สร้างแบบทดสอบ และนำแบบทดสอบที่สร้างจำนวน 30 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนความคิดเห็น จากนั้นได้บันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ได้ค่าระหว่าง

0.67 ถึง 1 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ระบุไว้ คือ 0.50 ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความสามารถ การอ่านจับใจความสำคัญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 (นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

2.6 นำผลการแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ มาตรวจให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์ คุณภาพรายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 1.00 จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความ สำคัญ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.29 - 0.71 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 - 1 ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ

2.7 นำแบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของ แบบทดสอบปรนัย โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder and Richardson -20) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบทดสอบวัด ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

2.8 นำแบบทดสอบมาปรับปรุงอีกครั้งให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดทำเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการ เรียนรู้

2.9 นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่น เมืองอุตรดิตถ์เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามลำดับ ขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 นำข้อมูลสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความ พึงพอใจ

3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อ การเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ทั้งหมด 20 รายการ พบว่ามีค่า ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 - 1.00 จากนั้นทำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างหลังจากจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ครบทั้ง 4 แผน

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเลือกนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 46 คน มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบ แผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม สอนก่อนเรียนและหลังเรียน One-Group Pretest-Posttest Design (มาเรียม นิลพันธุ์. 2558: 144) ดังนี้

1. ขั้นตอนทดลอง

1.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเริ่มการทดลอง โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 ชั่วโมง ในรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

1.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญหลังการจัดการเรียนรู้ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนสลับข้อคำถามและตัวเลือก ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ซึ่งนักเรียนจะต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

1.4 ดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ

1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. ขั้นตอนการทดลอง

รวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยกระบวนการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือได้แก่ ดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC ค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test Dependent) การทดสอบ One sample t-test

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 46 คน

การทดสอบ	N	M	S.D.	T	Df	p	Effect size
ก่อน	46	10.35	3.560	-17.86	45	<0.001	-2.633
หลัง	46	15.89	2.523				

หมายเหตุ Normality test (Shapiro-Wilk): W = 0.8865, p = <0.001

จากตาราง 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 46 คน โดยใช้สถิติการการวิเคราะห์ด้วย t- test dependent (W = 0.8865, p = <0.001) ทั้งนี้เพราะข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ พบว่า คะแนนความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.523 ซึ่งสูงกว่าคะแนนความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนเท่ากับ 10.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.560 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p <0.001, Effect size = -2.633)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ
วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	<i>n</i>	เกณฑ์	<i>M</i>	<i>SD</i>	% of Mean	<i>T</i>	<i>df</i>	<i>P</i>	Effect size
หลังเรียน	46	15	15.89	2.523	79.45	2.396	45	0.010	0.3533

หมายเหตุ Normality test (Shapiro-Wilk): $W = 0.9531$, $p = 0.062$

จากตาราง 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็น
ฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้การวิเคราะห์ด้วย One sample t-test ($W = 0.9531$, $p = 0.062$) พบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ
วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.89 โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.523 คิดเป็นร้อยละ 79.45
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนการทดสอบหลังเรียน พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้
เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้
เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.75	0.44	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.81	0.39	มากที่สุด
ด้านสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน	4.74	0.44	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้	4.71	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.76	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D.
= 0.43) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งระดับที่นักเรียนพึง
พอใจมากที่สุดลำดับแรก คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.81$, S.D.= 0.39) ความพึงพอใจมากที่สุดระดับ
รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D.= 0.44) ความพึงพอใจมากที่สุดอันดับสามคือ ด้านสื่อ
ประกอบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.44) และความพึงพอใจมากที่สุดในอันดับที่สี่ซึ่งเป็นอันดับ
สุดท้ายคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.45)

อภิปรายผล

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรม
ท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมือง
อุตรดิตถ์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับ

ใจความสำคัญของนักเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานมีการสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ฝึกคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่สร้างขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและจดจำสาระสำคัญได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย สำหรับการใช้เกมประกอบการเรียนรู้ นักเรียนต้องผ่านกิจกรรมที่ได้ฝึกอ่าน วิเคราะห์ และจับใจความสำคัญหลายครั้งในลักษณะการเล่น เกม ส่งผลให้ทักษะการจับใจความพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันหาคำตอบดังที่ ธนัญภัทร์ ศรีเนธิยวดี (2564) กล่าวถึง การสอนโดยใช้เกมว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสนุก ทำทาย และได้ประสบการณ์ตรง โดยครูควรเลือกหรือสร้างเกมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทดลองใช้ก่อน และจัดสถานที่ให้เหมาะสม กำหนดขั้นตอน กติกา และเวลาอย่างชัดเจน ระหว่างเล่นครูควรสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อนำไปอภิปราย ข้อดีของการสอนโดยใช้เกมคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม สนุก เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำให้ความรู้มีความหมายและคงทนซึ่งกระบวนการนี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และสรุปใจความสำคัญอย่างมีเหตุผลพร้อมทั้งได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมทีม สำหรับในเกมนี้นักเรียนจะต้องอ่านเพื่อใช้ข้อมูลจากการอ่านเพื่อแก้ปัญหาตัดสินใจ หรือแข่งขันซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญที่เน้นการเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประณัฐมูเนาวเราะห์ (2565) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานด้วยเกมกระดาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการอ่านของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานด้วยเกมกระดาน สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับการบูรณาการวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์เป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวจากท้องถิ่นเข้ากับบทเรียนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและลึกซึ้งกว่า อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังความรักในท้องถิ่นและตระหนักถึงคุณค่าทางการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเกมที่ออกแบบมาให้นักเรียนต้องอ่านทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านจับใจความอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความชำนาญมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชาพัฒน์ ไชยเสนบดี (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นอำเภอบ้านสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย พบว่าความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความ เรื่องวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภอบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่ช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ การเลือกใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ เป็นเนื้อหาในการจัดกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีคะแนนการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากรวมทั้งท้องถิ่นสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และประวัติศาสตร์ที่นักเรียนคุ้นเคย เมื่อนักเรียนเข้าใจบริบทและเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงนั้นทำให้นักเรียนจับใจความสำคัญได้ชัดเจนกว่า และการใช้วรรณกรรมท้องถิ่นทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นเกิดแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้และอยากอ่านมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภทรสุดา นาคสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง พบว่าความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนการอ่านจับใจความสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน เนื่องจากผู้เรียนเกิดความสนใจมีแรงจูงใจ เข้าใจเนื้อหาโดยนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาจัดเป็นเกม เช่น เกมทายใจความสำคัญ เกมเรียงเหตุการณ์ ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านควบคู่กับการเล่นเกมในบริบทที่มีความหมาย ไม่ใช่เพียงการแข่งขันชิงสนุก แต่เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นนำมาเป็นสื่อในการเล่น โดยนักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตีความทั้งในเชิงภาษาและเชิงเนื้อหาเป็นการบูรณาการวรรณกรรมท้องถิ่นเข้ากับวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.523 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม การใช้เกมเป็นฐานทำให้นักเรียนสนุกสนาน ทำทาย และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนมีแรงจูงใจมากขึ้นจึงมีความตั้งใจในการอ่าน วิเคราะห์ และหาความหมายจากข้อความได้ดีขึ้น ดังที่ ญัฐา ผิวนา (2564) ได้กล่าวถึงประโยชน์จาก

การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาด้วยความสนุกสนานและเกิดประสบการณ์ตรง และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่งผลให้คะแนนสูงกว่ามาตรฐานและการนำวรรณกรรมท้องถิ่นเข้าเป็นเนื้อหาเพื่อใช้สำหรับการอ่านจับใจความซึ่งเป็นเรื่องราวจากวรรณกรรมท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและวัฒนธรรมที่นักเรียนคุ้นเคยทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้เร็วกว่า และสามารถทราบถึงสาระสำคัญได้มากกว่าการใช้วรรณกรรมทั่วไป ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานมาร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ในเรื่องการอ่านจับใจความได้มากขึ้น ซึ่งในการทำกิจกรรมเกมจะต้องให้นักเรียนได้อ่าน วิเคราะห์ และสรุปเนื้อหาหลายครั้งโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เป็นการฝึกซ้ำเพื่อช่วยพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2567) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องสำนวนไทยด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับแบบฝึกทักษะ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนไม่เพียงแต่มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนเท่านั้น แต่ยังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 75 อย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานความสนุกจากเกมและความหมายจากวรรณกรรมท้องถิ่น สามารถพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนให้สูงเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดได้อย่างแท้จริง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.39) เป็นด้านที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด สะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมและวรรณกรรมท้องถิ่นสามารถสร้างบรรยากาศที่ สนุกสนาน ผ่อนคลาย และเต็มไปด้วยความท้าทาย ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การเล่นเกมช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียน การเรียนรู้ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นทำให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง และเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.44) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยและชัดเจน เข้าใจง่าย การออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการเกมร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกติกาและเป้าหมายของกิจกรรม 3) ด้านสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.44) นักเรียนพึงพอใจต่อสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น บัตรคำ เกมการ์ด หรือสื่อท้องถิ่น การใช้สื่อช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.45) แม้ว่าจะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นแต่ก็ยังอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้ ในการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ การเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นแสดงถึงภาคภูมิใจในบ้านเกิดและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญรัตน์ โทมี่ (2567) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) อยู่ในระดับมาก ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย คำภิระยศ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยเกมเป็นฐานตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้อย่างดี บรรยากาศการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมการจัดการเรียนรู้และสื่อประกอบมีความเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและรู้สึกสนุกสนาน ประโยชน์ที่ได้รับทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านภาษาไทยและความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่น ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ แต่ยังสร้างความพึงพอใจสูงสุดในการเรียนรู้ ทำให้เป็นแนวทางการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะเกมสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน กระตุ้นความสนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

1.2 ครูควรให้คำแนะนำและชี้แจงกติกา และมารยาทในการเล่นอย่างชัดเจนและคอยให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม

1.3 ครูควรกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมและคำนึงถึงเนื้อหาที่นักเรียนควรจะได้ในช่วงนี้ เพราะนักเรียนอาจจะเกิดความสนุกจนลืมเวลาและเนื้อหาที่ควรจะได้รับจากการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นไปบูรณาการร่วมกับวิธีการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู ชูชื่น. (2550). *วรรณกรรมท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชุมนุมภาษาไทย. (2542). *บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำริ เรื่อง ปัญหาการใช้คำไทย ในการประชุมวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2505*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ชุมชนภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องสำนวนไทยด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานร่วมกับแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 8(2): 32 - 42.

ณัฐภา ผิวมา. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานด้วยบูรณาการเทคโนโลยีเกมคอมพิวเตอร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 15(ฉบับพิเศษ): 1- 15.

นิชาพัฒน์ ไชยเสนดินทร์. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นอำเภอพานสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 32(2): 91-105.

ทิตนา แหมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียมใจ พิมพ์วงศ์, และสุกฤษฎ์ วงแวงน้อย. (2561). *แบบฝึกทักษะ อ่าน เขียน เรียนเร็ว เล่มที่ 1*. นนทบุรี: สามดี ออลล์.

ธนัญญ์ ศรีเนธิยวดี. (2564). การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา. *วารสารบาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*. 7(3): 40-55.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สิริวิริยาสาน.

ปริญญ์ มูเนาวาเราะห์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานด้วยเกมกระดาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา (หลักสูตรและการสอน)*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- ปริญญารัตน์ โทมี่. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์, และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล. (2554). เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 8 (คติชนวิทยาสำหรับครู) หน่วยที่ 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัทรสุดา นาคสุข. (2564). การพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง พบว่าความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและวิธีสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิชัย คำภีระยศ. (2565). การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำ เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แววมยุรา เหมือนนิล. (2556). ทักษะการอ่าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2565). Game-Based Learning การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2568, จาก <https://active-learning.thailandpod.org/learning-activities/game-based-learning>.
- สิริยากร กระจ่อมแก้ว. (2566). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุกัญญา สุฉายา. (2561). วรรณกรรมท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2568, จาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- สุนันท์ สินธพานนท์, และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. (2545). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

The Relationship between Digital Age Leadership and Human Resource
Management in Schools under the Nakhon Sawan Primary Educational
Service Area office 3

สุวิจักขณ์ อินทร์ประสิทธิ์¹, ไกรวิชญ์ ดีเอม², ชีรพจน์ แนนเนียน³
Suwijak Inprasit¹, Kraiwit Dee-Aim², Teerapod Naebnean³
Corresponding Author E-mail: Suwijak.i@nsru.ac.th

Received: 2025-09-04; Revised: 2025-09-19; Accepted: 2025-09-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร 2) ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 333 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านการทำทนายการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานบุคคล โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร, การบริหารงานบุคคล

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the level of digital age leadership, (2) the level of personnel management in schools, and (3) the relationship between digital age leadership and human resource management in schools. The sample consisted of 333 participants, including teachers and school administrators, selected through multi-stage sampling. The research instruments were a digital age leadership questionnaire, with content validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.99, and a human resource management questionnaire, with content validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.97. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research findings were as follows:

1) The level of digital age leadership was at a high level. The highest mean score was in the challenging change at a high level, followed by creating a learning culture at a high level, and the lowest mean was communication at a high level. 2) The level of human resource management in schools was at a high level. The highest mean score was in the workforce planning and position allocation at a high level, followed by retirement and resignation processes at a high level, and the lowest mean was the recruitment and appointment at a high level. 3) The relationship between digital age leadership and human resource management in schools overall was found with a positive relationship at a moderate level which statistically significant at the .01 level.

Keywords: Digital leadership, Human resource management

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลและข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่อได้อย่างรวดเร็ว สื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นตัวช่วยให้ประชาชน ชุมชน และสังคมสามารถรับรู้ข้อมูลและข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีความรู้และความสามารถที่มากขึ้น และพร้อมที่จะมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างและระบบการศึกษายังคงบริหารและจัดการด้วยกฎหมาย ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติตามรูปแบบเดิม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระบบการศึกษาที่ยังคงเจริญอยู่ในแบบแผนเดิมมีความหนาแน่นสูงเกินไปและไม่สามารถตอบสนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของประชาชนได้อย่างเหมาะสม การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังคงเป็นปัญหาอีกด้วย เช่น การมีครูในบางสาขาวิชาไม่เพียงพอ จำนวนครูที่ไม่สอดคล้องต่อจำนวนนักเรียน และอัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2560: ออนไลน์)

ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมและบริบททางเทคโนโลยีที่กำลังเกิดขึ้น การใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาเหมาะสมกับการสร้างพลเมืองในยุคดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีความรู้และความเข้าใจที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือประโยชน์ที่เกิดจากเทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลควรเน้นการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นศูนย์กลางของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำในยุคข่าวสารและเทคโนโลยีเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา ดังนั้นผู้นำที่มีภาวะการณการเรียนรู้ด้านดิจิทัลควรเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งต้องมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงและเร่งความเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้ ผู้นำในยุคดิจิทัลจึงต้องเป็นผู้นำที่มีอาชีพที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีความร่วมมือในองค์กรและเครือข่ายทั่วโลก เพื่อสร้างเครือข่ายที่มีอิสระและอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้เป็นอย่างดีในยุคดิจิทัล (จิณฉัตร ปะโคทอง. 2561: 89) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการจัดการ

เรียนรู้ และการบริหารในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนให้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบท (ดาวรรณ ธิวิลการ. 2564: 135)

ในสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทำให้ทุกองค์การต้องเร่งพัฒนาเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะมีความสามารถเหนือคู่แข่ง สิ่งที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งที่ต้องจัดการคือ เรื่องของคน หรือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี จึงจะสามารถนำหน้าคู่แข่งได้ในยุคโลกาภิวัตน์ และยังเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการองค์กรเพราะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ควรบูรณาการแนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัยมาบริหารองค์กร โดยการบริหารบุคคลต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ วิสัยทัศน์ ความเชื่อส่วนบุคคล และนำเอาสิ่งเหล่านั้นมาใช้วางแผน อัตราค่าจ้างคนขององค์กร ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานขององค์กร คัดเลือกและสรรหา เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสม ตรงกับความจำเป็นขององค์กร และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากร ทั้งระดับองค์กรและเฉพาะบุคคลหรือตำแหน่ง และส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรให้มีความสามารถทางเทคโนโลยีให้พร้อมต่อความก้าวหน้าของยุคดิจิทัล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรในปัจจุบันและพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งทำให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อผลักดันให้องค์การขับเคลื่อนที่มุ่งสู่ความสำเร็จ (ภิราช รัตนันต์. 2560: 37)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีการดำเนินงานที่เป็นไปตามนโยบายยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีปัญหาและอุปสรรคบางประการในด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ บุคลากรด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลมีไม่เพียงพอ ส่วนราชการบางแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่บริหารทรัพยากรบุคคลโดยตรง งบประมาณด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลมีจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลได้ครอบคลุมทุกภารกิจงาน มีการแต่งตั้ง โยกย้ายข้าราชการบ่อย ทำให้การปฏิบัติราชการของส่วนราชการไม่ต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. 2567: ออนไลน์) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในระดับใดและความสัมพันธ์เหล่านั้นมีประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในระดับมากน้อยเพียงใด การวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร

จิณณวัตร ปะโคทัง (2561: 89) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ในยุคข้อมูลและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุผลสำเร็จ ผู้นำที่มีภาวะนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และอยู่ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพราะต้องใช้ทักษะการสื่อสารในองค์กรและเครือข่ายที่มีอยู่ทั่วโลก ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไม่มีพรมแดนและต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ภาวะผู้นำในยุคนี้จึงต้องเป็นผู้นำมืออาชีพที่มีการเรียนรู้

ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านการอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานและการปฏิบัติการ รวมทั้งต้องมีวิทยุทัศน์และกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวสู่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

ความสำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

สุกัญญา แซ่ม้อย (2561: 9) กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องการทักษะที่สำคัญเพิ่มเติมเมื่อเทียบกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่ผ่านมา เนื่องจากเป้าหมายที่สำคัญของการบริหารจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลคือการมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ดังนั้นทักษะที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้คือทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561: 273-279) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร มีองค์ประกอบดังนี้ 1) การกระตุ้นวิทยุทัศน์ 2) การสร้างพลังเชิงบวก 3) การมีวิสัยทัศน์ของความเป็นเด็ก 4) การสร้างความเข้าใจกับคน Gen ใหม่ 5) การเป็นผู้นำแบบจิตวิญญาณ

ทินกร บัวชู (2562: 289) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร มีองค์ประกอบดังนี้ 1) การมีวิทยุทัศน์ 2) การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว 3) ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ 4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

จิตมา วรรณศรี (2564: 129) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ทักษะทางเทคโนโลยี 2) ความฉลาดทางสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 4) การจัดการองค์กรทั้งระบบ

ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ 1) ด้านการมีวิทยุทัศน์ยุคดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการมีทักษะทางเทคโนโลยี 4) ด้านการท้าทายการเปลี่ยนแปลง และ 5) ด้านการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารงานบุคคล

ภารดี อนันต์นาวิ (2557: 297) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การปฏิบัติงานที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานเพื่อตอบสนองเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลให้มีความยืดหยุ่น มีเสถียรภาพภายใต้กฎหมายและระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาและข้าราชการครูได้รับการยกระดับให้มีความรู้ ความสามารถ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง ปลอดภัย และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ

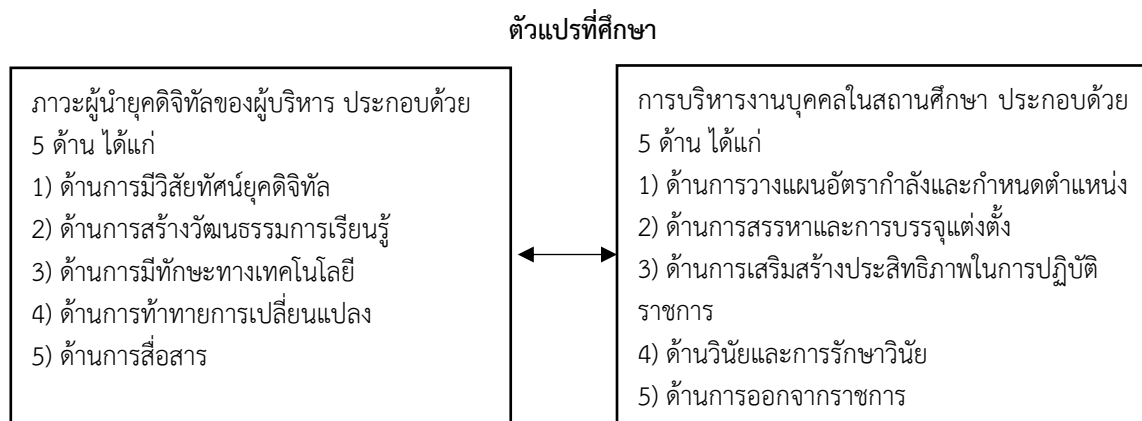
ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล

สมพงษ์ เกษมสิน (2556: 129) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล ไว้ว่า ในการพิจารณามนุษย์กันให้ถ่องแท้แล้วนั้นจะเห็นว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างใหญ่หลวงและสำคัญยิ่ง ต่อการดำเนินงานทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นองค์การขนาดเล็กหรือองค์การขนาดใหญ่ที่มีลักษณะการดำเนินงานที่ซับซ้อนเพียงใด ปัจจุบันมนุษย์คงมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งและเสมือนหัวใจหรือรากแก้วของการบริหารงานอยู่เสมอ

ขอบข่ายการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: ออนไลน์) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานวทางการบริหารงานบุคคลที่กำหนดในคู่มือการบริหารงานบุคคลเขตพื้นที่การศึกษา ในส่วนที่ 2 การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 1,971 คน จาก 193 โรงเรียนโดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 160 คน และครูจำนวน 1,811 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 333 คน โดยแบ่งตามการเทียบสัดส่วนของประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน และครู จำนวน 306 คน ได้จากการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการมีทักษะทางเทคโนโลยี 4) ด้านการทำทหายการเปลี่ยนแปลง 5) ด้านการสื่อสาร เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา

3. กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 333 คน ครอบคลุมตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ข้อ	รายการ	ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล	4.23	0.59	มาก	3
2	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้	4.23	0.58	มาก	2
3	ด้านการมีทักษะทางเทคโนโลยี	4.21	0.58	มาก	4
4	ด้านการทำทนายการเปลี่ยนแปลง	4.24	0.58	มาก	1
5	ด้านการสื่อสาร	4.20	0.58	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.22	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการทำทนายการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 แสดงระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

ข้อ	รายการ	ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.30	0.60	มาก	1
2	ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.22	0.59	มาก	5
3	ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.25	0.59	มาก	3
4	ด้านวินัยและการรักษาวินัย	4.23	0.57	มาก	4

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
5	ด้านการออกจากราชการ	4.28	0.62	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	4.25	0.60	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผน อัตราค่าจ้างและกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหาร	การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา					
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	(Y _{total})
X ₁	.433**	.544**	.416**	.397**	.255**	.546**
X ₂	.461**	.458**	.345**	.290**	.319**	.501**
X ₃	.491**	.485**	.422**	.340**	.370**	.568**
X ₄	.416**	.434**	.331**	.339**	.299**	.489**
X ₅	.394**	.501**	.344**	.322**	.391**	.529**
ค่าความสัมพันธ์ (X _{total})	.544**	.599**	.460**	.417**	.405**	.652**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์คุณคิทธิลและด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับระดับปานกลาง รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับระดับปานกลาง และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์คุณคิทธิลและด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านการทำทนายการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านการมีวิสัยทัศน์คุณคิทธิล ด้านการมีทักษะทางเทคโนโลยี และด้านการสื่อสาร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีคิทธิลเพื่อการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการเรียนรู้ให้เท่าทัน ผู้นำในคุณคิทธิลต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อใช้ทักษะการสื่อสารภายในองค์กรและเครือข่ายที่มีอยู่ทั่วโลก ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน และสามารถสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงใน

การจัดการศึกษาและการทำงานภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนกร จันทะนาม (2563: 67) พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร เป็นรายด้าน จากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการมีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการมองเห็นทิศทาง วิกฤต และโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำผลของการเปลี่ยนแปลงมากำหนดเป้าหมาย วางแผน และพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาสามารถแก้ไขวิกฤตหรือใช้โอกาสในการสร้างประโยชน์และนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ดีขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดให้บุคลากรเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปรีชญา เพียรกลสิข (2565: 184) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบในการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลให้เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการการเรียนรู้และการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดหาทรัพยากรการเข้าถึงความรู้ การรับความคิดเห็น และการติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ และตัดสินใจอย่างรวดเร็วในการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เลอศักดิ์ ตามา (2564: 230) พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดการเทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการมีทักษะทางเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการใช้เครื่องมือทางดิจิทัลสามารถวางแผนและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานประจำวัน สื่อสารผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าถึงแหล่งบริการสารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถจัดระบบสารสนเทศโรงเรียนให้อยู่ในรูปเทคโนโลยีดิจิทัลได้ สามารถนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลจากสื่อสารสนเทศได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิเชฐ โสภาก (2565: 93) พบว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย ด้านการจัดการเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการทำทลายการเปลี่ยนแปลง พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการทำทลายการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกลยุทธ์การบริหารจัดการ การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงคุณภาพการบริการ และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์ให้กับบุคลากร และผลักดันให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมและบริการใหม่เพื่อเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของสังคมในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุธาสนิ สุริยา (2563: 95) พบว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 2 ด้านการทำทลายการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสื่อสาร พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ผู้บริหาร

สถานศึกษาสามารถใช้หลากหลายช่องทางสื่อสารออนไลน์ เพื่อสื่อสารข้อมูลที่สำคัญและตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารแบบสองทิศทาง สื่อสารเพื่อให้บุคลากรเข้าใจวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์ (2566: บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการสื่อสาร อยู่ในอันดับมาก

2. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการออกจากราชการ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการที่ผู้บริหารนำมาประยุกต์เพื่อจัดการและบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา จัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นระบบ ปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนให้ชัดเจน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ กำกับดูแลและติดตามให้บุคลากรดำเนินงานอย่างสุดความสามารถ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือให้บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ พัฒนาบุคลากรในทุกรูปแบบ ดำเนินการตรวจสอบความก้าวหน้าเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเข้ารับราชการและการออกจากราชการของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัยเดช อารีศิริไพศาล (2565: 92) พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นรายด้าน จากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการคาดการณ์ความต้องการด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร และมีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรและการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในองค์กร ตั้งแต่ก่อนที่บุคคลเข้าร่วมงานกับองค์กร ระหว่างการปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร จนถึงขณะที่ต้องออกจากองค์กร เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นหลักประกันในการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพอย่างเพียงพออยู่เสมอ และเพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รวมขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธิตาพร แก้วสว่าง (2565: 351) พบว่า ระดับการบริหารงานด้านบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

2.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการที่ใช้ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการครูในสถานศึกษา โดยการนำเสนอผู้ที่มีความเหมาะสมและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการขององค์กร การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม รวมไปถึงงานดำเนินการจ้างลูกจ้างชั่วคราว การย้ายและโอนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในสถานศึกษา โดยกระบวนการนี้จะถูกกำหนดและมีการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างโปร่งใส ยุติธรรม และมีการให้บุคลากรภายในองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมบัติ บุตรแสนคม (2565: 65) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในสถานศึกษาและการดำเนินกิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ให้มีการอบรม การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการและปฏิบัติการเป็นการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแนวคิดหรือวิธีการใหม่จาก

ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร โดยมุ่งเน้นการประเมินและส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมบัติ บุตรแสนคม (2565: 65) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านวินัยและการรักษาวินัย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดวินัย และในกรณีที่เกิดการกระทำผิดวินัย จะมีการดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวอย่างและส่งเสริมให้ครูมีวินัยในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างเงื่อนไขและปัจจัยที่เหมาะสมให้กับครู โดยการจัดการฝึกอบรม การให้คำแนะนำ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากร มีการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการรักษาวินัยและส่งเสริมพฤติกรรมที่ถูกต้อง เสริมสร้างวินัยและสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้สถานศึกษามีผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนชัย ขุนแก้ว (2564: 112) พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการออกจากราชการ พบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการการสิ้นสุดสถานะของการเป็นข้าราชการครู มีการใช้คำสั่งออกจากราชการตามกฎหมาย โดยกระบวนการเป็นไปตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมาย มีเพื่อความมั่นคงของสถานะของข้าราชการและเพื่อประโยชน์ขององค์กร ซึ่งเป็นการดำเนินการที่เกิดขึ้นตามระบบคุณธรรมและความเท่าเทียมในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศศิวิมล คนเสงี่ยม (2564: 210) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ด้านการออกจากราชการ มีระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกที่ $r_{xy} = .65$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา การจัดการข้อมูลบุคลากร การสื่อสาร การประเมินผล และการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีภาวะผู้นำคุณลักษณะจะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เปี่ยมล้นด้วยนวัตกรรม เน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล และสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิเชฐ โสภะ (2565: 89) ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณลักษณะกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย ผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในคุณลักษณะกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล กับภาวะผู้นำคุณลักษณะ มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาค้นคว้า ภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ถึงเช่นนั้นจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านการสื่อสาร

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารควรประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยและมีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น และการส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันในนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาในด้านทักษะการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลอย่างมืออาชีพ เพื่อสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงทุกฝ่ายภายในสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ถึงเช่นนั้นจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการสรรหาที่ชัดเจน โปร่งใส และใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูลผู้สมัคร รวมถึงควรส่งเสริมการคัดเลือกบุคลากรตามคุณลักษณะและศักยภาพที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยอาจมีการจัดทำฐานข้อมูล การวิเคราะห์ตำแหน่งงานอย่างเป็นระบบ และการเปิดโอกาสให้มีการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาแต่งตั้ง เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความยุติธรรมในกระบวนการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านการสื่อสาร ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา วรณศรี (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- ชัยเดช อารีศิริไพศาล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *Roi Kaensarn Academi*. 7(10): 83-102.
- ดาวรรุวรรณ ฤทธิการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์.
- ทินกร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *ครุศาสตร์สาร*. 13(2): 285-294.
- _____. และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 13(2): 287-293.
- ธนกร จันทะนาม. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธนชัย ขุนแก้ว. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- ธิดาพร แก้วสว่าง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการบริหารงานด้านบุคคล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 7(3): 343-357.
- ปรีชญา เพียรกลสิกิจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษากับ การบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- แผนการศึกษาแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- พิเชฐ โสภะ. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล กับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงรยะ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.**
- ภิราช รัตนันต์. (2560). **การสร้างและตรวจสอบยืนยันตัวชี้วัดในพันธกิจการบริหาร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.**
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: มนตรี.**
- ภูษณิศ วรสายันท์. (2563). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ตามหลักภานา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 9(38): 335 - 345.**
- เลอศักดิ์ ตามา. (2564, มกราคม - กุมภาพันธ์). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารรัชต์ภาคย์. 15(38): 224 - 240.**
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันททัศน์ร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.**
- ศศิวิมล คนเสียม. (2564). **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 8(5): 205-216.**
- สมบัติ บุตรแสนคม. (2565). **การบริหารงานบุคคลในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- สมพงษ์ เขมสิน. (2556). **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. (2567). **รายงานการดำเนินการตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.nsw3.go.th/images/ITA2568/Human%20Resources%20Management%20Report%202024.pdf>**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **คู่มือการบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567, จาก <https://www.sesapglpn.go.th/wp-content/uploads/2023/06/%E0%B8%84%E0%B8%B9%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%20%E0%B8%AA%E0%B8%9E%E0%B8%97.pdf>**
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567, จาก <https://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>**
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- สุธาสินี สุริยา. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.**

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2568

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา	วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนาปณีย์	สีเฉลียว	มหาวิทยาลัยสารคาม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี	ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ	ภักดีจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต	ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์	สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์	ศิริชัยศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์	เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชภูมิ	สีชมพู	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร	วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัย	กิตติรัตนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร	ชอัมพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพจน์	แนบเนียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิญา	ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย	เทียมทัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเทพ	ประภากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ	สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ	ขาวประทุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ	นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ	พงษ์นิล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์	เผ่าวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาทิพย์	งามนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา	หอมบุปผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร	โพธิ์คง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
25. อาจารย์ ดร.พงศ์ทวี	ทศวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
26. อาจารย์ ดร.มินมาส	พรานป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
27. อาจารย์ ดร.รังสรรค์	หล้าคำจา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
28. อาจารย์ ดร.มนตรี	หลินภู	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
29. อาจารย์ ดร.สุจิตรา	ปันดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง